

Clarissa, of de historie van eene jonge juffer, waarin de gewigtigste belangen des gemeenen levens vervat zijn, in agt deelen

<https://hdl.handle.net/1874/203166>

CLARISSA.

OF DE

HISTORIE

VAN EENE

JONGE JUFFER.

WAARIN DE

GEWIGTIGSTE BELANGEN

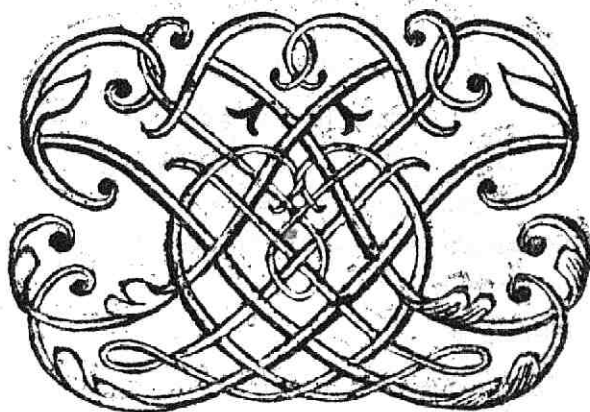
DES

GEMEENEN LEEVENS

Vervat zijn.

Uit het Engelsch naar den Derden
Druk vertaald.

III. DEEL.

Te HARLINGEN;

Bij FOLKERT VANDER PLAATS, Boek-
verkooper aan de Voorstraat 1753.

VOORREDEN
VAN DEN
VERTAALER
OP HET
DERDE EN VIERDE
DEEL.

In mijne Voorreden op de Uitgaave van de Twee eerste Deelen deezes Werks, agte ik hetzelfde genoegzaam te hebben aangepreezen voor allen den-
geenen, bij welken mijne aanprijzinge en lof van eenigen invloed zijn kan. Dus behoeve ik in deezen lof thans niet verder uit te weiden, of met eenige berbaalingen diesaangaende den bundel deezzer Brieven te vergrooten; en is hier voor deeze beide Deelen daartoe te minder reden, als welke zelve zig ten vollen zullen aanprijzen bij de zodanigen zelf, welker verbeeldinge niet genoeg geroerd wierd om de fraaijbeden der Twee voorgaende behoorelijk te kunnen merken. De Deugd steigert in deeze allengskens hooger,
* 2
[schoon

VOORREDEN VAN

schoon nog niet tot haar hoogste toppunt ; de On-
deugd ligt meer en meer het masker af ; de ge-
vallen worden steeds van meer belang , ingewik-
kelder , en van elkanderen verscheiden ; de listen
en laagen van den eenen kant slimmer en snoo-
der ; de benaauddheid van den anderen kant be-
kommerlijker en angstvalliger. Zo dat ik het
in deeze stukken gerustlijk op het oordeel van ver-
standigen en deugdlievenden durve laten aan-
koomen , die zig maar de moeite willen getroos-
ten om dezelve met aandacht door te leezen.

Mijne hoogagtinge egter voor dit overtres-
felijk werk , en mijn oogmerk in het vertaalen
van hetzelfde , brengen van zelve mede , dat ik
het voor de Leezeren van zo veel nut trachte te
doen zijn , als mij mogelijk is , en mijn best doe ,
dat hetzelfde met het meeste voordeel van hen ge-
bruikt moge worden. Hierop legge ik mij uit
in het vertaalen zelve , en de wijze welke ik
daarin volge. Waarover ik in de eerste Voor-
reden ook al gesproken hebbe : En schoon dezel-
ve van anderen in zommige opzigten niet wordt
goedgekeurd , agte ik de zaak egter niet van dat
gewicht , en te zeer van de stoffe deezes boeks af-
wijkende , om den Leezer met mijne verdeedi-
ginge daaromtrent op te houden. Dog ten voor-
gemelden einde heeft men ook geoordeeld dat niet
ondienstig zoude zijn , bijaldien ik den Leeze-
ren eenige handleidinge gaf , op boedanige wijze
dit Boek , en diergelijke , van hen gelezen en
gebruikt moesten worden. Dit voorstel wierd
mij van eenigen gedaen : En ik was zelve niet
vreemd van die gedagte. De meeste Leezers ,

voor

DEN VERTAALER.

voor welke deeze stukken voornaamlijk geschikt zijn, te weeten onder de Jeugd, bezitten zekerlijk die maate van bekwaamheid niet, om het regte pit en de kern der zaaken aanstonds te proeven, het waar oogmerk eens Schrijvers te vatten, en de regte nuttigheden van hun leezen te bezeffen, en vooraf te zien wat men daartoe heeft aan te wenden. Ieder die zig eenigen tijd met boek-oeffeninge heeft bezig gehouden, wordt dit met den tijd gewaar; en veelen hoort men zig beklagen, dat zij den regten weg in den beginne niet getroffen, en op deeze en geene dingen niet gelet hadden, hetwelk zij nu eerst na veel verkeerdlijk aangelegde moeite beginnen te begrijpen. Den zodanigen kan derhalven zulk eene aanleidinge en korte aanwijzinge van de voornaamste stukken, welke zij in hunne oeffeninge hebben in agt te neemen, van grooten dienst zijn, hun veel arbeid bespaaren, en hen met een opslag des oogs doen merken, hetwelk zij anders lang te vergeefs zoeken, of agtloos over het hoofd zien. Behalven deeze zijn ook veele anderen nog in dusdanige Zede-Schriften niet zeer bedreeven, schoon zij anders al aan oeffeninge gewend zijn; welken derhalven dusdanige onderrigtinge ook van dienst kan wezen, om het nut en vermaak, hetwelk uit schriften van deezen aart kan getrokken worden, bij hunnen overigen voorraad op te leggen. Zij die met een zedelijk oog Geschiedenissen leezen, weeten ook hoe zij dusdanige Zedelijke verdigtzels gebruiken moeten: Maar die hunne kennis van Gods-dienst en Deugd enkel uit Predicatien, Uitleg-

* 3

gin-

VOORREDEN VAN

gingen van de Schrifstuure, Zamenstelzels van Godgeleerdheid en Zedekunde gebaald hebben, (en is het dus niet bij de meeste Oeffenaaren?) koomen hier als in een vreemd en onbekend land, waarin zij wel een wegwijzer noodig hebben om terstond het regte pad te treffen. Het vooroordeel van veelen, met welk zij tegen dusdanige Schriften zijn ingenomen, zo zij niet enkel aan den naam van Roman zig stooten, welken deeze met veele laffe, slegte, en geile prul-schriften gemeen hebben, is veelal daaraan te wijten, dat zij den regten leid-draad niet volgen in het gebruiken van dezelve, en dus het wezenlijk nut daarvan niet gewaar worden.

Dit heeft mij dan een besluit doen neemen om eene tweede Voorreden bij dit werk te schrijven, voor deeze Twee Deelen hier te plaatzen, en daartoe de voorgemelde stoffe uit te kiezen; om naamelijk eenige onderrigtinge te geeven, hoe men dusdanige geschriften heeft aan te merken en te behandelen met het meeste voordeel, en wat men daaromtrent heeft in agt te neemen. Welke Stoffe mij tevens gelegenheid verschaffen zal tot eenige bedenkingen omtrent der menschen Uitspanningen en Verlustigingen, als ook andere bijzonderheden, welke bij den inhoud van dit werk niet kwaalijk zullen passen, en inzonderheid voor de jeugdige Leezers deszelfs naar mijne gedagten tot nut kunnen strekken. En dit besluit zal dan ook van dat gevolg zijn, dat ik bij de twee volgende Uitgaaven van dusdanige Twee Deelen, welke 'er van dit werk nog overig

DEN VERTAALER

rig zijn, eenigzins, om de gelijkheid in agt te neemen, verpligt zal zijn telkens eene Voorreden te voegen; tot welke ik denke dat het mij dan ook aan geen gepaste Stoffe ontbreken zal. Deze handelwijze zal niet kwaalijk woegen, dewijl dog de draad der Geschiedenisse in het leezen door het verloop des tijds tusschen de Uitgaave van Twee tot twee Deelen telkens noodwendig wordt afgebroken: En zij zal dengenen althans niet misbaagen kunnen, welke in de gewoonte van den Hr. Fielding smaak vinden, om voor ieder boek van zijne vertellingen een buitensprong te doen, en den nieuwsgierigen lezer van zijn spoor af te trekken.

Dog ter zaake. Ik zal dan hier in overweeginge gaen neemen, met welken oogmerk men zig aan het leezen van dusdanige Schriften, en van dit werk in het bijzonder heeft te begeeven: — Op hoedanige wijze wij moeten leezen, of waarop men onder het leezen bijzonderlijk heeft agt te geeven: — En welk gebruik men dan verder van het dus gelezene ten zijnen voordeele heeft te maaken. Omtrent welke stukken ik egter eene noodlooze wijdloopigheid zal bragten te vermijden, om den Leezer niet al te lang van het werk zelf af te houden, en om dit Deel ook door mijne Bijvoegzels niet te dik te doen uitdijden.

I. Het Oogmerk, hetwelk men zig in het leezen van dusdanige Schriften als deeze, die van eenen Zedelijken aart, dog op den vorm van eene gebeurde Geschiedenis geschoeid zijn, heeft voor te stellen, gees ik vooreerst op als tweederlei;

VOORREDEN VAN

leij; dog betwelk tevens zeer wel bedoeld kan worden. Men heeft dezelve in handen te nemen tot Vermaak en Uitspanninge van onzen Geest; dog te gelijk ook om daaruit een wezenlijk Nut en voordeel te trekken.

Vermaak en Uitspanninge te zoeken is niet alleen voor ons menschen geoorlofd, met onze natuure overeenkoomende, en bestaenbaar met het liefderijk oogmerk van onzen Schepper; maar ook zeer nuttig ter aankweekinge en versterkinge van de vermogens onzer ziele; en zelf volstrektelijk noodig om dezelve in haare frisse kragt en goede gesteldheid te bewaaren, en ons in staat te houden dat wij met lust, met ijver, en met goeden spoed bestendig kunnen werken. Hierom is derzelver gebruik van de gestrengste Deugd en Godsvrugt zelf niet af te keuren, en altoos wel te onderscheiden van derzelver misbruik. Hetwelk zij zekerlijk niet in agt neemen, die alle vrolijke Uitspanningen met eene en dezelve zwarte kwast tekenen, maar schijnen bij gebrek van dezelve veeleer reeds in hunne ziels-gesteldheid eenigzins te zijn bedorven, en den aart van eenen godsdienst in 't geheel niet te kennen, die ons regtstreeks opleidt om altoos blijde te zijn. Men heeft maar zorg te draagen, dat onze Uitspanningen niets in zig bebelzen dat in zigzelven zondig en ongebonden is, dat zij ons geen aanleidinge verschaffen tot kwaade neigingen en wanbedrijven, nog vallen op ijdele beuzelingen welke onzer redelijke natuure onwaardig zijn. Dit vereischen de Deugdlievendheid, de Voorzigtigheid, de Edelmoedigheid: Zonder dit zullen de

DEN VERTAALER.

de Uitspanningen, in plaatze van onzen Geest te verfrissen en kragten bij te zetten, denzelven verflappen, doen kwijnen, en zijne welgesteldheid vernielen. Dog de maat behoort ook zelf omtrent de onberispelijkste uitspanningen niet min te worden in agt genomen. Schoon het een gestel van natuure meer uitspanninge noodig heeft dan het ander, en 'er dus geen vaste maat, die voor allen geldt, bepaald kan worden: Het is egter buiten tegenspraak onbetamelijk, zig door zijne vermaakelijkheden en verlustigingen geheel te laten inneemen, zijner meesten tijd daarmede te verspillen, en dus van hetgeen maar bijwerk behoort te zijn, inderdaad zijn hoofdwerk te maaken: Inzonderheid als men zijne uitspanningen niet neemt langs dien weg, welken ik vervolgens ons zal zoeken op te leiden. Elk mensch, rijk of arm, hoog of laag van staat, schoon de eerste om den kost te winnen niet behoeven te werken in het zweet huns aangezigts, moet zig tot eenig voornaam werk verplicht agten, hetwelk meest met zijne omstandigheden overeenkoomt, waarop hij zig met ernst en vlijt heeft uit te leggen, en met inspanninge van zijne vermogens te arbeiden. Zijne vermogens zelve brengen dit natuurlijk mede; die toonen duidelijk den wil en het bogmerk van den Schepper ten deezen opzichte; en het welwezen der menschlijke maatschappij, waartoe hij behoort, vordert dit ontegenzeggelijk van hem. Het is derhalven voor hem onredelijk, in eene gestadige ongestadigheid te zweren, en door grillige lusten in eene onophoudelij-

* *

lij=

VOORREDEN VAN

lijke veranderinge van vermaaken beromgevoerd te worden, zonder zig een voornaam en vastbepaald einde van zijn leeven voor te stellen. Het denkbeeld van Uitspanningen zelve sluit in zig, dat zij van minder belang zijn, en slegts dienen om onze vermogens, door een gewigtiger arbeid vermoeid en afgesloofd, te herstellen en te verkwikken. Ook kan men niet bezeffen, met welk regt dezulke eenige Uitspanninge voor zig kunnen eischen, welke nooit gewoon zijn hunne kragten van geest of ligbaam in te spannen, of zelden aan eenige ernstige bezigheid, of noesten arbeid te koste leggen. Inspanninge moest integendeel der zulker uitspanninge zijn, het regte middel om hunne slappe kragten te herstellen, en hunne flauwe geesten aan te moedigen. En waarlijk, onze uitspanningen en verlustigingen bestaan inzonderheid in verwisseling van gestel, verrigtingen en voorwerpen. Zo zeer wij door rust verkwikt worden, wanneer wij ons moede en mat gearbeid hebben; al zo zeer worden wij, na eene langduurige rust en ledigheid, door eenen maatigen arbeid verfrist en vervrolijkt. Onze Geest, welk ook het voornaam voorwerp zij van zijne betragtinge, daarvan afgebragt en op nieuwe voorwerpen gevestigd, ontvangt telkens nieuwe lust en leeven: Daar hij altoos op een stuk werkende, loom, vadzig, en stomp wordt, schoon geen grooter pooginge en arbeid bebbende aangewend. Een Staatsman neemt wel zijne uitspanninge in het oeffenen van de Wiskunde: zo wel als dat een Oeffenaar van deeze Weetenſchap zijne geneugte zoekt in het

na

DEN VERTAALER.

naspooren der Geschiedenissen en het overweegen van Staatsgevallen. Lust en bijzondere gene- genheid tot zodanige voorwerpen, maaken deeze uitspanningen zekerlijk voor ons aangenaamer: Dog het is ook ongetwijffeld, dat al het overige gelijk staende, hoe grooter verscheidenheid van voorwerpen wij daarin vinden, hoe geneuglijker verlustiginge zij ons zullen uitleveren; mids dat die veranderinge welgeregeld en in eene jui- ste orde geschikt zij: Want zonder dit kan ons redelijk verstand, in welke zaaken ook, nooit voldaan worden.

Niemand zal mij derhalven betwisten, dat ik dusdanig een werk aanprijze om tot een aan- genaam vermaak, tot verlustiginge van zinnen, en tot uitspanninge gelezen te worden. De Ro- mans in het gemeen worden met zulk een oog- merk gelezen; ten minsten men wendt voor de- zelve daartoe te gebruiken. En zijn dusdanige Geschriften daartoe voor de meeste menschen ze- kerlijk zeer geschikt, en wanneer zij met ver- stand zijn opgesteld, bij uitstek in staat om on- zen geest met eene eerelijke verlustiginge te ver- maaken. Eene aaneengeschakelde reeks van in- gewikkelde en bekommerlijke gevallen houdt on- ze verbeeldinge steeds bezig en levendig, en trekt onze nieuwsgierigheid voort door eene aan- genaame verwisseling van voorwerpen. Kan eene schoone schilderij van ligbaamelijke voor- werpen, van menschen, dieren, bloemen, land- en water-gezigten, en wat dies meer is, onze oogen tot zig trekken, en ons behaagen: Ons re- delijk verstand kan ook niet anders dan geneug-

VOORREDEN VAN

te vinden in het bespiegelen van een natuurelijk en welgetroffen tafereel van het leeven der wereld, van der menschen gewoone gemoedsbewegingen, zeden en handelingen, van de verschillende charaäters, die deeze al zo zeer van elkanderen onderscheiden, als de uitwendige trekken hunne aangezigten; van de eigenaartige werkingen der veelerleij bartsogten; van de lieflijke opdaginge eener veelbelovende hoope en vrolijkheid; van ongestuime schokkingen der woeste en raazende driften, die als de baaren der zee alles verbrijzelen, en gestadig slijk en modder opwerpen. Eene geestige en wel gezoute boert, aartige kwinklagen, en klugtige invallen, schoon zij geenzins voor proeven van waarheid of valsheid zijn te schatten, dienen egter ongetwijffeld om onzen geest te veruolijken, en de stijf-gezette plooijen van eenen ingespannen ernst te ontbinden. Zij leeven en groeijen in eene ongemeene verscheidenheid van denkbeelden, en derzelver ongewoone en grappige zamenvoeginge, en zijn natuurelijk geschikt om ons de lever te doen schudden, gelijk men zegt, en de schaadelijke verstopppingen derzelver te verhoeden.

Tot verlustiging en uitspanninge mag dan dit werk gelezen worden, van allen zodanigen die zig in andere bezigheden, van welken aart ook, afloooven. Van Koopluiden, die het grootste gedeelte van den dag op hunne kantooen, en in het vlijtig bezorgen van hunnen handel hebbende doorgebracht, zekerlijk hunnen geest wel eens door eene redelijke verkwikkinge herstellen

mogen. De ingespannen aandacht van *Wijsgeeren* en *Wiskundigen* kan hier eene aangenaame rust vinden, en door de beschouwinge des menschlijken levens de noodige tusschenpoozen maaken in hunne afgetrokkene en hoogvliegende bespiegelingen. Den Godgeleerden zelven, hoe grooten ernst en zedigheid men ook met reden in dezelve vereischen moge, kan men egter alle verlustiging en uitspanninge niet betwisten van hunnen zwaarwigtigen arbeid. Zij zijn en blijven menschen: de zuiverste *Deugd* zelf is geen vijandin van vermaak en vrolijkheid: En waar kunnen de zulke dog gepaster voor zig vinden, dan in geestige en zedelijke *Schriften*? Ja zelf den zodanigen, die hunnen meesten tijd aan het leezen van *Romans* besteeden, en dus daarvan als hun hoofdwerk maaken, durve ik deeze *Clarissa* ter hunner Uitspanninge wel aanprijzen. Dezelve is van de gemeene *Romans* immers zo zeer in aart en natuure onderscheiden, dat ze daartoe zeer wel in deezen opzigte voor hen geschikt zij. Zij zullen hier geheel andere voorwerpen en denkbeelden ontmoeten, dan die hun voorkoomen in de *Schriften*, waarmede zij zig gemeenlijk bezig houden. En onder alle oefeningen weete ik geen, die uit eigen aart meer gerigt is om het hoofd op hol te brengen, dan het gestadig leezen van gemeene *Romans*; en derhalven hebben zij, die daarop verzot zijn, wel inzonderheid noodig om hunne denkbeelden eens met andere te verwisselen. Hoewel het nu niet te denken is, dat de voorwerpen, welke dit werk van andere *Romans*

VOORREDEN VAN

zo uitstekend onderscheiden, zeer van den smaak der zodanigen zijn zullen; dit belet egter niet, dat ook deeze eene zeer geneuglijke uitspanninge, en aangenaame beschouwinge uitleveren. Want wat kan dog onzen redelijken Geest meer verkwikken, dan het bespiegelen van de zuiverste Deugd en verhevenste Godsvrugt met de regtschapenste trekken, met de leevendigste verwen in een keurlijk tafereel gemaald? Om daarvan regt verrukkelijk te worden aangedaen, wordt 'er wel in den mensch een zekere inwendige Deugd-smaak vereischt, op dat ik het zo noeme, of eene hoedanigheid van onze Verbeeldingskracht, welke dezelve voor deeze voorwerpen regt aandoenlijk maakt; even als een musicaal gehoor, en schilder-gezicht alle de fraaijheden van stem en snaaren, en schoone gezigten alleen regt bezessen kan. Voor een redelijk verstand egter op zigzelven moet de geneugte uit de bespiegeling van zodanige deugdzaame bedrijven en redekavelingen, met alle de fraaijheden versierd, welke vernuft en geest daaraan kunnen bijzetten, zo veel zuiverder, verhevener, doordringender zijn, dan alle uitwendige vermaaken, als de zuivere en gezonde Reden waardiger en voortreffelijker boven alle uiterlijke of innerlijke gewaarwordinge is te schatten. En kan de naare vertooninge van eene stervende Niobe, als derzelver doodsche trekken en versteenende gedaante maar wel getroffen zijn, een keurig oog niet min bebaagen, dan de schilderij van eene boere-bruiloft: Zo zal ook een welgesteld gemoed een redelijk genoeg en welgevallen scheppen

in

DEN VERTAALER.

in de natuurlijke beschrijvinge eener treurige geschiedenisse; en kunnen dus de rampspoeden en tijdelijke wederwaardigheid, die den inslag deezes werks maaken, daaraan den aart en kracht van eene redelijke uitspanninge niet beneemen. Deernis en medelijden zelve, zig naar reden schikkende, is voor eene regtschapene ziel geen onaangenaame hartstogt; en kan een bron zijn van verscheiderlei geneuglijke overleggingen en aandoeningen. Om nu niet te zeggen, dat de Deugd in zodanige omstandigheden op het heerlijkst uitblinkt, en baare edelste en zielroerendste kracht vertoont.

Dit leidt mij nu van zelve als met de hand tot het tweede voornaam oogmerk, hetwelk ik gemeld hebbe dat men in het leezen van zedelijke Romans, van eene Clarissa bijzonderlijk, behoort te bedoelen; om daaruit naamelijk een weezenlijk Nut en voordeel te trekken, ter verbeteringe van zijne gemoedsgesteldheid, van zijne zeden en handelingen. Met dusdanig een oogmerk, om in deugd en waare godsvrugt te vorderen, moeten wij immers niet alleen de H. Schriften leezen, maar ook alle andere boeken die daartoe eenigzins aanleidelijk zijn; daartoe behooren wij onze oeffeningen in Historien, in Natuurkennis, en andere weetenschappen te rigten; en door ons dit in 't bijzonder met het gebruik van Zede-Schriften voor te stellen, zullen wij uit dezelve de regte geur en vrugt genieten, het zij ze regtstreeks op eenen onderwijzenden trant, het zij ze bij wijze van verhaal en verziende gebeurtenissen zijn geschreeven. Dit is
het

VOORREDEN VAN

het oogmerk waarmede deeze voornaamlijk geschreeven worden, om de gestrengste Deugd en eene naauwgezette Godsvrugt op de aangenaamste en bevalligste wijze in te boezemen: Weshalven die dit oogmerk in het leezen van dezelve over het hoofd zien en verwaarloozen, noodwendig van het regt gebruik derzelver versteecken moeten blijven. Die Clarissa enkel in de hand neemen tot eene vermaakelijke tijdkorting, of om eenen gemelijken luim te vervrolijken, en de dampen hunner hersenen te verdrijven; zonder te bedoelen om in waare Wijsheid te vorderen, en aanleidinge te vinden tot verbeteringe van hun eigen hart en handel: Geen wonder is het dat zij denzulken niet bebaagen kan, dat zij derzelver edelaartige schoonheid niet ontdekken, en het boek uit de hand gooijen, voor dat zij eens weten wat het te beduiden heeft hetwelk zij leezen. Zonder eene deugdlievende gesteldheid zal men zelf pas de helft van die geneuglijkheden smaaken, welke ik zo even ter Uitspanninge en vermaak hierin aanwees; men zal de bedoelinge van veele gevallen, gesprekken, en gezeggen niet gewaar worden, en dus dezelve laf en smaakloos vinden, en natuurelijk tot de klagte over langwijligheid vervallen. Is een bestendig Nut en Voordeel, een voordeel welks genot ons niet alleen kan bijblijven door ons gantsche leeven, maar zig na den dood ook uitstrekt tot in eene eindelooze eeuwigheid, (dusdanig mag ik immers vrijmoedig stellen dat het voordeel is van in Wijsheid, Deugden Godsvrugt te vorderen) oneindig te waardeeren boven een
ras

DEN VERTAALER.

ras voorbijgaend vermaak en wisselvallige uitspanninge : Hoe onredelijk en dwaas zoude het dan zijn zig alleen op de laatste toe te leggen, zonder zig met het eerste te bekommeren!

Maar hoe wordt deeze man, die nog zo even een vrolijk vermaak en lustige uitspanninge aanpreest, hier zo ernstig? Welke vreemde en misselijke denkbeelden van geneugte en vrolijkheid bezit hij, die ons tragt aan te praten, dat terwijl wij ons met dezelve zoeken te verlustigen, wij ook tevens op weezenlijk nut behooren bedagt te zijn, en zelf wel bedoelen om in Zedelijke Deugd en Godzaligheid te vorderen? zullen waarschijnlijk de liefhebbers van divertissementen hier wel denken, en de neus optrekken.

— Dog een weinig geduld, bidde ik! Eer gij mij ongehoord veroordeelt, en met versmaadinge van mij afloopt, leest dog nog een weinig verder. Gij vergist u waarlijk, wanneer gij u verbeeldt dat ernst en vrolijkheid te zamen niet bestaan kunnen. Blijdschap en Droefheid zijn twee uitersten, die bezwaarelijk zijn onder een te mengen, hoewel ze nog, wanneer men haare bestigheid wederzijds bedaaren doet, tot een aangename Treurigheid, of treurige Vrolijkheid kunnen worden bijeengebragt; gelijk ik al voorheen hebbe aangemerkt, dat onze Geest zig in deernis kan verlustigen. Maar Ernst is geen Droefheid, geen naargeestigheid, of zwaarmoedigheid: Ernst en Ijdelheid staen eigenlijk tegen elkanderen over; de eerste bestaat in welbedagte overleggingen des gemoeds omtrent nutte en gewigtige zaaken; terwijl de laatste lanter-

* * *

fant

VOORREDEN VAN

fant omtrent nietwaardige beuzelingen. Eene aangenaame Vrolijkheid, een verkwikkelijk genoegen paart zig even gevoegelijk met den eersten als met de laatste. En dat het dan den redelijken mensch betaamt niet ijdel en los; maar ernstig en welbedagt te zijn in het midden zelf van zijne vrolijke uitspanningen, zult gij mij moeten toestemmen, zo gij uwe Reden en gezond verstand nog niet geheel verspeeld hebt. — Verbeeldt u ook niet, dat de bedoe-linge van Nut en Voordeel, met uw oogmerk om plezierig uwen tijd te slijten, eenigzins onbestaenbaar is, of dat uw zoet genot besnoeid zou worden, met u dat einde voor te stellen. Van het tegendeel, dunkt mij, zal ik u uit uwe eigene bevindinge klaarlijk kunnen overtuigen. Althans een van uwe allervrolijkste baazen, die 'er ooit geleefd hebben, die 'er op uit was om den room af te scheppen van alle aardscbe vermaakelijkheid, getuigt volmondig, dat zulke Schriften, zelf tot vermaak geschreeven, aller lof en agtinge eerst moesten wegdraagen, welke het nut en zoet te zamen mengden. Zouden de keurlijkste lekkernijen van eenen rijken tafel uwe tong aangenaamer streelen, indien gij geen honger of dorst te stillen badt; indien gij bewust waart, dat uwe ligbaamen geen spijsze of drank tot voedzel noodig hadden? Neemt men het dansen, neemt men eene aangenaame wandeling tot uitspanninge en verlugtiging; gij zult niet stellen, dat dezelve iets van haare kragt verliezen ter uwer verkwikkinge, wanneer gij tevens daarmede op het oog hebt, om de

DEN VERTAALER.

de frisse en welgestelde gezondheid van uw ligbaam te bewaaren of te bevorderen. Het is waar, zommige slaen wel voort tot zulk eene brooddronkene buitenspoorigheid, dat zij zig vermaaken met betgeen onnut, en om dat het onnut is, of alle bedenkinge van nut en voordeel verwaarloozen in hunne pleizieren; die bij voorbeeld, om de straatsteenen te bespaaren met zeste-halven de glazen ingooijen. Dog tot dezulke, kan ik niet onderstellen, dat mijne redenen gerigt zijn, of dat zij in gedagten zouden neemen, om in het leezen van aangenaame boeken zig met eene redelijke geneugte te verzadigen. Zij, die zig hebben overgegeven aan uitspanningen, welke wel in zigzelve niet kwaad, maar ook niet nuttig zijn in eenigen opzigte, tragten nog al door allerlei voorwendzelen daaraan eenig nut te begten; ten klaaren blijke, dat zij niet gaarn geagt willen worden, zig slegts met een ijdel vermaak op te houden. Een pijpje te rooken beldert niet alleen hunne hersens maar ook hunne oogen op; de rook behoedt hen, of verlost hen van eene selle tandpijn; en een geestlijk Godgeleerde bespiegelt in deszelfs hem omringende wolken, de zinnebeeldige nietigheid des aardschen leevens. En is eindelijk Uitspanninge en vermaak op zig zelve aangemerkt niet een weezenlijk Nut en Voordeel? en moet dezelve van hen, die ze met eenig inzicht zoeken, niet als zodanig geagt worden? strekt ze niet tot ons genoeg, tot verkwikkinge van onzen geest, en herstellinge van onze vermogens? Hoe kan men zig dan verbeel-

VOORREDEN VAN

den, dat dezelve met de bedoelinge van eenig Nut en heilzaam oogmerk onbestaenbaar zij? Waarom kunnen wij niet tevens in dezelve ons andere voordeelen voorstellen? of waarom zou de aangenaamheid en geneuglijkheid eener zaak bekort worden, om dat zij ons of anderen meer geluk aanbrengt, en van invloed is om onzen staat meer en meer te verbeteren en te volmaaken? Daar men dus baarblijkelijk moet bezeffen, dat wij door Uitspanninge en Nut tevens te bejaagen, in plaatze van eene kortverdwijnende kittelinge te gevoelen, ons geluk, ons genoegen, ons vermaak, onze geneugte en pleizieren steeds bestendig zullen maaken.

Ik mag dan met regt mijne Leezers aanprijzen om bij hunne Uitspanningen en Diverissemerten de bedoelinge van een Weezenlijk Nut en Voordeel te voegen. Ik weete wel, dat wij geringe schepzels ons niet altoos met gewigtige zaaken kunnen bezig houden: Mijne meeninge is ook niet, dat men alle beuzelingen met eenen strakken ernst moet behandelen. Maar Destigheid met Vrolijkheid gepaard vertoont onze natuure in alle omstandigheden op het voordeeligst; en uit eene welgepaste behandeling van geringe zaaken kan dikwijls groot nut gebooren worden. Ik erkenne, dat 'er veele onverschillige uitspanningen zijn, waarin geen ander voordeel steekt of bedoeld kan worden, dan dat zij door tusschenpoozinge van arbeid onze afgesloofde kragten herstellen. Veele zelf worden tot verkwikkinge gebruikt, welke alle baare kragt van geneugte en aangenaamheid ontleenen uit de gewoon-

DEN VERTAALER.

woonte, na dat men uit eene blinde en grillige navolgings-zugt zijner natuure eerst meer of min geweld had aangedaen om daaraan te gewennen. Ik ben 'er niet voor, om alle zodanige uitspanningen en verkwikkingen volstrektelijk te veroordeelen, als men daarmede zig niet te veel ophoudt, en zij door eenig misbruik van geen schaadelyken invloed zijn: Der meeste menschen verbeeldinge moet zo wat speelen met een denkbeeld van *Vrijheid* in hunne verkiezinge te volgen, welke, zo men hun dit betwistede, misschien tot erger zouden over slaen. Dog zo men zijne *Vrijheid* niet benadeeld agt, door zijne verkiezinge omtrent allerlei zaaken naar *Reden* en gezond *Verstand* te rigten; (en welk redelijk mensch moet dog anders denken, dan dat dit de alleredelste oeffeninge der regtschapene *Vrijheid* is?) dunkt mij, dat wij ons aan zodanige uitspanningen en vermaakelijkbeden zo min als mogelijk is behooren te gewennen, welke geen andere nuttigheid dan slegts veranderinge van voorwerpen uitleveren, die wel tijd kortinge, maar buiten dat geen ander voordeel aanbrenge; dat diegeene boven andere zijn te keuren, die meer weezenlijk nut en voordeel nevens de geneugte in zig bebelzen, en welker genot ons dus bestendiger bijblijft; en dat wij onze keuze inzonderheid hebben te laten vallen en te vestigen op zodanige uitspanningen, welke terwijl zij onzen redelijken Geest vervrolijken, ook deszelfs welweezen meest bevorderen, als hetwelk voor ons van het uiterst belang is, onze gemoeds-gesteldheid verbeteren, en aanleidinge geven

VOORREDEN VAN

om onze Zeden naar de regels van zuivere Deugd, eerlijkheid en godzaligheid te vormen. Strijdt het immers tegen Wijsheid en gezond Verstand, iets te verrigten, zonder dat men weet waartoe, en met welk oogmerk; hoe grooter nut wij ons dan met reden kunnen voorstellen in eenige zaak, hoe meer wij ons voor dwaasheid zullen boeden; die wij zekerlijk zo wel in onze uitspanningen als andere verrigtingen hebben te vermijden. Onze Uitspanninge zelf enkel tot een tijdverdrijf of tijdkorting te maaken, of die te gebruiken, gelijk men het nog sterker uitdrukt, om den tijd, die hier zo kort, zo dier, en kostelijk is, te dooden en van kant te brengen, is den redelijken mensch volstrektelijk onwaardig. Onwaardig is't hem, al zoekt hij zig met het leezen van nutte boeken te verlustigen, zo hij maar bij den sleur heen leeze om zig voor eene lastige ledigheid, en zijnen geest voor verroefsten te bewaaren: Hij kan zelf niet volstaen met een oogmerk om enkel zijne nieuwsgierigheid te voeden, en zijn gebeugen te belaaen met kennis van dingen, die hem niet aangaen. Maar wil hij zijnen geest overeenkoomstig met deszelfs redelijke natuure verlustigen, moet hij ook het bestendig heil deszelfs gestadig in het oog houden, en alles in deezen opzichte ten weezenlijken nutte rigten.

Uit deeze aanmerkingen nu mag ik met regt deezen regel trekken, dat elk onzer zodanige voorwerpen inzonderheid ter zijner uitspanninge en vermaak beboore te kiezen, welke met zijn hoofdwerk, de voornaame bezigheid, wel-

DEN VERTAALER.

welke ieder in zijn staat, beroep, en omstandigheden te verrigten heeft, de meeste gemeenschap hebben, en het naauwst daaraan verknogt zijn. Dusdoende zullen onze divertissementen ons het minst afrekken en verwijderen, dus zullen wij, schoon eene tusschen-poos in onzen arbeid makende, denzelven niet uit het oog verliezen, maar ons vermaak zal zelf een hulpmiddel voor ons zijn om denzelven dies te gelukkiger en v aardiger voort te zetten en onze bekwaamheid in het wel betragten van ons beroep vermeerderen. Moet een Godgeleerde zijne studien door beweging van ligbaam eens verpoozen, het is gevoeliger dat hij dezelve zoek met eens fris te wandelen, of in zijnen tuin te arbeiden, dan met dansen of schermen; door dien het eerste hem te gelijk aanleiding kan geeven tot beschouwing en overdenkinge van de werken zijns grooten Scheppers. Wat nut kan het een Geneesheer geeven, dat hij zijne ledige uren besteede aan het doorsnuffelen van Grieksche en Romeinsche Gedenkenningen, van den aart en oorsprong van Gothische, Runische, Anglo-Saxische, Kalmuksche en diergelijke taalen? En is het onderzoeken van de Natuurkunde, van den aart en hoedanigheden van Planten en Gewassen, voor hem niet eene veel waardiger Uitspanninge? En de Geschiedenissen van oude en uitheemsche Volkeren te overweegen, zal voor eenen Vorst of Staatsdienaar een veel bekwaamer middel zijn om hem onder den last van zijn bestier eens te verkwikken, dan dat hij onder stof en asch van een Wijsgeerig stookhuis in de
ge-

VOORREDEN VAN

geheimen der Scheijkonst zoeken door te dringen. Ons Geest is niet van eene zo wijd-uitgestrekte bekwaamheid, dat hij zig met veelvuldige verschillende, en dwers van elkanderen afwijkende voorwerpen kan bezig houden, of hij zal zig in het een door het ander benadeelen. Om wel in ons bedrijf te slaagen, zullen wij allenthalven best doen met alle onze poogingen, oeffeningen, en verrigtingen, van welken kant wij dezelve ook mogen aanvangen, het zij wij onder het denkbeeld van arbeid ons daarmede vermoeijen, het zij dezelve als uitspanningen ons vervrolijken, zo veel mogelijk is te rigten en alles te doen medewerken en zamenloopen tot een voornaam oogmerk. Hoe verschillende nu de bedrijven van bijzondere menschen, waarvan zij hun hoofdwerk maaken in deeze wereld, ook zijn mogen, geschikt naar hunne verschillende omstandigheden en neigingen, en 'er dus een ruim veld zij voor vrije keuze niet alleen omtrent ernstige bezigheden, maar ook omtrent verlustigingen, welke ieder beroep naar zijnen aart nog met eene groote verscheidenheid omringen: Een stuk is 'er nogthans, hetwelk ieder Redelijk mensch als zijn groot hoofdwerk heeft te agten, en waarop hij zig allezins heeft toe te leggen; Een voornaam oogmerk is 'er, hetwelk het groot einde is van elks geheel leeven, hoe verschillende ons staat ook zijn mag, hetwelk wij gestadig behooren in het oog te houden, inzonderheid zo wij als Christenen willen aangemerkt worden; hetwelk boven al moet gelden, en waartoe wij alles of regtstreeks, of meer of min van ter zijden

DEN VERTAALER.

den behooren aan te wenden. Dit oogmerk is onze opperste Gelukzaligheid in de gunst van het Algenoezaam Opperweezen, welker genietinge de Christelijke hoope uitstrekt tot in eene eindelooze eeuwigheid! Dat hoofdwerk is de ijverige en standvastige betragtinge van zuivere Deugd en Geregtigheid, van ongeveinsde en manlijke godzaligheid; dat wij de smetten en gebreken, die door opvoedinge, voorbeelden, en gewoonte ons aankleefden, door opregte bekeeringe afwrijven, de niet wel geregelde hartstogten en begeerlijkheden in orde brengen, en door gestadige beffeninge van heilige, eereijke, en beschaafde zeden onze zielsgesteldheid meer en meer volmaaken, en onze heiligmaakinge voleindigen. Deeze is de gewigtigste bezigheid voor ieder mensch, voor ieder Christen, hoe verschillende onze bijzondere staat en neigingen ook zijn mogen. Deeze is de eenige weg om dat groot einde van ons gantsche leeven te bereiken, om Gods gunst in tijd en eeuwigheid deelagtig te worden. In Deugd en Godsvrugt derbalken te vorderen, is het grootst en weezenlijkst Nut, hetwelk men met eenige zaak bedoelen kan. Als wij ons dit in alle onze ernstige bedrijven niet alleen voorstellen, maar ook in het oog houden in onze uitspanningen en verlustigingen, met dezelve daarbij zo na als mogelijk is blijven, en dezelve daartoe rigten; dan zullen wij meer en meer geneugte in de Deugd en Godsvrugt zelve vinden, en derzelver aangenaambeden gewaar worden, die haaren regten minnaaren het edelst en zuiverst ziels-vermaak verschaft: Ons hoofd-

* * * *

werk

VOORREDEN VAN

werk zal ons dan onder het denkbeeld van eenen lastigen arbeid niet bezwaaren, maar wij zullen ons zelf in het betragten van onze gewigtigste pligten steeds verlustigen, en in derzelver verscheidenheid eene onafgebrokene vrolijkheid genieten door ons gantsche leeven. Daar zij, die hunne verlustiging zoeken in dingen, welke met deugd en goede zeden geheel geen gemeenschap hebben, hunne overleggingen en bedoelingen verdeelen en verstrooijen, pligt en vermaak tegen elkanderen strijden doen, met zigzelven dikwijls over hoop leggen, en nog het nut des eenen nog de zoetigheid des anderen regt en volkoomen onderwinden.

Tot dit groot en weezenlijk Nut nu is deeze Historie van Clarissa op eene uitneemende wijze aanleidelijk en bevorderlijk. Alles loopt daarin tezamen om ons liefde en zugt ter Deugd in te boezemen; om ons van de ondeugd, schoon in nog zo voordeelige omstandigheden gesteld, een gruwel en afgrijzen te doen krijgen; en om ons de verscheidene pligten in de voornaamste gevallen des leevens in het kragtigst ligt te doen beschouwen. Dog hiervan zal ik thans niet meer zeggen, als die mij daarover reeds in 't breede hebbe uitgelaaten in mijne Eerste Voorreden, en misschien zal ik dit in eene volgende op eene bijzondere wijze nog wel eens aandringen. Zij die dan met zulk een wijs en verstandig oogmerk dit Boek in handen nemen, mogen verzekerd zijn dat zij zig daarin geenzins zullen te loor gesteld vinden. Het reeds bijgebragte kan hen overtuigen, dat zij daarom hieruit niet te minder

DEN VERTAALER.

der geneugte en vermaak zullen trekken. Met dat oogmerk daaraan gaende zullen zij in deeze Brieven den regten smaak vinden, en op bezvoedzel dat hier wordt opgedischt verlekken en verlieven. Terwijl alle andere, die van Deugdelieëndheid ontbloot zijn, hunne onreine handen van deeze heilighdommen behooren af te houden.

II. Op dat wij dan aan dat tweederleij oogmerk, van Vermaak en Nut uit dit Werk en andere van dien aart te trekken, voldoen mogen, staet ons nu vervolgens te overweegen, hoe wij dusdanige Zedelijke Schriften, en deeze voortreffelijke Historie van Clarissa in 't bijzonder te leezen hebben, en op welke bijzonderheden wij daarin voornamelijk hebben agt te geeven. Ik zal, om kort te gaen, maar alles bevatten onder eene hoedanigheid, welke dit Werk van alle zijne Leezeren met regt vereischen mag, en waartoe zij zig verpligten moeten, zullen zij daaruit de regte geneugte, vrugt, en nuttigheid trekken. En deeze is geen andere, dan die gemeene, met welke wij in het leezen van alle nuttige boeken, omtrent alle weetenswaardige zaaken, behooren te zijn aangedaen; eene naaukeurige Aandagt en Opmerkinge omtrent alles wat ons hierin voorkomt. Leezen zonder aandagt, is slegts eene ijdele bezigheid van menschen, die met hunnen tijd verlegen zijn, het werk van eene enkele machine, waardoor het verstand over de voorkoomende denkbeelden heen loopt, gelijk de wijzer in een horologie over de uren rond draait; of is dit nog eene al te werkelijke verbeeldinge voor deeze tijdverkorters, de

VOORREDEN VAN

voorkoomende zaaken gaen de een voor de andere na door hunne hersens, gelijk in eene donkere kamer de beelden der voorbijgangeren op den witten wand of papier geschilderd worden, zonder eenige merktekens van zig over te laten: Met het sluiten van het boek weten zij niet meer wat zij gelezen hebben, even gelijk deeze beelden alle te zamen verdwijnen, zo dra het glas, waardoor zij invallen, wordt toegeschooven. Willen wij van ons leezen eene redelijke, geneuglijke, en nuttige oeffeninge maaken, dan moeten wij buiten twijffel letten op hetgeen wij leezen, onze gedagten daarop vestigen, ons oordeel daarover gaen laaten, het heilzame van het onnutte schiften, en op hetgeen van veel belang is inzonderheid blijven stilstaen. En het groot en voortreffelijk Nut, hetwelk uit dit Werk te haalen is, en hetwelk wij gezien hebben, dat men met het leezen deszelfs bedoelen moet, vordert zekerlijk, dat men 'er niet los en onbedagt door heen loope, maar alles naaukeurig nagae, aandachtiglijk bespiegele, en met zijn verstand daarop toelegge om van al het merkwaardige daarin eene volkoomene bezessing te krijgen. Agt men zijne aandacht en oplettendheid niet kwaalijk besteed aan het naspooren van den zin van oude Schrijveren, van de gevoelens der Oude Wijsgeeren, van de hoogvliegende sijnheden en verbevelingen der Wiskunde; hoe veel waardiger voorwerp voor dezelve is het ontdekken van de kracht, natuure en schoonheid der Deugd, van de middelen en drangredenen om onze Zeden te verbeteren, en ons dus van een
zui-

DEN VERTAALER.

zuiver en bestendig geluk hier en biernamaals te verzekeren?

Dog schoon dit in zig zelven waar zij, vreemd zal het nogthans bij veelen luiden, dat 'er tot het leezen van een Roman zo veel Aandagt en Oplettendheid vereischt wordt: Men zal zelf misschien in den eersten opslag zig verbeelden, dat ik mijzelven tegenspreeke, wanneer ik voorschrijve, dat men in het neemen van eene vermaakelijke en nuttige Uitspanninge, de kragten van zijnen geest moet inspannen, en eene naaukeurige en zorgvuldige opmerkinge daaraan te koste leggen. Moet men dan immers in plaatze van zig te rusten en te verkwikken, geen moeite en arbeid aanwenden? — Aan de Romans in het algemeen, bekenne ik, dat dezelve heel weinig behoeft besteed te worden, en zij verdienen inderdaad meestal ook heel weinig. Zo zij al van geen erger invloed zijn, behooren de meeste zekerlijk tot die uitspanningen, welke kracht voornaamlijk bestaet in den tijd te dooden en van kant te brengen; zij kunnen doorgaens van ons wel half slaapende gelezen worden, zonder dat men bij zulk eene sleurige agteloosheid veel van belang verliezen zal. De meeste Leezers van Romans, begrijpe ik ook heel ligt, dat tot zulk eene Inspanninge en naaukeurige aandagt niet geschikt zijn; hunne ziel is zo gewend aan gemak en werkloosheid, dat alle deszelfs kragten verslapt en onbruikbaar zijn geworden. En het is waarlijk van hen niet te vergen om een boek te leezen, waartoe eenige moeite, eenige naaukeurigheid moet

**** 3

wor-

VOORREDEN VAN

worden aangewend. *Clarissa immers is een werk van eenen geheel anderen aart, dan die geschriften, welke gemeenlijk den naam van Romans draagen. Dit behoorden die vroomen luiden bedagt te hebben, die mij kwaalijk hebben afgenomen, dat ik in mijne Eerste Voorreden een Roman zo hoog hebbe aangeprezen, en zelf den naam van Roman op eenige deelen der H. Schrifstuure toegepast. Voor eene verzierde vertellinge gebruikte ik dien naam in 't algemeen; en het is onbillijk, om dat de meeste verdigtzels van dien aart onnut of schaadelijk zijn, dat haatelijk denkbeeld met den naam op alle andere te begten; daar ik duidelijk had aangewezen, wat nut en heilzaam gebruik daarvan gemaakt kan worden; en met geen ander oogmerk de gelijkenissen onzes Heilands met den aart van een Roman vergeleeken, dan om het vooroordeel tegen te gaen hetwelk in 't geheel geen verzierzels dulden kan. Dit verschil van goede en kwaade of nutlooze Romans behoort men ook hier in agt te neemen; en aan een Boek, hetwelk ons allenthalven nuttige denkbeelden, verstandige aanmerkingen uitlevert, zijne oplettendheid niet te weigeren, om dat men dezelve niet noodig heeft omtrent lasse en uitgerekte vertellingen, waaraan ons niets ter wereld gelegen is. — Men trekke hier egter mijne meeninge niet te verre. Ik vereiscke hier zulk eene geweldige inspanninge van geest niet, welke denzelven grootlijks vermoeije en affloove. Om de fraaijheden en nuttigheden van *Clarissa* te ontdekken, wordt zo veel arbeid en moeite*

niet

DEN VERTAALER.

niet vereischt, dan om eene naaukeurige kennis van de eigenschappen eener taale te verkrijgen, dan om de fijne spitsvindigheden van eene Schoolsche Wijsbegeerte en Godgeleerdheid te onderscheiden, dan om in de geheimen der afgetrokene Wiskunde door te dringen. Hier koomen ons zaaken voor, die ons natuurlijker, die wij meer gewoon zijn, en die dus veel ligter voor ons zijn te bevatten; als wij maar de behoorelijke opmerkinge daaraan besteeden. — Aandagt en inspanninge vereische ik evenwel; en worden dus zij, die hunne Uitspanninge en verlustiging in Clarissa zoeken, daarvan niet afschrikt? In den eersten opslag kan dit zo wel schijnen, dat Uitspanninge en Inspanninge met elkanderen onbestaenbaar zijn: Maar als men den aart der zaaken nader inziet, zal men bemerken, dat oplettendheid en aandagt niet met vermaak en verlustiging strijden, dat ze zelf daarin zeer veel te pas koomen, en tot het regt genot daarvan volstrekt vereischt worden. Wie zal dog de edele geur van lekkere spijsze en drank regt proeven en gewaar worden, zo hij dezelve onbesuisd door de keel zwelgt en slingert? Geen mensch kan uit het beschouwen van de aangename en fraaije vertooningen der Natuure eene zielverkwikkende geneugte trekken, zo hij daarop niet naaukeurig lette, maar agtloos met verstrooide gedagten daarover heen loope. En wil men de ondervindinge raadpleegen, die zal ons klaarlijk toonen, dat de menschen in het algemeen uit hunne divertissementen de aandagt en inspanninge van geest gantsch niet verbannen heb-

VOORREDEN VAN

hebben. Hoe veele zijn 'er, die hunne liefhebberij (eene bovendrijvende en ongemeen geliefde uitspanning) stellen in letter-oeffeningen; in het opsporen bij voorbeeld van de fouten, welke in Oude Grieksche en Latijnsche Schrijversen zijn ingesloopen, en dezelve door bebedige gissingen te verbeteren en te regt te brengen? Dog deze geneugte is zekerlijk alleen voor dengeenen weggelegd, die de moeite neemen om den aart der taalen, den stijl der Schrijversen, den zamenhang der plaatzen, en wat niet al, met alle naaukeurigheid gade te slaen en na te spooren. Is deze Verlustiging te weinig naar den smaak der gemeene wereld, als alleen geschikt voor geleerden, die zig in hunne kamer kunnen opsluiten en in boeken zig begraven: Men neeme dan de Musijk tot een Voorbeeld. Deze mag zekerlijk wel onder de gemeene zoetigheden des leevens, onder de aangenaamste verlustigingen gesteld worden, die onze zinnen streelen en onzen geest vervrolijken; en niemand van hen, welker geboor wel gesteld is, zal mij dit betwisten. Maar hoe kunnen wij uit dezelve eenige geneugte scheppen, indien wij daarnaar niet aandachtig luisteren? Hoe kunnen wij ons zelve daarmede eenigzins vermaaken, zo men op de maat, den toon, de evenredigheden des geluids, de vallen, sprongen, en breuken niet naaukeurig lette? En schoon een boer dikwijls meer genoegen heeft in het plomp en lam zaagen van zijn Speelman op de kermis, dan in een konstig uitgewerkt Concert: Geen regt minnaar van Musijk zal egter oordeelen, dat het laatste min-

ber-

DEN VERTAALER:

werkwikkelijk is , om dat 'er ongelijk meer inspanninge vereischt wordt om deszelfs keurige fraaijbeden te bezessen. En zij , die in de bedendaagsche gezelschappen van de fraaije wereld mannen en vrouwen in eene diepe stilte , met gestadigen strak gepeins , met stijfgespannen trekken van hun weezen , en vastgezette oogen zien kijken op hunne kaarten ; kunnen immers niet in twijffel trekken , of Inspanninge en aandacht ook passe bij een geneuglijk divertissement en eene oefeninge tot vermaak slegts aangelegd.

En hier moet ik mijzelven wel beschuldigen , dat ik van dit edel en verbeven amusement , het kaartspeelen , door welks tijdig en ontijdig gebruik de beschaafde en welleevende wereld thans haaren sijnen en kieschen smaak toont , niet eef gewag gemaakt hebbe. Schoon ik ben niet kan prijzen , die grof speelen , of onkundigen bebediglijk de beurs ligten , en van dit bedrijf half eene kostwinninge maaken ; Want dit loopt te verre , dan dat men mijne voorspraak daaromtrent verwagten zoude: Als eene Uitspanninge en tijdkortinge aangemerkt , moet ik bekennen , dat zij al lang in deeze mijne bedenkingen had kunnen te pas koomen , en ik moet de liefhebbers van de kaart om verschooninge verzoeken , dat ik ze verwaarloosd hebbe. Ik had immers de aantrekkelijke zoetheid van het spel kunnen roemen , die deszelfs egte liefhebbers zo kan inneemen , dat zij dikwijls halve dagen en nagten daaraan besteeden , zonder aan huis en bed , zonder aan kantoor , winkel en bezigheden , zonder aan vrouw of man , en kinderen eens te den-

* * * * *

ken

VOORREDEN VAN

ken. Ik had naar het groot en weezenlijk nut; hetwelk deeze liefhebberij met haare geneugte paart, kunnen zoeken, en aantoonen met welk hoogste regt dezelve met den naam van Tijdverdrijf behoort vereerd te worden. Ik had in overweeginge kunnen neemen, hoe gepast eene Uitspanninge die zij voor allerlei Staats- en Stands-perfoonen, en welke naauwe gemeenschap zij hebbe met aller hoofdwerk en voornaame bezigheden; hoe geschikt om de denkkeelden van een Godgeleerden en Wijsgeer uit te breiden, om het beendig vernuft van eenen Staatskundigen te slijpen, om een koopman vaardig en bedreeven te maaken in zijnen handel, om ouders hunne kinderen met bedagtzaamheid te doen opvoeden; kortom, hoe waardig en betaamelijk voor 's menschen redelijke en verstandige natuure in het algemeen. Dog wegens dit verzuim, beloove ik mij, dat de liefhebbers van de kaart mij wel verschoonen zullen. Om de waarheid te zeggen, ik weete geen beter lofspraak voor deeze thans zo algemeene en sterk in zwang gaende gewoonte, dan dat zij ons, terwijl men daaraan zijn tijd besteedt, weerhoudt van erger, en op dien tijd kwaadsprekendheid, lastertaal, en vuile redenen buiten sluit. Op dien tijd, zegge ik; dewijl ik wel eens gemerkt hebbe, dat de Liefhebbers van de kaart, schoon daarmede zig voornaamlijk verdedigende, om de veranderinge ook al, hunnen tijd met zodanige gesprekken korten. En misschien zouden de zodanige zelf wel liever gehad hebben, dat ik in den tijd, waarin ik dit weinige geschreeven heb-

DEN VERTAALER.

hebbe , een kaartje met een gewisseld bad. Ik zal dan van hen afslappen , en weder ter zaake koomen.

Mijn oogmerk was om te doen zien , dat zelf de gemeene tijdkortingen , uitspanningen van veel minder belang , en nutloze divertissemerten , eene zekere maate van ingespannen aandacht en oplettendheid niet uitsluiten ; en dat ik dus dezelve met regt vereischen mag omtrent een werk , hetwelk nevens de redelijkste geneugte een zeer dierbaar nut kan uitleveren. Alle dierlijke geneugten zelf kunnen ons niet verwikken , zo wij dezelve ongemerkt laten voorbijgaen : Hoe veel min de redelijke , welke ter verlustiging van onzen verstandigen Geest kunnen dienen ? Hoe wij daaromtrent meer oplettendheid gebruiken , hoe meer aangenaamheid en geneugten wij daarin bespeuren , en hoe beter wij derhalven het oogmerk onzer Uitspanninge beantwoorden zullen. Gaet men in een Tuin , met een rijkdom van allerlei gewassen , van de schoonste en welriekendste bloemen voorzien ; men zal zig immers daar meer verlustigen , met derzelver groote verscheidenheid , veelvuldige gedaante , schitterende verwen , naaukeurig en konstig maakzel , aandachtig gade te slaen , dan door alles slegts in het gros en op een ruwen trant te beschouwen. Aandagt en oplettendheid strijdt in haaren eigen aart niet met geneugte en uitspanninge. Die zal ons nooit moeilijk en zwaar vallen , wanneer wij ze besteeden aan zaaken die met onze natuure overeenkoomen , en waartoe wij regt lust en wel-

VOORREDEN VAN

gevallen hebben. En dus zal ze ons ook niet verveelen in het bespiegelen van de menigvuldige fraaijheden en bevalligheden der weergalooze Clarissa, als wij maar met zulk een deugdliedend hart, als ik vooraf vereischt hebbe, daartoe treden. Wanneer het ligbaam door langen of zwaaren arbeid is vermoeid en afgesloofd, kan aan hetzelfde zekerlijk geen andere Uitspanninge verleend worden, dan zagte rust en werkeloosheid. Maar geheel anders, denke ik, dat het met de uitspanningen en verlustigingen van onzen redelijken geest, opzigzelven aangemerkt, gelegen is. Deszelfs aart, van het logge ligbaam zo zeer verschillende, bestaat in werkzaamheid. Door werkinge en oeffeninge wordt dezelve steeds leevendiger, vlugger en vrolijker. Oplettendheid en naaukeurige bedagzaamheid valt dien niet lastig, dan wanneer hij aan dierlijke lusten verslaafd, en door ligbaamlijke vadzigheid overbeerd is. Om zig door zijne aandacht niet te vermoeijen, schijnt hij niet anders te behoeven, dan eene genoegzaame verscheidenheid van stoffe en voorwerpen; en wanneer hij zig op een stuk heeft stomp gedagt, kan hij door een ander te betragten zigzelven weder scherp slijpen, veel rasser en veel beter, dan met zig daarbij in eene vuige ledigheid te laten beroesten.

Men schroomde dan niet in het leezen van deeze stukken eenige moeite aan te wenden, en zijne oplettende aandacht daaraan te besteeden; die zal niet alleen door het dierbaar Nut, maar ook door de geneugte en het vermaak rijklijk vergoed

DEN VERTAALER.

goed worden. Laaten wij nu vervolgens maar eens gaen overweegen, wat wij onder het leezen van deeze en diergelijke Schriften voornaamlijk hebben in agt te neemen, en op welke bijzonderheden wij onze opmerkinge moeten vestigen.

Wordt in deeze Brieven een aaneengeschaeld verhaal gegeven van eene merkwaardige Geschiedenis, onder welke het voornaam oogmerk van leeringe en aanspooringe tot het goede is omwonden: Deeze windzels, den draad deezer Geschiedenisse hebben wij dan vooreerst naaukeurig na te gaen, te letten op de bijzondere gebeurtenissen, waaruit het geheel is te zamen geweeven, en door welke bindzels, toevallen, of raadslagen de eene aan de andere verknogt zij. Deeze is in een Roman, die wel is opgesteld, zeer vermaakelijk, door verscheiderlei en onverwagte invallen onze aandacht telkens opwekkende, en onze nieuwsgierigheid door veele ingewikkelde omwegen en hachelijke omstandigheden steeds levendig houdende. Deeze draad der Geschiedenisse vereischt in dit boek dies te meer onze opmerkinge, om dat ze voor een groot gedeelte bestaet uit kleine en gemeene gevallen, die elk huisgezin van eenig belang kan onder vinden, die ieder mensch in het dagelijks leeven kunnen voorkoomen. Hoewel nu deeze gemeenheid der gebeurtenissen noodig was tot het oogmerk van den Schrijver, om zijn Tafereel des menschlijken levens van dies te algemener nuttigheid te maaken; Hoewel dus zijne Schilderij inderdaad natuurelijker en ra het gemeen beloop der wereld meer geschikt zij; En hoewel de

VOORREDEN VAN

konst en geest des Schrijvers daarin dies te meer uitblinke , dat hij gevallen en gesprekken , die ter loops beschouwd van zo weinig belang schijnen , op eene wijze weete te schikken en voor te draagen , waardoor de aandacht van elk verstandig en opmerkend Leezer gretiglijk wordt gaende gehouden: Veele zijn 'er nogthans , welke door dusdanige gemeene voorwerpen min getroffen worden , dan door wonderbaare vertooningen , vreemde en zeldzaame ontmoetingen , en sterke trekken en kleuren. Weshalven Aandagt omtrent de gebeurtenissen hier dies te meer vereischt wordt , om derzelver beloop en aartigheid niet agtloos over het hoofd te zien. Bij gebrek van dezelve hoort men zommige over de langwijligheid der eerste Deelen klaagen , dewijl alles daar zo gemeen , zo natuurelijk is. Zo zij 'er behoorelijk op letteden , zouden zij de fraaije schikkinge van die gemeene gebeurtenissen beter ontdekken , de wonderbaare konst in de omstandigheden van dagelijksche voorvallen te schilderen bemerken: En deeze aandacht is het alleen , die ons kan in staat stellen om de bedoeling des verbaals te vatten , om te bezessen welke kern in de meldinge van de minste omstandigheid , van het geringst gezeg legt opgesloten; daar wij anders veelal missen waarop iets slaet en t' huis te brengen is , waardoor het leezen ons verveelt en wij hetzelfde als laf en beuzelagtig , gaen verwerpen. Het verschilt immers zeer veel in welke omstandigheden iets gezegd of bedreeven wordt , naar welke de spreker of daader altoos zijn oogmerk rigt ; en dus
kun-

DEN VERTAALER.

kunnen wij, zo wij zijner gebeurtenis niet regt kundig zijn, over zijne meeninge niet naar waarheid oordeelen. En onder de Geschiedenis begrijpe ik hier niet slegts het gepleegde en uitgevoerde, maar ook de raadslagen en voorneemens der voornaamste personen, welke in deeze Geschiedenis hunne rol speelen, en welke die zelve in hunne eigene Brieven bloot leggen. Om nu van deezzen samenhang der Geschiedenisse een volkoomen denkbeeld te krijgen, zal het dienstigst zijn, het Geheel Werk als het zal zijn uitgekoomen, hetwelk niet anders dan bij gedeelten kon geschieden, aan een geschakeld uit te leezen. Dan zal men beter kunnen oordeelen, hoe net en gepast alle bijzondere deelen in het gantsch gestel te zamen sluiten, en deszelfs volmaaktheid uitmaaken, die zig in den eersten opslag zo klaarlijk niet vertoont, wanneer men dezelve slegts stukswijze gaet beschouwen. En zo eenige der bijzonderheden in zulk eene aan een afloopende leezinge ons gebeugen al ontslippen mogen, de Korte Inhoud der Brieven agter elk Deel gevoegd kan van groot beulp zijn om ons dezelve te erinnern, en ons alles in een beknopt bestek ter verlevendiging van onze denkbeelden weder voor oogen brengen.

Vervolgens moeten ook de menigvuldige en verscheidene Characters der Personen, welke in deeze Geschiedenis hunne bijzondere rollen spelen, een voornaam voorwerp zijn van onze Oplettendheid. Door de Characters der personen verstaet men derzelver verschillende Zedelijke Gesteldheid, naar welke hunne owerleggingen,
ge-

VOORREDEN VAN

gesprekken, onderneemingen en handelingen zo zeer van elkanderen onderscheiden zijn, als het onderscheid van weezen, trekken, gestalte en houdinge, onder duizenden van menschen elk eenen van alle de anderen duidelijk doet onderkennen; en welke niet alleen worden zamengesteld uit enkel zedelijk goede of kwaade boedanigheden, maar waaronder ook verschillende natuurlijke eigenschappen gemengd worden, het zij dezelve der ziele oorspronkelijk zijn aangebooren, het zij ze door opvoedinge, verkeeringe, en hebbelijkheid ongevoelig worden aangewend. Een deugdzaam character is niet altoos eenerleij, maar verschillende in verscheidene personen, naar maate de een van leevendiger en vlugger, de ander van doffer en zwaarmoediger gestel is; naar maate de hartstogten in den eenen feller en opstuiwender, in den ander bezadiger en aan een klaar verstand meer onderworpen zijn; naar maate neiginge, beroep, levenswijze, en gelegenheden eene onderscheidene deugdsbetragttinge, en de oeffeninge van deeze en geene bijzondere pligten medebrengen. En deeze verscheidenheid geldt insgelijks niet alleen in zodanige Characters, waarin de Ondeugd bovendrijft: Maar deeze kan ook nog ongelijk veel of weinig de overband hebben; en daar de Deugd eenpaarig en naar eenen vastgestelden regel geschikt is, zijn de gebreken oneindig verschillende, welke onder de menschen heerschen, worden door een oneindig verschillende vermenginge te zamen gekoppeld, en kunnen door eene wispeluurige grilligheid in oneindig verschillende geda-

DEN VERTAALER.

daanten zig vertoonen. Dusdanige onderscheidene charact'ers nu, koomen hier in groote menigte voor, alle naar het leeven geschilderd, en elk, zo lang de personen op het tooneel verschijnen, van den beginne tot den einde toe zijn eigen aart bewaarende. — Deze met een naaukeurig oog te beschouwen, maakt het leezers van geschiedenissen regt geneuglijk en nuttig: Deze koomen in dusdanige Zedelijke Romans, welke geschikt zijn om de levenswijze der menschen af te beelden, en die beeldtenissen of aanlokkelijk of afschuwelijk te vertoonen, meest in aanmerkinge: Zij maaken de ziel uit van de Gebeurtenis, die verbaald wordt: En zonder dezelve wel in agt te neemen, kunnen wij het groot Nut, waartoe alles gerigt is, uit het leezers van dusdanige Schriften niet behoorelijk trekken, nog daarvan een verstandig gebruik maaken. Bijzonderlijk mogen wij hier aanmerken, dat het noodig is, den aart van elk onderscheiden character onder het leezers deezer Brieven wel gade te slaen, om eene regte bezeffinge te maaken van de waardij, en kragt der gezeggen en stellingen, welke ons in dezelve voorkoomen, en niet mis te tasten omtrent het oogmerk, hetwelk de Schrijver daarmede bedoeld heeft. Schoon immers dezelve woorden gesproken worden, het is niet eveneens wie iets zegt. Een getuigenis ten nadeele der ongebondenheid, van eenen Ligtmis, schoon op zijnen lossen trant, uitgeboezemd, vervat eene bijzondere kragt en nadruk in zig, meer dan de verfoeijinge van een ernstig en bedaard mensch tegen dezelve. En

men

VOORREDEN VAN

men zou den Schrijver verongelijken, zo men de kleinagtinge voor de eerbaarheid der schoone Sexe, welke Lovelace zo dikwijls uitslaet, op des eersten rekeninge ging zetten, die slegts den laatsten als een Ligtmis spreken doet, en zijne eigene gedagten daaromtrent in de onbuigbaare standvastigheid van eene Clarissa op het klaarst ten toon gesteld heeft. — Om nu deeze verscheidene Characters naaukeurig te leeren kennen, heeft men agt te geeven, door welke beginzelen of hartstogten dezelve meest bestierd en gezwaid worden, en aan welke bewegingen of lusten en begeerlijkheden zij meest onderhevig zijn: langs welke wegen zij zig het openbaarst vertoonen; hoe zij gemeenlijk en in bijzondere voorvallen werken; welke bedenkingen en overleggingen doorgaens in dezelve vallen; en om het alles in een woord te besluiten, welke derzelver eigenaartige en onderscheidende blijken en kenmerken zijn. Deeze nu vertoonen zig dikwijls in kleinigheden en geringe omstandigheden; in woorden en uitdrukkingen niet alleen, maar zelf in de gebaaren, de houdinge, den toon waarmede zij gesproken worden. „ Spreek, „ op dat ik u zie en kenne, „ was al een oud zeggen van een verstandig Kenner der menschelijke natuure: En een gesprek over den thee-tafel aangaende dingen, zo men denkt, van weinig aanbelang, in alle zijne omstandigheden voorgedragen, is in staat om ons verscheidene characters af te maalen met haare fijnste trekken, met haare kenbaarste kleuren. Die dusdanige beschrijvingen, naar leeven en natuure ont-

DEN VERTAALER.

ontworpen, langwijlig vinden, en alle die kleinigheden overtollig keuren, toonen dat zij maar de opperste schors der zaaken beschouwen en tot de kern niet doordringen. De schrandere Lovelace wist beter, hoe veel 'er aan Minutiae gelegen is, om de menschen in den grond te kennen, en zijne maatregels daarnaar te neemen; waarom hij ook in zijn eigen gedrag daarop ten naaukeurigsten agt gaf. * De doorzigtige Clarissa hadden, die hierover in haare Historie klaagen, dit zelf al vroeg behooren te leeren, zo zij haare Brieven met genoegzaame aandacht gelezen hadden. † Voor die geen, welke gezind zijn de menschelijke natuure regt te doorgronden, en daarmede hun voordeel te doen, leveren dusdanige schilderijen de bekoorelijkste vertooningen uit, waarin men zig met den grootsten smaak kan verlustigen. En zijn de Proefneemingen van zeer veel nut in de Natuurkunde, om ons den aart en eigenschappen der Lighaamlijke Wereld wel te leeren kennen, en van die kennis tot voordeel des menschlijken leevens een voorzigtig gebruik te maaken: In deeze Schilderstukken, waarin ons de ondervindinge der zedelijke Wereld word opgegeven, zijn als 'zo veele Proeven omtrent 's menschen geest en gemoed begrepen, welke nette aantekeninge en beschouwinge niet min heilzaam is ter regeling van onze eigene gemoeds-gesteldheid en van onze verkeerige in de zamenlevinge. Ondertusschen is het dan blijkbaar, dat deeze kleinigheden, deeze

***** 2

fij

* Zie D. III. bl. 294.

† Zie D. I. bl. 6, 10.

VOORREDEN VAN

fijne trekken, deeze keurlijke en door elkaer dikwijls gemengelde kentekens, wel eene aandagtige oplettendheid vereifchen om dezelve wel en naaukeuriglijk te vatten; en dat ze niet te beuzelagtig en van al te geringe waarde zijn, om bij verftandige en oordeelkundige Leezers dezelve te verdienen.

Deeze zullen wijders ook nog met opmerkinge de Zedelijke gezeggen of fpreuken gade slaen, welke in deeze Brieven menigvuldig voorkoomen, zeer juist te pas gebragt worden, en overal verfpread zijn, ter waarschuwinge voor gebreken en misflagen, en ter handleidinge om in de voorname omftandigheden des leevens ons gedrag voorzigtig te beftieren. Dusdanige gezeggen of fpreuken nu zal men hier van eene tweederleijze zoort vinden; of zulke die op eenen ernftigen trant voortgebracht het gemelde oogmerk regtstreeks uitwijzen; of beftaende in eene geestlige boert en grappige kwinklagen, die geringer gebreken niet min kragtdaadig doorftrijken, de gekbeden der wereld belachelijk maaken, en met eenen loffen zwier de waarheid ons beduiden. Op deeze laafte moet inzonderheid aandagtiglijk gelet worden, om niet voor ernft op te neemen, hetwelk flegts in jokkernij gemeend wordt, om zulk een zeggen over den regten boeg te wenden, en het geen 'er eigenlijk in legt opgeflooten van deszelfs buitenfte omwindzels te onderscheiden, het regte zout, de verkwikkelijke geestigheid daarvan te fmaaken. En is hiertoe de aandagt dies te noodiger om dat deeze jokkernijen meeflal in korte woorden zijn begreepen, zomtijds

DEN VERTAALER.

*tijds op het onverwagst tusschen de reden inval-
len, en dikwijls baare zinspeelingne hebben op
eenige kleine bijzonderheden, welke ongemerkt
voorbij gezien zijnde, de regte geur daarvan
niet geproefd wordt. Wat de ernstige Spreuken
en Zedelijke Lessen aangaet, de waarschuwin-
gen voor mislagen en gebreken, en de aanspoo-
ringen ter deugd en godsvrucht, met welke in-
zonderheid de Brieven van Clarissa, Juffer Ho-
we, en Belford doormengd zijn; dezelve zijn
van het grootst aanbelang, op Reden en Waar-
heid allezins gegrond, en onzer oplettendheid ten
hoogsten waardig: Hoewel derzelver meeninge
meestal regstreeks bloot legt, en 'er geen in-
spanninge vereischt wordt om dezelve na te spoo-
ren; ja de aandacht hieromtrent zelf geholpen
en opgewekt wordt, doordien zij veelal door
het konstig te pas brengen voorkoomen in het
krachtigst ligt, en de zielroerendste omstandighe-
den. En op dat geene derzelver den Waarheid-
en Deugdlievenden Leezer mogt ontglippen, is
het zekerlijk van zeer veel dienst, dat dezelve in
de derde Engelsche Uitgaave uit de Brieven bij
een gezameld, onder verscheidene hoofden ver-
deeld, en agter aan het werk gevoegd zijn; al-
waar men dus alles wat tot bijzondere deugden
of ondeugden, en tot de voornaamste omstandig-
heden des levens betrekkelijk ten deezzen opzichte
in dit werk gevonden wordt, als in een opslag
van een oog beschouwen kan. Waarom ik ook
voorgenomen hebbe mij de moeite, welke aan het
vertaalen en verschikken (want dit hangt te za-
men) van die uittreksels vast is, te getroosten.*

VOORREDEN VAN

Eindelijk heeft men ook met alle aandacht onder het leezen, het Zedelijk oogmerk van den Schrijver na te gaen en te overweegen, wat hij ons ten aanzien van der menschen gedrag en handelwijze door zijn werk in 't algemeen en deszelfs bijzondere deelen heeft willen voorstellen en vertoonen; en wat hij ons met die vertooningen ten aanzien van onze zeden en handelingen heeft willen leeren en beduiden. Dit zedelijk oogmerk van den Schrijver moet wel onderscheiden worden van het oogmerk der personen, welke hij spreekende of schrijvende invoert. Gelijk immers een Historieschrijver zig alle die oogmerken niet eigen maakt, welke diegeenen bezielde hebben, wier daaden hij verhaalt, of wier gesprekken en redenvoeringen hij te berde brengt; Gelijk Homerus zekerlijk iets anders bedoelde met zijne Helden op deeze of geene wijze te doen spreken, dan het oogmerk is hetwelk in hunne eigene redenen doorstraalt: Zo is dit onderscheid hier ook zekerlijk in agt te neemen. Een Lovelace bij voorbeeld schrijft omstandig en openbartig aan zijnen vriend alles wat hij in zijn boezem en zijne hersens heeft, met geen ander oogmerk dan om zijn tijd te verdrijven, zijnen vriend pleisier te doen, en te zwetsen op zijne vernuftige vonden; Des Schrijvers oogmerk is zekerlijk veel waardiger en verhevener, om ons de hartsgebeimen van eenen slimmen Ligtmis, de bedriegerijen der zonde waarmede hij zigzelven begochelt, en het geweld hetwelk hij zijne Conscientie aandoet, op eene natuurelijke en treffende wijze voor ons gezigt te maalen. Schoon wij
ook

DEN VERTAALER.

ook de oogmerken der perſoonen, welke hier ten tooneele verſchijnen, wel hebben in agt te nemen, zullen wij het innerlijk beloop der geſchiedeniſſe behoorelijk bezeffen, en een volkoomen denkbeeld krijgen van de bijzondere charaſters dier perſoonen; ſchoon dit ook al mede vereiſcht worde om het Zedelijk oogmerk van den Schrijver regt te vatten: Dit laaſte egter is het, dat ik bijzonderlijk hier bedoele als het onderwerp van onze opmerkende naſpooringe en overweeginge; en waarop het hier voornaamlijk aankoomt. Deeze is de geeſtlijke zin des werks, om naar de wijze der Godgeleerden te ſpreken, en zonder denzelven is al het overige ſlegts een doode letter. En door het wel bevroeden van dit oogmerk moeten wij ons alleen den weg baanen, om de regte vrugt en nuttigheid uit het leezen en gebruiken daarvan te trekken. Ten dien einde is het niet genoeg het algemeen oogmerk te weten van de gantsche Geſchiedenis, maar wij moeten ook hetzelve opſpooren door alle derzelver bijzondere gedeelten, en naaukeuriglijk bedenken wat met de verſcheidene tooneelen des verhaals, met de ſchilderijen der verſcheidene charaſters, met elke Zedelijke ſpreuk en aanmerkinge eigenlijk en bepaaldlijk bedoeld worde. — Eenige weinige voorbeelden zullen hier beſt dienen om mijne meeninge duidelijk te ontvouwen. Het algemeen oogmerk deezer Boeks is zekerlijk de bevordering van Deugd en Goede Zeden, om ons tot godvrugt en eerbaarheid te trekken, en van alle ondeugd en de onkuiſheid deezer eeuw bijzonderlijk af te ſchrikken, en om den Ouderen

te

VOORREDEN VAN

te leeren hoe veel omzigtigheid 'er vereischt worde in het verkiezen van een wedergade voor bunne Kinderen, en in het bestieren van derzelver keuze daaromtrent, zal in het Huwelijksverbond een bestendige grondslag voor bun geluk gelegd worden. Alle de bijzondere deelen des verbaals zijn hieraan ondergeschikt, en hiertoe betrekkelijk. — De gevallen der twee eerste Deelen vertoonen ons inzonderheid, hoe verkeerde driften en toomlooze hartstogten de rust van een anders gelukkig huisgezin kunnen stooren en verwarren; hoe zij het speeltuig zijn der arglistigen, en de raadslagen der bedagtzaame wijzen verijdelen en over hoop werpen. De twee volgende, welke nu den Nederlanderen geleverd worden, geeven ons voornaamlijk te beschouwen, de bedriegelijke listen en uitgewerkte laagen van eenen snooden Ligtmis, en de onwankelbaare en waakzaame voorzigtigheid eener eerbare Juffer; welke dus ons in het allerhelderst licht stellen de gevaaren, waaraan Dogters zig bloot geeven, welke zig der magt van zodanigen betrouwen, en haar een alleredelft voorbeeld van naduwgezette kuisheid voor oogen houden. — Het character van Clarissa is geschikt om ons de beminnelijke schoonheid der standvastige Deugd en Godsvrugt af te schilderen. En schoon dat van haare edelmoedige Vriendin aan veelen meer behaagen moge, om dat daarin de deugd met leevendiger en vrolijker aart gepaard is; die stelt haar nogthans bloot voor menigvuldiger misslagen, en zou in dezelve netelige omstandigheden, waarin Clarissa verward is, op verre
na

DEN VERTAALER.

na zo bekoorelijk niet uitblinken. Een enkele Brief, de XLII. van het IV Deel, openbaart ons in den grond het charaëter van den lossen en slimmen Lovelace, als van eenen overgegeven booswigt, die op eere nog schaamte past. Het zelve vervat de ondeugd in de allervoordeeligste omstandigheden naar de wereld, en verthoont ze nogthans in de allerijzelijkste en haatelijkste gedaante, zo dat elk die nog eenige consciëtie en gevoel heeft daarvan moet gruwen. Hetzelve leert ons, hoe jammerlijk een edel gemoed door het involgen der lusten kan bedorven worden; en welk eene wijde en beillooze deur eene verwaarloosde of verkeerde opvoedinge daarvoor openzet. — De zedelijke aanmerkingen kunnen ook zelf aan groote misvattinge onderhevig zijn, zo op het bedoelde oogmerk daarin opgesloten niet gelet worde. De Geneesheeren zouden zig buiten twijfel slooten, zo zij de vinnige draaij van Lovelace, D. IV. bl. 43. als op hen allen zonder onderscheid toepasselijk, op rekening des Schrijvers wilden stellen: Maar moet de meeninge van deezē uit de aanmerkinge van Clarissa bl. 436. veeleer verklaard en opgehelderd worden. En valt deeze deugdzame Juffer door verdriet en hartzeer beklemd, zigzelve beschuldigende in de gedagte van sommige Godgeleerden, D. IV. bl. 307. dat de mensch zelf zondigt in zijne beste daaden: Men moet daarom zig niet verbeelden, dat de Schrijver zelve die stellinge in allen gevalle billijkt, en voor eene strikte waarheid wil doen doorgaen; maar veel eer dat hij daarmede wil te kennen geeven, dat dezelve natuurelijk

* * * * *

uit

VOORREDEN VAN

uit eene naare zwaarmoedigheid opwelt; hoe naauwe zorg voor het overige een deugdliedend Christen ook behore aan te wenden om zijn hart te doorzoeken, en zig door geen bedriegelijke inzigten te laten zwaaijen. — Uit dit bijgebrachte kan genoegzaam blijken, dat om de regte bezeffing te krijgen van dit Zedelijk oogmerk des Schrijvers in allen opzichte, men alle de voorheen gemelde bijzonderheden van Verhaal, van Characters, van Spreuken en Zedelijke aanmerkingen wel heeft in agt te neemen, en met elkanderen te vergelijken; en dat daartoe naaukeuriger overweeging en oordeelkundiger bespiegeling vereischt wordt, dan van hen te verwagten is, welke dit Boek, even als gemeene Romans, met een buppelend, loopend, of vliegend oog willen doorspoeden.

Want om alle fraaiheden, welke in dit doorwrogt en weergáloos werk leggen opgesloten, te ontdekken en gewaar te worden, en geene dier bijzonderheden, welke ik ter aandagtige beschouwing hebbe voorgesteld, voorbij te laten slippen, is het waarlijk wel noodig dat de meeste Leezers het niet bij ééne leezing berusten laten; maar mag dezelve wel eens, en meer dan eens herhaald worden. Deeze moeite durve ik ieder, die smaak heeft in zulke redelijke verlustigingen, welke ik getoond hebbe dat in deeze Historie te vinden zijn, gerustlijk aanprijzen, en vast stellen dat niemand der zodanigen zig dezelve zal beklagen. Het werk zal daar bij geenzins afvallen, gelijk veele andere die door nieuwigheid alleen bebaagen, maar telkens ver-

DEN VERTAALER.

ſche blijken van konſt, van voortreffelijkheid in zig doen ontdekken. Mijne eigene ondervindinge, en het getuigenis van anderen bij dezelve kan mij hiervan ten vollen overtuigen. Onder veele verſtandige en deugdliebende perſoonen, welke de Twee eerſte Deelen zelf met veel vermaak gebruikt hebben, hebbe ik meer dan een ontmoet die betuigden door het eerſte leezen niet meer dan gemeen voldaan te zijn, maar bij berhaalinge eerſt de regte geur en ſmaak daaruit genooten te hebben. En welke proeve kan hieromtrent meer doorſlaen, dan hetgeen mij van goederhand uit Engeland berigt is, dat de Hr. Richardſon het genoeg en gebad heeft, van onder vijf aanzienlijke en hooggeagte Biſſchoppen der Engeliſche Kerke, welker kennis en vriendschap Clariffa hem heeft aangebragt, eenen derzelver te hooren verklaaren, dat hij deeze gantsche Hiftorie elfmaalen had doorgelezen, en beſlooten had dit weder om de twee jaaren eens te doen, zo lang hij leeven zoude?

III. Nu is 'er nog overig, dat ik ten ſlot van deeze mijne Voorreden aantoon, welk Gebruik men verder van duſdanige Zedelijke Schriften, van deeze hoogwaardige Clariffa in 't bijzonder, na dat men dezelve behoorelijk heeft gelezen en overwoogen, te maaken heeft, om dezelve van zulken nuttigen invloed te doen zijn, als waartoe zij uit eigenen aart kunnen dienen. De reeds bijgebragte bedenkingen aangaende het oogmerk en de wijze, waarmede en waarop men dezelve leezen moet, wijzen dit genoegzaam met den vinger aan; en veroorlooven mij dus om

***** 2

dit

VOORREDEN VAN

dit laatste gedeelte mijner Voorreden, die weder lang wordt, te meer te bekorten. Voornaamlijk denke ik dan, dat een regtschapen Leezer een heilzaam gebruik van dit werk in drierlei opzigten maaken kan.

Vooreerst heeft men van het beschouwen van de characters, welke hierin voorkoomen, en van het gedrag der personen, welke hier ten toonele verschijnen, zig te bedienen om de wereld te leeren kennen, gelijk men zegt; om zo veel mogelijk is den aart, boedanigheden, en inzigten zijner medemenschen te doorgroepen, en daarover, voor zo verre ons geoorlofd is, een juist en regtmatig oordeel te vellen. Men vergelijke de tekeningen, welke hier worden opgegeven, met de leevendige voorbeelden, welke men in de dagelijksche samenlevinge ontmoet; en men zal uit de laatste niet alleen de welgetroffe netheid en keurlijkheid der eerste bekennen; maar door die vergelijkinge ook in staat gesteld worden om nog naaukeuriger kundigheid te krijgen van zodanige menschen, welker boedanigheden hier geschetst zijn. Men vergelijke het uitwendig gedrag, de redenen en bedrijven der personen, met hunne overleggingen en raadslagen die hier worden blootgelegd: En dit zal ons aanleidinge geeven om met meer grond uit den handel en gesprekken onzer medemenschen, over huns harten grond, inwendige gemoedsgesteldheid, en bovendrijvende inzigten te oordeelen. Hiertoe durve ik dit Tafereel vrijmoediglijk aanprijzen, als hetwelk niet enkel een liekel schrift is tegen het gantsche menschlijk geslagt, gelijk er wel zommi-

DEN VERTAALER.

enige ſchriften van deezen aart gevonden worden, die geene dan ondeugende of gekke characters beſchrijven, even als of 'er geen andere voorwerpen onder het menſchdom gevonden wierden, dan die door drift tot buitenspoorigheid uitſlaen, of ſlegts ſchijn-deugd pleegen, of te loomen doſ zijn om iets kwaads te onderneemen. Hoe algemeen de bedorvenheid ook zij, dit denkbeeld van de menſchlijke natuure is ten eenenmaale onnatuurlijk en onregtmatig: En zij die dusdanige ſchriften prijzen, en daarmede veel op hebben, moeten of dit oogmerk niet merken, of graag zijn om met behulp van dezelve naar hun eigen hart het geheel menſchdom over eene kam te ſcheeren. Het deugdzzaam en Godvrugtig voorbeeld van Clariffa ſtaet hier tegen het ondeugend van Lovelace over; en ſchoon de eerſte niet volſtrekt onfeilbaar zij, bij den laaſten welt de redelijke natuure ook nog van tijd tot tijd haare bittere verwijtingen op. De vrolijke en hartſtogtlijke Anna Howe ſteigert egter op beginzels van gezonde Reden tot eene edelmoe-dige deugdsbetragtinge, en kan wel eene menigte van laage, laſſe, en vuige zielen opwee-gen, welke hier om haare voeten kruipen, en met hoedanige de wereld, belaas! maar al te veel is opgevuld. Schoon Belford in zijne Be-keeringe door eenige uiterlijke omſtandigheden gepord en geholpen worde, het voorbeeld van een zuivere Deugd en haare doordringende redenen haalen hem egter inzonderheid over om dezelve geheellijk te voltoojen. En de opgeblazene en belachelijke pedanterije van eenen jongen

***** 3

Ker-

VOORREDEN VAN

Kerkelijken , die in de laatste Deelen zig ten toon stelt , dient niet ter beschimping van die orde in 't algemeen , maar ter schaduwing van het loflijk karakter van den vroomen , wijzen en voorzigtigen Dr. Lewen. — Naar dusdanige kundigheid nu van het hart , de gesteldheid en neigingen der menschen te tragten , is het werk van eene prijzelijke voorzigtigheid , en kan van zeer veel nut zijn in de samenleving. Niemand kan immers lochenen , dat 'er zeer veel aan gelegen is de zodanigen te kennen , met welke wij te doen hebben , met welke wij dagelijks moeten omgaen en handelen , en in welke wij altoos meer of min vertrouwen moeten stellen. Deze kundigheid stelt ons in staat om doorgaens de beste en nutste verkeerige voor ons te kiezen , om dezelve op de heilzaamste en voordeeligste wijze te oeffenen , om den meesten invloed te hebben op onze medemenschen , om hunne gebreken te verhelpen , hun misnoegen te vermijden ; en om ons voor de kwaadaardigheid en snoode list van anderen te leeren wagten. Welke nutbeden te klaar en duidelijk aan het aangepreezen gebruik verknogt zijn , dan dat ik daarop langer behoefte stil te staen.

Dog van hoe veel voordeel dit gebruik ook zij in de samenleving , wij hebben ten anderen van het gelezene en welbedagte een gebruik te maaken , het welk nog van ongelijk grooter en uitgestrekter nut voor ons zijn kan , waardoor wij niet alleen hier een gerust en veilig leeven verkrijgen , maar zelf ons geluk bestendig tot in eene eindelooze eeuwigheid verzekeren kunnen.

Ter-

DEN VERTAALER.

Têrwyl wij tragten naamelijk om onze medemenschen te leeren kennen, moeten wij inzonderheid onszelven niet voorbij zien en vergeeten. Om regt kundig te worden van ons eigen hart en gemoedsgesteldheid, waarin een voornaame grondslag der waare Wijsheid gelegen is; om op deeze kundigheid de verbeteringe van onze eigene gebreken en misflagen, de heiliging van ons hart, en de welgeschikte regeling van ons gedrag en zeden te vestigen: Daartoe kan de inhoud van dit Boek van eenen uitneemenden invloed zijn, en behoort dezelve derhalven daartoe ook van ons gebruikt en aangewend te worden. Tot dit gebruik zullen wij genegen en bereidvaardig zijn, indien wij maar met het regt en aangewezen oogmerk gelezen hebben: en zo wij de vereischte opmerkinge daaraan hebben te kost gelegd; zullen wij ons tot het maaken van dat gebruik ook genoegzaam in staat bevinden: Dan zal Clarissa ons eene zeer aangenaame en geneuglijke Leermeesteres ter Deugd verstrekken. Hiertoe zijn immers regtstreeks dienstig de Zedelijke maatregels, aanmerkingen, en lessen, welke in grooten overloed door dit werk verspreid zijn; welke wij derhalven diep in ons gebeugen hebben in te prenten en onszelven eigen te maaken, als regels geschikt voor onze eigene overleggingen en handelingen. De vermaaningen en aanspooringen ten goede, de waarschuwingen en afmaaningen van feilen en zonden, welke hier bij gelegenheid aan deezzen of geenen gegeven worden, behoort ieder Leezer als hem betreffende aan te merken, en op zigzelven te laten gelden. Welke

VOORREDEN VAN

ke meent gij dog dat de voornaame reden is; waarom het booren van goede lessen en vermaaningen, het leezen der H. Schrijftuure en andere goede boeken, veelal van zo weinig uitwerkinge is op anders juist geen kwaade en ongodsdienstige menschen, als men gemeenlijk metterdaad bespeurt? Men luistert wel aandachtig, men begrijpt het voorgestelde wel, en is van deszelfs gewigt en redelijkheid overtuigd: Maar dit ontbreekt 'er aan, men denkt niet om zigzelven, men laat zigzelven geheel en al buiten aanmerkinge, en verwaarloost dus zijn eigen hart aan het voorgestelde te toetzen, en de lessen en vermaaningen, welke men zo gereed en net op anderen weet toe te passen, op zijne eigene gesteltenis en zeden t' huis te brengen. Zo wij dus ook met Clarissa handelen, zal dezelve al mede voor ons van weinig vrugt zijn; en hoe heilzaame boeken wij ook in handen neemen, schoon 'er een Engel uit den hemel tot ons sprak, het zal en moet dan natuurelijk van geringen invloed zijn. Men keere dan deezen spiegel van goed en kwaad zigzelven toe, en tragte door het opregt gebruik deszelfs, zijne eigene gedaante naaukeurig te leeren kennen, zijne wangeftalten te verbeteren, en zig aan regtschapene deugden te gewennen. Koomen ons hier belachelijke vertooningen voor van menschen, die op hunne gebreken verzot het betaamelijke en wel-luidende veronagtzaamen, of onhebbelijk willen na-aapen: Men vergenoege zig niet met daarover te lachen, of zelf om andere origineelen voor zodanige schilderstukken te vinden. Dus heb-

DEN VERTAALER.

be ik waarlijk aan iemand de naam van Solmes, en ook niet te onregt, wel hooren op het lijfplakken van zodanig eenen, welke zelve veel gevaar liep om daarmede van eenen anderen vereerd te worden. Maar wij behooren ons zelve, elk zig zelve, gade te slaen, of wij in diergelijke malligheden en onbescheidenheden ook vervallen, en het geen ons in eene schilderij zo zot en buitensporig voorkomt, zelve zorgvuldig tragten te vermijden. Door de stekelige spotternijen van eenen Lovelace, met welke hij veele gebreken te regte doorstrijkt, mogen wij, al zijn wij veel vroomer en deugdzaamer, onze eigene feilen wel laten affschrobben en boenen, om dus onze Deugd en Godvrugt in eene aangenaamer en bevalliger gedaante te vertoonen. Loopt zijn voorbeeld te verre in het booze, dan dat ons leeven en bart daarmede te vergelijken zij; (hetwelk ik van de meeste Leezeren hoope en onderstelle; hoe deerlijk zou het anders met het menschlijk geslagt gesteld zijn!) Men waane daarom niet, dat hetzelfde ons in 't geheel niet raakt; maar laate zig door hetzelfde een afgrijzen inboezemen zelf voor de allergeringste beginzelen van ontugt en ongebondenheid, waaraan men zig zo ligt en onbedagtlijk in zijne jeugd kan overgeeven. Toont ons dit Tafereel op het allerleevendigst, welke vreezelijke verwarringen de ongebreidelde bariſtogen en woedende driften in de zamenlevinge veroorzaaken, en welke heillooze gevolgen zij na zig slepen: Dit noope een ieder om dezelve bedagtzaam en kragtdaadiglijk in toom te houden, om zelve zulk een voorbeeld, hetwelk

hem

VOORREDEN VAN

hem hier zo afschuwelijk voorkoomt, metterdaad niet te verschaffen, en te roekeloos zijne onnozele medemenschen in verdriet en lijden te dompelen; om nooit de rol van een heerschezugtig Vader, baatzzoekenden Broeder, nijldige Zuster, of kaarige Moeder en Vriendin te speelen. Valt het ons dikwijls moeijelijk, de inwendige schuilhoeken van onze harten zelve door te kijken; het naaukeurig beschouwen der Characters, en de vergelijkinge van derzelver gesprekken en bedrijven met hunne innerlijke gedagten en gemoeds bewegingen in deeze Brieven opengelegd, moet ons ook aanleidinge geeven om te letten op onze redenen en daaden, en om volgens deezen leidraad te bevroeden wat binnen in ons verborgen legt. Worden ons hier veele netelige gevallen opgegeven, welker gelijke wij in het dagelijksch leeven ligtlijk ontmoeten kunnen: Men stelle zig zelve met zijne verbeeldinge in zodanige omstandigheden, en besluite ernstig om het goede, dat wij hier voor ons hebben, na te volgen, en de begaene misflagen te vermijden; en zulk een overleg en vooruitzigt zal ons bij uitstek bekwaam maaken om in alle diergelijke gevallen, zo wij eens daarin geraaken mogen, het regte spoor te houden. Eene onverzadiglijke bespiegeling van het uitmuntend voorbeeld van Clarissa moet eene sterke zucht en liefde voor zuivere en onwankelbaare eerelijkheid, deugd, en godvrugt in ons bewerken. Dog hierover zal ik thans niet breeder uitweiden, dewijl ik denke dat de overweeginge hiervan mij eene genoegzaame stoffe tot eene volgende Voorreden zal uitle-

DEN VERTAALER.

leveren, gelijk ik reeds hebbe te kennen gegeven.

Bij dit alles voege ik dan nu nog ten laast, een derde gebruik, betwelk wij van dit edel Boek, na dat deszelfs inhoud wel van ons begreepen en berkaauwd is, te maaken hebben; dat wij naamelijk daaruit gelegenheid neemen om zelve verder te denken, en onze overleggingen over de voorkoomende zaaken uit te breiden. Veele gewigtige lessen, spreuken, en gedagten vinden wij hier slegts met weinige woorden kort en beknopt voorgesteld, en als met den vinger aangeroerd, gelijk de gemeenzaame Brievenstijl dit natuurelijk medebrengt, welke ons daartoe van zelve aanleidinge geeven. Deeze gaen zwanger met eenen rijken overvloed van waardige gedagten, welke, als men ze behoorelijk broedt en koestert, daaruit voor den dag gehaald, en wijd en breed kunnen worden uitgespreid. Gelijk een klein zaadkorreltje in eenen vrugtbaren grond zijne tedere deelen allengskens ontwindende tot eene groote plant uitdijdt, breede bladen, sterke stengen uitschiet, en eene vrugt voortbrengt van veel grooter omtrek dan het eerst beginzel van dit alles: Zo is het ook het werk van eenen bedagtzaamen geest om tot in het hart van dusdanige spreuken en korte gezeggen in te dringen, daarin werkzaam te zijn, de rijke stoffe daarin opgeslooten aan alle kanten uit te zetten, en veel andere gelijkaartige en heilzaame bedenkingen vrugtbaar daaruit voort te teelen. Deeze oefeninge is bij uitnemendheid geschikt om ons verstand uit te brei-

***** 2

den,

VOORREDEN VAN

den, ons vernuft te verleevendigen, ons oordeel te fcherpen. Wanneer wij alleen beruften bij het gelezene, is het voornaamlijk ons gebeugen dat wij oefnenen, met ons de voorgestelde zaaken eigen te maaken. Maar die gedagten en overleggingen, welke wij dus zelve door onze vlijt aankweeken en voortfokken, zullen ons hierom zelf dies te aangenaamer bevallen, en onzen redelijken geest een nieuwen moed en leeuen bijzetten. En dewijl de zaaden, welke hier verspreid zijn, natuurelijk niet anders dan gezonde, reine, en lieflijke vrugten kunnen voortbrengen; Zo is het ook blijkbaar, dat deeze oefeninge van eenen kragtdaadigen invloed zijn moet om eene welgestelde ziel in waare deugd en godsvrugt allezins te doen vorderen. Ik bekenne, dat het verstand van alle menschen hiertoe niet even zeer in staat is: Zommige zijn veel bekwaamer om op hunne eigene wieken te drijven dan andere, en zullen zig eens van land gegeven hebbende veel hooger en verder vliegen. Dog alle niettemin, die eenige maate van oordeel en vernuft bezitten, kunnen van deeze oefeninge meer of min hun werk maaken: En hoe meer zij zig daarop bevljtigen, hoe vaardiger zij daarin zullen worden, hoe verder zij hunne vermogens zullen uitbreiden. Die daaraan het minst gewend zijn, vinden zelf in dit Boek eene keurlijke handleidinge om in deeze oefeninge wel te slaagen: Die kortbondige lessen worden hier niet alleen in zulk een ligt gesteld, 't welk den opmerkenden Leezer zelf voorligt om verder woort te denken; maar men vindt 'er ook overvloe-

DEN VERTAALER.

vloedige voorbeelden, waarin eene kleine aanleidinge eene geheele reeks van zedelijke bedenkingen doet te voorschijn koomen. Waarlijk, mogt Socrates wel eer te regt zig verbeelden als een Vroedmeester, die het menschlijk verstand verlost van de redelijke denkbeelden, waarmede het bezwangerd was; die bekwaamheid, dunkt mij, mag met al zo veel reden aan den Hr. Richardson worden toegeschreeven; en zijne handelwijze boven die des Ouden Wijsgeers nog gepreezen, voor zo verre het gemaklijker valt on gevoelig aan het denken gebragt, dan door on dervraagen daartoe gedrongen te worden. Dog die van alle oordeel en vernuft ontbloot zijn, agte ik dat men niet alleen van deeze moeite moet verschoonen, maar ook van het leezen en gebruiken van eene Clarissa wel mag ontheffen.

Dus hebbe ik dan de taak, mij voorgesteld, hier afgeweeven. Eer ik egter deeze Voorreden sluite, moet ik den Leezer met een woord berigten, dat de vertaalinge der versjes, welke op bl. 73, en 194. des IVden Deels gevonden worden, niet van dezelve band is, welke mij met die der meeste overige heeft begunstigd: hoewel hij het misschien buiten dit wel gemerkt zoude hebben. Ook ben ik te raade geworden om agter aan het IVde Deel de Vertaalinge te voegen van een Antwoord van den Hr. Richardson op eenige tegenwerpingen, welke hem tegen den laatsten Brief van dat Deel, en de afbeeldinge des gevals daarin vermeld gemaakt waaren; dewijl ik voorzag dat zommige der Nederland-sche Leezeren zig daaraan ook stooten mogten,

***** 3

wel.

18
VOORREDEN VAN &c.

welke ik mij verbeelde dat zig nu met des Schrijvers verdediginge voldaan zullen houden. Dit Antwoord, schoon gedrukt, is in Engeland niet gemeen gemaakt en openlijk uitgegeven, maar mij van den Hr. Richardson zelven, op wiens gunstige briefwisseling met mij ik thans regtmatig roem draage, en wiens beleefdheid en vriendelijkheid niet voor zijn verstand en schrandtheid behoeft te wijken, ter ondersteuninge in mijn ondernomen werk toegezonden. Zo dat deeze Nederduitsche Uitgaave dus hierin zelf voordeel heeft boven de Oorspronglijke.

DE
HISTORIE

van Juffer

CLARISSA HARLOWE.

DERDE DEEL.

I. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, aan JAN BELFORD;
Schildkn.

St. Albans, Maandag nagt.

IK breeke een weinig oogenblikken uit, terwijl mijne beminde zig van mij [zo ik hoope, ter rust] begeven heeft, om mijne belofte te volbrengen. Niet agtervolgd — Nog hebbe ik daarvoor cenigen schroom; schoon ik mijne bekoorster moet doen dugten, dat men ons agtervolgen zal.

En nu, moet ik u zeggen, dat 'er nooit eene vreugde zo volmaakt was dan de mijne! — Dog laat ik eens gaen zien — Is de engel niet weggevlogen?

III. Deel.

A

* *

* *

* *

*

*

O neen! Zij is in 't naast vertrek! —
Gewislijk de mijne! — De mijne voor eeuwig!

*Verrukkend denkbeeld! 't geen mijn kloppend
hart doordringt;*

Dat, berstende uit mijn borst, in haaren boezem springt!

Ik wist wel, dat de geheele domme familie te zamen spande, om mijn werk voor mij te verrigten. Ik zeide u al, dat zij alle voor mij arbeiden, gelijk zo veele mollen onder den grond; en nog blinder, dan de mollen gezegd worden te zijn, als die zelve niet wisten dat zij het deden. Ik zelve de bestierder van hunne voornaame bewegingen; welke juist invallende met de kwaad-aartigheid van hunne laage zielen, zij alle voor hunne eigene namen.

Dog zeide ik, dat mijne vreugde volmaakt was? — O neen! — Zij ontvangt eenigen afslag van den tegenzin mijns Hoogmoeds. Want hoe kan ik de gedagte verdraagen, dat ik meer verschuldigd ben aan de vervolginge van haare nabestaenden, dan aan haare gunst jegens mij? Of zelf, voor zo veel ik weete, aan haare verkiezinge van mij boven eenen anderen man?

Dog laate ik deeze gedagte niet voeden. Deed ik dit, het mogt mijne bekoorster dier te staen koomen. Laate ik mij verheugen, dat zij de Rubico is overgetrokken: Dat zij niet kan te rug keeren: Dat zo als ik het geschikt hebbe, de vlugt

vlugt aan den Onverzoenbaaren zal voorkoomen als geheel en al met haare eigene toestemminge geschied te zijn: En dat, als ik aan haare Liefde twijffele, ik haar op proeven kan stellen, die haare Kiesheid zo zeer tot verdriet, als mijnen Hoogmoed tot glorijs zullen strekken. — Want ik moet u zeggen, al hoe zeer ik haar beminne, indien ik dagt dat 'er maar de schaduw van eene twijffeling was in haar gemoed, of zij mij stelde boven alle mannen die 'er leeven, ik zou haar geen genade bewijzen.

Dingsdag met den Dageraad.

Dog op de vleugels der Liefde vliege ik naar mijne bekoorster, die misschien tegen deezen tijd opstaet om den traagen dageraad te noopen. Ik hebbe geen oogenblik geslaapen van de anderhalf uur, welke ik gelegen hebbe om den slaap te noodigen. Het schijnt mij toe, dat 'er zo veel Lighaam niet aan mij is, dat ik zulk eene gemeene vernieuwinge behoeve.

Maar waarom, gelijk in de koets, gelijk in de herberg, gelijk bij de aankoomst, zo geheel vol van hartbreekende droefheid, mijn alderlieft schepzel? Zo vervolgd als gij wierdt! — Zo zeer in gevaar van den afschuwelijksten dwang! — Nogthans eene zo *onverdenkelijk* opregte droefheid wegens eene zo hachelijke ontkominge! — Draag zorg — draag zorg, O beminde mijner ziele! want jaloers is het hart, waarin de Liefde u een tempel gestigt heeft.

4 DE HISTORIE VAN

Egter moet men toestaen, dat zulk een schielijke overgang haar moet aandoen; haar ver-ijzen moet. Wanneer zij een weinig meer aan haaren nieuwen staat gewend is; wanneer zij eens in stilte is gekoomen; wanneer zij ziet, hoe heiliglijk ik alle haare BEVELEN zal in agt neemen; zal zij ongetwijffeld wel zo dankbaar zijn, dat zij onderscheid maake tusschen de opsluiringe welke zij ontvlooden is, en de vrijheid waarin ze reden heeft van zig te verblijden.

Zij kooft! zij kooft! — En de Zon kooft juist op om haar te vergezellen! — — Vaarwel! — — Wees half zo gelukkig als ik ben (want alle mistrouwen verdwijnt, gelijk de nevels des nagts voor de Zon, op haare aannaderinge) en, naast mij, zult gij de gelukkigste man ter wereld zijn.

II. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE.

Woensdag, den 12 van April.

Ik zal mijn droevig Verhaal vervolgen.

Dus tot aan de koets zijnde voortgesleept, zoude het te vergeefs geweest zijn, dat ik geweigerd had in dezelve te treden, zo hij mij in mijnen schrik daarin niet getild had, gelijk hij deed: En dezelve joeg op eene volle galop onmid-

middelrijk weg, en hield niet stil voor datze ons te St. Albans bragt; 't welk juist was met het vallen van den avond.

Ik dagt verscheiden maalen onderweg dat ik zou bezweken hebben. Met opgeheven handen en oogen, zeide ik dikwijls bij mijzelve, God behoeft mij! — Kan ik het zijn, die hier ben! — Mijne oogen overlopende, en mijn hart aan 't bersten toe met zugten, waarin mijn wil zo weinig deellhad als in mijne vlugt.

Hoe verschillende, hoe onuitspreekelijk verschillende, stond 'er de lugtige schobbejak mede; oogenschijnlijk zegepraalende (want anders konde ik zijne bijna verrukkelijke blijdschap niet duiden) over het wel gelukken zijner listen! Dog overvloeijende van zwierige complimenten, hoewel hij mij met eene eerbiedige zedigheit bejegende, den geheelen weg lang dien wij vloogen; want zodanig eer, dan galopeeren, was de beweeginge der paarden; welke ik geloove dat een omweg namen, om voor te koomen dat wij wierden na gespoord.

Ik hebbe reden om te denken, dat 'er andere lieden te paard tot zijnen dienst bij der hand waaren; alzoo 'er nu en dan drie of vier verscheidene perfoonen, van hooger staat dan knechten, aan elken kant der koetze bij ons galopeerden: Dog hij bemoeijde zig niet met dezelve; en ik was te veel overstelpt van droefheid, vermengd met verontwaardiginge, om eenige vraagen te doen omtrent dezelve, of iets anders.

Denk eens, mijne waarde, welke mijne gedagten waaren bij het uittreedn uit de Koetze;

daar ik niemand van mijne eigene Sexe bij mij had; geen kleederen dan die ik aan had, en die weinig geschikt tot zulk eene reize als ik *reeds* gedaen had, en *nog* doen moest: Nog kap nog hoed, nog iets dan eene neusdoek om mijn hals en schouderen: Ter dood toe afgemat: Mijn geest nog meer vermoeid dan mijn lighaam: En de paarden zo vol schuim, dat elkeen in de Herberg, daar wij opleiden, giste [Zij konden niet anders denken] dat ik een jong ligtvaardig schepzel was, die van haare vrienden was weggelooopen. Dit was ligt te zien uit hun geluister en gaapen; en daar kwamen beurtlings ook meer van het huisgezin binnen, dan tot den dienst noodig waaren.

De vrouw van het huis, welke hij tot mij binnen zond, wees mij een ander vertrek aan, en ziende, dat ik aan 't bezwijmen toe was; bragt ze mij hartshoorn en water; en ging toen heen, op mijn verzoek om voor een half uur te worden alleen gelaaten: Want ik vond dat mijn hart aan 't bersten toe was, terwijl ik alles met mijne gedagten naging: En zo dra zij weg was, de deur hebbende toegesloten, viel ik op een ouden grooten stoel neder, en liet een geweldigen vloed van traanen loopen; 't welk mij eenige verligtinge gaf.

De Hr. Lovelace zond, eer dan ik wenschte, de juffrouw boven, die mij, uit zijn naam, verzogt, om mijnen Broeder bij mij toe te laten, of zelve bij hem beneden te koomen: Want hij had haar verteld, Dat ik zijne Zuster was; en dat hij mij tegen mijn wil, en ongewaarschuwd, gehaald had

had van het huis eens vriends, daar ik den geheelen winter geweest was, om voor te koomen dat ik tegen de toestemminge van mijne vrienden trouwde; naar welke hij mij nu bragt; en dat ik, alzo hij mij geen tijd gegeven had om reis-gewaad aan te doen, grootlijks op hem verstoord was.

Dus, mijne waarde, wierd uwe rondlijke, uwe openhartige vriendin gedwongen zijne vertellinge schijn te geeven; hetwelk mij trouwens te beter vlijde, om dat ik in eenigen tijd niet in staat was om te praten, te spreken, of mijne oogen op te slaen; en dus kon mijne neerslagtigheid, en droefheid, en stilzwijgen, bij de juffrouw en hare nigt, die mij oppasten, zeer wel voor eene knorrige buij doorgaen.

Al zo het vertrek, waarin ik mij bevond, eene slaapkamer was, verkoos ik naar beneden te gaen, op zijne herhaalde boodschap, vergezeld van de vrouw des huizes, naar dat waarin hij was. Hij naderde mij met grooten eerbied, de broederlijke beleefdheid egter niet te buiten gaende, daar een broeder beleefd is; en mij Zijne allerlieftste Zuster noemende, vraagde hij mij hoe ik te moede was; en hoopte dat ik het hem vergeeven zoude; want nooit had een Broeder eene Zuster half zo lief, dan hij mij.

Een schobbejak! — Hoe natuurelijk wist hij het character aan te neemen, daar ik het mijne geheel was kwijt geraakt!

Onbedagtzaame schepzels hebben eenigen troost in de bekrompenheid van hunne uitzigten; en in hunne onbeschroomdheid, en dat zij niet verder zien dan het tegenwoordig oogenblik: Kort-

om, dat zij onbedagtzaam zijn! — Maar voor iemand van mijn peinsagtig gestel, die gewend is om vooruit te zien, tot het *mogelijke* zo wel, als tot het *waarschijnelijke*, welken troost kan ik dog in mijne overleggingen vinden?

Dog laate ik u de bijzonderheden mededeelen van ons gesprek een weinig voor en na ons avondmaal, ze beide in een smeltende.

Toen wij alleen waaren, verzocht hij mij (ik kan niet anders zeggen, dan met alle tekenen van eene vuurige en eerbiedige tederheid) om beter met mijzelve, en op hem te vrede te zijn: Hij herhaalde alle de geloften van eere en onschenaare genegenheid, welke hij mij ooit deed: Hij beloofde zig geheel van mij te laten bestieren in elken stap in toekomende. Hij vraagde mij verlof om voort te stellen, Of ik verkoos om 's anderen dags naar eene van zijne Moeijen te vertrekken?

Ik zweeg stil. Ik wist niet wat mij te zeggen, nog wat mij te doen stond.

Of ik verkoos, dat mij eene heimelijke en afgescheidene huisvestinge bezorgd wierd, in de nabuurschap van eene dier beide Ladys, gelijk ik eens van gedagten was?

Ik zweeg nog al stil.

Of ik ook verkoos te gaen naar eene van de beide Hofsteeden van Lord M. die in Berkshire, of die in het graaffschap, waarin wij waaren?

Naar een logement, zeide ik, waar ook, daar hij niet zijn zoude.

Hij had *Dit beloofd*, bekende hij; en hij zou heiliglijk zijn woord houden, zo dra hij bevond dat alle gevaar van agtervolginge over was;
en

En ik een verblijf naar mijn zin gekreegen had. Dog, zo de plaatze mij onverschillig waare, was London de veiligste, en daar men best kon verholcn blijven. En alle zijne bloedverwanten zouden mij daar koomen bezoeken, zo dra ik zou goetvinden haar toe te laten. Zijne Nigt Charlotte, bijzonderlijk, zou mij geschelschap koomen houden, indien ik haar daartoe ontvangen wilde, zo dra als zij in staat was om uit te gaen. Ondertusschen, wilde ik gaen naar Lady Elisabet Lawrance's (Lady Sara was eene zwaarmoedige vrouw) ik zou de welkoomste gast zijn, die ze ooit ontvangen had.

Ik zeide hem, dat ik niet genegen was om (onmiddelijk, althans, en in die gesteldheid waarin ik was, en waaruit ik waarschijnlijk niet zo spoedig geraaken zoude) naar eene van zijne nabestaenden te gaen: Dat 'er mijn goeden naam aan gelegen was, dat hij zig van mij afzonderde: Dat, zo ik eenige afgescheidene huisvestinge kreeg (hoe geringer, hoe minder verdenkinge onderworpen, alzo het zou bekend zijn, dat ik met zijn toedoen waare weggegaen; en men onderstellen zou, dat hij mij van een ruim bestaen voorzien had) zoude meest en met mijne zinlijkheid, en met mijne omstandigheden overeenkoomen: Endit zou best kunnen geschieden, dagt ik, zo ik op het land bleef, *bij* naar de Stad ging. En het kon geen kwaad, hoe ras men wist dat hij daar was.

Zo hij zijn gevoelen mogt uiten, zeide hij, was het, dat nademaal ik niet genegen was om te gaen naar eene van zijne bloedverwanten, London de eenige plaatze ter wereld was om zig te

DE HISTORIE VAN

schuil te houden. Elk nieuw inkoopeling in een dorp of vlek ten platten lande, verwekt nieuwsgierigheid: Eene persoon van mijne gedaante [En hij maakte mij dieswegen veel complimenten] zou nog meer verwekken. Boodschappen en brieven zelf, daar geen plegten gebragt te worden, zouden te wege brengen dat 'er onderzoek gedaen wierd. Hij had nergens eene huisvestinge bezorgd, onderstellende dat ik verkiezen zoude om of naar London te gaen, daar men aan gerijsheden van dien aart in een uur tijds geraaken konde; of naar Lady Elifabets; of naar Lord M's Hofstede in Hertfordshire, daar eene voortreffelijke vrouw, Juffr. Greme, huishoudster was, eene diergelijke als mijne Norton.

Zekerlijk, zeide ik, zo ik agtervolgd wierd, zoude het in hunne eerste drift zijn; en het huis van de eene of andere *zijner* nabestaenden zou de plaatze zijn, daar zij verwagten zouden mij te vinden — Ik wist niet, wat mij te doen stond.

Mijn welbehaagen zou hij zig naar schikken, zeide hij, welk het ook zijn mogt. Alleen dat ik mogt veilig zijn, was alle zijne bekommeringe. Hij had een logement in de stad; dog dat durfde hij niet voorlaen. Hij wist, dat ik daar meer zou tegen hebben, dan ik kon hebben tegen te gaen naar Lord. M's, of naar Lady Elifabets.

Buiten allen twijffel, antwoordde ik, op zulk eene verontwaardigende wijze, dat het hem eenen overvloed van betuigingen deed voortbrengen, dat hij wel verre was van dat voor te slaen, of te wenschen dat ik het aannam. En hij herhaalde nogmaal, Dat mijne Eere en Veiligheid alles was,
waar-

waarom trent hij zig bekommerde; mij verzekeren-
de, dat mijn wil in allen opzichte voor hem eene
Wet zou zijn.

Ik was al te gemelijk, en al te zeer be-
drukt, en inderdaad al te zeer tegen hem ontstoo-
ken, dan dat ik iets wel zou opneemen het geen
hij zeide.

Ik agtede mij, zeide ik, ten uitersten on-
gelukkig. Ik wist niet wat besluit te neemen:
Mijn goede naam nu, zonder twijffel, ten eenen
maal bedorven zijnde: Onvoorzien van kleederen;
ongeschikt om van iemand gezien te worden:
Mijne behoefte zelf, gelijk ik het noemen
mocht, mijne dwaasheid openbaarende aan ieder die
mij zag; die onderstellen zoude dat ik verschalkt
waare, of mij onbehoorelijk had bloot gegeven;
en dat ik nog magt had over mijnen wil, nog
over mijne daaden: Dat ik niet anders kon den-
ken, of hij had arglistiglijk met mij gehandeld:
—— Dat hij scheen de nette maat van mijne
zwakheid genomen te hebben, zo als hij kon
onderstellen, gegrond op mijne Jongheid en
Onbedreevenheid: Dat ik het mijzelve niet
vergeeven konde, dat ik bij hem was gekoomen:
Dat de druk van mijn Vader en Moeder, bij dee-
ze gelegenheid, mij door het hart ging: Dat ik
de Wereld, en alle mijne hoope in dezelve 'er wel
om wilde geeven, dat ik nog in mijns Vaders huis
mocht zijn, welke mijne behandeling ook geweest
waare: Dat ik, hij mogt zulke betuigingen en ge-
loften doen als hij wilde, iets laags en eigenbaa-
tigs in zijne Liefde bespeurde, dat hij kon toeleg-
gen om een jong schepzel dus te noopen tot het
op-

opofferen van haar pligt en conscientie: Daar iemand, gedreeven van eene edelmoedige Liefde, het voorwerp daarvan moest zoeken te believen en dienst te doen in alles, wat weezenlijk haare eere betrof, en tot vrede van haar gemoed kon dienen.

Hij luisterde zeer aandagtig naar alles wat ik zeide; niet eens mij onderneemende in de reden te vallen. Zijn antwoord op ieder stuk, genoegzaam in dezelve orde, toonde zijn geheugen.

„ Hetgeen ik gesproken had, zeide hij mij,
„ had hem zeer ernstig gemaakt; en op dien trant
„ zoude hij antwoorden.

„ Het smertede hem in zijn hart, te vinden
„ dat hij zo weinig deel had in mijne gunst, of
„ vertrouwen.

„ Wat mijnen *Goeden Naam* belangde (hij
„ moest gantsch ronduit tegen mij spreken) die
„ kon niet half zo veel nadeel lijden door den stap,
„ welken ik mij zo grootlijks beklagde gedaen te
„ hebben, dan door de opsluitinge, en de niet
„ min dwaaze dan onregtvaardige behandeling,
„ welke ik van mijne nabestaenden ondergaen
„ had: Dat elks mond vol was van beschuldigin-
„ ge tegen hen, bijzonderlijk tegen mijn Broeder
„ en Zuster; en van verwonderinge over mijn ge-
„ duld: Dat hij nogmaal moest zeggen, hetgeen
„ hij meer dan eens, geloofde hij, aan mij ge-
„ schreeven had, Dat mijne vrienden zelve ver-
„ wagteden, dat ik eene bekwaame gelegen-
„ heid zou waarneemen om mijzelve van hunne
„ vervolgingen te bevrijden; waarom flooten zij
„ mij anders op? Dat mijn verheven character,
„ ge-

„ gelijk hij het noemde, mij nog wel in agtinge
 „ zou doen blijven bij dengeenen, die *Mij* ken-
 „ den; die mijns *Broeders* en *Zusters* beweegre-
 „ denen wisten; en die den vent kenden, welken
 „ zij mij dwingen wilden te neemen.

„ Wat de *Kleederen* aanging; Wie, zo als
 „ de omstandigheden der zaaken waaren, kon
 „ verwagten, dat ik in staat zou zijn om eenige
 „ andere mede te neemen, dan welke ik op dien
 „ tijd aanhad? Wat ik *tegenwoordig* van nooden
 „ had om te gebruiken of te draagen, daarvan
 „ zouden alle de *Ladys* zijner familie eere stellen
 „ in mij te voorzien: In *toekomstende*, was het
 „ weefzel van de beste getouwen, niet alleen in
 „ Engeland, maar door de geheele wereld, tot
 „ mijn dienst.

„ Zo ik gebrek aan *geld* had, gelijk ik on-
 „ getwijffeld moest hebben, hij zou het zig tot
 „ eere rekenen mij hetzelfde te vervullen. Behaag-
 „ de het den hemel, dat hij zig mogt vermeeten
 „ om te hoopen, dat er maar een belang tusschen
 „ ons waare! „

En daarop zoude hij gaarn gehad hebben,
 dat ik een Bank-briefje van een honderd Ponden
 had aangenomen; hetwelk hij mij, zonder dat ik
 het merkte, in de hand stak: Dog hetwelk ik,
 moogt gij wel verzekerd zijn, met ijver affloeg.

„ Het gaf hem, zelde hij, eene onuitspree-
 „ kelijke smerte en verwonderinge, mij te hooren
 „ zeggen, dat hij *arglistiglijk* bij mij gehandeld
 „ had. Hij kwam met opzet, volgens mijne be-
 „ vestigde opstemminge „ [*Die schobbejak, dat*
 „ *bij mij dit nog verwijten zoude!*] „ om mij van
 „ mij-

„ mijne vervolgeren te verlossen; en verwagtede
 „ weinig dat ik van gevoelen zou veranderd zijn;
 „ en dat hij zo veel zwaatigheid zou hebben om
 „ mij over te haalen, als hij ontmoet had: Dat
 „ ik misschien mogt denken, dat zijn voorslag om
 „ *met mij in den tuin* te gaen, en mijne bloed-
 „ verwanten te zamen onder de oogen te treden,
 „ slegts een Loopje was: Dog zo ik dit dagt,
 „ deed ik hem ongelijk: Nademaal hij tot deeze
 „ uure toe, aangezien mijne ongemeene mis-
 „ noegdheid, met alle zijne ziele wenschte, dat ik
 „ hem had toegestaen om mij naar binnen te ver-
 „ gezellen. Het was altoos zijn stelregel, een
 „ gedreigd gevaar onder de oogen te zien. Drei-
 „ gers, daar zij de gelegenheid hebben om hunne
 „ bedreigingen in kragt te stellen, waaren zelden
 „ te vreezen. Dog al waare hij verzekerd ge-
 „ weest van heimelijk vermoord te zullen worden,
 „ of zo veel doodwonden te zullen krijgen, als 'er
 „ perfoonen in mijne familie waaren (zo wanhoo-
 „ pig als hij zou gemaakt zijn door mijn te rug-
 „ keeren) zoude hij mij tot in huis vergezeld heb-
 „ ben. „

Dus is, mijne waarde, hetgeen ik te doen
 hebbe, dat ik mijzelve onverschoonelijk houde,
 dat ik zulken driefsten en onvertzaagden geest ben
 te gemoet getreden; dat 's het al! Ik twijffele nu
 bijkans niet, of hij zou de eene of andere booze
 list verzonnen hebben om mij weg te voeren, bij-
 aldien ik op eenen middernagt waare bij hem ge-
 koomen, gelijk ik eens en andermaal van gedag-
 ten was om te doen; en dat zou nog verschrikke-
 lijker geweest zijn.

Hij

Hij besloot dit gedeelte van zijn gesprek met te zeggen „ Dat hij niet twijffelde, of zo hij mij „ naar binnen vergezeld had, zoude hij 'er naar „ elks gevoelen zo wel zijn afgeraakt, dat hij al- „ gemeen verlof zou gekreegen hebben, om zij- „ ne bezoeken te hernieuwen. „

Hij ging voort — „ Hij moest zo stout „ zijn om mij te zeggen, dat hij een bezoek van „ deezen aart zou hebben afgelegd (hoewel ver- „ gezeld van verscheidene zijner getrouwe vrien- „ den) waare ik *niet* bij hem gekoomen; en dat „ wel dien zelve namiddag; want hij kon niet „ onverschillig den vreezelijken Woensdag laten „ koomen, zonder eenige pooginge te doen om „ hen van besluit te doen veranderen. „

Wat is dog met zulken man te doen, mijne waarde!

„ Dat hij derhalven om mijnentwille zo wel, „ als om zijns zelfs wille, reden had om te wen- „ schen, dat men ondernomen had om eene zo „ wanhoopige ziekte door een also wanhoopig „ hulpmiddel te overwinnen. Wij weeten alle, „ zeide hij, dat groote einden zomtijds bereikt „ worden door die middelen zelf, door welke „ men getragt had dezelve te verijdelen. „

Mijn tegenwoordige toestand, zeker, dagt ik, verschaft eene droevige proef van deeze waarheid!

Ik zweeg deezen geheelen tijd stil. Mijne beschuldiging was naar binnen gekeerd. Zomtijds, ook, was ik half-verschrikt van zijne onvertzaagdheid: Op andere tijden, had ik te minder lust om zijne reden af te breeken, also ik onge-
meen

meen was afgemat , en mijn moed tot niets gedaald , met de beschouwinge zelf van de beste vooruitzigten met zulken man.

Dit gaf hem gelegenheid om voort te vaaren : En dat deed hij , nog een ernstiger weezen aannemende.

„ Wat belangde hetgeen hem nog verder o-
 „ verig was om te zeggen , ter beantwoordinge
 „ van hetgeen ik gezegd had , hoopte hij dat ik
 „ het hem vergeeven zoude ; dog bij zijne ziel,
 „ het was hem leed , oneindig leed , herhaalde
 „ hij (terwijl zijne koleur rees en zijne stem
 „ zig verhefte) dat het *noodig* voor hem waare
 „ aan te merken , hoe veel liever ik verkoos
 „ het gevaar geloopt te hebben van Solmes
 „ Vrouw te worden , dan het in mijne magt
 „ te hebben eenen man te beloonen , die , ik
 „ moest het hem te goede houden , zo veel ge-
 „ hoond was om *mijnenthalven* , als ik om *zij-*
 „ *nenthalven* — die gepast had op mijne beve-
 „ len , en (vergeef het mij , Madam) op elke
 „ *veranderlijke* trek van uwe pen , ter aller uure ,
 „ in allerlei weder , en met eene bereidwilligheid
 „ en vuurigheid , welke niets dan de getrouwste
 „ en onderdaanigste hartstogt kon inboezemen. „

Nu begon ik , mijne waarde , tot een weinig ijveriger aandagt te verleevendigen. —

„ En waartoe dit alles , Madam? „ —
 Hoe keek ik ! want hij hield een oogenblik of twee
 stil — „ *Alleen* , ging hij voort , om u over
 „ te haalen dat gij u bevrijden zoudt van onedel-
 „ moedige en snoode onderdrukkinge — „

Mijn

Mijn heer, mijn heer! zeide ik met verontwaardiging. —

„Hoor mij maar uit, allerlieffte Madam! —
 „Mijn hart is vol — Ik *moet* uitspreken, wat
 „ik te zeggen hebbe — Te moeten hoo-
 „ren (want uwe woorden zijn nog in mijne ooren,
 „en in mijn hart!) dat gij de wereld, *en alle uwe hoope in dezelve*, wel zoudt willen geven,
 „om nog in uws onbermhartigen en norsen
 „Vaders huis te moogen zijn —

Geen woord, mijn Heer, tegen mijnen Vader! — Dat zal ik niet verdraagen —

„*Welke ook uwe behandeling mogt geweest zijn:* — En gij bezit eene ligtgeloovigheid,
 „Madam, tegen alle waarschijnlijkheid, zo gij
 „gelooft dat gij zoudt ontgaen hebben van Solmes vrouw te worden: Dat ik u genoopt hebbe tot het
 „*opofferen van uw Pligt en Conscientie* — Nogthans, allerlieft schepzel! ziet
 „gij niet, hoe uwe ijvervlaag u onverhoeds uzelve
 „doet tegenspreken, daar de tegenkantinge, die
 „gij tot het laatste toe getoond hebt, om uwe
 „vervolgers te verlaaten, uwe Conscientie gezuiverd heeft van alle zelf het minste verwijt
 „van deezen aart?

O mijn Heer! mijn Heer! zijt gij dan zulk een woordenvitter? Is uw toorn u zo weinig ernst, dat gij u met uitdrukkingen ophoudt?

Inderdaad, mijne waarde, ik hebbe zedert gedacht, dat zijn toorn niet voortkwam uit die schielijke *impetus*, * die niet ligt kan beteugeld worden; maar eer eene soort van *bandelbaaren* toorn

III. Deel.

B

was

* Drift.

was, welken hij den lossen toom gaf om mij schrik aan te jaagen.

„Vergeef mij, Madam — Ik hebbe zo
 „aanstonds gedaen — Hebbe ik niet, naar
 „uw gevoelen, mijn leeven gewaagd om u van
 „onderdrukkinge te verlossen? — Hangt
 „egter mijne vergeldinge, na dit alles, niet aan
 „een zijden draad? — Want, Madam, *hebt*
 „*gij geen bedingst met mij gemaakt* (en, hoe
 „hard de voorwaarde ook zij, *ten heiligsten*
 „*zal ik ze in agt neemen*) *dat alle mijne hoo-*
 „*pe nog verre van buis moet zijn?* Dat gij
 „vast beslooten hebt het in uwe eigene magt te
 „houden, *mij te begunstigen of geheel te ver-*
 „*stooten*, naar het u zal welgevallen? „ —

Zie eens, mijne waarde! In allen opzichte is mijn toestand tot erger veranderd! Is het wel in *mijne magt* om uwen raad te volgen, al keurde ik dien nog zo goed (a)? —

„En hebt gij niet verder verklaard, vervolg-
 „de hij, *dat gij belooven wilt om mij voor al-*
 „*toos vaarwel te zeggen, indien uwe vrienden*
 op

(a) Clarissa is berispt, als of zij zig tegen den Hr. Lovelace, in hun eerste gesprek te St. Albans, en naderhand, al te koel, en zelf trots gedroeg. Die gedagt hebben, dat zij in dit opzigt was te beschuldigen, hebben, zekerlijk, met geen behoorelijke aandagt op het Verhaal gelet. Hoe vroeg, gelijk boven, en in hergeen onmiddelijk volgt, erinnert hij haar de voorwaarde van zig niet met hem in te laten, welke zij hem had voorgescreeven, voor dat zij in zijne magt was, *op hoope van eene deur ter Verzoeninge met haare Vrienden open te laaien*, waarop haar hart gesteld was? En hoe looslijk belooft hij (zonder dat het gevegd wierd) de voorwaarden in agt te neemen, van welke zij, in haare tegenwoordige omstandigheden (volgens den raad van Juffer Howe) hem gaarn zou ont-
 sla-

„ op zulk een wreed afscheid dringen, als de
 „ voorwaarde om zig met u te verzoenen? „

„ Dog niettemin, Madam, zal alle de ver-
 „ dienste van u bewaard te hebben voor eenen
 „ haatlijken dwang, geheel de mijne zijn. Ik stel-
 „ le daarin mijn roem, schoon ik u voor eeuwig
 „ moest verliezen — Gelijk ik zie, dat maar
 „ al te waarscbijnlijk is, uit uw tegenwoordig
 „ misnoegen; en inzonderheid, zo uwe vrienden
 „ dringen op de voorwaarde, welke gij gereed
 „ zijt in te willigen. „

„ Dat gij uwe eigene meesteres zijt door
 „ mijn behulp, dit zegge ik nogmaal, is mijn
 „ roem. Als zodanig, smeek ik nederig om
 „ uwe gunst — En dat alleen onder de voor-
 „ waarden, welke ik hebbe ingewilligd om
 „ daarop te hoopen. — Gelijk ik nu dus nede-
 „ rig [de hoogmoedige schobbejak op eene knie
 „ vallende] smeek om uwe vergiffenis, dat ik u-
 „ we ooren zo lang hebbe opgehouden, en zulk
 „ eene onbewimpelde taal gevoerd, welke ik mijn
 „ rond en open hart niet kon beletten te uiten
 „ met mijne lippen. „

O mijn Heer, sta dog op! — Laát de
 verpligte knielen, zo een van ons knielen moet!
 — Dog ga, niettemin, niet voort op deezen
 trant, verzoek ik u. Gij hebt zeer veel moeite

B 2

om-

slagen hebben? — Om niet te spreken van de gebelgd-
 heid, welke zij noodzaakelijk toonen moest, over de wijze
 op welke hij haar had weggevoerd, om hem de opregtheid te
 doen blijken van haare weigeringe om met hem heen te gaan.
 Zie, in haaren volgenden Brief aan Juffer Howe No. V. haare
 eigene gedagten over dit onderwerp.

omtrent mij gehad: Dog hadt gij mij *in tijds* laten weten, dat gij daarvoor verwagtedt beloond te worden ten koste van mijnen pligt, ik zoude u daarvan veel bespaard hebben.

Verre zij het van mij, mijn Heer, de waardij van eene zo *buitengemeene* verdienste te verkleinen. Dog ik moet zeggen, waare het niet geweest om de verboodene briefwisseling, waarin ik door uw aanstaen was ingewikkeld; en waar mede ik niet had aangehouden (terwijl ik voorhad elken Brief, van veele, den laatsten te doen zijn) dan om dat ik dagt dat gij ongelijk leedt van mijne vrienden; ik nog opgeslooten, nog kwaalijk behandeld zou geweest zijn: Nog zou mijns Broeders vuige geweldenaarijen eenen grond gehad hebben om op te werken.

Ik ben verre van te denken, dat het zo wanhoopig met mij gestaen zou hebben, als gij u verbeeldt, indien ik 'er gebleeven waare. Mijn Vader beminde mij van harten: Hij wilde mij te voeren niet zien; en ik verlangde *alleen* om hem te zien, en *gehoord* te worden; en een *uitstel van zijn vonnis* was het minste, dat ik verwagtede van de te regtstellinge, welke ik ondergaen zoude.

Gij beroemt u op uwe verdiensten, mijn Heer: Laat verdienste uw roem *zijn*: Niets anders kan mij tot u trekken. Indien de aanmerkinge van *leest en gestalte* van het voornaamst gewigt bij mij waare, het zij ten nadeele van Solmes of ten uwen voordeele, zo zoude ik *mij zelve* veragten: Indien gij u zelve daarop verheft, — boven den *persoon* van den armen Solmes, zal ik u veragten!

Gij

Gij moogt uw roem stellen in uwe ingebeelde verdiensten van mij weg te voeren: Dog de oorzaak van *uwen* roem, zegge ik u regtuit, is *mijne* schande.

Zoek u een regt op mijne agtinge te verkrijgen, hetwelk mijne goedkeuringe meer kan wegdraagen; of anders zult gij zo veel verdienste niet bij *mij* hebben, dan gij hebt bij *uzelve*.

Maar dusdoende, mijn Heer, gaen wij, gelijk het eerste paar (terwijl ik, ten minsten, uit mijn paradijs gejaagd ben) aan het beschuldigen van elkanderen. Gij zult mij niet meer behoeven te spreken van hetgeen gij *Geleeden* hebt, en van uwe *Verdiensten*! — van uw *ter Aller uure*, en in *Allerleij weder*! Want ik zal die dingen in geheugen houden zo lang ik leeven; en indien het onmogelijk voor mij zij dezelve te *vergeldeen*, altoos gereed zijn om de verpligtinge te *erkennen*. Alles wat ik nu van u begeere, is, dat gij het aan mijzelve overlaat om naar een heimelijk verblijf om te zien: Om de koets met u naar London, of elders heen, te neemen: En zo ik uwen bijstand en bescherminge verder van nooden hebbe, zal ik het u te kennen geeven, en nog *verder* aan u verpligt zijn.

Gij zijt ijverig, mijn waardste leeven! — Dog inderdaad daar is geen reden voor. Had ik eenige oogmerken, welke mijner getrouwe Liefde jegens u onwaardig waaren, ik zou zulke verklaringen van eerelijkheid niet gedaen hebben.

Daarop begon hij weder te zweeren op de opregtheid van zijne oogmerken.

Dog ik brak het kort af met deeze streek:

B 3

Ik

Ik wil u gaarn *gelooven*, mijn Heer. Het zou onverdraagelijk zijn slegts te onderstellen, dat 'er *noodzaakelijkheid* waare tot zulke plegtige verklaringen [Hierop scheen hij zijne gedagten te verzamelen, gelijk ik zeggen mag, tot meer omzigtigheid]. Indien ik *dat* dagt, zoude ik hier niet bij u zitten, in eene Gemeene Herberg, verzekere ik u, schoon ik looslijk herwaards gevoerd ben, voor zo veel ik weete, door middelen (Gij moet mij excuseeren, mijn Heer) welker *vermoeden* slegts, mij naauwlijks toelaat geduld te hebben jegens u of jegens mijzelve. ——— Dog hiervan nu niet meer: Laat mij, verzoeken ik u, *goede Heer*, mij buigende [Ik was zeer toornig!] laat mij slegts weeten, of gij voorhebt mij te verlaten; dan of ik alleen uit de eene bewaaringe ontvlugt ben in de andere?

Looslijk herwaards gevoerd, voor zo veel gij weet, Madam! U laten *weeten* (en met die houdinge ook, die zeer fraaij was, maar mijn hart doorsneed!) *of gij alleen uit de eene bewaaringe ontvlugt zijt in de andere* ——— Verbaazend! volkoomen verbaazend! En kan het noodig voor mij zijn hierop te antwoorden? ——— Gij zijt volslagen uwe eigene meesters. ——— Het zou zeer vreemd zijn, dat gij het niet waart. *Op het oogenblik dat gij in eene veilige plaatze zijt*, zal ik u verlaten. Geef mij slegts verlof om tot eene voorwaarde uwe toestemminge te verzoeken: Het is dit: Dat het u behaage, nu gij zo volkoomelijk in uwe eigene magt staet, eene belofte te vernieuwen, welke gij te vooren *vrijwillig* gedaen hebt; *vrijwillig*, anders zou ik nu niet be-

bestaen zulks te begeeren ; want schoon ik niet gaarn zou worden aangezien voor iemand , die door toegeeven stouter worde en steeds meer inpalme , nogthans kan ik de gedagte niet verdraagen dat ik den grond verliezen zoude , welken uwe goedheid mij reden gegeven heeft om te hoopen dat ik gewonnen had ; „ Dat , welk verdrag gij ook met „ uwe vrienden moogt aangaen , gij nooit eenen „ nigen anderen man zult trouwen , terwijl ik „ leeven en ongehuwd ben , ten zij ik zo ondegend „ mogt zijn , dat ik u nieuwe oorzaak van „ groot misnoegen gave. „

Ik stae geenzins in beraad om deeze belofte te bevestigen , mijn Heer , onder uwe *eigene* voorwaarde. Op welke wijze verwacht gij , dat ik ze bevestige?

Alleen door uw woord , Madam.

Dan beloove ik u het nooit te zullen doen.

Hij had de vrijpostigheid (*ik was nu in zijne magt*) van mij te kussen als ter verzegeling van mijne belofte , gelijk hij het noemde. Hij deed dit zo schielijk , dat ik daarop niet bedagt was. Het zou naar *gemaaktheid* gezweemd hebben daarover zeer toornig te zijn ; egter konde ik het met geen genoegen opneemen , dit als eene *aanvanglijke vrijheid* aanmerkende , van eenen zo stouten en indringenden geest: En hij kon wel zien dat het zo niet was.

Hij liet dat alles voorbijgaen met een wezen hem bijzonderlijk eigen ———. Het is genoeg , allerliefste Madam ! En mag ik u nu bidden om maar deeze vreezelijke ongerustheid te o-

verwinnen, welke mij te veel doet dugten dan dat mijne jaloerfe liefde het kan draagen; en alle mijne pooginge zal zijn om uwe gunst te verdienen, en om u de gelukkigste vrouw ter wereld te maaken; gelijk ik dan de gelukkigste man zijn zal.

Ik scheidde mij van hem af, om mijnen voorgaenden Brief aan u te schrijven; maar weigerde dien te zenden door zijnen knecht, gelijk ik u te kennen gaf. De vrouw des huizes hielp mij aan een besteller, die hergeen gij hem zoudt geeven, brengen moest op de Hofftede van Lord M. in Hertfordshire, gerigt aan Juffr. Greme, huishoudster daar ter plaatze. En vroeg in den morgen zouden wij, uit vreeze van agtervolgd te worden, onze reize derwaards voort zetten: En daar had hij voor, de koets met zes paarden te verwisselen tegen eene chaise met twee paarden van hemzelfen, welke hij op die Hofftede had, als met welk rijtuig wij minder zouden in het oog loopen.

Ik keek mijne kleine voorraad van geld eens over; en vond dat het niet meer was dan Zeven Guinies en eenig zilvergeld: Het overige van mijnen voorraad was maar Vijftig Guinies, en dat vijf meer dan ik dacht dat het was, toen mijne Zuster mij tartte omtrent de somme die ik in kas had (a): En die liet ik in mijn lessenaar, weinig denkende om met hem voort te gaen.

Mijn geval is inderdaad bezet met eene menigte van aanstootelijke en onsmakelijke omstandigheden. Onder anderen was ik genoodzaakt om *hem* reden te geeven, die wist dat ik geen kleederen kon heb-

(a) Zie D. I. Br. 42.

hebben, dan die ik aanhad, hoe ik linnen bij u kwam te hebben (want hij kon niet onkundig zijn, dat ik daarom zond); op dat hij zig niet verbeelden zoude, dat ik al vroeger van voorneemen geweest was om met hem door te gaen, en dat ik mij dus daartoe *ten deele bereid* had.

Hij wenschte van gantscher harten, zeide hij, om den vrede van mijnen geest, dat uwe Moeder mij haare bescherminge wilde verleend hebben; en gelijk hij zig deeze zaak ter harten nam, zeide hij zijne meeninge daarover met geen minder *vrijmoedigheid*.

Daar zijn, mijne waarde Juffer Howe, eene menigte van *pointilles* en *decorums*, over welke een jong mensch moet heen stappen, die in eenen toestand als den mijnen, eenen man tot den gemeenzaamen opwagter van haar persoon maakt. Ik konde nu, dunkt mij, wel redenen geeven, sterker dan eenige die ik te vooren gemeld hebbe, waarom juffers van de *minste kiesheid* nooit behoorden te denken om het gevaar en de oneere te ondergaen van den stap te doen, waartoe ik gesleept ben, dan met verfoejinge en afgrijzen; en waarom zij den man, die hen daartoe in verzoeking zal brengen, als den snoodsten en liefdeloosten verleider behoorden aan te zien.

* *

Voor Vijf uren (des Dingsdags ogtends) kwam de dienstmaagd boven om mij te zeggen, dat mijn *Broeder* gereed was, en dat het ontbijt ook in de zaal naar mij wagtede. Ik ging naar

beneden met een hart also zwaar als mijne oogen, en ontving groote dankbetuigingen en complimenten van hem, dat ik zo schielijk gekleed, en gereed was (gelijk hij het uitleide) om onze reize te vervolgen.

Hij was bedagt geweest, waarom ik niet gedagt had, (want wat had ik te doen met denken, die niet had kunnen denken, wanneer ik dat meest van nooden had?) om een fluweelen kap voor mij te koopen, en een schoudermantel, omboord met zilver, zonder daarvan iets tegen mij te zeggen. Hij moest zigzelven beloonen, zeide de listige inkruiper, in tegenwoordigheid van de hospita en haare meiden en nigt; en zou zijne mooie stuursche Zuster eens kussen! ——— Hij kreeg zijn loon; en, zo hij zeide, eene traan daarnevens. Terwijl hij mij verzekerde, nog al in haare tegenwoordigheid [een snoode schobbejak!] dat ik niets had te vreezen van onder het gezigt van Ouderen te koomen, die mij zo dier beminden. ———

Hoe kon ik vriendlijk zijn, mijne waarde, tegen zulk een man als deezen?

Wanneer wij in de koets gekoomen waaren, en dezelve begon voort te gaen, vraagde hij mij, of ik 'er iets tegen had dat wij den weg namen naar Lord M.'s Hofstede in Hertfordshire? Zijn Lordschap, zeide hij, was op zijne andere in Berkshire.

Ik zeide hem, dat ik, *als nog*, niet verkoos mij te begeeven tot iemand van zijne nabestaenden; want dat zoude eene openbaare tarringe te kennen geeven van mijne eigene. Mijne verkiezing was, eene afgescheidene huisvestinge te zoeken,

ken, en wat hem belangde, dat hij zig van mij afhield: Ten minsten, tot dat ik hoorde hoe de dingen bij mijne vrienden wierden opgenomen — Want, schoon ik maar weinig hoope had op eene Verzoeninge, zo als de zaak nu *stond*; indien zij egter wisten, dat ik onder zijne bescherminge was, of onder die van eenige zijner vrienden (hetwelk men als dezelve zaak zou aanzien) zoude 'er geen plaatze voor eenige hoope in 't geheel zijn.

Ik zoude hem bestieren naar mijn welbehagen, verzekerde hij mij plegtiglijk, in alles. Dog hij dagt nog dat *London* de beste plaatze voor mij was, en als ik daar eens veilig gekoomen was, en eene huisvestinge naar mijn zin gekreegen had, wilde hij zig naar M. Burg begeeven. Maar alzo ik *London* niet goedkeurde, zoude hij daarop niet verder dringen.

Hij sloeg voor, en ik gaf 'er mijne toestemminge aan, om te pleisteren in eene Herberg in de nabuurschap van *Het Jagtveld*, (Gelijk hij Lord M.'s Hofstede in dit Graaffschap noemde) nademaal ik niet verkoos om derwaards te gaen. En ik kreeg twee uren voor mijzelve; welke ik hem zeide, dat ik zou doorbrengen met eenen anderen Brief te schrijven aan u, (meenende mijn verhaal, het welk ik, schoon grootliks afgemat, te St. Albans begonnen had) en eenen aan mijne Zuster, om de familie te berigten (het zij ze zig des bekommerden, of niet) dat ik wel was; en te verzoeken, dat mijne kleederen, eenige bijzondere boeken, en de vijftig guinies die ik in mijn lessenaar gelaaten had, mij gezonden mogten worden.

Hij

Hij vraagde, Of ik wel bedagt had, op welke plaatze ik ze moest laten bestellen?

Neen zeker, zeide ik hem: Ik ben onbedreeven in ———

Zo was hij ook, viel hij 'er tusschen in; maar het schoot hem bij geval te binnen.

Schelmsche praatjes-maaker!

Dog, voegde hij 'er bij, ik zal u zeggen, Madam, hoe men het beleggen moet ——— Zo gij niet verkiest naar London te gaen, is het niettemin best, dat uwe nabestaenden *denken* dat gij daar zijt; want dan zullen zij volstrektlijk wanhooopen om u te vinden. Zo gij dan schrijft, gelief hen het adres te laten maaken, Om voor u gelaaten te worden aan het huis van Mr. Osgood nabij Soho-Square. Mr. Osgood is een man van naam: En dit zal hen zonder fout blinddoeken.

Hen blinddoeken, mijne waarde! ——— Wie blinddoeken? ——— Mijn Vader! mijne Oomen! ——— Dog het moet zo gaen! ——— *Allerleije middelen heeft hij in gereedheid, ziet gij.*

Ik had hier niets tegen in te brengen: En op dien voet hebbe ik geschreeven. Dog wat antwoord, en of ik wel eenig antwoord in 't geheel zal krijgen, dat maakt mij niet weinig beangst.

Hiermede kan ik mij, evenwel, troosten, dat zo ik een antwoord krijg, en schoon mijn Broeder daarvan de Schrijver zij, het niet onmedoogender kan zijn dan de behandelinge, welke ik eenigen tijd lang van hem en mijne Zuster ontvangen hebbe.

De Hr. Lovelace bleef omtrent anderhalf uur
uit

uit; en kwam toen in; met ongeduld aan mij boven zendende, niet min dan viermaalen, om toelaatinge te verzoeken. Dog ik liet hem evenveel maalen boodschappen, dat ik bezig was; en eindelijk, dat ik zo zou zijn, tot dat het middagmaal gereed was. Hij dreef toen hetzelfde voort, gelijk ik nu en dan van hem hoorde, met een hartlijken vloek tegen den kok en knechten.

Dit is eene andere van zijne volmaaktheden. Ik waagde het naderhand hem eene streek te geven over zijne vrije woorden, toen wij aan tafel zaten.

Hem hebbende hooren zweeren tegen zijnen knecht, toen hij beneden was, welken hij niettemin bekent een goed knecht te zijn: Het leeven van deeze Herbergiers, zeide ik, is een droevig leeven, mijn Hr. Lovelace.

Wel neen; zij hebben het vrij wel, geloove ik ——— Maar waarom dunkt u, Madam, dat knaapen, die op andermans kosten eeten en drinken, of zij zijn slegte Herbergiers, medelijden verdienen?

Om de Soldaaten, die zij genoodzaakt zijn te inkwartieren; welke in 't algemeen, geloove ik, overgegevene booswigten zijn. Zegen mij! zeide ik, hoe hoorde ik, zo even, een derzelve zweeren en vloeken tegen een zedig zagtzinnig man, naar dat ik uit zijne zagte stem, en bezadigde antwoorden oordeelde! ——— Te regt maakt men het tot een spreekwoord ——— *Hij vloekt als een landsknecht!*

Hij beet op zijn lip; stond op; draaide op zijne hiel; trad naar den spiegel; en met eene *vrij-*
post-

postige beschaamdheid, indien ik zo mag zeggen, kijkende, Ja, Madam, zeide hij, deeze krijgslui is een volk dat droevig zweert. Mij dunkt, dat hunne officiers hen daarover behoorden te kastijden.

Ik ben wel verzekerd dat zij kastinge verdienen, antwoordde ik: Want Zweeren is eene zeer *onmanbastige* ondeugd, en Vloeken is al zo laag en *armbartig*; nademaal zij des booswigts onvermogen, en zijne boosheid tevens aan den dag stellen; want, kon zulk een *straffen* naar hij spreekt, hij zou een booze geest zijn.

Eene charmante aanmerkinge, bij mijn ziel, Madam! — De eerste krijgsman, dien ik hoorde zweeren en vloeken, dien zal ik beduiden wat een *Onmanbastige*, en wat een *armbartige* bloed hij is.

Juffr. Greme kwam om mij haar *dienst* te bieden, gelijk de Hr. Lovelace het noemde; en hield sterk bij mij aan om ten huize van haaren Lord te koomen; mij te kennen geëvende, wat al fraaije dingen zij haaren Lord, en zijne twee Nigten, en de geheele familie van mij had hooren zeggen; en hoe zeer zij zedert eenige maanden gewenscht hadden om de eere, welke zij nu hoopte dat hun allen haast zou gedaen worden.

Dit gaf mij eenig genoegen, als waardoor ik uit den mond van een heel goed slag van eene vrouw bevestigd wierd omtrent alles, wat de Hr. Lovelace mij berigt had.

Op mijne vraage naar een afgezonderd logement, raadde zij mij aan eene schoon-zuster van haar, agt mijlen daarvandaan — Daar ik nu ben. En hetgeen mij te beter geviel, was, dat de

de Hr. Lovelace (voor welken ik kon zien dat zij oneindig veel ontzag had) haar, uit eigene beweginge, verpligtede om mij op de chaise te vergezellen; terwijl hij zelve te paard reed, met zijne twee knechten, en eenen van Lord M.'s. En hier kwamen wij omtrent Vier uren aan.

Dog gelijk ik u in mijn voorigen te kennen gaf, de huisvestinge is ongerijflijk. De Hr. Lovelace trouwens had 'er ook zeer veel op tegen: En zeide aan Juffr. Greme (die gezegd had dat zij met onze waardigheid niet overeenkwam) dat dezelve zelf niet haalen konde bij het berigt, 't welk zij 'er van gegeven had. Alzo het huis wel een mijl was afgelegen van een dorp, was het niet raadzaam voor hem, zeide hij, om zo verre van mij af te zijn, of 'er iets gebeuren mogt: En egerter waaren de vertrekken niet genoeg afgeslooten en van een gescheiden, dat ik daarin behaagen zou hebben, was hij wel verzekerd.

Dit moest van hem koomende aangenaam genoeg zijn, zult gij wel gelooven.

Juffr. Greme en ik hadden veel te praaten over hem op de chaise: Zij was zeer onbedwongen en vrij in haare antwoorden op alles, wat ik vraagde; en is, naar ik vinde, van een zeer ernstigen inborst.

Ik gaf haar aanleidinge om de volgende zaken te melden; waarvan een gedeelte niet ongelijk is aan het geen Lord M.'s afgedankte Rentmeester te vooren zeide; waaruit ik bespeure, dat alle de bedienden een gelijk gevoelen van hem hebben.

„ Dat de Hr. Lovelace een edelmoedig man
„ was

„ was: Dat men bezwaarelijk kon zeggen, of de
„ bedienden van haars Lords familie hem meer be-
„ minden of vreesden: Dat haar Lord groote ge-
„ negenheid voor hem had: Dat zijne twee
„ edele Moeijen niet minder van hem hielden:
„ Dat zijne Nigten Montague zulke goe-
„ daartige jonge Ladys waaren, *als 'er im-*
„ *mer leefden*: Dat Lord M. en Lady Sara
„ en Lady Elifabet hem verscheidene Ladys
„ hadden voorgeslagen, voor dat hij zijne vrije-
„ rij bij mij maakte; en zelf naderhand; toen
„ zij wanhoopten mij en mijne vrienden ter zijner
„ gunste te beweegen ——— Dog dat hij geen
„ gedagten had om te trouwen in 't geheel, had
„ zij hem hooren zeggen, zo het niet waare met
„ mij: Dat haar Lord zo wel als de twee La-
„ dys zijne Zufters de kwaade behandeling zeer
„ ter harten namen, welke hij van mijne fami-
„ lie ontving: Maar met hooge agtinge voor
„ mijn character waaren ingenomen, en wensch-
„ ten dat hij met mij trouwde (al schoon ik geen
„ schelling zoude medebrengen) meer dan met ee-
„ nige andere, van wegens het gevoelen dat zij
„ hadden van den invloed, dien ik op hem heb-
„ ben zoude. Dat, zeker ijk, de Hr. Lovelace
„ een wild heer was: Dog wildheid was eene
„ kwaale die zigzelve wel zou geneezen. Dat
„ haar Lord zig vermaakte met zijn gezelschap,
„ wanneer hij het maar krijgen konde: Dog dat
„ zij dikwijls overhoop raakten; en zijn Lordſchap
„ was altijd genoodzaakt het gewonnen te gee-
„ ven; — Ja hij was half bevreesd voor hem, ge-
„ loofde zij; want de Hr. Lovelace deed dog zo als
„ het

„ het hem goedgeagt. Zij mengde 'er dikwijls een dui-
„ zend jammers tusschen in, dat hij niet leefde naar
„ de talenten, die hem geschonken waaren —
„ Nogthans beweerde zij, dat hij schoone hoe-
„ danigheden had om eene Hervorminge op
„ te grondvesten; en, als die gelukkige dag kwam
„ alles zou vergoeden: En hiervan waaren alle
„ zijne vrienden zo verzekerd, dat zij om geen
„ ding zo ernstig wenschten; dan om zijn trou-
„ wen. „

Dit, hoe flegt het ook zij, is beter dan mijn
Broeder van hem zegt.

Het volk van het huis alhier zien 'er eerelijk
uit en zijn vlijtig: Mrs. Sorlings is de naam van de
vrouw. De boerderij is wel voorzien, en het
gaet haar wel. Zij is eene weduw; heeft twee
zoonen, reeds volwassen, die tegen elkanderen
ijveren wie het meest zal werken om het gemeene
belang te bevorderen; en zij zijn beide, zie ik
reeds, bescheidener tegen twee zedige jonge
vrijsters, hunne Zusters, dan mijn Broeder tegen zij-
ne Zuster was.

Ik geloove, dat ik hier langer moet blijven,
dan ik in den beginne gedagt had.

Ik behoorde gemeld te hebben, dat voor dat
ik hiernaartoe afreed, ik uwen vriendlijken Brief
(a) ontving. Alles is vriendlijk wat van eene zo
dierbaare vriendin koomt.

Ik bekenne, dat, na dat ik u mijn volstrekt
vast besluit had doen weeten om niet met hem
weg te gaen, gij wel verstaet mogt staen, toen
gij eerst hoordet dat ik metterdaad gegaen was.

III Deel

C

On-

(a) Zie D. II. Br. 46.

Onze lieve Heere zegene mij, mijne waarde, ik kan zelve, bij wijlen, naauwlijks gelooven, dat ik het ben, die verleid ben tot het doen van zulken vreemden stap!

Ik hebbe niet te beter gevoelen van den Hr. Lovélace wegens zijne onmaatige woordenrijkheid. Hij is al te vol van betuigingen. Hij zegt al te veel mooie dingen, *van* mij, en *aan* mij. Waare eerbied, waare hoogagtinge, dunkt mij, is niet in woorden gelegen: Woorden *kunnen* die *niet* uitdrukken: Het stilswijgend ontzag, het nederig, het beschroomd oog, en zelf de stootende stem, toonen die veel beter, dan, gelijk onze geliefde Shakespeare zegt,

*De ratelende tong, die stout, en los, en wuft,
Nooit in zijn mingesprek verbijstert, wart,
of zuft.*

De man is inderdaad zomtjids geheel in het *Ekstatische*; * eene van zijne spreekwijzen: Dog, tot mijne schande en beschaaminge, moet ik zeggen, dat ik maar al te wel weete waar aan zijne verrukkingen zijn toe te schrijven. Met een woord, het is aan zijne *Zegepraal*, mijne waarde. En het *daaraan* te wijten, stelt mischien even zeer mijne ijdele inbeeldinge ten toon, als het mijne dwaasheid veroordeelt.

Wij zijn ontruft door het denkbeeld van agtervolgd te zullen worden, gegrond op eenen Brief van zijnen overbrenger.

Hoe wettigen of verdoemen verschillende om-
stan-

* Verrukkelijke.

omstandigheden dezelve daad! ——— Welke zorg behooren wij te draagen om de onderscheidingen van regt en onregt niet door elkanderen te mengen, daar het ons Zelfen betreft! ——— Ik veroordeelde in den Hr. Lovelace het omkoopen van eenen knecht mijns Vaders; en nu geeve ik gaarn eene soort van goedkeuringe *van ter zijde* aan die misdaad, door van hem te verneemen, wat hij, langs deezen of eenigen anderen weg, hoort van de wijze, waarop mijne nabestaenden mijne vlugt opnamen. Eene met voordagt bestokene, gewillige, en looslijk verborgene vlugt, moet het hun ongetwijffeld toeschijnen. Hoe smertlijk is dat om'er aan te denken! *Hoe* egter kan ik, zo als *mijne omstandigheden nu zijn*, hen beter onderrigten?

Zeer zwaar wordt het bij hen opgenomen, zegt hij; dog zij toonen niet zo veel droefheid, dan woede. En hij kan naauwlijks zijn geduld bewaaren, als hij de bitterheid en dreigementen hoort van mijnen Broeder tegen hem. Dus legt hij dan eene verdienste bij mij in met zijne verdraagzaamheid.

Van welk een genoeg ben ik beroofd, mijne waardste vriendin, wanneer ik te rug denke op mijne onbedagtzaamheid! O dat ik het nog in mijne magt had om te zeggen, dat ik eer onregt leed, dan *deed* hetgeen niet regt is! Dat andere meer te kort kwamen in hunne genegenheid jegens mij, dan ik in mijne onderdaanigheid (daar ik onderdaanigheid verschuldigd was) jegens hen!

Foeij mij! dat ik *den Verleider ben te ge-*

moet gegaen! ——— Alles mag zo gelukkig afloopen als het nu kan, ik hebbe voor mijzelve *wroeginge* opgelegd voor mijn geheele leeven.

Herwelk mij nog meer ter harten gaet, is, dat ik elke reize, als ik deezen man zie, nog meer verlegen ben, dan te vooren, wat ik van hem maaken moet. Ik passe op elke veranderinge van zijn weezen: En mij dunkt, ik zie daarin zeer diepe trekken. Zijn gezigt heeft meer te beduiden, denke ik waarlijk, dan het plegt; egter is het niet ernstiger; niet min vrolijk ——— Ik weete niet hoe zijn gezigt staet ——— Dog daar is heel veel meer vrijpostigheid in, dan voorheen; en egter ontbrak het hem nooit daaraan.

Dog dus is het 'er mede gelegen: Ik beschouwe hem nu met *vreeze*, als bewust van het vermogen, 't welk mijne roekeloosheid hem over mij gegeven heeft. En wel te regt mag *hij* zijn gezigt verheffen, daar hij mij beroofd ziet van alle die onderstelde waardigheid, welke eene persoon, die aan eerbiedenis gewend is, cieraad en destigheid bijzet; en die nu haarer *minderheid* bewust, zig bekend *overwonnen te zijn*, en in eenen staat van *verpligtinge*, gelijk ik zeggen mag, aan eenen man, die van eenen nederigen dienaar om haare gunst verzoekende, de ontzaglijkheid en het weezen van eenen beschermmer aanneemt.

Ik zal deezen, gelijk mijnen voorgaenden, zenden door eenen armen man, die dagelijks reift met zijne kleine kraamerij. Hij zal denzelven brengen ten huize van Juffr. Knollys, gelijk gij beveelt.

Zo gij iets hoort van mijn Vader en Moeder,

der, en van hunne gezondheid, en hoe mijne vrienden waaren aangedaen van mijnen ongelukkigen stap, eijlieve wees zo goed dat gij mij een weinig regels schrijft door den brenger deezes, indien gij kunt weeten dat hij daarop wagt.

Ik schroomde u te vraagen, Of gij, na het leezen van dat gedeelte mijns verhaals, 't welk gij reeds in handen hebt, oordeelt dat 'er eenige soort van verschooning te vinden is voor

Uwe ongelukkige
CLARISSA HARLOWE.

III. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, aan JAN BELFORD,
Schildkn.

Dingsdag en Woensdag, den 11
en 12 van April.

Gij vordert van mij mijne belofte, dat ik zo omstandig zal zijn, als mogelijk is, omtrent alles wat tusschen mij en mijne Godin voorvalt. Waarlijk, nooit had ik doorlugtiger onderwerp, waarover ik mijne pen kon oeffenen. En daarenboven, hebbe ik ledigen tijd; want naar haare goedgunstigheid zoude het al zo moeilijk voor mij zijn tot haar te naderen, als voor den nederigsten slaaf tot eenen Oosterschen Monarch. Niets kan 'er dan ontbreken, dan genegenheid om te schrijven: En nademaal uwe vriendschap, en verplig-

tend gezelschap in het Wit Hert mij verleend, Dat gebrek onverschoonelijk zou maaken, zal ik trachten mijn woord te houden.

Ik ging van u en uwe broederen af, met een volkoomen besluit, gelijk gij weet, om weder bij u te koomen, zoo zij mij nogmaal te loor stelde, met oogmerk om dan te zamen (gevolgd van onze knegten, om te meer vertooninge te maaken) te gaen naar den norfen Vader; en gehoor te eischen van den dwingeland wegens de vrijheden, welke hij tegen mijn character gebruikt heeft. Kortom, om door ordentlijke middelen, zo 'er ordentlijke middelen konden helpen, hem van besluit te doen veranderen; en zijne bekoorelijke Dogter behandelen met minder onmenschelijkheid, en *mij* met meer bescheidenheid.

Ik gaf u mijne redenen te kennen, waarom ik niet ging zien, of 'er ook een Brief van afschrijvinge lag. Ik had gelijk; want zo ik dat gedaen had, zoude ik zulk eenen gevonden hebben; en had ik dien gekreegen, zou zij niet bij mij zijn gekoomen. Dagt zij, dat ik, na meer dan eens te loor gesteld te zijn, haar niet vast aan haare belofte zou houden; dat ik haar zou los laten, nu ik haar zo verre had ingewikkeld?

Op het oogenblik dat ik de deur hoorde ontgrendelen, hield ik mij van haar verzekerd. Die beweeginge deed mijn hart tegen mijne keel springen. Dog wanneer die gevolgd wierd van de tegenwoordigheid mijner Bekoorster, mij met eenen stroom van glans eensklaps beschijnende, heel lief gekleed, schoon gantsch niet bereid tot eene reize,

ze, trad ik in de lugt, en kon naauwlijks denken dat ik een sterveling was.

Ik zal u laten oordeelen over haare kleedinge, zo als zij, op het oogenblik dat ik haar eerst aanschouwde, mij voorkwam, en gelijk zij, naaukeuriger gadegeslagen, weezenlijk was. Ik ben, weet gij, een Critijk omtrent der vrouwen kleedinge. Menig eene hebbe ik zig leeren kleeden, en helpen ontkleeden. Dog daar is zulk eene aangeboorene keurlijkheid in deeze Lady, dat zij alles overtreft, wat ik mij overtreffende verbeelden konde. Daerenboven verciert haare perfoon meer het geen zij draagt, dan de kleedinge haar verciert; en dat is haare voortreffelijkheid.

Verwagt derhalven eene flauwe schets van haare verwonderenswaardige perfoon te gelijk met haare kleedinge.

Haar vleesch (want evenwel, vleesch en bloed denke ik dat zij is) gelijk als wasch, door zijne tederheid en vastheid, is een onderpand van haare frisse gezondheid. Dikwijls hebt gij mij den lof hooren uitmeeten van haare verf en gedaante. Nooit beschouwde ik van mijn leeven een vel zo *luisferrijk* schoon. De Lelij en jaagende Sneeuw is beuzeltaal om van te praaten: Haar Linnen en haare Kanten mogt men daarmede wel vergelijken: Maar welk een gewittede wand zou eene juffrouw schijnen te zijn, die een koleur had, welke zulke onnatuurelijke vergelijkingen billijkt? Dog deeze Lady is geheel gloeiend, geheel bekoorelijk vleesch en bloed; en nogthans zo klaar, dat elk kronkelende ader te zien is in alle

haare beminnelijke deelen , welke de gewoonte roelaat om gezien te worden.

Gij hebt mij ook hooren beschrijven de golvende Krullen van haar blinkend hair , 't welk nog konst nog poeder noodig heeft; van zigzelf een cieraad , 't welk alle andere vercierzelen tart ; dertelende aan en om een hals die boven alle beschrijvinge schoon' is.

Haar hoofd-dekzel was een mutsje van Brabandsche kant , bijzonderlijk geschikt naar het bekoorelijk weezen en de trekken van haar gelaat. Een hemels-blaauw lint stak daarop af. Dog schoon de lugt eenigzins scherp was , had zij nog kap nog hoed op ; want behalven dat zij gaarn wat hard is over zigzelve (waardoor , en door eene regt voorbeeldlijke maatigheid , men erkent dat zij aan een van natuure teder gestel eene sterke en frisse gezondheid heeft bijgezet) schijnt ze een oogmerk gehad te hebben om mij te toonen , dat zij vast van zins was om zig niet te houden aan 't geen zij bestemd had. O Jan , dat zulk een lieve meid zo schelmagtig is !

Haar morgen-japon was van bleeke geele zijde: De opslagen en slaarjen keurlijk geborduurd door de vingeren van deeze altoos-bekoorelijke Arachne , met geslingerde ranken van violen en haare bladeren ; zijnde het ligt in de bloemen van zilver ; in de bladeren van goud. Een paar diamanten-pendants in haare ooren. Een witte neusdoek , bewerkt door dezelve onnavolgbaare vingeren , bedekte — O Belford ! welke nog onnavolgelijker schoonheden bedekte die niet! — En ik zag , den gantschen weg dat wij reeden , het

aan-

aanstuitend hart (door zijne kloppende beweegingen zag ik het!) dansen beneden het bekoorelijk overschaduwzel.

Haare manchetten waaren van hetzelfde als haar mutsje. Haar voorschoot van het fijnste lijnwaad met bloemen. Haar rok gestikt, van wit satijn: Van blaauw satijn haare schoenen, geboord met dezelve koleur, zonder passementen; want wat behoeft de fraaijste voet ter wereld eenig cieraad? Nette gespen op dezelve. En aan haare armen een paar zwart fluweelen mofjes naar handschoenen gelijkende, van haare eigene uitvindinge; want zij maakt en geeft satsoenen naar haar welgevallen. — Haare handen fluweel van zelve zijnde, dus onbedekt om te vrijer door die van haaren aanbidders gegreepen te worden.

Ik hebbe u verteld in welke verrukkingen ik was, toen de afgeschooven grendel mij mijne lang verwagte godin aanbod. — *Haare* ontsloten was meer zagt en vrouwlijk, na de eerste oogenblikken; want toen begon het vuur van haare flikkerende oogen in eene min schitterende slaauwte te daalen. Zij beefde: Nog wist zij de ontroeringen te draagen van een hart, 't welk zij nooit nog zo onhandelbaar gevonden had. Zij stond zelf te bezwijmen, wanneer ik haar in mijne ondersteunende armen drukte. Welk een dierbaar oogenblik was dat! Hoe nabij, hoe lief nabij, de zwoegende tweelingen!

Uit haare kleedinge zag ik wel, gelijk ik te vooren aanmerkte, hoe weinig zij tot eene reize zig bereid had; en niet twijffelende aan haar oogmerk om mij nogmaal te loor te stellen, wilde ik

haar agter mij hebben voortgetrokken. Daarop ontstond een strijd, de hevigste welken ik ooit met eene vrouw gehad hebbe. Het zou uw vriendlijk hart zeer doen, dat ik u de oneindige moeite ging vertellen, die ik met haar had. Ik smeekte, ik bad; op mijne knieën, en nogthans te vergeefs, smeekte en bad ik haar, om haare eigene opstemminge te beantwoorden: En waare ik niet gelukkiglijk bedagt geweest op zulk eene tegenstribbelinge, weetende met wie ik te doen had, ik zou zekerlijk in mijn oogmerk gemist hebben; en al zo zeker haar naar binnen hebben vergezeld, zonder u en uwe spits-broederen: En wie weet wat dan het gevolg had mogen zijn?

Dog als mijn eerzaame dienaar mijn sein beantwoordde, *schoon niet geheel en al zo spoedig als ik verwagtede*, op die wijze, op welke gij weet dat ik het hem voorschreef, Zij koomen! Zij koomen! — Vlugt, vlugt, mijn bemind schepzel, riep ik, mijn degen met veel gezwaaij trekkende, als of ik een half honderd van de gewaande overrompelaaren wilde ter neer geveld hebben; en haare beevende handen vattende, trok ik haar zo schielijk agter mij voort, dat *mijne* voeten, welken de Liefde vleugels gaf, *haare* voeten naauwlijks konden bijhouden, die van vreeze gedreeven wierden. — En dus wierd ik haar Monarch.

Als ik u zie, zal ik u alles vertellen: En dan zult gij oordeelen over *mijne* moeilijkheden, en over *haare* stijfhoofdigheid. En gij zult u met mij verheugen wegens mijne overwinninge over eene zo waakzaame en open-oogige Bekoorster.

Dog ziet gij nu niet (gelijk mij dunkt dat ik zie)

zie) de Wind-voorbijstreevende Schoone vlieden van haare Liefde tot haare Liefde? — Is 'er niet zulk een spulletje? — Ja, vliedende van vrienden, welke zij beslooten had niet te verlaaten, tot den man, met welken zij had vastgesteld niet weg te gaen? — *De Sexe! De Sexe, is het overal!* — Charmante contradictie! — Hah, hah, hah, hah! — Ik moet hier — Ik moet hier mijne pen wel neerleggen, om mijne zijden vast te houden; want ik moet eens uilachen nu de buij mij overkoomt.

* *
*

* *
*

Ik geloove — Ik geloove — Hah, hah, hah, — Ik geloove, Jan, dat mijne honden meenen, dat ik gek ben: Want daar itak 'er een van hen zijn snuit ter deuren in, als of hij eens keek wat mij schortte. Het hoerekind kreeg ook den lach, zo als hij uitging. — Hah, hah, hah, — Een *on-beschaamde* hond! — O Jan, wist gij mijn inval, en paarde uw lach zig maar met den mijnen, ik geloove dat die mij wel een uur langer zou bijblijven.

Maar, O mijne aller-geliefdste Schoone, wees niet misnoegd over de Konstenaarijen, door welke gij vermoedt dat uwe waakzaamheid overschalkt is. — Draag zorg, dat gij mij niet tergt tot nieuwe, die uwer nog meer waardig mogen zijn. Zo uw Monarch uwen val eens vaststelt, zult gij grootlijks vallen. Gij zult reden hebben, zo dat gebeure, 't welk gebeuren kan (want waar-

om

om moest gij het Trouwen zo verre van de hand stellen, tot dat gij reden hadt om van mijne Hervorminge overtuigd te zijn, liefste?) gij zult reden hebben, om meer te onvreeden op uwe Sterren, dan met uzelve ter neder te zitten. En zo het al eens op het ergste mogt uitvallen, zal ik u gloriëuse voorwaarden vergunnen. Uw guarnisoen, met Generaal *Voorzigtheid* aan 't hoofd, en Gouverneur *Waakzaamheid* de agterhoede opvoerende, zal ik laten uittrekken met alle eere-tekenen aan een zo braaven weerstand verschuldigd. En uwe geheele Sexe, en mijne geheele Sexe, die hooren van mijne krijgsliften, en van uw beleid, zullen erkennen, dat de vestinge al zo edel gewonnen, als verdedigd is.

„ Gij zult niet durven bestaen, dunkt mij
„ dat ik u hoore zeggen, om zulk eene Godin
„ als Deeze, te brengen tot een staat, die haarer
„ voortreffelijkheden onwaardig is. Het is onmo-
„ gelijk, Lovelace, dat gij zoudt voorhebben om
„ zo plegtige eeden en betuigingen te verbree-
„ ken. „

Dat ik het *niet* voorhad, is zeker. Dat ik het voorhebbe, kan ik niet zeggen; mijn hart, mijn eerbied voorhaar laat het mij niet toe. Maar kent gij mijn afkeer niet tegen den Gekluisterden staat? — En is zij niet IN MIJNE MAGT?

„ En wilt gij, Lovelace, die magt misbrui-
„ ken, welke „ —

Welke, wat, Belford? — Welke ik niet verkreeg met haare eigene toestemminge, maar *tegen* dezelve.

„ Maar

„ Maar welke gij nooit verkreegen hadt,
„ had zij u niet geagt boven alle mannen. „

En om welke te verkrijgen ik nooit zo veel moeite zou gedaen hebben, had ik haar niet bemind boven alle vrouwen. Zo verre is het dan gelijk op, Jan! En zo gij spreekt van Eere, behoort Eere niet van weerkanten plaatze te hebben? Zo van weerkanten, sluit zij dan niet wederzijds vertrouwen, wederzijdse gerustheid in? En wat hebbe ik *dies* aangaende van haar gehad om op te roemen? — Gij weet den geheelen loop van onzen krijg: Want een krijg is het waarlijk geweest; en wel verre, zeer verre, ook van eenen minnekrijg. Twijffelingen, mistrouwen, verwijtingen van haaren kant: van mijnen, de laagste vernederingen. Genoodzaakt om zulken weezen van Hervorminge aan te neemen, dat elk schurk van jeluij gevreesd heeft dat ik mij in goeden ernst bekeeren zoude. En hebt gij zelve niet menigmaal de aanmerkinge bij mij gemaakt, hoe wanschikkelijk ik tot mijne gewoone vrolijkheid wederkeerde, na dat ik binnen een mijl geweest was van den muur van haars Vaders tuin, schoon ik haar niet eens gezien had?

Verdient zij niet om voor dit alles te betaalen? — Een eerelijken knaap te doen kijken als een kwezel; wat een snood ding is dat!

Daarenboven weet gij, wat een *valsche* schelmte zij geweest is. Hoe weinig conscientie zij gemaakt heeft van mij te loor te stellen. Zijt gij geen getuige geweest van mijne onzinnigheid, uit dien hoofde? — Hebbe ik, als die op het hoogste was, der trouwlooze Bekoorster geen
wraak

wraak gezwooren? — En zo ik meenedig zijn *moet*, het zij ik haare verwagtingen beantwoorde, of mijne eigene neigingen volge; en indien de keuze in mijne magt stae; kan ik dan wel een oogenblik in twijffel staen wat ik te kiezen hebbe?

Daarbij verbeelde ik mij, uit haare omzigtigheid, en geduurige droefheid, dat zij eenig misdrijf van mij *verwagt*. Ik houde 'er niet van, iemand te loor te stellen, voor welke ik agtinge hebbe.

Maar O het edel, het verheven schepzel! Wie kan nalaaten in twijffel te staen, als hij denkt aan eene misdaad tegen haar? Wie moet geen deernis hebben —

Nogthans, van den anderen kant, zo onwilling om het te waagen, schoon zij gedreigd wierd om gedwongen te worden in de huwelijks-boeijens met eenen man, welken als eenen medevrijer aan te merken, eene schande voor mijzelven is! — Zo misnoegd, nu zij het gewaagd heeft! — Wat regt heeft *zij* dog tot deernis; en wel tot eene deernis, welke haar hoogmoed haar zou doen versmaaden?

Dog ik neeme geen besluit *aan den eenen of anderen kant*. Ik zal zien hoe *haar* wil werkt; en hoe *mijn* wil mij voortleidt. Ik zal de Kampvegters ruim baan geven. En egter, telkens als ik bij haar ben, vinde ik dat zij minder in *mijne* magt is; dat ik meer ben in de *baare*.

Dat dwaas schelmtje, evenwel! mij te verbieden om aan trouwen te denken voor dat ik een hervormd man ben! Voor dat de Onverzoenbaare
van

van haare familie hunne natuure veranderen , en verzoenbaar worden!

Het is waar , toen zij 'er voor was om die voorwaarden te maaken , dagt zij niet , dat zij , zonder *eenige* , *haarzelve* zou *ontstolen* worden ; want met die spreekwijze noemt het de lieve ziel , gelijk ik u ter zijner plaatze wel eens zal vertellen.

Hoe doet het mijn hoogmoed zwellen , dat ik in staat geweest ben zulk eene waakzaame Bekoorster te verschalken. Ik ben wel een half-el hooger in mijne verbeeldinge dan ik was. Ik zie nu op iedereen van boven *neder*. Gisteren avond was ik nog buitenspooriger. Ik nam mijn hoed af , onder het wandelen , om te zien of de rand niet geschroeid was , in de onderstellinge dat ik eene ster van boven neer geraagd had ; en voor dat ik dien weer opzette , was ik , uit enkele dertelheid en om mijn lust te koelen , in den wil , om daarmede de maan een klap om de ooren te geeven.

In het kort , mijne geheele ziel is vreugde. Als ik te bed gae , lache ik mijzelven in slaap : En ik ontwaake of lachende of zingende ——— En nogthans hebbe ik ook nog niets *nabij* in 't oog ——— Want waarom ? ——— *Ik ben nog niet genoeg hervormd!*

Ik zeide u toen ter tijd al , of het u nog heugt , hoe bekwaam deeze bepaalinge was om tegen het overangstvallig lief schepzel te worden omgekeerd , konde ik haar eens uit haars Vaders huis krijgen ; en waare ik gezind haar te straffen voor de misdaden haarer familie , en voor de oneindige
moet

moeite die zij zelve mij gegeven heeft. Weinig denkt zij, *dat ik van beide goede rekeninge gehouden hebbe*: En dat, als mijn hart vermurfd, en geheel haar eigen is, ik maar naar mijn *memoriaal* kan gaen, en mijzelven eensklaps verhardden.

O mijne Bekoorster, pas 'er op! Laat uw hoogmoedig weezen wat daalen! Verhef u niet op uwe Opreghtheid, zo gij jegens mij onverschillig zijt! Ik wil dat *nu* niet verdraagen. *Zijt gij niet in mijne MAGT?* — Nog denk, zo gij mij bemint, dat de vrouwlijke gemaaktheid van uwe Liefde te ontkennen, u *Nu* zal baaten, bij een hart zo trots en zo jaloers als het mijne. — Gedenk daarenboven, dat alle de zonden uwer familie op uw hoofd zijn! —

Maar, ach! Jan, als ik mijne Engelin zie, als ik tot de tegenwoordigheid van deeze schitterende schoonheid worde toegelaaten, wat zal van al dit gefnork dan worden?

Dog, mijn einde zij zo het wil, ik ben genoodzaakt, door uw doorzigt, schoone, om al fappeerende voort te werken. *Zoetjes en zagjes. Een Wijf is altoos tijds genoeg!* Het trouwen zal altijd in mijne magt staen.

Als men eerst aan de Hooge-school gebragt wordt, is dezelve loop van *Studien in den beginne*, geschikt om het Groentje tot de eene Faculteit zo bekwaam te maaken als tot de andere. De *genie* moet den toekomenden Regtsgeleerden, Godgeleerden, en Geneesheer aanwijzen en afzonderen! — Dus zal hetzelfde behoedzaam beleid, met zulk eene waakzaamheid, dienen om te

te koomen tot eene *Vrouw*, of tot *Geen-Vrouw*. Als ik mij hervorme, zal ik trouwen. Daar is tijds genoeg tot het *een*, moet de *Lady* zeggen — Tot het *ander*, zegge *Ik*!

Maar hoe praate ik in het wild! — Dit is het, in zulken toestand te zijn, dat ik niet weete wat besluit ik neemen moet.

Ik zal u berigt geeven van mijne *neigingen*, naar dat ik voortwerke. Al wat *pro* en *contra* is, zal ik u vertellen: Dog nu te verre van het spoor zijnde afgeraakt, waarmede ik begon, zal ik hier sluiten. Ik kan, hoe het zij, elken dag iets schrijven, en het zenden naar dat de gelegenheid zig aanbiedt.

Niettemin zal ik, in alles wat ik schrijve, geen agt geeven op zamenhang, naaukeurigheid, nog iets dan op mijnē eigenē koninglijken wil en welbchaagen.

IV. BRIEF.

Juffer HOWE, aan Juffer CLARISSA HARLOWE.

Woensdag-avond, den 12 van April.

Ik hebbe uw verhaal gekreegen; mijne waarde. Gij zijt hetzelfde edel Schepzel, 't welk gij altijd waart. Boven verbloeminge, boven konstenaarij, booven alle pooginge verheven om een misflag te verschoonen.

III. Deel,

D

Uwe

Uwe familie is, zekerlijk, de eenige ter wereld, die zulk eene Dogter tot zodanige uitersten kon gedreeven hebben.

Maar gij moet niet zo zeer al te goed zijn ten opzigt van hen, en van het *geval*.

Gij legt de schuld zo eigenlijk en zo ommêdogend op *uw koomen bij hem*, dat 'er niets over dat onderwerp kan worden bijgedaen van uwe ergste vijanden, zo zij te zien kwamen hetgeen gij geschreeven hebt.

Ik ben niet verwonderd, nu ik uw verhaal gelezen hebbe, dat een zo stout, zo loos een man ——— Ik ben genoodzaakt af te breeken ———

* * *

Gij hielt het veel beter en langer uit ——— Daar koomt al weder mijne onrustige, agterdogtige Moeder!

* * *

Wees niet zo gram op u zelve. Hadt gij toen ter tijd het best niet op het oog? Wat uw eersten mislag belangt, *het beantwoorden van zijne Brieven*; het kwam genoegzaam u ten laste de behoedinge van zulk eene familie op u te neemen, daar derzelve Voorvegter als een dolleman, gelijk hij deed, gehandeld, en zig in gevaar gebragt had.

Buiten uwe Moeder, die geen eigen wil meer heeft,

heeft, is 'er wel iemand van hen die redelijk verstand bezit? —

Vergeef het mij, mijne waarde — Daar is die plompert, uw Oom Antonij; Een bemoeijal, eigenzinnig, stijfhoofdig — Hij kwam hier gisteren, met eene vreczelijke verbaasdheid; en poestede en blies, en stompvoetede over ons voorhuis en zaal heen en weer, terwijl hij boven wierd aangediend.

Mijne Moeder kleeedde zig. Deeze weduwen zijn al zo stijf en puntig als de oude vrijers. Zij zou hem om de gantsche wereld niet in haar *des-babille* willen zien — *Wat kan zij daarmede dog meenen?*

Zijn boodschap was om haar tegen u op te zetten, en hunne onverzettelijke woede te toonen over uw weggaen. De uitkoomst bewees maar al te baarblijkelijk, dat dit het voornaam einde van zijn bezoek was.

Het misselijk schepzel verzogt haar alleen te spreken. Ik ben aan zulke uitsluitingen niet gewend, wanneer mijne Moeder eenig bezoek ontvangt.

Toen zij was *uitgestrooken*, kwam zij bij hen beneden. Zij slooten zig in de kamer op. De twee slijve hoofden wierden bij malkanderen gelegd — Wel digt bij malkanderen, ondersstelle ik; want ik luisterde, maar konde niets onderscheidenlijk hooren, schoon zij het beide heel drok scheenen te hebben.

Ik was, eens of tweemaal, zeer in den wil, om hen de deur te hebben doen openen. Kon ik verzekerd geweest zijn van mij maar raamelijk be-

zadigd te houden; zoude ik *verzocht* hebben om binnen gelaaten te worden. Dog ik vreesde; zo ik dat verworven had, dat ik zou vergeeten hebben dat ik in mijns Moeders huis was, en 'er voor geweest zijn om hem 'er uit te jaagen. Te koomen om uit te vaaren en te lasteren tegen mijne waardste, allerwaardste, onschuldige vriendin! en die raazende lasteringen aan te moedigen, en misschien daarin mede aan te spannen, om zigzelve te regtvaardigen; de een, dat hij medegewerkt heeft om die waarde vriendin uit haars Vaders huis te drijven; de andere, dat zij haar eene schuilplaatze voor eenen tijd geweigerd heeft, tot dat de Verzoeninge kon zijn te wege gebragt, op welke haar pligtmatig hart gesteld was; en tot welke het der Liefde, die mijne Moeder altoos tot u heeft voorgegeven, betaamd zou hebben, haare bemiddeling aan te wenden — Kon ik mij wel langmoedig gehouden hebben!

De *uitkoomst*, gelijk ik zeide, toonde wat de boodschap was — Het eerste voorkoomen, na dat de oude mottige vent was afgetrokken [*Gij moet mij excuseeren, mijne waarde*] was met eene soort van donkere, Harlowe-agtige afkeerigheid in mijne Moeder; welke, na een weinig gevoelige trekken van mijnen kant, gevolgd wierd van een gestreng verbod om geen briefwisseling te houden.

Dit bragt ons, kunt gij ligt onderstellen, in omstandigheden die niet al te gevallig waaren. Ik verzocht te weten, of mij ook verboden was van u te *droomen*? — Want, mijn lief, gij neemt alle

alle mijne uren in, zo wel die ik slaape, als die ik waake.

Ik kan uwe briefwisseling met uwen schobbejak in den beginne ligt door de vingeren zien (en egter waaren uwe beweegredenen uitmuntend) wegens het uitwerkzel 't welk dit verbod op mij heeft; nademaal hetzelfde, zo het mogelijk waare, mij u nog meer dan te vooren heeft doen liefhebben; en ik ben begeeriger dan ooit om briefwisseling met u te houden.

Dog ik hebbe niertemin eene veel loflijker beweegreden — Ik zou mijzelve de onwaardigste der schepzelen agten, zo ik 'er toe gebragt kon worden, om eene zo dierbaare vriendin, en wel eene van zo groote verdiensten, in haaren rampspoed te laten drijven. — Ik wilde eer sterven — En dat zeide ik ook aan mijne Moeder. En ik hebbe haar verzogt niet op mij te passen in die uren, welke ik gewoon ben mij af te zonderen; nog te dringen dat ik gestadig bij haar slaape, 't welk zij nu met meer ernst doet dan ooit. Het waare beter, zeide ik haar, dat zij de Harlowe-Lijs ter leen nam om op mij te passen.

De Hr. Hickman, die groote agtinge voor u heeft, heeft, buiten mijn weeten, met zo veel ijver ten uwen voordeele bij mijne Moeder gesproken, dat hij daardoor geen kleine verdienste bij mij heeft ingelegd.

Ik kan tegenwoordig over ieder bijzonderheid niet schrijven, ten zij ik *openbaar* den oorlog verklaaren wilde. — Talmen, talmen, talmen, eeuwig talmen! Hetzelfde, schoon wel vijftig maa-

len beantwoord, elken uur weer te herhaalen — Lieven Heer! wat een leeven moet mijn arme Vader — — — Maar laate ik mij bedenken, aan wie ik schrijve.

Indien deeze altijd-werkzaame, altijd-baldaadige aap van een karel, deeze Lovelace, het zo beleide, gelijk gij vermoedt — — — Maar daar koomt mijne Moeder al weder — — — Ja, toef een weinig langer, mijne Mama, zo het u belieft — — Ik kan maar verdagt gehouden worden! Ik kan maar kijven hooren om dat ik u laate wagten; en kijven zal ik zekerlijk hooren, het zij ik dat doe of niet, in den luim waartoe gij, mijne goede Mama, ge-*Antonij*d zijt.

Zegen mij! — hoe ongeduldig is ze! — Hoe dondert ze op de deur! — Aanstonds, Madam! — — — Hoe kwam ik dog de deur op het nagtslot te sluiten! — — — Wat hebbe ik met den sleutel gedaen? — — — De Droes haal den sleutel! — — — Waarde Madam! Gij ontstelt iemand zo!

* * *

Gij moogt wel gelooven, mijne waarde, dat ik zorg droeg voor mijne papieren voor dat ik de deur opende. Wij hadden eene charmante zamenpraak — Zij vloog in drift van mij weg — — — Zo — Wat's 'er nu weer te doen? — Een strikt bevel om beneden te koomen, verzekere ik u. Hoe weinig zamenhang zult gij in deezen Brief vinden, als ik u dien kan toekrijgen! Maar nu ik weete waar ik hem te zenden hebbe, zal de Hr. Hlickman mij wel een besteller vinden. Nogthans, zo hij, arme ziel, ontdekt wordt, zal hij, al-

alzo wel als zijne *zagtzinnige matres*, worden *afge-Harlowed*.

Donderdag, den 13 van April.

Ik ontvange op dit oogenblik uw Brief met het Vervolg des verhaals. En ik worde, tegenwoordig, begunstigd van de afwezigheid van mijne Argus-oogige Moeder ———

Waard schepzel! — Ik kan alle uwe moeilijkheden wel nagaan. Eene jonge Lady van uwe kiesheid! — En bij zulk een man! — Ik moet kort zijn ———

De man is een zot, mijne waarde, met alle zijne grootsheid, en met alle zijne believinge, en *gemaakte waarneeminge van uwe voorschriften*. Zijne gereede uitvindingen egter ———

Zomtijds denke ik, dat gij behoort te gaan naar Lady Elifabets. — Ik weete niet wat ik u raaden moet. — Dat *zoude* ik wel, indien gij 'er niet zo op gesteld waart, om u met uwe nabestaenden te verzoenen. Nogthans zijn zij onverzoenelijk. Gij kunt geen hoope op hen hebben. Uws Ooms boodschap bij mijne Moeder kan u daarvan overtuigen; en zo gij een Antwoord krijgt op uwen Brief aan uwe Zuster, dat zal 'er u in bevestigen, durve ik zeggen.

Gij behoeft niet geschroomd te hebben om mij te vraagen, Of ik, na het leezen van uw verhaal, dagt dat 'er eenige verschooninge in kon leggen voor hetgeen gij gedaen hadt. Ik hebbe hierboven, voor dat ik uwe vraag kreeg, mijn gevoelen daaromtrent al gezegd — En ik herhaale hier, dat ik denke, uwe *tergingen* en *beweegre-*

denen in aanmerkinge genomen zijnde, dat gij vrij zijt van schuld: Ten minsten, vrijer, dan ooit eenig jong mensch was, die zulken stap deed.

Dog *gij deelt dien niet* ——— Gij wierdt *van den eenen kant gedreeven*, en misschien, *van den anderen verstrikt*. Indien eenige vrouws-perfoon op aarde in zulke omstandigheden zal zijn als gij waart, en het zo lang zal uithouden als gij deelt, tegen haare vervolgers van den eenen, en haaren verleider van den anderen kant; wil ik haar het overige van haar gedrag wel vergeeven, hoedanig het ook zijn moge.

Alle uwe kennissen, kunt gij ligt denken, praa-ten van niemand anders dan van u. Zommige brengen uw verwonderenswaardig character wel in, als eene reden van beschuldiging tegen u: Dog niemand spreekt uwen Vader en Oomen vrij, nog *kan* zulks doen.

Iedereen schijnt bewust te zijn van uws Broe-ders en Zusters beweegredenen. Uwe vlugt is, buiten twiffel, datgeen zelf, waartoe ze u zогten te drijven door de verscheidene aanvallen, die zij op u deeden; daar zij geen hoope hadden (gelijk zij den geheelen tijd geen moesten hebben) van in hunne ontwerpen ten voordeele van Solmes te slaagen. Zij wisten wel, dat zo gij eenmaal in de gunst hersteld wierd, de opgeschorte Liefde van uwen Vader en Oomen, gelijk een rivier voor eenigen tijd verstopd door zijnen dam doorbreeken-de, met eene verdubbelde kragt zou wederkoo-men; en dat gij dan alle hunne listten zoudt ten toon stellen, en over dezelve zegepraalen. — En

nu, hoore ik, neemen zij hun *genot* van hunne welgelukte boosaartigheid.

Uw Vader is niet anders dan woede en geweld. Hij behoort, daarvan ben ik verzekerd, zijne woede binnenwaards te wenden. Uwe geheele familie beschuldigt u van met *diepzinnige Loosheid* te hebben omgegaen: en men heeft hen in den waan gebragt, dat gij, met uwen knaap, u metterdaad *te aller uure verbeugt* over het welgelukken van dezelve, en *ben uitlacht*.

Zij geeven nu alle voor, dat uwe beproevinge van Woensdag de laatste stond te zijn.

Mijne Moeder bekent wel, dat men zig van uwe toegeevinge bediend zou hebben, zo gij hadt toegegeven. Maar had men u niet kunnen overhaalen, dan zouden zij hun ontwerp hebben opgegeven, en uwe belofte aangenomen om van Lovelace af te zien — Die wil, geloove het!

Zij bekennen, evenwel, dat 'er een Predikant tegenwoordig zijn zou — De Hr. Solmes stond bij der hand te zijn — En uw Vader zou vooraf eene proef neemen van zijn gezag over u, om u de Huwelijks-Voorwaarden te doen tekenen — Welk alles ik niet twijffele, of het was eene romaneske uitvindinge van de verwilderde hersenen uws zotten Broeders. Is het wel waarschijnlijk, dat hij en Belle uwe Herstellinge in de gunst zouden hebben doorgaen laten, ondersteld dat zij het in hunne magt hadden om te beletten, op eenige andere voorwaarden, dan waarop hunne harten zo lang waaren gesteld geweest?

Hoe zij uwe vlugt opnamen, toen zij ze ge-

waar wierden, kan men beter zig verbeelden dan beschrijven.

Uwe Moeij Hervey, schijnt het, was de eerste die beneden ging naar het Klimop-Zomerhuis, om u te doen weten dat haar onderzoek gedaen was. Lijs volgde haar; en u daar niet vindende, gingen zij naar de Cascade, volgens eene leuze haar van u gegeven.

Als zij weder bij de tuindeur kwamen, ontmoeteden zij een knecht [*Zij zeggen niet, dat het Joseph Leman was; dog het is zeer waarschijnlijk dat hij het was*] koomende loopen, gelijk hij zeide, van het agtervolgen van den Hr. Lovelace (met een grooten stok uit de heining in zijne hand, en buiten adem) om de familie op den been te brengen.

Indien het deeze knaap waare, en hij wierd aangesteld tot het speelen van eene dubbele rol om hen te bedriegen, en u te bedriegen, wat zullen wij dan denken van den schobbejak, bij wien gij zijt? — Loop van hem weg, mijne waarde, indien 't zo is — Het scheelt niet tot wien — of trouw hem, zo gij niet kunt.

Uwe Moeij en uwe geheele familie wierden gevolgt van deezen knaap in rep en roer gebracht — *baarblijkelyk toen het te laat was ter agtervolginge.* Zij kwamen te zamen, en toen zij een troep uitmaakten, liepen zij naar de plaats der Bijeenkoomst, en zommige van hen zo verre tot aan de spooren van de koets-wielen, zonder stilstaen. En als zij des mans vertellinge op de plaatze zelve gehoord hadden, ging een geluid van algemeen geschreij, wederzijdsche verwijtinge, en

en woede, en droefheid, over en weer op van verscheidene perſoonen, volgens hunne verſchillende geſteldheden en begrippen. En zij keerden als gekken te rug, gelijk zij gekoomen waaren.

Uw Broeder gebod, in 't eerſt, dat men paarden en gewapende manſchap zou gereed maaken om u agter na te zetten. Solmes en uw Oom *Teunis* zouden van de partij zijn. Maar uwe Moeder en uwe Moeij *Hervey* raadden hen dat af, uit vreeze dat 'er nog meer kwaad van koomen mogt; niet twijffelende, of *Lovelace* had wel maatregels genomen om zig te handhaaven in 't geen hij gedaen had; en inzonderheid toen de knegt verklaarde, dat hij u met hem zo hard zag loopen als gij uwe voeten verzetten kondt; en dat 'er verſcheidene gewapende mannen een weinig daarvandaan waaren.

* * *

Mijns Moeders afwezigheid kwam voort uit haar vermoeden, dat de *Knollys* aan onze briefwiffeling de hand zouden leenen. Zij gaf haar daarop een bezoek. *Zij doet alles in eens af.* En dezelve hebben beloofd, dat daar geen meer Brieven zullen aangenomen worden, buiten haar weten.

Dog de Hr. *Hickman* heeft eenen *Filmer*, een huisman in de laan, welke wij de *Vinke-laan* noemen, in onze nabuurschap, bewoogen om dezelve te ontvangen. Derwaards zal het u dan believen de uwe te rigten, onder couvert, aan Mr. *Jan Soberton*; en de Hr. *Hickman* zal ze zelve daarvandaan haalen; en de mijne daar brengen.

Her

Het staet mij dog niet best aan, dat ik hem voor mij van zo veel gebruik doe zijn ——— Hij kijkt dieswegen reeds zo trots! ——— Ik zal maaken [Wie weet het?] dat hij zig *airs* geeve. ——— Hij zou best doen met te bedenken, dat de gunst, waarnaar hij zo lang gestaen heeft, hem wel in zeer gevaarlijke, zeer netelige omstandigheden zou kunnen brengen. Die dienst kan doen, kan ook mogelijk ondiens doen ——— Ge ukkig waare het voor zommige luiden, dat zij het niet in hunne magt hadden om aanstoot te geeven!

Ik zal eenigen tijd, zo ik kan, geduld hebben, om te zien of deeze onstuimigheden in mijne Moeder bedaaren willen ——— Dog op mijn woord, ik wil deeze behandelinge niet lang verdraagen.

Zomtijds zoude ik wel haast denken, dat mijne Moeder dit dus met voordagt drijft om het mij moede te maaken, en mij te spoediger te doen trouwen. Indien ik vinde dat het zo is, en dat Hickman, om eene verdienste bij mij in te leggen, in dien laagen aanslag de hand heeft, wil ik hem onder mijne oogen nooit meer verdraagen.

Daar uw karel zulk een arglistige schobbejak is, als ik vermoede, wenschte ik wel, dat de hemel gave dat gij getrouwd waart, op dat gij hen alle mogt trotsen, en niet genoodzaakt zijn uzelve te versteeken, en van de eene ongevoegelijke plaatze naar de andere geseleurd te worden. Ik belaste u, laat niet na eenige goede gelegenheid aan te grijpen, die zig daartoe zou mogen opdoen.

Daar komt mijne Moeder al weer ———

*

*

Wij kijken malkanderen zeer zuur aan, kan ik u zeggen. Zij zou best doen met mij op deeze wijze niet te *Harlowen* — Ik zou dat niet willen verdraagen.

Ik hebbe heel veel te schrijven. Ik weete niet wat ik eerst schrijven zal. Nogthans is mijn gemoed vol, tot overloopens toe.

Ik ben in eenen afgezonderden hoek van den tuin geraakt, om haar uit den weg te zijn. —
Onze lieve Heer helpe deeze Moeders! —
Meenen zij te kunnen beletten, dat eene Dogter schrijve, of iets doe waarop zij gesteld is, door agterdogt, waakzaamheid, en kijven? — Het waare wel eens zo goed, dat zij vertrouwen in iemand stelden — Eene edelmoedige geest schaamt zig een edelmoedig vertrouwen te misbruiken.

Gij hebt eene netelige, eene zeer netelige rol te speelen met deezzen schobbejak — Die egter, naar mij dunkt, maar een effen pad voor zig heeft. Ik hebbe deernis met u — Dog gij moet het zo goed stellen als gij kunt met het lot, dat gij genoodzaakt zijt geweest te trekken. Egter zie ik zeer wel uwe zwaarigheden. — Dog zo hij niet bestaet uw vertrouwen te misbruiken, wilde ik wel dat gij ten minsten eenig in hem *scheent* te stellen.

Zo gij niet spoedig denkt te trouwen, keure ik uw besluit: goed om u ergens ter neer te slaen buiten zijn bereik: En zo hij niet weete waar hij u kan vinden, zo veel te beter. Nogthans geloove

ik

ik waarlijk, dat zij u met geweld zouden te rug haalen, konden zij u maar krijgen, indien zij niet vreesden voor *hem*.

Ik ben, volkoomelijk; van gedagte, dat gij van uwe beide Voogden behoort te vorderen om in het bezit van uw eigen Goed gesteld te worden. Ondertusschen hebbe ik Zestig guinies ten uwen dienste. Ik bidde u dat gij ze wilt ontbieden. Voor dat die zijn uitgegeven, zal ik wel zorg draagen dat gij verder geholpen wordt. Ik denke niet dat gij een schelling, of eene schellingswaardij van uw eigen zult krijgen van uwe nabestaenden, ten zij gij het hun asperst.

Alzo zij gelooven dat gij met uwe eigene toestemminge weggingt, zijn zij, naar het schijnt, niet min verwonderd dan verblijd, dat gij uwe juweelen en geld hebt agter gelaaten, en u zo slegt van kleederen voorzien hebt. Dit toont, dat 'er heel weinig waarschijnlijkheid is, dat zij uwe verzoeken zullen beantwoorden.

Iedereen inderdaad, die niet weet wat ik *nu* weete, moet verlegen staen en geen bezef kunnen maaken van uwe *vlugt*, gelijk zij het zullen noemen. En hoe, mijne waarde, kan men 'er dog een verhaal van geeven, dat taamelijk voordeelig voor u zij? — Te zeggen, dat gij *zulks niet voorbadt* toen gij bij hem kwamt, wie zal dat gelooven? — Te zeggen, dat eene persoon van uwe bekende standvastigheid en naauwgezetheid *te verre overreed* was, toen gij bij hem kwamt, hoe zal dat luiden? — Te zeggen, dat gij *met bedrog u zelve ontfutzeld* wierd, en zo de luiden daaraan geloof sloegen, hoe weinig strekt dat tot uwe

uwe eere! — En terwijl gij *ongetrouwd* zijt, en *nogthans bij hem*, daar de man een man van zulken charaëter is, wat zoude het eener bedilzieke wereld geen aanleidinge geeven om te denken?

Ik zou wel gaarn eens zien, hoe gij het maaktet in uwen Brief om uwe kleederen.

Alzo gij wel staat moogt maaken op alle spijtige kleinigheden, die zij u kunnen aandoen, in plaarze van u te zenden om hetgeen gij schrijft, bidde ik dat gij de somme aanneemt, welke ik u aanbiede. Wat kunt gij met Zeven Guinies uitvoeren? — En ik zal ook wel middel vinden om u eenige van mijne kleederen en linnen te zenden, zo veel gij tegenwoordig behoeft. Ik bidde u, mijne liefste Clarissa, dat gij uwe Anna Howe niet wilt gelijk stellen met Lovelace, met het weigeren van mijne aanbiedinge aan te nemen. Zo gij mij niet te wille zijt, zal ik wel haast denken, dat gij liever genegen zijt verpligtinge aan *hem* te hebben, dan *mij* gunst te bewijzen. En zo ik dit vinde, zal ik niet weeten, hoe ik het met uwe kiesheid in andere opzigten moet overeenbrengen.

Eij lieve, onderrigt mij dog van alles wat tusschen u en hem omgaet. Mijne zorgen voor u (hoewel noodloos, van wegens uwe eigene voorzigtigheid) doen mij wenschen, dat gij aanhoudt met zeer omstandig te zijn. Indien 'er iets voorvalt, hetwelk gij mij vertellen zoudt, zo ik bij u tegenwoordig waare, verzuim niet het in geschrift te stellen; schoon het u, van wegens uwen natuurelijken schroom, moge voorkoomen uwer pen,

pen, of mijner kundigheid zo heel waardig niet te zijn. Een toekijker kan wel meer zien van het spel, dan een die speelt. Groote gevolgen zijn, gelijk groote lieden, in 't algemeen hunne grootheid verschuldigd aan kleine oorzaaken, en geringe toevallen.

Om kort te gaen; ik denke nu niet, dat het in uwe magt is hem van u weg te zenden, als het u beliest. Ik gaf u te vooren al te kennen, dat het zo niet zijn zoude. Ik herhaale het derhalven, dat zo ik u waare, ik ten minsten zou *schijnen* eenig vertrouwen in hem te stellen. Zo lang als hij zig betaamelijk aanstelt, moogt gij dat doen. Zeer oogenschijnlijk moest voor zulk eene kiesheid als de uwe, dat gedrag in hem te merken zijn, hetwelk hem *eenig* vertrouwen onwaardig zou maaken:

Uwe Nabestaenden, volgens hetgeen de oude Antonij zegt aan mijne *Moeder*, en *zij* aan *mij*, (bij wijze van bedreiginge, dat gij door uwe vlucht uwe gewaande eindten bij hen niet bereiken zult) *schijnen* te verwagten, dat gij u onder de bescherminge van Lady Elifabet zult begeeven; en dat zij zal onderneemen om de zaak voor u te bemiddelen: En zij zweeren, dat zij nooit naar eenige voorwaarden van bevreediginge zullen luisieren, welke van dien kant zullen koomen. Zij mogten wel regt uit spreken, en zeggen, van *eenigen* kant; want ik durve verzekeren, dat uw Broeder en Zuster hen niet zullen laten bedaaren — Ten minsten, voor dat uwe Oomen, en mischien ook uw Vader, zulke dispositien gemaakt hebben, als zij willen hebben dat zij maaken.

te koomen tot eene *Vrouw*, of tot *Geen-Vrouw*. Als ik mij hervorme, zal ik trouwen. Daar is tijds genoeg tot het *een*, moet de *Lady* zeggen — Tot het *ander*, zegge *Ik*!

Maar hoe praate ik in het wild! — Dit is het, in zulken toestand te zijn, dat ik niet weet wat besluit ik neemen moet.

Ik zal u berigt geeven van mijne *neigingen*, naar dat ik voortwerke. Al wat *pro* en *contra* is, zal ik u vertellen: Dog nu te verre van het spoor zijnde afgeraakt, waarmede ik begon, zal ik hier sluiten. Ik kan, hoe het zij, elken dag iets schrijven, en het zenden naar dat de gelegenheid zig aanbiedt.

Niettemin zal ik, in alles wat ik schrijfe, geen agt geeven op zamenhang, naaukeurigheid, nog iets dan op mijnen eigenen koninglijken wil en welbehaagen.

IV. BRIEF.

Juffer HOWE, aan Juffer CLARISSA HARLOWE.

Woensdag-avond, den 12 van April.

Ik hebbe uw verhaal gekreëgen; mijne waarde. Gij zijt hetzelfde edel Schepzel, 't welk gij altijd waart. Boven verblöeminge, boven konstenaarij, booven alle pooginge verheven om een mislag te verschoonen.

III. Deet.

D

Uwe

Uwe familie is, zekerlijk, de eenige ter wereld, die zulk eene Dogter tot zodanige uitersten kon gedreeven hebben.

Maar gij moet niet zo zeer al te goed zijn ten opzigt van hen, en van het *geval*.

Gij legt de schuld zo eigenlijk en zo ommêdogend op *uw koomen bij hem*, dat 'er niets over dat onderwerp kan worden bijgedaen van uwe ergste vijanden, zo zij te zien kwamen hetgeen gij geschreeven hebt.

Ik ben niet verwonderd, nu ik uw verhaal gelezen hebbe, dat een zo stout, zo loos een man ——— Ik ben genoodzaakt af te breeken. ———

* *

Gij hielt het veel beter en langer uit ——— Daar koomt al weder mijne onrustige, agterdogtge Moeder!

* *

Wees niet zo gram op u zelve. Hadt gij toen ter tijd het best niet op het oog? Wat uw eersten mislag belangt, *het beantwoorden van zijne Brieven*; het kwam genoegzaam u ten laste de behoedinge van zulk eene familie op u te neemen, daar derzelver Voorvegter als een dolleman, gelijk hij deed, gehandeld, en zig in gevaar gebragt had.

Buiten uwe Moeder, die geen eigen wil meer heeft,

heeft, is 'er wel iemand van hen die redelijk verstand bezit? —

Vergeef het mij, mijne waarde — Daar is die plompert, uw Oom Antonij; Een bemoeijal, eigenzinnig, stijfhoofdig — Hij kwam hier gisteren, met eene vreezelijke verbaasdheid, en poestede en blies, en stompvoetede over ons voorhuis en zaal heen en weer, terwijl hij boven werd aangediend.

Mijne Moeder kleepte zich. Deeze weduwen zijn al zo stijf en puntig als de oude vrijers. Zij zou hem om de gantsche wereld niet in haar *deshabille* willen zien — *Wat kan zij daarmee dog meenen?*

Zijn boodschap was om haar tegen u op te zetten, en hunne onverzettelijke woede te toonen over uw weggaen. De uitkoomst bewees maar al te baarblijkelijk, dat dit het voornaam einde van zijn bezoek was.

Het misselijk schepzel verzogt haar alleen te spreken. Ik ben aan zulke uitsluitingen niet gewend, wanneer mijne Moeder eenig bezoek ontvangt.

Toen zij was *uitgestrooken*, kwam zij bij hem beneden. Zij slooten zig in de kamer op. De twee slijve hoofden wierden bij malkanderen gelegd — Wel digt bij malkanderen, onderstelle ik; want ik luisterde, maar konde niets onderscheidenlijk hooren, schoon zij het beide heel drok scheenen te hebben.

Ik was, eens of tweemaal, zeer in den wil, om hen de deur te hebben doen openen. Kon ik verzekerd geweest zijn van mij maar taamelijk be-

zadigd te houden, zoude ik *verzocht* hebben om binnen gelaaten te worden. Dog ik vreesde, zo ik dat verworven had, dat ik zou vergeeten hebben dat ik in mijns Moeders huis was, en 'er voor geweest zijn om hem 'er uit te jaagen. Te koomen om uit te vaaren en te lasteren tegen mijne waardste, allerwaardste, onschuldige vriendin! en die raazende lasteringen aan te moedigen, en mischien daarin mede aan te spannen, om zigzelve te regtvaardigen; de een, dat hij medegewerkt heeft om die waarde vriendin uit haars Vaders huis te drijven; de andere, dat zij haar eene schuilplaatze voor eenen tijd geweigerd heeft, tot dat de Verzoeninge kon zijn te wege gebragt, op welke haar pligtmatig hart gesteld was; en tot welke het der Liefde, die mijne Moeder altoos tot u heeft voorgegeven, betaamd zou hebben, haare bemiddeling aan te wenden — Kon ik mij wel langmoedig gehouden hebben!

De *uitkoomst*, gelijk ik zeide, toonde wat de boodschap was — Het eerste voorkoomen, na dat de oude mottige vent was afgetrokken [*Gij moet mij excuseeren, mijne waarde*] was met eene soort van donkere, Harlowe-agtige afkeerigheid in mijne Moeder; welke, na een weinig gevoelige trekken van mijnen kant, gevolgd wierd van een gestreng verbod om geen briefwisseling te houden.

Dit bragt ons, kunt gij ligt onderstellen, in omstandigheden die niet al te gevallig waaren. Ik verzocht te weeten, of mij ook verboden was van u te *droomen*? — Want, mijn lief, gij neemt alle

alle mijne uren in, zo wel die ik slaape, als die ik waake.

Ik kan uwe briefwisseling met uwen schobbejak in den beginne ligt door de vingeren zien (en egter waaren uwe beweegredenen uitmuntend) wegens het uitwerkzel 't welk dit verbod op mij heeft; nademaal hetzelfde, zo het mogelijk waare, mij u nog meer dan te vooren heeft doen liefhebben; en ik ben begeeriger dan ooit om briefwisseling met u te houden.

Dog ik hebbe niertemin eene veel loflijker beweegreden — Ik zou mijzelve de onwaardigste der schepzelen agten, zo ik 'er toe gebragt kon worden, om eene zo dierbaare vriendin, en wel eene van zo groote verdiensten, in haaren rampspoed te laten drijven. — Ik wilde eersterven — En dat zeide ik ook aan mijne Moeder. En ik hebbe haar verzogt niet op mij te passen in die uren, welke ik gewoon ben mij af te zonderen; nog te dringen dat ik gestadig bij haar slaape, 't welk zij nu met meer ernst doet dan ooit. Het waare beter, zeide ik haar, dat zij de Harlowe-Lijs ter leen nam om op mij te passen.

De Hr. Hickman, die groote agtinge voor u heeft, heeft, buiten mijn weeten, met zo veel ijver ten uwen voordeele bij mijne Moeder gesproken, dat hij daardoor geen kleine verdienste bij mij heeft ingelegd.

Ik kan tegenwoordig over ieder bijzonderheid niet schrijven, ten zij ik *openbaar* den oorlog verklaren wilde. — Talmen, talmen, talmen, eeuwig talmen! Hetzeive, schoon wel vijftig maalen

len beantwoord, elken uur weer te herhaalen — Lieven Heer! wat een leeven moet mijn arme Vader — — — Maar laate ik mij bedenken, aan wie ik schrijve.

Indien deeze altijd-werkzaame, altijd-baldaadige aap van een karel, deeze Lovelace, het zo beleide, gelijk gij vermoedt — — — Maar daar koomt mijne Moeder al weder — — — Ja, toef een weinig langer, mijne Mama, zo het u belieft — — Ik kan maar verdagt gehouden worden! Ik kan maar kijken hooren om dat ik u laate wagten; en kijken zal ik zekerlijk hooren, het zij ik dat doe of niet, in den luim waartoe gij, mijne goede Mama, ge-*Antonij*d zijt.

Zegen mij! — hoe ongeduldig is ze! — Hoe dondert ze op de deur! — Aanstonds, Madam! — — — Hoe kwam ik dog de deur op het nagtslot te sluiten! — — — Wat hebbe ik met den sleutel gedaen? — — — De Droes haal den sleutel! — — — Waarde Madam! Gij ontstelt iemand zo!

Gij moogt wel gelooven, mijne waarde, dat ik zorg droeg voor mijne papieren voor dat ik de deur opende. Wij hadden eene charmante zamenpraak — Zij vloog in drift van mij weg — — — Zo — Wat's 'er nu weer te doen? — Een strikt bevel om beneden te koomen, verzekere ik u. Hoe weinig zamenhang zult gij in deezen Brief vinden, als ik u dien kan verkrijgen! Maar nu ik weete waar ik hem te zenden hebbe, zal de Hr. Hickman mij wel een besteller vinden. Nogthans, zo hij, arme ziel, ontdekt wordt, zal hij, al-

alzo wel als zijne zagtzinnige *matres*, worden *afge-Harlowed*.

Donderdag, den 13 van April.

Ik ontvang op dit oogenblik uw Brief met het Vervolg des verhaals. En ik worde, tegenwoordig, begunstigd van de afwezigheid van mijne Argus-oogige Moeder ———

Waard schepzel! — Ik kan alle uwe moeilijkheden wel nagaan. Eene jonge Lady van uwe kiesheid! — En bij zulk een man! — Ik moet kort zijn ———

De man is een zot, mijne waarde, met alle zijne grootsheid, en met alle zijne believinge, een *gemaakte waarneeming* van uwe voorschriften. Zijne gereede uitvindingen egter ———

Zomtijds denke ik, dat gij behoort te gaen naar Lady Elifabets. — Ik weete niet wat ik u raaden moet. — Dat *zoude* ik wel, indien gij 'er niet zo op gesteld waart, om u met uwe nabestaenden te verzoenen. Nogthans zijn zij onverzoenelijk. Gij kunt geen hoope op hen hebben. Uws Ooms boodschap bij mijne Moeder kan u daarvan overtuigen; en zo gij een Antwoord krijgt op uwen Brief aan uwe Zuster, dat zab'er u in bevestigen, durve ik zeggen.

Gij behoeft niet geschroomd te hebben om mij te vraagen, Of ik, na het leezen van uw verhaal, dagt dat 'er eenige verschooning in kon leggen voor hetgeen gij gedaen hadt. Ik hebbe hierboven, voor dat ik uwe vraag kreeg, mijn gevoelen daaromtrent al gezegd — En ik herhaale hier, dat ik denke, uwe *tergingen* en *beweegre-*

denen in aanmerkinge genomen zijnde, dat gij vrij zijt van schuld: Ten minsten, vrijer, dan ooit eenig jong mensch was, die zulken stap deed.

Dog *gij deedt dien niet* — Gij wierdt *van den eenen kant gedreeven*, en misschien, *van den anderen verstrikt*. Indien eenige vrouws-perfoon op aarde in zulke omstandigheden zal zijn als gij waart, en het zo lang zal uithouden als gij deedt, tegen haare vervolgers van den eenen, en haaren verleider van den anderen kant; wil ik haar het overige van haar gedrag wel vergeeven, hoedanig het ook zijn moge.

Alle uwe kennissen, kunt gij ligt denken, praa-zen van niemand anders dan van u. Zommige brengen uw verwonderenswaardig charaëter wel in, als eene reden van beschuldiging tegen u: Dog niemand spreekt uwen Vader en Oomen vrij, nog *kan* zulks doen.

Iedereen schijnt bewust te zijn van uws Broeders en Zusters beweegredenen. Uwe vlugt is, buiten twijffel, datgeen zelf, waartoe ze u zогten te drijven door de verscheidene aanvallen, die zij op u deeden; daar zij geen hoope hadden (gelijk zij den geheelen tijd geen moesten hebben) van in hunne ontwerpen ten voordeele van Solmes te slaagen. Zij wisten wel, dat zo gij eenmaal in de gunst hersteld wierd, de opgeschorte Liefde van uwen Vader en Oomen, gelijk een rivier voor eenigen tijd verstoppt door zijnen dam doorbreken-
de, met eene verdubbelde kragt zou wederkoo-
men; en dat gij dan alle hunne listen zoudt ten
toon stellen, en over dezelve zegepraalen. — En
nu

na, hoore ik, neemen zij hun *genot* van hunne welgelukte boosaartigheid.

Uw Vader is niet anders dan woede en geweld. Hij behoort, daarvan ben ik verzekerd, zijne woede binnenwaards te wenden. Uwe geheele familie beschuldigt u van met *diepzinnige Loosheid* te hebben omgegaen: en men heeft hen in den waan gebragt, dat gij, met uwen knaap, u metterdaad *te aller uure verbeugt* over het welgelukken van dezelve, en *ben uitlacht*.

Zij geeven nu alle voor, dat uwe beproevinge van Woensdag de laatste stond te zijn.

Mijne Moeder bekent wel, dat men zig van uwe toegeevinge bediend zou hebben, zo gij hadt toegegeven. Maar had men u niet kunnen overhaalen, dan zouden zij hun ontwerp hebben opgegeven, en uwe belofte aangenomen om van Lovelace af te zien — Die wil, geloove het!

Zij bekennen, evenwel, dat 'er een Predikant tegenwoordig zijn zou — De Hr. Solmes stond bij der hand te zijn — En uw Vader zou vooraf eene proef neemen van zijn gezag over u, om u de Huwelijks-Voorwaarden te doen tekenen — Welk alles ik niet twijffele, of het was eene romaneske uitvindinge van de verwilderde herfenen uws zotten Broeders. Is het wel waarschijnlijk, dat hij en Belle uwe Herstellinge in de gunst zouden hebben doorgaen laten, onderfeld dat zij het in hunne magt hadden om te beletten, op eenige andere voorwaarden, dan waarop hunne harten zo lang waaren gesteld geweest?

Hoe zij uwe vlugt opnamen, toen zij ze ge-
D 5 waar-

waar wierden, kan men beter zig verbeelden dan beschrijven.

Uwe Moeij Hervey, schijnt het, was de eerste die beneden ging naar het Klimop-Zomerhuis, om u te doen weeten dat haar onderzoek gedaan was. Lijs volgde haar; en u daar niet vindende, gingen zij naar de Cascade, volgens eene leuze haar van u gegeven.

Als zij weder bij de tuindeur kwamen, ontmoeteden zij een knecht [*Zij zeggen niet, dat het Joseph Leman was; dog het is zeer waarschijnlijk dat hij het was*] koomende loopen, gelijk hij zeide, van het agtervolgen van den Hr. Lovelace (met een grooten stok uit de heining in zijne hand, en buiten adem) om de familie op den been te brengen.

Indien het deeze knaap waare, en hij wierd aangesteld tot het speelen van eene dubbele rol om hen te bedriegen, en u te bedriegen, wat zullen wij dan denken van den schobbejak, bij wien gij zijt? — Loop van hem weg, mijne waarde, indien 't zo is — Het scheelt niet tot wien — of trouw hem, zo gij niet kunt.

Uwe Moeij en uwe geheele familie wierden gevolgljik van deezen knaap in rep en roer gebragt — *baarblijkelijk toen het te laat was ter agtervolginge.* Zij kwamen te zamen, en toen zij een troep uitmaakten, liepen zij naar de plaatze der Bijeenkoomst, en zommige van hen zo verre tot aan de spooren van de koets-wielen, zonder stilstaen. En als zij des mans vertellinge op de plaatze zelve gehoord hadden, ging een geluid van algemeen geschreij, wederzijdsche verwijtinge, en

en woede, en droefheid, over en weer op van verscheidene personen, volgens hunne verschillende gesteldheden en begrippen. En zij keerden als gekken te rug, gelijk zij gekoomen waaren.

Uw Broeder gebod, in 't eerst, dat men paarden en gewapende manschap zou gereed maaken om u agter na te zetten. Solmes en uw Oom *Teunis* zouden van de partij zijn. Maar uwe Moeder en uwe Moeij Hervey raadden hen dat af, uit vreeze dat 'er nog meer kwaad van koomen mogt; niet twijffelende, of Lovelace had wel maatregels genomen om zig te handhaaven in 't geen hij gedaen had; en inzonderheid toen de knecht verklaarde, dat hij u met hem zo hard zag loopen als gij uwe voeten verzetten kondt; en dat 'er verscheidene gewapende mannen een weinig daarvandaan waaren.

* *

Mijns Moeders afwezigheid kwam voort uit haar vermoeden, dat de Knollys aan onze briefwisseling de hand zouden leenen. Zij gaf haar daarop een bezoek. *Zij doet alles in eens af.* En dezelve hebben beloofd, dat daar geen meer Brieven zullen aangenomen worden, buiten haar weeten.

Dog de Hr. Hickman heeft eenen Filmer, een huisman in de laan, welke wij de Vinke-laan noemen, in onze nabuurschap, bewoogen om dezelve te ontvangen. Derwaards zal het u dan believen de uwe te rigten, onder couvert, aan Mr. Jan Soberton; en de Hr. Hickman zal ze zelve daarvandaan haalen; en de mijne daar brengen.

Het

DE HISTORIE VAN

Het staet mij dog niet best aan, dat ik hem voor mij van zo veel gebruik doe zijn ——— Hij kijkt dieswegen reeds zo trots! ——— Ik zal maaken [Wie weet het?] dat hij zig *airs* geeve. ——— Hij zou best doen met te bedenken, dat de gunst, waarnaar hij zo lang gestaen heeft, hem wel in zeer gevaarlijke, zeer netelige omstandigheden zou kunnen brengen. Die dienst kan doen, kan ook mogelijk ondienst doen ——— Ge ukkig waare het voor zommige luiden, dat zij het niet in hunne magt hadden om aanstoot te geeven!

Ik zal eenigen tijd, zo ik kan, geduld hebben, om te zien of deeze onstuimigheden in mijne Moeder bedaaren willen ——— Dog op mijn woord, ik wil deeze behandeling niet lang verdraagen.

Zomtijds zoude ik wel haast denken, dat mijne Moeder dit dus met voordagt drijft om het mij moede te maaken, en mij te spoediger te doen trouwen. Indien ik vinde dat het zo is, en dat Hickman, om eene verdienste bij mij in te leggen, in dien laagten aanslag de hand heeft, wil ik hem onder mijne oogen nooit meer verdraagen.

Daar uw karel zulk een arglistige schobbejak is, als ik vermoede, wenschte ik wel, dat de hemel gave dat gij getrouwd waart, op dat gij hen alle mogt trotsen, en niet genoodzaakt zijn uzelve te versteeken, en van de eene ongevoegelijke plaatze naar de andere gesleurd te worden. Ik belaste u, laat niet na eenige goede gelegenheid aan te grijpen, die zig daartoe zou mogen opdoen.

Daar koomt mijne Moeder al weer ———

ik waarlijk, dat zij u met geweld zouden te rug haalen, konden zij u maar krijgen, indien zij niet vreesden voor *hem*.

Ik ben, volkoomelijk, van gedagte, dat gij van uwe beide Voogden behoort te vorderen om in het bezit van uw eigen Goed gesteld te worden. Ondertusschen hebbe ik Zestig guinies ten uwen dienste. Ik bidde u dat gij ze wilt ontbieden. Voor dat die zijn uitgegeven, zal ik wel zorg draagen dat gij verder geholpen wordt. Ik denke niet dat gij een schelling, of eene schellingswaardij van uw eigen zult krijgen van uwe nabestaenden, ten zij gij het hun afperft.

Alzo zij gelooven dat gij met uwe eigene toestemminge weggingt, zijn zij, naar het schijnt, niet min verwonderd dan verblijd, dat gij uwe juweelen en geld hebt agter gelaaten, en u zo slegt van kleederen voorzien hebt. Dit toont, dat 'er heel weinig waarschijnlijkheid is, dat zij uwe verzoeken zullen beantwoorden.

Iedereen inderdaad, die niet weet wat ik *nu* weete, moet verlegen staen en geen bezef kunnen maaken van uwe *vlugt*, gelijk zij het zullen noemen. En hoe, mijne waarde, kan men 'er dog een verhaal van geeven, dat raamelijk voordeelig voor u zij? — Te zeggen, dat gij *zulks niet voorbadt* toen gij bij hem kwamt, wie zal dat gelooven? — Te zeggen, dat eene persoon van uwe bekende standvastigheid en naauwgezetheid *te verre overreed* was, toen gij bij hem kwamt, hoe zal dat luiden? — Te zeggen, dat gij *met bedrog u zelve ontfutzeld* wierd, en zo de luiden daaraan geloof sloegen, hoe weinig strekt dat tot uwe

uwe eere! — En terwijl gij *ongetrouwd* zijt, en *nogthans bij hem*, daar de man een man van zulken character is, wat zoude het eener bedilzieke wereld geen aanleidinge geeven om te denken?

Ik zou wel gaarn eens zien, hoe gij het maaktet in uwen Brief om uwe kleederen.

Alzo gij wel staat moogt maaken op alle spijtige kleinigheden, die zij u kunnen aandoen, in plaatze van u te zenden om hetgeen gij schrijft, bidde ik dat gij de somme aanneemt, welke ik u aanbied. Wat kunt gij met Zeven Guinies uitvoeren? — En ik zal ook wel middel vinden om u eenige van mijne kleederen en linnen te zenden, zo veel gij tegenwoordig behoeft. Ik bidde u, mijne liefste Clarissa, dat gij uwe Anna Howe niet wilt gelijk stellen met Lovelace, met het weigeren van mijne aanbiedinge aan te nemen. Zo gij mij niet te wille zijt, zal ik wel haast denken, dat gij liever genegen zijt verpligtinge aan *hem* te hebben, dan *mij* gunst te bewijzen. En zo ik dit vinde, zal ik niet weeten, hoe ik het met uwe kiesheid in andere opzigten moet overeenbrengen.

Eij lieve, onderrigt mij dog van alles wat tusschen u en hem omgaet. Mijne zorgen voor u (hoewel noodloos, van wegens uwe eigene voorzigtigheid) doen mij wenschen, dat gij aanhoudt met zeer omstandig te zijn. Indien 'er iets voorvalt, hetwelk gij mij vertellen zoudt, zo ik bij u tegenwoordig waare, verzuim niet het in geschrift te stellen; schoon het u, van wegens uwen natuurelijken schroom, moge voorkoomen uwer pen,

pen, of mijner kundigheid zo heel waardig niet te zijn. Een toekijker kan wel meer zien van het spel, dan een die speelt. Grootte gevolgen zijn, gelijk grootte lieden, in 't algemeen hunne grootheid verschuldigd aan kleine oorzaaken, en geringe toevallen.

Om kort te gaen, ik denke nu niet, dat het in uwe magt is hem van u weg te zenden, als het u belieft. Ik gaf u te vooren al te kennen, dat het zo niet zijn zoude. Ik herhaale het derhalven, dat zo ik u waare, ik ten minsten zou *schijnen* eenig vertrouwen in hem te stellen. Zo lang als hij zig betaamelijk aanstelt, moogt gij dat doen. Zeer oogenschijnlijk moest voor zulk eene kiesheid als de uwe, dat gedrag in hem te merken zijn, hetwelk hem *eenig* vertrouwen onwaardig zou maaken.

Uwe Nabestaenden, volgens hetgeen de oude Antonij zegt aan mijne *Moeder*, en *zij* aan *mij*, (bij wijze van bedreiging, dat gij door uwe vlugt uwe gewaande einden bij hen niet bereiken zult) *schijnen* te verwagten, dat gij u onder de bescherminge van Lady Elifabet zult begeeven; en dat zij zal onderneemen om de zaak voor u te bemiddelen: En zij zweeren, dat zij nooit naar eenige voorwaarden van bevreediging zullen luis-
steren, welke van dien kant zullen koomen. Zij mogten wel regt uit spreken, en zeggen, van *eenigen* kant; want ik durve verzekeren, dat uw Broeder en Zuster hen niet zullen laten bedaaren — Ten minsten, voor dat uwe Oomen, en mis-
schien ook uw Vader, zulke dispositien gemaakt hebben, als zij willen hebben dat zij maaken.

Al

Alzo deeze Brief u kundschap zal geeven van eene veranderinge in de plaatze, werwaards gij uwen volgenden moet rigten, zo zende ik denzelven met eenen Vriend van den Hr. Hickman, op welken men betrouwen kan; Hij heeft eenige affaires in de nabuurschap van Vrouw Sorlings; en hij kent haar. Hij zal deezen avond bij den Hr. Hickman weerom koomen; en eenen Brief te rug brengen, dien gij gereed zult hebben om te zenden, of gereed kunt krijgen. Het is ligte maan. Hij zal gaarn wat naar u wagten. Ik verkieze niet te zenden met eenen van des Hren. Hickmans knechten ——— nog althans niet. Ieder uur is nu, of kan van veel belang zijn; en kan eene veranderinge in uwe besluiten noodzaakelijk maaken.

Ik hoore dit oogenblik, dat mijne Moeder veel geroep heeft, en iedereen op den been jaagt. Zij zal wel haast, onderstelle ik, *mij* en *mijne* bezigheid tot het onderwerp van haar onderzoek maaken.

Vaarwel, mijne waarde. Dat de hemel u bewaare, en u met eere zo onbezoedeld als u gemoed, wedergeeve aan

Uwe altoos-toegenegene

ANNA HOWE.

V. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE.

Donderdag-namiddag, den 13 van April.

Het is mij oneindig leed, mijne altoos-waarde en altoos-minzaame vriendin, dat ik eene droevige gelegenheid verstrekke van misnoegen tusschen uwe Moeder en u. — Hoe veel personen hebbe ik ongelukkig gemaakt!

Konde ik mijzelve niet troosten, dat mijne dwaalinge niet te wijten is aan eene ondeugende en moedwillige roekeloosheid van mijzelve daarin ter neer te werpen, ik zoude de elendigste aller schepzelen zijn. Zo als het nu is, lijde ik straffe genoeg met het *verlies van mijn character*, het welk mij waardiger was dan mijn leeven; en met de *wreede vertwijffelingen en raadeloosheid*, die met mijne hoope strijden, en die elk bij beurten de overhand krijgende, mijne ziele tusschen zig verscheuren.

Ik denke, evenwel, dat gij uwe Moeder behoort te gehoorzaamen, en u van eene briefwisseling met mij af te maaken; ten minsten voor tegenwoordig. Draag zorg dat gij niet in mijne dwaalinge vervalt; want die *begon met het voortzetten van eene verboodene briefwisseling*; eene briefwisseling, welke ik dagt in mijne magt te heb-

hebben om naar welgevallen af te breeken. Mijn talent is papier bekladden; en ik verviel te gereeder tot deeze vrijheid, alzo ik vermaak vond in het schrijven; beweegredenen daarbij hebbende, welke ik loflijk agtede; en, voor eenigen tijd, de toelaatinge van alle mijne vrienden, om aan hem te schrijven. (a)

Nogthans wat deeze briefwisseling belangt, wat schaade kon daaruit koomen, indien uwe Moeder kon worden overgehaald om toe te staen, dat men daarmede voortging? ——— Zo veel voorzigtigheid en verstand als gij bezit; en daar gij, met aan mij te schrijven, onder geen verzoeking legte van zulk een kwaad voorbeeld na te volgen, als ik gegeven hebbe ——— Mijne Brieven ook bij gelegenheid met zelf-beschuldiginge zijnde opgevuld.

Ik danke u, mijne waarde, van gantscher harten danke ik u voor uwe vriendlijke aanbiedingen. Gij moogt verzekerd zijn, dat ik eer aan u zou willen verplicht zijn, dan aan eenig leevend mensch. De Hr. Lovelace zou de laatste zijn. Denk derhalven niet, dat ik door uwe gunsten van de hand te wijzen, een oogmerk hebbe om mijzelve onder verpligtinge aan hem te leggen.

Gaarn hoope ik nog (niet tegenstaende hetgeen gij schrijft) dat mijne vrienden mij mijn weinig geld, te gelijk met mijne kleederen zullen zenden. Zij zijn te bedagtzaam, zommige van hen ten minsten, om toe te laten dat ik onder zulke *laage* moeilijkheden gebragt worde. Misschien zullen zij niet veel haast maaken om mij te wille

E 2

re

(a) Zie D. I. bl. 24, 25, 26.

te zijn. Dog zo niet, dan kan ik egter nog geen gebrek hebben. Ik geloove dat gij van gedagten zijt, dat ik met den Hr. Lovelace niet moet twis-
ren over de kosten van de reize en het logement,
tot dat ik een vast verblijf kan bekoomen. Dog
ik hoope wel haast zelf van die soort van verplig-
tingen een einde te maaken.

Weinig hoope is 'er inderdaad tot eene Ver-
zoeninge, uit uw berigt van mijns Ooms bezoek
bij uwe Moeder, om haar op te zetten tegen een
bijna vriendloos schepzel, welke hij zelve voor-
maals lief had! *Dog is het mijn pligt niet, daar-
toe de proef te neemen?* Behoore ik wel mijne
dwaalinge verder uit te strekken door hardnekkig-
heid en verstoordheid, om dat zij verstoord zijn;
hetwelk hun redelijk moet toeschijnen, also zij
onderstellen, dat mijne vlugt van te vooren be-
raamd was; en voorzoverre men hen heeft doen
gelooven, dat ik bekwaam ben om *daarin* en
over hen te zegepraalen, met den *man* dien zij
baaten? Wanneer ik alles gedaen hebbe, wat in
mijn vermogen is, om mij in hunne gunst te her-
stellen, zal ik mijzelve dies te minder te verwij-
ten hebben.

Deeze bedenkingen doen mij in twijffel han-
gen, omtrent het volgen van uwen raad ten aanzien
van het Trouwen; en te meer, also hij zo gereed
is om mij te believen ten opzigte van mijne voor-
gaende voorwaarden, welke hij mijne *Bevelen*
noemt. Nog kan ik, nu dat mijne vrienden, ge-
lijk gij mij onderrigt, zig zo heftig verklaard heb-
ben tegen het *aanneemen van de bemiddeling*
der Lady's van des Hren. Lovelaces familie, mij

onder haare bescherminge begeeven, ten zij ik beslooten hebbe om alle hoope ter Verzoeninge met mijne eigene op te geeven.

Nogthans zo 'er eenige gelukkige aanleidinge *konde* worden uitgedagt, om dit zo begeerelijk einde uit te werken, hoe zal de voorslag dog aan mijnen Vader kunnen geschieden, terwijl deeze man bij mij, of nabij mij is? Van den anderen kant; bijaldien zij mij met geweld te rug haalden (en dit, zijt gij van gevoelen, dat zij zouden onderneemen, waare het niet uit vreeze voor hem) hoe zullen dan hunne gestrengste dwangmiddelen gebillijkt worden door mijne ontvlugtinge van hen!

—— Ondertusschen, aan welke berispingen, gelijk gij mij te binnen brengt, stelle ik mij zelve bloot, terwijl hij en ik te zamen, en ongetrouwd zijn! ——— Nogthans [kan ik ook met geduld deeze vraag doen?] *is het wel in mijne magt?* — O mijne waarde Juffer Howe! En moet ik in zulk eene laagte gebragt zijn, dat ik om het arm overschot van mijnen goeden naam in het oog der wereld te behouden, *den gunstigen en aangenaamen voorslag* van de lippen deezes mans moet *verwagten en waarneemen?*

Waare mijn Neef Morden in Engeland, alles zou dan nog misschien gelukkig ten einde kunnen gebragt worden.

Indien 'er geen andere bemiddeling dan de zijne kan verkreegen worden, om de gewenschte Verzoeninge te onderneemen, en indien mijne omstandigheden met den Hr. Lovelace ondertusschen niet veranderen, moet ik mij zelve in een staat van onafhankelijkheid tragten te houden tot

dat hij overkooft, op dat ik vrijheid moge hebben om mij naar zijn raad en geleide te bestieren.

Ik zal u berigten, gelijk gij verzoekt, van alles wat tusschen den Hr. Lovelace en mij voorvalt. Tot nog toe hebbe ik in zijn gedrag niets ontdekt, dat *heel* berispelijk is. Nogthans kan ik niet zeggen, dat de eerbied, welken hij mij toont, naar mijne gedagten een losse, ongedwongene en natuurlijke eerbied is, schoon ik bezwaarelijk kan te kennen geeven waar het hem hapert.

Dog hij heeft ongetwijffeld eenen stoutmoedigen en indringenden geest. Nog is hij zo beschaafd, dan men van zijne Opvoedinge, en andere voordeelen, zou mogen verwagten dat hij zijn zoude. Hij schijnt, in 't kort, zodanig een te zijn, die altoos te veel zijn eigen wil gehad heeft, dan dat hij zig zou bevljtigen om zig te schikken naar dien van anderen.

Wat belangt om eenig vertrouwen in hem te stellen, Ik zal zo gereed zijn om uwen raad te volgen in deeze bijzonderheid, als in alle andere, en als hij zal zijn om het te verdienen. Maar daar ik dus van hem ben *weggetroond*, niet alleen *tegen mijn oordeel*, maar ook *tegen mijne neiginge*, kan hij, of *eenig mensch* daar verwagten, dat ik hem onmiddelijk met vriendlijkheid zou behandelen, als of ik mij aan hem verplicht erkende voor dat hij mij heeft weggevoerd? — Zo ik dat deed, moest hij niet denken, dat ik met snoode veinzerige omging, of *voor* dat hij dat stuk 'er door kreeg, of *naderhand*?

Inderdaad, inderdaad, mijne waarde, ik zou mijn hair wel kunnen uitplukken, als ik over-

verweege wat gij schrijft (ten aanzien van de waarschijnlijkheid, dat de gevreesde Woensdag meer gevreesd wierd dan het noodig was) te denken, dat ik dus van deezen man zou betrokken zijn; en dat, naar alle waarschijnlijkheid, door zijnen snooden huureling Joseph Leman! Zulk eene voorbedagte en uitgewerkte boosheid als dit zijn moet!

—— Moest ik niet, *bij zulk een man, mijzelve* verwaarloozen, indien ik *niet* agterdogtig en waakzaam waare? ——— Welk een leeven nogthans voor een gemoed zo *openbartig*, en van natuure zo *weinig ergdenkende*, als het mijne?

Ik ben aan den Hr. Hickman verplicht voor den bijstand, welken hij zo vriendlijk bereid is te verleen en aan onze briefwisseling. Hij heeft zo *weinig waarschijnlijkheid* om zig dieswegens eene meerder verdienste te behaalen bij de *Dogter*, dat het mij zeer leed zal zijn, indien hij bij de *Moeder* daardoor eenig gevaar loope.

Ik ben nu in eenen staat van verpligtinge aan anderen: Dus moet ik te vreed en zijn met al hetgeen ik niet kan helpen. Welken hebbe ik dog de magt, mij voormaals zo dierbaar, om te verpligten? ——— Hetwelk ik meene, mijne waarde, is, dat ik misschien verwagten moet, dat mijn invloed op u verzwakt is door mijne onbedagtzaamheid. Niettemin wil ik *mijzelve*, zo ik het helpen kan, *niet begeeven*, nog het voorregt los laten, 't welk gij mij plegt te gunnen, van u te zeggen, wat ik denke van zodanige gedeelten uws gedrags, welke ik niet moge goedkeuren.

Gij moet mij derhalven toelaaten, al hoe gestreng uwe Moeder ook zij tegen eene die zon-

der voorbedagtheid misdreeven heeft, te zeggen, dat ik uwe rapheid tegen haar onverschoonelijk agte — Om voor tegenwoordig over te slaen, hetwelk ik niettemin mij niet weinig aantrekke, dat gij mijne nabestaenden genoegzaam *zonder onderscheid* zo vrij behandelt.

Zo gij *pligtsbalven* van uwe vinnigheden en ongeduld niet wilt afdraen, mag ik u bidden, doe het dog om *mijnentwille*: — Nademaal anders uwe Moeder wel mag vreezen, dat mijn voorbeeld, gelijk een zuurdeesem, indringt in het gemoed van haare beminde Dogter. En zou zulk eene vreeze haar mogelijk niet een onverzoenbaar misnoegen tegen mij kunnen inboezemen?

Ik sluite het afschrift van mijnen Brief aan mijne Zuster hier in, welken gij begeerig waart te zien. Gij zult bemerken, dat schoon ik mijn Goed niet met volle woorden, en van mijne Voogden geeischt hebbe, ik egter van ter zijde verlosf begeerd hebbe om mij derwaards te begeeven. Hoe blijmoedig zoude ik mijn woord houden, indien zij de aanbiedinge wilden aanneemen, welke ik vernieuwe! — Het was niet gevoegelijk, geloove ik dat gij ook zult denken, om veele redenen, te bekennen dat ik tegen mijne geneigdheid wierd weggevoerd. Ik ben, mijne waardste vriendin,

Uwe altoos-verpligte en toegenegene

CL. HARLOWE.

VI. BRIEF.

*Aan Juffer ARABELLA HARLOWE.**[Ingelooten in den voorgaenden aan Juffer Howe.]**St. Albans, den 11 van April.**Mijne waarde Zuster,*

Ik hebbe, bekenne ik, mij schuldig gemaakt aan eene daad, die eenen schijn van ligtvaardigheid en onpligtmaatigheid heeft. En ik zoude dezelve onverschoonelijk geagt hebben, waare ik met minder strengheid behandeld, dan ik in eenigen tijd geweest ben; en had ik geen al te groote reden gehad om te dugten, dat ik stond te worden opgeofferd aan eenen man, om welken ik niet kon verdraagen te denken. Dog het geen geschied is, is geschied — Misschien zou ik kunnen wenschen, dat het zo niet waare; en dat ik mij verlaaten had op de toegeevinge van mijne waarde en gëeerde Ouderen. — Dit egter om geen andere beweegredenen, dan die van onderdaanigheid jegens hen. — Tot welke ik bereid ben weder te keeren (indien het mij niet mag vrijstaen om mij naar *Het Bosch* te begeeven) op die voorwaarden, aan welke ik mij voorheen hebbe aangeboden te onderwerpen.

E 5

Nog

Nog zal ik op eenigerhande wijze afhankelijk zijn van den persoon, met wiens behulp ik deezē *stap*, met weerzin waarlijk, gedaen hebbe, die onbestaenbaar zij met eenige redelijke verbintenis welke ik zal aangaen, indien ik niet verder worde weggestooten. Geef mij geen reden om, Nu in dit gewigtig en hachelijk tijdgewrigt! te zeggen, dat ik wel eene Zuster, maar geen vriendin in die Zuster hebbe. Mijn goede Naam, mij dierbaarder dan het leeven, (wat gij u ook verbeelden moogt wegens den *stap*, dien ik gedaen hebbe) is gekrenkt. Een weinig verzagtinge kan, nog zelf, dien ten grooten deele herstellen, en datgeen slegts voor een misverstand van korten duur doen doorgaen, 't welk anders een vlek zal zijn zo lang duurende als het leeven, op een schepzel, welke reeds behandeld is met groote *onvriendelijkheid*, om geen harder woord te gebruiken.

Om u zelve wille derhalven, om mijns Broeders wille, door wien ik (moet ik zeggen) in dit parket gestooten ben, en om den wille der geheele familie, verzwaar mijne misdaad niet, indien gij het alles u te binnen brengende, voor eene misdaad houdt, nog breng eene Zuster voor altoos in gevaar, door de ongelukkige oneenigheid te verwijden ——— Bidt

Uwe toegenegene

CL. HARLOWE.

Ik zal het voor eene zeer groote gunst opneemen,

men , dat mij mijne kleederen zonder ver-
toeven gezonden worden , nevens Vijftig
Guinies , welke gij zult vinden in mijn Les-
fenaar (welks sleutel ik hier in fluite); als
mede de Godgeleerde en Miscellanifche
Boeken van mijne kleine Bibliotheek; en,
zo men het goedvindt , mijne Juweelen
— Geadresseerd aan *mij*, Om te laaten,
tot dat 'er om gezonden wordt, ten huize
van Mr. Osgood, nabij Soho-square.

VII. BRIEF.

*De Hr. LOVELACE , aan JAN BELFORD,
Schildkn.*

*De Hr. Lovelace geeft in gevolge van zijnen
laatsten Brief (No. III.) aan zijnen Vriend
een berigt (genoegzaam van den zelven in-
houd met dat der Lady) van alles wat
tusschen hen voorviel, in de Herbergen, op
de reize, en tot dat zij hun verblijf namen
bij Mrs. Sorlings. Om alle herbaalinge te
mijden , zijn alleen die passagies uit zijn
Verbaal getrokken, welke dienen mogen om
het baare te versfraaijen; om zijne oog-
merken te openbaaren; en om zijn talent
van grappige geestigheid, waarin hij uit-
muntede, aan den dag te leggen.*

*Bij hunne aankoomst in de Herberg te St. Al-
bans, 's Maandags-avonds, schrijft hij dus:*
Het

Het volk, 't welk rondom ons kwam, toen wij uit de koets traden, scheen, uit het laten vallen van hunne kaaken, en het optrekken van hunne oogen, zig te verwonderen op het zien van eene bekoorelijke jonge Lady, met eene majesteit in haare houdinge en gelaat, zo net gekleed, en egter met zulke onthutste trekken, van eene reize koomende, welke de beesten had doen rooken, en de knechten zweeten. Ik las hunne nieuwsgierigheid in hunne tronijen, en de ongerustheid mijner beminde in de haare. Zij wierp, toen zij uit de koets kwam, een beschaamd oog op haar gewaad, hetwelk *geen gewaad* was; en met wegstootinge, gelijk ik zeggen mag, mijne behulpzaame hand los laatende, spoedde zij zig in huis. * * *

Ovidius was geen grooter meester in herscheppingen dan uw vriend. Bij de vrouw van den huize veranderde ik haar aanstonds in eene Zuster, welke ik onverhoeds gehaald had van het huis eens Nabestaenden (daar zij den winter had doorgebracht) om te beletten dat zij trouwde aan een verbruiden Ligtmis [gaarn blijve ik altoos zo nabij de waarheid als ik kan] van welken haar Vader en Moeder, haare ouder Zuster, alle haare liefhebbende Oomen en Moeijen, en Cousins, een afkeer hadden. Dit kon tot eene reden verstreken van de verwagte droefheid van mijne Beoorster; van haar misnoegen, als zij weder bij mij kwam, zo het haar bijbleef; van haare tot eene reize ongeschikte kleedinge; en tevens, gaf het

het haar eene welgepaste en tijdige verzekeringe van mijne eerlijke oogmerken.

Ter gelegenheid van de redentwist tusschen de Lady en hem, en bijzonderlijk ten aanzien van dat gedeelte daar zij hem verwijt, een jong schepzel genoopt te hebben tot het opofferen van haar Pligt en Conscientie, schrijft hij —

Alle deeze, en nog meer grievende dingen zeide zij.

Ik hoorde haar met stilzwijgen. Maar toen het mijne beurt wierd, pleitede ik, redeneerde ik, beantwoordde ik haar zo goed als ik konde.

— En toen het met demoedigheid niet wou lukken, verhefte ik mijne stem, en liet mijne oogen van toorn glinsteren; mijn voordeel hoopende te doen met die lieve blôheid, welke zo beminnelijk is in de Sexe, en waaraan ik mijne overwinninge over deeze fiere Schoonheid voornaamlijk verschuldigd ben.

Zij liet zig, evenwel, geen schrik aanjaagen; en haar gemoed was aan 't zwellen tegen mij; en zij zou op mijne verdediginge hebben ingebroken. Dog als een man over zodanige onderwerpen spreekt tegen eene vrouw, laat haar nog zo hoog in de *Alt* klimmen, het zou vreemd zijn, dat hij den walvisch niet eene ton zou kunnen toegooijen; — dat is te zeggen, dat hij haar niet zou kunnen afleiden van zig te belgen over eene stoutheid, door twee of drie al zo stoute din-

dingen uit te slaen; dog die eene gunstiger uitlegginge kunnen veelen.

Omtrent dat gedeelte, daar zij hem spreekt van de zwaarigheid die zij in den beginne maakte, om briefwisseling met hem te houden, schrijft zij dus:

Dat is wel waar, mijne *precieuse*! — En ontelbaar zijn de zwaarigheden geweest, met welke gij mij hebt doen worstelen. Maar ten geen dage zoudt gij wel mogen wenschen, dat gij dezen roem gespaard hadt; zo wel als die andere trotse fraaijheden, „ Dat gij Solmes niet „ verwierpt om *mijnent* wille: Dat *mijn* roem, „ zo ik mij zelve verhefte op het wegvoeren van „ u, *uwe* schande was: Dat ik meer verdienste „ hebbe bij *mijzelven*, dan bij u, of bij iemand „ anders: [*Welk een snoesbaan maakt zij van „ mij, Jan!*] Dat gij uzelve weder wenscht te „ zijn in uws Vaders huis, *wat ook het gevolg „ mogt weezen.* „ Zo ik u vergiffenis verleene, „ Bekoorster, van deeze trekken, van deeze steeken, „ van deeze wenschingen, van deeze versmaadingen, „ dan ben ik de Lovelace niet, voor welken men mij gehouden heeft; en welken uwe behandeling van mij toont dat gij mij denkt te zijn.

In het kort, haare geheele houding, gedurende deeze redentwist, vertoonde eene majestueuse soort van verontwaardiging, die te kennen gaf dat zij zig in bekwaamheden verheven

ag-

agtede boven den persoon, tegen wien zij sprak.

Gij hebt mij dikwijls hooren uitweiden over de erbarmelijke figuure, welke een man moet maaken, wiens vrouw meer verstand heeft, of geloofte hebben dan hijzelve. Duizend redenen zou ik kunnen geeven, waarom ik niet behoore te denken om Juffer Clarissa Harlowe te trouwen: Ten minsten tot dat ik kan verzekerd zijn, dat zij mij in haare liefde dien voorrang geeft, welken ik van eene vrouw verwagten moet.

Ik beginne te wankelen in mijne besluiten: Daar ik altoos zo afkeerig was van de Huwelijks-Boeijens, hoe ligt kunnen die oude vooroordeelen weder opkoomen! De Hemel geeve mij een hart om eerlijk te zijn jegens mijne Clarissa! — Dat is een gebed, Jan! Zo ik niet verhoord wierd, wat een droevig ding zou dat zijn voor de verwonderenswaardigste der vrouwen! — Nogthans dewijl ik den hemel met mijne gebeden niet dikwijls lastig valle, wie weet of mij dit wel niet vergund mag worden?

Dog daar doen zig zulke bekoorelijke moeilijkheden voor mij op, zulk eene schoone gelegenheid tot minneranken, tot krijgsliften, tot aanslagen — Wat een schrikkelijk ding is het, dat alle mijne bekwaamheden dien weg heen gerigt zijn! — Daar ik weete wat betaamelijk en regt is; en genoegzaam zou wenschen, om eerlijk te zijn? — *Genoegzaam*, zegge ik; want zulk een schobbejak ben ik, dat ik het niet geheel en al kan wenschen, al hing 'er mijne ziel aan! — Zulk eene zegepraal over de geheele Sexe, indien

ik deeze Lady kan te onder brengen! — Mijne maagdelijke gelofte, gelijk ik het noemen mag! — Want begon de Sexe niet eerst tegen mij? — En spaart deeze Lady mij wel? — Denkt gij, Jan, dat ik mijn Rooze-knop zou gespaard hebben, indien men mij dus getart had? — Haare Grootmoeder verzogt mij, in den beginne, *om haar Rooze-knop te spaaren*; en als een meisje in iemands magt gesteld is, of haar zelve stelt, wat kan hij *verder* wenschen? terwijl ik tegenkantinge en weerstand altoos aanmerkte als eene uitdaaginge om mijn best te doen (a).

Waarom, waarom dog, wil het lief schepzel zo veel moeite neemen, om mij geheel als ijs toe te schijnen? — Waarom wil zij, door *haare* fierheid, de *mijne* opwekken? — Hebt gij, in het bovenstaende, niet gezien, hoe veragtelijk zij mij behandelt? — Wat hebbe ik al niet *om* haar, en zelf *van* haar geleeden? — Moet ik verdraagen, dat mij gezegd wordt, dat zij mij veragten zal, zo ik mijzelven waardeere boven dien haateliijken Solmes?

Daarenboven snijdt zij alle mijne vuurige betuigingen kort af. *Getrouwheid te zweeren*, is door eene vervloekte draaij tegen mij, zo veel als te toonen, dat 'er, naar mijn eigen gevoelen, reden is om daaraan te twijffelen. — Dezelve streek, die ze mij eens te vooren gaf (b). In mijne magt, of buiten mijne magt, is eveneens bij deeze Lady. — Dus, Belford, worden mijne arme geloften in mijne keel ter neer geduwd,

(a) Zie D. I. bl. 365.

(b) Zie D. II. bl. 104.

duwd , voor dat zij ter degen tot aan mijne lippen kunnen opkoomen. En wat kan een Minnaar aan zijne Matres dog zeggen , zo zij hem niet wil laten liegen of zweeren?

Ik nam mijne toevlugt tot een klein loopje: Wanneer zij mij zo hard dreef om haar te verlaaten , deed ik haar een verzoek op eene voorwaarde welke zij niet kon weigeren ; en hield mij voor het uiterlijk , toen zij het toestond , zo dankbaar , als of het eene gunst van het uiterst belang waare.

En wat was Dit? dan te belooven , 't welk zij te vooren al beloofd had , „ Om nooit aan eenig ander man te trouwen , zo lang ik leeven , „ en ongehuwd ben , ten zij ik haar reden van „ groot misnoegen tegen mij zou geeven. „ Dit , weet gij , was nietmetal te belooven , dewijl zij gestoord kon zijn wanneer het haar beliefde ; en het oordeel over de ergernis aan haar alleen hing. Dog het toonde haar , hoe redelijk en billijk mijne verwagtingen waaren , en dat ik geen stoute indringer was.

Zij gaf haare toestemminge ; en vraagde , Welke verzekeringe ik verwagtede?

Haar woord alleen.

Zij gaf mij haar woord : Dog ik verzocht haar excuus dat ik het verzegelde: En op het zelve oogenblik (nademaal naar toestemminge te wagen , zo veel zou geweest zijn als om eene weigeringe te vraagen) kuste ik haar. En , gij moogt mij gelooven , of niet , dit , zo waaragtig ik hoop te leeven , was de eerste maal dat ik de couragie had om haare bekoorelijke lippen met de mij-

ne aan te raaken. En dit zegge ik u, Belford, dat Die enkele drukkinge (zo zedig gegeven, als of ik al zo zeer eene maagd was als zij zelve, op dat zij op eenen anderen tijd mij niet vreezen mogt) mij meer geneugte gaf, dan ik ooit onder-vonden hebbe bij het *Ultimatum* met eenige andere vrouw. ——— Zo dierbaar maaken ont-zag, eerbied, en een geschroomd verbod, eene gunst!

En nu, Belford, vreeze ik alleen, dat ik *al te* loos zal zijn; want zij praat tegenwoordig niet genoeg voor mij. Ik weete naauwlijks nog, wat ik van het lief schepzel maaken moet.

Ik speelde 's Maandags avonds te St. Albans in de tegenwoordigheid der Hospita de rol van eenen Broeder; mijne Zuster om vergiffenis vraa-gende, dat ik haar zo onbereid tot eene reize had medegevoerd; sprak van de vreugde, die mijn Va-der en Moeder, en alle onze Vrienden, bij het ontvangen van haar zouden hebben; en dit wel met zo veel omstandigheden, dat ik uit eene blik, die zij mij gaf, welke door mijne nieren heen ging, bemerkte dat ik te verre gegaen was. Ik ontschuldigde mij daaromtrent wel, toen wij alleen waaren; maar ik kon om de drommel niet gewaar worden, of ik daardoor de zaak beter of erger maakte.

Dog ik ben al te rondlijk van aart: Mijn voorspoed, en de vreugde, welke ik geniete we-gens het juweel, 't welk ik half in bezittinge heb-be, heeft niet alleen mijn boezem ontslooten, maar de deur geheel open gelaaten.

Dit is eene verbruide slimme Sexe. Wilde zij

zij maar regt uit spreken, gelijk ik doe ———
 Maar ik moet agterhoudendheid van haar leeren.

Zij moet noodwendig onvoorzien zijn van geld: Dog heeft te veel fierheid om van mij eenig aan te neemen. Ik zou wel gaarn gehad hebben, dat zij naar Stad ging [*Zo het mogelijk is, moet ik haare toestemminge verkrijgen om naar Stad te gaen*] om zig te voorzien van de kostelijkste Zijden-Stoffen, die dezelve kan uitleveren. Dog hier wil zij ook niet aan. En egter, gelijk mijn overbriefer mij berigt, hebben haare onverzoenbaare Bloedverwanten beslooten, haar alle moeijelijkheid aan te doen die zij kunnen.

Deeze bloedbeulingen hebben den geheelen tijd zedert haare vlugt, zig in den hoogsten graad uitzinnig aangesteld; en gaen nog, de hemel zij gedankt, in hunne uitzinnigheid voort; en zullen, hoope ik, een jaar lang in toekoomende, daarmede aanhouden. Nu is het eindelijk, eens mijn Tijd!

Bitter rouwt het hun, dat zij haar toelieten haar gevogelte te bezoeken, en in den tuin te wandelen, hetwelk haar de gelegenheid gaf om eene vlugt werkstellig te maaken, welke zij onderstellen vooraf beraamd te zijn. Want wat belangt haar middagmaal in het Klimop-prieel, zij hadden een loos oogmerk te bereiken met zulks toe te laten, gelijk Lijsje aan haaren Minnaar Joseph vertelde (a).

Zij lieten, zeggen ze, een uitsteekend voorwendzel voorbijgaen om haar nog *naauwer* op te sluiten, wegens mijne bedreiginge van haar te

F 2

yer-

(a) D. II. Br. 45. bl. 490, 491.

verlossen, indien zij bestonden haar naar het in eene gragt beslooten huis van den ouden Antoni te vervoeren (a). Want dit, gelijk ik u in het Hert vertelde, en gelijk ik eens aan het lief schepzel zelve te kennen gaf (b), namen zij in overweeginge om te doen; vreezende, dat ik onderneemen mogt haar, bij de eene of andere van deeze haare met oogluikinge toegestaene wandelingen, het zij met of tegen haaren dank, weg te voeren.

Dog hier was mijn eerzaame Joseph, die mij daarvan kundschap gaf, mij van wonderbaaren dienst. Ik had hem geleerd de Harlowes diets te maaken, dat ik al zo gemeenzaam was met *mijne* knechten, als hun domme Kobus was met Joseph (c): Joseph kwam, gelijk zij meenden, door Willem uit te hooren (d), agter alle mijne geheimen, en kreeg kundschap van alle mijne onderneemingen: En hebbende ook op zig genomen om een waakerd oog te houden op alle de bewegingen van zijne jonge Lady (e), zo was de wijze familie geruft; en zo was mijne Beminde; en zo was ik ook.

Eens had ik het in mijn hoofd (en ik maakte 'er eenig gewag van aan u (f), in eenen voorgaenden) ingevalle zulk een stap noodzaakelijk zou zijn,

(a) Zie D. II. Br. 35. en Br. 38. bl. 394.

(b) D. II. Br. 35. bl. 360. Zie ook Br. 45. bl. 471.

(c) D. II. Br. 46. bl. 484, en 491.

(d) Dit zal verder in den 17. Br. van dit Deel ontvouwd worden.

(e) Zie D. I. bl. 314, 371.

(f) D. I. bl. 374.

zijn, om te onderneemen haar bij verrassinge weg te voeren uit de Houtschuure, als welke verre van het Woonhuis is afgelegen. Dit, had ik het ondernomen, zoude ik zekerlijk ook hebben uitgevoerd, met behulp der Broederschap: En het zou eene daad geweest zijn onzer Aller waardig.

—— Maar Josephs Conscientie, gelijk hij het noemde, stond mij in-den weg; want hij dagt dat het bekend moest worden met zijne oogluikinge geschied te zijn. Ik konde, durve ik zeggen, deeze zwaarigheid wel overwonnen hebben, *alzo ligt als veele van zijne andere*, had ik mij hierop niet verlaaten, nu eens dat zij op een midder-nacht of laat wel eens zou bij mij koomen [En indien zij dit gedaen had, zou zij nooit te rug gekeerd zijn]; op andere tijden, dat de slimme familie, zo wel buiten hun weten als tegen hun wil, mijn werk voor mij verrigtete.

Want ik wist heel wel, dat Jakob en Arabella vast beslooten hadden nooit af te laten van hunne zotte verzoeking en tergingen, voor dat zij, door het haar moede te maaken, haar of Solmes wijf hadden doen worden, of zig schuldig maaken aan zodanig eene roekeloosheid, welke haar voor altoos zou stooten uit de gunst van beide haare Oomen; schoon hunne koppen met te veel boosaartigheid bezet waaren, dan dat zij zouden bedoeld hebben om mij dienst te doen met haar te vervolgen.

VIII. BRIEF.

*De Hr. LOVELACE, aan JAN BELFORD,
Schildkn.*

Ten Vervolge.

Ik gaf het lief ſchepzel groot genoeg, konde ik bemerken, met Juffr. Greme tot haar gezelschap bij haar te brengen, en de aanprijzing van die vroomme vrouw omtrent een logement te laten doorgaen, toen zij weigerde haar intrek te neemen op *Het Jagtveld*.

Zij moet wel gelooven, dat alle mijne oogmerken eerelijk zijn, daar ik geen bijzonder logement voor haar bezorgd had, het aan haare keuze latende, of zij wilde gaen naar M. Burg, naar Het Jagtveld, naar London, of naar eene van de Douairieres van mijne familie.

Zij was oogenschijnlijk wel in haar ſchik met mijn voorſlag, om Juffr. Greme bij haar in de chaise te plaatzen, en dat ik zelve te paard zou rijden.

Zommige luiden zouden ſchroomagtig geweest zijn, omtrent hergeen tuſſchen haar en Juffr. Greme mogt verhandeld worden. Maar alzo alle mijne nabestaenden de regtmatigheid van mijne oogmerken omtrent haar weeten of gelooven, was ik uit dien hoofde gantsch niet ongeruſt; en te minder, dewijl ik altoos verheven ben geweest
bo-

boven huichelaarij, of dat ik wenschen zou beter geagt te worden dan ik ben. En inderdaad, wat reden zou dog een man hebben om een Huichelaar te zijn, die tot nogtoe zijne oogmerken tegen de Sexe beter beantwoord heeft gevonden, om dat hij bekend staet voor een Guit? —

Wel hoe, deeze mijne Beminde zelf weigerde niet brieven met mij te wisselen, schoon haare vrienden haar geleerd hadden mij voor een Ligt-mis te agten — Wie zou dan de proef nemen van een *nieuw* en *erger* character?

En daarbij is Juffr. Greme eene Godvrugtige matrone, en zou om geen ding ter wereld zig tegen de waarheid laten omzetten. Zij plegt voorheen, terwijl 'er nog eenige hoope was op mijne Hervorminge, voor mij te bidden. Zij houdt die goede gewoonte naauwlijks aan, geloove ik; want haar waardige Lord maakt geen zwaarigheid van bij gelegenheid tegen mij uit te vaaren bij man, vrouw, en kind, die hem maar voorkoomen. Hij is zeer onpligتماtig, gelijk gij weet. Zekerlijk mag ik zo spreken; nadeemaal alle pligten weerkeerig zijn. Maar wat belangt deeze Juffr. Greme, *arme sloof!* als milord op Het Jagtveld is en de podagra heeft, en de Kapellaan niet is te vinden, doet zij een gebed bij hem, of leest hem een kapittel voor uit den Bibel, of eenig ander goed boek.

Had ik dan niet gelijk, met zulk een goed slag van eene vrouw bij het lief schepzel te brengen; en haar, zonder belemmeringe, aan haare eigene praat over te laten? — En zeer drok waaren zij in de praat, zag ik, onder het rijden;

en ik *voelde* het ook wel; want zeer schoon gloeiden mijne kaaken.

Ik hoope dat ik eerlijk zijn zal, zegge ik nogmaal: Dog dewijl wij broosche stervelingen niet ten allen tijde meesters van ons zelve zijn, moet ik tragten het lief schepzel buiten schroom te houden, tot dat ik haar bij *onze kennissen in London*, of op eenige *andere veilige plaatze aldaar* kan krijgen. Zo ik, in dien tusschentijd, haar de minste reden gaf tot agterdocht, of haare vrijheid bestond te bekorten; kan zij vreemden te hulpe roepen, en het landvolk tegen mij op den been brengen; en, misschien, zig aan haare Nabestaenden volgens derzelver goedvinden overgeeven. En stond ik haar nu te verliezen, hoe onwaardig zoude ik dan zijn om Vorst en Leidsman te zijn van zulk eene Broederschap als de onze! Hoe onbevoegd om mijn gezigt onder mannen op te slaen! of om mijne tronij te vertoonen onder vrouwen!

Zo als de zaaken thans staen, durft zij niet bekennen, dat zij is weggegaen tegen haare eigene bewilliging; en ik hebbe zorg gedragen om alle de *Onverzoenbaare* te doen gelooven, dat zij *met* dezelve ontvlugt is.

Zij heeft een Antwoord ontvangen van Juffer Howe, op den Brief aan haar geschreeven van St. Albans (a).

Welke de inhoud was, weete ik niet; dog zij was op het leezen van hetzelfde in traanen gedompeld. En ik moet daarom lijden.

Juffer Howe is ook een bekoorelijk schepzel; maar

(a) D. II. Br. 47.

maar verbruid bits en fier. Ik vreeze haar al vrij veel. Haare Moeder kan haar naauwlijks in toom houden. Ik moet voortgaen met den *Ouden Antonij*, door mijnen *eerzaamen Joseph*, op die Moeder af te zenden, om die Dogter te betuigen, en mijne Beminde tot eene volslagene afhankelijkheid van mij te noodzaaken (a)

Juffr. Howe kan geen tegenspreken veelen. Zo is het ook met de Juffer: Eene jonge Lady, die bezeft dat zij zelve alle de moederlijke vereischten heeft, onder moederlijke tugt te staen; — een schoone grond voor een man van *intrigue* om op te bouwen! — Eene Moeder, overschrander; eene Dogter over-leevendig; en hun Hickman, die — over-geen-van-beiden is; maar enkel een lijdelijk —

Waare het niet, dat ik een nog begeerlijker voorwerp hebbe! —

Hoe ongelukkig egter, dat deeze twee jonge Ladys zo nabij elkanderen woonden, en zo veel kennis hielden te zamen! Hoe charmant konde ik ze anders beide gedrild hebben!

Dog een man kan alle vrouwen niet hebben, die hebbens-waardig zijn — Jammer is het dog — daar de man een zo ZEER Galante vent is!

(a) Zie D. I. bl 315.

IX. BRIEF.

*De Hr. LOVELACE, aan JAN BELFORD,
Schildkn.*

Ten Vervolge.

Nooit was 'er zulk een paar van papier-bekladdende Gelieven, dan wij, ——— welker belang het egter misschien zo zeer zij, om elkanderen hetgeen elk schrijft, te onthouden. *Zij wilde wel niets anders te doen hebben. Ik wel, indien zij het mij maar toeliet.* Ik ben niet hervormd genoeg tot een Egtgenoot. ——— *Patientie is eene deugd*, zegt Lord M. *Langzaam en wis*, is eene andere van zijne spreuken. Zo ik niet heel veel van die deugd bezat, zoude ik naar het believen der Harlowes den tijd niet verbeid hebben om mijne aanslagen tegen henzeve, en hunne Dogter-Godin ter uitvoeringe te laten rijpen.

Mijne Beminde heeft aan haare trotse vriendin alles, geloove ik, geschreeven wat haar gebeurd is, en wat 'er tot nog toe tusschen ons is voorgevallen. Mogelijk zal zij schoone onderwerpen voor haare pen krijgen, indien zij zo omstandig zij als ik ben.

Ik zou zo barbaarsch niet zijn, om den ouden Antonij Juffr. Howe tegen haar te laten opzetten, vreesde ik niet voor de gevolgen van de briefwisseling tusschen de twee jonge Ladys. Daar
de

de eene zo leevendig is, en ze beide zo waakzaam, zo voorzigtig zijn, wie zou niet wenschen zulke meisjes te verschalken, en in staat te zijn om haar om zijnen vinger te winden?

Mijne Bekoorster heeft aan haare Zuster geschreeven om haare Kleederen, om eenig Geld, en om eenige van haare Boeken. Wat Boeken kunnen haar meer vertellen, dan zij weet? Maar dat kan *Ik*. Dus deed zij beter met *mij* te bestudeeren.

Zij *mag* schrijven. Eindelijk moet zij wel, met alle haare fierheid, zig aan mij laten verplichten. Juffer Howe zal wel gereed genoeg zijn, om haar onderstand te geeven; dog ik trekke in twijffel, of zij dat wel kan doen buiten haare Moeder, die zo gierig is als het graf. En mijns werktuigs werktuig, de oude Antonij, heeft de Moeder reeds eene leuze gegeven, die haar agterdocht verwekken zal over de *geldzaaken*.

Daarenboven, indien Juffer Howe geld voor zig afzonderlijk heeft, kan ik haare Moeder noopen om het van haar ter leen te neemen: En beschuldig gij mij niet, Jan, over listen, die haaren grondslag hebben in edelmoedigheid. Gij kent mijn moed; en dat ik 'er roem in stellen zoude om eene verplichtinge te leggen op mijne Bekoorster, welke de helft, ja zelf mijn geheel Capitaal beliep. Lord M. heeft meer voor mij, dan ik ooit om wensche. Mijne heerschende hartstogt is *Meid*, niet *Goud*; nog stelle ik *Hierin* eenige waardij, dan voor zo verre het mij *Daaraan* helpt, en mij onafhankelijk maakt.

Ik was genoodzaakt der zoete nieuwelinge in
ge

gedagten te brengen, zo wel om *mijnent* als om *baarent*-wille (op dat wij door *haar* adres niet mogten worden opgespoord) werwaards zij moest begeeren dat haare kleederen gezonden wierden, zo zij genegen mogen zijn haar dat gering regt te doen.

Zo zij het doen, zal ik voor eene Verzoeninge beginnen te vreezen; en gedrongen zijn op eene vindinge of twee te peinzen, om zulks voor te koomen; en om *ongelukken te vermijden*. Want dat (gelijk ik den eerzaamen Joseph Leman gezegd hebbe) is een voornaam punt bij mij.

Gij zult mij voor een slegten vent houden, vermoede ik. Maar zijn niet alle Guiten slegte venten? — En zijt gij, naar uw gering vermogen, niet al zo boos als iemand? Zo gij alles doet wat in uwe hersens en in uw hart kooft om te doen, zijt gij erger dan ik; want dat doe ik niet, verzekere ik u.

Ik sloeg voor, en zij gaf 'er haare toestemminge aan, dat haare kleederen, of wat anders ook haare nabestaenden zouden goedvinden haar te zenden, geadresseerd zouden worden ten huize van uwen Neef Osgood. Laat een expresse, ten mijnen koste, mij den Brief, of eenig draagbaar pak brengen, dat daar koomen zal. Zo het niet draagbaar is, laat het mij weeten. Dog haare nabestaende zullen u geen moeite van deezen aart verschaffen, durve ik wel zweeren. En in deeze verzekeringe, zal ik hen, dunkt mij, naar hunne eigene kruinen laten te werk gaen. Waarom zou men meer willen hebben te verantwoorden, dan noodig is?

Maar

Maar een ding, terwijl ik 'er om denke; *'t welk van het grootst belang is om het wel in agt te neemen* — Gij moet voortaan in characters aan mij schrijven, gelijk ik aan u zal doen. Het zou immers een verbruid ding zijn, door een loop van mijn eigen buskruid in de lugt te vliegen. En wie weet, wat gelegenheden een man, die verliefd is, tegen zig al kan geeven. In het verwiselen van een rok, of kamisfool kan ligt iets vergeeten worden. Ik hebbe daarvan eens de proef gehad. Daarbij wegens de nieuwsgierigheid der Sexe, heeft men zig maar te erinneren, om daartegen op zijne hoede te zijn, dat de naam van haare gemeene Moeder Eva was.

Houd nog iets anders in gedagten; Ik hebbe mijn naam veranderd: Dien veranderd zonder eenne acte van het Parlement. Hij is nu „Robert „Huntingford „. Laat het *Schildknaap* blijven. Het is een bijvoegzel dat respect geeft, schoon elk lompe kwant het aanneemt, ter verbanninge bijkans van den gewoonen reis-titel van *Capitein*. „Om gelaaten te worden aan het posthuis te „Hertford, tot dat het worde afgehaald. „

Op het noemen van u, vraagde zij naar uw character. Ik beschreef het beter, dan gij verdient, om *Mijzelven* credit te maaken. Nogthans zeide ik haar, dat gij een lelijk karel waart; en dit wel om *U* credit te maaken, op dat zij, zo zij u eens moge zien, niet een hupscher man verwagte, dan zij vinden zal. Nogthans doet uwe *uiterlijke* lomphheid u niet weinig dienst: Want waart gij een welgemaakt mensch, dan zouden de luiden, als zij met u verkeerren, niets onge-meens

meens in u ontdekken: Daar zij nu een Beer zien-
de, verteld staen dat zij iets in u vinden dat naar
een Mensch gelijkt. Wees dan wel in uw schik met
uwe gebreken; welke baarblijkelijk uwe voor-
naamste volmaaktheden zijn; en welke u eene
agtinge te wege brengen, die gij anders nooit
zoudt krijgen.

Het logement, waarin wij tegenwoordig
zijn, is, niet welvoegelijk. Ik had de kiesheid
van het gebrek deszelfs aan te merken, als waar-
in de vertrekken met elkanderen te veel gemeen-
schap hebben, om dat ik wist dat *zij* het doen
zou; en ik zeide haar, Dat waare ik verzekerd,
dat zij veilig was voor agtervolginge, ik haar daar
zou laten (dewijl zulks haare ernstige begeerte en
verwachtinge was) en naar London gaen.

Zij moet tegen alle reden en blijken Onge-
loovig zijn; zo ik niet de *schaduw* zelf van wan-
trouwen uit haar hart verbanne.

Hier zijn twee jonge mooie Meisjes, Dog-
ters van de weduwe Sorlings, dat is de naam van
onze Hospita.

Ik hebbe haar, tegenwoordig, alleen ge-
roemd over haare behandelinge van het zuivel.
Hoe gretig slokt de Sexe den lof in! — Zag ik
niet eens, op de straat te London, eene welge-
kleede aartige meid glimlachen, haar hoofd op-
steeken, en zig oogenschijnlijk verheugen over
den lof van een roetigen hond, een schoorsteen-
veeger; die met zijn ledigen zak over zijn schou-
der, na haar uit den weg gegaen te zijn bleef stil
staen, en zijn beefem en schup in verwonderinge
over haar om hoog hield? Begut, meid, dagt ik,
als

als Lovelace veragte ik u: Maar waare ik de Schoorsteen-veeger, en konde ik slegts het zo beleggen dat ik bij u kwam, mijn leeven tegen uwe eerbaarheid, ik zou u wel krijgen.

Ik schepte zo veel behaagen in de jongste Sorlings, wegens de netheid van haar werk, dat ik haar eens kuste, en zij nigde voor mij wegens mijne vriendelijkheid; en zij bloosde, en scheen *geheel sensibel* te zijn: Als ter aanmoediging, hoewel onnozel, schikte zij haaren halsdoek te regr, en keek naar de deur, als of zij zeggen wilde, Dat zij het niet klappen zoude, zo ik haar al eens weder kuste.

Haare ouder Zuster kwam haar onverhoeds over het mat. Het zelfbewuste meisje bloosde weder, en zag zo beteuterd, dat ik een excuus voor haar maakte, 't welk beide genoeg gaf. Lijsje, zeide ik, ik hebbe zo veel behaagen geschept in uwe zindelijke behandeling van het zuivel, dat ik niet kon nalaaten uwe Zuster eens te kussen: Gij hebt uw aandeel ook in die verdienste, ben ik verzekerd — Met uw verlof —

Goede zielen! — Zij behaagen mij beide — Zij nigde ook! — Hoe veel houde ik van een dankbaaren inborst! O dat mijne Clarissa maar half zo erkentelijk waare!

Mij dunkt ik moet eene van haar tot gezelschap van mijne Bekoorster medeneemen, als zij hiervandaan gaet. — De Moeder schijnt eene schrandere vrouw te zijn. Zij zou, evenwel, best doen met niet *al te* schrandere te zijn. Nadeemaal, zo zij door agterdogt aan de zaak eene gedaante van bezwaarelijkheid gave, hetzelfde mij
be-

bereiden zoude om het met eene of beide de Dogters eens te beproeven.

Gun mij een weinig rodomontade, Jantje — Maar weezenlijk en waaragtig is mijn hart vastgeklonken. Ik kan om geen leevend fchepzel van de Sexe denken, dan om mijne Gloriana.

X. BRIEF.

*De Hr. LOVELACE, aan JAN BELFORD,
Schildkn.*

Ten vervolge.

Nu is het Woensdag; de dag op welken ik mijne Bekoorster voor eeuwig aan den afschuwelijken Solmes zou verloorren hebben! Met welk eene groote vergenoeginge en gerustheid des harten kan ik nu nederzitten, en zegepraalen over mijne Mannetjes van stroo op Harlowe-Plaatze! Nogthans is het misschien best voor hen, dat zij zo weggeraakte als geschied is. Wie weet, welke de gevolgen mogten geweest zijn, zo ik haar naar binnen vergezeld had; of (indien zij niet waare bij mij gekoomen) zo ik mijn voorgenomen bezoek had afgelegd, gevolgd van mijne spits-broeders?

Dog al waare ik alleen met haar binnen gaen, denke ik dat ik maar weinig reden had om te vreezen: Want gij weet heel wel, dat *de makke Geesten*, die zo veel stellen in hunnen Goeden Naam,

Naam, en alleen door burgerlijke beweegredenen binnen de zoomen der Wet gehouden worden, wel mogen worden vergeleeken met een vergiftigen Spinnepop; welke in zijn hol zal loopen zo dra zijne draaden worden aangeraakt van eenen vinger, die hem kan vermorselen, zijne geheele webbe onverdeedigd overgeevende, om naar believen van den magtigen aanvaller te worden afgeraagd. Terwijl eene domme Vlieg, die nog moed nog kragt tot weerstand heeft, niet zo dra bekend maakt, door haar gonsen en haare worstelingen, dat zij in het net verward is, of de dwingeland in zijne van hem zelf gemaakte kringen heerschende stapt voor den dag, bewindt het arm insect in 't rond aan alle kanten, tot dat hij het met zijn uit den buik gesponnen weefzel overdekke; en als hij zig daarvan zo volkoomen verzekerd heeft, dat het nog voet nog wiek bewegen kan; hangt hij het op, als ten schouwspel en ter beschimping: Daarop naar de deur van zijn celletje stappende, keert hij zig om, slaat over dwers van verre daarop zijne blikken, en 'er nu eens naar toe koomende, dan weder te rug keerende, aalt hij naar welgevallen op deszelfs levensdeelen.

Dog nu ik 'er om denke, zou deeze vergelijkinge niet alzo goed zijn voor de *verstrikte meisjes*, als voor de *makke Geesten*? — Beter op mijne Conscientie! — Men heeft maar den Spinnepop met ons braave gasten te vergelijken; en dan *strookt zij wel*.

Daar onze harten zijn, derwaards zullen ook onze hersens volgen. Laaten wij beginnen met

Spinnekoppen, met *Vliegen*, met wat wij willen, Meisjes is het middelpunt der zwaartekracht, en daarnaartoe worden wij alle natuurelijk getrokken.

Niettemin, om tot mijn stuk te keeren; kan ik niet nalaaten aan te merken, dat deeze *makke geesten* een armhartigen kans hebben in eenen openlijk aanvallenden strijd met de zodanige van ons dolle gasten, die boven alle Wet zijn, en zig agter de huichelagtige scherm van eenen Goeden naam versmaaden te verschuilen.

Gij weet, dat ik mij nooit ontzag om mij onder eene menigte van tegenpartijders te werpen; hoe meer hoe veiliger: Een of twee zullen, ongetwijffeld, de partij kiezen van eenen enkelen waaghals, zo niet *met voordagt*, *metterdaad*; hem te rug houdende, terwijl andere den voor-naamsten tegenstreever vasthouden, ter vergroo-tinge van hunne wederzijdsche dapperheid, tot dat zij beide worden overgehaald om de zaak bij te leggen, of een om zig weg te begeeven. Zo dat om kort te gaen, de Wetbreekers 'er beter mede staen dan de Onderhouders der Werten, de geheele wereld door; ten minsten voor eenen tijd, en tot dat zij hun loop ten einde gelooopen hebben. Voeg hierbij, in het geschil tusschen mij en de Harlowes, dat hunne geheele familie moet bewust zijn dat zij mij beleedigd hebben — en mij derhalven vreezen. — Drongen zij niet, in hunne eigene Kerk, als een zwerm bijen in malkanderen, toen zij mij zagen inkoomen? Nog wisten zij wie het eerst zou waagen uit te gaen, wanneer de Dienst gedaen was.

Ko-

Kobus, het is waar, was 'er niet. Zo hij 'er geweest waare, zou hij misschien getragt hebben om een manhaftig *gezicht* te zetten. Dog daar is een soort van manhaftigheid in het *gelaat*, welke vreeze toont in 't *hart*: Juist zulk een gezicht, zou dat van Jakob Harlowe geweest zijn, zo ik hun een bezoek gegeven had.

Als ik met zulk een *gelaat* en zulk een *hart*, hoedanig ik nu beschreeven hebbe, te doen had, ben ik gansch bezadigd en bedaard geweest, en hebbe het aan de vrienden van den bulderaar (gelijk ik met de Harlowes gedaen hebbe) overgelaaten om mijn werk voor mij te verrigten.

Ik ben bezig met in mijn geheugen alles op te monstren, wat ik ooit gedaen hebbe, dat lofwaardig geagt is, of maar enkel door den beugel kon. Ik vreeze, dat gij mij niet aan veele gedenkstukken van deeze soort kunt helpen; nademaal ik nooit zo erg was dan zedert ik u gekend hebbe.

Hebbe ik in mijn hart niet voor gehad om *eenig* goed te doen, 'twelk gij mij kunt erinneren? Studeer eens voor mij, Jan. Ik hebbe mij verscheidene voorbeelden te binnen gebragt, die ik denke, dat het *getal* kunnen *vullen* — Dog zie eens, of gij mij niet kunt helpen aan eenige, die ik mogelijk vergeten hebbe.

Dit durve ik zeggen, dat de voornaamste vlek in mijn wapen te wijten is aan deeze Meiden, deeze verbruide Meiden. Dog waare het niet wegens *Haar*, ik zoude met eene goede conscientie ter Kerk kunnen gaen: Maar als ik dit doe, Daar zijn ze ook. Overal spreidt de Satan zijne netten voor mij!

Dog, nu ik daaraan denke, wat dunkt u, dat onze Overheden Kerken voor de *Vrouwen* alleen schikten, en andere voor de *Mannen*? — Dat zou alzo gevoegelijk zijn, dunkt mij, ter bevordering van *waare Godzaligheid* onder beide [Veel beter dan de tralijen in de Synagogen] als de afgezonderde Kostscholen voor hunne *opvoedinge*.

Daar zijn reeds manlijke en vrouwlijke Kerken door Toewijdinge.

St. Swithins*, St Stevens, St. Thomas, St. Joris, en diergelijke, mogten aan de mannen worden toegëeigend; en de Ste. Catharina's, Ste. Anna's, Ste. Maria's, Ste. Margareta's, aan de vrouwen.

Nogthans, indien het zo waare, en 'er de verbeurte des leevens op stond indien men in de vrouwelijke Kerken gevonden wierd, geloove ik, dat ik, als een tweede Clodius, mijne kleedinge zou veranderen, om tot mijne Porcia of Pompeia te geraaken, schoon de eene de Dogter van eenen Cato, de andere de Vrouw van eenen Caesar waare.

Maar hoe *weide* ik *uit*! — Gij plegt egter te zeggen, dat gij wel behaagen hadt in mijne uitweidingen. Indien dat zo is, zult gij genoeg van dezelve krijgen: Want nooit had ik een voorwerp, 't welk ik zo aanbad; en met welk ik waarschijsnelijk gedwongen zal zijn zo veel geduld te hebben, voor dat ik den slag velle; zo ik den slag velle.

Dog laate ik mijzelven te rug roepen tot mijn onderwerp van *berdenkinge* — Gij behoeft mij
mij-

* Een Engelsch Heilig.

mijne *Roozeknop* niet in geheugen te brengen. Ik hebbe haar wel in mijn hoofd; en daarenboven hebbe ik bestoken, dat mijner schoone eene leuze van die zaak gegeven wierd; door middel van den eerzaamen Joseph Leman (a); schoon ik het gehoopt credit van haare erkentenis niet getrokken hebbe.

Dat is duivelsch; en het was altoos mijn hard noodlot ——— Alles wat ik doe, dat goed is, is maar zo als ik *beboore* te doen ——— Alles van eene strijdige natuure wordt in het helschijnendste licht tegen mij ingebracht! ——— Is dit billijk? Behoort men niet de balans op te maaken? en het Credit op mijne rekeninge gebragt te worden? ——— Nogthans moet ik ook bekennen, dat ik Jantje deeze prille meid half misgunne; Want waaragtig, ik ben van gedagten, dat eene mooie vrouwspersoon te kostelijk een juweel is, om aan eens armen mans halze te hangen.

Zeker, Jan, zo ik aan eene fout schuldig ben, in mijne algemeene aanbiddingen van de Sexe, de *vrouwen*, in 't algemeen, behooren mij daarom te meer lief te hebben.

En zo doen zij ook, ik danke haar hartlijk; behalven dat hier en daar een gierig prijtje mij voor den boeg kooft; die onder voorwendzel van de deugd om haar zelfs wille te beminnen, mij gaarn geheel voor zigzelve zou willen hebben.

Ik hebbe al genoeg in 't wild gepraat.

Adieu, voor ditmaal.

(a) Zie D. II. bl. 184. 244. 245.

XI. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE.

Donderdag-avond, den 13 van April.

Ik hield altoos veel van schrijven, en mijne ongelukkige toestand verschaft mij zulks genoeg; en u, vreeze ik, te veel. Ik hebbe weder een zeer ijverig redengeding met den Hr. Lovelace gehad. Hetzelve bragt ons op het onderwerp, 't welk gij mij raaddet niet te ontwijken, als het zig op eene betaamelijke wijze aanbod. En ik wil gaarn weten, of gij mij vrij spreekt dan beschuldigt, dat ik hetzelve vrugtloos hebbe laten voorbij slippen.

De ongeduldige karel zond verscheidene maalen aan mij boven, terwijl ik bezig was met mijnen laatsten aan u te schrijven, met verzoek om mijn gezelschap: Egter had hij niets bijzonders met mij te doen; alleen om hem te hooren praaten. De man schijnt behaagen te hebben in zijne eigene losmondigheid; en, zo wanneer hij een overvloed van zoetluidende dingen bij een verzameld heeft, verlangt hij dat ik daaraan een oor verleene! Dat behoefde hij egter niet; want ik begunstige hem niet dikwijls, het zij met hem den lof te geeven wegens zijne woordenrijkheid, of het

het welgevallen daarin te toonen, naar welke hij gaarn wenschen zoude.

Wanneer ik den Brief gëeindigd, en dien aan des Hren. Hickmans vriend gegeven had, ging ik weder naar boven, en was een half-dou-
zijn trappen opgeklimmen; wanneer hij mij verzogt te blijven staen, en te hooren wat hij mij te zeggen had.

Niets nieuws, gelijk ik zeide, van belang had hij voor te draagen; dan klagten; en die op een wijze, en met een weezen, welke, naar 't mij dagt, digt aan onbescheidenheid grensden. Hij kon niet leeven, zeide hij mij, ten zij hij meer genot had van mijn gezelschap, en ook van mijne *toegeevendheid*, dan ik hem nog vergund had.

Hierop kwam ik naar beneden, en ging in de zaal, niet weinig op hem te onvreede zijnde; en wel te meer, alzo hij zeer *gerustlijk* *bier zijn quartier betrokken* heeft, zonder van vertrekken te praaten, gelijk hij beloofd had.

Wij begonnen van stonden aan onze gramstoorige onderhandelinge. Hij tergde mij; en ik herhaalde verscheidene van de duidelijke dingen, welke ik in onze voorige zamen spraaken gezegd had; en bijzonderlijk gaf ik hem te verstaen, dat ik van uur tot uur meer op mijzelve, en op hem misnoegd wierd: Dat hij geen man was, die, naar mijn gevoelen, in de hand viel naar dat men meer met hem bekend raakte: En dat ik niet wel vergenoegd zou zijn, *voor dat hij mij alleen op mij zelve had gelaaten*.

Hij mogt wel verzet staen over mijne heftigheid, misschien; dog de man keek weezenlijk

zo gelijk een sul, stamerende, en niets voor zig weetende te zeggen, of het geen zijn volstrekt eischen om mijn bijzijn kon verschoonen (daar hij wist dat ik bezig was met eenen Brief te schrijven, naar welken een satzoenlijk man wagtede) dat ik van hem weg snelde, verklaarende, dat ik meesters wilde zijn van mijnen eigenen tijd, en van mijne eigene verrigtingen, en tot geen rekenfchap van een van beide gevorderd worden.

Hij was zeer onrustig, tot dat hij weder in mijn gezelschap kon toegelaaten worden. En toen ik genoodzaakt wierd om hem te zien, 't welk eer was dan mij wel geviel, nam geen mensch ooit een nederiger en eerbiediger wezen aan.

Hij zeide mij, Dat hij ter deezer gelegenheid binnen zigzelven getreden was, en heel veel reden gevonden had om zig te beschuldigen wegens eene ongeduldigheid en onbedagtzaamheid, welke, schoon hij daarmede niets bedoelde, voor eene van mijne kiesheid zeer mishaaagelijk moest zijn. Dat hij zig altoos hebbende toegelegd op eene *manlijke opregtheid* en *openbartigheid*, niet eer dan nu ontdekt had, dat ze beide zeer wel konden te zamen gaen met die *egte* beschaafdheid, welke hij vreesde te veel verwaarloosd te hebben, terwijl hij het tegenstrijdig uiterste zocht te vermijden; weetende, dat hij in mij te doen had met eene Lady, welke eenen huichelaar versmaadde, en die boven alle vleijerij was. Maar van nu voortaan zoude ik zulk eene veranderinge vinden in zijn geheel gedrag, hoedanige men verwagten mogt van eenen man, die wist de eere te genie-

nieten van de tegenwoordigheid en verkeeringe eener perfoon, *welker geest van de uiterste kiesheid ter wereld was* — dat was zijne snorkerij.

Ik zeide, Dat hij misschien verwagten mogt dat ik hem gelukwenschte met de ontdekkinge, die hij nu maar even gedaen had, te weeten, Dat *egte beschaafdheid en opregtheid* wel met elkan-deren bestaenbaar waaren: Dog dat ik, die door een verkeerd noodlot in zijn gezelschap gedreeven was, overvloedige reden had van te klaagen, dat hij dit niet eer had uitgevonden: — Nademaal ik geloofde, dat zeer weinige mannen van *Geboorde en Opvoedinge* daarvan onbewust waaren.

Hij wist evenwel ook niet, zeide hij, zig zo slegt gedragen te hebben, dat hij eene zo gestrengte bestraffing verdiende.

Misschien niet, antwoordde ik: Dog dit zo zijnde, konde hij uit hetgeen ik gezegd had eene andere ontdekkinge doen; welke tot *mijn eigen* nadeel zou kunnen strekken: Nademaal, indien hij zo veel reden had om over *zigzelven* voldaan te zijn, hij zien zou tegen hoe onedelmoedig eene perfoon hij sprak, welke daar hij eene oormoedige gedaante scheen aan te neemen, die hij het misschien beneden zig agtede te vertoonen, de beleefdheid niet had van hem daarover een compliment te maaken; maar 'er aanstonds bij was met hem op zijn woord te vatten.

Hij had zig al lang, zeide de voorgewende *vleijerij-haater*, met oneindig vermaak verwonderd over mijne *verhevener* talenten, en over ee-

ne wijsheid, welke in eene zo jonge Lady volkomen verbaazende was.

Al stae ik, Madam, zeide hij, nog zo laag bij u te boek, ik zal gelooven dat alles wat gij zegt regtmatig is; en dat ik niets te doen hebbe, dan mijzelven in toekomstende te bestieren naar uw voorbeeld, en naar het rigtsnoer 't welk het u gelieven zal mij te geeven.

Ik weete beter, mijn Heer, antwoordde ik, dan dat ik mij op uwe gladde en vlugge taal verheffen zoude. Daar gij voorgeeft zo bij uitstek veel agtinge te hebben voor Opreghheid, behoort gij uzelfen aan de strikte regelen van waarheid te bepaalen, als gij van mij spreekt tegen mijzelve: En daarenboven, zo gij al zo gunstig moogt zijn om u te verbeelden, dat gij *reden* hebt om mij te prijzen, zult gij nog veel meer hebben om u zelve te verhovaardigen op die konstenaarijen, welke een zo *ongemeen* jong mensch zo grootlijks gepierd hebben.

Weezenlijk, mijne waarde, de man verdient geen beleefder behandelinge. — En daarenboven heeft hij mij niet gefopt, bij uitsteekendheid gefopt? — Ik vreeze dat hij zelve van die gedagte is.

Ik stae verzet! Ik ben verbaasd, Madam, gaf hij ten antwoord, over eenen zo vreemden draaij tegen mij! — Ik ben wel zeer ongelukkig, dat niets van hergeen ik doen of zeggen kan, u een goed gevoelen van mij wil verleenen! — Behaagde het den hemel dat ik wilt, wat ik *kan* doen om de eere van uw vertrouwen te verwerven! Ik

Ik gaf hem te kennen, dat ik boven alle dingen *begeerde dat hij zig van mij af begaf*. Ik zag niet, zeide ik, dat mijne vrienden het hunner moeite waardig agteden mij te ontruften: Weshalven, zo hij naar London, of Berkshire, of werwaards het hem beliefte, vertrekken wilde, dat zoude mij het aangenaamst, en ook voordeeligt zijn voor mijnen goeden naam.

Hij zoude zo doen, zeide hij, hij *bad voor om zo te doen*, zo dra ik in eene plaatze was die mij wel aanstond — in eene plaatze die voor mij gevoegelijk was.

Deeze zal zodanig zijn, mijn Heer, zeide ik, wanneer gij hier niet zijt om mij te koomen stoorren, en de vertrekken ongevoegelijk te maaken.

Hij agtede *deeze* plaatze niet veilig, antwoordde hij; en alzo ik niet voorneemens was om hier lang te blijven, was hij zo omzigtig niet geweest, dan hij anders zou geweest zijn, om geheimhoudinge te beveelen aan zijne knechten, nog aan Juffr. Greme toen zij mij verliet; dat 'er twee of drie heeren in de nabuurschap waaren, zeide hij, met welker dienstbooden zijne klapagtige knaapen kennis gemaakt hadden: Zo dat hij niet in gedagten kon neemen om mij hier onbehoed en onvergezeld te verlaaten. — Maar ik mogt mij ter neer zetten in welke plaatze van Engeland ook, daar ik buiten gevaar kon zijn, en hij wilde zig gaarn naar het verst-afgelegen gedeelte van 's Konings gebied begeeven, indien hij met zo te doen mij gerust kon stellen.

Ik zeide hem met ronde woorden, dat ik nooit op mij zelve vergenoegd zou zijn, om dat
ik

ik *bij hem gekoomen* was; nog op hem, om dat hij mij *verleidelijk had weggevoerd*: Dat mijn verdriet aanwies, in plaatze van verminderen: Dat mijn goede naam geschonden was: Dat ik nu niets kon doen om denzelven te herstellen: En dat hij zig niet moest verwonderen, dat ik elk uur hoe langer hoe gemelijker wierd op mijzelve en op hem beide: Dat ik, kortom, gezind was om voor mijzelve te zorgen: en als hij mij verlaaten had, zoude ik best weeten wat besluit ik te neemen, en waarheen ik te gaen had.

Hij wenschte wel, zeide hij, dat hij vrijheid had om, zonder mij aanstoot te geeven, of geagt te worden van *eene inbreuk* te willen *maaken op de voorwaarden, welke ik bedongen en waarop ik gestaen had*, eenen ootmoedigen voorslag aan mij te doen. ——— Dog de *geheiligde eerbied*, welken hij had vastgesteld te *be-tonnen omtrent alle mijne bevelen* (met hoe veel weerzin ik het laastleeden maandag ook in zijne magt gesteld had om mij ten dienst te staen) zou hem niet toelaaten dien te doen, ten zij ik beloo-ven wilde hem te zullen verschoonen, zo ik denzelven niet mogt goed keuren.

Ik vraagde, met eenige ontfeltenis, wat hij zeggen wilde?

Hij ging voort met voorredens en omhaalen te maaken; en toen kwam 'er, met groote beschroomdheid, en veele verontschuldigungen, en *eene beschaamdheid* die hem zeer misselijk stond, een voorstel uit om de Plegtigheid spoedig te voltrekken: Hetwelk, zeide hij, alles zou verhelpen; en van mijne eerste drie of vier maanden

(wel-

(welke ik anders in een verholen schuilhoek en fchroom moest doorbrengen) een kring maaken van bezoeken te geeven en te ontfangen, aan en van alle zijne nabestaenden; Aan Juffer Howe; Aan wie het mij liefde: En den weg zou baanen tot de Verzoeninge, die mij zo zeer ter harten ging.

Uw raad woeg toen juist zeer zwaar bij mij, zo wel, als *zijne redenen*, en de bedenkinge van mijnen *ongelukkigen toestand*: Dog wat konde ik zeggen? Mij ontbrak iemand om voor mij te spreken.

De man zag wel, dat ik niet boos wierd over zijnen voorflag. Ik bloosde alleen; en dat ben ik verzekerd dat ik deed tot aan mijne ooren toe; en ik keek mal, en als eene zottin.

Het ontbreekt hem niet aan moed. Wilde hij gehad hebben, dat ik hem op zijn eerst, zijn *aller-eerst* woord zoude grijpen? — Ik zweeg daarbij *stil* — En neemt de stoute Sexe het stil zwijgen niet voor een teken van begunstiging? — Daarenboven, daar ik nog zo *onlangs* in mijns Vaders huis was! Daar ik ook aan hem verklaard had in mijne Brieven, voor dat ik uwen raad ontving, dat ik om geen trouwen wilde denken, voor dat hij door eenen staat van beproevinge, gelijk ik het noemen mag, waare doorgaen. — Hoe was het mogelijk dat ik, met zeer gereede tekenen van goedkeuringe zulken vroegen voorflag kon aanmoedigen? bijzonderlijk zo ras op de vrije behandeling, welke hij door zijne terginge zig van mij had op den halze gehaald. Al moest ik sterven, ik konde het niet doen.

Hij

Hij keek mij zeer stoutmoedig aan; als of hij (niettegenstaende zijne daarmede regtsrijdige beschaamdheid) mij door en door wilde zien; terwijl ik mijn oog maar nu en dan op hem konde slaen. — Hij smeekte mij zeer nederig om vergiffenis: Hij *vreesde* wel dat ik hem geen ander antwoord zou agten te verdienen, dan dat van een *smaadlijk stilzwijgen*. Waare Liefde was beschroomd om aanstoot te geeven. [Geef agt; mijn Hr. Lovelace, dagt ik; hoe de uwe de toetse van dien regel veelen kan]. Inderdaad zulken *geheiligten eerbied*, [dwaas karel!] zoude hij hebben *voor alle mijne verklaaringen, gedaen voor dat ik hem de eere gaf* —

Ik wilde hem niet verder hooren; maar ging weg met eene *al te zichtbaare* beteuerdheid, en liet hem zijnen beuzelagtigen wildzang voor hemzelve opzeggen.

Ik zal 'er alleen bijvoegen, dat, zo hij wezenlijk wenscht naar eene spoedige voltrekkinge der Plegtigheid, hij nooit een gelukkiger tijd kon gehad hebben, om op mijne toestemminge daartoe te dringen. Dog hij liet dien glippen; en verontwaardiging heeft de plaatze daarvan ingenomen: En nu zal het een stuk van belang bij mij zijn, dat ik hem verre van mij afkrijge.

Ik ben, mijne waardste vriendin,

Uwe altoos-getrouwe en verpligte

CL. H.

XII.

XII. BRIEF.

*De Hr. LOVELACE , aan JAN BELFORD ,
Schildkn.*

Donderdag , den 13 van April

Wel, Jan, gij behoeft 'er zo groote *nieuwigheid* niet aan te hebben, gelijk de meisjes zeggen, zo ik reeds met groote stappen tot Hervorminge mogt getreden zijn: Want ziet gij niet, dat terwijl ik dus geduurig, nacht en dag, bezig geweest met deeze enkele Bekoorster te agtervolgen, ik oneindig minder te verantwoorden hebbe, dan ik anders zou gehad hebben? Laat eens zien, hoe veel dagen en nagten? — Veertig, geloove ik, na het openen der loopgraven, alleen met sappeeren doorgebracht, zonder dat nog eene mijn gesprongen is!

Naar eene middelmaatige rekeninge, konden 'er wel eendouzijn wouwen geveld zijn, terwijl ik alleen gepoogd hebbe deeze enkele leeuwrik in het net te krijgen. En ik zie nog niet, wanneer ik in staat zal zijn om haar aan mijn lokaas te krijgen: Nog meer vroome dagen, derhalven? — Dog met Hervorminge als met een schild te jaagen, hoope ik, zal een gewis, hoewel langzaam middel zijn om alle mijne oogmerken uit te voeren.

Daarenboven, Jan, zult gij ook eene verdien-

dienste hebben in mijne pen aan den gang te houden , nademaal gij uwen tijd anders erger zoudt besteeden : En wie weet , trouwens , of 'er niet door het voortbrengen van nieuwe hebbelikheden , ten koste van de oude , eene weezenlijke hervorminge kan worden te wege gebragt? Ik hebbe het beloofd ; en ik geloove , dat in vroom te zijn een vermaak te vinden is , gelijk dat van Nat. Lee's gekken , met eene geringe verftellinge ,

— 't *Welk geen dan vroomen kennen.*

Ziet gij uit dit alles niet , hoe veel eene moeilijke jagtpartij te agtervolgen , om twintig reden wel , te stellen zij boven eene ligte? Ik hebbe lust om u dit plezier in te scherpen , en u te leeren om naar edeler wild te vliegen , dan naar kaauwen , kraaijen , en smienten : Ik ben van zins om u van tijd tot tijd te toonen , in den loop van de briefwisseling , welke gij zo ernstig begeerd hebt dat ik bij deeze doorlugtige gelegenheid zoude aanvangen , dat deeze verhevene Ladys verlaagd kunnen worden ; en eene der tegenwerpingen te keer te gaen , welke gij mij maaktet , toen wij laatst bij malkanderen waaren , dat het vermaak , 't welk deeze edeler oogmerken vergezelt , de moeite niet beloont die zij medebrengen ; nademaal gij , als een jakhals gelijk gij waart , staande hieldt dat alle vrouwluij eveneens zijn.

Gij weet niets , Jan , van de geneuglijkheden der *intrigue* : Niets van den roem , die 'er steekt in de schrandere en waakzaame te verschalken : Van de geneugten die het hart vervullen , wanneer een vindingrijk en doorsleepen vernuft overkaauwt , welke van de verschillende webben hij ge-

gebruiken zal, die zig aan hem voordoen, ter verstrikinge van eene trotse bekoorster; die hem op haaren tijd ontelbaare pijnigingen verschaft had. — Gij, Jan, die, gelijk een hond op zijn gemak, u vergenoegt met knorren over een been dat u wordt toegeworpen, kent de geneugten niet die 'er steeken in de jagt, en het agtervolgen van een draaijend wild: Hiertoe zal ik u trachten op te jaagen, en dan zult gij dubbele en drie dubbele reden hebben om mij te danken, zo wel wegens uw tegenwoordig vermaak, als ten aanzien van uwe vooruitzigten aan de andere zijde van de maan.

Tot hieraantoe had ik geschreeven, enkel voor tijdkortinge, voor dat ik tot mijne Bekoorster wierd toegelaaten: Maar nu kan ik u zeggen, dat ik het volkoomen wel had met mijne gissinge, dat zij op zig zelve wilde gaen woonen, en mij den zak geeven: Want zij heeft met even zo veel woorden verklaard, dat zulks haar besluit was: En waarom? Om dat zij, om met mij regt door zee te gaen, hoe meer zij van *mij*, en van mijne *wegen* zag, hoe minder behaagen zij nam in beide.

Dit sneed mij door het hart! — Ik huilde wel niet! — Waare ik eene *vrouw* geweest, ik zou het dog gedaen hebben; en dat wel zeer rijklijk: Maar ik haalde een witten kamerijkschen neusdoek uit: *Dien* had ik onder mijn gebied, maar niet mijne *traanen*.

Zij bedilt mijne betuigingen; mijne belijdenissen; mijne geloften: Ik kan niet eens vloeken op mijn knegt, het eenig voorregt waaraan men

een meester kan kennen, of ik worde voor een krijgsman gehouden (a) — Ik moet niet zeggen, Bij mijn ziel; nog, Zo waaragtig als ik hoope zalig te worden. Wel hoe, Jan, hoe zonderling is dit! Wil ze niet hebben dat ik denke, dat ik eene dierbaare ziel hebbe, zo wel als zij?

— Zo zij agt dat mijne zaligheid hoopeloos is, wat *duivel* [Een ander berispelijk woord!] waartoe onderneemt zij dan mij te hervormen?

— Dus hebbe ik niet eene vuurige uitdrukkinge meer overig.

*

*

*

*

*

*

Wat kan men dog uitregten met eene vrouw die boven vleijerij is, en allen lof veragt, dan die uit de goedkeuringe van haar eigen hart voortvloeit?

Wel, Jan, gij ziet dat het hoog tijd voor mij is, om van maatregelen te veranderen. Ik moet wat sterker doen in het *Godvrugtige*, dan ik mij had voorgesteld.

Wat een droevig ding zoude het zijn, bijaldien ik, na dit alles, haar persoon, zo wel als haar goed gevoelen, stond te verliezen! De eenige reize dat nader kennis, zonder dat 'er nog een slag gedaen, of agterdogt gegeven is, mij ooit in de gunst van eene Lady daalen deed! — Eene vervloekte spijt! — Het is zeker, dat ik geen voorwendzel kan hebben om haar te houden, zo zij gaen wil. — Niets zodanigs als geweld mag 'er gebruikt, nog daarvan zelf eens gerept wor-

(a) Zie bl. 29.

worden: Onze lieve Heer brenge ons behouden in London! ——— Dat is alles, wat ik 'er nu op hebbe: En nogthans moet ik 'er het minst van praaten.

Maar waarom wil dog dit verwonderenswaardig schepzel haar noodlot voortdrijven? Waarom wil zij de magt tarten, van welke zij volstrektelijk afhangt? Waarom wil zij nog in mijne tronij wenschen, dat zij nooit haars Vaders huis verlaaten had? Waarom wil zij mij haar gezelschap weigeren, tot dat ze mij mijn geduld verliezen, en mijzelven doet blootstellen aan haare granschap? En waarom, als zij gestoord is, doet zij haare verontwaardiging zo ten uitersten verre loopen, als eene trotse schoonheid, in het *toppunt* zelf van haare *magt* en *praal*, gaen kan?

Is het voorzigtig, dunkt u, in *haare* omstandigheden, aan mij te zeggen, mij *bij herbaalinge* te zeggen, „Dat zij van uur tot uur meer „misnoegd wordt op haar zelve en op mij? Dat „ik niet iemand ben, die in mijne verkeeringe en „bejegeninge haar in de hand valle? „[Kondt gij dit verdraagen, Jan, van eene gevangene!] „Dat zij niet gerust zal zijn, zo lang zij bij mij is? „Dat zij door een averegts noodlot mij wierd toegedreeven? Dat zij beter wist, dan dat zij zig op „mijne gladde en vlugge taal verheffen zoude? „Dat indien ik denke, dat zij de complimenten „verdient, welke ik haar maake, ik mijzelven wel „mag verhovaardigen op die Konstenaarijen, „door welke ik eene zo ongemeene persoon gepierd hebbe? Dat zij het zigzelve nooit vergeeven zal, dat zij *bij mij* gekoomen is? nog mij,

H 2

„ dat

„ dat ik haar *verleidelijk* hebbe *weggevoerd*?
 „ [*Haare eigene woorden.*] Dat haar verdriet
 „ aanwast in plaatze van te verminderen? Dat zij
 „ voor zig zelve wel zal zorgen; en nademaal
 „ haare vrienden het hunner moeite niet waardig
 „ agten haar te agtervolgen, dat zij aan haare ei-
 „ gene zorge wil gelaaten worden? Dat ik Vr.
 „ Sorlings huis haar gevalliger zal maaken door
 „ mijne afwezigheid? — En ik mag gaen
 „ naar Berkshire, naar Stad, of waarheen ik wil,
 „ [al waare het voor den duivel, onderstelle ik]
 „ met al haar hart?

Die onvoorzigtige Bekoorster! — Tegen een zo wraakzugtigen inborst, als zij den mijnen agt te zijn! Tegen een Vrij-leever, gelijk zij gelooft dat ik ben, die haar in zijne magt heeft! Ik hing *te voeren*, gelijk gij weet, in twijffel; terwijl nu deeze, dan geene schaal overfloeg! Ik wagtede alleen om te zien hoe *haar* wil zou werken, werwaards de *mijne* mij zou leiden. Gij ziet, welken zwaaij de haare neemt — En zoudt gij twijffelen of de mijne zig daarnaar ook bepaalen zal? Waaren haare fouten voor deeze niet al talrijk genoeg? [Waarom wil zij mij noopen om te rug te zien?

Ik zal straks eens gaen ter nederzitten, om 'er bij mij zelve over te redeneeren, en gij zult van den uitslag verwittigd worden.

Wist gij maar eens, hadt gij maar eens beschouwd, welken veragtelijken slaaf zij mij heeft doen gelijken! — Ik had mij trotslijk gedragen, gelijk zij het noemde: Dog het was een gedrag, hetwelk mijne Liefde tot haar toonde: Hetwelk

welk toonde , dat ik buiten haar gezelschap niet kon leeven. Dog zij zettede mij dat rijklijk betaald! Zij deed mij bij de neus neer zien. Zo veel had zij boven mij vooruit ; zulke vinnige draaijen tegen mij ; bij mijn ziel , Jan , ik had naauwlijks een woord voor mijzelven te zeggen. Ik schaame het mij u te vertellen , hoe zij mij als een armhartig schepzel deed staen kijken? Dog ik konde haar wel iets gezegd hebben , dat haaren schoonen hoogmoed in een oogenblik zou hebben verne-derd , waare zij maar op eene *gevoegelijke* plaatze , en van *gevoegelijk* gezelschap omringd geweest.

Naar zulk eene plaatze dan — en daar zij mij niet kan ontvlugten — En *dan* eens zien hoe mijn wil werkt , en wat 'er kan worden uitgevoerd met de *amoureuse Siegezaag* ; nu nederig ; dan trots ; nu verwagtede , of eischende ; dan onderwerpelijk , of berustende — tot dat ik den weerstand hebbe afgemat.

Dog deeze uitlagen zijn voor tegenwoordig genoeg. Ik kan mij wel verder verklaaren naar maate ik voortvaare ; en naar dat ik het bevestige , of daarvan afwijke in mijne toekoomende aanslagen ! Zo zij de voorheen aangedaene ongenueglijkheden *wil* herleevendigen ! Zo zij *wil* — Maar niet meer , gelijk ik zeide , *voor tegenwoordig* , niet meer dreigementen.

XIII. BRIEF.

*De Hr. LOVELACE, aan JAN BELFORD,
Schildkn.*

Ten Vervolge.

En zie ik niet, dat ik niets dan geduld noodig hebbe, om alle magt aan mij te krijgen? Want wat zal men zeggen, zo alle deeze klagten van een geschonden goeden naam; deeze verklaaringen van een aanwassend verdriet, om dat zij bij mij gekoomen is; en eene nooit overkoomelijke verstoordheid, om dat ik haar *verleidelijk* hebbe weggevoerd; deeze toornige bevelen om haar te verlaaten: — Wat zal men zeggen, Indien dit anders niets bedoele dan TROUWEN? En wat, indien mijn verzuim om dat onderwerp aan te roeren, de waare oorzaak blijke te zijn van haare bitsheid en ongeneugte?

Ik had te vooren eens getokt aan de zoomen der onherroepelijke verbintenisse; dog dagt mij verplicht om als onder eene wolk bedekt te spreken, en van het onderwerp af te snellen, zo dra zij mijne meeninge vattede, op dat zij zig niet verbeelden mogt dat het *onedelmoedig* wierd aangedrongen, nu zij eenigzins in mijne magt was; gelijk zij mij, voorheen, verbooden had hetzelfde aan te roeren, voor dat ik in eenen staat van blijkbaare Hervorminge waare, en tot dat 'er

waar

waarschijnlijkheid waare tot eene Verzoeninge met haare vrienden. Maar nu het verlooren hebbende met redentwisten, en met bekwaamheden, en zo geweldig gedrongen zijnde om *eene te verlaten*, welke ik met geen goed voorwendzel kon *bouden*, zo zij gaen *wilde*; en die zo gemaklik, indien ik haar oorzaak tot twijffeling gegeven had, tot eene andere bescherminge haare toevlugt had kunnen neemen, of naar Harlowe-Plaatz en Solmes wederkeeren; sprak ik ronduit over het onderwerp, en droeg de redenen voor, hoewel met oneindig veel schroom en bedeestheid [*op dat zij niet verstoord op mij mogt worden*, Belford!] waarom zij haare toestemminge behoorde te geven tot de wetige verbintenis, en mij tot den gelukkigsten man te maaken. En O! hoe gaf de gloeiende kaak, het neergeslagen oog, de zwijgende, schoon beevende lip, en de zwoegende boezem, eene lieve verzameling van verdubbelde schoonheden, duidelik te kennen, dat de voorslag geen doodlijke aanstoot gaf!

Bekoorelijk Schepzel! dagt ik, [*Dog ik be-laste u, dat gij deeze mijne roemdraagende ver-beuginge aan geene van de Sexe laat te weten koomen* (a)] Is het hiertoe zo *schielik* al gekoo-men? — Ben ik *alreeds* Baas van het nood-

H 4

(a) De Hr. Lovelace mogt deeze behoedzaamheid ter dezer gelegenheid wel gespaard hebben, nademaal veele van de Sexe [Met leedweezen melden wij her] welke bij de eerste uitsaave dus verre, en zelf tot de eerste ontvlugtinge van de Lady toe gelezen hadden, gereeder geweest zijn om haar te berispen wegens al te groote viesheid, gelijk wij in eene voorgaende Aantekeninge bl. 18. hebben aangemerkt, dan hem wegens kunstenaarijen en beroemende verbeugingen, niet min wreed en ondankbaar, dan onedelmoedig en laag.

lot van eene Clarissa Harlowe? — Ben ik *al-*
reeds de hervormde man, welke gij besloot dat ik
 zijn *moest*, voor dat mij de *minste* aanmoediging
 gegeven wierd? Is het dus, dat *hoe meer gij mij*
kennen leert, hoe minder reden gij hebt om ge-
noegen in mij te neemen? — En kan 'er
 ook List en Loosheid koomen in zulk eenen he-
 meischen boezem? Mij van u te verbannen, zo
 gestrenglijk te dringen op mijn afwezen, met
 oogmerk om mij te nader tot u te brengen, en de
 gunst op eenen dieren prijs te doen waardeeren?
 — Te regte billijken *uwe* List en de *mijne*;
 en moedigen mij aan, om mijn vondrijk vernuft
 tegen u den toom te vieren.

Dog ik moet u zeggen, bekoorelijke meid,
 dat zo uw wensch al in 't geheel beantwoord staet
 te worden, gij nog verantwoordingen aan mij hebt
 te doen van uwen tegenzin om met mij weg te trek-
 ken, in een tijdgewrigt toen uw wegtrekken nood-
 zaakelijk was, om te vermijden dat gij tot den hu-
 welijks-band gedwongen wierd met eenen vent,
 van welken zo gij geen afgrijzen hadt, gij niet eerlij-
 ker handeldt bij uwe eigene verdienste, dan bij mij.

Ik ben *gewend* de voorkeuze te genieten,
 moet ik u zeggen, en wel bij zulke die in rang
 met u gelijk staen, schoon zij beneden u zijn in
 verdienste; dog wie is zo niet? En zal ik eene
 vrouw trouwen, die mij reden gegeven heeft om
 te twijffelen of zij mij wel de voorkeuze geeft?

Neen, mijne waardste Liefde, ik hebbe een alte-
 geheiligden eerbied voor uwe *Bevelen*, dan dat ik
 die zou laten verbreeken, al waare het van u-
 zelve. Nog wil ik uwe meeninge volkoomelijk be-
 grijp

grijpen alleen uit uw bloozend stilzwijgen. Nog zult gij mij reden geeven om te twijffelen, of het Noodzaakelijkheid dan Liefde zij, die u deeze neiginge inboezemt.

Wat had ik, volgens deeze beginzels, anders te doen, dan haar stilzwijgen te duiden tot een smaadelijk misnoegen? En ik smeekte haar om vergiffenis wegens het doen van eenen voorflag, welke ik zo veel *reden* had om te vreezen dat haar zou stooten: In toekomende *zoude ik eenen geheiligden eerbied betoonen voor haare voorafgegaene Bevelen*, en haar door al mijn gedrag bewijzen de waarheid van die aanmerkinge, Dat Waare Liefde altoos beschroomd is om aanstoot te geeven.

En wat kon de Lady hierop zeggen? dunkt mij, dat gij vraagt.

Zeggen! — Wel, zij keek gemelijk, bedremmeld, verdrietig; was verlegen naar mij dagt, of zij toorniger moest zijn opzigzelve, of op mij. Zij keerde zig, evenwel, om, als om eene ontspringende traan te verbergen; en rekte eene zugt in twee of drie maar even hoorbaare snikken, die tragtede te smooren; en ging heen — mij meester latende van het slagveld.

Praat mij niet van Beschaafdheid: Praat mij niet van Edelmoedigheid: Praat mij niet van medelijden — Is zij niet wel tegen mij opgewassen? *Meer* dan opgewassen? Overtreft zij mij niet voor de vuist met allerlei geweer? Heeft zij mij niet aan haare Liefde doen twijffelen? Heeft zij niet al te veel moeite genomen in te verklaaren, dat zij van Solmes niet afkeerig was, wegens eenige agtinge die ze voor mij had? en haar leed-

weezen, dat zij zig buiten *zijn* bereik gesteld had; dat is te zeggen, bij mij was gekoomen?

Welk een zegepraal zou het daarenboven zijn voor de *trotsheid* der *Harlowes*, zo ik nu deeze Lady trouwen ging? Van eene familie, die beneden mijne eigene is! Waarin geen een waardig is om 'er zig mede te vermaagschappen, buiten haar! Daar mijn eigen Capitaal niet veragtelijk is! Daar ik binnen deszelfs paalen mijne verteeeringe houde, om alle afhankelijkheid te ontgaen van *bunne* meerderen, en aan geen leevend mensch verplicht te zijn! Daar mijn persoon, mijne talenten — niet te veragten zijn, zekerlijk — Nogthans met smaadheid van hen verworpen. Genoodzaakt om mijn aanzoek onder de hand bij hunne Dogter voort te zetten, terwijl twee of drie van de aanzienlijkste familien in het koningrijk aanleidingen gegeven hebben welke ik hebbe van de hand gewezen, ten deele om haarentwille, en ten deele om dat ik nooit wil trouwen, indien het niet met *haar* zij. Dan nog gedrongen te zijn om haar, niet alleen aan *bun*, maar aan *haar* zelve te *ontsteelen*! En moet ik zo verre gebragt worden, dat ik de *Harlowes* om vergiffenis en verzoeninge smeekte? — Dat ik bedele om als een *Zoon* erkend te worden van eenen wreveligen dwingeland; wiens eenige roem zijn rijkdom is? Als een *Broeder* van een schobbejak, die eene onsterflijke haat tegen mij heeft opgevat; en van eene Zuster, welke voor mij te laag was om 'er naar te staen, anders had ik *naar mijn zin* haar kunnen krijgen, (en dat met de tiende part van de onrust en moeite, die haare Zuster mij gekost

kost heeft)? En eindelijk, als een *Neef* van Oomen, welke zig verheffende op hunne gewonnen goederen, mij trotslijk behandelen zouden als eenen, welke uit dien hoofde hun te voet viel? Dat verhoede uw Bloed, O Lovelaces, dat uw *laatste*, en mag ik zeggen, niet de *laagste* van uw stam, dus zou kruipen, dus zou sliksloojen, dus het stof likken, om een **WIJF!** —

Aanstonds weder voortvaaren.

XIV. BRIEF.

*De Hr. LOVELACE, aan JAN BELFORD,
Schildkn.*

Ten Vervolge.

Maar is het niet de godlijke CLARISSA [*Harlowe* wil ik niet zeggen; mijne ziel vermaadt hen alle buiten haar] welke ik dus ingewikkeld dreige? — Zo Deugd de Waare Adeld zij, hoe is zij dan veradeld, en hoe zou eene verwantschap met haar veradelen, verdiende de familie geen veragtinge, uit welke zij gesprooten is, en die zij boven mij stelt!

Dog laate ik weder eens stilstaen. — Is 'er niet iets onregtmaatigs, is 'er niet iets onregtmaatigs geweest, in dit Godlijk scheepzel? En zullen de overdenkingen van dat onregtmaatige (al-
schoon het ter *mijner gunste en voordeel* geduid wor-

worde) (a) mij niet ongelukkig maaken, wanneer de *Nieuwigheid* haare bekooringen verlooren heeft, en als zij met geest en lighaam, geheel mijne eigene is? Ligtmissen zijn kiescher zo zij *eenigzins* kiesch zijn, dan andere mannen. Zelden ontmoeten zij eene standvastige Deugd in de vrouwen, tegen welke zij hunne aanslagen rigten. En uit de broosheid van diegeenen, over welke zij gezegepraald hebben, oordeelen zij over alle de rest. „Tegen *dringend aanstaen* en eene „*gunstige Gelegenheid* is geen vrouw bestand, „bijzonderlijk van eenen steeds aanhoudenden „Minnaar, die weet hoe hij zijne Verzoeken „naar haare Neigingen moet schikken: „Dit, weet gij, is het eerste artikel van der Guiten Credo.

Wel wat nu! (dunkt mij, dat gij met verbaasdheid vraagt) Twijfelt gij aan deeze verwonderenswaardigste aller vrouwen? — Trekt gij de Deugd van eene CLARISSA in twijfel?

Ik trekke ze niet, ik durve ze niet in twijfel trekken. Mijn eerbied voor haar laat mij niet toe, dat ik *regtuit* dezelve in twijfel trekke. Maar laate ik u, op mijne beurt, eens vraagen — Is, of kan haare Deugd wel niet meer gegrond zijn op *Hoogmoed*, dan op *Beginzels van Reden*? Welker Dogter is zij? — En is zij niet eene *Dogter*? Zo ze onzondig zij, hoe kwam zij aan haare onzondigheid? De eerzucht van een Voor-

(a) Zodanige van de schoone Sexe, welke meer gewoon zijn te leezen om tijdverdoening, dan om onderrigt te worden, worden verzogt eene bijzondere aandacht te vestigen op deezen Brief van den Hr. Lovelace.

Voorbeeld aan haare Sexe te verstreken heeft haar tot hieraantoe gedreeven, en kan haar wel tot *nu* toe onwinbaar gemaakt hebben. Maar is haar hoogmoed niet verlaagd? Waartoe kunnen *mannen* en *vrouwen* beide niet gebragt worden om te doen, in eenen staat van *verdriet en leed*? Welk gemoed is boven ramp en tegenspoed verheven? Eerzucht is misschien het voornaam bolwerk van vrouwelijke Deugd. Verneder eene vrouw, en zal zij niet *kragtdaadiglijk* vernederd zijn?

En wie zegt dan ook, dat Juffer Clarissa Harlowe het Puikje der Deugd is? — De Deugd zelve is?

Alle die haar kennen, en van haar gehoord hebben, zal men antwoorden.

Gemeen Gerugt! — Moet de Deugd door 't gemeen gerugt alleen bevestigd worden? — Is haare Deugd wel ooit *beproefd*? — Wie heeft haare Deugd durven ter toetse brengen?

Ik zeide u, dat ik zou gaen nederzitten om bij mijzelve te redeneeren; en ik hebbe mijzelve in redeneeringe weggesleept, voor dat ik 'er om dagt.

Laate ik dit onderwerp eens ten naauwsten gaen uitpluizen.

Ik weete wel, welk eene onedelmoedige vertooninge hetgeen ik gezegd *hebbe*, en hetgeen ik *verder* stae te zeggen, over dit stuk, van *mij* koomende zal maaken: Maar gae ik de Deugd niet op den toets-steen brengen, met oogmerk om ze te verheffen, zo zij op de proef goed bevonden worde? — „Weg dan, voor een oogent-
„ blik, met alle bedenkinge, die zou kunnen
„ ont-

„ ontstaen uit eene zwakheid , welke zommige
 „ verkeerdlijk *dankbaarheid* zouden noemen; en
 „ welke menigmaal een hart, dat niet onedel is,
 „ bederft! ,

Ter Proeve dan — En ik zal dit bekoore-
 lijk schepzel op de *striktste* Proeve brengen, „ op
 „ dat de geheele Sexe, welke eenige passagies in
 „ mijne Brieven mogen getoond worden „ [En
 ik weete, dat gij alle uwe kennissen plezier doet
 met zodanige afgebrokene stukken van de mijne,
 welke niet strekken om iemands eere te benadee-
 len, of naamen openbaaren: En dit geeft mij lust
 om ze ten uwen dienste dus te *doorspekken*] op
 „ dat de geheele Sexe, „ zegge ik, moge zien
 „ hoedanig zij *behooren te zijn*; wat 'er van
 „ haar *verwagt* wordt; en zo zij te doen heb-
 „ ben met eenen persoon van opmerkinge en
 „ naauwgezette kiesheid [van *Grootsheid*, zo gij
 „ wilt] hoe zorgvuldig zij behooren te zijn, door
 „ een regelmatig en eenvormig gedrag, om
 „ hem geen reden te geeven dat hij kleinagtinge
 „ voor haar krijge wegens het toestaen van gun-
 „ sten, welke aan eene *natuurlijke zwakheid*
 „ kunnen worden toegeschreeven. Want moet
 „ eene Vrouw niet de eere eens mans ophouden?
 „ En brengen haare fouten eenen Man niet meer
 „ schande aan, dan zelf haar zelve? „

Het is niet zonder reden, Jan, dat ik geen
 behaagen gehad hebbe in het Gekluisterd Leeven.

Ter Proeve dan; gelijk ik zeide, daar het nu
 met mij op de vraag aankoomt, Of ik eene Vrouw
 zal hebben? En of zij eene Vrouw zal zijn van de
eerste, of van de *tweede* orde?

Ik zal regt door zee gaen. Ik zal het liefſchepzel niet alleen ſtrikt, maar edelmoedig rege doen; want ik zal haar beproeven volgens haar eigen oordeel zo wel, als naar onze beginzelen.

Zij beſchuldigt zigzelve, dat zij briefwiffeling ge gehouden heeft met mij, een man van een ongebonden character; en wel eenen, wiens *eerſte* oogmerk het was, haar in deeze briefwiffeling in te wikkelen; en die daarin ſlaagde, door middelen bij haarzelve onbekend.

Welke, nu, waaren haare beweegreden tot deeze briefwiffeling? Indien niet zodanige, welke haare kiesheid haar doet *denken* beſchuldigenſwaardig te zijn, waarom beſchuldigt zij dan zigzelve?

Is zij *vatbaar* geweest voor doolinge? van in die doolinge te volharden?

Wie de *verzoeker* waare, doet 'er niet toe; nog welke de *verzoeking*. De *daad* zelve, de *doolinge*, hebben wij nu voor ons.

Ging zij daarin voort tegen het verbod van haare Ouderen?

Zij bekent dat zij zulks deed.

Was 'er ooit eene Dogter bekend, die hooger denkbeelden had van den kinderlijken pligt, van het ouderlijk gezag?

Nooit.

„ Welke moeten dan die beweegreden „ zijn, hoe ſterk, die *te ſterk* waaren voor den „ Pligt van gehoorzaamheid, in eene zo *pligt-* „ *maatige* Dogter? — Welke moeten *mijne* „ gedagten van deeze beweegreden geweest „ zijn „

„ zijn; welke *mijne* hoope daarop gebouwd; *toet*
 „ *ter tijd*, in dit ligt beschouwd zijnde? „

Maar men zal zeggen, Dat haar voornaam
 oogmerk was, om ongelukken voor te koomen
 tusschen haaren Broeder en haare andere vrienden,
 en den man die zo snoodlijk van hen allen gehoord
 wierd.

Maar waarom moest *zij* meer bezorgd zijn voor
 de veiligheid van anderen, dan die voor hunne ei-
 gene waaren? En was het *Gevegt* toen al niet
 voorgevallen? „ Moest eene Deugdzaame per-
 „ soon zig wel laten overhaalen, om, uit *eenige*
 „ reden, haaren *blijkbaaren*, haaren *erkenden*
 „ pligt te verbreeken? „ En zo niet, moest zij
 zig dan daartoe laten overhaalen, alleen om een
gevreest kwaad voor te koomen?

Gij, Lovelace, de Verzoeker (zult gij we-
 derom uitbersten en zeggen) ook nog haar Be-
 schuldiger te zijn!

Dog ik beschuldige haar *niet*. Ik Redeneere
 alleen maar, en, in mijn hart, spreek ik haar den
 geheelen tijd vrij, en aanbidde het godlijk schep-
 sel. „ Maar laate ik, niettemin, onderzoeken,
 „ of zij deeze vrijspreekinge verschuldigd zij aan
 „ haare *verdiensle*, of aan mijne *zwakheid* — —
 „ Zwakheid de regte naam voor Liefde! „

Dog zullen wij eens eene andere beweegre-
 den onderstellen? — En die is LIEFDE; ee-
 ne beweegreden, welke alle de wereld in laar ver-
 schoonen zal. „ Maar ik moet zeggen, dat alle
 „ de wereld dat doet, *niet* om dat het zo *behoort*,
 „ maar om dat alle de wereld zig ligtlijk door de-
 „ zelve verleiden laat. „

Laat

Laat dan LIEFDE de beweegreden zijn: —
Liefde tot *wien*?

Eenen *Lovelace*, is het antwoord.

„ Is 'er maar *een Lovelace* in de wereld? Kun-
„ nen wel niet *meer Lovelaces* worden aangelokt
„ door eene zo schoone gedaante? Door zulke
„ verhevene hoedanigheden? Het was haar roem-
„ rugtige naam, welke mij tot haar trok: En het
„ was haare Schoonheid en goed Verstand, welke
„ mijne boeijens vastklonken: En nu doet dit al te
„ zamen mij haar voor een voorwerp agten mijner
„ poogingen waardig; waardig mijner eerezugt. „

Maar heeft zij wel de opregtheid, de open-
hartigheid gehad, om die Liefde te *bekennen*?

Dat heeft zij niet.

„ Wel, indien het dan in den grond Liefde
„ zij, schuilt 'er dan niet eene andere fout nog
„ onder de schaduw van die Liefde- — Heeft
„ zij geen *Geveinsdheid*? — Of is het *Groots-*
„ *heid des barten*? „

En wat volgt daaruit? — Kan dan in de
Godlijke *Clarissa* vallen, eenen man te *beminnen*,
welken zij *niet* behoort te *beminnen*? En kan
Veinzerij in haar vallen? En is haare deugd ge-
grond op *Hoogmoed*? — En, zo deeze vraa-
gen met ja beantwoórd worden, moet zij dan niet
eene *vrouw* zijn?

En kan zij deezee Minnaar op de togt hou-
den, en in 't naauw houden? Kan zij *bem*, die
gewend is over andere vrouwen te zegepraalen,
doen beeven? Kan zij zig zo gedraagen, dat zij
hem, zomtijds, doe twijffelen of zij *bem* wel be-
minne, of *eenigen* man; „ en nogthans het ver-

„ eischt vermogen niet hebben over de hartstogt
 „ zelve, in stappen van het hoogst belang voor haare
 „ re eere, gelijk zij denkt „ [*ik beoordeel haar
 hier, Jan, volgens haare eigene gedagten*] „
 „ maar zig door tergen laten vervoeren tot eene
 „ belofte van haars Vaders huis te verlaten, en
 „ met hem door te gaen, daar zij zijn character
 „ kent; en zelf te bedingen om niet te trouwen,
 „ voor dat 'er onwaarschijnelijke en verre af zijn-
 „ de gevallen zoude koomen te gebeuren? Wat
 „ is 't, of schoon de tergingen zodanig waaren,
 „ dat zij alle andere vrouwen regtvaardigen zou-
 „ den; moest egter eene CLARISSA vatbaar
 „ zijn voor tergingen, door welke zij zelve het
 „ in zig ten hoogsten berispelijk agt zig zo zeer
 „ te hebben laten beweegen?

Dog laat ons het lief schepzel beschouwen,
 terwijl zij beslooten heeft haare belofte te herroe-
 pen; nogthans *zig begeevende* bij haaren Min-
 naar; een stout en onvertzaagd man, die te voo-
 ren meer dan eens van haar was te loor gesteld;
 en die koomt, zo als zij weet, voorbereid met
 eene verwagtinge van de vrugten haarer bestem-
 minge, en in voorneemen om haar weg te voe-
 ren. En laat ons hem beschouwen, terwijl hij haar
 metterdaad wegvoert; en haar volkoomen in zij-
 ne magt heeft — „ Kunnen 'er, vraage ik
 „ nogmaal, wel geen *andere* Lovelaces zijn;
 „ andere diergelijke onvertzaagde aanhoudende
 „ waaghalzen; schoon zij niet op dezelve wij-
 „ ze te werk gaen?

En heeft eene CLARISSA dan (vol-
 „ gens haar eigen oordeel) gefeild? — In
 „ zul-

„ zulke *voornaame* stukken gefeild? — En zou
 „ zij wel niet *verder* kunnen feilen? — Fei-
 „ len in het *voornaamste* stuk, waartoe alle de
 „ andere stukken, in welke zij gefeild heeft, maar
 „ eene *natuurelijke* aanleidinge geeven? „

Zeg ook niet, dat de Deugd, in 's Hemels oog, zo wel eene vereischte hoedanigheid is in de *mannen*, als in de *vrouwen*. Door Deugd verstaet ik hier Kuisheid, en de verzoeking te overwinnen; zonder dat mijne Clarissa nu in aanmerkinge koome. Nog vraag ook, zal de man schuldig zijn, en egter verwagten dat de vrouw onschuldig, en zelf aan geen verdenkinge onderhevig zij? Dring deeze redenen niet aan, zegge ik; nademaal de Vrouw, door zig te vergripen, den man veel meer kan verongelijken, dan de Man de Vrouw kan doen, en niet alleen haaren Man, maar zijne geheele familie; door andermans kinderen in zijne bezittingen in te dringen, ter uitsluitinge misschien van (ten minsten als deelgenoten met) zijne eigene; terwijl hij steeds gelooft, dat die alle de zijne zijn. In 's Hemels oog derhalven, *kan de zonde niet* even groot zijn. Daar-
 enboven hebbe ik ergens gelezen, *dat de vrouw geschapen is om den man*, niet *de man om de vrouw*. De Deugd is dan minder te ontbeeren in de vrouw dan in den man.

Gij, Lovelace (dunkt mij, dat eenig beter man dan gij zal zeggen) zulk eene volmaaktheid te vereischen in eene vrouw! —

Ja, ik, mag ik wel antwoorden. Was de groote Caesar niet een groote Guit omtrent de vrouwen. Wierd hij, van zijne Soldaaten zelf,

bij eene van zijne zegepraalende Intreedden binnen Rome, niet genoemd, *de Hoerejaager met zijn kaalen kop?* en de *Vrouwen* zo wel, als de Dogters zijner medeburgeren voor hem gewaarschuwd? — Verstiet egter Caesar zijne vrouw niet, alleen om dat zij gevonden was in gezelschap van Clodius, of liever om dat Clodius, schoon haar onverhoeds overgekoomen, bij haar gevonden was? En welke was de reden, die hij daarvoor gaf? — Het was deeze (schoon hijzelve een Boef waare, zo als ik zeide) en deeze alleen — *De Vrouw van Caesar moet niet verdagt zijn!*

Caesar was geen hoogmoediger man dan Lovelace.

Ga dan heen, Jan; en zeg niet, nog laat eenig mensch zeggen, dat gij het hoort, dat Lovelace, een man die zig verheft op zijn Aloud Geslagt, bijzonder is in zijne vereischten omtrent de reinheid eener Vrouwe, schoon hij zelve niet rein zij.

Wat belangt mijne CLARISSA, ik bekende, dat ik naauwlijks denken kan, dat 'er ooit zulk eene engel in van eene vrouw was. Maar heeft zij, gelijk boven gemeld is, niet reeds stappen gedaen, welke zij zelve veroordeelt? Stappen, tot het doen van welke de wereld en haare eigene familie haar niet *bekwaam* dagt? En welke haare eigene familie haar niet vergeeven wil?

En het dunke u niet vreemd, dat ik weigere naar iets te hooren, 't welk van wegens hooggaende *tergingen* ten voordeele van eene Puik-Deugd wordt ingebracht. „ Zijn niet tergingen en

„ ver-

„ verzoeken de Proeven der Deugd? Eener
 „ Puik-Deugd moet het niet geoorlofd zijn, zig
 „ wegens *tergingen* te schenden of te bederven.

Mag men dan niet toestaen, dat het Ge-
 „ lukkig slaagen van hem, die haar dus verre kon
 „ brengen, eene aanmoediging voor hem zij
 „ om eens te beproeven of hij haar niet *verder*
 „ kan brengen? „ Het is maar om het eens te be-
 „ proeven. Wie zou schroomen voor eene beproe-
 „ ving van dit Godlijk schepzel? „ Gij weet, dat
 „ ik meer dan eens, twee, of driemaal, jonge
 „ vrouwen van Naam en Eere het vuur aan de
 „ toonen gelegd hebbe; en nooit ontmoetede ik
 „ nog eene, die het eene maand uithield; nog
 „ zo lang inderdaad dat het mijne vindinge kon
 „ belemmeren. Ik hebbe daaruit een besluit te-
 „ gen de geheele Sexe opgemaakt. „ En indien
 ik nu geene Deugd gevonden hebbe, die niet ver-
 leid kan worden, wil ik zweeren dat 'er geen ee-
 ne zodanige onder de geheele Sexe is. Is 'er dan
 der geheele Sexe niet aan gelegen, dat deeze be-
 proevinge geschiede? En wie is 'er, die deeze La-
 dy kent, welke op haar hoofd de eere van alle
 niet zou willen stellen? ——— Laat haar, die
 'er iets tegen heeft, voor den dag koomen, en
 begeeren om haare plaatze te bekleeden.

Ik moet u verzekeren, dat ik een verschrikke-
 lijk hoog gevoelen hebbe van de Deugd; gelijk
 ik ook hebbe van alle die gaaven en voortreffelij-
 heden, welke ik zelve niet in staat geweest ben te
 verkrijgen. Ieder vrijleeveur zou dit niet zeggen,
 nog dus *denken*. ——— Daar dus ieder reden,
 welke hij gebruikt, ter veroordeeling strekt van

zijne eigene daaden, gelijk zommige denken zouden. Dog ongeveinsdheid is altoos een uitteekend deel van mijn character geweest.

De Satan, welken gij, zo gij wilt, in dit geval, mijnen aanstoker noemen moogt, stelde den vroomen man eertijds op de gestrengste proeven. „ Aan zijn gedrag onder deeze Beproevingen, „ was die vroom man zijne eere en zijne toekommende belooningen verschuldigd. „ Een onschuldige, zo men aan hem twijffele, moet wenschen om op eene billijke wijze en voor de vuist ter proeve gebragt te worden.

Reinaldo wees bij Ariosto wel des Mantuaanschen Ridders Proef-Beker van de hand, welke ter toetse dienen zoude van de kuisheid zijner Vrouwe (a) — Deze was zijne reden, waarom hij naliet 'er de proef van te neemen: „ Waarom zoude ik naar eene zaak zoeken, die ik „ niet gaarn zou vinden? Mijne Huisvrouw is een Vrouw. De Sexe is broos. Ik kan geen „ beter geloof van haar hebben, dan ik hebbe. „ Het zou tot mijne eigene schaade zijn, zo ik „ reden vond om erger gedagten te hebben. „ Dog Reinaldo zou de beproevinge van de Lady niet geweigerd hebben, voor dat zij zijne Vrouw *wierd*; en wanneer hij mogelijk zijne rekening zou gevonden hebben in haar te ontdekken.

Wat mij belangt, ik zoude, schoon getrouwd, den Beker niet hebben van de hand gewezen, al waare het maar op hoope van reden te vin-

(a) De vertelling luidt, Dat al wie uit deezen beker dronk, zo zijne vrouw eerbaar waare, daaruit zonder plengen drinken konde: Zo niet, dan had het strijdige plaats.

Vinden om mijn *goed* gevoelen van de eerbaarheid mijner Huisvrouw te bevestigen; en op dat ik weeten mogt of ik eene Slang, dan of ik eene Duif in mijnen boezem had.

Dog weder tot mijn stuk — „ Wat moet „ dog die Deugd zijn, welke geen beproevinge „ kan uitstaen? — Welke die Vrouw, die „ wenschen zoude die te mijden?

Wel dan, eene beproevinge schijnt noodzaakelijk om de Eere van een zo uitmuntend Schepzel *verder* te bevestigen.

En wie zal haar op deeze proeve stellen? — Wie anders dan de man, die haar reeds, gelijk zij denkt, verleid heeft om in *geringer* stukken af te dwaalen? — En dit om *baarszels wille* in eenen tweederleijen zin — Niet alleen, voor zo verre hij in staat geweest is om *eenigen* indruk op haar te maaken, maar ook alzo het haar *leed is* dat hij dien indruk gemaakt heeft; en zij dus ondersteeld mag worden op haare hoede te zijn tegen zijne verdere aanslagen.

De Toestand, waarin zij tegenwoordig is, moet men bekennen, is voor haar ongunstig: Dog zo zij overwint, zal dat tot haare eere gedijen.

Schuw derhalven geen verdere beproevingen, mijne waarde ziel, nog haat mij om dat ik ze doe.

„ Want welke vrouw kan gezegd worden deugdzaam te zijn, voor dat zij beproefd „ geweest is? „

„ Nog behoort *eene* pooginge, *eene* beproevinge, genoeg te zijn. Waarom? Om dat het „ hart eener vrouwe op den eenen tijd van *di-* „ *mant*, op den anderen van *was* kan zijn „ —

Gelijk ik dikwijls ondervonden hebbe. En gij ook, ongetwijfeld.

De vrouwen, dunkt mij, dat gij zegt, zouden 'er heel wel mede staen, indien zij alle stonden beproefd te worden! —

Maar, Jan, daar ben ik ook weer niet voor. Schoon ik zelve een Guit ben, ik ben geen Guitens vriend; uitgezonderd van u en ons genootschap.

En dit zij een van de Zedelessen uit mijn langwijlig onderzoek — „Laaten die prijtes, wel-
„ke niet *op den pijnbank* willen gelegd worden,
„gelijk ik het noemen mag, daarnaar haare keu-
„ze doen. Laaten zij den voorrang in haare
„gunst geeven aan vroomer eerlijke maatige ge-
„zellen, die niet gewend zijn om honden-poet-
„zen te speelen: Die genegen zijn om haar te nee-
„men zo als zij zig *aanbieden*; en die zelve taa-
„melijk goed zijnde, andere niet ligt verdenken. „

Maar wat, dunkt mij, dat gij vraagt, staet 'er te worden van de Lady, zo zij te kort schiet?

Wat? — Wel, zal ze niet, *indien eens te ondergebracht, altoos zijn te ondergebracht?* Een ander van de zetregelen van ons Ligtmiffen. En welk een onschatbaar vermaak voor eenen Huwelijks-haater, welk eene verrukkelijke gedagte, in staat te zijn om zulk eene vrouw als Juffer Clarissa Harlowe over te haalen om met hem te leeven, zonder *weezenlijke* veranderinge van naam!

Maar zo zij weerstand biede — Indien zij haare beproevinge edelmoedig doorstae? —

Wel, dan wil ik haar trouwen; en mijn gesternte danken voor zulk eene engel van eene vrouw.

Maar

Maar zal ze u dan niet haaten? ——— Zal ze niet weigeren ———

Neen, neen, Jan! — In dusdanigen toestand en omstandigheden als wij zijn, vreeze ik daar niet voor. En mij haaten! Waarom zou zij den man haaten, die haar op de proef bemint?

En dan nog, om een weinigje te reppen van *represaille* ——— Ben ik niet regtvaardig in mijne besluiten om *haare* Deugd te beproeven; die beslooten heeft, gelijk ik zeggen mag, om de *mijne* te beproeven? die verklaard heeft, dat zij mij niet trouwen wil, voor dat zij hoope heeft op mijne Hervorminge?

En nu, om van deeze bedaarde redeneeringe een einde te maaken, wilt gij zelve (welken ik ondersteld hebbe een voorspraak voor de Lady te zijn, om dat ik weete dat Lord M. u heeft aangezet om het vermogen, hetwelk hij agt dat gij op mij hebt, te gebruiken, om mij te overreeden dat ik mij in het Hek begeeve; *wilt gijzelve*) mij wel niet toestaan dat ik eens beproeve, of ik het *vrouwlijke* in haar niet kan verwekken? ——— Dat ik beproeve, of zij, met die gloeiende welgemaaktheid van leden, en dien vollen bloey van prille schoonheden, door welke zij elk oog naar zig trekt, ten aanzien van het groot artikel wezenlijk onbuigbaar zij?

Laate ik dan beginnen, naar dat de gelegenheid zig voordoet. ——— Ik zal; en haar gadeslaen in alle haare treden, om eene uitglippende te vinden; en elk oogenblik op haar letten, om het regttijdig oogenblik te vinden. En te meer, dewijl zij mij niet spaart, maar alle gelegenheid

waarneemt die zig aanbiedt, om mij te kwellen en te plaagen; en niet verwagt nog denkt, dat ik een goed man ben.

Zo zij eene *vrouw* zij, en mij *heminne*, zal ik haar zekerlijk wel eens op eene struikelinge betrappen: Want de Min was altoos gewoon de geene te verraden, die haar huisvest: En daar de Min van *binnen*, ik van *buiten* ben, zal zij *meer* dan eene vrouw moeten zijn, gelijk de Dichter zegt, of ik *minder* dan een man, zo het mij niet gelukke.

Nu, Belford, is alles uit. De Lady is de mijne; zal nog *meer* de mijne zijn. Het Huwelijk, zie ik, is in mijne magt, nu *zij* 'er in is. Anders waare het misschien zo niet geweest. Zo ik haar kan hebben *zonder* trouwen, wie kan mij beschuldigen dat ik het eens beproeve? Zo *niet*, groot zal dan haar roem zijn, en mijn vertrouwen in 't toekoomende. En zij zal dan de offerande wel verdienen, welke ik haar van mijne vrijheid zal opdraagen; en van haare Sexe Eerbewijzingen naast aan de godlijke, om dat zij een bewijs verschaft heeft, „ dat 'er eens eene vrouw was; wel „ ker Deugd geen beproevingen, geen krijgslis- „ ten, geen verzoekingén, van den man zelf wel- „ ken zij niet haatede, konden overmeesteren. „

Nu kunt gij mijn geheelen Omloop zien: Als in een spiegel kunt gij dien zien. ——— C A-
BALA, evenwel, is het woord (a); en laat het geheim u niet ontsnappen zelf in uwe droomen.

Nie-

(a) Dit woord, zo wanneer het van iemand deezer Heeren gebruikt wierd, was volgens afspraak onder hen eene leuze van een onschcenbaar geheim.

Niemand twijfelt , of zij staet mijne Vrouw te worden. Laat haar voor zodanig doorgaen , als ik de leuze geeve. „ Ondertusschen zal Hervor- „ minge mijn schild zijn; de eene of andere van „ de vrouwluij in London , zo ik haar daar kan „ krijgen , mijn Lok-vogel „ En dus veel voor ditmaal.

XV. BRIEF.

Juffer HOWE , aan *Juffer* CLARISSA HAR-
LOWE.

[Ten antwoord op den V en XI. Brief.]

Bekommer u niet zo zeer , mijne waardste vriendin , over de krakeelen tusschen mijne Moeder en mij. Wij hebben elkanderen des niettegenstaende hartlijk lief. Indien mijne Moeder mij niet had om te bekijken , moest zij iemand anders daartoe vinden. En wat mij belangt , ik ben eene zeer stoute meid; en waare 'er deeze gelegenheid niet , daar moest eenige andere zijn om zulks te toonen.

Gij hebt mij wel hooren zeggen , dat het dus altoos tusschen ons gelegen was. *Anders* kondt gij het niet geweeten hebben. Want als *gij* bij ons waarr , bragt gij ons beide in eene goede harmonie; en waarlijk , ik had altoos meer schroom voor u , dan voor mijne Moeder. Dog dat Ont-
zag

zag ging ook egter gepaard met Liefde. Uwe bestraffingen, gelijk ik altoos ondervonden hebbe, zijn zo lieflijk mild en leerzaam; zo baarblijkelijk geschikt om te bevoordeelen, en niet om te tergen, dat een edelmoedige inborst daardoor wel moet verbeterd worden. Maar, luister hier nu eens naar mijne goede Mama, als gij niet bij ons zijt ——— Gij zult, zegge ik u, Jansje. Ik wil het zo hebben. Weete ik het niet best? Ik wil gehoorzaamd worden. Hoe kan eene Dogter, die wat krijgel is, zulk eene taal verdraagen; en geen lust hebben om ongehoorzaam te zijn?

Raad mij niet, mijne waarde, om mijns Moeders verbod van briefwisseling met u te ondertekenen. Zij heeft geen reden voor hetzelfde. Nog zou zij uit haar eigen oordeel dat verboden hebben. Die misselijke pasganger, die oude ziel, uw Oom (wiens bezoeken menigvuldiger zijn dan ooit) door uwe kwaadaartige en eigenbaatige Broeder en Zuster aangestookt, geeft daartoe aanleidinge. En zij hebben mijns Moeders lippen slegts geleend, nu zij zo verre van u af zijn, om zig daarvan als eene soort van spreek-trompet te bedienen. Het verbod, zegge ik nog eens, kan niet uit haar hart voortkoomen: Dog zo het al zo waare, is 'er zo veel gevaar uit te dugten, dat ik voortgae met te schrijven aan eene van mijne eigene Sexe, als of ik schreef aan eenen van de andere? Laat verslagenheid en wederwaardigheid, en eene reeks van onderdrukkingen, welke gij zijt doorgelopen, uwen geest niet verzwakken, mijn allerlieft sehepzel; en u ongemakken doen zien, daar

daar 'er onmogelijk geen kunnen zijn. Is uw talent *papierbekladden*, gelijk gij het noemt; dat is het mijne ook — En ik zal voort kladden, bij alle gelegenheden; en wel aan u; zij mogen zeggen wat zij willen. Nog laat uwe Brieven vervuld zijn met de zelfbeschuldigingen, van welke gij gewag maakt: Daar is geen reden tot dezelve. Ik wenschte wel, dat uwe Anna Howe, die in haars Moeders huis gebleeven is, maar half zo goed waare als Juffer Clarissa Harlowe, die uit haars Vaders is gedreeven.

Ik zal over uwen Brief aan uwe Zuster niets zeggen, tot dat ik de uitwerkinge zie, die dezelve hebben zal. Gij hoopt, zegt gij mij, dat gij uw geld en kleederen u gezonden zult krijgen, niet-tegenstaende mijn gevoelen in het tegendeel — Het is mij leed, dat ik u te berigten hebbe, hoe ik even hebbe gehoord, dat zij eene raadsvergaderinge over uwen Brief gehouden hebben; en dat uwe Moeder de eenige persoon was, die 'er voor was om u uw goed te zenden; en overstemd wierd. Ik beveele u derhalven mijne aanbiedinge aan te neemen, die ik in mijnen laatsten gedaen hebbe; en geef mij omstandiglijk te kennen wat u ontbreekt, waarmede ik u buiten dat voorzien kan.

Stel uwe gedagten niet zo zeer op eene Verzoeninge, dat zulks u zou verhinderen eenige goede gelegenheid aan te grijpen om u te voorzien van eenen beschermer; zulk eenen, als de man zal zijn, die, gelijk ik mij verbeelde, als een regte Man en Voogd, aan niemand zal toelaaten u te mishandelen buiten hemzelven.

Wat

Wat kon hij dog meenen, met zulk eene, als gij meldt, te laten voorbijglippen? Ik weete niet, hoe ik u zou beschuldigen; want hoe kondt gij verder gaen dan stilzwijgen en bloozen, wanneer de malle vent kwam met zijne waarneeminge van de bepaalingen, waaraan gij hem nog in eenen anderen toestand zijnde verbonden hadt? Dog, gelijk ik u boven te kennen gaf, gij jaagt de luiden weezenlijk ontzag aan. En, op mijn woord, gij spaardet hem niet.

Ik herhaale hetgeen ik in mijnen laatsten gezegd hebbe, dat gij eene zeer netelige rol te speelen hebt: En ik zal 'er bijvoegen, dat gij een Gemoed hebt, 't welk veel te teder is voor uwe rol. Maar wanneer de Minnaar om hoog klimt, moet de Juffer nederdaalen. Hij is van natuure trots en hoogmoedig. Ik geloove, dat gij hem moet aanklampen van den kant zijns *hoogmoeds*, welke hij zijne *eere* noemt: En dat gij den sluier een weinig meer moet afgooijen. En ik wou wel dat gij uwe wenschen, om niet bij hem te zijn gekoomen, en diergelijke, in zijn bijzijn wat inbondt: Wat heeft wenschen te beduiden, mijne waarde? Hij zal dat niet willen verdraagen. Gij kunt bezwaarelijk dat van hem verwagten.

Niettemin is het eene doordringende spijt voor mijne grootsheid, dat eenige schobbejak van die Sexe in staat zij om over eene Clarissa te zegepraalen.

Ik kan evenwel niet nalaaten te zeggen, dat ik het uiterst behaagen sceppe in uwen moed: Zo veel Zagtheid, daar Zagtheid vereischt wordt,

zo veel Moed, daar Moed wordt gevorderd —
Welk eene *waare* Grootmoedigheid!

Dog ik geloove, dat gij, in uwe tegenwoordige omstandigheden, u een weinig meer op agterhoudinge moet uitleggen, in gevallen wanneer gij op hem misnoegd zijt, en een weinig plooijen. Die ootmoedigheid, welke hij aanneemt als gij op hem los gaet, is hem niet natuurelijk.

Mij dunkt, ik zie den man bedremmeld, en als een gek staen kijken, gelijk gij hem schildert, onder uwe bestraffende ontzaglijkheid! — Dog hij is geen gek. Zet hem niet aan, om Wraakzucht te mengen onder zijne Liefde.

Gij zijt zeer ernstig, mijne waarde, in den eersten van de twee Brieven, welke ik voor mij hebbe, ten aanzien van den Hr. Hickman en mij; en ten aanzien van mijne Moeder en mij. Maar wat het laatste betreft, daaromtrent moet gij niet te stemmig zijn. Zo het op den eenen tijd niet wel tusschen ons staet, op den anderen staet het niet kwaalijk. En terwijl ik bekwaam ben om haar te doen glimlachen in het midden van de toornigste buij, waarin zij nog ooit bij de tegenwoordige gelegenheid uitspattede, (schoon zij het zomtjids wel zou willen nalaaten, zo zij het beletten konde) dat is een heel goed teken; een teken, dat het misnoegen nooit diep kan zitten, nog van langen duur zijn. En dan nog brengt een minzaam woord, of vriendlijk gezigt, jegens haaren gunstling Hickman, ten allen tijde den eenen in verrukkinge, en de andere in een taame-lijk goeden luim.

Dog uw geval snert mij in mijn hart; en met
alle

alle mijne lugtigheid, moeten de *beide* goede luiden zomtijds wel eens hun aandeel gevoelen van die finerte; nog zal dat overgaen, zo lang gij in eenen staat van onzekerheid zijt; en bijzonderlijk daar ik niet in staat geweest ben om die bescherminge voor u 'er door te haalen, waardoor de ongelukkige stap zou zijn voorgekoomen, welks noodzaakelijkheid wij beide, met zo veel reden, beweenen.

Ik hebbe 'er alleen maar bij te doen (en dit was ook niet eens noodig u te zeggen) Dat ik ben, en altoos zijn zal,

*Uwe hartlijk toegenegene Vriendin en
Dienaares,*

ANNA HOWE.

XVI. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE.

Gij berigt mij, mijne waarde, dat mijne kleederen en de kleine somme gelds, die ik agterliet, mij niet zullen gezonden worden. — Dog ik zal 'er nog al op hoopen. Het is nog vroeg in den tijd. Wanneer hunne driften bedaa- ren, zullen zij de zaak wel beter overweegen; en bijzonderlijk daar ik mijne altoos waarde en voortreffelijke Moeder in dit verzoek te vriend heb-

hebbe. O die minlijke toegeevendheid! Welk een hartzeer hebbe ik haarentwege gehad, en hebbe ik nog!

Gij raadt mij om geen staat te maaken op eene Verzoeninge. Ik maake, ik kan daarop geen staat maaken. Dog niertemin legt deeze wensch mij naaft aan 't hart. En wat deezen man belangt, wat kan ik dog doen? Gij ziet, *dat het Trouwen volstrektlijk niet in mijne eigene magt is*, zo ik al *geneigd* mogt zijn om dat te kiezen boven de pooginge, welke ik agte voornaamlijk in 't oog te moeten hebben om tot eene Verzoeninge in 't werk te stellen.

Gij zegt, hij is hoogmoedig en trots — Zo is hij inderdaad. Maar kunt gij dog van gevoelen zijn, dat hij zou voorhebben mij tot de peil van zijnen laagen hoogmoed te vernederen?

En wat meent gij, mijne waarde vriendin, als gij zegt, dat ik *den sluier een weinig meer* moet afgooijen? — Ik wist inderdaad nooit dat ik eenen droeg. Ik kan u wel verzekeren, dat zo ik in den Hr. Lovelace iets gewaar worde, hetwelk zweemt naar een oogmerk om mij te vernederen, zijne trotsheid mij nooit eene zwakheid zal doen ontdekken, die eener persoon onwaardig zij, welke met uwe vriendschap vereerd wordt; dat is te zeggen, die of mijner *Sexe*, of *mijzelve*, die ik *te vooren* was, onwaardig zij.

Dog ik hoope, daar ik buiten alle andere bescherminge ben, dat hij niet bekwaam is tot eene vuige of *lange* wraakzugt. Zo hij eenige ongemeene moeilijkheid mijnentwille gehad heeft, mag hij zigzelve zulks niet danken? Hij mag

het immers; en zo het hem beliest, zijn *Charakter* wijten, hetwelk, gelijk ik hem gezegd hebbe, mijnen Broeder ten minsten een *voorwendzel* tegen hem verschafte. En daarenboven, deed ik hem ooit wel eenige beloften? Betuigde ik ooit Liefde voor hem te hebben? Wenschte ik ooit, dat hij in zijn aanzoek mogt voortgaen? Had mijns Broeders heftigheid de zaaken niet in de war gejaagd, zou dan mijne onverschilligheid jegens hem niet naar alle waarschijnlijkheid (gelijk mijn oogmerk was) zijnen hoogmoedigen geest verdrooten hebben (a), en hem doen vertrekken naar London, daar hij voornaamlijk zijn verblijf plegt te houden? En indien hij dit gedaen *had*, zou 'er dan geen einde geweest zijn van alle zijne vrijerij en hoope? Want geen aanmoediging had ik hem gegeven: Nog hield ik toen briefwisseling met hem. Nog zoude ik, geloof mij, zulks begonnen hebben — het noodlottig Gevegt toen nog niet zijnde voorgevallen; 't welk mij naderhand daarin wikkeld om den wil van anderen (dwaaze die ik was!) niet om mijzelve. En kunt gij, of kan *hij*, van gedagten zijn, dat zelf deeze briefwisseling, die ik maar voor eenen tijd meende aan te houden (welke mijne Moeder, (b) in 't voorbijgaen, met oogluiking toeliet) dus zou geëindigd hebben, waare ik niet van den eenen kant gedreeven, en van den anderen geplaagd, om daar mede aan te houden, terwijl de gelegenheid, die dezelve eerst aan den gang bragt, nog aanhield? Wat voorwendzel heeft hij dan, al waare

(a) Zie D I bl. 37.

(b) Zie D. I. bl. 42.

te ik volstrektlijk in zijne magt, om zig tegen mij te wreken, wegens de misdaden van anderen; en door welke ik meer geleden hebbe dan hij?

—— Het kan, het kan niet zijn, dat ik reden zou hebben om te dugten, dat hij zulk een onedelmoedig, zulk een slecht man zij.

Gij gebiedt mij, mij niet te bekommeren over de krakeelen tusschen uwe Moeder en u. Kan ik nalaten mij daaromtrent te bekommeren, daar die krakeelen om mijnentwille voorvallen? Dat dezelve verwekt (of zal ik zeggen, gerokkend?) worden door mijnen Oom, en mijne andere nabestaenden, moet zekerlijk mijne bekommeringe vermeerderen.

Dog ik moet aanmerken, misschien te spitsvinnig voor den staat, waarin mijn gemoed thans is, dat de gezeggen, welke gij van uwe Moeder opgeeft, als zo veele *commando's* die gij kwaalijkt neemt, zeer gestreng streeken zijn tegen uzelve. Bij voorbeeld — Gij zult, zegge ik u, *Jansje*, geeft duidelijk te kennen, dat gij haaren wil betwist hadt — En zo ook met de overige.

En laate ik wijders aanmerken, ten opzigt van hetgeen gij zegt, dat 'er dezelve reden niet kan zijn voor een verbod van briefwisseling met mij, als 'er was van de mijne met den Hr. Lovelace; dat ik also weinig dagt om kwaade gevolgen van mijne briefwisseling met hem toen ter tijd, als gij nu kunt denken van de uwe met mij. Dog indien *gehoorzaamheid een pligt zij*, is het *verbreeken* daarvan eene *misdad*, hoe verschillende de omstandigheden ook zijn mogen. Het is zekerlijk niet loflijk, ons eigen oordeel tegen het

oordeel onzer ouden aan te stellen. En indien het strafbaar zij zo te doen, ben ik gestrenglijk gestraft; en dat is het waarvoor ik u waarschuwde; uit mijne eigene diere ondervindinge.

Nogthans, God vergeeve het mij! geeve ik deezen raad tegen mijzelve met zeer groote moeilijkheid; en ik hebbe, om de waarheid te zeggen, tegenwoordig die sterkte van geest niet, om ze te kunnen van de hand wijzen. Dog indien de gelegenheid niet verandere, zal ik het verder in overweeginge neemen.

Gij geeft mij zeer goeden raad ten aanzien van deezen man; en ik danke u daarvoor. Hetgeen gij mij gebiedt, om meer *agterhoudinge* te gebruiken in mijn misnoegen tegen hem uit te drukken, daartoe mag ik misschien mijn best doen. Maar te *plooijen*, gelijk gij het noemt, dat, mijne waardste Juffer Howe, kan niet gedaen worden van

Uwe eigene

CLARISSA HARLOWE.

XVII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, aan Juffer
Howe.

Gij moogt wel gelooven, mijne waarde Juffer Howe, dat de omstandigheid van het geraas
en

en geschreeuw binnen de tuindeur, op voorleeden Maandag, mij geen kleine ongerustheid gaf, als ik bedagt dat ik in de handen was van eenen man, die door eene zo snoode voorbedagtheid, mij een strik kon spannen om mij mijzelve te ontfutzele, gelijk ik het dus menigmaal genoemd hebbe.

Zo dikwijls hij onder mijne oogen kwam, bragt de gedagte hiervan mij in eene verontwaardiging, welke mij een tegenzin deed krijgen in zijne tegenwoordigheid; en te meer, also ik mij verbeeldde in zijn gelaat eene zegepraal te bemerken, welke mij mijne zwakheid in dat opzigt verweet; schoon het misschien dezelve leevendigheid en blijgeestigheid waare, die gemeenlijk zijne rekken inheeft.

Ik had beslooten om hem over dit onderwerp onder handen te neemen, de eerste reize dat ik maar geduld genoeg kon hebben om met hem daaraan te beginnen. Want behalven dat het mij bij uitstek gevoelig was wegens de natuure van de list, verwagtede ik aarzelen en uitvlugten, zo hij schuldig waare, die mij zouden ontfoken hebben: En zo hij geen schuld bekende, zulke onvoldoende verklaaringen, welke mijn gemoed nog in twijffel en ongerustheid zouden hebben gehouden; en bij ieder nieuwe ergernis, die hij mij mogt geeven, mijn tegenzin tegen hem zouden aanzetten.

Ik hebbe de gelegenheid gehad, waarop ik wagtede; en zal den uitlag u voor oogen leggen.

Hij maakte zijn hof bij mij, en zegt mijn goed

goed gevoelen te winnen in zeer beleefde bewoordingen, en met grooten ernst zig beklagende, dat hij hetzelve verlooren had; verklaarende, dat hij niet wist hoe hij zulks had verdiend; en mij eene onverschilligheid jegens hem toeschrijvende, welke tot zijn oneindig leedweezen, van uur tot uur scheen toe te neemen. En hij verzocht mij, dat ik hem dog alles wat mij op het hart lag zou te kennen geeven, op dat hij gelegenheid mogt hebben om of zijne fouten te belijden en te verbeteren, of zijn gedrag ter mijner voldoeninge te zuiveren, en daardoor zig grooter deel te verwerven in mijn vertrouwen.

Ik was 'er schielijk bij met hem te antwoorden ——— Wel, mijn Hr. Lovelace, dan zal ik u een ding zeggen met eene vrijmoedigheid, welke misschien meer overeenkooft met *mijn* character, dan met het *uwe* [*Dat hoopte hij niet, zeide hij*] 't welk mij een zeer slegt gevoelen van u geeft, als van een arglistig en bedriegelijk man.

Ik luistere heel aandagtig toe, Madam.

Nooit kan ik taamelijke gedagten van u hebben, zo lang het geraas en de stem, die ik aan de tuindeur hoorde, en welke mij den schrik aanjoeg, waarmede gij zo zeer uw voordeel deedt, onverantwoord blijft. Zeg mij rondlijk, zeg mij opregtlijk, alles wat betreft die omstandigheid; en uwe handelingen met dien ondeugenden Joseph Leman; en naar dat gij deeze bijzonderheid duidelijk en onbewimpeld bloot legt, zal ik een oordeel vormen over uwe toekomende betuigingen.

Ik zal, mijn waardste leeven, zeide hij, u
al-

alles zonder agterhoudinge vertellen ; en hoope dat mijne opregtheid in het verhaal al datgeen zal vergoeden , 't welk gij in de daad onregtmatig agten moogt.

„ Ik wist niets van deezen karel , zeide hij ,
 „ deezen Leman , en zou het mij onwaardig gerekend hebben om tot zo laage handelwijze mijne toevlugt te neemen , als den knegt van eenige familie om te koopen , om mij in de geheimen dier familie toe te laten ; had ik niet ontdekt , dat hij eenen knegt van mij poogde te verleiden , om hem kundschap te geeven van alle mijne onderneemingen , van alle mijne onderstelde minnaarijen , en , in 't kort , van elk bedrijf mijns bijzonderen leevens zo wel , als van mijne omstandigheden en verbintenissen , en dit om beweegredenen , die te klaar blijken om 'er meer van te spreken.

„ Mijn knegt vertelde mij zijne aanbiedingen , en ik beval hem , om mij , buiten weeten van den knaap , eene zamenpraak te laten hooren , welke tusschen hen stond gehouden te worden.

„ In het midden derzelve , en juist zo als hij eene aanbiedinge van geld deed om eene bijzondere zaak te weeten te koomen , met belofte van meer zo het hem bezorgd wierd , kwam ik hem over het mat , en met veel geweld , roepende om een mes om hem zijne ooren af te snijden (welker een ik beet kreeg) met inzicht om daarvan een present te doen , gelijk ik zeide , aan zijne uitzenderen , noodzaakte ik hem om mij te zeggen , wie die waaren.

Uwen Broeder, Madam, en uwen Oom Antonij, noemde hij. „

„ Het was niet moeilijk, wanneer ik hem
 „ op het noemen van dezelve, vergiffenis verleend
 „ had (na dat ik hem de snoodheid van het werk
 „ had voor oogen gesteld, hetwelk hij ondernomen
 „ men had, en de eerlijkheid van mijne oogmerken
 „ omtrent uwe waarde persoon) om hem,
 „ door eene rijker belooning over te haalen tot
 „ mijnen dienst; nademaal hij, tevens, de gunst
 „ van uwen Oom en Broeder kon behouden, also
 „ zo ik niets begeerde te weten, dan 't welk mij-
 „ zelve en u betrof, om ons beide te behoeden
 „ tegen de uitwerkzels eener kwaadwilligheid,
 „ welke alle zijne mede-dienstbouden, zo wel
 „ als hijzelve, gelijk hij erkende, onverdiend ag-
 „ teden. „

„ Door dit middel, bekenne ik aan u, Ma-
 „ dam, hebbe ik menigmaal zijne meesters op
 „ mijne eigene spil gedraaid, zonder dat zij het
 „ zelve wisten: En de knaap, die zigzelve altoos
 „ een *eenvoudig man* noemt, en pocht van zijne
 „ *Conscientie*, was te geruster, also ik mij me-
 „ nigmaal verwaardigde om hem te verzekeren van
 „ mijne eerlijke oogmerken; en also hij wist, dat
 „ het gebruik, hetwelk ik van zijne kundschap
 „ maakte, naar alle waarschijnlijkheid, strek-
 „ te ter voorkooming van doodlijke ongeluk-
 „ ken. „

„ Ik was te meer in mijnen schik met zijnen
 „ dienst, also dezelve (ik moet het voor u beken-
 „ nen, Madam) aan u, zonder dat gij hetzelve
 „ wist, eenen veiligen en ongestoorden uitgang be-
 „ zorg-

„ zorgde (welke u anders misschien niet zo lang
 „ zou toegestaan geweest zijn, als die wierd) in
 „ den tuin en naar de houtfchuur. Want hij nam
 „ bij hen op zig, om op alle uwe beweegingen
 „ te passen: En dat dies te gewilliger (want de
 „ knaap heeft u lief) alzo hij de nieuwsgierigheid
 „ van anderen uit den weg hield (a). „

Dus koomt het uit, mijne waarde, dat *ik*
zelve verpligtinge hebbe aan deezen diepdenken-
 den schalk.

Ik zat stil in verwonderinge; en dus ging hij
 voort.

„ Wat belangt de omstandigheid, wegens
 „ welke gij zo ongunstige gedagten van mij hebt,
 „ ik bekenne rondborstig, dat ik vermoedende dat
 „ gij uw voorneemen om weg te trekken zoudt
 „ herroepen, en in zulken gevalle vreezende dat
 „ wij den tijd te zamen niet zouden hebben, wel-
 „ ke 'er ten dien einde noodig was; ik hem ge-
 „ booden had om iedereen daarvan daan te hou-
 „ den die hij 'er *kon* van daan houden, en zelve
 „ in het gezigt te blijven van de tuindeur; want
 „ ik had vast beslooten u te beweegen, zo het
 „ mogelijk waare, om bij uw voorneemen te
 „ blijven. „ —————

Maar eijlieve, mijn Heer, hoe kwamt gij dog
 aan de gedagten, dat ik mijn voorneemen herroe-
 pen zoude? Ik had wel een Brief van dien inhoud
 voor u ter gewoone plaatze gelegd; maar dien
 hadt gij niet: En hoe, daar ik aan mij de vrijheid
 van herroepen gehouden had, wist gij of ik mijne

K 5

vriend

vrienden niet mogt hebben overgehaald , en dus op goede gronden herroepen?

„ Ik zal zeer opregt handelen , Madam —
„ Gij hadt mij doen hoopen dat , zo gij verander-
„ det van gedagten , gij mij eene zamenkoomst
„ zoudt gunnen om mij van de redenen daarvoor
„ te onderrigten. Ik ging naar de losse steenen,
„ en zag daar den Brief: En alzo ik wist , dat uwe
„ vrienden onbeweegelijk vast stonden op hunne
„ ontwerpen , twijffelde ik niet of de Brief was
„ gerigt ter herroeping of opschorting van uw
„ voorneemen; en waarschijnlijk ook om te die-
„ nen in plaatze van eene zamenkoomst. Ik liet
„ daarom denzelven leggen , op dat , bijaldien gij
„ *berriept* , gij onder de noodzaakelijkheid mogt
„ gesteld zijn van bij mij te koomen , wegens de
„ verwagtinge die gij mij gegeven hadt: En gelijk
„ ik wel bereid kwam , had ik vast beslooten , ver-
„ geef het mij , Madam , welke ook uwe oogmer-
„ ken waaren , dat gij niet zoudt te rug gaen.
„ Hadde ik uwen Brief gekreegen , dan moest ik
„ mij naar den inhoud daarvan geschikt hebben ,
„ voor het tegenwoordige , ten minsten ; Maar
„ daar ik denzelven niet ontvangen had , en gij
„ reden hadt om te denken , dat het mij niet aan
„ stoutmoedigheid ontbrak , in eenen zo wanhoo-
„ pigen toestand , om uwen vrienden in persoon
„ een bezoek te geeven , maakte ik vasten staat
„ op de Bijeenkoomst , waarop gij mij geboden
„ hadt te hoopen. „

Ondeugende Schobbejak! zeide ik; het is mij hartzeer , dat ik u gelegenheid gaf om zo nette maat te neemen van mijne zwakheid! — Dog

zoudt

zoudt gij bestaen hebben de familie te bezoeken waare ik niet bij u gekoomen?

Ik zou zeker! Ik had eenige vrienden in gereedheid, die mij naar hen zouden vergezeld hebben. En had uw Vader mij geweigerd gehoor te geeven, dan zoude ik mijne vrienden met mij genomen hebben naar Solmes.

En wat hadt gij voor, den Hr. Solmes te doen?

Niet het minste leed, zo hij zoet waare geweest.

Maar zo hij *niet* zoet waare geweest, gelijk gij het noemt, wat *zoudt* gij den Hr. Solmes gedaen hebben?

Dat wilde hij mij juist niet gaarn zeggen, antwoordde hij — Niet het minste leed egter aan zijn *persoon*.

Ik herhaalde mijne vraag.

Zo hij het mij *moest* zeggen, hij had alleen voorgenomen den *armen kwant* weg te voeren, en hem te verbergen, voor eene maand of twee. En dit zou hij gedaen hebben, daar mogt van gekoomen zijn wat 'er wilde.

Hoorde men ooit van zulken schobbejak! — Ik zugtede uit den diepsten grond mijns harten; Dog gebod hem daarvandaan te vervolgen, daar ik hem in de reden was gevallen.

„ Ik belastede den knaap, gelijk ik u te kennen gaf, Madam, zeide hij, om zig te houden in het gezigt van de ruindeur: En zo hij vond, dat wij in redenwisseling waaren, en 'er iemand kwam (voor dat gij kondt te rug keeren zonder ontdekt te worden) wiens koomst van gewelddaadige uitwerkzels zou kunnen gevolgd

„ wor-

„ worden, hij luid zou schreeuwen; en dit niet
 „ alleen om zigzelven voor hunne agterdogt op
 „ hem te beveiligen, maar ook om mij te waar-
 „ schuwen dat ik mij voortpakte, en u zo het
 „ mogelijk waare, beweegen mogt (ik bekenne
 „ het, Madam) om met mij door te gaen, volgens
 „ uwe eigene opstemminge. En ik hoope, dat
 „ alie omstandigheden in aanmerkinge genomen
 „ zijnde, en het gevaar waarin ik was van u voor
 „ altoos te verliezen, de erkenenis van deeze
 „ raadslagen, of zo gij *niet* bij mij waart gekoo-
 „ men, van *dien* aanslag op Solmes, mij uwe
 „ haat niet zal op den halze haalen: Want waa-
 „ ren zij gekoomen, gelijk *ik* zo wel als *gij* ver-
 „ wagtede, wat een veragtelijke deugniet moest
 „ ik geweest zijn, zo ik u had kunnen overlaten
 „ aan de baldaadige mishandelingen van eenen
 „ Broeder en andere van uwe familie, welker
 „ bermhartigheid wreed was, wanneer zij nog het
 „ voorwendzel niet hadden, 't welk deeze ontdek-
 „ te bijeenkoomst hun verschaft zou hebben! „

Wat een deugniet, zeide ik! ——— Maar,
 mijn Heer, indien 'er, ondersteld zijnde dat uw
eigen berigt van dit zeldzaam stuk naar waarheid
 zij, iemand aankwam, hoe kwam het dan, dat ik
 alleen dien man zag, dien Leman (ik *dagt* wel dat
 hij het was) buiten de deur, en van verre ons
 nakijken?

Zeer gelukkig is het! zeide hij, zijne hand
 eerst in den eenen, daarna in den anderen zak
 steekende — Ik hoope dat ik het niet hebbe
 weggegooid — Het is, misschien, in den
 rok, dien ik gisteren aanhad — Weinig dagt
 ik,

ik, dat het noodig zou zijn het te voorschijn te brengen — Maar ik koomte gaarn tot een volkoomen bewijs, wanneer ik maar kan — Ik *mag* los zijn — Ik *mag* agtloos zijn. Dat *ben* ik inderdaad — Maar geen mensch, ten *u-
wen* aanzien, Madam, had ooit een opregter hart.

Daarop naar de deur van de zaal treedende, riep hij zijnen knecht om hem den rok te brengen, dien hij gisteren aanhad.

De knecht deed zo. En uit den zak haalde hij, t' zamengevoddert, als een papier waarop hij geen agt geslagen had, een Brief, geschreeven van dien Joseph, en gedagtekend Maandag-avond; in welken hij vergiffenis verzoekt wegens het zo schielijk schreeuwen — „ Zeggende,
„ Dat zijne vrees om ontdekt te worden van aan-
„ weerkanten zig te laten gebruiken, hem, wan-
„ neer een kleine hond (die hem altoos volgt)
„ door de * phyllirea-haag heen kwam dringen,
„ had doen waanen, als of Lijsje, of een van
„ zijne heeren 'er nabij was: En als hij zijnen
„ mislag bespeurde, dat hij toen de deur geopend
„ had met zijn eigen sleutel (welken de listige
„ deugniet bekende dat hij hem bezorgd had) en
„ onbedagt in schielijkheid was uitgelopen, om
„ hem verwittigd te hebben, dat zijn geschreeuw
„ alleen uit zijnen schrik ontsaen was: „ En hij
voegde 'er bij, „ dat zij al naar mij aan 't zoeken
„ waa-

(*) Dit is een boom die in Engeland zeer gemeen is, en tot haagen gebruikt wordt, dog die geen Neerguitichen naam heeft. Vert.

„ waaren toen hij weder te rug keerde (a). 92

Ik schuddede mijn hoofd — Slim! slim! slim! zeide ik, op zijn best genomen! — O mijn Hr. Lovelace! God vergeeve en verbeter u! — Dog gij zijt, ik zie het duidelijk (uit het geheel beloop van uw eigen verhaal) een zeer listig, een zeer doortrapt man.

De Liefde, mijn waardste Leeven, is vernuftig. Nagt en dag hebbe ik mijne botte hersens [*O mijn Heer, dagt ik, geen botte! Het zou misschien goed zijn, indien dit zo waare*] als op den pijnbank gerekt, om wegen uit te denken ter voorkoominge van de opofferinge welke men met u voorhad, en van de ongelukken die daarop moesten gevolgd zijn: Zo weinig vastheid nog in uwe genegenheid: Zulk eene onverdiende partijchap van uwe vrienden: Zo veel gevaar om u van wegens *beide* oorzaaken voor altoos te verliezen. Ik hebbe de geheele veertien dagen lang voor laastleeden Maandag, geen half uur rust aan malkanderen gehad. En ik bekenne voor u, Madam, dat ik het mijzelven nooit zou vergeven hebben, indien ik eenigen raadslag of voorbedagt beleid verzuimd had, om te verhinderen dat gij zonder mij te rug keerdet.

Ik beschuldigde mijzelve weder, dat ik bij hem gekoomen was: En wel met regt; want daar waaren veele kansen tegen een, dat ik *niet* waare bij hem gekoomen. En indien ik dat niet gedaen had,

(a) Zie zijnen Brief aan Joseph Leman, D. II. Br. 50. tegen het einde, daar hij hem te kennen geeft, dat hij een Brief van deezen aart voor hem zou ontwerpen om uit te schrijven.

had, zouden alle zijne veertiendaagfche overleggingen, ten mijnen opzigte, op niets zijn uitge-loopen; en miffchien zoude ik niettemin Solmes wel hebben kunnen ontkoomen.

Nogthans, zo hij beflooten had om op Harlowe Plaatze te koomen met zijne vrienden, en fnaadlijk gehandeld waare, gelijk hij zekerlijk zou geworden zijn, wat ongelukken hadden 'er niet kunnen volgen!

Maar zijn besluit om met den armen Solmes weg te loopen en hem voor eene maand of zo te verbergen, O mijne waarde! welken deugniet hebbe ik niet met *mij* laten wegloopen, in plaatze van *Solmes*!

Ik vraagde hem, of hij dagt dat zulke baldadigheden als deeze, zulke openbaare fchendingen van de Wetten der Maatschappije, ongeftraft zouden zijn doorgedaen?

Hij had de flouterheid om te zeggen, met eene van zijne gewoone lugtige gebaaren, Dat hij door dit middel zijne vijanden zou hebben te loor gefeld, en mij bewaard voor een gedwongen huwelijk. Hij had geen plezier aan zulke wanhoopige fluiten. Solmes zoude hij niet aan zijn *perfoon* befchadigd hebben. Hij had uit zijn Vaderland moeten vlugten, voor een tijd althans: En, waarlijk, indien hij daartoe genoodzaakt waare geweest (alzo alle zijne hoope op mijne gunft dan zou ten einde geweest zijn) zoude hij een reisgenoot van zijne eigene Sexe bij zig gehad hebben, op welken ik weinig dagt, uit onze familie.

Was 'er ooit zulk een fchobbejak! —
Zekerlijk meent hij mijn Broeder.

En

En zodanig, mijn Heer, zeide ik, in groote verbolgenheid, is dan het gebruik het welk gij maakt van uwen omgekogten overbrenger —

Mijnen omgekogten overbrenger, Madam, viel hij 'er tusschen in! Hij is tot deezer uur zo wel uws Broeders als de mijne. Uit hetgeen ik u openhartig verteld hebbe, kunt gij zien wie deeze omkoopinge begon. Laate ik u verzekeren, Madam, dat 'er veele ongebondene dingen zijn, waaraan ik mij bij *represaille* hebbe schuldig gemaakt, in welke ik de *eerste aanvaller* niet zou geweest zijn.

Alles wat ik verder over dit stuk zal zeggen, mijn Hr. Lovelace, is dit: Dat daar deeze dubbelhartige deugniet, waarschiijnlijk, de oorzaak is geweest van veel kwaad aan beide kanten, en *nog*, gelijk gij bekent, in zijne booze schelmstukken voortgaet, ik het niet meer dan billijk agte, dat mijne vrienden verwittigd worden, welk een schepzel hij zij, dien zommige van hen begunstigen.

Zo als het u beliest, Madam, wat dat belangt — Mijn dienst, zo wel als uws Broeders, is nu genoegzaam voor hem afgedaen. De knaap is 'er wel bij gevaaren. Hij heeft niet voor, om lang in zijnen post te vertoeven. Hij is nu metterdaad in onderhandeling over eene Herberg, welke hem een bestaen zal geeven voor zijn leeven. Ik kan u verder berigten, dat hij den vrijer speelt bij uws Zusters Lijsje: En dat wel *op mijn raad*. Zij zullen trouwen als hij in zijn stijl is. Een Herbergiers wijf is de matres van iedereen; en ik hebbe een ontwerp in mijn hoofd om eenige midde-

delen in 't werk te stellen, waardoor ik *haar* kan berouw doen hebben van haar bits gedrag tegen u tot aan den laatsten dag haars levens.

Wat een boos ontwerp-maaker zijt gij, mijn Heer! — Wie zal aan u het nog grooter kwaad wreeken, waaraan gij u schuldig gemaakt hebt? Ik vergeeve het Lijsje met al mijn hart. Zij was mijne dienstmaagd niet; en maar al te waarschi- nelijk gehoorzaande zij, in 't geen zij deed, de bevelen van haar, welke zij gehoorzaamheid schul- dig was, beter dan ik die gehoorzaande, welken ik meer schuldig was.

Dat kan niet scheelen, zeide de deugniet [*zekerlijk, mijne waarde, bij moet een oogmerk hebben om mij voor hem vervaard te maaken*]: Het besluit was geweest. Lijs moest 'er gevoel van hebben — 'Er gevoel van krijgen door eene daad van haare eigene verkiezinge. Gaarn bragt hij te wege, zeide hij, dat slegt volk zig zel- ven straffen. — Ja, Madam, excuseer mij; dog indien de knaap, indien deeze Joseph, naar uw gevoelen, straffe verdient, mijn ontwerp is uit veele stukken zamengesteld; een man en zijn wijf kunnen niet wel in hun leed van een gescheiden worden, en het kan *hem* ook nog wel eens op zijn dak koomen.

Ik had geen meer geduld jegens hem. Ik zei- de hem dat. Ik zie, mijn Heer, zeide ik, ik zie, bij wat voor een man ik ben. Uw *Geratel* waar- schuwt mij voor de *Slang*. — En weg vloog ik; hem, naar het schein, gemelijk en beteuterd latende.

XVIII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE

Mijne vrijmoedige taal tegen den Hr. Lovelace, toen ik hem weder zag, en het openlijk mishagen 't welk ik uitdrukte tegen zijne maatregelen, zijne zeden, en zijne raadslagen, zo wel als tegen zijne gesprekken, hebben hem genoodzaakt zig een weinig in te binden. Hij geeft voor, dat de dreigementen, welke hij zo even tegen mijnen Broeder en den Hr. Solmes uitsloeg, alleen het uitwerkzel zijn van eene onnozele boerterij. Hij heeft een al te groot belang in zijn Vaderland, zegt hij, dan dat hij zig aan *zulke* onderneemingen zou schuldig maaken, welke hem in de noodzaakelijkheid bragten, om hetzelfde voor altoos te verlaaten. Twintig dingen, bijzonderlijk, zegt hij, heeft hij Joseph Leman van zig laten vertellen, welke *niet* waar *waaren*, *nog konden* zijn, op dat hij zig gevreesd mogt maaken in de oogen van zommige luiden, en dit zuiverlijk met oogmerk om *ongelukken voor te koomen*. Hij is ongelukkig, zo veel hij zien kan, in eene leevendige vindinge, in schielijk middelen uit te denken; en veele dingen worden 'er van hem verhaald, welke hij nooit zeide, en veele welke hij nooit deed, en andere van welke hij alleen gepraat heeft

(ge-

(gelijk zo even), en die hij heeft vergeten, zo dra als de woorden door zijne lippen gegaen zijn.

Dit kan, ten deele, zo wel zijn, mijne waarde. Geen mensch, nog zo jong, kon zo ondeugend zijn als men van hem verhaald heeft. Dog zulk een man aan het hoofd van zodanige deugneten, als men zegt dat hij onder zijn bewind heeft, alle mannen van middelen en onvertsaagdheid, en bekwaam tot zulke onderneemingen als waar-toe ik ongelukkiglijk hem bekwaam gevonden hebbe, wat is 'er wel van hem niet te dugten!

Zijne zorgeloosheid omtrent zijn charaëter, is eene van zijne verschooningen: Eene heel flegte waarlijk! Wat hoope kan eene vrouw hebben van eenen man, die zijnen Goeden naam niet re- kent? ——— Deze lustige kwanten mogen ons, in gemengelde gezelschappen, voor een uur of zo vermaaken, en den tijd korten: Maar een man van eerlijkheid, een man van deugd, is de man die onze Medegenoot behoort te zijn voor ons Leeven lang. Welke vrouw, die het weeren kon, zou het aan de beleefdheid van eenen deug- niet overlaaten, die 'er voor uit koomt alle zede- lijke verpligtingen in den wind te slaen, of hij zijn gedeelte van den huwelijks-pligt betragten wil, en haar met taamelijke bescheidenheid behandelen?

Met deeze denkbeelden, en met deeze beden- kingen, zelve zulk eenen man te zijn toegesnee- ten! ——— Behaagde het den hemel! ——— Dog wat baat nu wenschen? ——— Tot wien kan ik vlugten, indien ik hem ontvlugten wilde?

XIX. BRIEF.

*De Hr. LOVELACE, aan JAN BELFORD;
Schildkn.*

Vrijdag, den 14 van April.

Nooit hoorde ik van zulk een deel zotte padden, als deeze Harlowes! — Hoe, Belford, de Lady moet wel vallen, al waare elk hair van haar hoofd een bescherm-Engel, ten zij die in eene zichtbaare gedaante voor haar verscheenen, of, haar onverhoeds aan mij ontrukkende, haar met zig naar de sterren-gewesten voerden.

Al wat ik had te vreezen, was, dat eene Dogter met zo veel tegenzin weggevoerd, haaren Vader voorwaarden zoude aanbieden, en aangenomen zoude worden met van weerkanten iets *toe te geeven*; Dat *zijlieden* van *Solmes* afzagen; de *Dogter* van *mij* afzag. En dus was ik bedagt om alles te doen wat ik konde, om het laatste af te weeren. Dog zij schijnen voorneemens te zijn om hetwerk, hetgeen zij begonnen hebben, te voltooijen.

Wat domme schepzels zijn 'er niet in de wereld! Deeze zotte Broeder, niet te weeten, dat hij die van den eenen kant kan worden omgekogt om een snood stuk te verrigten, zig door *meer* zal laten omkoopen om de snoodheid tegen den eersten *om te keeren*, inzonderheid zo hem aanlei-

leidinge gegeven wordt om zigzelven door beide te bevoordeelen! — Gij, Jan, zult nooit de helft te weeten koomen van mijne vonden en raadslagen.

Hier vertelt hij het gesprek tusschen hem en de Lady (over het onderwerp van het geraas en geschreeuw, 't welk zijn zending maakte aan de tuindecour) op dezelve wijze als de Lady in baaren Brief No. XVII. en gaet dus wel in zijn schik voort:

Wat eene bekwaamheid heeft uw vriend tot roemrugtig misdrijf! — Hoe nabij koomt het egter alles bij de waarheid! Hetgeen 'er alleen van afwijkt, is mijne betuiging dat de knaap het geraas door een *misslag*, en door *schrik* maakte, en niet volgens *vooraf* gegeven *lessen*: Hadde zij de nette waarheid geweeten, haare gramschap wegens dus betrokken te zijn, zou haar nooit toegelaaten hebben mij zulks te vergeeven.

Waare ik een Krijgs-Held geweest, ik zoude het bus-kruid noodloos gemaakt hebben; want ik zoude alle mijne vijanden door kragt van krijgslift hebben in de lugt doen vliegen, hunne eigene raadslagen tegen hen omdraaijende.

Maar deeze Vaders en Moeders — Heere help hen! — Waare de kragt der Natuure niet sterker dan die des Verstands, en waare die werkzaame *Dea Bona* niet bij der hand om haare zoetaartige hulpe toe te brengen, tot dat de traage Voorzigtigheid de Ouders in staat stelt om hun-

ne toekomende nakoomelingschap te *bestieren*, hoe weinig lieden zouden kinders hebben!

Jakob en Arabella mogen hunne beweegredenen hebben; maar wat kan 'er gezegd worden voor eenen Vader, die te werk gaet, gelijk *deez*e Vader gedaen heeft? Wat voor eene Moeder? Wat voor eene Moeij? Wat voor Oomen? — Wie kan zijn geduld houden op zulke knaapen en knaap-innen?

De schoone zal wel haast hooren, hoe hoog hunne zotte verbolgheden tegen haar loopen: En dan zal zij, is het te hoopen, een weinig meer vertrouwen in mij stellen. Dan zal ik jaloers zijn, dat zij mij niet bemint met dien voorrang, waarop mijn hart bouwt: Dan zal ik haar brengen tot belijdenissen van dankbaare Liefde: En dan zal ik haar kussen, wanneer het mij beliest; en niet, gelijk nu, staen beeven, als een hongerige hond, die een lekker beetje onder zijn bereik ziet (terwijl het schuim hangt aan zijne vermilioene kaaiken) nogthans om den dood daarop niet springen durft.

Dog ik was in mijnen *oorspronglijken* aart een schaamagtig mensch. Ik ben inderdaad nog schaamagtig ten aanzien van *deez*e Lady — Schaamagtig, en egter de Sexe zo wel te kennen! — Dog dat is inderdaad de reden, dat ik dezelve zo wel kenne: Want, Jan, als ik *mijzelven* van binnen bekeek, bij manier van vergelijkinge met de *andere* Sexe, hebbe ik overvloedige reden gehad om te besluiten, dat een schaamagtig man heel veel heeft van de ziel eener vrouwe; en dus kan ik, gelijk Tiresias, zeggen wat zij denken,

ken, en wat zij willen en zoeken, zo wel als zij zelve.

De zedige, bijzonderlijk, en ik staen heel veel met elkanderen gelijk. Het verschil tusschen ons is alleen dit, Hetgeen zij *denken*, doe ik. Maar de dertele loopen de ergste van ons wel eene maat vooruit, met gedagten en bedrijven beide.

Eene reden mag ik ten bewijze van mijne stellinge inbrengen; Dat wij Guiten zelf de zedigheid in eene vrouw beminnen; terwijl de zedige vrouwen, zo als zij gehouden worden (dat is te zeggen, de leepste) eenen onbeschaamden man beminnen, en gemeenlijk boven andere kiezen. Waar kan dit van daan koomen, dan uit eene gelijkheid van natuure? En dit deed den digter zeggen, Dat elke vrouw eene Guit in haar hart is. Het is haare zaak, door haare *daaden*, het tegendeel te bewijzen, zo zij kunnen.

Dus hebbe ik bijeenen van de filosoofen gelezen; *Dat geen boosheid te vergelijken is bij de boosheid eens wijfs* (a). Kunt gij mij onderrigten, Jan, wie dit zegt? Was het Socrates? want hij had eene duivelin van een wijf — Of wie anders? Of is het Salomon? — *Koning Salomon* — U heugt wel van zulken koning gelezen te hebben, doet het niet? SA-LO-MON, leerde ik, in mijne kindsheid [Mijne Moeder was eene vroomme vrouw] antwoorden, als mij gevraagd wierd, *Wie was de wijsste*

L 4

mensch?

(a) De Hr. Lovelace is zo verre mis met zijne gissinge op Salomon als op Socrates. De plaatze is in Ecclesiasticus, hoofdst. XXV.

menscb ? Maar mijne toegeevende ondervraagster vraagde mij nooit , Hoe hij kwam aan dat deel van zijne wijsheid , 't welk hem niet van boven wierd ingegeven.

Koom , koom , Jan , gij en ik zijn nog zo heel erg niet , konden wij maar blijven daar wij zijn.

Hij geeft daarop de bijzonderheden van hetgeen 'er voorviel tusschen hem en de Lady wegens zijne bedreigingen ten opzigt van haaren Broeder en den Hr. Solmes , en zijn oogmerk om Lijsje Barnes en Joseph Leman te straffen.

XX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE , *aan* *Juffer* HOWE.

Vrijdag , den 14 van April.

Ik zal u nu de bijzonderheden melden van een gesprek , zo even tusschen den Hr. Lovelace en mij gehouden ; 't welk ik aangenaam moet noemen.

Het begon met zijn vertellen aan mij , hoe hij even kundschap had ontvangen , dat mijne vrienden schielijk tot een besluit gekoomen waaren , om alle gedagten aan een kant te stellen van mij te agter-

teervolgen, of te rug te krijgen: En dat hij derhalven bij mij kwam om mijn welbehaagen te verneemen; en wat ik wilde doen, of hebben dat hij deed?

Ik zeide hem, gaarn te willen dat hij mij terstond verliet; en dat, als iedereen wist dat ik van hem volstrekt onafhankelijk was, men denken zoude, dat ik mijns Vaders huis verlaaten had wegens de kwaade behandelinge van mijnen Broeder te mijwaards: Hetwelk eene reden was, die ik met regt konde inbrengen, ter verschoōninge ook van mijnen Vader zo wel, als van mijzelve.

Hij antwoordde zagtlijk, dat zo hij kon verzekerd zijn, dat mijne nabestaenden bij dit hun nieuw besluit zouden *blijven*, hij 'er niets kon tegen hebben, nademaal zulks mijn welbehaagen was: Maar, naardien hij wel verzekerd was, dat zij hetzelfde genomen hadden alleen uit vreeze, dat eenig *rapper* knaap mijnen Broeder (die niets dan wraak geblazen had) in eenig doodlijk ongeluk mogt inwikkelen, zo was 'er maar al te veel reden om te gelooven, dat zij hun eerste voorneemen hervatten zouden, zo dra zij dagten zulks *veilig* te kunnen doen.

Dit, Madam, zeide hij, is een gevaar, hetwelk ik niet kan loopen. Het zou u vreemd dunken, zo ik het doen konde. En nogthans, zo dra ik te weten kwam, dat zij dit van zig lieten gaen, dagt ik het gevoegelijk u daarvan te onderigten, en uwe bevelen daarop te ontvangen.

Laate ik eens hooren, zeide ik, gezind zijnde hem te toerzen, of hij ook eenig bijzonder oogmerk had, wat u raadzaamst dunkt?

Dat is heel ligt te zeggen, zo ik durfde —
Indien ik u geen aanstoot geeven mogt —
 Strekte het niet tot *verbreeken van voorwaarden*,
die onschcenbaar bij mij zijn zullen.

Zeg dan, mijn Heer, wat gij zeggen *wil*dt.
 Ik kan het goed of kwaad keuren, naar dat het
 mij voorkoomt.

Had de man nu niet eene schoone gelegen-
 heid om rond uit te spreken? — Hij had ze
 immers. En dus gebruikte hij ze.

Om datgeen, Madam, hetwelk ik zeggen
wilde, te laten rusten, tot dat ik meer vrijmoe-
 digheid hebbe om regt uit te spreken [*Meer vrij-
 moedigheid — De Hr. Lovelace meer vrijmoe-
 digheid, mijne waarde!*] — Zal ik alleen voor-
 stellen, hetwelk ik denke u het aangenaamst te
 zullen zijn — Neem eens, — *zo gij niet ver-
 kiest te gaen naar Lady Elisabets*, dat gij eene
 reize deedt dwers door het land naar Windsor?

Waarom naar Windsor?

Om dat het eene vermaakelijke plaatze is:
 Om dat ze legt in den weg of naar Berkshire, of
 naar Oxford, of naar London: *Berksbire*, daar
 Lord M. tegenwoordig is: *Oxford*, in welks na-
 buurschap Lady Elisabet woont: *London*, wer-
 waards gij u moogt begeeven als het u beliest:
 Of, indien dit uw *wil* is, werwaards ik kan gaen,
 terwijl gij blijft te Windsor; en nogthans op ee-
 nen gemaklijken afstand van u zijn, indien 'er iets
 gebeuren mogt, of uwe vrienden hun nieuwge-
 nomen besluit veranderen.

Deeze voorflag, hoe het zij, mishagde mij
 niet. Dog ik zeide, Mijne eenige tegenwerpinge
 was,

was, dat Windfor zo verre af lag van Juffer Howe, van welke ik gaarn altoos niet verder zou willen af zijn, dan dat ik binnen twee of drie uren een boode aan haar kon zenden, zo het mogelijk waare.

Zo ik gedagten had op eenige andere plaatze dan Windfor, of nader bij Juffer Howe, hij had maar mijne bevelen te verstaen, en hij zou naar een gevoegelijke gelegenheid zoeken: Dog ik mogt mij, ter neerzetten, waar het mij liefde, verder af of nader bij, hij had knegten, en die hadden niets anders te doen, dan mij te gehoorzaamen.

Toen opperde hij eene aangename zaak voor mij — Te zenden om mijne Hanna, zo dra ik een vast verblijf zoude hebben (a); ten zij ik een van de jonge deerns *hier* verkiezen wilde om mij op te passen; welke beide, gelijk ik erkend had, zeer gediensfig waaren; en hij wist dat ik edelmoedigheid genoeg had, om te maaken dat zij zig des niet beklagden.

Dit van Hanna, konde hij wel zien, dat mij zeer wel geviel. Ik zeide, dat ik gedagt had om haar te ontbieden, zo dra ik bekwaamer huisvesting zou gekreegen hebben. Wat deeze jonge deerns aanging, het zou jammer zijn die nuttigheid te verstooren, van welke de geheele familie voor malkanderen was; terwijl elk haar eigen werk had, en hetzelfde met eene aangename vaardigheid verrigtete: Zo dat ik in hen allen zo veel behaagen had, dat ik zelf mijne dagen wel onder hen zou kunnen doorbrengen, bijaldien hij mij verliet; waar-

(a) Zie zijne redenen tot het voorstellen van Windfor Br. 21. en van haare Hanna, Br. 22.

waardoor de huisvesting gevoegelijker voor mij zou worden, dan ze nu waare.

Hij behoefde niet te herhaalen hetgeen hij tegen deeze plaatze had, zeide hij: Maar aangaende het vertrekken naar Windfor, of waarheen elders het mij goed dagt, of aangaende zijn persoonlijk bijblijven, of verlaaten van mij, daaromtrent konde hij mij verzekeren (zeide hij zeer bevallig) dat ik niets kon voorstellen, waaraan ik dagt dat mijnen goeden naam, of zelf mijne *naauwgezetheid*, iets gelegen was, waartoe hij zig niet volvaardig zou laten vinden. En nadeemaal ik zo bezig was aan 't schrijven, zoude hij zo aanstonds bevel geeven dat zijn paard gereed wierd gemaakt, en zig op reize begeeven.

Om niet te verzuimen van op mijne hoede te zijn, Hebt gij eenige kennis te Windfor? zeide ik. ——— Weet gij daar eenige bekwaame logementen?

Buiten het Bosch, antwoordde hij, daar ik dikwijls gejaagd hebbe, weete ik het minst van Windfor, onder alle plaatzen die zo bekend, en zo vermaakelijk zijn. Ik hebbe 'er inderdaad, geen een enkelen kennis.

Ik gaf hem te kennen, dat ik zijnen voorslag van Windfor in het algemeen niet kwaad vond; en dat ik derwaards wel verhuizen wilde, indien ik een logement kon krijgen voor mijzelve alleen, en een bovenkamertje voor Hanna; want dat mijn voorraad van geld maar gering was, gelijk ligtlijk was te begrijpen; en ik zou daaromtrent niet gaarn aan eenig mensch verpligtinge hebben. Ik voegde 'er bij, dat hoe eer ik vertrok hoe beter; want dat

dat hij 'er dan niets kon tegen hebben om naar London te gaen, of naar Berkshire, zo als het hem beliefte: En ik zou dus iedereen mijne onafhangelijkheid doen bemerken.

Hij sloeg zigzelven weder met heusche bewoordingen voor, tot mijnen bankier. Dog ik wees zijne aanbiedinge al zo beleefd van de hand.

Deeze verkeeringe stond geheel en al, over het algemeen, aangenaam te zijn. Hij vraagde mij, of ik verkiezen zoude mijn verblijf te hebben in de Stad van Windsor, of buiten dezelve?

Zo nabij het Kasteel, zeide ik, als mogelijk is, wegens het gemak van gestadig den openbaaren Godsdienst te gaen bijwoonen: Eene gelegenheid, van welke ik lang beroofd geweest was.

Hij zou 'er zeer mede in zijn schik zijn, zeide hij mij, bijaldien hij mij mijn gerijf bezorgen konde in een van der Kanunnikken huizen; 't welk hij zig verbeeldde, dat mij, om veele redenen, aangenaamer zou zijn dan eenig ander. En dewijl hij zig verlaaten kon op mijne belofte, van Nooit eenigen anderen man buiten hem te neemen, op de voorwaarde welke hij zo gereedlijk onderschreeven had, zo zoude hij gerust zijn; nademaal het nu zijn werk was, zig, *in ernst*, te bevljtigen om zig mijner gunste aan te prijzen, door den *eenigen* weg waardoor hij wist dat zulks geschieden kon. 'Er met een zeer bedaard weezen bijvoegende — Ik ben maar een jong man, Madam; maar ik hebbe een langen weg geloopt. Laat dog de reinheid van uw gemoed u niet doen overhellen om mij wegens deeze erkentenis te veragten. Het is hoog tijd denzelven moede te zijn, en mij

te hervormen; nademaal ik, gelijk Salomon, kan zeggen, Dat 'er niets nieuws onder de Zon is: Dog dit is mijn geloof, dat een deugdzaam leeven, bij herdenkinge, zulke vermaaken kan verschaffen, die voor altoos bloeijen, altoos fris en nieuw zijn.

Ik wierd op eene aangenaame wijze verrast. Ik keek hem aan, geloove ik, als of ik mijne ooren en mijne oogen wantrouwde. Zijn gelaat egter kwam wel met zijne woorden overeen.

Ik drukte mijn genoegen uit met woorden hem zo aangenaam, dat hij betuigde, in deeze vroege schemeringe van eenen beteren dag voor hem, en in *mijne* goedkeuringe, eene geneugte te ondervinden, welke hij nooit gehooten had uit het gelukkig verkrijgen van zijne geliefdste bejaagingen.

Zekerlijk, mijne waarde, *moest* het den man ernst zijn. Hij kon dit niet *gezegd* hebben; hij kon dus niet *gedagt* hebben, waare het zo niet geweest. Hetgeen 'er op volgde, maakte mij nog gereeder om hem te gelooven.

In het midden van mijne wilde omzwervingen, zeide hij, hebbe ik altoos eenen eerbied bewaard voor Godsdienst, en voor Godsdienstige menschen. Ik wendde het altoos over eenen anderen boeg, als iemand van mijne losse gezellen, volgens Lord Shaftesbury's toetze (hetwelk een gedeelte is van der Ligtmissen *Symbolum*; en gelijk ik 't noemen mag, *De wetsteen des ongeloofs*) het heilig onderwerp bespottelijk zocht te maaken. Om deeze reden zelf hebbe ik bij vroomen mannen onder de Geestlijkheid, die niettemin van gedag-

te

te waaren, dat ik een Guit was in de *praktijk*, den naam gehad van *Den zedigen Guit*. En inderdaad ik stelde te veel eere in mijne schande, om den naam van *Guit* te verzaaken.

Dit belijde ik dies te gereeder, Madam, dewijl het u hoope kan geeven, dat de edelmoedige taak mijner Hervorminge, welke ik mij vleije dat gij de goedheid zult hebben van op u te nemen, niet zo moeilijk zal zijn dan gij u wel moogt verbeeld hebben; want het heeft mij eenig vermaak verschaft in mijne eenzaame uren, wanneer ik voor eenen tijd wierd aangevallen van wroeginge wegens het een of ander kwaad, dat ik bedreeven had, dat ik ten *eenigen* dage nog geneugte zou scheppen in eenen anderen levensloop: Want ten zij wij dit *kunnen* doen, durve ik zeggen, dat 'er op den duur geen *goeds* van de onderneeminge te wagten is. Uw voorbeeld, Madam; moet alles afdoen, moet alles bevestigen (a).

De godlijke Genade, of Gunst, mijn Hr. Lovelace, moet Alles doen, en Alles bevestigen. Gij weet niet hoe veel vermaak gij mij geeft, dat ik in deeze taal tot u spreken kan.

En toen dagt ik aan zijne edelmoedigheid jegens zijne mooie Boerin; en aan zijne mildheid jegens zijne Huislieden.

Egter behaage het u, Madam, een ding in gedagten te houden: Hervorminge kan geen *schie-lijk* werk zijn. Ik bezitte oneindig veel leevendigheid:

(a) Dat hij voorneemens is zig te eeniger tijd te hervormen, en dat hij zomtijds goede gemoedsbewegingen heeft, zie D. I. bl. 369, 370.

heid: Deeze is 't, die mij vervoert. Oordeel; waardste Madam, uit hetgeen ik u gae belijden; hoe vreezelijk een weg ik hebbe af te leggen; voor dat een vroom mensch mij redelijk goed zal agten; nademaal, schoon ik in eenige van onze *Perfectionisten* * genoeg gelezen hebbe, om een beter mensch, dan ik ben, of gek of wanhoopig te maaken, omtrent de genade van welke gij gewag maakt; ik egter den zin van het woord nog niet regt kan vatten, nog de wijze van derzelver werkinge. Laate ik dan niet berispt worden, als ik *uw* voorbeeld melde als mijne *zichtbaare* toeverlaat; en in plaatze van zodanige woorden te gebruiken, tot dat ik dezelve beter verstaen kan; onderstelle dat in de betuiging van *die* toeverlaat al het overige is opgeslooten.

Ik zeide hem, dat schoon ik over zijne uitdrukkinge eenigzins was aangedaen, en versteld stond over zo groote *duisternis*, gelijk ik het (bij gebrek van een ander woord) zou noemen, in eenen man van zijne bekwaamheden en geleerdheid; ik nogthans behaagen nam in zijne Opreghheid. Ik wenschte wel hem in deeze wijze van denken aan te spooren. Ik gaf hem te kennen, dat zijne aanmerkinge, dat 'er niets goeds op den *duur* te wagten was van eenige nieuwe levenswijze, wanneer men daarin geen *geneugte* schep-te, regtmatig was: Dog dat de *geneugte* wel zou volgen door de gewoonte.

En twintig dingen van deezen aart *predikte* ik hem zelf voor; evenwel zorg draagende om niet langwijlig te zijn; nog toe te laten dat mijn uit-

* *Volmaaktheid-zoekers*, hoogvliegende Fijnen,

uitgebreid hart hem een zamengetrokken of ongeduldigen winkbraauw zetten deed. En, inderdaad, hij nam een zichtbaar genoeg in hetgeen ik zeide, en bleef zelf aan het onderwerp hangen, wanneer ik, om hem te beproeven, eens en andermaal, gereed scheen om hetzelfde te laten vaaren: En hij gaf mij vervolgens eene alleraangenaamste blijk, dat hij zomtijds wel eens en diep en ernstig kon denken. — Dusdanig was het.

Ik wierd eens gevaarlijk gewond, zeide hij, in een duel, in mijn linker arm, dien ontblootende om mij het Lidteken te toonen: Dat dit (niet-tegenstaende eene zwaare bloedstorting, alzo het in eene slagader was) gevolgd wierd van eene geweldige koorts, welke eindelijk zijne levensgeesten bezette; en *dat* zo hardnekkig, dat nog *bij* begeerte had om langer te leven, nog zijne *vrienden* zulks verwagteden: Dat zijn hart, eene geheele maand aan een, naar hem dagt, zo geheel en al veranderd was, dat hij zijnen voorgaenden levensloop versmaadde; en bijzonderlijk die roekeloosheid, welke hem gebragt had tot den staat, waarin hij was, en zijnen tegenpartij (die evenwel de aanvaller geweest was) tot nog veel erger: Dat hij geduurende deezen tijd gedagten had, met welker herdenkinge hij zig bij wijlen nog vermaakt: En schoon deeze veel beloovende uitzigten veranderden, naar maate hij gezondheid en levensgeesten wederkreeg, hij egter daarvan met zo veel tegenworsteling affcheidde, dat hij niet kon nalaaten zulks door eenige, *regt rijmlooze* versen, zeide hij, te toonen; van welke hij zommige opzeide, en die ik (bevoordeeld met den bevalligen zwier,

welken hij geeft aan alles wat hij opzegt) al vrij wel gemaakt agtede; de gevoelens daarin begrepen, evenwel, veel ernstiger zijnde, dan ik van hem verwacht had.

Hij heeft mij een afschrift van die regelen beloofd; en dan zal ik beter kunnen oordeelen over derzelve waardij; gelijk gij ook zult. De algemeene inhoud daarvan was; „ Dat nademaal ziekte, „ alleen hem een geschikten trant van denken gaf, „ en dat zijne herstelde gezondheid eene wederkeeringe van zijne kwaade hebbelijkheden medebragt, hij bereidwillig was om van de gaaven der „ Natuure voor die der Bespiegeling af te staen. „

Hij verklaarde verder, dat schoon deeze goede bewegingen verdweenen (gelijk hij bekend had) bij zijne herstellinge, hij egter nu beter hoopte had, van wegens den invloed van mijn voorbeeld, en de belooninge hem voorgesteld, zo hij volhardde: En dat hij te meer hoopte zulks te zullen doen, voor zo verre zijn tegenwoordig besluit genomen was in een hoog getij van gezondheid en levensgeesten; en wanneer hij nergens om had te wenschen dan om volhardinge, op dat hij zig mijner gunst mogt waardig maaken.

Ik wil geen koud water werpen, mijn Hr. Lovelace, zeide ik, in eene opkoomende vlam: Maar let 'er op! Want ik zal u in deeze gemoeds-gesteldheid tragten te houden. Ik zal uwe agtinge voor mij naar deeze proeve afmeeten: En ik wenschte wel, dat gij die bekoorelijke regels van den Hr. Rowe altoos in uwen geest hadt; gij, die zo veel hebt, naar uwe eigene belijdenis, om u van te bekeeren; en gelijk het Lidteken, dat gij mij

mij toondet, inderdaad, in een geval, u tot den dag van uwen dood erinneren zal.

De regels, mijne waarde, zijn uit diens Digtters Ulysses: Gij hebt mij dikwijls mijne verwonderinge over dezelve hooren betuigen; en ik zeide die voor hem op:

*Der zonden heblijkheen verand'ren niet ter vlugt;
Veel tijds vereischt dat werk; daar dient gezorgd, gezugt;
De prikkel van berouw moet eerst den geest ontruften,
Tot buiging van den wil, en dooding aller lusten;
De ziel door't kwaad misschept, ontluijstert en verdaart,
Ontvangen een' Natuur baar' eed'len oorsprong waard;
Eer de uitgedreeven Deugd te rug keert in haar wooning:
't Is anders VEINZERY, gemaaktheid, schijn, vertooning.*

Hij had deeze regels dikwijls gelezen; zeide hij; maar nooit te vooren daarvan den regten smaak gehad. — Bij zijne Ziel (zwoer het onbedwongen schepzel) en zo waarlijk als hij hoopte zalig te worden, het was hem nu met zijne goede voorneemens regt ernst. Hij had, voor dat ik deeze regels uit Rowe aanhaalde, gezegd, dat kwaade hebbelikheden niet schielijk konden veranderd worden: Dog hij hoopte, dat

hij voor geen *Veinzaart* zou geagt worden, bijaldien hij niet in staat waare zig te *bouden* bij zijne goede voorneemens; nademaal ondankbaarheid en veinzerij ondeugden waaren, van welke hij onder alle andere het meest afgrijzen had.

Mogt gij daarvan altoos een afgrijzen hebben! zeide ik. Zij zijn de haatelijkste van alle ondeugden.

Ik hoope, mijne waarde Juffer Howe, dat ik geen gelegenheid zal hebben, om in mijne toekomstende Brieven, deeze gunstige verschijnzels tegen te spreken. Al had ik *niets* van zijnen kant om mede te kampen, zal ik zeer verre zijn van gelukkig te weezen, wegens de bezeffinge van mijne schuld, en de verbolgenheid van alle mijne nabestaenden. ——— Dus zal ik geen welverdiende straffe daarvoor ontbeeren, uit mijn inwendig verdriet wegens het verbeuren van mijnen loflijken naam. Dog de minste straal van hoope kon niet op mij nederfchieten, zonder dat ik volvaardig waare de eerste gelegenheid zelf aan te grijpen om zulks aan u mede te deelen, die zo edelmoedig deel neemt in alle mijne belangen.

Niettemin, moogt gij 'er u wel op verlaaten, mijne waarde, dat deeze aangename verzeeringen, en hoope van zijne begonnen Hervorminge, mij mijne waakzaamheid niet zal doen vergeeten: Niet dat ik, op zijn ergst, denke, meer dan gij, dat hij eene gedagte durft huisvesten, die ter verongelijkinge strekke van mijne eere: Dog hij is zeer wispeltuurig, en daar is eene *blijkbaare*, en zelf openlijk *erkende* onbestendigheid in zijnen aart, welke mij zomtijds ongerustheid baart. Ik heb

hebbe derhalven beslooten hem zo verre van mij af en uir mijne gedagten te houden, als ik kan: Want het zij *alle* mannen inkruipers zijn of niet, ik ben verzekerd dat de Hr. Lovelace 'er een is.

Hierom is het, dat ik altoos omzigtig hebbe in 't rond gekeeken, en in die omzigtigheid nog voortgae, welke oogmerken hij bedoelen moge, met *deez*en voorslag, of met *dat* verhaal. Met een woord, schoon ik hoope op het *best*, zal ik altoos voor het *ergst* vreezen, in alles waaromtrent eenige twijffeling kan vallen. Want het is, in zulke omstandigheden als de mijne, beter, zonder oorzaak te schroomen, dan mij aan verrassing bloot te stellen bij gebrek van voorbedagtheid.

De Hr. Lovelace is naar Windfor gegaen, hebbende twee knegten gelaaten om mij ten dienste te staen. Hij heeft voor om morgen weer te rug te zijn.

Ik hebbe aan mijne Moeij Hervey geschreeven, om haar te smeeken dat zij mij haar voorspraak gunne, omtrent mijne boeken, geld, en kleederen; haar te kennen geevende, „ Dat „ zo ik in de gunst van mijne familie mag hersteld „ worden, en alleen vrijheid hebben van Weiger- „ ringe, ten aanzien van eenigen man die mij „ mag worden voorgesteld, en behandeld wor- „ den als eene Dogter, eene Nigt, en eene Zus- „ ter; ik mij wil houden aan mijne aanbiedinge om „ ongehuwd te leeven, en mij onderwerpen, ge- „ lijk ik behoore, aan eene Weigeringe van mij- „ nen Vader. „ Haar niettemin aan de hand gee- „ vende, Dat het misschien beter waare, na de „ behandelinge welke ik van mijnen Broeder en

„ ontvangen hebbe , dat mij vrijheid verleend
 „ wierd om van hen af te blijven , zo wel om
 „ hunnentwille als om mijnentwille „ (meenen-
 „ de, gelijk ik onderstelle dat het zal worden opge-
 „ nomen, op mijn Zuivel-huis) — aanbiedende,
 „ mijns Vaders bevelen te ontvangen , ten aan-
 „ zien van de wijze waarop ik leeven zal, de be-
 „ dienden die ik zal hebben , en in alles 't welk
 „ de pligtmaatige onderwerpinge toonen zal,
 „ naar welke ik bereid ben mij te schikken. „

Mijne Moeij zal wel weeren uit mijnen Brief
 aan mijne Zuster, hoe ze mij heeft te beschrijven,
 indien men haar toelaate mij met eenen regel te
 begunstigen.

Ik dringe even ernstig bij *haar* aan in *deezem*
 Brief, als ik deed bij mijne *Zuster* in *Dien*, wel-
 ken ik aan haar schreef, om eene spoedige Ver-
 zoeninge voor mij te verwerven, op dat ik niet verder
 mag worden ter neer gestooten; te kennen gee-
 vende, „ Dat, door eene tijdige leenigheid alles
 „ slegts mag doorgaen voor een misverstand, 't
 „ welk anders even schandelijk voor hen, als voor
 „ mij, zal geagt worden; mij op haar beroepen-
 „ de wegens de noodzaakelijkheid, waaronder ik
 „ stond, om te doen hetgeen ik deed.

Hadde ik bekend, dat ik verschalkt wierd, en
 met geweld weggesleept tegen mijn oogmerk,
 zouden zij dan niet, als ten blijke van de waar-
 heid mijner betuiginge, hebben kunnen dringen,
 dat ik onmiddelijk tot hen moest wederkeeren?
 En zo ik *niet* wederkeerde, zouden zij dan geen
 reden gehad hebben om te onderstellen, dat ik *nu*
 van gevoelen veranderd was (indien mijn gevoe-
 len

len zodanig *waare*) of dat ik het niet in mijne *magt* had om weder te keeren? — Daarenboven stond ik te rug gekoomen te zijn, moest het niet volgens hun eigen goedvinden geweest zijn? *Geen bedingen te maaken met eenen Vader!* is een zetregel bij mijn Vader, en bij mijne Oomen. Zo ik had willen heen gaen, zou de Hr. Lovelace 'er zig tegen aan gesteld hebben. Dus zoude ik onder zijn bedwang hebben moeten blijven, of *van* hem zijn weggelooopen, gelijk men meent dat ik naar hem toe liep van Harlowe-Plaatz. In welk eene ligtvaardige gedaante zoude dit mij vertoond hebben! — Hadde hij mij vast gehouden, zoude ik dan wel mijne toevlugt hebben kunnen neemen tot mijne vrienden om *hunne* bescherminge, zonder die zelve gevolgen 'er aan te waagen, om welke te verhoeden ik (mij vermetel aanstellende tot middelaars tusschen vlamspuwende geesten) tot zulke verschrikkelijke ongemakken vervallen ben?

Maar, dit alles zo zijnde, moet het mijn gemoed niet grootliks beklemmen, dat ik gedrongen ben, om door mijne goedkeuringe *van agteren*, gelijk ik zeggen mag, een maatregel te wettigen, waartoe ik zo listiglijk verstrikt wierd, en dien ik zo vast beslooten had niet te neemen?

Hoe het een kwaad het ander voortbrengt, strekt ten droevigen getuigenis het geval van

*Uwe altoos verpligte en van harten toegene-
negene*

CLARISSA HARLOWE.

XXI. BRIEF.

*De Hr. LOVELACE, aan JAN BELFORD,
Schildkn.*

Vrijdag, den 14 van April.

Gij hebt mij dikwijls mijne grootsheid ver-
weeten, Jan, zonder daarvan den grappigen zwier
te onderscheiden, die daarmede gepaard gaet; en
om welke gij, terwijl gij mij den lof daarvan ont-
vreemdt, u ten hoogsten over mij verwondert.
Nijdigheid doet u de *onderscheidinge* verwaarloo-
zen: *Natuure* boezemt u de *verwonderinge* in:
Buiten uw eigen weeten boezemt zij ze u in.
Maar gij zijt een al te plomp en bijziende *sterve-*
ling, dan dat gij rekenschap weet te geeven,
zelf van de dringoorzaaken, door welke gij zel-
ve bewoogen wordt.

Dit zij zo, dog dit maakt u niet vrij van mij-
ne beschuldiging van grootsheid, Lovelace,
dunkt mij dat gij zegt.

En te regt zegt gij dat: Want ik hebbe 'er
inderdaad verbruid veel van. Dog indien het
mannen van bekwaamheid niet mag vrijstaen
groots te zijn, wien zou het dan? En nogthans,
als ik mij nader bedenke, mannen van bekwaam-
heid hebben de minste reden om zig grootlijk aan
te stellen; nademaal de wereld (zo weinige van
de *zodanige* zijn 'er in dezelve) gereed is om ze
te

te ontdekken, en te verheffen. Indien men een gek kan doen bemerken, dat 'er iemand is die meer verstand heeft dan *hijzelve*, dan is hij gereed genoeg om te besluiten, dat zulk een man een zeer bovengemeen schepzel moet zijn.

En welk is, op deezen voet, het algemeen besluit, hetgeen uit de voorafgaende stellingen moet getrokken worden? — Is het niet dit, Dat *niemand* groots behoort te zijn? Maar wat dan, als iemand het niet kan helpen! — Dus kan het, misschien, met *mij* gesteld zijn. Dog daar is niets, waarop ik mijzelven zo zeer verheffe, dan op mijne *Vindingen*. En, al hing 'er mijne ziel aan, ik kan 't niet helpen, dat ik mij *zulks* laate blijken. Nogthans zou deeze grootsheid wel een middel kunnen zijn, misschien, om mij bij deeze schrandere Lady over hoop te werpen.

Zij is zeer schroomagtig voor mij, zie ik. Ik hebbe mijn best gedaen om bij haar en Juffer Howe, zo dikwijls ik in haare tegenwoordigheid geweest ben, voor een los en agtloos schepzel door te gaen. Welk eene zotheid dan, van zo *breedvoeriglijk* opregt te zijn in mijn antwoord op haare voorgeworpene vraage, omtrent het geraas binnen de tuin? — Maar die aanslag zo wel gelukt zijnde [Voorspoed, Jan, heeft meenig een in de lugt doen vliegen!] zo kreeg mijne vervloekte *grootsheid* de overhand, en hield mijne *behoedzaamheid* te onder. Het dreigement dat ik Solmes zou verborgten hebben, en dat ander, dat ik gedagten had om met haaren gekken Broeder voort te gaen, en dat van mijn ontwerp om haar wraak te verschaffen van de twee dienstbooden, ver-

schrikten het lief schepzel zo zeer, dat ik genoodzaakt was om te gaen zitten peinzen naar middelen, om haar weder goede gedagten van mij te doen krijgen.

Eenige gunstige toevallen kwamen, toen juist, van boven neer in van mijnen huureling in haare familie; ten minsten zodanige, welke ik besloot mij gunstig te *maaken*; En derhalven verzocht ik bij haar toegelaaten te worden; en dit wel voor dat zij eenig besluit tegen mij kon neemen; dat is te zeggen, terwijl haare verwonderinge over mijne onvertsaagdheid het besluit nog in twijffel hield hangen.

Diesvolgens bereidde ik mij om geheel en al zagt, geheelenal vriendlijk en gediensfig, geheelenal bedaard te zijn; en gelijk 'er nu en dan wel eens goede beweegingen meer of min in mijn gemoed opkoomen, en altoos *opkwamen*, zo verzamelde ik, en kweekte ik alles van dien aart aan, wat ik ooit in mij had van mijne eerste Leerbeginzelen tot mijne Rijpe jaaren toe [*Ik was niet lang aan de berdenkinge daarvan bezig, Jan*] om dus het lief schepzel op mij te vrede te stellen (a): En wie weet, dagt ik, indien ik mij daarbij kan houden, en daarin voort gaen, of ik niet in staat moge zijn een grondslag te leggen die bekwaam is om mijn groot ontwerp daarop te bouwen? —

LIEFDE, dagt ik, is *van natuure* geen twijfelster: VREEZE is het: Ik zal de laatste poogen te verbannen: Dan zal 'er niets dan Liefde overblijven. LIGTGELOOVIGHEID is de

eer-

(a) Hij had al gezegd bl. 139 dat hij de Hervorminge tot zijn schild gebruiken zoude enz.

eerste Staatsdienaar van den God der Liefde; en zij zijn nooit van een gescheiden.

Hij geeft daarop zijnen vriend te kennen, wat 'er tusschen hem en de Lady voorviel, ten aanzien van zijne kundschap van Harlowe-Plaatze, en van zijn voorslag omtrent de huisvestinge, genoegzaam op hetzelfde uitkoomende met haaren voorgaenden Brief.

Wanneer hij koopt ter meldinge van zijnen voorslag om te Windsor een logement te zoeken, drukt hij zig dus uit:

Nu, Belford, kan het in uw looden kruin koomen, wat ik met deezen voorslag bedoelde! — Het kan niet, weete ik wel. En daarom zal ik het u vertellen.

Haar voor een dag of twee te verlaaten, met oogmerk om haar door mijn afweezen dienst te doen, zoude naar mijne gedagten, naar een goed betrouwen zweemen op haare gunst. Ik kon niet denken om haar te verlaaten, weet gij, terwijl ik reden had om te gelooven, dat haare vrienden ons agtervolgen wilden; en ik begon te dugten, dat zij mij verdenken zoude, als of ik die voorgenomene agtervolginge maar als een voorwendzel gebruikte, om omtrent haar en bij haar te blijven. Maar nu zij zig daartegen verklaard hadden, en dat zij haar niet zouden willen ontvangen zo zij weder te rug kwam, (eene verklaaringe, welke het beter was dat zij eerst van van mij hoorde, dan van Juffer Howe, of iemand anders) wat zou mij
dog

dog verhinderen van haar deeze blijk van mijne gehoorzaamheid te geeven; bijzonderlijk daar ik 'er Willem laten konde, die een rappe gajt is, en alles doen kan behalven leezen en schrijven, en Lord M. 's Jonas (niet als wagters, zekerlijk, maar alleen als dienaars); zullende de laatste bij gelegenheid aan mij worden afgevaardigd van den eersten, welken ik van alle mijne beweegingen kon verwittigen?

Daarenboven was ik nieuwsgierig om te weeten, waarom ik geen Brieven van gelukwenschingen ontvangen had van Lady Sara en Lady Elisabet, en van mijne Nigten Montague, aan welke ik de blijde tijdinge van het ontvlugten mijner Bemindē geschreeven had; welke Brieven, in gepaste bewoordingen zijnde opgesteld, mij wel noodig zouden kunnen worden om haar te toonen, naar dat de zaaken loopen.

Wat Windfor aangaet, ik had geen oogmerk om haar bijzonderlijk derwaards te brengen: Dog de eene of andere plaatze betaamde het mij te noemen, also zij de goedheid had om mijnen raad daaromrent te vraagen. London, durfde ik niet; niet anders dan zeer omzigtig; en zo dat ik het haare eigene verkiezinge maake: Want ik moet u zeggen, dat 'er zulk eene verkeerde eigenzinnigheid bij de Sexe is, dat wanneer zij u om raad vraagen, zij zulks alleen doen om uw gevoelen te weeten, op dat zij zig daartegen mogen aankantē; schoon, indien de betwiste zaak *uwe* verkiezinge niet geweest waare, zij misschien de *haare* zou geweest zijn.

Ik kon ligtlijk redenen *tegen* Windfor inbrengen

gen, na dat ik had voorgegeven daar geweest te zijn; en dit zou dies te beter voorkoomen hebben, dewijl ik zelve die plaatze genoemd had; en haar toonen, dat ik geen vast bepaald ontwerp had. Nooit was 'er in eene vrouw zulk een door-leevendig begrip, als in deeze. Nogthans is het voor een eerelijk man smertelijk onder verdenkinge te leggen.

Wijders kan ik ook nog, in mijne uitreise of te rug koomen, bij Juffr. Greme aanrijden. Zij en mijne Beminde waaren te zamen drok in de praat. Indien ik wist waarover het waare; en dat *Eene van beide*, bij haare eerste kennismaakinge, zigzelve door de *Andere* zegt te bevoordeelen; zoude ik het wel zo kunnen besteeken dat ik haar *beide* hielp, zonder mijzelve te benadeelen: Want deeze zijn de voorzigtigste wegen van vriendschap te bewijzen, en die van geen naberouw gevolgd worden, schoon de *Geholpene* ondankbaar worde bevonden. Daarenboven houdt Juffr. Greme correspondentie door pen en inkt met haare Boerin-Zuster, daar wij zijn: Iets kan 'er mogelijk van *dien* kant voortkoomen; of van eenen gevoegelijken aart, *hetwelk ik moge, voortzetten*; of van eenen ongevoegelijken, *'t welk ik mag vermijden*.

Altoos zorg te draagen voor agterdeuren, is een zetregel bij mij in alle mijne onderneemingen. Al wie mij kent, weet dat ik geen trots man ben. Ik kan even gemeenzaam praten met dienstbooden, als met heeren en vrouwen, als ik van zins ben hun voordeel te bezorgen met mij ergens in ten dienst te staen. Daarenboven zijn de

de dienstbooden maar als gemeene Soldaaten in een leger. Zij voeren al het misdrijf uit; menigmaal zonder kwaadaartigheid, en enkel, *goede zielen!* om misdrijf te pleegen.

Ik ben het meest bedugt voor Juffer Howe. Zij heeft verbruid veel vernuft, en heeft alleen een onderwerp van nooden, om al zo veel schelmerij te toonen: En wierd ik verschalkt, met allen mijnen diepzinnigen, en grootspreekenden waan van mijne eigene *Secreet-kraamerij* — [*Gaarn plaage ik u, die u op netheid van taal toelegt, en een Schors-knabbelaar zijt in de geleerdheid, met buiten-gebruik-zijnde woorden en spreekwijzen*] dan zoude ik mij zekerlijk verhangen, verzuipen, of voor den kop schieten.

Arme Hickman! ik beklage hem wegens het vooruitzigt dat hij heeft met zulk eene heldin. Maar de vent is een gek, God weet het! En nu ik 'er om denke, het is volstrekt noodzaakelijk om den huwelijken-staat volkoomen gelukkig te maaken, dat de eene een gek zij [Een stuk, hetwelk ik eens beweerde tegen deeze zelve Juffer Howe]. Dog dan behoort ook die gek is, de voortreffelijkheid van de ander te *kennen*; anders zal de hardnekkige den raad des wijzen verijdelen.

Dog mijn dienaar Joseph heeft mij geholpen om mij van deezen kant in veiligheid te stellen, gelijk ik u meer dan eens hebbe te kennen gegeven.

XXII. BRIEF.

*De Hr. LOVELACE, aan JAN BELFORD,
Schildkn.*

Ten Vervolge.

Maar is het niet een verbruid ding, dat ik geen vaste verbintenis kan knopen op deeze trotse Schoonheid? Ik hebbe twee beweegredenen, waarom ik haar pooge te overreeden om Geld en Kleederen van mij te neemen: De eene, is het weezenlijk vermaak, hetwelk ik hebben zoude in de hoogmoedige meid te gerijven; en te denken dat zij iets bij zig, en aan zig had, hetwelk ik het *mijne* noemen konde: De andere, om haare strafheid te beteugelen, en haar een weinig te vernederen.

Niets brengt kragtdaadiger eenen hoogmoedigen geest te onder, dan de bewustheid van onder verplichtingen van ontvangen geld te leggen. Dit heeft mij altoos zorgvuldig gemaakt om te mijden van mij onder eenige zodanige te geeven: Zomtijds ben ik egter voorheen daartoe wel gedrongen geweest, en vervloekte den traagen omloop van de vierendeels-jaars betaalinge. * En nogthans ontweek ik het altoos om geld van te voeren op te neemen: *Nooit wilde ik het kalf*

* De boeren in Engeland betaalen hun huur bij vierendeels 's jaars. *Vert.*

eeten in den buik van de koe, gelijk Lord M. 's spreekwoord is: Want wat is dat anders, dan onzer Landen meesters te zijn zo verre de *Boere-beleefdheid* toelaat, de allerslegste voorwaarde van iets te bezitten? Dat mij het vosse-jaagen geweigerd worde, uit vreeze van eene heininge om verre te werpen, op mijne eigene landen? Dat mij aan de ooren geschreeuwd worde om reparaties, welke men eer *uitdenkt*, dan dat zij *weezenlijk van nooden* zijn? Dat tegen u gepraat worde van een botterik met zijn hoed op zijn kop, en zijn armen over malkanderen geslagen, als of hij uwe verwagtingen van die soort tartede; zijn voet wel vast zettende, als of het op zijn eigen grond ware; terwijl gij gedrongen zijt zijne vinnige begluingen, en plompe spotternij voor zoet op te neemen; daar hij door zijn geheel gedrag te kennen geeft, dat hij het in zijne magt gehad heeft om u dienst te doen; en indien gij u geschikt gedraagt, u weder dienst kan doen? ——— Zou ik, die denke regt te hebben om ieder, die mij voorbij gaet, den kop in te slaen, als zijn gezigt mij niet wel aanstaet, dit verdraagen! ——— Dat konde ik al zo weinig doen, als dat ik iets ter leen kon neemen van eenen heerschezugtigen Oom, of nieuwsgierige Moeij, welke zig dieswegen geregtigd zouden agten om te eischen, dat ik een verslag van al mijn leeven en daaden voor hen openleide, om van hen overgezien en berispt te worden.

Mijne Bekoorster, zie ik, heeft eenen gelijken hoogmoed als de mijne: Dog zij gebruikt geen *onderscheidinge* in haaren hoogmoed: Nog weet

weet het zoete gekje, dat 'er niets edeler, niets geneuglijker is, dan dat Gelieven elkanderen dienften bewijzen en van elkanderen ontvangen. Op deeze Boeren-werf, om u een gemeenzaam voorbeeld te geeven, hebbe ik deeze aanmerkinge meer dan eens opgehelderd gezien. Een hoogmoedig stappenden knevel van een haan hebbe ik beschouwd zijne matres tot zig kok, kok, kok, kokkende, als hij een enkel graankorreltje gevonden heeft, dat met zijn bek oppikkende, en het weer latende vallen wel vijf of zes maalen, terwijl hij nog al zijne kokkende noodiginge herhaalt. En wanneer twee of drie van zijne gevederde Dames haar best loopen wie 'er de eerste bij zal zijn [*O Jan! een Haan is een Grand Signor van een Vogel!*] wijst hij den bek van de voorste daarnaar toe; en als zij de slijkerige parel gekreegen heeft, treedt hij haar tegen met een opgezette kam, en met een juichend gekok — een kok—auw—auw—w, een kring om haar maakende met neerhangende wieken, het stof als een onderdaanig minnaar vaagende: Terwijl de verplichte Dame, half-schuw, half-gewillig, door haar neergebogen staart, toebereide wieken, hoewel met een schijn van schrik bevangene oogen, en samengetrokken hals, laat zien, dat zij wel weet dat het graankorreltje niet alles was waarom hij haar riep.

Wanneer hij tot dat gedeelte komt van zijn verhaal, daar hij meldt van het voorstellen van de Juffers meid Hanna, of een van de jonge Sorlings, om haar ten

III. Deel.

N

dienst

dienst te staen, schrijft bij in deezer voege:

Nu, Belford, kunt gij u verbeelden wat ik in den zin had met het voorstellen van Hanna, of eene der deerns alhier, tot het oppassen van haar? Ik wil u eene maand tijd geeven om 'er naar te gissen.

Gij wilt u niet vermeeten om het te gissen, zegt gij.

Wel, dan zal ik het u zeggen.

Alzo ik geloofde, dat zij zekerlijk zou voorstellen om deeze meid als haare gunstling bij zig te hebben, zo dra zij maar eenigzins een vast verblijf gekreegen had, had ik naar de deern doen verneemen, met inzicht om, op de eene of andere wijze, uit te werken dat haar meester of vrouw haar niet dan na verloop van eene maand ten minsten wilden laten gaen, of om door eenig ander middel, het welk ik nog niet vast bepaald had, te beletten dat ze bij haar kwam. Maar het fortuin vegt voor mij. De meid is bij geluk onpasselijk; eene hevige ongesteldheid van jigt en verkoudheid, welke haar genoodzaakt heeft uit haaren dienst te gaen, houdt haar in haare kamer. Arme Hanna! Hoe beklage ik het meisje! Deeze dingen koomen hard aan voor vlijtige dienstboonden! — Ik ben voorneemens aan de arme meid bij deeze gelegenheid een klein geschenk te geeven — Ik weete, dat ik daardoor mijne Bekoorster zal verpligten.

En dus, Jan, *mij houdende als of ik niets wist van de zaak*, drong ik haar om Hanna te ont-

ontbieden. Zij wist, dat ik altoos agtinge had voor deeze dienstmaagd, wegens haare eerlijke liefde tot haare Lady; Dog *nu* kooft zij meer bij mij in aanmerkinge dan ooit. Tegenspoed, schoon de tegenspoed van eene arme dienstboode, zal goedgunstigheid eer vermeerderen dan vermindern, bij eenen regt edelmoedigen meester of meesteres.

Wat aangaet het bedienen van eene der jonge Sorlings, daar stak niet met al in dat voor te stellen; want zo eene van beide door *haar* waare gekoozen, en van de *Moeder* verlof gekreegen had [*Twee kansen waaren daar nog op!*] zoude het alleen zo lang geweest zijn, tot dat ik eene andere had uitgedagt. En indien zij naderhand onwillig geweest waaren om te scheiden, konde ik ligtlijk eene jaloersheid in mijne Beminde verwekt hebben, die het stuk zou hebben afgedaen; of in de deern, die haar *Boeren-Zuivelhuis* verlaaten had, zulk een smaak in een *Londonsch*, dat het zeer gevoegelijk voor haar zou geworden zijn om op Willem te verlieven; of misschien konde ik nog beter voor haar gedaen hebben met Lord M.'s Kapellaan, die veel begeerte heeft om in een goed bladje te staen bij zijns Lords verinoedelijken erfgenaam.

Gezegend zij uw eerelijk hart, Lovelace! zult gij zeggen; want gij draagt zorg voor ieder een.

Hij geeft een verslag van het ernstig gedeelte bunner zamenpraak, 't welk niet veel verschilt van het berigt der Lady daar-

*omtrent: En als hij tot dat stuk deszelfs
koomt, daar hij haar verzoekt te geden-
ken, dat de Hervorminge niet eene
sebielijke zaak kan zijn, vraagt hij zij-
nen vriend;*

Is dit niet rein spel? Is dit niet voor de vuist
gehandeld? De aanmerkinge ook, durve ik zeg-
gen, is gegrond op *waarheid en natuure*. Maar
behalven dat liep 'er ook een klein streepje van
policy onder; dat de Lady, zo ik weder kwam uit
te spatten, mij niet voor een al te plompen vein-
zaart agten mogt: Want, gelijk ik haar duidelijk
te verstaen gaf, ik vreesde, dat mijne vlaagen van
Bekeeringe *maar* Vlaagen en Buijen waaren; dog
ik hoopte dat haar Voorbeeld die tot Hebbelijk-
heden zou bevestigen. Dog het beneemt iemand
zo den moed, dat ik eene vermaanster hebbe die
zo heel vroom is! — Ik betuige waarlijk
niet te weeten, hoe ik mijne oogen tot haar zal
opslaen! Nu, naar mijne gedagten zijn, indien ik
haar een weinig nader tot op mijne eigene peil
kon doen zakken; dat is te zeggen, haar kon o-
verhaalen om iets te doen, 't welk een bewijs zou
zijn van *onvolmaaktheid*, iets waarover zij *berouw*
moest hebben; zouden wij veel evengelijker voort-
hotzen, en beter in staat zijn om elkanderen te
begrijpen: En dus zou de troost van weerzijden,
en de wroeginge niet geheel aan eenen kant zijn.

*Hij erkent, dat bij grootliks aangedaen
was van de ernstige redenen der Lady op
dien tijd, en daarin veel behaagen vond:*

Dog

Dog dat hij toen zelf bedugt was , dat zijne gesteltenis niet bestendig zijn zou. Dus schrijft hij;

Deeze Lady zegt ernstige zaaken op eene zo bevallige wijze (en dan is haare stem volkoomene harmonie, als zij een onderwerp roert, waarmede zij vermaakt is) dat ik wel eenen halven dag aan een naar haar kon geluisterd hebben. Maar eger vreeze ik, indien zij *valt*, gelijk zij het noemen, dat zij ten grooten deele dat *pathos*, die edele zelf-vertrouwendheid verliezen zal, welke een vroom mensch, gelijk ik nu zie, een zichtbaar voordeel geeft boven een die *niet* zo vroom is.

Dog, dit niettegenstaende, Belford, zoude ik wel willen weten, waarom de luiden zulke vrijleeverers als u en mij *huichelaars* noemen. — Dat 's een woord, 't welk ik haate; en ik zou het zeer kwaalijk neemen zo ik met dien naam genoemd wierd. Wat mij belangt, ik hebbe al zo goede gemoeds-bewegingen, en misschien hebbe ik die al zo menigmaal, als iemand: De geheele zaak is, dat ze niet bestendig zijn; of, om meer overeenkoomstig met mijn character te spreken, *Ik ben zo zorgvuldig niet als sommigen, om mijne struikelingen te verbergen.*

X XIII. BRIEF.

Juffer HOWE, aan *Juffer* CLARISSA HAR-
LOWE.

Saterdag, den 15 van April.

Schoon vrij veel bezet in mijnen tijd, en omzet van mijns Moeders waakzaamheid, zal ik een weinig regelen schrijven over het nieuw licht, dat op uw heertje is doorgebrooken; en het door eenne bijzondere hand zenden.

Ik weete niet, wat ik van hem denken moet daaromtrent. Hij praat wel; maar oordeel hem naar Rowe's versen, dan is hij zekerlijk een veinzaart, hoe haatelijk de zonde van Huichelaarij, en zo als hij zegt, die andere van Ondankbaarheid, bij hem ook zijn mogen.

En eijlieve, mijne waarde, laate ik eens vragen, Kon hij wel, gelijk men zegt dat hij gedaen heeft, over zo veele van onze Sexe hebben gezegepraald, waare hij bij uitstek niet schuldig geweest aan *beide* zonden?

Zijne openhartigheid is het, die mij doet weiffelen: Egter is hij loos genoeg om te weeten, dat al wie zig zelven eerst beschuldigt, de scherpte verstompt van eens tegenpartijders beschuldiging.

Hij is zekerlijk een man van verstand: Van zulk eenen is 'er meer hoope dan van eenen dwaas;

dwaas: En daar moet een *begin* van Hervorminge zijn. Deeze dingen wil ik wel ten zijnen voordeele toestaen.

Dog dit, hetwelk volgt, denke ik, is de eenige weg om te oordeelen over zijne schoonschijnende belijdenissen en zelf-beschuldigingen — Belijdt hij wel iets, dat gij van te vooren niet wist, of dat gij niet waarschijnlijk uit anderen zoudt zijn gewaar geworden? — Indien niets anders, wat belijdt hij dan tot zijn eigen nadeel? Gij hebt gehoord van zijne Duellen: Gij hebt gehoord van zijne Verleidingen. — Dat heeft alle de wereld. Hij *bekent* derhalven, hetgeen te vergeefs zou zijn te *verbergen*; En zijne Openhartigheid doet 'er hem gemakkelijk afraaken — „ Wel, Madam, „ dit is niet meer dan de Hr. Lovelace zelve erkent. „

Goed, maar wat is 'er dan nu te doen? — Gij moet uwe omstandigheden gebruiken zo gij best kunt: En gelijk gij zegt, zegge ik, ik hoope dat die niet erg zullen zijn: Want alles staet mij wel aan, dat hij u heeft voorgesteld van Windfor, en zijn Kanunniks huis. Zijne gereedheid om u te verlaaten, en zelve naar een logement te gaen omzien, heeft insgelijks een goed voorkoomen. En ik agte dat 'er niets is, hetwelk zo wel vlijt om gedaen te worden, dan (het zij gij in eens Kanunniks huis geraakt of niet) dat de Kanunnik u te zamen in den egt verbindt, zo dra als mogelijk is.

Hoe het zij, ik keure alle uwe omzigtigheden, alle uwe waakzaamheid, en al wat gij gedaen hebt goed, behalven dat gij *bij hem gekoomen* zijt. Nogthans, als ik dit afkeure, oordeele

ik alleen naar de *uitkoomst*; want wie zoude hebben voorzien, dat het zo zou hebben afgelopen als het deed? Dog hij is de duivel, volgens zijn eigen berigt: En waare hij met den snooden Solmes voortgegaen, en met uwen nog snooder Broeder, en zelve voor zijn leeven naar de colonien gevoerd, zeer gereedlijk zoude hij voor alle drie mijne toestemminge gekreegen hebben.

Wat gebruik maakt hij van dien Joseph Lemon! — Zijne Openhartigheid, moet ik nogmaäl zeggen, brengt mij in de war; maar, mijne waarde, zo gij het uwen Broeder vergeeven kunt wegens de rol, welke hij dien knaap heeft doen speelen, weete ik niet of gij wel vergramd behoort te zijn op Lovelace: Nogthans hebbe ik wel vijftigmaalen gewenscht, zedert Lovelace u weggevoerd heeft, dat gij van hem verlost mogt zijn, het zij door eene brandende Koorts, door Verhangen, door Verzuipen, of door den hals te breeken; mids dat het geschiedde voor dat hij u onder de noodzaakelijkheid gebragt had om van hem in de rouw te gaen.

Ik herhaale mijne tot nog toe verworpene aanbiedinge. Kan ik het veilig zenden door uwen ouden man? Ik hebbe redenen om het niet te zenden door Hickmans knecht, ten zij ik een Bankbriefje had. Daar naar te vraagen zou wantrouwen kunnen verwekken. Mijne Moeder is zulk eene bemoeijal, zo nieuwsgierig — Ik houde niet veel van agterdogtige geesten.

En hier loopt zij al gestadig in en uit — Ik moet afbreeken.

De Hr. Hickman verzoekt zijne onderdaanigste eerbetuigingen aan u, met aanbiedinge van zijnen dienst. Ik zeide hem, dat ik hem daarin believeu zoude, om dat gemoederen, die in moeilijkheid zijn, de beleefdheden van iedereen wel neemen: Dog dat hij zig niet verbeelden moest, dat hij mij hier mede eenen bijzonderen dienst deed; dewijl ik den man of de vrouw of blind of beestig dom zou verslijten, die eene persoon van uwe verhevene verdiensten om uws zelfswille niet hoogagtede, en niet wenschte u te dienen zonder inzicht van andere belooninge, dan de eere van u dienst te doen.

Wel zekerlijk, was dat zijne voornaame beweegreden, zeide hij met groote gierlijkheid: Dog zijne hand kussende, en zig buigende tot aan mijne voeten, hoopte hij, dat door dien die schoone Lady *mijne vriendin* was, de verdienste niet verminderd wierd van den eerbied, welken hij wezenlijk voor haar had.

Geloof dat ik altoos ben, welke gij, mijne waarde, mij altoos zult vinden,

Uwe getrouwe en van harten toegenegene

ANNA HOWE.

XXIV. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE.

Saterdag namiddag.

Ik houde uwen boode op, zo lang ik een antwoord op den uwen schrijve; terwijl ook de arme oude man niet al te wel is.

Gij doet mijnen moed grootliks daalen omtrent den Hr. Lovelace. Ik kan wel al te genegen zijn, van wegens mijne bedroefde omstandigheden, om het best van hem te denken. Zo zijne voorgevingen van Hervorminge *maar* voorwendzels zijn, wat moet dan zijn doelwit zijn? Maar kan het hart des menschen zo zeer ondeugend weezen? Kan hij, *durft* hij, den Almagtigen bespotten? Dog mag ik, van wegens eene zeer droevige bedenkinge, geen beter gedagten van hem hebben; Dat ik, naamelijk, al te veel in zijne magt geworpen ben, dan dat het voor hem *noodig* zij, (ten zij hij voorhad de *uiterste* schurkerij aan mij te pleegen) zulk een verfoeilijke huichelaar te zijn? Het moet hem, ten minsten, ernst zijn op dien tijd, als hij de beter hoope geeft. Dat moet het zekerlijk. Gij zelve moet u bij mij in deeze hoope voegen, of gij kondt niet wenschen, dat ik mij onder een zo vreezelijk juk liet spannen.

Maar evenwel waare ik liever, veel liever,
on-

onafhangelijk van hem, en van zijne familie, schoon ik een hoog gevoelen hebbe van dezelve; ten minsten tot dat ik zie, waartoe mijne eigene gebragt kan worden. — Anders, denke ik, waare het best voor mij, eensklaps mij onder de bescherminge te geeven van Lady Elifabet. Alles zou dan behandeld worden met welvoegelijkheid, en mij misschien veele onlusten bespaard worden. Dog dan moest ik, hoe het ook liep, de *zijne* zijn, en geagt worden mijne eigene familie te trotseeren. En zal ik niet eerst den uitslag zien van *een* aanzoek? Dog dit kan ik egter niet doen, voor dat ik ergens een vast verblijf hebbe, en van hem af ben.

Vr. Sorlings toonde mij huden-ogtend eenen Brief, welken zij gisteren-avond ontvangen had van haare Zuster Greme; waarin Juffr. Greme (hoope, dat ik haar haaren voorbaarigen ijver zal te goede houden, indien haare Zuster goedvindt mij haaren Brief te toonen) „ wenscht (en dat wel „ om den wil van de geheele edele familie, en „ zij hoopt ook te mogen zeggen om mijnentwille) dat het mij behaagen moge mijne toestemminge te geeven om zijne Wel-Edelheid, gelijk „ zij hem noemt, gelukkig te maaken. „ Dat zij zig hiermede zo *ongevraagd bemoeit*, gelijk zij het noemt, koomt daarvandaan, dat hij de *goedheid* had [ook haare uitdrukkinge] om haar gisteren te zeggen, op zijne reize naar Windsor, als zij de *vrijheid nam* om te vraagen Of zij hem haast geluk mogt wenschen? „ Dat niemand ooit „ eene Vrouw zo beminde, als hij mij bemint: „ Dat geen Vrouw ooit zo wel verdiende om be- „ mind

„ mind te worden: Dat hij in ieder gesprek, nog
 „ meer zig over mij verwondert: Dat hij mij met
 „ zulk eene reine liefde bemint, voor welke hij
 „ nooit geloofd had vatbaar te zijn, of dat eenig
 „ sterflijk schepzel hem dezelve kon hebben inge-
 „ boezemd, mij aanmerkende als geheel en al
 „ *ziel*; als een engel, neergezonden om de *zijne*
 „ te behouden; „ en heel veel meer van deezen
 aart: „ Dog dat hij vreest, dat mijne toestemminge
 „ om hem gelukkig te maaken nog verder van de
 „ hand is, dan hij wel wenscht. En hij klaagde
 „ over de al te gestrengte bepalingen, die ik hem
 „ had opgelegd, voor dat ik hem vereerde met
 „ mijn *vertrouwen*: Welke bepalingen *voor hem*
 „ *zo heilig moesten zijn, als of zij gedeelten*
 „ *waaren van het huwelijks-verdrag, enz.* „

Wat zal ik hiervan zeggen, mijne waarde?
 Hoe zal ik het opneemen? Juffr. Greme is eene
 goede Vrouw. Vr. Sorlings is eene goede
 Vrouw. En deeze Brief kooft overeen met de
 zamenpraak tusschen den Hr. Lovelace en mij,
 welke ik zo aangenaam dagt te zijn, en nog den-
 ke (a). Wat meent egter de man met *de gele-*
genheden te laten voorbijgaen, die hij gehad
heeft om zig te verklaaren? Wat meenen zijne
 klagten over *mijne bepalingen*, aan Juffr. Gre-
 me? Hij is geen bedeeft man. — Maar gij
 zegt, ik jaage de luiden ontzag voor mij aan. —
 Ontzag, mijne waarde! — Hoe dat?

Ik ben gantsch wrevelig, gemelijk en knor-
 rig

(a) Juffr. Greme (die van haar kant geen kwaad oogmerk
 had) wierd tot het schrijven van deezen Brief, aangezet door
 den Hr. Lovelace zelve, gelijk men zien zal Br. 31.

rig op mijzelve; bij wijlen, dat ik dus vinde gehouden te zijn, de werkingen te zien van deezē *finen*, of deezē *loffen* geest; hoe zal ik hem noemen?

Hoe worde ik gestraft, gelijk ik menigmaalen denke, over mijne grootsheid, waardoor ik een *Voorbeeld* hoopte te zijn voor jonge personen van mijne Sexe! Laate ik maar tot eene *Waar-schuwinge* strekken, en ik zal nu wel vergenoegd zijn. Want, mijn lot moge zijn welk het wil, nooit zal ik in staat zijn mijn hoofd weder op te beuren onder mijne beste vrienden en waardigste gezellinnen.

Het is eene van de wreedste omstandigheden, met welke de fouten der Onbezonnene vergezeld gaen, dat zij alle die geenen ongelukkig maakt, die haar beminnen, en alleen blijdschap verleent aan haare eigene vijanden, en aan de vijanden haarer familie.

Welk eene nuttige les zou dit verschaffen, indien het behoorelijk wierd ingeprent op dien tijd, als het *verzogt gemoed* in twijffel hing over eene gevaarlijke onderneeminge?

Gij kent de waardij niet, mijne waarde, van een deugdzaam man; en van hoe edele gemoeds-gesteldheid gij ook moogt zijn in de meeste bijzonderheden, deelt gij in de gemeene zwakheid der menschlijke natuure, dat gij ligt verwaarlooft hetgeen in uwe eigene magt is.

Het zou u niet in gedagten koomen, om den Hr. Lovelace, zo hij uw vrijer waare, zo te behandelen, als gij den veel waardiger Hr. Hickman doet — Zoude het wel? — Gij weet wel,

wie

wie in 't geval van mijne Moeder zegt, „ Die „ veel verdraagen *wil*, *zal* veel verdraagen, de „ geheele wereld door (a). „ De Hr. Hickman, verbeelde ik mij, zou gaarn den Naam der Lady willen weeten, die zulk eene aanmerkinge maakte. Hij zou het bijkans niet mogelijk agten, of zulk eene zou met haare eigene aanmerkinge haar voordeel doen; en zou misschien wel wenschen, dat zijne Juffer Howe met haar bekend was.

Zagtheid van aart is, zekerlijk, niet veragtelijk in eenen man. Waarom, indien 't zo waare, is de hoogste rang waartoe een man kan koomen, die van een *Gentleman* *? — Een eer-naam, welken een Vorst wel onwaardig zijn kan. Want Zeden worden, meer dan Geboorte, Goederen, en Aanzien, vereischt in dit character. Zeden maaken inderdaad daarvan het weezen uit. En zal 'er in 't algemeen gezegd worden, en Juffer Howe geen uitzonderinge daarop zijn (gelijk gij eens schreeft) dat onze Sexe best geregeerd kan worden van onstuimige en ongetemde geesten (b)?

Vergeef het mij, mijne waarde; en heb mij lief, gelijk gij plegt. Want schoon mijne Fortuin veranderd is, mijn Hart is 't niet: Nog zal ooit veranderen, terwijl het mijne pen gebiedt u te zeggen, dat het moet ophouden te slaen, als het niet zo zeer het uwe is, dan dat van

Uwe

CLARISSA HARLOWE.

XXV.

(a) Zie D. I. bl. 90.

* *Gentle* beteekent *zagtvaardig*. En *Gentleman*, een *Edelman*, zelf van den hoogsten rang. *Vers.*

(b) Zie D. II. bl. 16.

XXV. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE.

Saterdag-Avond.

De Hr. Lovelace heeft verscheidene vertreken te Windsor bezigtigd; dog geen een, zegt hij, hetwelk hij dagt voor mij geschikt te zijn, en hetwelk te gelijk mijne beschrijvinge beantwoordde.

Hij heeft zig zeer zorgvuldig gehouden aan de Letter van mijne lastgevinge: Hetwelk een goed voorkoomen heeft: En hij beviel mij dies te beter, om dat, schoon hijzelve die Stad voorstelde, hij bij zijne te rugkoomst daarvan afraadde: Want hij zeide, dat hij op zijne reize daarvan daan gedacht had, dat Windsor, schoon van hemzelve voorgeslagen, eene verkeerde keuze was; om dat ik begeerig was naar een geheim verblijf, en dat was eene plaatze, welke het bezoek en de verwonderinge van iedereen naar zig trok (a).

Ik zeide hem, dat indien Vr. Sorlings niet dagt dat ik haar tot een last was, ik wel genegen zou zijn om hier een weinig langer te blijven; mids dat hij mij verlaaten wilde, en naar Lord M.'s, of naar London gaen, waarheen het hem best dagt.

Hij hoopte, zeide hij, te mogen onderstellen,

(a) Dit besluit van de Lady ten zijnen voordeele is juist datgeen, waarop hij gehoopt had. Zie bl. 189.

len, dat ik volstrekt veilig was voor de aanvallen of onderneemingen van mijnen Broeder; en derhalven, indien het mij meer genoeg kon geeven, wilde hij wel gehoorzaamen, voor eenige weinige dagen ten minsten.

Hij stelde weder voor om Hanna te ontbieden. Ik gaf hem te kennen dat mijn voorneemen was zo te doen door u ——— En mag ik u verzoeken, mijne waarde, dat gij aan het eerlijk mensch iemand wilt doen zenden. Uw getrouwe Robert, denke ik, weet wel waar zij is. Misschien zal zij wel verlof krijgen om terstond uit haaren dienst te gaen, door eene maand huur te laten korten, welke ik haar zal vergoeden.

Hij nam den ernstigen luim in aanmerkinge, waarin hij mij vond, en de roodheid mijner oogen. Ik was zo even bezig geweest aan het beantwoorden van uwen Brief; en waare hij niet, toen hij van zijne reize kwam, op eene zeer eerbiedige wijze tot mij genaderd; hadde hij zulk een onberispelijk verslag niet gedaen van zijne verneemingen, en waare hij zo gereed niet geweest om, op het eerste woord spreekens, van mij te gaen; Ik had mij bereid (niettegenstaende wij in zulk een goed bestand van elkanderen scheidden, toen hij naar Windsor vertrok) om hem eene zeer onwelkome verwelkoominge gegeven te hebben: Want de inhoud van uwen laatsten Brief had mij zo aangedaen, dat ik, op het oogenblik als ik hem zag, met verontwaardiging den verleider beschouwde, die de oorzaak geweest was van al het kwaad, dat ik lijde en geleeden hebbe.

Hij gaf mij ter loops te kennen, dat hij een
Brief

Brief ontvangen had van Lady Elifabet, en een anderen (zo als ik hem verstond) van eene der Jufferen Montague. Indien zij daarin van mij gewag maaken, verwondere ik mij dat hij mij den inhoud daarvan niet heeft medegedeeld. Ik vreeze, mijne waarde, dat zijne nabestaende onder diegeenen zijn, welke denken dat ik eenen ligtvaardigen en onverschoonelijken stap gedaen hebbe. Het kan mij geen *agtinge* bijzetten dat ik *haar zelf* late weten, hoe ik *door schrik mijzelve als ontvoerd* ben: En egter zouden zij misschien mij haarer verwantschap onwaardig houden, zo zij dagten dat mijne vlugt vrijwillig geschied waare. O mijne waarde, hoe lastig zijn onze bedenkingen voor ons bij elk twijffelagtig voorval, wanneer wij weten dat men ons tot het doen van eene onbehoorelijke zaak heeft overgehaald!

Zondag-Ogtend:

Ach! deeze man, mijne waarde! Wij hebben heeter redenwisselingen gehad, dan wij nog ooit gehad hebben. Met voor de vuist te redeneeren, vinde ik dat ik voor hem niet behoefte te vreezen (a): Dog hij is zulk een wild, zulk een onbetembaar Schepzel [*Hij hervormd!*] dat ik half-vervaard voor hem ben.

Hij stelde, wanneer ik mijn ongenoegen verklaarde dat hij hier bij mij bleef, weder voor dat ik mij onder de bescherminge zou geeven van Lady Elifabet; mij verzekerende dat hij dagt, mij niet veilig voor mijzelve ten huize van Vr. Sorlings

III. Deel.

O

te

(a) Zie dit bevestigd door den Hr. Lovelace, bl 78, 79.

te kunnen laten. En als ik van de hand wees zulks te doen, om de redenen welke ik u in mijnen laatsten opgaf (a), drong hij mij om een eisch te doen op mijn Capitaal.

Hij wist, zeide ik hem, dat het mijn besluit was om met mijnen Vader niet te pleiten.

Nog wilde hij mij zulks aanraaden, antwoordde hij, dan als het *allerlaatste* middel. Dog daar mijne grootmoedigheid mij niet wilde toelaaten om verplichtinge te hebben, gelijk ik het noemde, aan eenig mensch; en daar nogthans mijne nabestaenden mij mijn eigen zouden weigeren; wist hij niet, hoe ik die grootmoedigheid zou kunnen staende houden, zonder tot ongemakken gebragt te worden, welke hem oneindig leed zouden zijn, — Ten zij — ten zij — ten zij, zeide hij, al stamerende, als of hij schroomde uit te spreken — Ten zij ik den eenigen weg wilde inslaen dien ik *konde*, om mijn eigen in bezittinge te krijgen

Wat is *dat*, mijn Heer?

Zekerlijk zag de man wel aan mijn gezigt, wanneer hij met zijne kruipende *Ten zijnen* aankwam, dat ik giste wat hij meende.

Ach! Madam, kan het mogelijk zijn, dat gij niet weet welke die weg zij? — Zij zouden met eenen *man* niet in geschil treden over het regt, dat zij u betwisten zouden.

Waarom zeide hij, met eenen *man*, in plaats van met *hem*? Nogthans keek hij, als of hij aanmoediging van nooden had om meer te zeggen.

Dus

(a) Zie bl. 103.

Dus zoudt gij dan willen hebben, mijn Heer, zoudt gij niet, dat ik een Advocaat gebruikte, niettegenstaende hetgeen ik altoos verklaard hebbe, omtrent het pleiten met mijnen Vader?

Neen, dat wilde ik niet, mijn allerlieftschepzel, mijne hand grijpende, en die met zijne lippen drukkende — ten zij gij *mij* tot uwen Advocaat woudt maaken.

Had hij in den beginne *mij* gezegd, ik zou niet laag genoeg geweest zijn om mij te houden als of ik hem niet wel verstond, en van een Advocaat gewag te maaken.

Ik bloosde. De man vervolgde het onderwerp niet zo vuuriglijk, of het waare zo wel gemaklijker als natuurelijker voor mij hetzelfde te vermijden, dan mij daarmede in te geeven.

Behaagde het den hemel, dat hij het mogt doen, zonder aanstoot te geeven! — Dog ik vervulde hem met zo veel ontzag. — [*Verzilde* hem met *ontzag* — Uw (a) denkbeeld, mijne waarde.] En dus stapte de beschroomde, bedeeftste man van het onderwerp af, zijn voorstel herhaalende, dat ik mijn eigen kapitaal zou eischen, of eenen regtsgeleerden magt geeven om het te eischen, indien ik die magt *niet* verleen *wilde* [voegde hij 'er tusschen in] aan een gelukkiger man. Dog het kon geen kwaad, dagt hij, dat ik mijne twee Voogden te verstaen gaf, dat ik voorhad het zelve te aanvaarden.

Ik zou beter weten wat mij te doen stond, zeide ik hem, wanneer hij van mij af was, en men zulks *wist*. Ik onderstelle, mijn Heer, dat indien

O 2

mijn

(a) Zie bl. 139. en 142.

mijn Vader voorlaet dat ik wederkeere, en zig verbindt om nooit van Solmes tot mij te spreken, of van eenigen anderen man, dan met *mijne toestemminge*, en ik op die voorwaarde be-willige om niet meer om u te denken, gij daarin beruften zult.

Ik was gezind om eens te beproeven, of hij *alle* mijne voorafgegaene verklaringen zo zeer in agt nam, als hij voorgaf te doen omtrent *eenige* van dezelve.

Hij stond als of hij van den bliksem geslagen was.

Wat zegt gij, mijn Hr. Lovelace? Gij weet, dat alles wat gij bedoelt ten mijnen beste is. Zekerlijk ben ik mijne eigene meesteres: Zekerlijk behoeve ik u niet om verlof te vraagen tot het aangaaen van zulke voorwaarden als het mij beliest voor mij zelve, *zo lang ik geene met u aangegaen verbreeke?*

Hij bremde twee of drie maalen. — Wel, Madam, Wel, Madam, ik kan niet zeggen — Daarop stil houdende — en van zijn stoel opstaende, met balstuurigheid; Ik zie duidelijk genoeg, zeide hij, de reden waarom geen van mijne voorstellen kan worden aangenomen: Ten *laatste* staet ik nog een offer te zijn ter uwer Verzoeninge met uwe onverzoenbaare familie.

Het is altijd uwe eerbiedige wijze van doen geweest, mijn Hr. Lovelace, om mijne familie op deezen vrijen trant te behandelen. Maar eijlieve, mijn Heer, als gij *anderen* onverzoenbaar noemt, zie toe dat gij die zelve berispinge *zelve* niet verdient.

Hij

Hij moest bekennen, dat zommige van mijne familie en hij nooit veel van malkanderen gehouden hadden; dog hij had niet van *hen*, 't geen zij van *hem* verdiend hadden.

Naar uw eigen oordeel, onderstelle ik, mijn Heer?

Naar het oordeel van alle de wereld, van u zelve, Madam.

Dan moet ik u zeggen, mijn Heer, dat hadt gij minder taringen gebruikt, zij niet zo zeer tegen u zouden verbitterd geweest zijn. Maar niemand hoorde ooit, dat men door eene openbaare versmaadinge tegen de Nabestaenden van eene zekere persoon, gevoegelijk de gunst kon zoeken of van die persoon zelve, of van haare vrienden.

Wel, Madam, al wat ik weete, is, dat hunne boosaartigheid tegen mij zodanig is, dat, zo gij besluit om 'er *mij* aan op te offeren, gij verzoend moogt worden, wanneer het u maar belieft.

En al wat ik weete, mijn Heer, is, dat indien ik mijnen Vader de magt van weigeren geeve, en hij *daarmede* zal te vreedn zijn, het niet meer dan mijn *pligt* is die aan hem te gunnen; en indien ik eene diergelijke aan mijzelve behoude, zal ik geen verpligtinge, die ik aan *u* hebbe, verbreeken.

Uwen pligt omtrent uwen eigenzinnigen *Broeder*, niet omtrent uwen *Vader*, meent gij, Madam.

Zo het geschil al in het *eerst* hing tusschen

mijn Broeder en mij, mijn Heer, kan mijn Vader zekerlijk kiezen welke partij hij wil trekken.

Dat *kan* hij, Madam ——— Dog dat onthef hem desnietteenstaende niet van beschuldiging, zo hij de onregte trekke ———

Verskillende luiden zullen verscheidenlijk oordeelen, mijn Hr. Lovelace, over het regt en onregt. *Gij* oordeelt naar het u goeddunkt. Zullen andere niet oordeelen zo als het *bun* goeddunkt? En wie heeft regt om eens Vaders oordeel te wederstaen in zijne eigene familie, ten opzigt van zijn eigen kind?

Ik weete wel, Madam, dat 'er tegen u geen redeneeren is. Dog niettemin had ik gehoopt mij eenige geringe verdienste bij u verworven te hebben, zo dat ik niet als een *vooraf-vereischt offer* mogt geworden zijn van eene Verzoeninge.

Uwe hoope, mijn Heer, zoude beter gegrond geweest zijn, indien gij mijne toestemminge hadt gehad tot het verlaaten van mijns Vaders huis —

Altoos en eeuwig mij in gedagten te brengen, Madam, dat gij dien vervloekten Solmes zoudt gekoozen hebben ——— liever dan ———

Niet zo haastig! Niet zo schielijk, mijn Hr. Lovelace! Ik ben overtuigd, dat men niet bedoelde om mij aan dien Solmes te trouwen op Woensdag.

Zo wordt mij berigt dat zij nu van zig laten gaen, om zigzelven ten uwen koste te regtvaardigen. Elk leevend mensch is u verpligt, Madam, voor uwe gunstige gedagten, behalven ik.

Excuseer mij, mijn *goede* Hr. Lovelace [mijne hand

hand beweegende, en buigende] dat ik genegen ben het best te denken van mijnen Vader.

Bekoorelijk schepzel! zeide hij, met welken betoverenden zwier is dat gezegd! — En met eene heftigheid in zijne beweeginge, wilde hij mijne hand gegreepen hebben. Dog ik trok die weg, als zeer op hem gestoord zijnde.

Ik agte, Madam, dat hetgeen ik om uwentwille geleeden hebbe, mij wel eenige gunste bij u mogt hebben waardig gemaakt.

Het geen *ik* geleeden hebbe, mijn Heer, wegens *uwen* driftigen aart, gesteld zijnde tegen hetgeen *gij* om *mijnentwille* geleeden hebt, ben ik nederig van begrip dat ik weinig bij u in schuld zal blijven.

Heer! Madam, [een drollig weezen aanneemende] Wat hebt *gij* geleeden! — Niets dan hetgeen *gij* gemakkelijk vergeeven kunt. *Gij* zijt *alleen* in uws Vaders huis als eene gevangene opgeslooten, om agtinge te bewijzen voor uw oordeel! — Men heeft *alleen* eene onschuldige en getrouwe dienstmaagd uit *uwen* dienst gestooten, om dat *gij* haar bemindet — Men heeft *alleen* de vrijpostige meid van uwe Zuster over u gesteld, met verlof om u te kwellen en te hoonen! —

Heel wel, mijn Heer!

Gij hebt *alleen* ondervonden, dat een baldaadige Broeder zig aanmatigde om u te behandelen als eene slaavin, en eene also baldaadige Zuster u in de gunst van iedereen ondermijnde, onder voorwendzel van u te houden uit handen, welke, indien zij al zo snood zijn als zij snoodlijk

uitmeetten, evenwel niet half zo snood en wreed zijn, dan hunne eigene!

Ga voort, mijn Heer, zo het u beliest!

Gij zijt *alleen* verdrukt, met oogmerk om u te noodzaaken eenen flordigen vent te neemen, dien gij betuigd hebt te haaten, en dien iedereen veragt! Den Verlof-brief heeft men *alleen* gekreegen! De Pastoor wierd *alleen* in gereedheid gehouden! De dag, een kort, *zeer* kort aanstaende dag, was 'er *alleen* bepaald! En men stond *alleen* een onderzoek bij u te doen naar uwe briefwisselingen, en u nog naauwer op te sluiten, tot dat die dag kwam, om u dus van alle middelen te berooven om den strik voor u gespannen te ontvlieden! ——— Dog dit alles kunt gij vergeeven! Gij kunt wenschen, Dit alles te hebben afgewagt; hoe onvermijdelijk de dwang ook moest geweest zijn! ——— En de man, die, met gevaar van zijn leeven, u van alle deeze verdrietalijkheden verlost heeft, is de eenige persoon welken gij *niet* vergeeven kunt!

Kunt gij niet voortgaen, mijn Heer? Gij ziet, dat ik geduld genoeg hebbe om u te hooren. Kunt gij niet voortgaen, mijn Heer?

Ik kan wel, Madam, met hetgeen *ik* geleeden hebbe: Waarvan ik bekenne dat niet behoorde gesproken te worden, stond ik ten laatsten eens beloond te worden zo als ik hoopte.

Hetgeen *gij* geleeden hebt dan, zo het u geliest, mijn Heer!

—— Op eene hoonende wijze is mij uws Vaders huis verboden, na dat mij aanmoediging gegeven was, zonder eenige redenen, welke
zij

zij niet wisten van te vooren, om het verbod te wettigen: Ik ben gedrongen tot een gevegt, hetwelk ik wenschte te mijden, het eerst hetwelk ik ooit, zo getergd, te mijden wenschte: En dat, om dat de deugniet uw Broeder was!

Deugniet, mijn Heer! — En mijn Broeder! — Dit kon van geen leevend mensch koomen, dan van hem, in mijne tegenwoordigheid.

Vergeef mij, Madam! — Maar och! hoe onwaardig, om uw Broeder te zijn! — Het kraakeel gëent op een ouden wrok, toen wij nog studenten waaren; daar hij bij ieder een bekend stond voor den aanvaller; en weder verlevendigd uit inzigten, die even flordig, als verongelijkende waaren voor u en mij beide — Waarin ik het leeven schonk aan hem, die mij het mijne gaarn zou benomen hebben!

DIT raakt uwe *edelmoedigheid*, mijn Heer; niet hetgeen gij geleeden hebt: Een weinig meer van 't geen gij *geleeden* hebt, zo het u gelieft! — Ik hoope niet dat het u berouwt, mijnen Broeder niet vermoord te hebben!

Mijn bijzonder leeven is doorsnuffeld! Mijne zeden heeft men haatelijk afgemaald! Daar sommige van de beschuldigers zelve gantsch niet zonder gebreken zijn!

Dat is smaalen, mijn Heer!

Verspieters heeft men op mijn gedrag uitgezonden! Eenen gehuurd om de getrouwheid van mijnen knecht om te koopen; misschien om mij te vergeeven eindelijk, zo de eerelijke gezelschap niet had —

Gebeurde zaaken, mijn Hr. Lovelace! —
 Ontbreekt het u aan gebeurde stukken in 't ontvouwen van hetgeen gij geleeden hebt? — Geene van uwe *Misschien*en, verzoeke ik u!

Alle dagen dreigingen, en taringen, wierden iedereen tegen mij in den mond gelegd! Terwijl ik genoodzaakt wierd, om vermoemd om te kruipen — en *ter aller uure* op te passen —

En in *allerlei weder*, onderstelle ik, mijn Heer — Dat, heugt mij, was eens uwe bezwaarenis! — In *allerlei weder*, mijn Heer (a)! En alle deeze ongemakken van u zelve voortkoomende, niet van mij opgelegd.

— Gelijk een dief, of een luistervink, ging hij voort: En nogthans nog van geboorte, nog van maagschap *bunner* verwantschap onwaardig, hoe onwaardig ik ook zijn moge en ben *hunner* verwonderlijke Dogter: Welker zij, elk *hunner*, ten minsten *alzo* onwaardig zijn! — Dit, Madam, noeme ik lijden: *Met regt* noeme ik het zo; indien ik eindelijk stae te worden opgeofferd aan eene onvolmaakte Verzoeninge — *Onvolmaakte*, zegge ik: Want kunt gij verwagten om zelf op eene *draagelijke* wijze, na al wat 'er gebeurd is, onder het zelve dak te leeven met dien Broeder en Zuster?

O mijn Heer, mijn Heer! Wat hebt gij al geleeden! En dat alles om mijnentwille, verzekere ik u! — Ik kan u daarvoor nooit beloonen! — Denk nooit meer om mij, verzoeke ik u — Hoe kunt gij dog geduld jegens mij hebben? — Niets

is

(a) Zie bl. 16, en 21.

is te wijten aan uw eigen gedrag, vermoede ik: Niets aan uwe taringen, tegen taringen: Niets aan uw meer dan eens verklaard besluit, dat gij met eene familie *wildet* verbonden worden, van welke gij u, niettemin, niet wildet vernederen om eene verbintenis te vraagen: Niets, om kort te gaen, aan eene leevenswijze, over welke ieder een u beschuldigde, terwijl het u der moeite niet waardig dagt uzelfen te verdedigen. Hadde ik niet gedacht, dat gij op eene onfatsoenlijke wijze behandeld wierd, ik zoude door pen en inkt mij niet met u bemoeid hebben (a). Dit bemoeijen gaf u eene onderstelde gerustheid, en edelmoe diglijk tartedt gij mijne vrienden dieswegens te meer: En dit haalde mij (misschien niet onverdiend) mijns Vaders misnoegen op den halze; zonder welk mijns Broeders bijzonderen wrok, en eigen baatige inzigten, een grondslag zoude ontbroken hebben om op te bouwen: Zo dat ik u voor alles wat volgde van mijne behandeling, en uwe overvloedige *Alleen*, voornaamlijk danken mogt, gelijk gij uzelfen moogt danken al wat gij *geleeden*, zo *bijster* zwaar geleeden hebt! — En indien gij, gladsprekende Heer, eenige verdienste daarop gegrond hebt, wees zo goed om ze weder in te trekken: En merk *mij* aan, die mijne eere en agtinge verlooren hebbe, als de eenige lijdster — Want waarin — Ik bidde u, hoor mij uit, mijn Heer, [want hij stond gereed te spreken] hebt gij iets geleeden, dan in uwen hoogmoed? Uw goede naam *kon geen* nadeel lijden: Het was beneden u, u *daarom* trent te bekom-

(a) Zie bl. 20.

kommeren. En waart gij geen onhandelbaar man geweest, ik zou niet tot het uiterste zijn gedreeven, hetwelk ik nu ieder uur, dat 'er verloopt, betreure — Met deeze bijkoomende verwijtinge tegen mijzelve, dat ik geen briefwisseling behoorde *begonnen* te hebben, of begonnen zijnde, daarmede te hebben *aangebouden* met eenen, die het zig der moeite niet waardig agtede zijn eigen character te zuiveren om *mijnentwille*, of om *zijnentwille* zig aan mijnen Vader te onderwerpen, in een stuk waarin elk Vader zijne keur behoort te hebben. —

Duisternis wordt licht; Licht, duisternis; bij mijne ziel! — Net zo als gij het gelieft te hebben. O Bekoorster van mijn hart! mijne hand grijpende, en die tusschen zijne beide drukkende, aan zijne lippen, op eene wonderlijk wilde wijze, Neem mij, neem mij onder handen: Kneed mij naar uw welgevallen: Ik ben wasch in uwe handen: Geef mij uw eigen indrukzel; en zet uw zegel op mij als voor altoos uw eigen — Wij zijn voor elkanderen gebooren! — Gij om mij gelukkig te maaken, en eene ziel te behouden — Ik ben geheel en al verdwaald, geheel en al misdaadig. Ik zie wat ik behoorde gedaen te hebben. Maar denkt gij, Madam, dat ik gewillig kan toestemmen om te worden opgeofferd aan eene gedeeltelijke Verzoeninge, bij welke ik zulk een groot, zulk een onherstelbaar nadeel lijden zal! — Alles buiten *dat* — Sluit mij mede in uwe voorwaarden: Schrijf mij voor: Be-loof voor mij wat u belieft — Doe mij een strop om den hals, en leid mij daaraan, onder voor-

voorwaarde van vergiffenis op die schandelijke boetedoeninge, en van eenen al zo slaaffchen voer- val, voor uwen Vader (uw Broeder 'er niet bij zijnde); en ik zal hem om zijne toestemminge smeeken aan zijne voeten; en alles behalven schoppen van hem verdraagen, om dat hij uw Vader is. Maar van u af te staen op *slaauwe* voorwaarden, ik mag Verd — d zijn [zeide de aanstootelijke karel] indien ik dat wil of kan doen!

Deeze waaren zijne woorden, zo na als ik mij dezelve kan erinneren; want zijn gedrag was zo wonderlijk wild en vuurig, dat ik volkoomen vervaard was. Ik dagt hij zou mijne hand hebben opgegeten. Ik wenschte, dat ik duizend mijlen verre van hem af waare.

Ik gaf hem te kennen, dat ik zijnen heftigen aart geenzins goedkeurde: Hij was al te ongestuimig een man, dan dat hij mij behaagen zoude. Ik zag *nu*, uit het gesprek 't welk wij gehouden hadden, hoe veel agt hij gaf, gelijk hij pochte, op mijne *Bevelen*; en zoude diesvolgens mijne maatregels neemen, gelijk hij *wel haast* zou vinden. En met eenen half-vervaardden ernst verzocht ik hem heen te gaen, en mij alleen te laten.

Hij gehoorzaamde; en dat met de uiterste onderdaanigheid in zijne houdinge, dog met eene koleur die zeer hoog gereezen, en een gelaat 't welk al zo hoog misnoegd was.

Dog mijne gedagten gaen latende over alles wat 'er voorviel, zie ik duidelijk, dat hij mij de vrijheid niet meent te laten, zo hij het keeren kan, om hem af te slaen; waartoe ik niettemin

het

het *regt* aan mij behouden had; maar hij merkt mij aan als de *zijne*, door eene vreemde soort van verplichtinge, om dat hij met mij *tegen mijn wil en dank* is weggeloopt.

Nogthans ziet gij ook, dat hij van den anderen kant de boorden van het huwelijk maar even aanroert. En dat wel gemeenlijk op eenen tijd, als hij iemands driften of vreeze verwekt heeft; zo dat men niet eensklaps in een laager toon kan vallen. Dog dit kan zekerlijk zijn oogmerk niet zijn. — En egter scheen zijn gedrag jegens mijne Zuster dusdanig te weezen (a), als hij door tergen haar bewoog hem af te slaen, en zig zo mak aan haare weigeringe onderwierp, als hij deed. — Dog hij durft niet — Wat kan men zeggen van een zo wispeltuurigen man? — Ik hebbe nu weder geheel geen genoegen nog bestek op hem. Ik wenschte wel, dat ik op eene eerelijke wijze uit zijne magt waare.

Hij heeft driemaal en boven gezonden met verzoek om toegelaaten te worden; de twee laatste maalen met een ongewoonen ernst. Dog ik hebbe hem laten boodschappen, dat ik het eerst voleindigen wil, waaraan ik bezig ben.

Wat mij te doen staet omtrent het vertrekken van deeze plaatze, kan ik niet zeggen. Ik kon hier met al mijn hart wel blijven, gelijk ik aan hem gezegd hebbe: De Vrouw en haare Dogters zijn begeerig dat ik het doe; schoon zulks ook voor haar, geloove ik, niet heel gevoegelijk zij: Dog ik zie dat hij mij niet wil verlaaten, terwijl

(a) Zie D. I. Bl. 15, 16.

wijl ik hier ben ——— Dus *moet* ik wel ergens heen verhuizen.

Ik ben mijzelver al lang moede geweest: En nu worde ik het nog meer en meer. Dog laat mij uw goed gevoelen niet verliezen. Zo het gebeure, zal dat verlies de ongelukken voltoojen van

Uwe

CL. HARLOWE

XXVI. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE.

Zondag-Avond (den 16 van April.)

Ik mag wel brieven aan u zenden, schoon het u verboden zij aan mij te schrijven; mag ik niet? ——— Want dat is geen *brief-wisseling* (is het wel?) als de Brieven niet beantwoord worden.

Ik ben met deezen man wonderlijk verlegen, wat ik van hem moet denken. Hij is een volmaakte Proteus. Ik kan maar schrijven volgens de gedaante, welke hij op zulken tijd aanneemt. Denk niet dat *ik* zo veranderlijk ben, verzoeken ik nu, indien ik in den eenen Brief tegenspreek wat ik schreef in eenen anderen, ja indien ik hetgeen ik in denzelven Brief nog zeide, schijne tegen te spreken: Want hij is eene volmaakte Chamæ-
le-

leon; of liever meer veranderlijk dan de Chameleon; want die, zegt men, kan het *rood* en het *wit* niet aanneemen; maar deeze man *wel*. En schoon het *zwart* zijne natuurlijke koleur schijne te zijn, heeft hij zig egter veel moeite gegeven, om mij te doen denken dat hij niet anders dan *wit* zij.

Dog gij zult over hem oordeelen, uit het geen ik verder melden gae. Alleenlijk, zo ik u ergens roeschiene ligtgeloovig te zijn, smeekte ik u mij te onderrigten: Want *gij* zijt een toekijker, gelijk gij in eenen voorigen zegt (a) ——— Behaagde het den hemel, dat ik niet moest mede speelen! Want hoe het zij, ik denke dat ik aan eene wanhoopige partij vast ben.

Voor dat ik mijnen laatsten aan u voleindigen konde, zond hij nog tweemaal boven met verzoek om toegelaaten te worden. Ik gaf ten antwoord, dat ik hem zien zoude als het mij gelegen kwam: Ik wilde niet gestoord worden, nog aan zijne voorschriften gebonden zijn.

Bedenkende hoe wij van elkanderen scheidden, en mijn uitsel van hem *geboor* te geeven, gelijk hij het zomtijds noemt, verwagtede ik dat hij in geen heel goeden luim zou zijn, wanneer ik zijn bezoek toeliet; en uit hetgeen ik schreef, kunt gij besluiten dat *ik* het mede niet was. Egter veranderde mijn luim wel ras, als ik zijne uiterste nederigheid zag bij zijne inkomst, en hoorde wat hij te zeggen had.

Ik hebbe een Brief, Madam, zeide hij, van Lady Elifabet Lawrance, en eenen anderen van mij-

(a) Zie Bl. 64.

mijne Nigt Charlotte. Dog van deeze aanstonds nader. Ik kwam nu om mijne ootmoedige belijdenis voor u te doen, over de redenwisselingen die zo even tusschen ons gehouden zijn.

Ik zweeg stil, mij verwonderende waar hij heen wilde.

Ik ben een zeer ongelukkig schepzel, ging hij voort: Ongelukkig van wegens eene wonderbaare ongeduldigheid van geest, welke ik niet kan te boven koomen. — Het haalt mij altoos de welverdiende vernederinge op den halze. Dog het is loflijker bekentenis te doen, dan te volharden, als men de kragt der overtuiging gevoelt.

Ik zweeg nog al stil.

Ik hebbe overdagt, hetgeen gij mij voorgesteldet, Madam, dat ik berusten zoude in de voorwaarden, welke gij zoudt goedvinden in te willigen, ter Verzoeninge met uwe vrienden.

Goed, mijn Heer.

En ik vinde, dat alles billijk, alles regtmatig is aan uwen kant; en aan den mijnen niets dan ongeduld, niets dan onbedagtzaamheid.

Ik stond vreemd te kijken, móogt gij wel onderstellen. Waarvandaan deeze veranderinge, mijn Heer? En dat zo sehielijk?

Ik ben zo zeer overtuigd, dat gij gelijk moett hebben in alles waarop het u goed dunkt te staen, dat ik in het toekomende mijzelven zal mistrouwen; en, zo het mogelijk zij, zo dikwijls ik van u verschille, een uur tijd neemen om mij te bedenken, voor dat ik den teugel viere aan die heftigheid, welke een tegenstand, waaraan ik niet gewend ben, mij te dikwijls aanbrengt.

III. Deel.

P

Dit

Dit is alles wonder goed, mijn Heer: Maar waartoe zal het dienen?

Wel, Madam, als ik kwam ter overweeginge van hetgeen gij hadt voorgesteld, ten aanzien van de voorwaarden van Verzoeninge met uwe vrienden; en als ik mij in gedagten bragt, dat gij altoos *aan uzelve gebouden hadt* mij *aan te nemen* of te *verwerpen*, volgens mijne *verdiensden* of *wanverdiensden*; zag ik duidelijk, dat het eer eene *inschikkelijkheid* in u was, dat het u behaagde mijne toestemminge tot die voorwaarden te vraagen, dan dat gij mij eene *nieuwe Wet* opleidet: En nu, Madam, smeek ik u om vergiffenis van mijne ongeduldigheid: Welke voorwaarden het u ook moge goeddunken met uwe Nabestaenden aan te gaen, die u zullen magtig maaken om mij met het *conditioneel* uitwerkzel van uwe belofte aan mij te vereeren, gelief aan deeze maar uwe toestemminge te geeven: En indien ik u verlieze, hoe ondraagelijk die gedagte ook voor mij zijn moge; egter, dewijl het door mijne eigene schuld moet zijn, behoore ik het mijzelven te danken.

Wat dunkt u, Juffer Howe? — Geloofst gij, dat hij hiermede eenig inzicht kan hebben? — Ik kan niet zien; dat hij 'er eenig hebben kon; en het dagt mij best, dewijl hij het op eene zo billijke wijze inspelde, dat ik niet scheen te twijffelen aan de opregtheid zijner belijdenisse, en dat ik dezelve als opregt aannam.

Hij las mij daarop een gedeelte voor van Lady Elisabets Brief, het begin omvouwende, hetwelk een weinig te gestreng tegen hem was, zei-

de

de hij, om onder mijn oog te koomen: En ik geloove, uit den stijl, dat het overige in eenen *bestraffenden* toon was.

Het was maar al te klaar, zeide ik hem, dat hij groote gebreken hebben moest, dat geene van zijne Nabestaenden aan hem schrijven konde, zonder dat 'er eene berispinge wegens eenige kwaade daad onder gemengd wierd.

En het is al zo klaar, mijn allerlieft schepzel, zeide hij, dat gij, die van geene zodanige gebreken weet, dan uit vermoeden, even gereed zijt om mij te veroordeelen. — Wil de Liefde u niet gehengen te besluiten, dat *haare* beschuldigingen niet beter gegrond zijn? — En dat mijn voornaam gebrek geweest is onagtzaamheid omtrent mijn character, en al te weinig zorgvuldigheid om mijzelven te zuiveren, wanneer ik beklad wierd? Hoedanig ik u verzekere dat het 'er mede gelegen is.

Lady Elifabet drukt zig in haaren Brief op de verplichtendste wijze uit, ten mijnen opzigte.
 „ Zij wenscht, dat hij zig zo gedragen moge, dat
 „ ik aangemoedigd worde om hem ras gelukkig
 „ te maaken. Zij verzoekt haar compliment aan
 „ mij; en drukt haar ongeduld uit om *eene zo be-*
 „ *roemde Lady* [Dit zijn haare hoogdraavende
 „ woorden] als haare Nigt te zien. Zij zal het
 „ zig tot eere rekenen, zegt zij, gelegenheid te
 „ mogen hebben om mij dienst te doen. Zij hoopt,
 „ dat ik de Plegrigheid niet te lang zal uitsellen;
 „ dewijl die voltrokken zijnde, voor haar, en
 „ voor Lord M. en Lady Sara, een zeker onder-

„pand zal zijn van haars Neefs verdiensten , en
„goed gedrag. „

Zij zegt, „ Het was haar altoos smertelijk de
„moeijelikheden te hooren , welke ik om zijnent-
„wille ondergaen had : Dat hij de ondankbaarste
„der menschen zijn zal , zo hij *alles* niet aan mij
„vergoede : En dat zij het een pligt agt die op
„haare geheele familie legt , om de verloorene
„gunst van mijne eigene te vervullen : En , wat
„haar belangt , omtrent niets van dien aart , ge-
„biedt zij hem mij te verzekeren , zal zij in ge-
„breke blijven. „

De Lady, merkt aan, „ Dat de behandelin-
„ge , welke hij van mijne familie ontvangen had ,
„te meer buiten reden zou geweest zijn dan ze
„was , met zulke natuurelijke en toevallige voor-
„deelen als hij bezat , waare het niet gekoomen
„van zijne eigene zorgelooze zeden. Dog zij
„hoopt , dat hij de familie van Harlowe overtui-
„gen zal , dat zij erger gedagten van hem had-
„den dan hij verdiende ; nademaal het nu in zijn
„vermogen stond , zijnen goeden naam voor al-
„toos te vestigen. Dit bidt zij God , dat hij hem
„in staat stelle om te doen , zo wel tot zijne ei-
„gene eere , als tot eere van haar *buis* , „ was
het grootmoedig woord.

„ Zij besluit met te verzoeken dat zij van ons
„Trouwen mag verwittigd worden , zo dra de
„Plegtigheid voltrokken is , op dat zij onder de
„eerste moge zijn , die mij bij die gelukkige gele-
„genheid geluk wenschen. „

Dog de Lady noodigt mij niet regtstreeks om
bij haar te koomen , voor het Trouwen : Hetwelk
ik

Ik wel verwacht mogt hebben uit hetgeen hij mij gezegd had.

Hij toonde mij toen een gedeelte van Juffer Montague's lugtiger Brief, „ hem gelukwenschen-
„ de met de eere, die hij verworven had, van
„ het *vertrouwen van eene zo verwonderens-
„ waardige Lady.* „ Dit zijn haare woorden.
Vertrouwen, mijne waarde! Niemand, inderdaad,
gelijk gij zegt, zal anders gelooven, al wierd hun
de waarheid verteld: En gij ziet, dat Juffer Mon-
tague (en zijne geheele familie, onderstelle ik)
denkt dat de stap, dien ik gedaen hebbe, *onge-
meen* is. „ Zij wenscht insgelijks om zijn spoedig
„ trouwen; en om haare nieuwe Nigt te zien op
„ M. Burg: Gelijk ook Lord M. zegt zij hem,
„ en haare Zuster; en alle in het gemeen, die het
„ wel met haare familie meenen.

„ Wanneer zijn gelukkige dag voorbij zal
„ zijn, heeft zij voor, zegt zij, om haare op-
„ wagtinge bij mij te maaken, en eene te zijn van
„ mijn gevolg naar M. Burg, indien zijn Lord-
„ schap zo onpasselijk zal blijven aan de podagra
„ als hij thans is. Dog dat, zo hij beter wierd,
„ hij zelve, is zij verzekerd, mij zal koomen op-
„ wagten; en mij derwaards geleiden: En nader-
„ hand eene van zijne drie hofsteden aan ons rui-
„ men, tot dat wij eene woonplaatze naar onzen
„ zin gekreegen hebben. „

Deeze jonge Lady zegt niets tot haare ver-
schooninge, waarom zij mij niet ontmoet zij op
den weg, of te St. Albans, gelijk hij mij had
doen verwagten dat zij zoude: Egter maakt zij
gewag, *dat zij ongesteld geweest is.* De Hr. Lo-

velace had mij ook verteld, dat Lord M. *aan de podagra onpasselijk was*; het welk Juffer Montague's Brief bevestigt.

Maar waarom toonde de man mij deeze Brieven gisteren-avond niet? Vreesde hij mij te veel genoeg te zullen geeven?

XXVII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE.

Gij kunt ligt gelooven, mijne waarde, dat deeze Brieven mij in eenen goeden luim jegens hem bragten. Hij zag zulks wel in mijn gelaat, en verheugde zig daarover. Nogthans kan ik niet nalaaten mijne verwonderinge nogmaal te beruigen, dat mij de inhoud van dezelve gisteren-avond niet kon worden medegedeeld (a).

Hij hield toen aan om mij van stonden aan naar Lady Elifabets te begeeven, uit kragt van haaren Brief.

Maar hoe kan ik dat doen, zeide ik, al ware ik zelf buiten alle hoope van Verzoeninge met mijne vrienden (naar welke egter, hoe onwaarschijnlijk het ook zij dezelve uit te werken, het mijn pligt is te *staen*) daar haare Hoog-Edelheid

(a) De Leezer zal zien hoe Juffer Howe hiervan reden geeft in Br. 32.

heid mij geen bijzondere uitnoodiginge gedaen heeft.

Dat, was hij verzekerd, kwam daarvandaan, dat zij twijffelde of die wel zou worden aangenomen — Anders zou zij het met het grootste plezier ter wereld gedaen hebben.

Die twijffeling zelve, zeide ik, was genoeg om mij te weerhouden; Nademaal haare Hoog-Edelheid, die de scheidpaalen van het Betaamelijke en Onbetaamelijke zo wel kende, door niet te verwagten dat ik eene noodiginge zoude aanneemen, zo zij die gedaen had, immers reden zou hebben om mij zeer voorbaarig te agten, zo ik die *had* aangenomen; en nog veel voorbaariger, zo ik buiten dezelve kwam. Daarenboven, zeide ik, mag ik het u danken, mijn Heer, dat ik geen kleederen hebbe die geschikt zijn om ergens te gaen, of om van iemand gezien te worden.

O, ik was geschikt om in eene Antichambre te verschijnen, behoefde ik maar niet volkoomen opgekleed en met juweelen behangen te zijn; en ik zou daar de beminnelijkste [hij moet meenen de *ongemeenste*] vertooninge maaken. Hij stond verbaasd over de fraaiheid van mijne kleedinge. Door welke konst wist hij niet, dog ik deed mij op zo voordeelige wijze op, als of ik elken dag een ander gewaad aanhad. Daarenboven, zouden zijne Nigten Montague mij wel voorzien van alles, wat ik tegenwoordig behoefde; en hij zou gaarn diesaangaende aan Juffer Charlotte schrijven, indien ik hem daartoe verlof wilde geeven.

Agt gij mij voor de Kraai in de Fabel? zeide ik. Woudt gij hebben, dat ik de eigenaars

van het gewaad met haare eigene kleederen kwam bezoeken? ——— Zekerlijk, mijn Hr. Lovelace, gij moet denken dat ik zeer laag, of zeer vrijpostig van geeft ben.

Zou ik ook verkiezen naar London te gaen, (voor eenige dagen slegts) om mij van kleederen te voorzien?

Niet op uwe kosten, mijn Heer, zeide ik, met eenen grammen toon.

Ik kon hem niet gebleeken hebben regt ernstig te zijn, in mijn misnoegen over zijne listige vonden om mij met zig weg te krijgen, zo ik niet bij gelegenheid mijne weezenlijke gemelijkheid toonde over den verlegenen staat, waartoe hij mij gebragt heeft. Wanneer de luiden een kwaad begin te zamen maaken, is het bezwaarelijk wederzijdsche verwijtingen te mijden.

Hij wenschte maar mijn zin te weeten. ——— Dat zoude zijne voorstellen bestieren, en het zou zijn vermaak zijn hetzelfde in agt te neemen, welk het ook zijn mogt.

Mijn zin is, mijn Heer, dat gij mij van stonden aan verlaat. ——— Hoe dikwijls moet ik u dit zeggen?

Zo ik ergens anders waare dan hier, zoude hij mij gehoorzaamen, zeide hij, bijaldien ik 'er op stond. Dog indien ik mijn Regt wilde handhaaven, dat zoude, naar zijn gevoelen, oneindig beter te agten zijn, dan alle andere maatregels *buiten een (waarvan hij alleen maar even reppen durfde)*: Want dan, het zij ik zijne bezoeken toeliet, of weigerde, zo als het mij behaagde (hem alleen eene briefwisseling vergunnende)

Zou-

zoude het voor de geheele wereld blijken, dat het-
geen ik gedaen had, geschied was om mijzelve
regt te schaffen.

Hoe dikwijls mijn Hr. Lovelace, moet ik her-
haalen, dat ik met mijnen Vader niet wil pleiten?
— Denkt gij, dat mijne *ongelukkige omstan-*
digheden mijne denkbeelden zullen veranderen van
mijnen eigenen pligt, zo verre als ik in staat ben
dien te volbrengen? Hoe kan ik in bezittinge ge-
raaken zonder Pleiten, en anders dan door mijne
Voogden? Een van die zal tegen mij zijn; de an-
der is uitlandig. Daarenboven zou het voorgesla-
gen hulpmiddel langs deezen weg, zo ik al *gene-*
gen waare dien in te slaen, tijd vereischen om het
ter uitvoer te brengen; en het geen ik behoeve,
is *tegenwoordig* onafhankelijk te zijn, en dat gij
onmiddelijk van mij af gaet.

Bij zijne ziel, zwoer de schobbejak, hij ag-
tede het niet veilig, om de voorheen gegeven re-
denen, mij hier te laten. Hij wenschte wel dat
ik dagt om eenige plaatze, werwaards ik genegen
zou zijn te gaen. Dog hij moest de vrijheid nee-
men om te zeggen, dat hij hoopte dat zijn gedrag
zo berispelijk niet geweest was, dat het mij met
zo *veel* ernst op zijn afwezen onderwijlen deed
dringen: En te minder, voorwaar, also ik mij
genoegzaam *eeuwig* voor hem opsloot; schoon hij
mij verzekeren durfde, dat hij nooit van mij ging,
dan met een verbeterd hart, en met bekragtigde
voorneemens om te vorderen door mijn voor-
beeld.

Ik mij eeuwig voor u opsluiten! herhaalde ik
— Ik hoope, mijn Heer, dat gij niet bestaen

zult het *kwaalijk* te neemen, dat ik verwachté niet gestoord te worden in mijne afzonderingen. Ik hoope niet, dat gij mij voor zulk een dwaas schepzel verslijt (welk eene nieuweling gij mij ook in een voornaam stuk moogt bevonden hebben) dat ik zou verzot zijn op gelegenheden om uwe fraaije redenen te aanhooren, bijzonderlijk, daar geen *verschillende omstandigheden* uwe al te menigvuldige bezoeken vereischen; nog dat ik zodanig moet worden aangezocht, als of ik dagt dat 'er ter aller uure betuigingen *noodig* waaren, om mij van uwe eere te verzekeren.

Hij scheen een weinig bedremmeld.

Gij weet, mijn Hr. Lovelace, ging ik voort, waarom ik zo ernstig dringe op uw afwezen. Het is, op dat het voor de wereld blijken moge, dat ik van u onafhankelijk ben; en op hoope om het, door dat middel, minder moeilijk te vinden om aan eene Verzoeninge met mijne vrienden te arbeiden. En laate ik 'er nu bijvoegen (om u te meer gerust te stellen aangaende de voorwaarden dier gehoopte verzoeninge) dat nademaal ik vinde het geluk te hebben van zo wel te boek te staen bij uwe Bloedverwanten, ik u van tijd tot tijd door Brieven wil verwittigen, als gij van mij af zijt, van elken stap dien ik doen zal, van elken voorslag die mij zal gedaen worden: Dog egter niet met inzicht als of ik u rekenschap zou hebben te geeven, zelf niet, omtrent mijn aanneemen of niet aanneemen van die voorlagen. Zij weeten, dat mij door mijns Grootvaders Testament de magt gegeven is, om het Capitaal mij van hem nagelaaten, nevens andere zijner gunstbewijzen, op

zodanige wijze weg te maaken, dat zij daarbij na-deel lijden, schoon ik het hun niet volstrektlijk mag ontmaaken. Deeze *bedenkinge*, hoope ik, zal *zommige* van hen op mijne zijde trekken, als hunne drift bedaart, en als zij weeten dat ik van u onafhankelijk ben.

Bekoorelijke redeneeringe! ——— En hij moest mij zeggen, dat de verzekeringe die ik hem gegeven had, *alles was waarom hij wenschte*. Het was *meer*, dan hij eischen konde. Welk een geluk, zig te kunnen verlaaten op eene vrouw van eere en edelmoedigheid! Hadde hij, bij zijne eerste intrede in de wereld, zulk eene ontmoet, nooit waare hij anders dan een man van strikte deugd geworden. ——— Dog alles, hoopte hij, zou ten beste gedijen, nademaal hij in zulken geval, misschien nooit het geluk zou gehad hebben, 't welk hij nu in 't oog had; dewijl zijne Nabestaenden hem altoos gedrongen hadden om te trouwen; en dat voor hij de eere had van mij te kennen. En nu, also hij nooit zo ondeugend geweest was, dan de kwaadaartigheid van zommige luiden hem beschreeven had, hoopte hij dat hij bijkans zo veel verdienste zou hebben met zig te bekeeren, als of hij nooit gedwaald had. ——— Een fraaij Guiten-denkbeeld en hoope! En te veel aangemoedigd, vermoede ik, mijne waarde, door het gemeene gros van onze Sexe.

Dit bragt nog eene ernstige vraage of twee meer op het tapijt. Gij zult daaruit zien, welk een schepzel een onbeteugeld Ligtuis zij.

Ik vraagde hem, of hij wel wist dat het geen hij gezegd had, floeg op eene spreuk in het beste boek,

boek, *Dat 'er meer blijdschap was in den hemel* —

Hij nam mij de woorden uit den mond,
Over eenen zondaar die zig bekeert, dan over negen en negentig regtvaardige die de bekeeringe niet van nooden hebben (a), waaren zijne woorden.

Ja, Madam, ik dagt daaraan zo dra als ik het zeide, maar voorheen niet. Ik hebbe de vertellinge van den Verlooren Zoon gelezen, verzekere ik u: En ten geenen dage, als ik zal gevestigd zijn gelijk ik hoope, zal ik een tooneelstuk schrijven over het onderwerp. Ik hebbe het bij wijlen wel in mijn hoofd gehad; en gij zult, misschien, maar al te gereed zijn om toe te staen, dat ik daartoe wel geschikt ben.

Gij stiet u nog zo onlangs aan een woord, mijn Heer, waaromtrent gij beter moet bedreeven zijn, eer gij volkoomen door en door meester zijn kunt van zodanigen onderwerp, dat ik verstaeld staet hoe gij iets van de Schriftuure kunt weeten, en daarvan zo onkundig zijn (b).

O Madam, ik hebbe den Bibel gelezen, als een schoon stuk der oude historie — Dog zo waaragtig als ik hoope zalig te worden, het heeft mij in eenige voorleeden jaaren zo ongerust gemaakt, als ik eenige passagies in dezelve eens inkeek, dat ik genoodzaakt wierd om tot musijk of

(a) Luc. XV. 7. De Gelijkenis is van de 99 Schaapen, niet van de Verlooren Zoon, gelijk de Hr. Lovelace zig verkeerdlijk verbeeldt

(b) Zie bl. 175, 176.

of gezelschap mijne toevlugt te neemen om mij te vervrolijken.

Arme Zondaar ! mijn handen en oogen om hoog slaende ———

De aankondigingen koomen iemand zo bot op het lijf, en met zo weinig ceremonien, om zo te spreken, zonder het, Met uw verlof, zelf van eenen ruwen Londonschen kruijer, dat ze iemand over hoop werpen, man en paard te gelijk, zo als St. Paulus wierd overhoop gesmeeten. Daar hebt gij nog eene zinspeeling uit de Schriftuure, Madam ! Het ligt, kortom, gelijk het zijne was, is te hellschijnende om het te verdraagen.

O mijn Heer, begeert gij met complimenten ter Bekeeringe en Zaligheid genoodigd te worden ? Maar eijlieve, mijn Hr. Lovelace, meent gij 'er in 't geheel ook iets mede, als gij zo dikwijls zweert, gelijk gij doet, Bij uwe ziel, en eene betuiging aanbindt met de woorden, zo waaragtig als gij hoopt zalig te worden ?

O mijn bemind schepzel, van stoel veranderende; laat ons liever eene andere stoffe op het tapijt te brengen.

Hoe, mijn Heer, gebruike ik ook niet genoeg ceremonien met u ?

Allerliefste Madam, laat dit dog blijven voor tegenwoordig. Ik ben nog maar in mijn eersten Leerrijd. Uw grondslag moet steen voor steen gelegd worden: Gij zult den voortgang verhinderen van het goed werk, 't welk gij bevorderen wildt, indien gij eene geheele wagen-laadinge te gelijk op mij nederstort.

Heere zegen mij, dagt ik, welk een character

cter is dat van eenen Ligtmis! ——— Welk een schepzel ben ik, die het met zulk eenen gewaagd hebbe het geen ik hebbe gewaagd! ——— Welk eene taak staet mij nog voor handen, indien mijne hoope blijft duuren van zulken wilden Indiaan als deezen te hervormen! ——— Ja, die erger is dan een wilde Indiaan; want een mensch die dwaalt met opene oogen, en tegen zijne overtuiging, is duizendmaal erger om het geen hij weet, en veel bezwaarelijker te regt te brengen, dan of hij nooit iets in 't geheel geweeten had.

Ik was even zeer *tegen* hem gëergerd, als ik medelijden *met* hem had; en, maar zo weinige steenen gelegd hebbende (om naar zijne zinspeeling te spreken) en die nog zo weinig bevestigd, was ik al zo genegen als de lustige losbol, om eene andere stoffe op het tapijt te brengen, gelijk hij het noemde ——— En wel eene andere stoffe, die mij onmiddelijker drukte, wegens mijnen onzeker toestand.

Ik zeide, dat ik het voor toegestaan hield, dat hij zijne toestemminge gaf aan de redeneeringe, welke hij scheen goed te keuren, en mij verlaten zoude. En toen vraagde ik hem, Wat hij wezenlijk, en na het bezadigst overleg, mij raaden zoude, in mijnen tegenwoordigen toestand? Hij moest zekerlijk wel zien, zeide ik, dat ik in groote verlegenheid was wat besluit ik neemen zoude; geheel en al vreemd te London, geen raadsman, geen beschermer tegenwoordig hebbende: Terwijl hij zelve, hij moest mij verlos gunnen hem dit te zeggen, zeer gebreklijk was in de *betragttinge*, zo niet in de *kennisse*, van die betaamelijke-
he-

heden, welke, ik ondersfeld had, dat altoos gevonden wierden in eenen man van geboorte, mid- delen, en opvoedinge.

Hij verbeeldt zig, vinde ik, een zeer wellevend man te zijn, en kan niet veelen dat men anders van hem denke. Hij trok zijne lip op ——— Het is mij leed, Madam ——— Een man van opvoedinge, een wellevend man, met uw verlof dat ik het zegge [eene koleur krijgende] heeft veel meer van een zwarten zwaan bij u, dan bij eenige Lady die ik ooit ontmoetede.

Dan is dat uw ongeluk, mijn Hr. Lovelace, zo wel als 't mijne, voor tegenwoordig. Ieder vrouw van verstand, vertrouwe ik vastlijk, die u zo wel kent als ik u nu kenne, zoude zeggen gelijk ik zegge [*Ik had lust om eenen boogmoed te snuiken, welke ik verzekerd ben dat verdiende gesnuikt te worden*]; dat uwe wellevendheid niet regelmatig, niet bestendig is. Het is geen *hebbelijkheid*. Men ziet ze te veel bij buijen, en vlaagen, en sprongen, en die koomen niet van zelve voort. Men moet ze u *in gedagten brengen*.

O Heere! O Heere! ——— Ik arme ziel! ——— was de ligtvaardige, hoewel des half-toornigen karels zigzelven beklaagende uitdrukkinge.

Ik ging voort. ——— Op mijn woord, mijn Heer, gij zijt geen man in allen deele zo beschaafd, dan uwe gaaven en gelegenheden iemand wel aanleidinge zouden geeven om te verwagten dat gij waart. Gij zijt inderdaad nog in uwen eersten

Leer-

Leertijd ten aanzien van alle loflijke bekwaamheden.

XXVIII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE;

Ten vervolge.

Alzo dit onderwerp van hem zelve op de baan gebragt was, en zo los van hem behandeld wierd, stond ik verder voort te gaen met hem mijne meeninge te zeggen, dog hij viel mij in de reden — Waarde, waarde Madam, spaar mij dog. Het is mij leed, dat ik tot dit uur toe vergeefs geleefd hebbe. Dog zekerlijk kondt gij van een onderwerp niet hebben afgestapt, het welk zo veel aangenaamer, en zo veel meer overeenkomende is, moet ik zeggen; met onzen tegenwoordigen toestand, indien gij niet een al te wreed vermaak hadt in eenen man te vernederen, die te minder behoefde vernederd te worden, als die u *te vooren* aanzag met een mistrouwen op zijne eigene verdiensten, 't welk te groot was dan dat het hem toeliet zijn hart half tegen u uit te spreken. Het behaage u maar weder te keeren tot het onderwerp, waaraan wij bezig waaren; en op eenen anderen tijd zal ik gaarn de bestraffinge ontvangen van de eenige lippen ter wereld, die zo bevoegd zijn om ze te geeven.

Gij praat zomtijds van hervorminge, mijn
Hr.

Hr. Lovelace; en met zo te praaten, bekenr gij uwe Dwaalingen. Dog ik zie dat gij de Bestraffinge niet wel veelen kunt, terwijl gij misschien niet heel zorgvuldig zijt, in het geeven van gelegenheid tot dezelve te vermijden. Verre zij het van mij, dat ik vermaak zou fcheypen in berispen: ik zou blijde zijn om onzer beider wille, nademaal mijn toestand zodanig is als die is, dat ik niets kon doen dan u te prijzen. Dog fouten, die een gemoed aandoen, 't welk niet heel teder behoeft te zijn, om daarvan aangedaen te worden, zijn te aanstootelijk om met stilzwijgen voorbij gegaen te worden van iemand, die wenscht dat men van haar denke dat haar eigen pligt haar regt ernst is.

Ik staee verwonderd over uwe kiesheid, Madam, viel hij 'er weder tusschen in. Schoon ik 'er gevoel van krijsge, zoude ik het egter niet gaarn anders hebben: Dat zoude ik inderdaad niet, als ik mij regt bedenke. Het is eene engelagtige kiesheid, welke u boven onze geheele Sexe, en zelf boven uwe eigene verheft. Zij is *u natuurelijk eigen*, Madam; en dus kan ze u wel niet ongemeen voorkoomen: Dog zij heeft haars gelijke niet op aarde, zeide de vleijer. — Wat gezelschap heeft hij dog gehouden!

Dog laat ons tot het voorig onderwerp wederkeeren. — Gij waart zo goed om mij te vraagen, wat ik u zou raaden te doen: Ik begeere niets dan u gerust te stellen: Ik begeere niets dan u gehuisvest te zien naar uw genoegen: Met uwe getrouwe Hanna bij u. Uwe Verzoeninge met diegeenen, met welken gij wenscht verzoend te worden, aan den gang gebragt, en voortge-

zet wordende. En laate ik nu verscheidene wegen melden; in hoope dat de een of ander van dezelve u aanneemelijk mag voorkoomen.

„ Ik zal gaen naar Juffr. Howe, of naar Juffer Howe, of naar wie gij ook wilt hebben dat ik gae, en dezelve tragten te overreeden om u in te neemen. (a) „

„ Zijt gij ook genegen, om te gaen naar Florence, naar uwen Neef Morden? Ik zal u de gelegenheid bezorgen om derwaards te gaen, of ter zee op Livorno, of te land door Vrankrijk. Misschien ben ik wel in staat om uit te werken, dat eene van de Ladys mijner familie u vergezelle. Of Charlotte of Martha zouden blij zijn met zulk eene gelegenheid om Vrankrijk en Italie te zien. Wat mij belangt, ik zal alleen uw lijfwagt zijn; verkleed, indien gij het zo wilt hebben, zelf in uw *Liverey*; op dat u we naauwgezetheid in mijn bijwezen niets aanstootelijks moge vinden. „

Ik zeide hem, dat ik alles overweegen zoude wat hij gezegd had: Dog dat ik hoopte op een regel of twee van mijne Moeij Hervey, zo niet van mijne Zuster, aan welke beide ik geschreeven had; welke, indien ik daarmede begunstigd wierd, mij zouden kunnen mede helpen om mij tot her een of ander te bepaalen. Ondertusschen, zo hij eens

(a) Den Leezer behoeft, misschien, niet erinnerd te worden, dat hij van den beginne af zorg gedragen had (Zie D. I. bl. 315.) om haar te behooven van alle bescherminge van Juffr. Howe. Zie in zijnen naastvolgenden Brief XXXI. een herhaald bericht van dezelve kunstenaarijen, en zijne beroeminge op zijne vonden, om twee zulke waakzaame Ladys als Clarissa en Juffer Howe om den tuin te leiden.

eens wilde weggaen, zoude ik bijzonderlijk deez-
zen zijnen voorflag in overweeginge neemen, ten
aanzien van mijnen Neef Morden: En indien
het zo veel gewigt bij mij behield, dat ik om uw
gevoelen daarover schrijven wilde, zoude hij
binnen een uur mijne meeninge weeten.

Hij ging zeer eerbiediglijk heen: En binnen
een uur kwam hij weder: En toen gaf ik hem te
kennen, dat het onnoodig was om u te moeijen
over uw gevoelen daaromtrent. Mijn Neef Mor-
den wierd haast verwagt. Zo dit alzo niet waare,
kon ik nog op geenerhande wijze toelaaten dat
hij mij naar denzelven vergezelde. Het was ten
hoogsten onwaarschijnlijk, dat ik de gunst ver-
werven zoude van het gezelschap van eene zij-
ner Nigten: En zo dit al *konde* te wege gebragt
worden, zoude het in het oog der wereld het-
zelve zijn, als of hij zelve mede ging.

Dit bragt ons op een ander gesprek: Het welk
het onderwerp zal zijn van mijnen naastvolgenden.

XXIX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE.

Ten Vervolge.

De Hr. Lovelace zeide mij, dat hij op de on-
derstellinge, dat zijn voorflag ten aanzien van mij-
nen Neef Morden niet mogt worden aangenomen,
zijne gedagten had ingespannen om, zo het moge-
lijk

lijk waare, eenig ander middel uit te vinden, 't welk mij aangenaam mogt zijn, om mij dus te overtuigen dat hij mijn genoegen stelde boven zijn eigen.

Hij bood toen aan om zelve heen te gaen, en te bezorgen, dat mijne Hanna kwam en mij ten dienst stond. Alzo ik den dienst van eene der beide jonge vrijsters Sorlings had afgekeurd, was hij 'er ten uitersten op gesteld, zeide hij, dat ik eene dienstboode mogt hebben, op welker eerlijkheid ik mij verlaaten konde.

Ik gaf hem te kennen, dat gij wel zo goed zoudt zijn, om naar Hanna te zenden, en haar te beweegen, zo het mogelijk waare.

Indien iets, zeide hij, Hanna mogt beletten te koomen, onderstel eens dat hij dan zelve aan Juffer Howe een bezoek gaf, om haar te verzoeken dat zij mij *baare* dienstmaagd leende, tot dat ik naar mijn genoegen voorzien was.

Ik zeide, Dat het groot misnoegen van uwe Moeder over den stap, dien ik (vrijwillig, zo als zij onderstelde) gedaen had, mij beroofd had van allen openbaaren bijstand van dien aart van *uwen* kant.

Hij stond verzet, daar Juffr. Howe zelve zo hooge agtinge voor mij plegt te hebben, en Juffer Howe ondersteld werd, en verdiende, zo grooten invloed te hebben op haare Moeder, dat Juffr. Howe zig onderwond om zo zeer op mij gestoord te zijn. Hij wenschte wel, dat de man, die zo veel moeite nam om de driften van mijnen Vader en Oomen leevendig te houden en aan te stookken, ook niet de grond-oorzaak van dit kwaad waare.

Ik vreesde, zeide ik, dat mijn Broeder het
was;

was; anders zoude mijn Oom Antonij, durfde ik zeggen, niet zo veel moeite genomen hebben om Juffr. Howe tegen mij op te zetten, gelijk ik verstond dat hij gedaen had.

Nademaal ik mij ongenegen verklaard had om Lady Sara en Lady Elifabet te bezoeken, vraagde hij mij, of ik wilde toestaen, dat zijne Nigt Montague mij bezogt, en eene dienstmaagd van haar voor het tegenwoordige aanneemen.

Dat was geen onaanneemelijk voorstel, zeide ik: Dog ik wilde eerst eens zien, of mijne vrienden mij mijne kleederen zouden zenden, op dat ik zulk eene vertooninge van eene weggeloopene losbol niet mogt maaken bij eenige van zijne Bloedverwanten.

Zo het mij welgeviel, wilde hij nog wel een reisje naar Windford doen, om naaukeuriger onderzoek te doen bij de Kannunniken, of bij eenige andere fatsoenlijke familie.

Waaren zijne tegenwerpingen tegen deeze plaatze, om dat ze te openbaar was, vraagde ik hem, nu niet even sterk als te vooren?

Mij heugt, mijne waarde, dat gij in eenen van uwe voorgaende Brieven, van London meldt, als de geheimste plaatze daar men zijn kon (a): En ik zeide, dat nademaal hij 'er zo veel voorwendzels tegen inbragt om mij hier te laten, welke toonden dat hij geen oogmerk had om zulks te doen; en nademaal hij beloofde om van mij te gaen, en mij mijn eigen goedvinden te laten volgen, bijaldien ik elders waare; en nademaal zijne tegenwoordigheid dit verblijf ongevoegelijk voor

mij maakte; zo zoude ik niet ongenegen zijn om naar London te gaen, had ik daar maar eenige kennis.

Dewijl hij mij London verscheidene maalen had voorgesteld, verwagtede ik, dat hij dien voorslag van mij gretiglijk zou omhelsd hebben. Dog hij was niet heel gereed met dien aan te grijpen: Nogthans dagt mij, dat zijn oog denzelven goed keurde.

Wij letten beide zeer naaukeurig op elkanders oogen; en schijnen inderdaad meer dan halfbevreesd voor elkanderen te zijn.

Hij deed mij daarop eenen aangenaamen voorslag; „ dat ik mijne Norton zoude ontbieden om mij gezelschap te houden (a). „

Hij zag aan mijne oogen, zeide hij, dat hij ten laatsten eens gelukkig was geweest in een middel uit te denken, hetwelk onzer beider wenschen zou beantwoorden. Waarom, zeide hij, dagt ik niet eer daarop? — En mijne hand grijpende, Zal ik schrijven, Madam? Zal ik iemand zenden? Zal ik zelve gaen, en de braave vrouw haalen?

Na een weinig bedenkens, zeide ik hem, dat deeze voorslag mij *inderdaad* aangenaam was: Maar dat ik vreesde, dat het haar in eene zwaarigheid zou brengen, welke zij niet wel zou kunnen te boven koomen; also het een schijn zou geeven als of eene vrouw van haare bekende voorzigtigheid aan eene weggeloopene Dogter de hand bood,

(a) De Leezer zij gewezen op den naastvolgenden Brief van den Hr. Lovelace, ten aanzien van zijne beweegredenen tot het doen van verscheidene voorlagen, van welke de Lady wel genegen is zulke goede gedagten te hebben.

bood, tegen haare Ouders; en alzo haare koomst bij mij haar berooven zoude van mijns Moeders gunst, zonder dat het in mijn vermogen waare dat verlies aan haar goed te maaken.

O mijn bemind schepzel! zeide hij, *edelmoediglijk genoeg*, laat dit geen hinderpaal zijn. Ik wil alles doen voor Juffr. Norton, wat gij wenscht gedaen te worden — Laate ik maar om haar gaen.

Koeler, dan misschien zijne edelmoedigheid verdiende, gaf ik hem te kennen, Dat het onmogelijk was, of ik moest haast iets hooren van mijne vrienden. Ik zoude, ondertusschen, niemand met hen in onmin brengen. Juffr. Norton bijzonderlijk niet, van welker invloed op, en bemiddeling bij mijne Moeder, ik iets goeds verwagten mogt bijaldien zij zig onzijdig hield: Dat de goede vrouw, daarenboven, eenen geest had boven haaren staat verheven; en eer gebrek zou lijden, dan onbehoorelijk aan iemand verplicht zijn.

Onbehoorelijk, zeide hij! — Hebben luden van verdienste geen *regt* op alle de weldaaden, die hen worden toegebracht? — Juffr. Norton is eene zo braave vrouw, dat ik agten zal dat zij eene verpligtinge op mij legt, indien zij het in mijne magt wil geeven om haar dienst te doen; schoon zij al dezelve *niet* vergrootte, door mij tevens gelegenheid te geeven, om iets toe te brengen tot uw vermaak en genoegen.

Hoe kon deeze man, met zulke vermogens van regtmatig te denken, door kwaade hebbelijkheden dog zo zeer bedorven worden, dat hij zijne talenten door wanbedrijf te schande maakte?

Is 'er geen reden, evenwel, dagt ik, op dien tijd, om te hoopen (gelijk hij mij zo onlangs wilde doen hoopen) dat het voorbeeld, welk het mij betaamen zal, om onzer *beider* wille, dat ik hem pooge te geeven, van invloed op hem zijn mag ter veranderinge van zeden, bij welke wij beide onze rekeninge mogen vinden?

Gun mij verlof om te zeggen, mijn Heer, zeide ik, dat 'er eene vreemde mengeling in uwen geest is. Gij moet *moette* gedaen hebben om veele goede beweegingen en bedenkingen, als die opkwamen, te onderdrukken, of losheid moet daarin op eene verbaazende wijze den baas gespeeld hebben. — Dog wat belangt het onderwerp, waaraan wij bezig waaren, daar zijn geen besluiten te neemen, voor dat ik iets van mijne vrienden koome te hooren.

Wel, Madam, ik kan alleen dit zeggen, dat ik gaarn een weg, zo ik konde, zou willen uitvinden, die u aangenaam mogt zijn. Dog dewijl ik dat niet kan, wees gij dog zo goed om mij te zeggen, wat gij zoudt *wenschen* dat 'er gedaen wierd? Niets in de wereld is 'er, of ik wil het inwilligen, uitgenomen u hier te laten blijven, zo verre af van de plaatze daar ik zijn zal, zo 'er iets gebeuren mogt; en op eene plaatze daar mijne rabbelagtige schurken mij eenigermate openbaar gemaakt hebben, bij gebrek van in den beginne daarvoor behoorelijk zorg te draagen.

Dit canaille, voegde hij 'er bij, heeft eene trotsheid, die zij bezwaarelijk kunnen intoomen, als zij een man van aanzienlijken huize dienen. Zij pochen op haars meesters stam en afkoomst,
als

als of zij aan hem vermaagschapt waaren. Nog is iets, hetwelk zij van hem, of zijne zaaken weeten, bij hen een geheim onder malkanderen, al waare het een stuk dat hem aan de galg zou brengen.

Indien dit zo zij, dagt ik, dan behooren mannen van goeden huize zorg te draagen, om hun roemwaardige onderwerpen te verschaffen.

Ik ben geheel verlegen, zeide ik, wat ik te doen, of werwaards ik te gaen hebbe. Zoudt gij, mijn Hr. Lovelace, in Ernst, mij raaden te denken om naar London te gaen?

En ik keek hem stijf aan. Dog ik konde uit zijn gezigt niets opmaaken.

In het eerst, Madam, zeide hij, was ik voor het voorstellen van London, also ik toen meer bedugt was voor agtervolginge. Dog dewijl uwe nabestaenden ten dien opzigte koeler schijnen, ben ik te onverschilliger omtrent de plaatze waar gij gaet. — Zo als het u behaagt, als gij maar genoegen hebt, zal ik gelukkig zijn.

Deeze zijne onverschilligheid omtrent London, moet ik zeggen, maakte mij te meer geneegen om derwaards te gaen. Ik vraagde hem (om eens te hooren wat hij zeggen zou) of hij mij ook eenige *bijzondere plaatze* in London konde aanprijzen?

Neen, zeide hij: Geen eene die voor mij geschikt was, of die mij behaagen zoude. Zijn vriend Belford had wel een zeer fraaj logement nabij Soho-square, bij een van zijne nabestaenden, wiens vrouw eene juffrouw van deugd en eere was. Deeze, dewijl de Hr. Belford gemeenlijk op het

land was, konde hij wel ter leen krijgen tot dat ik beter gereeven wierd.

Ik had vast voorgenomen om dit, zo dra hij 'er van meldde, van de hand te wijzen, gelijk ik alle andere gedaen zou hebben, welke hij mogt noemen. Niettemin, zal ik eens zien, dagt ik, of hij weezenlijk gedagten op dit logement voor mij heeft. Indien ik het gesprek hier afbreeke, en hij deezen voorslag morgen-ogtend met ernst hervat, zal ik bevroeden, dat hij minder onverschillig is, dan hij schijnt te zijn, omtrent mijn gaen naar London; en dat hij reeds een logement voor mij op het oog heeft. — En dan wil ik 'er in 't geheel niet naartoe gaen.

Dog na zulke edelmoedige voorstellen van hem, agte ik het weezenlijk een weinig barbaarsch, te werk te gaen en mij te gedraagen, als of ik hem bekwaam dagt te zijn tot de gruwelijkste en ondankbaarste snoodheid. Dog zijn character, zijne beginzels, zijn zo slecht! — Hij is zo los, zo ijdel, zo wispeltuurig, dat 'er geen zekere staat te maaken zij, dat hij het volgende uur zo zijn zal als hij in dit is. Daarenboven, mijne waarde, hebbe ik nu geen Behoeder; geen Vader, geen Moeder! Alleen GOD en mijne Waakzaamheid om mij op te verlaaten. En ik hebbe geen reden om een wonderwerk ten mijnen voordeele te verwagten.

Wel, mijn Heer, zeide ik [opstaende om hem te verlaaten] het een of ander besluit moet 'er genomen worden: Dog ik zal dit onderwerp uitspreken tot morgen-ogtend.

Hij zou mij gaarn langer in gesprek gehouden

den hebben; dog ik zeide, Dat ik hem zien zou, zo vroeg 's ogtends als het hem beliefsde. Hij mogt ondertusschen zijne gedagten over eenige bekwaame plaatze in London, of daaromtrent, gaen laten.

En dus scheidde ik van hem af. Gelijk ik doe van mijne pen; op beter rust hoopende, voor de weinige uren, die 'er van deezen nagt nog overfchieten, dan ik in langen tijd gehad hebbe.

CL. HARLOWE.

XXX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE.

Ten Vervolge.

Maandag-Ogtend, den 17 van April.

Hoe laat ik ook naar bed ging, had ik egter zeer weinig rust. De slaap en ik hebben over hoop gelegd; en schoon ik hem aanzoeker, wil hij nog mijn vriend niet zijn. Ik hoope dat zijne Mede-Onverzoenbaare op Harlowe-Plaatze zijnen verkwikkelijken balssem genieten. Anders zal dat eene verzwaringe van mijne schuld zijn. Mijn Broeder en Zuster, durve ik zeggen, ontbeeren dien niet.

De Hr. Lovelace, die vroeg opstaet, zo wel als ik, vervoegde zig omtrent zes uren in den

tuin

tuin bij mij; en na de gewoone begroetingen, verzocht hij mij het onderwerp van gisteren-avond te hervatten. Het was over een logement te London, zeide hij.

Ik meene dat gij van een sprakt, mijn Heer
— Deedt gij niet?

Ja, Madam, maar zulk een [lettende op de gesteldheid van mijn wezen] daar gij eer welkoom zoudt zijn, dan hetgeen misschien uwe goedkeuringe zou hebben.

Zo geloove ik ook. Naar de Stad te gaen op het *onzekere*, is, bekenne ik, juist niet aangenaam: Maar verpligtinge te hebben aan perſoonen van uwe kennis, daar ik zoeken onafhankelijk van u geagt te worden; en bijzonderlijk aan een perſoon, tot welken mijne vrienden de brieven aan mij moesten zenden, indien zij zig verwaardigen om in 't geheel op mij eenige agt te slaen; is eene al te ongerijmde zaak om van te ſpreken.

Hij meldde daarvan niet als iets, 't welk hij zig verbeeldde dat ik zoude aanneemen, maar alleen ter bevestiginge van 't geen hij aan mij gezegd had, dat hij zelve geen wist hetgeen voor mij gevoegelijk was.

Heeft uwe familie, Madam, niet den een of ander koopman, bij welken zij hunne waaren koopen, die gelegenheden van deeze soort heeft? Ik zoude het zulk eenen rijklijk willen beloonen, dat hij uw verblijf ten zijnen huize geheim hield. Winkeliers zijn wel handelaars in kleintjes, zeide hij; en zullen zig meer verplicht agten door een oortjes-vaſten-kalant, dan door een pond te gelijk voor eenmaal, om dat dus hunne neeringe gaet:

— Nogthans zullen zij dit ook niet weigeren, niet meer dan een Advocaat of Officiant zijne salaris.

Mijns Vaders leveranciers, zeide ik, zouden buiten twijffel het eerst gebruikt worden om mij op te spooren: Zo dat *die* voorslag al zo verkeerd was als de andere. En wie is 'er, tot welken een schepzel, dat nog zo onlangs bij alle haare vrienden in de Gunst was, zig vervoegen kan, in zulke omstandigheden als de mijne, of hij moet (ten minsten) even zeer een Vriend zijn van haare Nabestaenden?

Wij wisselden nog al heel veel redenen over hetzelfde onderwerp. Maar eindelijk was dit het besluit — Hij schreef een Brief aan eenen Hr. Doleman, een getrouwd man, van middelen en aanzien [Alzo ik op den Hr. Belford iets tegen had] met verzoek om welgeschikte gemeubileerde vertrekken [*ik had hem gezegd, hoe zij zijn moesten*] te verzorgen voor eene juffrouw alleen, bestaende in eene slaapkamer; eene andere voor eene dienstmaagd, met het gebruik van eene eetkamer of zaal. Deezen Brief gaf hij mij te leezen; en daarop verzegelde hij hem, en vaardigde hem af in mijne tegenwoordigheid, door eenen van zijne eigene knechten, die in de stad iets te verrigten hebbende, een Antwoord staet te rug te brengen.

Ik verwagte den uitslag daarvan; mij in gereedheid houdende om de reize naar London aan te neemen, ten zij gij, mijne waarde, mij het tegendeel raadt.

XXXI. BRIEF.

*De Hr. LOVELACE, aan JAN BELFORD,
Schildkn.*

Saterdag, Zondag, Maandag

*Hij geeft, in verscheidene Brieven, den
zaakelijken inhoud van het geen in de ze-
ven laatste der Lady begreepen is.*

*Hij vertelt zijnen Vriend, dat hij op het
Jagtweld aanrijdende, in zijnen weg
naar M. Burg (want hij bekent, dat hij
niet naar Windsor gegaen is) Brieven
vond van Lady Elisabet Lawrance, en
zijne Nigt Montague, welke Juffr. Gre-
me gereed stond hem door eenen bijzonde-
ren boode te zenden.*

*Hij geeft de bijzonderheden op van Juffr.
Greme's verbaal omtrent hetgeen 'er
tusschen de Lady en haar voorviel, ge-
lijk op bladz. 30 — 33. en doet zulke
verklaringen aan Juffr. Greme van zij-
ne eere en genegenheid tot de Lady, dat
dit haar noopt tot het schrijven van den
Brief aan baare Zuster Sorlings, waar-
van de inhoud voorgedragen is op bl.
203, 204.*

*Daarop geeft hij een berigt, gelijk volgt,
van*

*van den ernstigen luim, waarin bij haar
vond bij zijne wederkoomst.*

Daar wij zo goeds moeds van elkanderen gescheiden waaren, stond ik versteld, bij mijne wederkoomst zulk een donker gezigt, en haare bekoorelijke oogen van schreijen rood te vinden. Dog toen ik verstaen had, dat zij Brieven van Juffer Howe had gekreegen, was het natuurelijk te denken, dat die kleine duivelin haar op mij misnoegd gemaakt had.

Ik kan ligt bemerken, dat mijne bekoorster stuurscher is, wanneer zij eenen Brief van die heks ontvangt, en gelezen heeft, dan op andere tijden. Dog dewijl de zoere Meid, dan zelf, meer *lijdelijke droefheid*, dan *werkelijke moed* be-toont, hoope ik dat zij meer beklag maakt dan aanslagen smeedt. En waartoe dog zoude zij nu aanslagen smeeden? Daar ik een hervormd man ben geworden, en van uur tot uur in mijne zeden vordere? ——— Niettemin moet ik de eene of andere wijze verzinnen om agter haare briefwisseling te koomen ——— Alleen om te zien op welken trant zij schrijven; dat is 't al.

Maar ik moet nog geen onderneeminge doen van deezen aart. Eene ontdekte schendinge van een stuk zo heilig; zou mij onherstelbaar bederven. Nogthans kwelt het mij tot in mijn hart te denken, dat zij te aller uure haare gedagten ten vollen schrijft over alles wat tusschen haar en mij voorvalt, terwijl ik met haar onder hetzelfde dak ben, en egter in zulken schroom van haar af gehouden, dat ik geen inbreuk durve maaken op eene brief-

briefwisseling, welke misschien een middel kan zijn om alle mijne raadslagen over hoop te gooijen.

Zoude het wel *heel* ondeugend zijn, Jan, den boode den kop in te slaen, als hij de Brieven van mijne Beminde weg brengt, of met die van Juffer Howe te rug koomt? — Zo ik ondernam hem om te koopen, en niet slaagde, dat zoti mij ten eenenmaale in den grond helpen. En de man schijnt zulk een te zijn, die *aan armoede gewend is*, die met dezelve wel vergenoegd kan nederzitten, en zig daarin verheugen; met nooddrustigheden van hand tot tand te vreedden zijnde, en niet zoekende morgen ruimer te leeven, dan hij heden doet, en gisteren deed. Zulk een is boven alle verzoeking, ten zij ze hem onder het gewaad van *waarheid* en *trouwwe*, vermomd kon aan boord koomen. Wat waarschijnlijkheid om een man om te koopen, die geen hoope, die geen eerezugt heeft?

Nogthans heeft de vent maar een *half* leeven, en steent daaronder. Zoude ik ten zijnen aanzien wel voor een *geheel* leeven aanspraaklijk zijn? — Maar loop met den karel aan de galg! Laat hem leeven. Waare ik een Koning, of een Staats-Dienaar, een Antonio Perez (a), dan zou het eene andere zaak zijn. En egter, mij nader bedenkende, ben ik niet een *Fielt*; gelijk men 't noemt? En wie zag ooit, dat een *Fielt* er-
gens

(a) Antonio Perez was eerste Minister van Philippus II. Koning van Spanje, op wiens bevel hij Don Juan de Escovedo deed vermoorden: Hetwelk zijn eigen val te wege bragt, door de trouwloosheid van zijn nog snooder meester. *Geddes Tracts.*

gens voor stond? Dog gij weet, Jantje, dat de grootste helft van mijne ondeugendheid maar wind is, om mijne vindinge te toonen; en te bewijzen dat ik veel kwaade stukjes *konde* pleegen, zo ik wilde.

Wanneer hij kooft tot dat gedeelte, daar de Lady zegt, (bladz. 214, 215) met eene schimpende steek, baare hand beweegende, en zig buigende, „Excuseer mij, mijn „goede Hr. Lovelace, dat ik genegen ben „het best te denken van mijnen Vader, „geeft hij eene beschrijvinge van haare houdinge en zwier, die grootlijks tot haar voordeel is; en zegt,

Ik kon mij naauwlijks weerhouden van haar daarop in mijne armen te neemen, in weerwil van eenen storm, dien ik verwagten moest. Zo veel geest, zo veel schoonheid, zulk een leevendige zwier, en zulk eene uitsteekende rapheid en doorzigt! O Belford! zij moet niemands dan de mijne zijn. Ik kan nu eene bezessing maaken van Herodes bevel, en hetzelfde billijken, om Marianne van kant te brengen, bijaldien hij niet leevende terug kwam van zijn Mondgesprek met Cæsar: Want wist ik, dat het maar waarschijnlijk waare, dat eenig ander man dit bekoorelijk schepzel krijgen zoude, zelf na mijnen dood, die gedagte alleen zou genoeg zijn om mij aan te zetten, dat ik dien man, al waare hij een Vorst, den hals afsneed.

Ik mag bij deeze Lady voor een doorzetterden, een onsluimigen Minnaar geagt worden

en zij mag daarom te minder behaagen in mij hebben: Maar alle de Ladys, welke ik tot nog toe ontmoet hebbe, verwekten gaarn eenen storm, en maakten haar gebruik daarvan: En nooit verwekten zij denzelven, of ik maakte 'er ook mijn gebruik van! ——— Heere, breng ons eens gelukkiglijk in London!

De Hr. Lovelace geeft het volgende verslag van zijne bestige opvolginge, wanneer hij haare hand greep, en haar, door zijn WILD gedrag, gelijk zij het uitdrukt, bl. 220, 221. zo grooten schrik aanjoeg:

Duisternis en ligt, zwoer ik, kon zij naar haar welgevallen verwisselen: Zij kon ieder onderwerp aanneemelijk doen voorkoomen. Ik stak geheel in dwaalinge; zij was geheel en al volmaakt. En ik greep haare hand; en ik deed meer dan die te kussen, ik zou die bijna hebben opgegeten. Daar was, geloove ik, eene soort van uitzinnigheid in mijn gedrag, welke haar plotsling een schrik op het lijf wierp, gelijk dien van Semele misschien, wanneer de Donder-god, in alle zijne majesteit, omringd met tien duizend hemelsche brandglazen, haar tot asche kwam verbranden.

* * * *

* *

Had mijn hart mij niet iets kwaads getuigd, en had ik niet, juist van pas, mij te binnen gebracht, dat zij zo zeer niet in mijne magt was, of
zij

zij kon mij naar haar welgevallen verlaaten, also zij in dat huis meer vrienden had dan ik; ik zoude op dat oogenblik haar dingen hebben voorgelegd, waardoor alles, aan den eenen of anderen kant, zou beflist zijn. — Dog bedugt zijnde, dat ik al te veel getoond had waar mijne drift heen wilde, gaf ik het eene andere draaij. — Dog weinig dagt de Bekoorster, hoe gelukkig zij of ik (naar dat de zaak zou zijn uitgevallen) den schielijken rukwind der drift ontkwam, welke mij waar-schijnlijk in haare armen zou gedreeven hebben. Zij was geboren, zeide ik haar, om mij gelukkig te maaken en eene ziel te behouden. * * * *

Hij geeft het overige van zijn beftig gesprek bijna met gelijke woorden op, als die de Lady geeft. En daarop gaet hij voort.

Ik zag dat zij vervaard wierd: En zij zou daartoe reden gehad hebben, waare het toneel te London geweest; en die plaatze in London, welke ik in 't oog hebbe om haar heen te voeren. Zij bevestigde mij in mijnen schroom, dat ik haar te veel ontruft had: Zij zeide mij, dat zij wel zag, hoe veel agt ik gaf, gelijk ik pochte, op haare Bevelen; en zij zou dieswegens overeenkoomende maatregels neemen, gelijk ik wel ras zou vindent: Dat mijne geweldige handelwijze haar gestooten had; en zo ik nog op eenige gunst van haar hoopte, dat ik op dat oogenblik moest heen gaen, en haar aan haare overdenkinge laaten.

Zij sprak dit uit op zodanige wijze, die wel toonde dat zij daarop gesteld was; en buiten de

zagte, de *beschaafde* rol getreden zijnde, welke ik zo onlangs maar had aangenomen te speelen; dagt ik dat eene gereede gehoorzaamheid de beste verzoeninge was. En ik bemerkte inderdaad, uit haaren toorn en afweeringen, dat ik zelve tijd van nooden had om mij te bedenken. En dus vertrok ik, met dezelve eerbiedigheid als waarmede een smeekend onderdaan zig zou begeeven uit de tegenwoordigheid van zijnen Opper-Vorst. Maar, Och! Belford, had zij mij maar het allerminst willen dulden — Had zij mij maar doen denken, dat zij mij deeze aanvangelijke vuurigheid wel vergeeven wilde — Zekerlijk kan zij niet altoos dus op haare hoede zijn. —

Ik was geen oogenblik alleen geweest, of ik bezefte, dat ik mijn nieuws-aangenomen character half verbeurd had. Het is bij uitstek moeilijk, ziet gij wel, voor een eerelijk man om vermomd te speelen: Gelijk de Digter zegt, *Drijf de Natuur weg met een booi-j-vork, zij zal nogthans wederkoomen*. Ik bragt mij te binnen, dat hetgeen waarop zij gestaen had, weezenlijk een gedeelte was van haaren wil, verklaard voor dat zij haars Vaders huis verliet, welken ik in een ander geval (om haar te vernederen) had voorgegeven onschcenbaar in agt te neemen. En als ik mij haare woorden erinnerte van *Haare maatregels diesvolgens te neemen*, nam ik een vast besluit om 'er een arm of been aan op te offeren, om alles weder goed te maaken, voor dat zij tijd had om zig tot eenige nieuwe maatregels te bepalen.

Hoe

Hoe regttijdig zijn ten deezen einde de Brieven van mijne Moeij en Nigt ingekoomen!

* *
*

* *
*

Ik hebbe nogmaal, en al eens weder binnen gezonden om haar te smeeken, dat zij mij tot haare tegenwoordigheid toeliet. Dog zij wil eenen Brief voleindigen, welken zij schrijft aan Juffer Howe, voor dat zij mij wil zien ——— Ik onderstelle om verslag te geeven van hetgeen zo even is voorgevallen.

* *
*

* *
*

Vervloekt zij haare eigenzinnige dwingelandij! Hoe doet zij mij wagten op een ootmoedig gehoor, schoon zij met schrijven al eenigen tijd gedaen heeft! Een Vorst op zijne knieën voor haar biddende zou mij niet beweegen om haar te spaaren, indien ik haar maar te London krijgen kan ——— Seldrement, Jan, ik geloove dat ik mijne lip van ongeduld hebbe doorgebeeten! ——— Dog ten geenens dage zal de *haare* daarvoor gevoel hebben.

De Hr. Lovelace, met eene nieuwe dagtekening beginnende, geeft verslag van zijne toelaatinge, en van het gesprek dat daarop volgde: Hetwelk alleen in stijl verschillende van het geen de Lady gaf

in den volgende[n] Brief, hier is agter wege gelaaten.

Hij verzamelt de uitdrukkingen der Lady, welke zijn boogmoed niet verdraagen kan. — Als bij voorbeeld, Dat hij geen kennis heeft van de welvoegelijkheden, die zij onaffcheidelijk dagt te zijn van eenen man van geboorte en opvoedinge; en dat hij zulk een beschaafd en wellevend man niet is, als hij zig verbeeldt; en dreigt die tegen haar in gebeugen te houden.

Hij beroemt zig zeer op zijne voorstellen en gesprekken, welke hij zijnen vriend genoegzaam op dezelve wijze opgeeft, als de Lady doet in haare vier laatste Brieven.

Na dat hij gemeld had van zijnen voorslag aan haar om eene dienstmeid van Juffer Howe ter leen te neemen, tot dat Hanna koomen konde, schrijft hij als volgt:

Gij ziet, Belford, dat mijne Bekoorster geen bezeffinge heeft, dat Juffer Howe zelve maar eene pop is, die door mijn touwtje danst over de tweede of derde hand. Twee zulke kleuters als deeze, die meenen dat zij alles weeten, te verschalcken, en te drijven, naar mijn welgevallen; en door mijn voordeel te doen met de trotsheid en boosaartigheid der ouden van beide de familien, *ben* insgelijks een gaatje door de neus te booren, terwijl zij zelf meenen mij spijt en onlust aan te doen; welk eene charmante wraak is dat? —

Daar

Daar dan ook nog het zoet fchepzel , als ik wenschte , dat haar *Broeder* niet de grondoorzaak waare van Juffr. Howe's verstoordheid , mij te kennen gaf, Dat zij vreesde dat het zo *was*, dewijl anders haar Oom bij die Lady niet tegen haar zou gepleit hebben. — Zoete lief ! hoe , onnozel !

Maar houd mij evenwel ook niet voor de *oorzaak* van de kwaadaartigheid en verstoordheid haarer familie. In hunne harten zit het alles. Ik werke maar met hunne stoffen. Zij , zo zij aan hunne eigene booze bestieringe wierden overgelaten , zouden (hunne wraak misschien door vuur en zwaard uitvoeren; dat is te zeggen, door den pook in 't heimelijk, of door arresten van den Lord Opperrægter , door Proces , en diergelijke : Ik rigte alleen den Bliksem , en wijze waar die schieten moet, zonder den Donder. Met andere woorden, ik bestiere alleen de uitwerkzels. De Oorzaak zit in hun kwaadwillig hart : En terwijl ik een weinig kwaads bedrijve , koome ik heel veel voor.

*Dus laat hij zig in blijdschap uit , over
haare meldinge van London.*

Ik zegt 'er naar , dat zij zelve London voorstelde. Dit deed mij weder van Windfor gewag maaken. Zo gij wilt hebben dat eene vrouws-perfoon eene zaak doet , moet gij altoos eene andere voorstellen , en dat wel de regtstrijdige. Het is de Sexe ! de Sexe zelve ! zo waaragtig als ik hoope zalig te worden ! — Wat , Jan , zij bren-

gen een mensch onder de noodzaakelijkheid om dubbelhartig met haar te handelen! En als zij dan vinden dat zij verschalkt zijn, schreeuwen zij over eenen eerelijken knaap, die in haar eigen wapentuig haar te slim was.

Ik kon mijzelven naaulijks binnen houden. Mijn hart sprong tegen mijne keel aan — Naar beneden, naar beneden, zeide ik bij mijzelven, overloopende blijdschap! Eene schielijke kuch kwam mij te stade: Ik keerde mij weder naar haar toe, met eene *onverschillige koelheid* geheel en al *overtrokken*, als een meisje op de eerste lang verwagte vraag, die nog twee meer verbeidt. Ik hoorde het overige van haare reden uit: En toen zij gedaen had, in plaatze van haar iets te zeggen aangaende London, raadde ik haar om *haare Juffer Norton te ontbieden*.

Dewijl ik *wist* dat zij bevreesd zou zijn van onder verpligtinge te leggen, konde ik wel hebben voorgesteld om zo veel te doen voor de goede vrouw en haaren zoon; dat het haar zou hebben doen besluiten dat ik niets zou doen: Dit, evenwel, niet *enkel* om uitgaave te vermijden. Maar de tegenwoordigheid van Juffr. Norton was eene zaak, welke ik in geenen deele kon toestaan. Ik zou al zo wel haare Moeder of haare Moeij Hervey bij haar kunnen hebben. Met Hanna, zo zij in staat geweest waare om te koemen, en met derdaad gekoomen waare, zoude ik het heel wel hebben kunnen stellen. Waartoe houde ik mijne knaapen op het land lanterfantten, dan om hen te doen verlieven, en zelf te trouwen met die, welke ik wil hebben dat ze trouwen? Nog zou
zelf,

zelf, als ik mij nader bedenke, de tegenwoordigheid van haare Norton, of van haare Moeij, of zelf ook van haare Moeder, het lief schepzel behouden hebben, zo ik haaren val beslooten had.

Hoe ongelijken kans waagt eene zedige vrouwspersoon, die zig werpt in de magt van eenen Guit! ——— *Pointille* zal, ten allen tijde, voor reden bij zulk eene gelden. Zij kan eene welbekende zedigheit niet te buiten gaen. Geen dan de onbeschaamde schelmtjes, die den Pastoor en de Kerk kunnen noemen voor dat gij om een van beiden denkt, en het volgende uur in uw bijzijn zig ontkleeden en te bed gaen, behoorden te denken om met eenen man weg te loopen.

* * * *

Ik ben nu op het regte spoor. Ik twijffele niet, of ieder uur zal mijn invloed toeneemen op de genegenheden van deeze trotse Schoonheid. Ik hebbe de *Onbescheidenheid* juist verre genoeg gebragt om *haar voor mij bevreesd te doen zijn*; en om haar te toonen dat ik *geen lasse klaager* ben. Elke blijk van *Beschaafdheid* zal mij, nu, dubbel bij haar in agtinge doen rijzen. Mijn volgende werk zal zijn om haar eene *slaauwe spelende* vlam te doen erkennen, ten minsten, dat zij mij stelt boven alle andere mannen: En dan is mijn gelukkig uur niet verre af. *Erkenten*is van weerkeerige Liefde wettigt alle kleine vrijheden: En kleine vrijheden brengen grooter voort. En zo zij mij *onedelmoedig* noemt, kan ik haar *wreed*

noemen. De Sexe wil gaarn wreed heeten. Menigmaalen hebbe ik over Wreedheid geklaagd, zelf wanneer de overgaave geschiedde, om dat ik wist, dat zulks de trotsheid der Schoone streefde.

Wanneer hij meldt dat hij van des Hren. Belfords logement alleen gewag gemaakt had, als ten blijke om te bevestigen betgeen hij haar betuigd had, dat hij in London geen kende dat voor haar geschikt was, zegt hij,

Ik was van zins om haar te ontzetten met iets, 't welk verft af was van mijn voorneemen; want (zo zeer als mijn voorflag haar mishagde) ik meende daarvan niets ter wereld: Juffr. Osgood is eene al te godvrugtige vrouw; en zou meer *haare* vriendin geweest zijn, dan de *mijne*.

Ik had daarenboven een oogmerk, om haar een hoog gevoelen in te boezemen van haare eigene schranderheid. Gaarn hebbe ik, als ik een put graave, dat mijne prooij met geruste voeten en opene oogen daarin neder tuimele: Dan kan men van boven op haar nederzien, met een *Weljemenij, Bekoorster, hoe kwamt gij daar?*

Maandag, 17 April.

Ik hebbe nu zo even eene nieuwe tijdinge gekreegen van mijn werktuig, den eerzaamen Joseph Leman. Gij weet de historie van de arme Juffer Betterton van Nottingham. Jakob Harlowe brouwt een aanslag om de wraakzugt van haare
fa-

familie tegen mij weder leevendig te maaken. De Harlowes gaven zig, al eenigen tijd geleeden, veel moeite om agter den grond van die gebeurtenis te geraaken. Maar nu hebben de malle duivels beslooten om daarin iets te doen, zo zij kunnen. Mijn kruin stelle ik te werk om van deezen Jonker Zotskap een hoofd van zamenzweeringe, en een onderneemenden Gast te maaken, met oogmerk om zijne zamenzweeringen ten mijnen voordeele om te draaijen, ondersteeld zijnde dat zijne Zuster voorheeft mij *buiten het bereik van haare armen te houden, als ze in de stad is, en mij van haar weg te zenden*. Dog ik zal u, ter zijner tijd, Josephs Brief wel eens laten zien, en wat ik daarop zal antwoorden (a). Bij tijds een voorgenomen schelmstuk te weeten, is bij mij zo goed als het te doen mislukken, en het den besteeker op zijn kop te doen nederdaalen.

Joseph is weer vergiftig fijn; maar ik weete wel, dat hij met zijne viezevaazen slegts bedoelt om zijne verdiensten bij mij te doen rijzen. O Belford, Belford! Wat eene snoode verraaderlijke schurk, het zij in arm of rijk, is de menschlijke natuure!

(a) Zie Br. 43, 44. van dit Deel.

XXXII. BRIEF.

Juffer HOWE, aan *Juffer* CLARISSA HAR-
LOWE.

[Ten antwoord op de Brieven XXIV —
XXX. ingeslooten]

Dingsdag den 18 van April.

Gij hebt eene de onverzoenbaarste familie. Een nieuw bezoek van uwen Oom Antonij heeft mijne Moeder niet alleen bevestigd in haare partijchap tegen onze briefwisseling, maar heeft haar genoegzaam aangezet om in hunne voetstap-
pen te treden. —

Maar tot andere onderwerpen:

Gij pleit zeer edelmoediglijk voor den Hr. Hickman. Misschien mag ik ten zijnen opzichte wel gedaen hebben, 't welk ik dikwijls gedaen hebbe in het zingen — Eene noot of sleutel te hoog ingesteld; en, liever dan van nieuws aan te be-
ginnen, daarmede voortgegaen, schoon ik mijn stem geweld aandoe, of mijn toon bederve. Dog het is baarblijkelijk, dat de man daarom dies te omzigtiger en gediensstiger is; en gij hebt mij geleerd, dat een geest, welke te nederiger is wegens kwaade behandelingen, trots zal worden als men hem beter behandelt. Dus vroome en stem-
mige Hr. Hickman, houd u nog wat langer bui-
ten de paalen van gemeenzaamheid, verzoeken ik u.

Gij

Gij hebt een altaar voor mij opgeregt; en ik hoop niet, dat gij weigeren zult u daarvoor neer te buigen.

Dog gij vraagt mij, of ik den Hr. Lovelace, als hij in des Hren. Hickmans plaatze waare, wel zo behandelen zoude, als ik den Hr. Hickman doe? Wel, mijne waarde, ik geloove weezenlijk dat ik het niet zou doen. — Ik hebbe dit stuk van gedrag (in 't algemeen) aan beide kanten van de vrijerij zeer wijslijk overwoogen; en ik zal u zeer opregtlijk zeggen, welke de uitslag zij. Ik hebbe beslooten, dat beschaafdheid, zelf boven maate, noodzaakelijk is aan den kant der mannen, om ons te doen luisteren naar hun eerste aanzoek, zullen zij ons beweegen om onze nekken onder een zo ongelijken juk te buigen. Dog, op mijne consciencie, ik twijffele heel zeer, of 'er niet een weinig innengzel van onbescheidenheid van hen vereischt worde, om dat vermogen staende te houden; wanneer het eens voet gekreegen heeft. De mannen moeten ons niet zien laten, dat wij hen als gekken kunnen behandelen. En ik ben van gedagte dat eene *effene* Min: dat is te zeggen, eene hartstogt zonder horren; met andere woorden eene hartstogt zonder hartstogt; is als een slaaperige stroom, die men naauwlijks kan zien dat aan een strootje beweeginge geeft. Zo dat, ons zomtijds te doen vreezen voor den vent, en hem zelf, voor eene korte wijl, te doen *baaten*, een middel zij ter voortbrenginge van het *tegenstrijdig* uiterste.

Indien dit zo zij, dan heeft Lovelace, die in den *beginne* de beschaafde en onderdaanigste man

man was, die men vinden kon, den spijker regt op den kop getroffen. Want zijne onstuimigheid *zedert*, zijre ligtvaardigheid om aanstoot te geven, en zijne even groote vaardigheid om zig te vernederen (alzo hij voor een man van verstand, en van moed ook bekend staet) moet de hartstogt eener vrouwe leevendig houden; en eindelijk, haar zo vermoeijen, dat zij geen weerstand meer biede, en zo weerloos worde als een dwingeland van een man haar gaarn zou willen hebben.

Ik denke waarlijk, dat het verschillend gedrag van onze twee helden jegens hunne heldinnen, deeze leere tot betoogens toe klaar maakt. Ik ben, voor mijn part, zo zeer gewend aan Hickmans klaagende, kruipende, en onderwerpe-lijk gevrij, dat ik nu niets van hem verwagte dan lafhartig klaagen en buigen; en worde van zijne beuzeltaal zo weinig bewoogen, dat ik menigmaal gedrongen ben om aan mijn klavier te gaen, om mij uit den slaap te houden, en zijn zotte klap te stillen. Daar Lovelace den Bal fiks weerom slaet, en zijne geheele vrijerij en verkeeringe een geduurig Raket-spel is.

Uwe menigvuldige Krakeelen en Bevreedingen toonen de waarheid deezer aanmerkinge: En ik geloove weezenlijk, dat, konde Hickman mijne aandagt op de manier van Lovelace hebben leevendig gehouden, als hij maar zijne goede zeden bewaard had, ik den man bij deezen tijd al getrouwd zoude hebben. Maar dan moest hij het ook op gelijke wijze hebben *ingesteld*. Want nu kan hij nimmer, nimmer zig weder herstellen, dat is zeker; maar moet een Goedbloed zijn tot aan het

het einde van de Vrijagie-historie; en hetgeen nog erger voor hem is, Lijdelijk blijven tot het einde van zijn leeven toe.

Arme Hickman! zult gij misschien zeggen.

Men heeft mij uwe Echo genoemd — Arme Hickman! zegge ik ook.

Gij verwondert u, mijne waarde, dat de Hr. Lovelace 's dags te vooren u geen verslag gaf van de Brieven van Lady Elifabet, en zijne Nigt. Het staet mij niet aan, dat hij zulk eene zaakelijke en u zo na *betreffende* omstandigheid, gelijk ik zeggen mag, u een oogenblik onthield. Dat hij u den volgenden dag den inhoud daarvan mededeelde, toen gij toornig op hem waart, daaruit zou het schijnen als of hij die agterhield om ze *bij gelegenheid* tot *bevreediging* te gebruiken; en indien dit zo zij, moet hij dan van te vooren geen gedagte gehad hebben, dat hij u wel eens *oorzaak* tot toorn zou kunnen geeven? Van alle de omstandigheden, die 'er gebeurd zijn, zedert dat gij bij hem zijt geweest, dunkt mij, dat deeze mij het minst behaagt. Dit alleen, mijne waarde, hoe gering het ook voor een *onverschillig* oog moge schijnen, wettigt in *mijn* oog alle uwe behoedzaamheid. Nogthans denke ik, dat Juffr. Greme's Brief aan haare Zuster Sorlings; zijne herhaalde voorslag om Hanna in uw dienst te nemen; of eene van de dogteren der Weduwe Sorlings; en vooral, om Juffr. Norton tot gezelschap bij u te hebben; een welbehaagelijk tegenwigt maken. Waare het om deeze omstandigheden niet, ik zoude op de andere heel veel meer gezegd hebben. Welk een zotte vent egter, dat hij u's dags

te

te vooren kennis gaf, dat hij zulke Brieven *had!*
 — Ik kan niet zeggen, wat ik van hem maaken moet.

De inhoud van de Brieven deezer Ladys behaagt mij wel. En te meer, dewijl ik de familie eens weder hebbe doen ondertasten, en vinde, dat zij alle al zo begeerig zijn om met u vermaagschapt te worden als ooit.

Zij hebben weezenlijk (de een zo wel als de andere) alle zeer groote hoogagtinge voor u. En wat Lord M. belangt, hij is zo zeer met u in zijn schik, en met het vertrouwen, gelijk hij het noemt, dat gij in zijn Neef gesteld hebt, dat hij zweert hem te zullen onterven, indien hij zulks niet vergelde zo als hij behoort. Gij moet zorg draagen, dat gij de beide familien niet verliest.

Ik hoore dat Juffr. Norton bevolen is, zo zij eenig belang stelt in de gunst van de *andere* familie, om geen briefwisseling te houden nog met u, nog met mij. — Armhartige schepzels! — Maar zij zijn uwe — Uwe *Nabestaenden* zijn ze egter ook niet, geloove ik. Hadt gij eene andere Min gehad, ik zou beslooten hebben dat men u had verwisseld. Ik lijde bij hunne laage kwaadaartigheid — Verschoon mij dieswegens.

Gij houdt weezenlijk deezen man binnen de paalen van zijn goed gedrag met meer moed, dan ik dagt dat gij magtig waart; bijzonderlijk als ik over u oordeelde volgens die Zagtmoedigheid, welke gij altoos beweerdet het eigenlijk cieraad te zijn van het vrouwelijk character; en volgens de Liefde, welke gij (denk 'er van wat u beliest) zekerlijk voor hem hebt. Gij moogt u op deeze beschul-

ſchuldiging eerverhovaardigen, dan 'er boos over zijn; nademaal gij de eenige vrouw zijt, van welke ik ooit geweeten, gelezen, of gehoord hebbe, wier Liefde zo zeer door haare Voorzigtigheid beſtierd wierd. Maar als eens de koelheid des Mans de plaatze heeft ingenomen van de vuurigheid des Minnaars, dan zal het *uwe* beurt worden: En zo ik mij niet bedriege, zal deeze man, welke de eenige verwonderaar is van zigzelven welken ik ooit kende, die geen ſaletjonker is, op zijnen tijd eer onderdaanigheid verwagten dan bewijzen.

Die mooie Mannen, mijne waarde, doen zeer dikwijls het hart van eene Vrouwe krimpen: En ſchoon gij eene al zo ſchoone vrouwſperſoon zijt, ten minſten, als hij een mansperſoon is; zal hij te veel genoegen neemen in *zig zelven*, dan dat hij zig meer aan uwe gunſt verpligt zou agten, dan gij zijt aan zijne onderſcheidinge en voorkeuze van u. Maar geen man, uw fraaijer verſtand met uwe zeer fraaije gedaante bij malkanderen genomen zijnde, kan u verdienen. Zo dat gij te vreedden moet zijn, al wierd uwe verdienſte niet naar waardij vergolden; nademaal dat zo *moet* uitvallen, gij moogt ook trouwen wien gij wilt. Miſſchien zult gij denken, dat ik deeze zoort van bedenkingen tegen uwe Narcifſſuſſen van mannen voede; om mijns Moeders keuze van Hickman voor mij, mijzelve draagelijk te maaken — Ik weete niet, of 'er niet wel wat aan is; ten minſten, genoeg om de bedenkinge te doen gebooren worden.

Ik agte dat 'er tegen uw vertrek naar London niets kan worden ingebracht. Daar zult gij, als in

het middelpunt gelegenheid hebben om van ieder een te hooren, en aan elk een berigt te zenden. En dan zult gij alle zijne opregtheid kunnen op de toetse stellen, *ten aanzien van zijne belofte om zig van u af te begeeven*, en diergelijke.

Dog inderdaad, mijne waarde, ik denke dat 'er niets voor u op is dan trouwen. Gij moogt eens beproeven (op dat gij zeggen kunt 'er de proef van genomen te *hebben*) waartoe uwe Nabestaenden kunnen gebragt worden: Dog zo dra zij uwe voorstellen af slaen, voeg u onder het juk, en stel het zo goed als gij kunt. Hij zal inderdaad een woestling zijn, zo hij u volkoomen uit doe spreken. Nogthans is het mijn gevoelen, dat gij een weinigje *buigen* moet; want kleinagtinge kan hij niet verdraagen.

Dit was eens eene van zijne redenen; Naar ik geloove, op mij gemunt — „ Eene juffrouw, „ welke voorheeft haaren minnaar ten geen en da- „ ge haare hand te schenken, behoort, om haars „ *zelfs* wille der wereld te toonen, dat zij hem „ onderscheidt van de gemeene kudde. „

Zal ik u nog eene andere fraaije spreuk van hem geeven, en wel in den egten Ligtmis-stijl, gelijk hij die sprak, zijne braveerende hand uit slaende? — „ Hij mogt verd—md zijn, zo hij „ de eerste prinses op aarde trouwen wilde, bij- „ aldien hij maar dagt dat zij een oogenblik in „ twijffel hing of zij *Hem*, of eenen *Keizer* kie- „ zen zoude. „

Alle de wereld, om kort te gaen, verwacht dat gij deezen man moet hebben. Zij denken, dat gij uws Vaders huis met dit oogmerk zelf ver-
liet

liet. Hoe langer de Plegtigheid verschooven wordt, hoe erger het zal schijnen in het oog der wereld. En het zal de schuld van zommige uwer Nabestaenden niet zijn, zo uwen goeden naam niet eene kladde worde aangewreeven, terwijl gij ongetrouwd blijft. Uw Oom Antonij in 't bijzonder slaet onbeschofte en vuile dingen uit, gegrond op de zeden van zijn *Broeder-Ourson*. Dog tot nogtoe is uw verwonderlijk character een tegengift geweest van het venijn; en de lasteraar is veragt, en heeft aller verontwaardiging tegen zig verwekt.

Ik ben zeer dikwijls gestoord onder het schrijven: En gij zult zien dat het eerste vel gekreukt en gefommeld is, veroorzaakt door dien ik het in mijn boezem stak, wanneer mijne Moeder mij schielijk over 't mat kwam. Wij hebben een zeer fraaij redengeding gehad, wil ik wel verzekeren; dog het is niet der moeite waardig u met de bijzonderheden daarvan lastig te vallen. ——— Maar op mijn woord ——— Het kan mij niet scheelen.

Uwe Hanna kan u niet ten dienst staen. Het arm meisje ging omtrent voor een veertien dagen uit haar dienst, van wegens eene ongesteldheid van verkoudheid, en jigt, waardoor zij zedert den geheelen tijd aan haare kamer gebonden is. De traanen bersteden haar uit, toen Stijntje haar uwe begeerte overbragt om haar bij u te hebben; en zij noemde zig dubbel ongelukkig, dat zij eene meesteres niet konde oppassen, welke zij zo dier beminde.

Hadde mijne Moeder mijnen wensch beant-

woord, het zou mij leed geweest zijn, dat de Hr. Lovelace *eerst* het voorstel gedaen had van mijne Stijntje om u ten dienst te staen, tot dat Hanna koomen konde. Ten eenenmaale onder vreemde te zijn, en telkens als gij van verblijf verandert van eene vreemde bediend te worden, is eene zeer onaangename zaak. Dog uwe bedagtzaamheid en goedertierenheid zullen u getrouwe dienstbooden verschaffen, waar gij ook koomen moogt.

Gij moet uw eigen zin volgen: Dog zo gij eenig ongemak lijdt, het zij omtrent kleederen of geld, 't welk in mijne magt is te verhelpen, zo zal ik het u nooit vergeeven. Mijne Moeder (zo gij 'er *dat* op tegen hebt) behoeft van de zaak niet iets te weten.

Wij hebben alle onze Gebreken: Wij hebben ons dikwijls bedroefd over de bijzondere Fout, schoon in eerwaardige personen, om welke niet te zien wij blind moesten geweest zijn.

Mij heugt, dat gij eens tegen mij zeidet; en de waarschuwing was goed: Laaten wij, mijne Naatje, dit waaren uwe woorden; laten wij, die dezelve feilen niet hebben als diegeenen, welke wij berispen, ons wagten voor *andere* en *grooter* in onszelven. Niettemin moet ik u vertellen, dat mijne Moeder mij binnen korten een weinig kwellinge heeft aangedaen, door eenige staaltjes van haare agterdogtige naauwheid. Ik zal een van dezelve melden, schoon ik zulks niet voorgenomen had. Zij wilde wel Dertig Guinies van mij ter leen neemen; *alleen* zo lang zij een Bankbriefje kon verwisseld krijgen. Ik zeide, dat ik haar maar Agt of Tien kon leenen. Agt of Tien konden

den haar niet helpen: Zij dagt dat ik veel rijker was. Ik kon haar wel gezegd hebben, dat ik veel loozer was, dan dat ik haar zou te kennen geeven wat ik in Voorraad had; 't welk ik hebbende overgezien, vinde te belooopen Vijf en negentig Guinies; en die alle van gantscher harten tot uwen dienst.

Ik geloove, dat uw Oom Teunis haar dit wijs ontwerp heeft in 't hoofd gebragt; want binnen een uur dat hij van haar gegaen was, was zij *niet bij kas*. Zo hij dat deed, moogt gij oordeelen of zij niet voor hebben u in verlegenheid te brengen. Zo dit u kon aanzetten om uw eigen door regts-wegen te vorderen, wenschte ik wel dat zij het deden; dewijl zo zij u tot zodanige maatregelen dringen, dit de noodzaakelijkheid, die 'er voor u was om hen te verlaten, zal billijken. En alzo het niet tot uwen lof strekt, dat gij looslijk wierd weggetroond tegen uwe meeninge, zo zou dit eene reden uitleveren waarom gij waart weggegaen, van welke ik zeer goed gebruik zou maaken. Gij kunt zien, dat ik Lovelaces raad over dit onderwerp goed keure. Ik ben niet geneegen om uw antwoord aan hem over dit stuk van zo veel gewigt te erkennen, als het misschien behoort erkend te worden (a).

Gij moet te minder over de vindingen van deezen man verzet staen, van wegens zijne ongemeene bekwaamheden. Alwaar hij zijn hoofd naar gewend had, daarin zou hij hebben uitgemuut; of iets ongemeens geweest zijn, of gedaen hebben. Men zegt, dat hij wraakzugtig is: Eene

S 3

zeer

(a) Zie bl. 233.

zeer slechte hoedanigheid ! Ik geloove inderdaad, dat hij in alles een duivel is, behalven in de voeten. — Dit is derhalven mijne herhaalde raad — Terg hem niet te veel tegen uzelve : Maar ontketen hem, en laat hem los op uws Zusters snoode Lijs, en uws Broeders Joseph Leman. Deeze wraak is laag gerigt : Maar ik weete aan wie ik schrijve, anders zoude ik al heel veel *booger* geloopen hebben, wil ik u wel verzeke-
ren.

Uw volgende, onderstelle ik, zal uit London zijn. Wees zo goed en adresseer dien, en uwe andere Brieven in toekoomende, tot nader verwittiging, aan den Hr. Hickman, ten zijnen eigenen huize. Hij is volkoomelijk ten uwen dienste toegewijd. Til niet zo zwaar over de partijdigheid en vooroordeelen van mijne Moeder. Ik hoope dat ik over mijne Kindsheid heen ben.

Dat de Hemel u bewaare. en u zo gelukkig maake als ik denke dat gij verdient, bidt

Uwe altoos-toegenegene,

ANNA HOWE.

XXXIII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE.

Woensdag-ogtend, den 19 van April.

Ik ben blijde, mijne waarde vriendin, dat gij mijne Verhuizinge naar London goedkeurt.

Het misverstand tusschen uwe Moeder en u geeft mij een onuitspreekelijk verdriet. Ik hoope dat ik u beide ongelukkiger agte dan gij zijt. Dog ik bidde u, doe mij de bijzonderheden te weten van het redengeding, hetwelk gij *een zeer fraaij* noemt. Ik ben aan uwe taale wel gewend. Wanneer ik van alles onderrigt zal zijn, al is uwe Moeder nog zo gestreng tegen mij geweest, zal ik heel veel geruster wezen. — Luiden, die schuld hebben, behooren zig eer te beklagen over de gelegenheid, welke zij tot toorn gegeven hebben, dan denzelven kwaalijk te neemen.

Zo ik eenige verpligtinge wegens geld aan eenig mensch in Engeland stae te hebben, zal het aan u zijn. Uwe Moeder behoeft niets te weten van uwe goedheid jegens mij, zegt gij. — Maar zij *moet* die weten, indien zij geschied is, en indien zij mijne beminde vriendin zulks overstaet; Want zoudt gij willen liegen of bedriegelijk spreken? — Ik wenschte wel, dat uwe Moeder omtrent dit stuk minder bekommeringe had.

——— Vergeef het mij , mijne waarde ———
 Dog ik weete ——— Egter had zij voormaals beter
 gedagten van mij. ——— O mijne onbezonne roe-
 keloosheid ! ——— Verschoon mij nogmaal , bidde
 ik u. ——— Hoogmoed , als die *aangebooren*
 is , zal zig zomtijds toonen in het midden der ver-
 nederingen ——— Maar mijne groothartigheid
 is reeds gedaald.

* *

Ik ben ongelukkig , dat ik mijne braave Han-
 na niet kan krijgen. Ik ben al zo droevig over de
 onpaffelijkheid van het arm meisje , als dat ik daar
 door te loor gesteld worde. Koom , mijne waar-
 de Juffer Howe , nademaal gij mij dringt om ver-
 pligtinge aan u te hebben , en mij grootsch zoudt
 agten , zo ik uwe gunst volstrektlijk weigerde ; eij-
 lieve wees zo goed , dat gij haar twee guinies zendt
 in mijnen naam.

Zo 'er niets voor mij op is , gelijk gij zegt ,
 dan Trouwen , zo geeft het nog een weinig troost ,
 dat zijne Nabestaenden de *Weggeloopene* niet ver-
 smaaden , gelijk men wel zou kunnen onderstellen ,
 dat luiden van hunnen rang en aanzien doen mog-
 ten , om dat zij *is* weggelooopen.

Maar O mijn wreede , driewerf wreede Oom !
 te onderstellen ——— Maar mijn hart houdt mijne
 pen te rug , en wil die niet laten voortgaen , over
 eene aanduidinge zo ten uitersten aanstootelijk als
 die hij onderstelt ! ——— Nogthans , zo hun dit
 is diets gemaakt , is 't geen wonder , dat zij onver-
 zoenbaar zijn.

Dit

Dit is alles het werk van mijnen onbermhartigen Broeder! ——— Zijne verdenkingen! — God vergeeve het hem ——— Bidt zijne verongelijkte Zuster!

XXXIV. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, aan *Juffer* HOWE.

Donderdag, den 20 van April,

De knegt van den Hr. Lovelace is reeds weerom gekoomen met een Antwoord van zijnen vriend den Hr. Doleman, die vrij wat moeite gedaen heeft met naar een logement te zoeken, en zeer naaukeurig is. De Hr. Lovelace bragt mij den Brief, zo dra hij dien gelezen had; en dewijl hem nu wel bekend is, dat ik u van alles verwittige wat 'er voorvalt, verzogt ik hem dien aan u te mogen zenden om gelezen te worden. Geliefdenzelven bij de eerste gelegenheid te rug te zenden. Gij zult daaruit zien, dat zijne vrienden in de Stad van denkbeeld zijn, dat wij metterdaad getrouwd zijn.

Aan ROBERT LOVELACE, *Schildkn.*

Dingsdag-avond, den 18 van April.

Waarde Heer,

Ik ben ten uitersten verblijd te hooren, dat wij u zo spoedig in stad zullen krijgen, na eene zo lange afwezigheid. Gij zult nog dies te meer welkoom zijn, zo hetgeen het gerugt zegt, waar zij; te weten, dat gij *metterdaad* getrouwd zijt aan de Schoone Lady, welker lof wij u zo hebben hooren uitmeeten. Juffr. Doleman, en mijne Zuster, beide wenschen u geluk indien 't zo zij; zo niet met uw digt bijzijnde vooruitzigt.

Ik ben deeze voorleedene week in de stad geweest, om hulpe te krijgen, zo ik konde, tegen mijn ongemak van beroerte; en ik ben daar voor aan het medicineeren. Hetwelk mij, evenwel, niet belet heeft om naar hetgeen gij mij verzogt te verneemen. Deeze is de uitslag.

Gij kunt eene eerste Verdiepinge krijgen, die wel gestoffeerd is, bij een Zijde-Winkelier in de Bedford-sstraat, onder Covent-garden, met vertrekken voor dienstbooden: En deeze bij het viendeel 's jaars, of bij de maand. De voorwaarden naar maate van de vertrekken, die 'er vereischt worden.

Juffr. Doleman heeft een logement in de Norfolk-sstraat bezigtigd, en nog een ander in de Cecil-sstraat; dog schoon het uitzigt op de Theems en de
heu-

heuvels van Surry aantrekkelijk zij uit deeze beide straaten, onderstelle ik egter, dat zij te na onder de Stad * zijn.

De eigenaar van dat in de Norfolk-sstraat wilde het halve huis te gelijk verhuuren. Het zou derhalven te veel zijn naar uwe beschrijvinge: En ik onderstelle, dat als gij goed vindt *uw huwelijk te verklaaren*, gij niet wel bij een ander zult willen inwoonen.

Dat in de Cecil-sstraat is net en gerijflijk. De eigenaar is eene weduw van goed fatsoen; dog zij staet 'er op, dat gij het voor een jaar vast neemt.

Gij kunt zeer wel aanraaken in de Dover-sstraat, ten huize van eene weduw, van een officier in de garde, welke schielijk gestorven zijnde na dat hij zijn post gekogt had (tot welken hij door zijnen dienst wel geregtigd was, en die hem het grootste gedeelte kostede van hetgeen hij had) zo was zij *genoodzaakt om kamers op de buur te laten gaen*.

Dit zou misschien eene tegenwerpinge kunnen zijn. Dog zij is zeer zorgvuldig, zegt zij, dat zij niemand huisvest, dan luiden van *aanzien en agtinge*. Zij heeft twee huizen in huur, die van elkanderen zijn afgescheiden, en aan een gevoegd alleen door eenen *fraaijen wijden gang*. Het *agterhuis* is het mooijste, en is zeer aartig gemeubileerd; dog gij kunt het gebruik ook krijgen van eene heel mooije zaal in het *voorhuis*, indien gij verkiest om op straat uit te zien.

Tot

* De oude Stad, die eertijds in wallen was beslooten; dog buiten welke de Nieuwe Stad zig aan alle kanten veel ruimer uitsprekt. *Vort.*

Tot het agter-huis behoort een kleine tuin , waaraan de oude juffrouw eene regt vrouwelijke zinnelijkheid besteed heeft , dien met ontelbaare vazen , bloempotten , en beelden hebbende opgepropt.

Alzo het mij waarschijnlijk dagt , dat dit logement u het meest bchaagen zoude , was ik te naaukeuriger om daarnaar te verneemen. De vertrekken , welke zij te huur heeft , zijn in het agter-huis. Dezelve bestaen in eene eekamer , twee nette zaalen , eene antichambre , twee of drie fraaije slaapkamers ; de eene met een aartig ligt schrijfkamertje daarin , 't welk op het tuintje uitziet , alles naar de hedendaagsche mode gestoffeerd.

Een *bevorderde Kerkelijke* , zijne vrouw , en *jonge dogter* , waaren de laatste die daarin woonden. Zij hebben dezelve eerst onlangs verlaaten , ter gelegenheid dat hem eene aanmerkelijke bediening in de Kerk , in Ierland wierd aangeboden. De juffrouw zegt , dat hij het Logement maar voor *drie maanden* vast genomen had ; dog dat hem hetzelfde en *haare behandeling* zo wel aanstond , dat hij daar *twee jaaren* in bleef ; en met leedweezen daarvandaan ging , schoon om eene zo goede reden. Zij pochte , dat het dus ging met alle die ooit bij haar hadden ingewoond , welke *viermaalen zo lang* bij haar vertoefden , *als zij in den beginne voorbadden*.

Ik had eenige kennis aan den Colonel , welke altoos voor een man van eere wierd aangezien. Zijne Weduw zag ik nooit te voeren. Mij dunkt zij heeft een *manlijk weezen* , en *komt in den eer*

eersten opslag niet al te wel voor: Dog toen ik haar gedrag zag jegens twee aartige jonge juffrouwen, haars Mans nigten, welke zij, om *die* reden, *dubbel* de haare noemt, en den lof hoorde dien zij *baar* gaven, konde ik haare grofheid ligt als eene blijk van goedaartigheid opneemen; nademaal men zelden ziet, dat die knorrige gemelijke luiden heel vet zijn. Zij leeft *fatsoenlijk*, en staet, naar ik bevinde, *heel wel* met haare zaaken.

Indien dit, of eenig ander van de logementen, welke ik gemeld hebbe, niet volkoomelijk naar den zin zij van uwe Lady, zo kan zij daarin dan *dies te minder tijd* blijven, en *zelve naar een ander uitzien*.

De Weduw bewilligt, dat gij het *slegts voor eene maand* neemt, en *welke* vertrekken het u belieft. Over de voorwaarden, zegt zij, zal zij niet veel geschil maaken, als zij maar weet wat uwe Lady verwacht, en wat *baare* dienstbooden te doen hebben, en de *uwe* op zig zullen neemen; want zij merkte aan, dat het in 't algemeen erger is te doen te hebben met dienstbooden, dan met derzelve heeren en vrouwen.

De Lady kan 'er in de kost gaen of niet, zo als het haar belieft.

Dewijl wij *onderstellen* dat gij *getrouwd* zijt, maar dat gij reden hebt van wegen familie-twisten, om het voortegenwoordig nog geheim te houden, dagt ik het niet kwaad om daarvan eenigzins de leuze te geeven aan de Weduwe (hoewel als van eene *onzekere* zaak); en vraagde haar, of zij in zulken gevalle ook u en uwe dienstbooden gerijven konde, zo wel als de Lady en de haare? Zij zeide,

de , dat wel te kunnen schikken ; en wenschte , van gantscher harten , dat het zo mogt koomen ; dewijl *ongetrouwd* te zijn voor eene persoon , welke zulke goede getuigenissen niet had dan deeze Lady , onder die omstandigheden was *waarop zij gemeenlijk iets tegen had*.

Zo geen van deeze logementen u behaagen , behoeft gij niet te twijffelen , of daar zullen wel heel goede voor u zijn op of omtrent Hanover-square , Soho-square , Golden-square , of in eenige van de nieuwe Straaten omtrent Grosvenor-square . En Juffr. Doleman , haare Zuster , en ik zelve , bieden gansch hartlijk te zamen aan uwe goede Lady de beste huisvestinge aan , die wij haar kunnen verleenen te Uxbridge (en ook aan u , indien gij zo gelukkig zijt als wij u wenschen) tot dat zij zigzelve van eene voorziet , welke meer naar haar genoegen is.

Ik moet 'er nog bij voegen , dat het logement bij den Zijde-winkelier , dat in de Cecil-sstraat , dat bij de Weduw in de Doverstraat , alle te zamen , van stonden aan kunnen betrokken worden . Ik ben , mijne waarde Heer ,

*Uwe opregte en toegenegen Vriend en
Dienaar ,*

THO. DOLEMAN.

Gij zult ligtlijk gissen , mijne waarde , wanneer gij den Brief gelezen hebt , *welk* logement ik uitkoos . Dog eerst , om hem te beproeven (alzo ik dagt in een stuk van zo veel belang niet al te om-

omzigtig te kunnen zijn) scheen ik dat in de Norfolkstraat voor te trekken, om die reden zelf door den schrijver gegeven, waarom hij dagt dat ik het *niet* doen zoude; dat is te zeggen, wegens deszelfs nabijheid aan eene zo wel geregeerde Stad, als men London zegt te zijn. Nog zou ik mishaaagen gehad hebben in een logement in 't hart van dezelve, also ik maar slegte gerugten gehoord had van de vrijheden, die aan het ander einde van de voorstad gepleegd worden. — Dan eens schijnende over te hellen tot het logement in de Cecilstraat — Dan tot dat bij den Winkelier. Dog ik kon niet zien, dat hij een van allen voortrok: En toen ik zijn gevoelen vraagde over dat bij de Weduwwrouw, zeide hij, Dat hij dat het meest naar mijn smaak, en gevoegelijkst dagt te zijn: Dog dewijl hij hoopte, dat ik maar voor eenen zeer korten tijd zou denken een logement van nooden te hebben, wist hij juist niet aan welk hij zijne stem zou geeven.

Ik bepaalde toen mijne keuze tot dat van de Weduw; en hij heeft diesvolgens aan den Hr. Doleman geschreeven, mijn compliment maakende aan zijne Lady en Zuster, voor haare gunstige aanbiedinge.

Ik zal de eetkamer hebben, de slaapkamer met het ligt schrijf-kamertje (waarvan ik, indien ik eenigen tijd bij de Weduw verblijve, veel gebruik zal maaken) en eene meids-kamer; en wij hebben voor om Saterdag ogtend de reize aan te neemen. Ten opzigt van eene dienstmaagd, heeft de onpasselijkheid van de arme Hanna mij grootlijks te loor gesteld: Dog, gelijk hij aanmerkt, ik kan de Weduw wel voor eene van de haare te vree-

vrede stellen , tot dat ik eene dienstmaagd naar mijn zin kan krijgen. En gij weet , dat ik niet veel dienen aan mij hebbe.

* *

De Hr. Lovelace heeft mij zo even , uit zijne eigene beweeginge , vijf guinies gegeven voor de arme Hanna. Ik zende die hier ingeslooten. Wees dog zo goed dat gij dezelve aan haar doet overbrengen ; en haar laat weten van wien zij kwamen.

Hij heeft mij zeer verplicht met deeze kleine blijk van zijne oplettendheid. Ik hebbe inderdaad den geheelen tijd te beter gedagten van hem gehad , zedert hij aan mij voorstelde om haar weder bij mij te doen koomen.

* *

Ik krije zo even nog een *ander* staaltje van zijne oplettendheid. Hij kwam bij mij , en zeide , dat hij , zig nader bedagt hebbende , niet kon veel , dat ik naar Stad zoude gaen zonder iemand bij mij te hebben , al waare het maar om het uiterlijk voorkoomen bij de Londonsche weduw en haare nigten , welke , volgens het berigt van zijnen vriend , zo *fatsoenlijk leefden* ; en inzonderheid , dewijl ik vereischte , dat hij mij spoedig , na dat wij daar gekoomen waaren , verlaaten zoude , en ik dus alleen onder vreemde stond te blijven. Hij dagt derhalven , dat ik Vr. Sorlings wel bewegen mogt om mij eene van haare meiden te leenen , of eene van haare Dogters met mij naar Stad

te

te laten gaen, en bij mij blijven tot dat ik voorzien waare. En zo ik het laatste deed, zou de jonge vrijster buiten twijffel blijde zijn met eene zo goede gelegenheid om de merkwaardigheden van de Stad te zien, en zou mij gevoegelijk bij die gelegenheden kunnen vergezellen.

Ik betuigde hem, gelijk ik te vooren gedaen had, dat de twee jonge vrijsters zo even nuttig waaren in haar werk, en dat de dienstbooden in eene boerderij, daar het drok is, zo weinig konden gemist worden, dat ik haar niet gaarn uit haar loflijk bedrijf zou willen wegneemen. Nog zoude ik in eenigen tijd veel denken om uitspanningen te neemen; en dus te minder iemand van nooden hebben, die mij buiten 's huis vergezeld.

En nu, mijne waarde, op dat 'er niet iets gebeuren moge, in eenen zo wisselvalligen toestand als den mijnen, 't welk mijne uitzigten (die mij thans meer belooven, dan ze nog ooit gedaen hebben, zedert ik Harlowe-Plaatze verlaaten hebbe) met eene donkere wolk zou overtrekken, zal ik de gelegenheid aangrijpen om mij te onderteke-

*Uwe niet hoopelooze, en altoos verpligte
Vriendin en Dienaars,*

CL. HARLOWE.

XXXV. BRIEF.

*De Hr. LOVELACE, aan JAN BELFORD,
Schildkn.*

Donderdag, den 20 April.

Hij begint met den Brief aan hem mede te deelen, welken hij aan den Hr. Doleman schreef om een gevoegelijk Logement in de Stad te bezorgen, en dien hij met goedkeuringe van de Lady afzond: En daarna geeft hij hem een afschrift van het Antwoord op denzelven (Zie bl. 282.): Waarover hij zig dus uitlaat:

Gij kent de Weduw; gij kent haare Nigten; gij kent het Logement: En last gij ooit wel een Brief die konstiger ontworpen was, dan deezen van Tom. Doleman? Alle mogelijke tegenwerpinge onderschept! Tegen alle toevallen gezorgd! Die tot elk tittel toe de proef van een sijn bedrog kan uitstaen!

Wie kon zig onthouden van glimlachen, die mijne Bekoorster, gelijk een klugtspeelende Deken en Kapittel, zag verkiezen hetgeen te vooren voor haar gekoozen was; en met veel schranderheid (gelijk *die* ook plegtiglijk tot het gebed treden, dat de Hemel hunne keuze bestiere) de verscheidene voorstellen overweegen, als of zij mij wil-

wilde doen gelooven, dat zij zin had in *eenig ander*? Het lief slim schelmtje mij, daarenboven, aanzijnde, met oogmerk om eenige gemoedsbeweegingen in mij te ontdekken. Gemoedsbeweegingen had ik wel; dog ik kan haar zeggen, dat zij dieper lagen, dan dat haar oog die bereiken konde, schoon het eene Zonne-straal geweest waare.

Geen vertrouwen in mij te stellen, Schoone! In 't geheel niet, het is duidelijk. Gij wilt mij, zo ik al geneigd mogt zijn om van inzigten te veranderen, niet aanmoedigen door u edelmoedigheid op mijne eere te verlaaten! — En zal men ooit zeggen, dat ik, een Meester in de Minnekonsten, overmeesterd zal worden van eene zo onbedreevene nieuwling?

Dog de Bekoorster zo zeer voldaan te zien over mijne bestokene list, dat zij mijns Vriends Brief leene, om Juffer Howe insgelijks te vol-
doen! —

Onnozele Schelmtjes! langs bijpaden te wandelen, op de krágt van haar eigen oordeel steunende! — Daar niets dan *ervaaarenis* haar kan bekwaam maaken om onste loor te stellen, en haar eene grootmoeders-wijsheid leeren! Wanneer zij die hebben, dan mogen zij wel gaen nederzitten, gelijk zo veel Cassandra's, en andere waarschuwingen voorpreeken; welke alzo weinig naar *haar* zullen luisteren, als zij plegten naar *haare* vermaanereffen, zo dikwijls een mooie aartige stoutmoedige jonge knaap, zulk een als gij weet wel wie, haar voor den boeg koomt.

Maar merkt gij niet op, Belford, dat die slimme schurk Doleman de *Dover-straat* noemt

als de woonplaatze van de Weduw? — Wat denkt gij, dat daarmede bedoeld kon worden? — Het is onmogelijk dat gij het zoudt gissen. Dus, om u daaromtrent niet te kwellen, Onderstel dat 'er van een al te gediensfig en nieuwsgierig persoon gevraagd wierd naar de *weduw Sinclair in de Dover-sstraat*, om te weeten te koomen van welk character de luiden zijn, [Juffer Howe is zo *slim* als de duivel, en ook wel zo *rustloos*]; en 'er nog zulk een naam, nog zulk een huis in die straat kan gevonden worden, nog een huis hetwelk met de beschrijvinge overeenkoomt; zal dan niet de scherpste jaager in Engeland het spoor bijster zijn?

Maar hoe zult gij het maaken, dunkt mij, dat gij vraagt, om te verhinderen dat de Lady het bedrog kwaalijk neeme, en u dieswegens te meer mistrouwe, als zij bevindt dat het in eene andere straat is?

Ho! bekommer u daar niet over: Of ik zal daar wel een middel toe hebben; of wij zullen malkanderen tegen dien tijd wel volkoomenlijk verstaen; of zo wij 't niet doen, zal zij dan genoeg kennis aan mij hebben, om zig over *zulk* een wisselwasje niet te verwonderen.

Maar hoe zult gij de Lady beletten, haare vriendin van den weezenlijken naam te verwittigen?

Zij moet dien eerst zelve weeten, aapekind, moet ze niet?

Wel, maar hoe zult gij beletten dat zij de straat te weeten kooome, en dat haare vriendin derwaards

waards Brieven zende ; het welk hetzelfde zal zijn als of de naam bekend waare?

Laat mij daarmede ook maar begaen.

Zo gij verder tegenwerpt , dat Tom. Doleman al te groot een botterik is , om zulk een Brief ten antwoord op den mijnen te schrijven , — Kunt gij u niet verbeelden , dat ik , die de Stad zo wel kenne , om den eerzaamen Thomas alle deeze moeite te bespaaren , hem een voorschrift , kon zenden van hetgeen hij schrijven moest , en voor hem niets overlaaten om te doen , dan het af te schrijven?

Wat zegt gij nu tegen *mij* , Belford?

En onderstel , dat ik dit werk om naar een logement te verneemen voor u geschikt had ; en onderstel , dat de Lady iets tegen u had , om geen andere reden ter wereld , dan wegens mijne agtinge voor u ? Wat zegt gij dan tegen de *Lady* , Jan?

Dit koomt van veel ledigen tijd te hebben ! — Wat een weergaloos bedrog-smeeder , is uw vriend ! — Kijk eens toe , en laar ik mij eens opblaazen ! — Ik ben reeds zo groot als een olyfant ; en tienmaal wijzer ! — Magtiger ook verre weg ! Hebbe ik geen reden om met mijne slurf tegen de maan te blaazen ? — Lieven heer wat een arm , wat een arnhartig schepzel zijt gij ! — Verwonder u niet , dat ik u wel degelijk veragte ; nademaal de man , die gezind is om zig zelve boven maate te verheffen , dat niet doen kan dan met iedereen buiten hem naar evenredigheid te veragten.

Ik zal wel mijn gebruik maaken van de *Dole-*

mansche leuze, dat ik *getrouwd* ben. Dog ik wil u niet alles te gelijk vertellen. Ook hebbe ik dat gedeelte van mijnen aanslag nog niet geheel en al in 't net gebragt. Wanneer een Generaal zig moet schikken naar de beweeginge van eenen waakzaamen Vijand, hoe kan hij dan voorheen zeggen, wat hij zal, of niet zal doen?

De Weduw SINCLAIR! ——— Zeldet gij zo niet, Lovelace? ———

Ja, SINCLAIR, Jan! ——— Houd den naam wel in geheugen! SINCLAIR, zegge ik nogmaals. Zij *heeft* geen anderen. En alzo haare trekken breed en gezwollen zijn, zal ik onderstellen, dat zij van Hooglandsche afkoomst is; gelijk haar man de Colonel [*Let daar ook wel op*] een Schot was, niet min dapper, dan eereijk.

Nooit vergeete ik de *Minutiæ* * in het be-
steeken van mijne onderneemingen. In alle zaaken, die twijfelagtig zijn, is het van meer dienst op de *minutiæ* naaukeurig te letten, en daarvoor te zorgen, dan duizend eeden, geloften, en be-
tuigingen te doen ter vervulling van het verzuim derzelve, inzonderheid wanneer agterdocht in den werkzaamen geest is ingesloopen.

Gij zoudt u verwonderen, zo gij de helft wist van mijne *voorzieningen*. Om u maar eene te melden ——— Ik ben reeds zo goed geweest, dat ik een lijst van boeken hebbe overgezonden, die in het schrijfkamertje van de Lady moeten bezorgd worden, en ten meesten deele *reeds* gebruikt zijn. En gij weet, dat de vrouwluis daar alle wel belezen zijn. Dog ik wil niet verre vooruit springen.

* Kleinigheden.

— Behalven, dat het schijnt als of ik schroomde iets aan mijnen ouden vriend het GEVAL over te laten; die mij menigmaal voor een uitsteekenden Seconde gediend heeft; en welken geen hoon of veragtinge moet worden aangedaen; inzonderheid van eenen, die de Konst bezit, om niet veel goeds beloovende toevallen ten zijnen voordeele te doen uitdraaijen.

XXXVI. BRIEF.

Juffer HOWE, aan Juffer CLARISSA HARLOWE.

Woensdag den 19 van April.

Ik hebbe u kundschap te geeven van eene zaak, waaraan u veel gelegen legt om ze te weeten.

Uw Broeder verzekeringe gekreegen hebbende, dat gij niet getrouwd zijt, heeft een besluit genomen om u op te spooren, u te belaagen, en u weg te voeren. Een van zijne vrienden, een capitein van een schip, neemt op zig om u aan scheeps-boord te krijgen; en met u weg te zeilen, of naar Hull of naar Leith, om u van daar verder naar een van uws Broeders huizen te brengen.

Zij zijn zeer boos: Want in weerwil van uwe deugd besluiten zij dat gij *bedorven* zijt. Dog in-

dien zij, wanneer zij u hebben, kunnen verzekerd zijn, dat het zo niet is, zullen zij u zo lang vast zetten, tot dat ze u als Juffr. Solmes kunnen te voorschijn brengen. Ondertusschen, om den Hr. Lovelace de handen vol werks te geeven, spreken zij van eene geregtlijke vervolginge, waarmede hij besprongen zou worden, wegens eene misdaad waarvan zij kundigheid gekreegen hebben, welke zij meenen dat, zo het hem het leeven niet koste, hem wel buiten zijn vaderland zal doen vlugten.

Dit is een heel versch nieuwrje. Juffer Belle vertelde het in vertrouwen, en met eene bijstere zegepraal over Lovelace, aan Juffer Lloyd; die tegenwoordig haare gunstling is; schoon zij zo veel hoogagtinge voor u heeft als ooit. Juffer Lloyd, zeer voor onheil bedugt zijnde, 't welk uit zulk eene onderneeminge zou kunnen volgen, vertelde het aan mij, met vrijheid om u daarvan heimelijk te verwittigen — En egter zouden nog zij nog ik heel droevig zijn, misschien, zo Lovelace ordentlijk wierd opgehangen — dat is te zeggen, indien gij, mijne waarde, 'er niets tegen had. Dog wij kunnen niet verdraagen, dat zulk een verwonderenswaardig schepzel tot den kaatsbal gemaakt worde, van twee gewelddrijvende geesten — Veel min, dat gij zoudt gegrepen worden, en blootgesteld aan de beestagtige behandelinge van deugnieten, bij welken geen gevoel is.

Zo gij den Hr. Lovelace kondet beweegen om het bezadigd op te neemen, dunkt mij dat gij hem daarvan behoordet te verwittigen; maar van
Juf-

Juffer Lloyd geen meldinge te maaken. Misschien zal zijne ondeugende huureling wel agter de kennis van de zaak koomen, en ze hem openbaaren. Dog ik laate het aan uwe eigene bedagtzaamheid over om daarin te doen, naar dat u goed dunk. Hetgeen ik alleen vreeze, is, dat dit stout en dwaas ontwerp, indien het voortgezet worde, een middel zijn zal om u nog meer dan ooit in zijne magt te stooten. Dog also het u zal overtuigen, dat 'er geen hoope van Verzoeninge zijn kan, wenschte ik wel dat gij metterdaad getrouwd waart, de oorzaak van het proces mogt dan wezen wat ze wilde, als het maar geen Doodslag of Schaakinge ware.

Uwe Hanna was zeer dankbaar voor uw gunstig geschenk. Zij overhoopte u dieswegens met duizend zegeningen. Zij zal dat van den Hr. Lovelace tegen deezen tijd ook al hebben.

Ik hebbe genoeg in den Hr. Hickman, kan ik u zeggen: — Want hij heeft haar twee guinies gezonden door den persoon, welke haar de vijf van den Hr. Lovelace brengt, als van eene onbekende hand: Nog moeten ik, nog gij daarvan weeten. Dog hij doet heel veel dingen van deeze soort; en hij is zo stil als de nagt met zijne liefdaadigheden; want niemand weet iets van dezelve, voor dat de dankbaarheid der begiftigden die niet langer wil laten verborgen blijven. Hij is nu en dan mijn aalmoesnier, en ik geloove dat hij bij mijne kleine weldaaden altoos iets bijdoet.

Dog zijn tijd is nog niet gekoomen, om in zijn aangezicht over deeze dingen gepreezen te

worden; nog schijnt hij die aanmoediging van nooden te hebben.

De man heeft zekerlijk eene goede ziel. Nog kunnen wij verwagten, dat een man alle goede hoedanigheden zal bezitten. Dog hij is wezenlijk een gekskap, mijne waarde, dat hij zijn hoofd moeit met mij, daar hij ziet hoe zeer ik zijne geheele Sexe veragte; en gevolglijk een gemeen man wel gek moet doen gelijken, indien hij *zig-zelven* zo niet gelijken deed, door dien hij zig op eene zo averegte plaatze wenscht te legeren. Ons behaagen en mishagen, gelijk ik dikwijls gedagt hebbe, wordt zelden bestierd door voorzigtigheid, of met een oogmerk tot geluk. Het oog, mijne waarde, het boos oog — heeft zulk eene naauwe verwantschap met het hart — En beide hebben zij zulk eene vijandschap tegen het oordeel! — Welk eene ongelijke vereeniging, tusschen de ziel en het ligchaam! Daar alle de zinnen, gelijk de familie op Harlowe-Plaatze, in zamenzweeringe staen tegen die geene, welke alles zou bezielen, en luister bijzetten, indien haar de regtmaatige voorrang vergund wierd.

Laat mij toe, bidde ik u, om eer gij naar London gaet, u agt en veertig guinies te zenden. Ik noeme die somme, om u te believen, dewijl ik, door de twee aan Hanna weerom te ontvangen, dan rekenen zal dat gij vijftig aan mij schuldig zijt. — Dit zal u zekerlijk 'er toe beweegen! Gij weet, dat ik geen gebrek aan geld kan hebben. Ik zeide u, dat ik bijkans eens zo veel had dan die somme; en dat de helft daarvan meer is, dan mijne Moeder weet dat ik onder mij heb-

hebbe. Gij vrees, dat mijne Moeder mij over dit onderwerp zal ondervraagen; en dan denkt gij, dat ik de waarheid bekennen moet — Dog hoe weinig ik ook op hebbe met bedriegelijk spreken, en hoe weinig gij hetzelve in uwe Anna Howe ook zoudt kunnen dulden, het zou jammer zijn, dat ik (al wierd mij het vuur nog zo na aan de toonen gebracht) niet iets kon te zeggen vinden, waardoor ik 'er mij uit zou redden, zonder mijne waarheid in 't spreken te kort te doen. Wat kunt gij met zo weinig geld, als gij hebt, in zulk eene plaatze als London uitregten? — Gij weet niet, welke booden, kundschap, en diergelijke gij moogt van nooden hebben. Indien gij mij niet te wille zijt, zal ik denken dat uwe groothartigheid nog zo veel niet verlaagd is, dan gij zegt dat ze is; en gelijk ik, in deeze eene bijzonderheid, agte dat ze behoort te zijn.

Wat den toestand van zaaken betreft tusschen mijne Moeder en mij, gij kent haar inborst genoeg dat ik u niet behoefte te vertellen, dat zij nooit met koelheid iets goed keurt of kwaalijk neemt. Nogthans wil zij niet in gedagten houden, dat ik *baare* Dogter ben. Neen, voorwaar ik ben geheel en al mijns *Papa's* kleuter.

Zij moet, zekerlijk, zeer gevoelig geweest zijn van de heftigheid van mijns armen Vaders inborst, dat zij *dat* zo lang kan in geheugen houden, terwijl de daaden van tederheid en genegenheid geheel vergeten schijnen. Zommige Dogters zouden wel haast denken, dat het eene Moeder zeer lastig was gevallen onder bedwang te staen, die haar best kan doen om de magt, wel-

welke zij over een Kind heeft, ten vollen te oefenen, en zig, nog jaaren na zijnen dood, beklaagen, dat zij dezelve magt over haaren Man niet had.

Bijaldien deeze manier van uitdrukkinge mij, omtrent mijne Moeder niet betaamt, zal de schuld eenigzins verligt worden wegens de Liefde, welke ik altoos mijnen Vader toedroeg, en wegens den eerbied, welken ik altoos bewijze aan zijne geheugenis: Want hij was een liefhebbend Vader, en zou misschien al zo teder een man geweest zijn, waaren mijne Moeder en hij niet te veel van eenen aart geweest, om wel over een te stemmen.

Het ongeluk was, om kort te gaen, dat als de *een* te onvreeden was, de *andere* juist ook zo wilde zijn: Nogthans had geen van hun beiden, in *vergelijkinge* van anderen, een kwaaden inborst. Niettegenstaende welk alles, ik mij verbeeldde, schoon ik maar een meisje waare bij het leeven van mijn Vader, dat mijns Moeders gedeelte van het juk haaren nek niet zo zwaar drukte, dan zij mij reden geeft om te denken dat het deed, zo wanneer het haar behaagt *haar* andeel in mij te verzaaken.

Beide Ouders, hebbe ik dikwijls gedacht, behooren zeer zorgvuldig te zijn, zo zij zig verzeke- ren wilden van de onverdeelde Liefde hunner kinderen, dat zij, voor alle dingen, zulke *aanboudende* twisten met elkanderen vermijden, welke hunne kinderen verlegen maaken om partij te kiezen, terwijl zij gaarn *beiden* naar behooren zouden willen eerbieden.

Dog dit is de zaak: Daar is geen beter bestier-
ster

ster van haare zaaken onder de Sexe, dan mijne Moeder; en ik geloove dat eene *Schrandere* Vrouw minder tegenspraak kan veelen, dan eene *Sloffe*. Eene sloffe denkt, misschien, dat in haar ook wel wat valt *over te zien*; terwijl vrouwen van de andere hoedanigheid, naar mijne onderstelling, haare eigene waardij te wel kennen, om groote gedagten te hebben omtrent die van eenig ander mensch. Alles moet naar haaren eigen zin gaen. Met een woord, Om dat zij *nuttig* zijn, willen zij *meer* dan nuttig zijn.

Ik verzekere u, mijne waarde, dat waareik een man, en een man die mijne rust beminde, ik om geen ding eene van deeze beftel-agtige Vrouwen zou willen hebben. Ik zou het vooraf tot een stuk van ernstig onderzoek voor mij maaken, of de bekwaamheden van mijne matres, zo ik hoorde dat zij schrandere was, van de *manlijke* of *vrouwelijke* soort waaren. Zo ik trouwens een slof luij schepzel waare, die gevaar liep van mijns Rentmeesters eigendom te worden, dan zoude ik misschien verkiezen eene te trouwen om haare Rentmeesterlijke bekwaamheden.

Maar, mijne Moeder'er buiten latende, om dat zij mijne Moeder is, hebbe ik niet gezien hoe Lady Hartley prijkt boven haare geheele Sexe, om dat zij weet hoe zij zaaken moet behandelen, welker behandeling tot haare Sexe niet *behoort*? — Zaaken, welke het voor haar als eene vrouw niet loflijk kan zijn te verstaen; in de *praktijk*, meene ik; want in de *bespiegeling* is het mogelijk niet kwaad die te kennen.

Inderdaad, mijne waarde, eene *Mannin* agte ik

ik voor geen mooi karakter in 't geheel: En, gelijk ik zeide, waare ik een *man*, ik zou liever een Duif verkiezen, al waare het om niets anders, dan, gelijk het toneel-spel zegt, om mak door het huis te gaen, en te broeden, dan een Wif die (gelijk mijn eigen onwaardig *persoontje*, bij geval) elk uur mijne steeds bezige en rustlooze dienstbouden werk geeft, de bedienden van den Paarde-stal niet uitgezonderd; en die met eene beefem in haar hand, om zo te spreken, mij geduuriglijk met schroom vervullen zoude, dat zij mij gaarn als onnut vuilnis ten mijnen eigenen huize zou willen uitvaagen.

Dog wist eene meesteres van eene familie (gelijk de wonderbaare jonge Lady, voor welke ik zo *groote*, en zo *regtmaatige* hoogagtinge hebbe), hoe zij zig had te bepaalen binnen haare pijnzelijke beurtwisselingen van de Naald, de Pen, het bezorgen van den Tafel, het maaken van Zuivel tot haare uitspanninge; de Armen van voedsel te voorzien uit den overvloed, die anders zou verspild worden; en zig te bevljtigen omtrent alle de wezenlijk nuttige takken van het Huishoudelijk Bestier; dan zou zij in haaren eigenlijken kring en loop beweegen; dan zou zij zig *beminneijk* nuttig, en *agtbaarlijk* noodzaakelijk maaken; dan zou zij het *Meesteres*-rad worden van de familie [Wat gij ook moogt denken van uwe Anna Howe, ik wilde haar niet tot het *Meester*-rad hebben]; en iedereen zou haar beminnen; gelijk iedereen u deed, voor dat uw baldaadige Broeder, van zijne onverdiend verkreegene goederen opge-
bla-

blazen, te rug kwam, en alles het onderst boven keerde.

Indien gij *wilt* onderrigt worden van de bijzonderheden van onze twist, na dat gij in 't algemeen verstaen hebt, dat *uwe* ongelukkige zaak daarvan het onderwerp was; wel dan, dunkt mij, moet ik het u vertellen.

Nogthans hoe zal ik dat doen? — Ik voele mijne kaaken gloeijen van schaamte en verontwaardiging onder een gemengd — Weet dan, mijne waarde — dat ik — gelijk ik zeggen mag — dat ik *geklopt* ben — Het is waarlijk waar. Mijne Moeder vond goed mij op de handen te slaen, om mij een vel van eenen Brief aan u te ontkrijgen, op welks schrijven zij mij betrapt had; dog 't welk ik in stukken scheurde, op dat zij het niet zou leezen, en voor haare oogen verbrandde.

Ik weete wel dat dit u onlust zal verschaffen. Dus bespaar uzelve maar de moeite om mij dat te kennen te geeven.

De Hr. Hickman kwam straks daarna binnen. Ik wilde hem niet zien. Ik ben of al te veel eene Vrouw om geklopt te worden, of nog te veel een Kind om eenen Nederigen Dienaar te hebben. — Zo zeide ik ook aan mijne Moeder. Wat kan men 'er anders dan stuursheid tegen stellen, daar het onvergeevelijk zijn zoude zelf te *denken* om zijn vinger op te heffen?

Met den Harlowe-stijl zegt zij, Zij *wil* gehoorzaamd worden: En den Hr. Hickman zelven zal het huis worden verboden, indien hij mede de hand leent ter voorzettinge van eene Briefwissel-

fe-

selinge, waarmede zij niet wil dulden dat voortgegaen worde.

Arme man! Hij staet een wonderlijken kans ruffchen ons. Dog hij weet, dat hij verzekerd is van mijne Moeder; maar niet van mij. Het is hem dan gemaklijk zijn kant te kiezen, waare het zijne neiginge niet om u ten dienst te staen, gelijk het zekerlijk is. En dit geeft hem eene verdienste bij mij, welke hij anders niet gehad zoude hebben; niettegenstaende de goede hoedanigheden, welke ik zo even ten zijnen voordeele in hem erkend hebbe. Want, mijne waarde, welke ook in andere opzigten mijne gebreken mogen zijn, ik durve zeggen, dat ik in mijn eigen gemoed die hoedanigheden bezitte, over welke ik hem gepreezen hebbe. En zo wij staen te zamen te koomen, konde ik om die reden dezelve ligter in hem ontbeeren — Dus indien een Man, die eene goedaartige Vrouw heeft, maar geen vrek is, en haar niet zoekt te beknevelen, maar een goed gevoelen heeft van alles wat zij doet, dat is genoeg voor hem: Gelijk in tegendeel, zo een goedaartig Man eene zuinige Vrouw heeft, het voor beide best is. Want als de eene geeft, en de andere geeft, ten zij ze voorzigtigheid gebruiken, en in een zo goed verstand zijn met elkanderen, dat zij met gemeen overleg te werk gaen, kunnen zij het misschien buiten hunne magt brengen om *regtvaardig* te zijn. Eene goede zuinige leere, mijne waarde! Maar dus ingerigt, houdt zij den middelweg tusschen hetgeen ik geleerd hebbe uit mijns Moeders over-voorzigtige, en uwe *uitgebreide* denkbeelden.

— Maar van de leere tot de daad —

Ik sloot mijzelve dien geheelen dag op; en het weinige, dat ik at, at ik alleen. Dog 'savonds zond zij Strytje boven, met een bevel, 't welk zij wilde gehoorzaam hebben, om met haar het avondmaal te houden.

Ik ging naar beneden: Maar zeer aanzienlijk stuursch. JA en NEEN, waaren een geruime wijl; groote woorden bij mij, op alles wat zij vraagde.

Dat gedrag, betuigde zij mij, zou bij haar niets winnen.

Kloppen bij mij niet, zeide ik.

Mijn stoute tegenstand, gaf zij mij te kennen; had haar getergd om mij op de hand te slaen; en het was haar leed dat zij zo getergd wierd. Dog zij hield weder aan, dat ik of mijne briefwisseling volstrektelijk zou opgeeven, of haar alles laten zien wat daarin omging.

Ik moest geen van beiden doen, zeide ik haar. Het kwam nog met mijne neiginge nog met mijne eere overeen, op de aanstookinge van laage zielen, eene vriendin in tegenspoed te laten drijven.

Zij speelde alle de moederlijke variaties op de woorden van Onderdaanigheit, Gehoorzaamheit, Kinderlijke verpligtinge, en zo voort.

Ik gaf haar te kennen, dat eene al te gestrengelijk en onredelijk gevorderde onderdaanigheit uw bederf geweest was, zo gij bedorven waart. Zo ik oud genoeg waare om te trouwen; hoopte ik, dat zij mij wel bekwaam zou agten om voor mij zelve vriendschap te *maaken*; of ten minsten te *onderhouden*; zulk eene bijzonderlijk als deeze, en wel met eene *vrouw*, en eene welker vriendschap

zij zelve, tot op dit ongelukkig tijdstip, voor de nuttigste en fligtelijkste gehouden had, die ik ooit had aangegaen.

Hoe grooter de verdienste, te erger was het bedrijf: Hoe fraaijer de bekwaamheden, te gevaarlijker het voorbeeld.

Daar waaren ook andere pligten, zeide ik, behalven den kinderlijken; en ik hoopte, dat ik eene vriendin in haar lijden niet zou genoodzaakt zijn te verlaaten, inzonderheid op de aanstookinge van hen die haar in lijden bragten. Ik zeide haar, dat het zeer hard was, zulk eene voorwaarde als die aan mijnen pligt te begten, daar ik overtuigd was, dat beide pligten volbragt konden worden, zonder een van beide te verkorten. Dat een onredelijk gebod (zij moest mij excuseeren; ik moest het zeggen, al zoude ik weder geslagen worden) eenigermate dwingelandij was: En ik konde niet verwagt hebben, dat mij van deeze jaaren zijnde geen vrije wil, geen eigene verkiezinge zou worden toegestaen; daar de zaak alleen eene vrouw aanging, en de duivelsche Sexe niet in aanmerkinge kwam.

Hergeen haare redeneeringe het meeste voordeel gaf, was dat ik begeerde verschoond te zijn van haar alles te laten leezen, wat tusschen ons omging. Zij hield hier sterk op aan: En nademaal gij, zeide zij, in de handen waart van den arglistigsten man ter wereld; en een man, die den spot gedreeven had met haaren gunstling Hickman, gelijk men haar verteld had; weet zij niet welke gevolgen, op welke gij of ik niet denken, uit zulk eene briefwisseling zouden kunnen voortvloeijen.

Dus

Dus ziet gij, mijne waarde, dat ik het te erger hebbe om des Hren. Hickmans wille! Mijne Moeder *mogt* alles wel zien wat tusschen ons omgaet, wist ik niet, dat dit uwen geest zou knellen; en de vrijheid van uwe pen inbinden, gelijk het ook die van de mijne doen zoude. En waare zij daarenboven niet zo vast gehegt aan den tegenstrijdigen kant, dat 'er eeuwig besluiten, gevolgen, gewrongene afleidingen, berispingen, en de partijdigste uitleggingen; bij de hairen zoude worden bijgesleept om mij te kwellen; en het ons geduurig zou onderwerpen aan de noodzaakelijkheid van dezelve te betwisten en uit te pluizen.

Behalven dat ik niet verkieze, dat zij juist weete hoe zeer deeze listige deugniet eene persoon verschalkt heeft; gelijk ik het noemen mag, die zo verre boven hem uitsteekt in alle de edeler hoedanigheden van 's menschen geest.

De edelmoedigheid van uw hart; en de grootheid van uwe ziele, kenne ik wel ten vollen; dog onderneem niet om mij deeze briefwisseling af te raaden.

De Hr. Hickman bood mij onmiddellijk zijnen dienst aan, na de bovengemelde oneenigheid; en ik nam, dien aan, gelijk gij uit mijnen laatsten zien zult. Hij is van gedagte, schoon hij alle eere voor mijne Moeder over heeft, dat zij niet vriendlijk is jegens ons beide. Het beliefde hem mij te kennen te geeven (met eene Desfigheid; naar mij dagt) dat hij niet alleen onze briefwisseling goedkeurde, maar zig verwonderde over de standvastigheid van mijne vriendschap; en geen breede gedagten hebbende van uwen *knapp*, maar zeer

groote van mij, agt hij, dat mijn raad of kundſchap u van tijd tot tijd van nut kan zijn; en op deeze onderſtellinge, zegt hij, dat het duizend jammers zijn zoude; bijaldien gij bij gebrek van een van beide nadeel leedt.

De Hr. Hickman behaagde mij met zijn geſprek wel over het geheel: en het is goed, dat de algemeene inhoud daarvan mij wel geviel; anders, kan ik hem zeggen, zoude ik eens rekeninge met hem gehouden hebben over zijn woord van *goed keuren*; want dat is een ſtiel, waarin ik hem nog niet hebbe toegelaaten om tegen mij te ſpreken. En gij ziet, mijne waarde, hoe deeze mannen zijn. — Zo dra vinden zij niet, dat gij hen begunſtigd hebt met het vermogen van u eenen aangenaamen diensſt te doen, of zij maatigen zig aan om uwe daaden, als je belieft, voor *goed te keuren*! Waarin ook een regt van *afkeuren* legt opgeſlooten, indien het hun zo goed dunkt.

Ik hebbe aan mijne Moeder gezegd, hoe zeer gij wenſcht met uwe Nabestaenden verzoend te worden, en hoe onafhangelijk gij zijt van Lovelace.

Let op het einde van de laaſte betuiging, zegt zij. En wat de Verzoehinge aangaet, weet zij dat niets zal gelden (en wil, dat niets anders *behoort* te gelden) dan dat gij wecr te rug koomt, zonder te beſtaen om voorwaarden met hen te maaken. En dit, zegt zij, zo gij het doet, zal beſt uwe onafhangelijkheid van Lovelace toonen.

Gij ziet, mijne waarde, wat uw pligt zij, naar het gevoelen van mijne Moeder.

Ik onderſtelle dat uw naaſtvolgende, gerigt
aan

aan den Hr. Hickman ten zijnen eigenen huize,
van London koomen zal.

Dat de Hemel u in eere en veiligheid bewaa-
re, is mijne bede.

Hoe gij het maakt met verwisseling van klee-
deren, kan ik mij niet verbeelden.

Het is verbaazend voor mij, wat dog uwe
Nabestaenden kunnen bedoelen met u in verlegen-
heid te brengen, gelijk zij schijnen beslooten te
hebben. Ik zie dat zij u in zijne armen zullen
stooten, hetzij gij wilt of niet.

Ik zende deezen door Robert, om de vaardig-
digheid: En kan de tot nog toe verworpena aan-
biedinge van mijnen uitersten dienst alleen herhaa-
len. Vaarwel, mijne allerliefste vriendin. Ge-
loof dat ik altoos ben

Uwe toegenegene en getrouwde.

ANNA HOWE.

XXXVII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, aan *Juffer*
HOWE.

Donderdag, den 20 van April.

Ik zou mijzelve uwer vriendschap ten eenen-
maale onwaardig agten, indien mijne eigene be-
langen, hoe zwaarwigtig die ook zijn, mij zo ge-
heet

heel en al innamen, dat ik geen tijd kon vinden tot eenige weinige regels, om aan mijne beminde vriendin mijne opregte afkeuringe te verklaaren van haar gedrag in een geval, waarin zij op eene zo edelmoedige wijze schuld heeft, dat de bewustheid van die edelmoedigheid zelf de schuld wel voor haar kan bedekken, over welke ik meer reden hebbe, dan iemand anders, om bedroefd te zijn, als die daartoe de ongelukkige gelegenheid geeve.

Gij weet wel, zegt gij, dat uw berigt van de oneenigheden tusschen uwe Moeder en u mij onlust geeven zal; en dus gebiedt gij mij de moeite te spaaren van u dat te kennen te geeven.

Gij waart *voorheen* niet gewoon, mijne waarde, mij dus te verbieden. Gij pleegt te zeggen, dat gij mij te liever hadt om de vermaaningen, welke ik u gaf, ten opzigte van die erkende vuurigheid en leevendigheid van uwen aart, omtrent welke uw eigen gezond verstand u leerde zo schroomagtig te zijn. Wat is 't of ik zo elendiglijk gevallen, en ongelukkig ben? Zo ik ooit eenig oordeel bezat, 't welk waardig was dat men 'er agt op gave, het is nu zo waardig als ooit, dewijl ik het met even veel vrijheid tegen mijzelve als tegen iemand anders kan gebruiken. En zal ik, daar mijne fout besmettelijk schijnt te zijn, en dat ze u aanleidinge geeft om insgelijks te besluiten tot het voortzetten van eene verbodene briefwisseling, daarover niet met u in redengeding treden; daar alle de gevolgen, welke ook uit uwe ongehoorzaamheid voortvloeijen, mijne dwaalinge maar verder uitbreiden, die als de kwaade wortel is,

waar-

waaruit zulke droevige takken voortspruiten?

Het gemoed, 't welk zijnen roem kan stellen in bekwaam te zijn tot eene zo edele, zo vaste, zo onwankelbaare vriendschap, als die van mijne waarde Juffer Howe; eene vriendschap, welke geen wisselvalligheid nog rampspoed kan verminderen, maar welke met de ongelukken van haare vriendin aanwaft — Zulk een gemoed moet te verheven zijn, dan dat het de welmeenende vermaaningen van die uitverkoorene vriendin kwaalijk neemen zoude. Ik zal derhalven geen verdediginge inbrengen van mijne vrijheid over dit onderwerp: En dit is te minder noodig, daar die vrijheid het uitwerkzel is van eene genegenheid, in dit geval zelf, zo *volstrekt* belangloos, dat zij gerigt is om mij te berooven van den eenigen troost, die mij is overgebleeven.

Uwe erkende stuursheid; Uw ontrukken van den Brief uit uws Moeders handen, welken zij dagt regt te hebben om te zien; en dien, gelijk gij bekent, te verbranden voor haare oogen; Uwe weigeringe om den man te zien, die zo gewillig is om u ten gevalle van uwe ongelukkige vriendin te gehoorzaamen; en dit enkel om uwe Moeder te kwellen; Kunt gij, mijne waarde, na deeze korte optellinge van naauwlijks de helft der schuldige bijzonderheden, welke gij opgeeft, denken, dat deeze fouten verschoonelijk zijn in eene, die haaren pligt zo wel kent?

Uwe Moeder had voormaals een goed gevoelen van mij: Is dit niet eene reden, waarom gij nu meer behoort op haar agt te geeven, daar ik hetzelve zo welverdiend, *gelijk zij gelooft*, verbeurd

beurd hebbe: Een gunstig vooroordeel is al zo bezwaarelijk geheel en al te overwinnen, als een vooroordeel ten nadeele. In welk een sterk ligt moet dan niet die misflag aan haar voorkoomen, welke zo geheel en al haar hart tegen mij omzette, daar zij zelve in het geval regtstreeks geen belang heeft?

Daar zijn andere pligten, zegt gij, behalven den kinderlijken pligt: Maar Dezelve is een pligt, mijne waarde, welke alle andere pligten voorgaet; een pligt, gelijk ik zeggen mag, voor de geboorte opgelegd: En welke pligt behoort voor Denzelve niet te wijken, als zij in tegenstellinge koomen?

Gij zijt overtuigd, dat de pligt jegens uwe vriendin, en de kinderlijke pligt, volbragt kunnen worden zonder verkorting van een van beide. Uwe *Moeder* is van andere gedagten. Welk is het besluit, dat uit deeze voorafgaende stellingen moet getrokken worden?

Daar uwe *Moeder* ziet, hoe veel nadeel *ik* in mijnen goeden naam lijde van den stap dien ik gedaan hebbe, van welke zij en alle de wereld beter dingen verwacht had, hoe veel reden heeft zij dan om waakzaam te zijn over u! Het een kwaad sleept het ander na zig; en hoe weet zij, of eenig mensch, waar het zal ophouden?

Geeft niet iemand, die eenen onbehoorelijken stap in eene andere wil verdedigen, of zoekt te verschoonen, [In dit ligt moet uwe *Moeder* de zaak beschouwen, die tusschen haar en u in geschil staet] eene blik of van eenen bestrafbaaren wil, of van een feilbaar oordeel? En mag zij wel niet

niet vreezen, dat de bedilzugtige denken zullen, dat zulk eene even zeer gefeild zoude hebben, dezelve *beweegredenen* en *tergingen* gesteld zijnde, om *uwe eigene woorden te gebruiken*, zo als gij die in eenen vorigen Brief op mij toepastet?

Kan 'er wel eene kragtiger blijk zijn in het menschlijk leeven, dan die het mijne al zo vroeg heeft uitgeleverd binnen eenige weinige maanden geleeden (om niet te melden van de ongemeene verzoeking en daartoe, welke mij bejegend zijn) van de noodzaakelijkheid die 'er is, dat waakzame Ouders met haare zorg aanhouden over eene Dogter; al heeft die Dogter nog zo veel agtinge verkreegen wegens haare voorzigtigheid?

Is de tijd van Zestien tot Een en twintig jaaren, niet de tijd welke deeze zorg meer vordert, dan eenige in het leeven van eene jonge dogter? Want trekken wij niet in Dat tijdperk in 't algemeen de oogen der andere Sexe tot ons; en worden het voorwerp van hun aanzoek, en niet zelden van hunne aanslagen? En is het niet Dat tijdperk, waarin ons gedrag of wangedrag ons eenen goeden of kwaaden naam geeft, welke ons genoegzaam onafscheidelijk bijblijft door ons geheele leeven in toekomende?

Zijn wij dan insgelijks niet meest in gevaar van *onszelve*, van wegens de onderscheidende gunst met welke wij ligtlijk eenige bijzondere personen van die Sexe beschouwen?

En wanneer onze gevaaren, van *binnen* en van *buiten* beide, vermenigvuldigen, weeten dan onze Ouders niet, dat haare waakzaamheid be-

hoort verdubbeld te worden? En zal die noodzaakelijke vermeerdering van zorgvuldigheid ons lastig vallen, *om* dat wij tot vollen wasdom en vrouwlijke jaaren zijn opgegroeid?

Wilt gij mij wel eens zeggen, dit zo zijnde, welke de nette Wasdom en Ouderdom zij, op welke een goed kind zig zal besluiten ontslagen te zijn van de onderdaanigheid, welke zij aan eene Moeder is verschuldigd? — En op welke eene Moeder, naar het voorbeeld van de wijfjes onder de redelooze schepzelen, alle zorg en tederheid voor haar kroost heeft af te leggen?

Valt het u zo hard, mijne waarde, als een kind behandeld te worden? En kunt gij niet denken, dat het voor eene goede Moeder al zo hard is, dat zij zig verbeelde in de ongelukkige *noodzaakelijkheid* te zijn van haare volwassene Dogter dus te behandelen?

Denkt gij, dat zo uwe Moeder u. en gij uwe *Moeder* geweest waart, en *uwe* Dogter met u geworsteld had, gelijk gij deedt met haar, dat gij niet alzo ligt, als uwe Moeder, uwe Dogter op de handen zoudt geslagen hebben, om haar, hetgeen zij vasthield, te doen los laten, en den verboden Brief overgeeven.

Uwe Moeder zeide u wel met waarheid, dat gij haar tot deeze harde behandeling *getergd* hadt; en het was eene groote toegeevendheid in haar (die van u niet wierd in agt genomen zo als zij verdiende) te zeggen, dat zulks *baar leed* was.

Van *welken* ouderdom wij mogen zijn voor het Trouwen (want dan koomen wij onder eene

an-

andere soort van bescherminge, schoon het egter wel verre is dat die den Kinderlijken pligt zou afschaffen) men zal bevinden, dat de vleugels onzer Ouderen het noodzaaklijkst en kragtdaadigst beschutzel zijn om ons te beveiligen voor de gierren, de havicken, de wouwen, en andere vuil-aartige roofvogels, die ons over het hoofd vliegen met oogmerk om ons te grijpen en te verscheuren, zo dra wij maar berrapt worden te zwerven buiten het oog of de zorg van onze waakzaame en natuurlijke behoeders en beschermers.

Hoe hard gij het ook moogt onderstellen te zijn, dat u het voortgaen geweigerd worde met eene briefwisseling voormaals, van de eerwaardige weigerster zelf, zo zeer goedgekeurd; nogthans, indien uwe Moeder mijne fout van zodanigen aart agt te zijn, dat eene briefwisseling met mij uwen goeden naam bezwalken zal; daar alle mijne eigene vrienden mij verlaaten hebben — heeft men zig aan die harde zaak te onderwerpen. En moet het haar niet te ijveriger maaken om haar eigen gevoelen staende te houden, wanneer zij ziet dat de eerste vrugt van deeze stijfzinnigheid aan uwen kant, is aanzienlijk stuursch te zijn, gelijk gij het noemt; en in ongehoorzaamheid tegen haar aan te gaen?

Ik weete wel, dat gij eene boertige meeninge hebt met die uitdrukkinge, en dat deeze trant, in de meeste gevallen, eene geneuglijke prikkeling bijzet, zo aan uwe gesprekken als aan uwe brieven; maar inderdaad, mijne waarde, in dit geval kooft geen boert te pas.

Wilt gij mij wel vrijheid geeven om bij deeze lang-

langwijlige berispinge nog te voegen, dat ik zom-
mige van die dingen in geenen deele goedkeure,
welke gij schrijft ten opzigt van de wijze, waarop
uw Vader en Moeder leefden? — zomwij-
len leefden — Alleen *zomwijlen*, durve ik
zeggen; schoon misschien al te dikwijls.

Uwe Moeder is eer *voor wie ook* verantwoor-
delijk, dan voor haar *kind*, wegens al wat on-
regtmatig was, zo 'er iets onregtmatig *waare*,
in haar gedrag jegens mijn Hr. Howe: Een heer,
van wiens gebeugenis ik alleen zal zeggen, dat ze
bij u in eerbied *behoort* te zijn — Maar egter
moest gij uzelve niet onderzoeken, of op dien
tijd toen gij schreeft, uw misnoegen tegen uwe
Moeder geen deel had in uwen verlevendigden
eerbied voor uwen Vader?

Niemand is volmaakt: En schoon uwe Moe-
der mogelijk niet wel doe met de onlusten tegen
den overleedenen weder op te haalen, nogthans
behoorde het niet van nooden te zijn, dat men u
te binnen bragt, om *welker* wille, en bij *welke*
gelegenheid, zij die weder ophaalde. Gij kunt
niet oordeelen, nog behoort gij te *onderneemen*
om te oordeelen, over hetgeen tusschen bei-
de kan zijn voorgevallen, ter verbitteringe en lee-
vendighoudinge van ongeneugelijke nagedagten in
de overgeblevene.

XXXVIII. BRIEF.

*Juffer CLARISSA HARLOWE.**Ten Vervolge.*

Dog dit onderwerp moet niet verder vervolgd worden. Een ander zou ik kunnen vervolgen, met meer plezier (schoon niet met meer goedkeuringe) over eene van uwe leevendige uitweidingen. Het is over de barse fierheid, die gij aanneemt, wegens het woord *goedkeuren*.

Ik verwondere mij, hoe het dog koomt, dat eene jonge Lady, die zo uitmunt in eene overheerschende edelmoedigheid, niet eenpariglijk edelmoedig zij? ——— Dat uwe edelmoedigheid feile in een stuk, daar politie, voorzigtigheid, en dankbaarheid, niet zou toelaaten dat zij feilde? De Hr. Hickman (gelijk gij bekent) heeft inderdaad eene braave ziel. Hadde ik dat niet al lang geweten, hij zou nooit eene voorspraak in mij gevonden hebben om de gunst van mijne Anna Howe te hemwaards. Menig en menigmaalen heeft het mij gesmert, wanneer ik het geluk had van uwe gast te zijn, hem na een gesprek, waarin hij zijn deel in uw afwezen wel had uitgevoerd, eensklaps tot stilzwijgen te zien zinken op het oogenblik dat gij in het gezelschap kwamt.

Ik hebbe voorheen hiervan wel tegen u gesproken: En ik geloove dat ik u eens te kennen gaf,

gaf, dat de barsheid, welke gij tegen hem *alleen* aannamt, wel zo geduid zou kunnen worden, dat het uwen hoogmoed op dien tijd heel weinig zou gesmaakt hebben; nademaal zulks alzo zeer ten *zijn* voordeele zou geweest zijn, als ten *uwen* nadeele.

De Hr. Hickman, mijne waarde, is een *zedig* man. Ik zie nooit een *zedig* man; of ik ben verzekerd (zo het hem niet aan gelegenheid heeft ontbroken) dat hij eenen schat in zijne ziele heeft, welke niets vereischt dan den *steutel van Aanmoediging* ter ontsluiting van denzelfen, om hem te doen uitblinken — Terwijl een stoutmoedig man, die, om stoutmoedig te *zijn*, al zo geringe gedagten moet hebben van zijn gezelschap, als hooge van zigzelven, met eene meesterlijke deftigheid alle onderwerpen aanvangt; en zig op zijne vrijpostigheid verlaatende, om wanneer hij eens ontdekt wordt, 'er zig wel uit te redden, spreekt van meer dingen dan hij verstaet.

Maar een *zedig* man! — O mijne waarde, zal niet eene *zedige* juffrouw eenen *zedigen* man den voorrang geeven, en met denzelfen wenschen om te gaen? — Een man in wiens *tegenwoordigheid* en tot wien zij haare lippen mag openen met gerustheid, dat hij een goed gevoelen heeft van alles wat zij zegt, en dat hij haar oordeel op eene billijke en heusche wijze zal gade slaen? en die haar derhalven een aangenaam zelfvertrouwen moet inboezemen?

Welk een lot hebbe ik getrokken! — Wij zijn alle wel gereed om lessen uit te deelen —

Dog

Dog zekerlijk ben ik beter in staat om over deeze onderwerpen te spreken en te schrijven, dan ik ooit was! ——— Dog ik wil *mijzelve*, zo het mogelijk is, bannen buiten eene aanspraak, welke ik, wanneer ik begon te schrijven, vast beslooten had tot uwe zaak in 't bijzonder te bepalen.

Mijne waardste, allerwaardste vriendin, hoe gereed zijt gij om ons te zeggen, wat *andere* behoorden te doen, en zelf wat eene *Moeder* had behooren te doen! Dog gij beweerdet trouwens eens, geheugt mij, dat gelijk verschillende weenschappen verschillende gaaven vereischten om derzelver meester te worden, zo ook iemand, in de konst van schrijven, geen kwaad Critijk zou kunnen zijn over de werken van anderen, schoon hij zelve geen bekwaamheid mogt hebben om voortreffelijk te schrijven. Dog wilt gij mij wel toelaaten om van alle deeze gereedheid tot bestraffen reden te geeven, door dezelve te leggen op de Menschlijke Nature, welke bewust van de gebreken der Menschlijke Nature (dat is te zeggen, van haare *eigene* gebreken) graag aan het *berispen* en *verbeteren* gaet? Maar in het oefnen van dat talent liever verkiest haar oog *buitenwaards*, dan *binnenwaards*, te keeren? Met andere woorden, zig liever bezig houdt met hetgeen *buiten* *deur* is na te spooren, dan hetgeen *binnendeur* is te onderzoeken?

En met uw verlos, dat ik 'er hier bij voege (en egter doe ik het met eene tedere tegenstribbelinge) dat schoon gij zeer fraaije dingen zegt van schrandere vrouwen; en schoon ik het met u eens ben in gevoelen, dat de mannen al zo veel onge-

mak-

makken mogen hebben om *mede* te worstelen, als voordeelen om *op* te roemen, wegens vrouwen van die hoedanigheid; Lady Hartley egter mischien zagter behandelinge van uwe pen zou genooten hebben, hadt gij die, eene Moeder in het oog houdende, niet in gal gedoopt.

Aangaende het Geld, hetwelk gij zo edelmoedig en bij herhaalinge aanbiedt, wees niet boos op mij, zo ik weder zegge zeer begeerig te zijn dat gij in staat moogt weezen om, zonder het minste plooijen of agterhoudinge, te betuigen, dat 'er niets van dien aart tusschen ons geschied is. Ik kenne uws Moeders scherpe wijze van *ondervraagen*, als zij op een voldoende antwoord *gesteld* is. Dog egter beloove ik, dat ik hieromtrent aan geen mensch verpligtinge zal hebben dan aan u, wanneer het mogt van nooden zijn.

XXXIX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE,

Ten vervolge.

En nu, mijne waarde, een weinig woorden, belangende het verbod, dat u is opgelegd; een onderwerp, hetwelk ik menigmaal hebbe aangevoerd, dog maar ter loops, om dat ik beschroomd was mijzelve daaromtrent te betrouwen, wetende dat mijn oordeel, zo ik daaraan kwam, mijn doen veroordeelen zoude.

Gij

Gij gebiedt mij niet te onderneemen om u deze briefwisseling af te raaden; en gij berigt mij, hoe gunstig de Hr. Hickman dezelve goed keurt; en hoe verpligtende hij jegens mij is, met toe te laten dat dezelve onder couvert aan hem worde voortgezet ——— Dog dit voldoet mij niet volkoomelijk.

Ik ben een zeer slecht Casuist; en het vermaak, hetwelk ik neeme in aan u te schrijven, die de eenigste zijt aan welke ik mijn hart ontlasten kan, doet mij mogelijk, gelijk ik hebbe te kennen gegeven, zeer eenzijdig naar mijnen wensch overflaen: ——— Anders, zo het niet eene listige uitvlugt waare, te laag dan dat een openhartig en opregt gemoed zou wenschen daarin te bewilligen, dunkt mij, dat ik gaarn zou begeeren, dat mij nog toegelaaten wierd aan u te schrijven; en alleen zulke *antwoorden* bij *gelegenheid*; zo wel door de pen van den Hr. Hickman, als onder zijn couvert te krijgen, die mij te regte hielpen, als ik mis had; bevestigden, als ik op het regte pad was; en geleidden, als ik twijffelde. Dit zou mij in staat stellen om met meer gerustheid voort te gaen op den moeilijken weg, dien ik voor mij hebbe. Want wat ik ook moge lijden van de berispingen van anderen, indien ik uw goed gevoelen kan behouden, zal ik niet ten eenenmaale ongelukkig zijn, mij koomte over wat 'er wil.

En inderdaad, mijne waarde, ik weete niet hoe ik zal *nalaaten* te schrijven. Ik hebbe nu geen andere bezigheid of tijdkortinge. En ik moet voort schrijven, al zoude ik het aan geen mensch zenden. Gij hebt mij dikwijls de voordeelen hoor-

ren bekennen, welke ik gevonden hebbe bij alles, wat mij van belang ontmoet, op papier te stellen; en van alles wat ik *denke*, en alles wat ik *doe*, hetwelk in roekoomende voor mij van nut kan zijn: Want, behalven dat dit van dienst is om iemands stijl te vormen, en den buigzaamen geest ontvouwt en uitbreidt, zal ieder bevinden, dat menige goede gedagte onder het denken vervliegt; menig goed voorneemen verdwijnt, door eenig ander niet zo goed mischien uit het geheugen gedreeven zijnde. Maar wanneer ik op papier stelle wat ik *wil* doen, of gedaen *hebbe*, bij deeze of geene gelegenheid; zo legt het besluit of de daad voor mij, bij welke ik te blijven, of van welke ik af te stappen, of die ik hebbe te verbeteren; en dus hebbe ik een *verdrag* met mijzelve aange- gaen, om zo te spreken; mijne eigene hand 'er voor gezet hebbende om naar dat ik langer leeven, eer te *vorderen*, dan *agteruit* te gaen.

Ik zou derhalven gaarn aan u willen schrijven, zo ik *mogt*; te meer alzo het mij meer leeven zou bijzetten, dat ik eenig einde op het oog had met mijn schrijven; eene vriendin te mogen behaagen; behalven dat ik enkel zocht mijne hartstogt tot papierbekladden in te volgen.

Maar wat zegt gij, indien uwe Moeder onze briefwisseling wil toestaen, mids dat wij alles wat daarin omgaet, aan haar mede deelen, en indien zij alleen zig tot eene voorwaarde wil inlaaten, zou men dan zulks niet mogen inwilligen?

Zou zij niet kunnen overreed worden, dunkt u, mijne waarde, dat zij die mededeeling in *vertrouwen* ontving?

Indien 'er eenig vooruitzigt waare van eene Verzoeninge met mijne vrienden, ik zou mijn *hoogmoed* zo zeer niet in agt neemen, dat ik zou vreezen dat *iemand* wist hoe zeer ik ben *verschalkt* geweest, gelijk gij het noemt. Ik zou in *dat* geval (wanneer ik den Hr. Lovelace verlaaten had) uwe Moeder, en alle mijne eigenie vrienden, wel kennis willen geeven van mijne geheele gebeurtenis. Het zou mij betaamen zulks te doen, tot mijne eigene eere, en tot hunne geruststellinge.

Dog indien ik zulk een vooruitzigt niet hebbe, wat kan mij dan de bekendmaakinge baaten van mijn tegenstand om met den Hr. Lovelace weg te gaen, en van zijne Konstenaarijen om mij door schrik weg te jaagen? Uwe Moeder heeft te kennen gegeven, dat mijne vrienden zouden dringen dat ik tot hen moest wederkoomen (als een bewijs van de waarheid van hetgeen ik voorgaf) om hen zonder eenige voorwaarde, naar hun welgevallen met mij te laten handelen. Indien ik hierin zwaarigheid vond, zoude mijn Broeder eer over mij zegepraalen, dan mijn geval geheim houden. De Hr. Lovelace, wiens *hoogmoed* het reeds zo kwaalijk kan verkroppen; dat ik mij beklage bij hem te zijn gekoomen (terwijl hij denkt, zo ik het niet gedaen had, dat ik de vrouw van den Hr. Solmes moest geweest zijn) zou mij misschien met versmaadinge behandelen: En *das*, van alle toevlugt en beschierminge beroofd zijnde, zoude ik ten spot worden voor mannen van *intrigue*; en met maar al te grooten schijn van reden, geagt worden mijner Sexe tot oneere te strek-

ken — Terwijl die bekende Liefde, *hoe onbezonnen ook getoond*, die maar van Trouwen gevolgd wordt, meer verschooning voor zig vinden zal, *dan ze gemeenlijk behoort te vinden*.

Maar indien uwe Moeder wil toestaen, dat de mededeeling in vertrouwen aan haar geschiede, eij lieve toon haar dan maar alles wat ik geschreeven hebbe, of zal schrijven. Indien mijn gehouden gedrag in zulken gevalle niet *zwaarlijk* te misprijzen bevonden worde, dan zal ik mischien het voordeel genieten van *baaren* raad, zo wel als van den *uwen*. En indien ik, na in haare gunst hersteld te zijn, in toekomende moedwillig zal verdienen beschuldigd te worden, zal ik te vrede zijn, dat mij de uwe zo wel als de haare voor altoos geweigerd worde.

Wat het knellen aangaet van mijnen geest, gelijk gij het noemt (zo ik iets ging zitten schrijven hetgeen ik weete dat uwe Moeder zien moet) die is alreeds gekneld, mijne waarde. En heb zulke flegte gedagten niet van uwe Moeder, dat gij vreezen zoudt als of zij *partijdig* tegen mij de dingen zoude opneemen. Nog gij nog ik kunnen twijffelen, of zij zou mij gunst beweezen hebben, zo zij onvooringenomen aan zigzelve gelaaten ware. En zo durve ik zeggen, zou ook mijn Oom Antonij gedaen hebben. Ja, mijne waarde, ik kan mijne liefderijke gedagten nog verder uitstrekken: Want ik ben zomtijds van gevoelen, dat waaren mijn Broeder en Zuster *volstrektelijk verzekerd*, dat zij mij zo verre uit het goed gevoelen van mijne beide Oomen hadden uitgeroeid, dat zij niet behoefden bedugt te zijn, dat ik hun belang

lang zou in den weg staen; zij zig niet tegen een Vergiffenis zouden aankanten; schoon zij niet naar eene volkoomene Verzoeninge mogten wenschen; inzonderheid zo ik een weinig aan hen wilde opofferen: Hetwelk ik u verzekere, dat ik wel genegen zou zijn te doen, indien ik geheel vrij, en van deezen man onafhankelijk waare. Gij weet dat ik nooit veel stelde in wereldsche bezittingen, dan voor zo verre zij mijn vermogen vergrooteden om dingen te doen, die ik gaarn deed. En zo mij het vermogen benomen wierd, moest ik, gelijk ik nu doe, mijne genegenheid bedwingen.

Denk evenwel niet, dat ik mij aan gemaaktheid schuldig maake in hetgeen ik van mijnen Broeder en Zuster gezegd hebbe. Ik ben verzekerd dat het gestreng genoeg is, in den gunstigen zin genomen. En iemand, die de zaken van buiten beschouwt, zal van gevoelen zijn, dat zij meer regt hebben dan ooit, van wegens de eere der familie, tot de pooginge om mij uit de gunst van alle mijne vrienden uit te delgen.

Dog tot het vorig onderwerp — Beproef eens, mijne waarde, of uwe Moeder op de voorheen gemelde voorwaarde, onze briefwisseling wil toelaaten, dat zij zie al wat wij schrijven. Maar indien zij dit niet wil doen, welk eene Eigen-liefde zoude 'er onder mijne Liefde tot u speelen, bijaldien ik wenschte dat gij om mijnen thalven uwen pligt zoudt verwaarloozen?

En nu, nog een woord aangaende de vrijheid, waarmee ik u in deeze langwijlige aanspraak en vermaaninge behandeld hebbe. Ik be-loove mij daaromtrent vergiffenis, dewijl weinige

vriendschappen op zulken grondslag zijn gevestigd als de onze: ——— Welke is, „ vrijmoedig berispinge te *geeven*, en dezelve in dank te *ontvangen*, naar dat de zaaken het medebrengen; „ op dat dus elk van beide gelegenheid mag hebben om misvattingen te ontdekken, om doolingen te erkennen en te verbeteren; zo wel in 't algemeen gedrag, als in bijzondere woorden en daaden; en om elkanderen te regt te helpen en te bevestigen in het oordeel, 't welk ieder vormen zal over personen, zaaken en omstandigheden. „ En dit alles om de volgende reden; „ Dat het veel wenschelijker zo wel, als eerlijker is, bestraft te worden met de zachtheid, welke men van eene ontwijffelbaare vriendin verwagten mag, dan door of blind of moedwillig voort te gaen, zig zelve bloot te stellen aan de berispingen van eene nijdige en misschien kwaadaartige wereld. „

Dog het is alzo onnoodig, durve ik zeggen, u dit in gedagten te brengen, als het is, mijn zo dikwijls herhaald verzoek nog weder te *berbaalen*, dat gij ook, op uwe beurt, niet wilt spaaren de dwaasheden en fouten van

Uwe altoos-toegenegene

CL. HARLOWE.

Gevoegd bij den voorgaenden.

Ik zeide, dat ik vermijden zoude; zo ik konde, van iets in de voorgaende redeneeringe te schrijven raakende mijne eigene bijzondere zaaken.

Ik

Ik zal nog eenen Brief schrijven, om u te verwittigen, hoe ik met deezen man sta. Dog gij moet toestaen, mijne waarde, dat die eene en uw antwoord daarop (want ik hebbe uwen raad van nooden over hetgeen de mijne behelzen zal) en het afschrift van eenen dien ik aan mijne Moeij geschreeven hebbe, de laatste zijn die tusschen ons zullen gewisseld worden, zo lang het verbod duurt.

Ik vreeze, ik vreeze zeer grootliks, dat ik door mijnen ongelukkigen toestand zal worden weggesleept om mij schuldig te maaken aan uitvlugten, aan kleine Veinzerijen, en aan Afwijkingen van de opregte eenvoudige Waarheid, waarin ik mijn vermaak plegt te stellen, en dezelve boven alle andere belangen te waardeeren. Dog gun mij dat ik zegge, en dit wel om *uwentwille*, en ter verminderinge van uws Moeders schroom voor eenige kwaade gevolgen, welke zij uit onze briefwisseling zou mogen vreezen, dat zo ik mij ten eenigen tijde aan seilen van deezen aart schuldig maake, ik *daarin* niet zal voortgaen; maar mijnen verlooren grond tragten te herwinnen, op dat ik de Dwaalinge niet tot eene Gewoonte moge maaken.

Ik hebbe uitgesteld om naar stad te gaen, op het ernstig verzoek van Vr. Sorlings. Maar ik hebbe mijn vertrek op Maandag vastgesteld, gelijk ik u in mijnen volgenden zal benigten.

Ik ben reeds verre gevorderd met dien volgenden; maar eene onverwagte gelegenheid zig opdoende, zende ik deezen afzonderlijk.

XL. BRIEF.

Juffer HOWE, aan *Juffer* CLARISSA HAR-
LOWE.

Vrijdag-ogtend, den 21 van April.

Mijne Moeder wil uwe voorwaarde niet inwilligen, mijne waarde. Ik maakte 'er bij haar gewag van, als koomende van mijzelve. Maar de *Harlowes* (excuseer mij) hebben haar geheel en al aan hun snoer gekreegen. Het is een ontwerp, gaf zij mij te houden, van mij gesineed om haar in uwe partij te trekken tegen uwe Ouders. Waarvoor zij, om haars zelfs wille, wel zal zorg draagen.

Nog eens, bekommer u niet zo zeer over mijne Moeder en mij, bidde ik u. Wij zullen het wel met malkanderen stellen — Nu eens in stukken, dan weder Goemaats. Zo plegt het te gaen, wanneer *gij* niet in aanmerkinge kwamt.

Nogthans bedanke ik u wel opregtlijk voor ieder regel van uwe berispende Brieven; welke ik voorhebbe te leezen, zo dikwijls ik vinde dat mijne drift gaende wordt.

Ik zal evenwel rondlijk bekennen, dat ik een weinig agteruit schopte op het eerste leezen van dezelve. Dog ik zie, dat ik, op elke herleezing van dezelve, u nog meer zal liefhebben en eeren, indien het mogelijk is, dan te vooren.

Nog-

Nogthans denke ik, dat ik een voordeel op u hebbe; en hetwelk ik zal vast houden in deezen Brief, en in alle mijne toekomstende Brieven; dat is, dat ik u zo vrij zal behandelen als gij mij behandelt; en egter nooit eene *verdeediging* bij u zal noodig agten voor mijne vrijmoedigheid.

Dog dat gij ten mijnen opzichte zo denkt, is het uitwerkzel van de zagtheid van uw inborst, met een klein strekje van verwijt daaronder loopende tegen de heftigheid van den mijnen. Zagzinnigheid in eene vrouw beweert gij dat geen gebrek is: En ik, een weinig verschuldigde of getergde heftigheid, ook niet ——— Maar wat is dit anders, dan aan beide kanten te prijzen, hetwelk geen van ons beide kan helpen; nog misschien *wenscht* te helpen? Gij kunt niet meer buiten uw spoor gaen, dan ik kan gaen uit het mijne. Het zou voor elk van beide moeite in hebben, zo te doen: ——— Wat is het dan, dat elk haare eigene natuurelijke neiginge goed keure, anders dan van den nood eene deugd te maaken?

Dog eene aanmerkinge zal ik 'er nog bijvoegen, dat wierd *uw* character, en mijn character, naar waarheid geschetst, men zou toestaan dat het mijne het natuurelijkste was. Schaduw en Ligt zijn even noodzaakelijk in eene fraaije schilderij. Het uwe zou met zulken stroom van luister, en met zulk eene heerlijkheid omringd zijn, dat het de oogen wel zou doen schemeren; maar iemand den moed beneemen om het na te volgen.

O dat gij wegens uwe zagtmoedigheid geen nadeel moogt lijden van eene snoode wereld; terwijl mijn inborst, door zijne heftigheid, alle over-

heerschingen afweerende, schoon in 't algemeen minder beminnelijk, mij geen reden verschaft, gelijk ik te vooren gemeld hebbe, waarom ik wenschen zoude met u te ruilen!

Ik zou inderdaad onverschoonelijk zijn met mijne lippen tot tegenspraak te openen tegen mijne Moeder, hadde ik met zulken fraaijen geest te doen als den uwen. Waarheid is waarheid, mijne waarde! Waarom zou naauwheid den lof wegsteelen, die verschuldigd is aan eene edele ruimheid van hart? Indien iedereen regtuit wilde spreken, zo als ik doe (dat is te zeggen, prijzen daar prijzen verdiend wordt; misprijzen daar het insgelijks verdiend wordt). Dan zou *Schaamte*, zo al niet de *Reden*, de wereld verbeteren.

— Ja *Schaamte* zou in een geslacht of twee de *Beginzels der Reden invoeren*. Het is zeker waar, mijne waarde. Maak gij de toepassing. Ik durve niet. — Want ik *vreeze* u genoegzaam al zo veel, als ik u *beminne*.

Ik zal u niettemin, een voorbeeld geeven, het welk op nieuw bewijzen zal, dat geene dan zeer braave en edelmoedige luiden blindling behooren gehoorzaamd te worden. Gij weet wat ik boven zeide, dat *waarheid* waarheid is.

Daar kunnen zomtijds ongemakken koomen van te doen te hebben met zedige en naauwgezette personen. De Hr. Hickman, zegt gij, is een *zedig* man. Hij stelde mij uw bestraffend paquet ter hand met eene zeer mooie buiginge, en zelf vergenoegd weezen [*wij zullen betgeen gij van deezen eerzaamen man zegt, zo aanstonds overweegen, mijne waarde*]: Zijn barste stap was nog niet

niet over, wanneer mijne Moeder binnen kwam, terwijl ik bezig was die te leezen.

Wanneer zommige luiden vinden, dat hun toorn hen heeft doen gelden, zullen zij altoos toornig zijn, of naar gelegenheid tot toorn zoeken.

Wel hoe nu, mijn Hr. Hickman — Wel hoe nu, Naatje, [ik deed mijn best, toen zij inkwam, om het paquet tusschen mijne japon en mijn rijglijf in te sommelen]. Gij hebt zo aanstonds eenen Brief gekreegen. — Terwijl de zedige man, met zijn stootend geruchel, Ma-da—Ma-dam, keek als of hij niet wist of hij best deed met voort te gaen, en mijne Moeder en mij daarover te laten plukhairen, dan met post te houden, en te zien dat 'er rein gevogten wierd.

Het zou armhartig geweest zijn, daarom te liegen. Zij vloog weg. Ik ging de deur aan de overzijde uit, om den inhoud te leezen; den Hr. Hickman zijne *witte tanden* latende oefenen op de nagels zijner duimen.

Toen ik uwe Brieven gelezen had, ging ik mijne Moeder opzoeken. Ik vertelde haar den edelmoedigen inhoud, en dat gij begeerdet, dat men zig aan het verbod zou houden. Ik stelde uwe voorwaarde voor, als van mijzelve koomende; en kreeg den bons, gelijk boven gezegd is.

Zij onderstelde, „ Dat zij al heel mooi wierd „ afgeschilderd tusschen twee jonge Schepzels, die „ meer vernuft dan voorzigtigheid bezaten: „ En in plaatze van door de edelmoedigheid van uwe gedagten te worden overgehaald, maakte zij alleen gebruik van uw gevoelen ter bevestiginge van haar ei-

eigen, en vernieuwde haar verbod, mij belastende geen ander antwoord weedom te zenden, dan dat zij zulks *vernieuwde*: 'Er bij doende, dat dit zou stand houden, tot dat uwe Nabestaenden met u verzoend waaren; te kennen geevende, als of zij zig *daartoe verbonden* had; en verwagtede, dat ik mij daaraan onderwerpen zoude.

Ik dagt om uwe bestraffingen, en was *zagt-zinnig*, schoon niet wel in mijn schik. En ik moet u zeggen, mijne waarde, dat zo lang ik mijn eigen gemoed kan geruist stellen, dat het oogmerk Goed is, en dat 'er bijkans onmogelijk eenig Kwaad zou kunnen volgen uit onze briefwisseling — Zo lang ik weete, dat dit verbod oorspronkelijk voortkoomt van dezelve kwaadaartige geesten, die de oorzaak van alle deeze onheilen geweest zijn — Zo lang ik weete, dat het uwe schuld niet is, zo uwe Nabestaenden niet met u verzoend worden; en dat wel op voorwaarden, welke geen redelijke menschen zouden afslaen — Zo moet gij mij verlos geeven, dat ik niettegenstaende alle agtinge, die ik hebbe voor uw oordeel, en voor uwe uitmuntende lessen (*welke genoegzaam alle gevallen zouden raaken van deezen aart, behalven het tegenwoordige*) 'er op dringe dat gij aan mij schrijft, en dat wel omstandiglijk, als of dit verbod niet gedaen waare.

Het is niet uit Grilligheid, of Stijfzinnigheid, dat ik hierop dringe. Ik kan niet uitspreken, hoe zeer mijn hart met uwe belangen is ingenomen. En gij moet mij, kortom, vrijheid geeven om te denken, dat zo ik u dienst kan doen met schrijven,
ik

Ik meer regt zal hebben om met schrijven *voort te gaen*, dan mijne Moeder heeft tot haar verbod.

Dog egter, om u zo veel ik kan te voldoen, zal ik zo zelden antwoorden weerom zenden, zo lang het Verbod duurt, als bestaen kan met mijne denkbeelden van vriendschap, en met den dienst welken ik u schuldig ben, en kan toebrengen.

Wat belangt het middel dat gij voorlaet, om te schrijven door Hickman [En nu, mijne waarde, koomt uwe *zedige man* op het toneel: En alzo gij de Zedigheid in die Sexe bemint, zal ik mijn best doen, door hem op een behoorelijken afstand te houden, om hem in uwe gunst te doen blijven] ik weete wel wat gij daarmede bedoelt, mijne zoete vriendin. Het is om dien man bij mij van gewigt te doen zijn. Wat de briefwisseling aangaet, *DIE zal voortgaen*, verzekere ik u, wees zo naauwgezet als het u belieft — Zo dat *die* geen nadeel zal lijden, alshoon ik niet met uw voorflagten zijnen opzigte overeenstemme.

Ik moet u zeggen, dat ik van gedagte ben, dat het genoeg eere voor hem zal zijn, dat zijn naam zo menigmaal tusschen ons gebruikt worde. Dit is, van zelve, een vertrouwen in hem te stellen, hetwelk hem regtop zal doen gaen, en zijne *blanke band* met zijnen *mooijen diamant-ring* uitsteeken; en op het wakkerst zijne Dienstplegingen afleggen, *ende* de Eere die hij stelt in mij te believen, *ende* zijne Naarstigheid, *ende* zijne Getrouwheid, *ende* zijne Vonden om onze zaak Geheim te houden, *ende* zijne Excusen, *ende* zijne Uitvlugten bij mijne Moeder, wanneer hij van haar ondervraagd wordt; met vijftig *ende's* behalven

ven deeze nog: En zal het hem daarenboven geen voorwendzel en verschooning verleen, om meermaalen dan ooit met die boodschap herwaards te slenteren naar der goede Juffr. Howe's mooie Dogter?

Maar hem tot mijne gemeenschap met de hoofden aan malkanderen, en in mijn Kabinetje toe te laten, zo dikwijls ik zou begeeren aan u te schrijven; dat ik *hem* alleen mijne meeninge in de pen zou opgeeven — terwijl mijne Moeder den gantschen tijd zou onderstellen dat ik hartlijk op hem verliefd wierd — Hem meester te maaken van mijne gedagten, en van mijn *hart*, gelijk ik zeggen mag, als ik aan u schrijve — Inderdaad, mijne waarde, *dat wil ik niet* doen. Nog, al waare ik aan den besten HIJ in Engeland getrouwd, zoude ik hem willen vereeren met mijne briefwisselingen voor hem open te leggen.

Neen, mijne waarde; het is genoeg voor hem, zeker, dat hij praale met de waardigheid van onzen Briefbesteller, en dat hij met een Couvert vereerd worde. En wees maar niet beschroomd, hoe zedig gij hem ook verslijt, of hij zal daarmede genoeg pronken.

Gij beschuldigt mij altijd van gebrek van edelmoedigheid jegens deezen man, en van 't misbruiken van mijne magt. Dog ik betuige, mijne waarde, dat ik niet kan zeggen, hoe ik het zou verbeteren. Eijlieve, laat mij nu mijne veders een weinig uitspreiden, en mijzelve nu en dan gedugt maaken. Dit is mijn tijd, gelijk gij weet, nademaal het niet meer tot *mijnen* dan tot *zijn* lof zal strekken, mij dus fier aan te stellen als ik

ge-

getrouwd ben. Hij geniet, als ik wel op hem te vreede ben, eene vreugde die hij niet zou kennen, dan van wegens de smerte, welke mijn misnoegen hem veroorzaakt.

Mannen weten, niet meer dan *Vrouwen*, hoe zij een gemaatigd gebruik van magt moeten maaken. Ziet men dat niet alle dagen van den Vorst tot den Boer? Zo ik Hickman niet nu en dan doe beeven, zal hij tragten mij te doen vreezen. Alle de dierlijke schepzels leeven meer of min in eenen staat van vijandschap tegen elkanderen. De Wolf, die vlugt voor den Leeuw, zal het volgende oogenblik een Lam verscheuren. Mij heugt, dat ik eens zo verwoed boos wierd op een jongen haan, die gestadig pikte op een ander (een arm onnozel dier, naar mij dagt) dat ik den misdadigen deed grijpen, en zonder meer omstandigheden, in eene *Medelijdende Oplopendheid*, den kop afscheuren. Wat volgde op deeze straf-oeffeninge? Wel die ander, zo dra als *zijn* bespringer voort was, wierd ook baldaadig, en lag geduurig te pikken op een of twee, die *zijne* minder waren. Loop aan de galg met je pikken, zeide ik — Ik mogt den eersten ook wel behouden hebben; want ik zie, dat het de *natuure van het beest* is.

Verschoon mijn gekakel. Ik wenschte wel dat ik bij u waare. Ik zoude u doen glimlachen in het midden van uw stemmigst kijken, gelijk ik plegt te doen. O dat gij mijne aanbiedinge om u te vergezellen hadt aangenomen! Maar *niets het geen ik aanbiede*, wilt gij aanneemen — Draag wel zorg! — Gij zult mij boos op u maa-

maaken: En als ik zo ben, dan stoore ik mij aan niemand: Want, hoe dier ik u ook beminne, ik moet zijn, en kan het niet altoos gebeteren, dat ik ben,

Uwe stoute

ANNA HOWE.

XLI. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE.

Vrijdag, den 21 van April.

De Hr. Lovelace heeft mij deezen oggend vroeg het nieuws mede gedeeld, het welk hij van zijnen overbriefer ontvangen had; van mijns Broeders Ontwerp. Ik hebbe te meer behaagen in hem, om dat hij het heel ligt stelt; en het met veragtinge behandelt. En inderdaad, had ik daarvan door u de leuze niet gekreegen, ik zou agterdocht gehad hebben of het wel niet een vondt mogt zijn van hem bestoken, om mij naar Stad te doen haasten, daar hij zelve al lang gewenscht heeft te zijn.

Hij las mij de passagie in diens Lemans Brief voor, 't welk genoegzaam op het zelve uitkoomt met het geen gij mij schreeft uit den mond van Juffer Lloyd; mer deeze bijvoeginge, dat een Sin-
gle-

gleton, een Schipper van een Schotsch vaarttuig, de man is, die de voornaame uitvoerder zal zijn van deeze daad van geweldenaarij.

Ik hebbe hem wel gezien. Hij is tweemaal ter maaltijd geweest op Harlowe-Plaatz, als een vriend van mijn Broeder. Hij heeft het wezen van een zeer stout en overzaagd man; en ik verbeelde mij, dat het *zijn* ontwerp moet zijn; also mijn Broeder, zo als ik onderstelle, tegen iedereen praat van den roekeloozen stap, dien ik gedaen hebbe; want hij spaarde mij al niet, voor dat hij deeze schijnbaare reden had om kwaad van mij te spreken.

Deeze Singleton woont te Leith; dus staec ik, misschien, gevoerd te worden naar mijns Broeders huis, het welk niet verre af is van die zeehaven.

Deeze bijzonderheden bij elkanderen brengende, ben ik niet weinig bedugt, dat men wel onderneemen moge het oogmerk, hoe ligt de Hr. Lovelace wegens zijnen schroomloozen aart, het ook opneeme, ter uitvoer te brengen; en voor de gevolgen die daaruit mogen voortkoomen, zo het geschiede.

Ik vraagde den Hr. Lovelace, hem zo vrij en bedaard ziende, wat hij mij zou raaden om te doen?

Mag ik u vragen, Madam, welke uwe eigene gedagten zijn — De reden waarom ik cene vraag met cene vraag beantwoorde, zeide hij, is om dat gij zo sterk gedrongen hebt, dat ik u verlaaten zoude, zo dra gij in London zijt, dat ik niet weete wat ik zal voorstellen, zonder u aanstoot te geeven.

Mijn gevoelen is, zeide ik, dat ik mij met alle vlijt tragte te verbergen voor de kundigheid van iedereen, behalven Juffer Howe; en dat gij mij van stonden aan verlaat; nademaal zij zekerlijk besluiten zullen, dat waar de *een* is, de *andere* daar niet verre van daan is: En het is ligter *u* op te sporen, dan *mij*.

Gij zoudt zekerlijk niet wenschen, zeide hij, in uws Broeders handen te vallen, door zulken gewelddaadigen weg als deezen? Ik ben niet van voorneemen om zonder nood hen op het lijf te loopen, maar zo zij reden hadden om te denken, dat ik hen ontweek, zou dat hunne naarstigheid niet opscherpen om u te vinden, en hunne dapperheid tot het bestaen om u weg te voeren; en mij onderwerpen aan smaadheden, welke geen man van moed verdraagen kan?

Heere, zegen mij! zeide ik, waartoe heeft deeze eene noodlottige stap, tot welken ik getroond ben —

Allerliefste Madam, mag ik u bidden deeze harde taale dog agter wege te laten, daar gij uit dit nieuw ontwerp ziet, hoe vastlijk zij beslooten hadden, hunne oude door te zetten, zo gij daartoe niet *getroond* waart, gelijk gij het noemt. Hebbe ik bestaen de Wetten der Maatschappije in den wind te slaen, gelijk deeze uwe Broeder doen moet, zo 'er iets met dit ontwerp bedoeld worde? Ik hoope dat gij zult gelieven aan te merken, dat 'er al zulke gewelddaadige en booze onderneemers zijn als ik — Dog dit is een zo wild ontwerp, dat 'er naar mijne gedagten geen reden kan zijn om daarvoor eenige vreeze te hebben.

ben. Ik kenne uwen Broeder wel. Aan de Academie, was hij altoos al van eene romaneske hoedanigheid: Dog zijne hersens waaren nooit tot iets bekwaam, dan om zigzelven te belemmeren en te verwarren. Eene halve vindinge, en een geheele waan; maar geener bekwaamheden meester om zigzelven goed, en anderen kwaad te doen, dan naar dat die andere door hunne eigene dwaasheid hem daartoe gelegenheid gaven.

Dit laat gij vrij glad afloopen, mijn Heer! — Dog geweldige geesten zijn malkanderen maar al te gelijk; ten minsten in hunne manieren van hunne gevoeligheid te toonen. Gij zult niet voorhebben zekerlijk om uzelfen minder onschuldig te maaken, die vast beslooten hadt mijne geheele familie in persoon te braveeren, indien mijne zotheid u de roekeloosheid, en *hij* den smaadelijken hoon niet bespaard had —

Waarde Madam! — Moet het nog al zotheid, roekeloosheid zijn! — Het is u al zo onmogelijk om draagelijke gedagten te hebben van iemand *buiten* uwe eigene familie, als het voor iemand *in dezelve* is om uwe Liefde te verdienen! Vergeef het mij, allerlieft schepzel! Indien ik u niet beminde, hoedanig nooit man eene vrouw beminde, mogt ik het onverschilliger opneemen dat anderen dus onverdiend boven mij gesteld worden. Maar mag ik u wel eens vraagen, Madam, wat hebt gij dog van *mij* geleeden? Wat oorzaak hebbe ik u gegeven, om mij met zo veel gestrengheid, en zo weinig vertrouwen te behandelen? En wat hebt gij niet van *hen* geleeden? Kwaadaartigheid en Ongunst mogen wel, zo zij

over mijn character te regt zaten , geen vonnis ten mijnen voordeele wijzen: Maar wat hebt gij *uit uwe eigene kundigheid* tegen mij?

Vinnige vraagen , waaren het niet , mijne waarde? — En zij wierden met een al zo vinnig weezen gedaen. Ik stond verzet. Dog ik was niet van zins mijzelve te begeeven.

Is dit een tijd , mijn Hr. Lovelace , is dit eene *behoorelijke* gelegenheid die gij neemt , om u dus schamper aan te stellen tegen mij , een jong schepzel van bescherminge versteken? Het is eene vreemde vraag , die gij mij doet. Hadde ik iets tegen u *uit mijne eigene kundigheid* — Ik kan u wel zeggen , mijn Heer — En ik wilde weg geloopen hebben.

Hij greep mijne hand , en verzocht mij hem niet misnoegd te verlaaten. Hij verschoonde zig met zijne hartstogt voor mij , en mijne strafheid tegen hem , en eenzijdigheid voor diegeenen , van welke ik zo veel had uitgestaen ; en welker voorgenomene geweldenaarij , zeide hij , nu het onderwerp was van onze overlegginge.

Ik was genoodzaakt hem te hooren!

Gij hadt de goedheid , allerlieft schepzel , zeide hij , om mij om raad te vraagen. Geef mij verlof om te zeggen , dat het zeer ligt is , raad te geeven , wat men te doen hebbe. Ik hoope dat ik , bij deeze *nieuwe* gelegenheid , mag spreken zonder aanstoot te geeven , *niettegenstaende uwe voorgaende Bevelen* — Gij ziet , dat 'er geen hoope kan zijn van Verzoeninge met uwe Nabestaenden. Kunt gij uwe toestemminge geeven , Madam , om een schepzel met uwe hand te ver-
ee-

eeren , welken gij nog nooit eene *vrijwillige* gunst beweezen hebt?

Weik eene *weerom-beschuldigende* , welk eene *verwijtende wijze* was dit , mijne waarde , om eene vraag van deezen aart voor te stellen !

Ik verwagtede niet van hem , op dien tijd , en juist als ik zeer boos op hem was , nog de Vraag nog de wijze waaropze gedaen wierd. Ik schaame mij als ik mij de beteuterdheid te binnen brengende , waarin ik wierd geworpen ; uw raad had ik op het oogenblik geheel in mijne gedagten ; Nogthans waaren zijne woorden niets minder dan aanmoedigende. Hij scheen zig drieflijk te verheugen in mijne beteuteringe [*Inderdaad , mijne waarde , bij weet niet wat eerbiedige Liefde zij !*] en staarde op mij , als of hij mij had willen door en door zien.

Hij was naderhand wel nog duidelijker met zijne verklaaringen , gelijk ik zo straks zal melden : Maar dezelve wierden hem wel half afgeperst.

Mijn hart worstelde geweldig tusschen verstoordheid en schaamte , dat ik dus geplaagd wierd van eenen die alle *zijne* hartstogten onder zijne magt scheen te hebben , terwijl ik zeer weinig had over de *mijne* ; tot dat ik eindelijk in traanen uiterstede , en hooglijk misnoegd van hem stond te gaen : Wanneer hij , zijne armen om mij heen slaende , met een weezen , evenwel , van de tederste eerbiedigheid , aan het onderwerp een *onnozen* draaij gaf.

Zijn hart was 'er wel verre van af , zeide hij , om zo zeer zijn *voordeel* te doen met de *be-naauwdheid* , waarin de ontdekkinge van mijns

Broeders dwaas ontwerp mij gebragt had, dat hij, *buiten mijne toelaatinge*, een voorslag zou vernieuwen, welken ik tot nog toe geen ingang gegeven had; en welke om *die* reden —

En toen kwam hij met zijne *half-zinnen* zig verontschuldigen over hetgeen hij niet eens *half-voorgeslagen* had.

Zekerlijk, heeft hij de baldaadigheid niet van mij *opzettijk* te plaagen, om te zien of hij mij kan brengen tot het spreken van hetgeen mij niet betaamt te spreken — Dog, het zij hij die had of niet, *metterdaad* plaagde hij mij; zo zeer, dat mijn hart zelf weedom had, en de traanen mij op nieuw eindelijk weder uitbraken, met eene verklaringe, dat ik zeer ongelukkig was. En juist toen bedenkende, hoe ik als eene makke zottin stond met zijne armen om mij heen, rukte ik mij met verontwaardiging van hem los. Maar hij greep mijne hand, zo als ik stond uit het vertrek te gaen, en op zijne knieën bad hij mij een oogenblik te toeven: En toen bood hij zig, met de klaarste en uitdrukkelijkste woorden, mij ten hawelijk aan, als het kragtdaadigst middel om mijns Broeders ontwerp te verijdelen, en alles te regt te brengen.

Maar wat konde ik hierop zeggen? —

Daar het hem, naar mij toefcheen, wierd afgeperst, eer als een uitwerkzel van zijn Medelijden, dan van zijne Liefde? Wat *konde* ik zeggen? Ik zweeg, ik keek zot — Ik ben *verzekerd* dat ik zeer zot keek. Hij liet mij zwijgen, en zot kijken; *naar mij wagtende dat ik iets zou zeggen*; En eindelijk

lijk (beschaamd over mijne beteusteringe, en *daarvoor* eene *verschooning*e tragtende in te brengen) gaf ik hem te kennen, dat ik verzogt dat hij zulke maatregelen vermijden wilde, welke de onlust mogten vermeerderen, waarin hij zien moest dat ik was, als hij in gedagten nam de onverzoonbaarheid van mijne vrienden, en hetgeen uit dit wonderlijk ontwerp van mijnen Broeder zou kunnen volgen.

Hij beloofde, zig in alles van mij te zullen laten regeeren. En in plaatze van zijne voorgaende vraage aan te dringen, vraagde de karel mij weder, *Of ik hem her nederig aanzoek vergaf, hetwelk hij mij gedaen had?* Wat had ik anders te doen, dan dat ik poogde mijner beteusteringe een glimp te geeven, nademaal zij mij van geen dienst was?

Ik zeide hem; Dat ik hoopte dat het niet lang zou aanhouden dat de Hr. Morden overkwam; en ik twijfelde niet dat die heer zig te gereeder tot mijne begunstiging zou laten beweegen, als hij bevond, dat ik geen ander gebruik van *zijn* (des Hren. Lovelaces) bijstand gemaakt had, dan om mijzelve te bevrijden van het aanzoek eens mans mij zo mishagelijk als de Hr. Solmes. Ik moest derhalven wenschen, dat alles bleef zo als het was, tot dat ik van mijnen Neef eenig bericht kon krijgen.

Dit, schoon ik zo van hem geplaagd was, was, gelijk gij ziet, mijne waarde, geen volstrekte *weigeringe*. Dog hij moest in eene heete drift uitspatten, eer dan dat hij mij poogde te overreedden; hetwelk elk ander man, zo als ik denken zou,

de, in zijne omstandigheden zou gedaen hebben: En deeze vuurigheid verpligtde mij om bij mijne schijnbaare weigeringe te blijven.

Dit was het dat hij zeide, met eene heftigheid, die het gemoed van elke vrouw verharden moest, welker geest te edel was om door schrik te worden te ondergebracht.

Goede God! — En zult gij nog bij uw besluit blijven, Madam, om mij te toonen, dat ik op geen deel in uwe gunst te hoopen hebbe, terwijl 'er nog eenig uitzigt hoe verre af ook overblijve, dat gij van mijne bitterste vijanden weder zult aangenomen worden, ten koste van mijne volstrekte verwerpinge?

Dit was het dat ik antwoordde, met vuurigheid, en ook met een behoedzaam Loopje — Gij hebt gezien, mijn Hr. Lovelace, hoe zeer mijns Broeders geweldenaarij mij kan aandoen: Dog gij zult het stuk verkeerd begrijpen, zo gij de uwe op mij los laat, mij denkende door schrik te zullen jaagen tot maatregels, welke strijden met die waarin gij berust hebt.

Hij verzocht mij alleen te willen dulden, dat zijne *toekomstende daaden* voor hem spraken; en zo ik zag dat hij eeniger gunste waardig was, dat ik hem den *eenigen* persoon niet wilde laten zijn van die ik kende, welke niet verdiende dat ik eenige agt op hem gaf.

Gij beroept u op eenen *toekomstenden tijd*, mijn Hr. Lovelace; zo doe ik ook, ten aanzien van de *toekomstende proef* eener verdienste, welke gij schijnt te agten dat in den *voorleedenen tijd* ont-

ontbreekt: En *met regt* denkt gij zo. En ik stond weder van hem te gaen.

Nog een woord smeekte hij mij te hooren — Hij had vast beslooten voordaglijk alle ongeluk te vermijden, en allen stap die aanleidinge kon geeven tot ongeluk, mijns Broeders handelingen, zo hij mijne persoon maar geen geweld deed, mogten dan zijn welke zij wilden: Dog bijaldien 'er eenige onderneeminge, die zo verre liep, gedaen wierd, wilde ik dan hebben dat hij geruustlijk aanzag dat ik gegreepen, en of te rug, of naar boord gevoerd wierd, van deezen Singleton; en zoude het hem, in geval van den uitersten nood, vrij staen ter mijner verdediginge op te koomen?

Ter mijner verdediginge op te koomen, mijn Hr. Lovelace! — Ik zoude zeer elendig zijn, indien het daartoe moest koomen. Maar denkt gij niet dat ik in London veilig en verborgen zou kunnen blijven? Uit uws vriends beschrijvinge van het huis der weduwe, zoude ik denken, dat ik daar veilig mogt zijn.

Het huis der weduwe, antwoordde hij, zo als het van zijnen vriend beschreeven wierd, als zijnde een *agterbuis binnenwaards gelegen agter een voorbuis*, en *uitziende op een tuin, in plaats van eene straat*, scheen wel eene goede schuilplaats te zijn: Dog indien het, als ik daar was, niet wierd goedgekeurd, zou men ligtlijk een ander kunnen vinden, 't welk beter naar mijn genoegen was — Schoon, wat hem belangde, de weg welken hij zou raaden in te slaen, zou zijn, te schrijven aan mijnen Oom Harlowe als eenen van mijne Voogden, en den uitslag daarvan hier ten

huize van Vr. Sorlings af te wagten, onbeschroomd hem verzoekende zijn antwoord *berwaards* te zenden. Voor laage zielen bevreesd te zijn, was maar hen tot hoonen aan te zetten, zeide hij. De inhoud van den Brief moest zijn, „ Het als een „ Regt te eischen, 't welk zij zouden weigeren „ zo het als eene Beleefdheid verzogt wierd: Te „ bekenen, dat ik mij [hunne behandeling, zei- „ de hij, regtvaardigde mij al te wel] onder de „ bescherminge gesteld had van de *Ladys* zijner „ familie [op ordre van welke, en van Lord M, „ hij zou schijnen te werk te gaen]: Dog dat wel „ op zulke voorwaarden als ik zelve goedvond; „ die zodanig waaren, dat ik geen bijzondere „ verpligtinge had aan die *Ladys* voor haare gunst; „ als niet meer zijnde, dan zij aan iedereen van „ mijne Sexe zouden vergund hebben, die in ge- „ lijke verlegenheid was. „ Zo ik deezen weg niet goedkeurde, zoude hij zig gelukkig agten, zeide hij, indien ik hem de eere en gelegenheid wilde geeven van zulken eisch op zijnen *eigenen* naam te doen — Maar dit was een stuk [met zijne *maaren* al weder in denzelven adem!] hetwelk *bij maar even durfde aanraaken*. Hij hoopte evenwel, dat ik van gedagte zou zijn, dat hunne geweldenaarij eene genoegzaame beweegreden voor mij ware om zulk een gewenscht besluit te neemen.

Inwendig verdrietig zijnde, zeide ik hem, Dat hijzelve had voorgesteld mij te verlaten, als ik in Stad was: Dat ik verwagtede dat hij zo doen zoude: En dat, als ik wist volstrekt onafhankelijk

van hem te zijn, ik dan zou overleggen war ik te schrijven, en wat ik te doen had: Maar dat konde nog wilde ik doen, terwijl hij bij mij was.

Hij zou zeer opregt met mij handelen, zeide hij: Dit ontwerp van mijnen Broeder had de gedaante der zaaken veranderd. Hij moest zien, voor dat hij mij verliet, of ik de Londonsche weduw, en haare familie, zou goedkeuren of niet, indien ik verkoos derwaards te gaen. Het mogt volk zijn, dat mijn Broeder zou kunnen omkopen. Dog indien hij zag dat het eerelijke luiden waaren, dan mogt hij voor een dag of twee, of zo eens heengaen. Dog hij moest zeggen, dat hij mij niet langer aan een verlaaten konde.

Hebt gij voor, mijn Heer, zeide ik, om uw logement te neemen in het huis daar ik mijn verblijf zal hebben?

Dat was zijn voorneemen *niet*, zeide hij; alzo hij wist wat gebruik ik van zijn afweezen beoelde te maaken, en mijne naauwgezetheid kende — En egter kreeg het huis, daar hij zijn logement had, een nieuwen gevel, en was niet in staat om hem te ontvangen: Dog hij kon wel gaen naar zijn vriend Belfords, op Soho-square; of misschien konde hij wel 's avonds het huis van dien zelven heer te Edgware bereiken, en 's morgens weer te rug koomen, tot dat hij reden had om te denken, dat dit wild ontwerp van mijnen Broeder aan een kant gelegd was. Dog op een grooter afstand zoude hij het tot dien tijd toe niet durven waagen.

Het besluit van alles was, om aanstaenden
Maan-

Maandag de reize naar Stad aan te neemen. Ik hoope dat het ter gelukkiger ure zijn zal.

CL. HARLOWE.

XLII. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, aan JAN BELFORD,
Schildkn.

Vrijdag, den 21 van April.

Alzo het niet waarschijnlijk was, dat de Lady zulk een naaukeurig bericht kon geven van haare eigene ontsteltenis, bij de aandoenlijke rol, van welke zij gewag maakt, toen de Hr. Lovelace zig haart ten huwelijk aanbod; zo zijn de volgende stukken uit zijnen Brief van de bovenstaende Dagtekening getrokken.

En nu Belford, wat zult gij zeggen, indien ik, gelijk de vlieg om de brandende kaars snorrende, bijna de zijden wicken mijner vrijheid gezengd hadde? Nooit was 'er iemand in grooter gevaar van in zijne eigene strikken gevangen te worden: Alle mijne oogmerken voorbij geloopen; alle mijne ontwerpen nog onbeproefd; het verwonderlijk schepzel nog niet eens in Stad gebragt, nog eene pooginge gedaen om te weeten of zij weezenlijk een Engel of eene Vrouw zij!

Ik

Ik bood mij haar ten huwelijk aan, met eene ſchielijkheid, het is waar, die haar geen tijd gaf om zig in eene agterhoudende bedagtzaamheid te bewinden; en met bewoordingen *min teder* dan *vuurig*, gerigt om haare voorgaende koelheid haar te verwijten, en haare Bevelen haar in gedagten te brengen: Want het was de vreeze voor haaren Broeder, niet haare Liefde tot mij, welke haar genegen maakte om mij van die Bevelen te ontslaen.

Nooit beschouwde ik eene zo zoete ontſtellenis. Welk eene glorijs voor het penceel, konde hetzelfde die naar waarde afbeelden, nevens de ongeduldigheid daarmede gemengd, welke oogſchijnlijk elk trek van het ſprekendſte en ſchoonſte aangezigt ter wereld inrigtede. Zij breemde twee of driemaal: Haar gezig, nu eens zo bekoorelijk onnozel, dan van zulk eene zoete beduidenis; tot dat eindelijk de beminnelijke plaagſter, geplaagd van mijne bedremmelde verwagtinge op haar antwoord, geheel onmagtig om verſtaenbaar te ſpreken, in traanen uitberſtede, en zig met haast van mij ging afwenden, wanneer ik mij verſtoutende om haar met mijne gelukkige armen te omvatten — O denk niet, bemindſte van mijn hart, zeide ik, denk niet, dat dit voorſtel, hetwelk gij moogt gelooven ſtrijdig te zijn met uwe *voorige Bevelen*, voortkoomt uit een oogmerk om mij de wreedheid uwer nabestaenden ten nutte te maaken: Zo ik u daardoor *misnoegen* gegeven hebbe (en gij weet met welk eene *eerbiedige tederheid* ik beſtaen hebbe hetzelfde aan

te roeren) het zal in toekomende mijne uiterste zorg zijn — Daar hield ik stil —

Toen sprak zij; maar met verdrietigheid — Ik ben — Ik ben — *zeer* ongelukkig — De traanen langs haare karmozijne kaaken nederbiggende; en haar lief aangezigt, terwijl mijne armen de mooiste middel ter wereld nog al omvatteden, op mijne schouder neder zijgende; also het waarde schepzel zo buiten zichzelf was, dat zij niet wist welke eere zij mij gunde.

Maar waarom, maar waarom ongelukkig, mijn waardste Leeven? zeide ik: — Alle dankbaarheid, die ooit overvloedde uit het hart van den verpligtsten mensch —

Regtvaardigheid omtrent mijzelven slopte mij daar den mond: Want welke *dankbaarheid* was ik haar verschuldigd voor zulke onwillige gunstbewijzen?

Toen tot zig zelve en tot haare gewoone koelheid wederkoomende, en worstelende om zig te ontslaen van mijne omvangende armen, Hoenu, mijn Heer! zeide zij, met kaaken meer verontwaardigend gloeiende, en met een viinniger glans in haare oogen.

Ik weck voor haare toornige worstelinge; maar volstrektlijk overwonnen van eene zo bekoo-relijke vertooninge van onnozele beteuterdheid, vattede ik haare hand zo als zij van mij weg vloog; en aan haare voeten nederknielende, O mijne engelín, zeide ik (van alle agterhoudinge ten eenenmaale versteken, en naatwlijks weetende wat ik zelve sprak; en waare daar een pastoor bij gewest, ik zou zekerlijk een verlooren man geweest zijn

zijn) ontvang de geloften van uwen getrouwen Lovelace. Maak hem den uwen, en den uwen alleen, voor eeuwig. Dit zal voor alles goed zijn. Wie zal zamenzweeringen en krijgsliften durven smeeden tegen mijne Vrouw? Dat gij die niet zijt, is de grond van alle hunne zotte onderneemingen, en van hunne onbescheidene hoope ten voordeele van Solmes. ——— O word de mijne ——— Ik smeek u (dus op mijne knie *smeek* ik u) de mijne te worden. Wij zullen dan alle de wereld bij ons krijgen. En iedereen zal zich verblijden over eene uitkoomst, welke iedereen verwacht.

Reed mij de duivel! Ik had geen meer voornemen gehad tot alle deeze vervoerde beuzeltaal, dan ik op hetzelfde oogenblik dagt om door de lugt te vliegen! Alle vermogen is bij dit bekoorelijk schepzel. Ik ben het, niet zij, die, op deezen voet, in deeze zwaare beproevinge moet te kort schieten.

Hoordet gij ooit te voeren, dat iemand zonder zijn wil gedreeven wierd om ernstige dingen te uiten, in weerwil van voorbedagt overleg, en van alle zijne eigene grootsche ontwerpen? Dog dit lief schepzel is bekwaam om iemand van alle voornemens zijns harten te doen aflappen, welke haar niet gunstig zijn. En ik denke waarlijk, dat ik genegen zou zijn haar alle verdere beproevinge te bespaaren [En welke beproevinge egter heeft zij nog gehad?] waare het niet uit krijg, dien haare waakzaamheid verwekt heeft, *wie* van beide de *andere* zal overwinnen. Mijne edelmoedigheid jegens mijne weerlooze Rooze-knop is u bekend ——— En zomtijds bedaare ik mijne vuurige lusten
naar

naar dit zeer schoon schepzel zelf, met deeze bedenkinge: — Dat de bekoorelijkste vrouw op aarde, al waare zij eene Koningin, boven de gemeenste alleen kan uitmunten in hetgeen de mode zigbaar laat — Zo evengelijk is de bedeeeling, aan den Vorst en den Boer, van dit eerst geschenk, de VROUW.

Wel, maar wat was de uitslag van hetgeen waartoe ik dus buiten mijn wil gedreeven wierd? — Zoudt gij niet denken, dat ik gevat wierd op mijne aanbiedinge? — Eene aanbiedinge zo plegtiglijk gedaen, en wel op eene knie?

Niets daarvan! — De mooie beuzelster liet mij zo ligtlijk ontkoomen, als ik kon gewenscht hebben.

Haars Broeders ontwerp; en te vinden, dat 'er geen hoope op eene Verzoeninge voor haar waare; en de vreeze die zij had voor ongelukken, welke 'er mogten volgen — Deeze, niet mijne aanbiedinge, nog *liefde te mijwaards*, waaren de oorzaaken, waaraan zij alle haare lieve ontsteltenis toeschreef — Eene *Toeschrijvinge*, welke misdaad van gekwetste majesteit is tegen mijne Souveraine trotsheid — Het trouwen met *mij*, slegts tot eene tweede toevlugt te neemen; en mij zo goed als te zeggen, dat haare ontsteltenis voortkwam uit haar leedweezen dat 'er geen hoope was, dat mijne vijanden haare voorgenomene aanbiedinge zouden aanneemen om eenen man te verstooten, die zijn leeven voor haar gewaagd had, en nog gereed was om haarentwille hetzelfde gevaar te loopen!

Ik drong weder bij haar aan om mij gelukkig te

e maaken ——— Dog ik moest verbeiden tot na de overkoomst van haaren Neef Morden. Op hem is nu alle haare hoope gevestigd.

Ik stelde mij uitzinnig aan; maar te vergeefs.

Daar zou nog een Brief gezonden worden, of was 'er gezonden aan haare Moeij Hervey; waarop zij hoopte een Antwoord te zullen krijgen.

Nogthans denke ik zomtijds, dat haare uitstellingen al slaauwer en slaauwer zouden geworden zijn, waare ik een man van couragie geweest.

——— *Maar zo beschroomd was ik om aanstoot te geeven!*

Het is een verbruid ding! De man zo beschaamd te zijn; de Juffer zo veel vrijens noodig te hebben! ——— Hoe zullen twee zodanige bij malkanderen koomen; als 'er geen vriendlijke middelaars tusschen beide koomt?

Ik moet te vrede zijn. Het gebeurt, evenwel, zelden, dat eene zo *vuurige* Liefde als de mijne in *denzelven persoon* gepaard gaet met eenen zo *gelaatenen* Geest. Dog waare Liefde, daarvan ben ik nu overtuigd, wenscht alleen: nog heeft zij eenigen daadlijken wil, dan die van het aangebeden voorwerp.

Maar, O het bekoorelijk schepzel, dat zij weder uit zigzelve gewag maakte van London! Waare Singletons zamenzweeringe van *mijne eigene uitvindinge* geweest, een gelukkiger middel konde 'er niet zijn uitgedagt om haar te beweegen, dat zij haar voorneemen hervattede om derwaards te gaen; nog kan ik gissen, welke haare reden moge zijn om het uit te stellen.

III. Deel.

Z

Ik

Ik fluite hier den Brief in van Joseph Leman van welken ik u meldde in mijnen van laatstleeden Maandag (a), met mijn Antwoord daarop. Ik kan de eerzucht niet weerstaen, die mij dringt om u dit mede te deelen. Anders waare het misschien beter, dat ik u in den waan liet, dat het Gestern- te van deeze Lady tegen haar vegt, en de gelegenheden ter mijner begunstiging beschikt, welke alleen de gevolgen zijn van mijne eigene voortreffelijke uitvindinge.

XLIII. BRIEF.

*Aan de Wel Eedl. Heer ROBERT LOVELACE,
Schildkn.*

Saaterd. den 15 April.

Met je Wel-Edelheits premiffie,

Deuze dient om je Wel Eedle te laate weete, als dat ik geamplieerd ben in en affere, daar ik wel van hadde wille gekscuseerd weeze, as het had kenne koome. Het is om gewar te worde uit en seckere jongman, die onlangs ebleeken is men Kesein te weeze van Grootmoeders kant; en maar onlangs in deuze streeke is koome wone, van en heel ondeugent stukje, gelijk de jonge Heer het noemdt, van je WelEedle. Godt bewaar me dat
ik

(a) Zie bl. 265, 267.

ik het soo sou noeme zonder je premiffie. Het pafst foon flegt man as ik ben niet, om mein meerder te takfeere. Het is angaande een Juffer Butterson van Notingham; en heele mojje vreijfter, na het fcheint.

Je WelEedle kreech haar wech, fcheint het, deur en verdichte Brief aan haar, haar weis makende als dat haar Nicht daar ze veul van hiel, gekomme was om 'er te befoeke; en onder wech fie geworden: En dus trok Juffer Butterson van huis met en fjees, en ien knecht, om haar Nicht te hale uit de Herreberg, daar se fie lach, zo affe miende: En de knecht wierd gepiert, en brochte de Sjees te rug; maar van Juffer Butterson worde niet gehord in en maant, of fo. En doe het uitkwam, dat haar frinde haar fonde, en je WelEedle wouwen profes make, was je WelEedle buitens lands getrocke: En fo kwam se in de kram, om fo te zegge, voor dat je Wel Eedle weer tuijs kwam: En ze kreech een verkouwendheit in de kraam, en worde fwak, en ftoft haafstig: En het kindje leefd noch; maar je WelEedle moeijt hem daar niet meede in het alderminfte. En dat en eenige andere flucke die heel flecht luije, zou Jonker Solmes onze jonge Lady vertelt hebbe, zo se hem had wille hoore, voor dat we haar foet gefelfchap, om fo te fegge, hier verloore hebbe. (a)

Ik hoop dat je Wel Eedle mij ekschufeere zel: Maar ik was genoodfaekt alles te vertelle wat ik ehoord had, om datse mein Kefein binne bij haar hadde, en hij gezeid fou hebbe dat hij het mij verteld had: Dus kond ikker geen doekjes om winde,

Z 2

uit

uit vrees van verraade te worde, met je Wel Eedles believen.

Je Wel Eedle help mij an mennige leelke estorij om tot je Wel Eedles nadeel te vertelle an mein jonge Heer, en jonge Jassrouw; maar hiervan verteldejeme niet een beet.

Ik verfoek je Wel Eedl. op het needrigst om goedt en frindlick en getrou te zein bij meine waardste jonge Lady, nuw je haar heb; of ik sel me dood sjaagreneere dat ik eenige dinge gedaen heb waardeur het dus ver gekomen is. Ik bid je lieve goede Wel Eedle, wees doch eerlick! Eij lieve Wees het doch! ——— Om Godts wille! wees het doch! ——— Ik kan voortegenswoordich niet meer schreive, van vrees en droefheit ———

Maar nuw ick weer ant schreive gekomme ben, wil je Wel Eedle met je believe mij wel eensjes segge, of 'er ook ienige gevaar is voor je Wel Eedles leewe uit deuze affeere; want mein Kesein is metterdaat gehuert om na Jasser Buttertons frinde te trekke om te ziene of die de saak poesseere wille: Want je Wel Eedle belieef te weete, als dat hij doe bij de femilij van Butterton woonde, en wel tot getuijge kon diene, en wat meer is.

Ick hoop niet dat het soo beister slecht was, as Titus seit dat het was; want hij seit datter in het geval tusschen jesuij *intteerst* en schaacking was, met je Wel Eedles premiffij: en mein Kesein Titus is sukken eerlicken jongen man as 'er oit op en paar biene ging. Dit is sein Karakter; en dit maakte mij gereeder om hem voor mein Neef te erkenne, als we in de praat quaame.

Soo der ienig gevaar mocht zein voor je Wel Eed-

Eedles leeve, hoop ick niet dat je Wel Eedle sel opgehangen worde als ien van ons gemien volkje: Dat je hoeft mar allien sel afgeslaage worde, of foo: En het souw evenwel jammer weeze dat sulken hoeft verlore worde: Maar indien het foo ver geprofekewerdt wierdt, dat onze lieven Heer ons voor bewaare, belieef niettemin om je getrouwe Joseph Leman te denke, voor dat je je dootsonnis ontvangt; want na het sonnis, hebbe mij wel vertelt, is alles voor de Keuning of de Schouwdr.

Mij docht dat het best was je Wel Eedle hier van de weet te doene; en dat jij mij ook liete weete of ik je Wel Eedle ook ienige dienst kon doene, en belette dat mein Kefein Titus niet ienig quaad doet, as hij van Nottingham weerom komt, voor dat hij sein rappoort doet.

Ick hebber hem al wat de leus van gegeven: Want wat heit men 'er an, Kefein Titus, soo seij ick teugen hem, dat men en vuer anblaast, en twis stookt, en te maake dat reike luijde in onienigheid leeve, en 'er doode halve van komme, en diergleike?

Das waar, seij kleine Titus. En dit met je Wel Eedleheits believe geeft mij noch al hoop op hem, als maar je Wel Eedle mij wat onderrichting geeft; angesien ik gelek God weet, en sobere, en heel sobere inwensje heb; alleen en goed harte om ongelucke voor te kome, dat is mein vornaam oogmerk, en wast alteit, Goddank! — Anders kon ick al heel veel quaad in men teit edaan hebbe gelek elk knecht secker doen kan. Je Wel Eedle preist evenwel, dikkels nuw en dan

mein inwensje : Maar och lacy ! met je Wel Eedles believen , watte inwensje kan zukken eenvoudigen bloed as ick doch hebbe ? — Maar as je Wel Eedle mein an de gang help met je schooner inwensje , dan kan ick het noch al wel klaare. Ik ben verseekert , ik heb een hartlicke goe wil om je Wel Eedles gunst te verdienen , als ick maar mocht en konde.

Twce daage , om soo te zegge , af en aan , heb ick an deuze lange Brief geschreeve. En noch heb ik niet alles efsid wat ik segge wilde. Want je Wel Eedle mot weete , als dat ik gien sin heb in die Kaptein Singelton , waarvan ik je spreek *in mein twee leste Brieve*. Hij heit alteit met mein jonge Heer de hoofden bij mekaer ; en ik houd het werkje al veul sisspek , of 'er niet wat quaad tussen haar in til is : En noch te meer , deweil mein ouwdste jonge Lady haar daar somteits bij scheint te voege.

Vorlee week seij ons jonge Heer dat ick 'er bij was *Het bloed van men hart koockt oover Kaptein Singelton , om dit te wrecke* — En hij noemde je wel Eedle met een naam as sukken een as ik niet mag segge wat. Kaptein Singelton luijsterd mein jongen Heer dat ik 'er bij was , soo seide mein jongen Heer , *Je meucht alles wel segge bij Joseph , want schoon bij soo onnoosel keikt , bij heit al soo goeden hart , en al soo goede barssens , as en knecht ter weerelt beboeft te hebbe*. Ik wiert doe een beetje van me Konfienlij geraakt. Maarom wat reede roch ? daar alles , wat ick doe , is om ongelucke voor te kome ; en angesien , je Wel Eedle soo veul paasjensij heit , die de jongen Heer niet
heit

heit ; soo schroom ik je Wel Eedle niet alles te vertellen wat het weeze mach.

En behalve dat, heb ik sukken begeert om je Wel Eedles gunst tot mij te verdiene, dat het maakt dat ick niet laat voorbijgaane, dat ik je vertelle ken, om nadeel voor te koome: En darenbove noch je Wel Eedle's goetheit omtrent het Blauw WildZwein; daar ick sukke goeije berichte van heb! — Ik ben verseekert dat ick gehouwen sel zijn je Wel Eedle al men leeve daage lang te danke.

En het Blauw Wild-Zwein ist dan noch niet al; angesiene, met je Wel Eedle's believen, de moije Seug (Godt vergeefet me dat ick in sukken errentige saack geekscheer) oock al wat in men hooft omloopt. Ick geloof dat ik 'er mischien wel liever sel hebbe, dan je Wel Eedle wel hebbe wilde; want se begint frindlick goetaardich te worde, en lujstert, als 't UWEed. belieft, als *of'er waater in toor egote wierd*, als ik praat oover het Blaauw Wildt-Zwein, en wat meer is.

Eij lieve je WEedl. houw het gekscheere te goede van en arrem eenfouwig man. We gemiene luj hebbe oock al onse kluchte met je WEedl. believe, geleik onse meerdere hebbe; en kreige we somteits en snuijtslach, we kennen onse minder vinde, om die weer en snuijtslach te geeve: En soo niet, kennewe meschien en Weijf kreijge, en heur snuijtslaage geeve: En dus zelfs wel Heere zein op de een of aare Weis.

Maar hoe veul ferg ick je WEedl. paasjensij!
 — Dienstboode toone je haar froolijke har-

te, al is 't wat onbeschijde, alser wat meer vrijheit gegeven wordt.

UWEedl. gelief mij weegens voorensstaande te laate weete of ik ook van ienigen dienst kan zijn, om je WEed. dienst te doene, en meine alderlieffte jonge Lady dienst te doene; het geene ons lieven Heer geef! Want ick begin wat voor haar te freese, als ik hoor wat de luijde segge ——— Seekerlijk sel je WEed. haar gien *quaadt* doene, om soo te segge. Maar ick weet wel, je WEed. mot wel goet weese teugen sukken wonderbaaren jongen Lady. Hoe kan je anders? — Maar hier heb ik het met me konsjensij te doene, dat *soo ik sommige dinge niet vertelt had, die je WEed. mij leerdde, mein ouwe Heer en men ouwe Lady en de twee ouwe Jonkers, niet half soo onbarreimbertich hadde konne weese als je sein, wat mein jong Heer en jonge Juffrouw ook mochte segge.*

En dit is het drowigst; sij kennener niet toe kome om het met meine alderlieffte jonge Lady in den haack te brenge, om dat, gelek *je WEed. het ordoneerde*; deuse dinge haar vertelt sein als door een steekpeninkje komend uit de mont van je WEed. knecht; dat niet mot geweete worde uit vrees dat je mocht kapot rake en ik oock, en het de omkooper mocht swart make! ——— Och, je WEedle! ——— Ik prissumeer als dat ick en heel slechte quant bin (ons lieven Heer seegen mein siel, bid ick Godt) en ick miendet soo quaat niet.

Maar soo het meine alderlieffte jonge Lady quaalleik vergaan mocht, alsje WEed. beliest, het

het paardewed bij het Blaauw Wild-Zwein —
Maar de Heer bewar ons allemaal voor alle quade
parte, en alle quade doode, bid ik ons lieven
Heer! — Want hoewel je WEed. mild teugen
me is met het aertse en vergankeleike eevenwel
wat sal een mens geeve tot lossing van sen siel,
gelijk de hijlige Schrijftuer seit, met je WEed.
believen?

Maar evenwel hoop ik noch op Bekeering
hierna, om dat ik maar en jong man ben, soo
ick fondich deur onkunde; daar UWEed. en
groot man is, en van groot verstant; en ick maar
en arrem kriatuer, die niet in anmerking kom; en
je WEed. is wel in staet om voor alls te verant-
woorde. Doch niettemin ben ick

*UWEed. getrouwe Servetour met alle on-
derdanigeit*

JOSEPH LEMAN.

Den 15, en 16 April.

XLIV. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, aan JOSEPH LEMAN.

Maandag, den 17 April.

Eerzaame Joseph,

Gij hebt slegter gevoelen van uwe *inventie*,
dan gij behoort te hebben. Ik moet dezelve we-
der prijzen. Voor een eenvoudig mans bol hebbe

Z 5

ik

ik niet veele beter gekend dan de uwe. Hoe dikwijls heeft uwe voorbedagtzaamheid en doorzigt mijnen wensch beantwoord in gevallen, die ik zelve niet voorzien konde, als niet weetende hoe mijne algemeene bevelen zouden slaagen, of wat 'er onder het uitvoeren van dezelve mogt gebeuren! Gij twijffelt te veel aan uwe eigene bekwaamheden, eerzaame Joseph; dat 's uw gebrek. Dog dewijl het een gebrek is dat aan uwe natuurlijke *zedigheid* te wijten is, behoort men dieswegens meer *medelijden* met u te hebben, dan u te *beschuldigen*.

De zaak van Juffer Berterton was een pleizertje van de jeugd. Ik hebbe zeer veel op met het oeffenen van mijne vindinge. Ik verzekere u, Joseph, dat ik altoos meer vermaak gehad hebbe in het Besteecken van mijne aanslagen, dan in het Einde van dezelve. Ik ben geen man van vleeschlijke lusten; maar een man van geest en leeven.

—— De eene vrouw is gelijk de andere —— *Gij verstaet mij wel, Joseph* —— Op de Jagt wordt alle de geneugte verwekt door het draaijen van de Haas. Een Kuiken van de boeren-werf is beter spijs. *Nu vat gij mij wel, Joseph.*

Juffer Berterton was maar een Winkeliers dogter. De familie had wel veel goed gekreegen, en stond naar een nieuwen Rang onder den kleinen Adel; en zij waaren onredelijk genoeg om te verwagten dat een man van mijne familie haar zou trouwen. Ik was eereljk. Ik gaf de jonge Lady daartoe geen hoope; want zij leide mij zulks bij. Zij nam het kwaaljk: Hield af, en wierd van mij afgehouden. Een klein onnozel Loopje was

'er

'er noodig om haar uit den huize te krijgen — Maar daar is geen schaakinge in gepleegd, verzekere ik u, Joseph — Zij had mij lief: Ik had haar lief. Het is waar, toen ik haar in de Herberg kreeg, vraagde ik het haar niet. Het is wreed eene zedige vrouw om haare toestemminge te vraagen. Dat verwekt aan beide kanten maar zwaarigheden. Hadden haare vrienden 'er zig niet te veel mede bemoeid, ik weete niet, of ik tot op deczen dag haar niet getrouw en standvastig gebleeven was — Want dan had ik mijne Engelin niet gekend.

Ik ging om *baaren* halven niet buiten 's lands. Zij had te veel liefde voor mij, om tegen mij *voor* het gerigt te verschijnen. Zij weigerde een papier te tekenen, hetwelk zij voor haar opgesteld hadden, om een pleijdooy op te gronden: En de beestagige schepzels wilden niet toestaen, dat zij van eene vroedvrouw geholpen wierd, voor dat haar leeven in gevaar was; en Hieraan, geloove ik, was haar dood te wijten.

Ik ging over haar in den rouw, schoon ik toen buiten 's lands was. Eene eere, die ik altoos beweezen hebbe aan die waarde schepzels, die bij mij in de kraam kwamen te sterven.

Ik was altoos kiesch in mijne minnaarijen. Deeze waaren de regels, welke ik mijzelven voorschreef bij mijnen aanvang van het woelig leeven: De Moeder voor gebrek te bewaaren, zo haare vrienden wreed waaren, en zo ik geen man voor haar kon krijgen, die haar waardig was: Gemeene vrouwluij te mijden: Een stuk van regtvaardigheid dat ik aan de onnozele Lady's zo wel, als aan mij-

mijzelven verschuldigd was: Eene voorgaende matres uit te huwelijken, zo het mogelijk was, voor dat ik eene andere nam: Eene Lady in haare kraam farzoenlijk te onderhouden: Voor het kleintje te zorgen zo het leefde, volgens den staat van deszelfs Moeder: Over de Moeder in den rouw te gaen, zo zij stierf. En de belofte hiervan was een groote troost voor de zoete liefjes, als haar tijd naderde.

Alle mijne mislagen, alle kosten die ik gemaakt hebbe, zijn geweest met en aan de vrouwen. Zo dat ik mijne consciëntie kon zuiveren (daar ik dus eereijk bij haar handelde) zo wel als mijn bedagtzaam beslier verdedigen ten aanzien van mijne middelen.

Alle mannen hebben liefde tot de vrouwen: En vind mij eens een man van meer eere in deeze stukken, zo gij kunt, Joseph.

Geen wonder, dat de Sexe mij zo lief heeft!

Maar *nu* ben ik strikt deugzaam. Ik ben hervormd. Zo ben ik al een langen, langen tijd geweest: Beslooten hebbende om te trouwen, zo dra ik maar de verwonderenswaardigste aller vrouwen kan overhaalen om mij te neemen. Ik denke om geen mensch anders. Het is onmogelijk, dat ik het zou kunnen doen. Ik hebbe al heel mooie meisjes om haarentwil gespaard. Het is waaragtig zo, Joseph! Dus stel uw eereijk hart maar gerust ——— Gij ziet, wat moeite ik neeme om uwe zwaarhoofdigheid te voldoen.

Maar aangaende Juffer Betterton ——— In haar geval heeft geen schaakinge plaatze gehad, zegge ik nogmaal: Schaaken is een onnatuurlijk ding;

ding: En is *zeldzaamer*, dan men zig verbeeldt, Joseph. — Het zou mij leed zijn, dat ik in zulk eene engte gebragt wierd. Nooit was ik 'er nog in. Juffer Betterton wierd tegen haar wil en dank van mij weggenomen. In dat geval begingen haare vrienden eene schaakinge, niet ik.

Ik hebbe middel gevonden om den Jongen tweemaal te zien, buiten weeten van de Moeij, welker zorg hij is aanbevolen; die hem lief heeft, en nu om geen reden ter wereld, hem zou willen missen. De Jonge is een mooie Jonge, God dank. Geen Vader behoefde zig zijns te schaamen. Hij zal wel bezorgd worden. Zo niet, dan zoude ik zorg voor hem draagen. Hij zal het Capitaal van zijne Moeder krijgen. Zij vervloeken den Vader, ondankbaare Schepzels! maar zegenen den Jongen — Kortom; daar is in deeze zaak niets snoods aan mijnen kant; maar heel veel aan den kant van de Bettertons.

Weshalven, Joseph, wees niet ongerust, het zij voor *mijn* hoofd, of voor *uw eigen* hals; nog voor het Blaauw Wild-Zwijn, nog voor uwe mooie Zeug —

Ik houde veel van uw gekscheeren. Boert past een arm man beter, dan zwaarmoedigheid. — Gaarn mag ik hebben, dat gij kortswijlig zijt. Alles wat wij spreken, alles wat wij doen, alles wat wij wenschen, is kortswijl. Die het leeven zelf niet zodanig maakt, is een droevige bloed, en heeft 'er het slegst genot van.

Ik twijffele 'er niet aan, Joseph, of gij hebt uwe klugten zo wel gehad, gelijk gij zegt, als uwe meerderen. Ik wensche dat gij die meer en meer

meer moogt hebben, eerzaame Joseph! — Die een arm man vrolijkheid misgunt, behoort zelve geen te hebben. Vaar dan maar voort met boerten: Boerten, zegge ik nogmaal, past u beter dan zwaarmoedigheid.

Ik *behoefde* u niet van Juffer Betterton te vertellen: Leverde ik u geen historijtjes genoeg, buiten de haare, tegen mijzelven, om u meer ingang te doen vinden bij uwe looze meesters? Daarenboven meldde ik niet gaarn van Juffer Betterton, om dat haare vrienden alle nog in leeven, en in agtinge waaren. Ik had haar ook lief; want zij wierd mij van haare wreede vrienden ontnomen, toen onze geneugten nog nieuw waaren.

Dog al genoeg van de waarde Juffer Betterton. *Waarde*, zegge ik; want de dood *maakt waard*. — Dat haare dierbaare Ziel in vrede ruste! — Daar loosde ik eene zugt, Joseph, ter gedagtenisse van Juffer Betterton!

Wat belangt de reize van kleinen Titus [Ik erinnere mij nu den knaap bij zijnen naam] Laat dat maar zijn gang gaen: Eene Lady al voor agtien maanden in de kraam gestorven; geen proces bij haar leeven begonnen; zij zelve weigerende om tegen mij getuigenis te geeven, terwijl zij nog leefde — Fraaije omstandigheden om eene Aanklagt wegens Schaakinge op te gronden!

Wat uwe jonge Lady aangaet, de altoos-aanbiddelijke Juffer Clarissa Harlowe, ik vrijde den geheelen tijd om haar tot mijne Vrouw te krijgen. Andere verwagteden wel dat ik haar zou trouwen meer wegens de grootsheid van haare eigene harten, dan volgens mijne beloften. Want ik was
al-

altoos omzigtig omtrent hetgeen ik beloofde. Gij weet, Joseph, dat ik boven mijne beloften gegaen ben jegens u. Zo doe ik met iedereen: En waarom? Dewijl dit de beste weg is om te toonen, dat ik geen kaarige of bekrompene ziel hebbe. Eene belofte is eene verbintenis. *Een regtvaardig man zal zijne belofte houden: Een edelmoedig man zal boven dezelve gaen.* Dit is mijn grondregel.

Zo gij twijfelt aan mijne eerlijkheid jegens uwe jonge Lady, dat is meer dan zij doet. Zo zij dat deed, zou ze geen uur bij mij willen vertoeven. Mijn hart is het standvastigste ter wereld. Hebt gij geen reden om zo te denken? —

Waar toe dan deeze vieze vaazen, eerzaame Joseph?

Dog dit is om dat gij eerlijk zijt: Dus vergeeve ik het u. Al wie mijne godlijke Clarissa lief heeft, heeft mij lief.

Laat Jakob Harlowe mij schelden zo als hij wil. Om zijns Zusters wille zal ik het verdraagen. Bekommer u niet over mij. Haare gunst zal het mij rijklijk vergoeden. Zijn eigen snood kwaadaartig hart zal zijn bloed ten allen tijde doen *overkoken*: En als het dat doet, denkt gij, dat ik mijne consciëntie daarvan dan zal laten geraakt worden! — En zo niet de *mijne*, waarom zou de *uwe* 'er van geraakt worden? Ach! Joseph, Joseph! Welk eene zotte talmster is uwe Consciëntie! — — Zulk eene consciëntie die een eenvoudig man ontrufft, als hij het best in zijn doen op het oog heeft, is zwakheid, geen consciëntie.

Maar zeg wat gij wilt, schrijf al wat gij weet, of wat gij hoort, aan mij: Ik zal geduld oefenen jegens iedereen. Waarom zoude ik niet, daar het
al

al zo zeer de begeerte van mijn hart is, als van het uwe, om ongelukken voor te koomen?

Dus dan alle deeze moeite genomen hebbende, Joseph, om uwe Conscientie geruſt te ſtellen, en om alle uwe twijffelingen te beantwoorden, en om alle uwe vreeze te verbannen; zo laaten wij nu koomen tot een *nieuw ſtuk*.

Uwe en mijne poogingen, die geſchikt waren om, *door omwegen*, alle met elkanderen te verzoenen, zelf tegen dank van de hardnekkigſten, zien wij, dat het einde niet beantwoord hebben, hetwelk wij hoopten dat zij zouden beantwoorden; maar, in tegendeel, de ongelukkige verſchillen tuſſchen onze familien verwijderd hebben. Dog dit is nog uwe nog mijne ſchuld geweest; Het is aan het zwart pek-agtig bloed van uws jongen Heers vergiftig hart, 't welk *overkookt*, volgens zijne bekentenis, te wijten, dat onze eerelijke wenſchen tot hieraantoe verijdeld zijn.

Nogthans moeten wij al denzelven cours houden: Wij zullen het hun mettertijd wel moede maaken, en zij zullen aan de hand koomen, en als zij dat doen, zullen zij vinden hoe redelijke voorwaarden ik zal eifchen, hoe weinig zij ook van mij verdienen mogen.

Houd derhalven aan, Joseph; houd aan, eenzaame Joseph; en hoe weinig waarſchijnlijkheid gij u ook verbeelden moogt in de middelen, onze begeerten zullen wij eindelijk verkrijgen.

Daar is nu voor ons niets op, dan met ons werk door te gaen langs dien weg, waarop wij begonnen hebben. Want nademaal (gelijk ik u in mij-

mijnen laatsten te kennen gaf) mijne Beminde u mistrouwt, zo zal zij u den voet ligten, zo ze de mijne *niet* worde. Zo zij het *worde*, kan en wil ik u beschermen, en alzo, indien 'er eenige schuld zij, naar haar gevoelen, die eer de mijne dan de uwe zijn zal, zo *moet* zij u wel vergeeven, en haars Mans schuld geheim houden, om zijnen goeden naam te bewaaren: Anders zal zij zig aan eenen grooten misflag tegen haaren pligt schuldig maaken. Dus, nu gij uwe hand aan den Ploeg geslagen hebt, Joseph, valt 'er niet agterom te zien.

En wat is het besluit van dit alles? Nog een stuk is 'er te bearbeiten, en dat zal alles zijn, wat u ten deel zal vallen; ten minsten van belang.

Mijne Beminde heeft beslooten om aan geen Trouwen te denken, voor dat zij gepoogd heeft haare vrienden tot eene Verzoeninge met haar te beweegen. Gij weet, dat zij vastgesteld hebben om zig niet te laten verzoenen. Zij is van zins, twijffele ik niet, om te maaken dat ik mij onderwerpe aan het volk 't welk ik haate; en indien ik dat deed, zouden zij mij eer smaadlijk hoonen, dan mijne vernederinge aanneemen, zo als zij behoorden. Zij bekent zelf, dat zij mij wil verzaaken, indien zij daarop staen, mids dat zij Solmes opgeeven. Dus ben ik, naar allen schijn, al zo verre af als ooit van het geluk van haar de mijne te mogen noemen. Het is inderdaad waarschijnlijker dan ooit, dat ik haar verliezen zal (indien ik het niet op de eene of andere wijze kan beleggen, om mijn voordeel te doen met den tegenwoordigen hachelijken toestand); en dan, Joseph, zal

alles wat ik bedagt hebbe, en alles wat gij hebt uitgevoerd, niets te beduiden hebben.

Ter plaatze daar wij zijn, kunnen wij ons niet lang verschuilen. Het logement is voor ons ongevoegelijk, terwijl wij beide te zamen zijn, en terwijl zij weigert te trouwen. Gaarn zou zij zien dat ik verder van haar af waare. Ik hebbe een ongemeen welvoegelijk logement te London in het oog, daar wij ons verborgen konden houden, en alle onheil vermijd worden. Als zij *daar* is (zo ik haar daar *krijge*) zal zij 'er op staen, dat ik haar verlaate. Juffr. Howe zet haar altijd aan tot uitwegen: Dat, weet gij, is de reden waarom ik genoodzaakt was, om door middel van u, de familie op Harlowe-Plaatze te laten speelen op Juffr. Howe, en Juffr. Howe op hare Dogter ——— Ach! Joseph! ——— Weinig reden hebt gij om voor mijne Engelin te vreezen: *Ik* ben alleen in gevaar ——— Maar waare ik van zulken ongebonden leeven als men mij nageeft, dit alles konde ik wel te boven koomen, zonder dat ik 'er mijne hand om behoefde te verdraaijen, gelijk men zegt.

Dog met behulp van eene leuze, die gij mij geeft, hebbe ik een Middel uitgedagt, 't welk alles zal afdoen; en waardoor uwe agtinge, schoon reeds zo hoog, nog hooger klimmen zal. Deeze Singleton, hoore ik, is een gast van eenen onderneemenden aart: Het oogmerk dat hij heeft, om Jakob Harlowe tot zijnen voornaamsten reeder te krijgen in een grooter schip, waarop hij gaarn tot kapitein zou willen gesteld worden, kan wel het on-

onderwerp zijn waarover zij tegenwoordig zo drok in gesprek zijn. Dog nademaal men hem onder- rigt heeft zulk een goed gevoelen van u te heb- ben, Joseph, kunt gij (onder voorgeeven nog al van een afgrijzen te hebben van mij, en mijne aan- slagen) aan Singleton niet voorstellen, dat die aan Jakob Harlowe (die zo zeer naar wraak tegen mij dorst) voorstelle, om hem met zijn geheel Scheeps- volk bij te staen, bij gelegenheid, om zijne Zuster weg te voeren naar Leith, daar zij beide huizen hebben, of elders heen?

Gij moogt hun wel zeggen, dat zo dit kan worden uitgevoerd, het mij raazend dol zal ma- ken; en te wege brengen, dat uwe jonge Lady in alles hun zin moet doen.

Gij kunt hen berigten, *als uit den mond van mijnen knegt*, hoe weinig gemeenzaamheid zij mij toestaet, op hoope van haars Vaders vergiffen- nis te verwerven, door mij wreedlijk den zak te geeven, zo men daarop dringe.

Gij kunt hun zeggen, dat alzo het eenig ge- heim, het welk mijn knegt voor u verborgen heeft gehouden, de plaatze is, daar wij zijn; gij niet twijfelt, of een steekpenning van twee guinies zou 'er dat wel uit krijgen, als mede eene verwitti- ginge wanneer ik van haar af zal zijn, op dat de onderneeminge veilig ter uitvoer gebragt worde.

Gij moogt hun vertellen (als uit den mond van mijnen knegt nog al) dat wij uit een ongevoe- gelijker logement staen te verhuizen naar een an- der gevoegelijker (hetwelk waar is); en dat ik zo dikwijls van haar af moet zijn.

Zo zij naar uwen voorslag luisteren, zult gij

uw Ingang bij Lijsje bevorderen, met het haar als een Geheim te vertellen. Lijsje zal 'er van praa-ten tegen Arabella. Arabella zal bijster verheugd zijn over alles, wat maar haare wraak tegen mij kan voort helpen; en zal het (zo haar Broeder het niet doet) openbaaren aan haaren Oom Antonio. Hij zal het waarschijnlijk Juffr. Howe in het oor luisteren. Zij kan niets verborgen houden voor haare Dogter, schoon zij altoos te zamen kibbelen. Haare Dogter zal daarvan kennis geeven aan mijne Beminde. En het zij het mij langs eenen van die wegen ter ooren koome, of niet, gij kunt het mij, als in vertrouwen, schrijven, om ongelukken voor te koomen; waarop wij beide ons bevljtigen.

Ik kan het dan aan mijne Beminde toonen. Dan zal zij genoopt worden om grooter vertrouwen in mij te stellen. Dat zal mij overtuigen van haare Liefde, waaraan ik nu zomtijds wel haast twijffele. Zij zal 'er dan voor zijn om zig te spoeden naar een veiliger verblijf. Ik zal een voorwendzel hebben om, als ten lijfwagt, bij haar te blijven. Zij zal overtuigd worden, dat 'er geen verwagtinge te maaken is op eene Verzoeninge. Gij kunt Jakob Harlowe en Singleton geduuriglijk op een verkeerd spoor wijzen, naar dat ik u zal aan de hand geeven; zo dat het niet mogelijk zij dat 'er eenig ongeluk gebeure.

En welk zal het gelukkig, driewerf gelukkig gevolg zijn? — De Lady zal de mijne worden, op eene cerelijke wijze. Ter zijner tijd zullen wij alle weer vrienden worden. De twee guinies zullen een aangenaame toegift zijn *bij de menig-*

nigvuldige geschenken, waaraan ik u door diergelijke vonden geholpen hebbe, van deeze hoogzuinige familie. Uwe agtinge, ten aanzien van uwe hersens en uw hart beide, gelijk ik te vooren aanroerde, zal klimmen. Het Blaauw Wild Zwijn zal ook het uwe zijn. En gij zult niet de minste zwaarigheid hebben om geld te krijgen tot het koopen van den Inboel, indien het u waardig dunkt dien over te neemen.

Lijsje zal dan insgelijks de uwe zijn. Gij hebt beide al wat geld opgegaderd, naar het schijnt. De geheele familie der Harlowes, welke gij zo getrouw gediend hebt, [Gij doet hun zekerlijk dienst met ongelukken te verhoeden, welke hun heftige Zoon hen zou hebben op den hals gehaald] zal u wel iets toegooijen, om te kunnen huishouden. Ik zal uwe voorraad nog vermeerderen. Dus staet u niets dan geluk voor de deur.

Kraaij, Joseph, kraaij! Daar gij een meesthoop, die uw eigen zal zijn, in 't gezigt hebt: Dienstbooden om naar uw believen over den snuit te slaen: Een Wijf om mede te kijven, of ze te streelen, naar dat u het hoofd zal staen: *Hospes*, en *Hospita* op ieder woord: Betaalinge te ontvangen, in plaatze van te geeven, voor uw eeten en drinken. Dog dus niet alleen gelukkig in uzelf; gelukkig in 't bevorderen van Vreede en Verzoeninge tusschen twee braave familien, in gevolge van tijd; zonder eenige Christen ziel te benadeelen. O Joseph, eerzaame Joseph! welk eene wangunst zult gij verwekken! — En wie zou melancholijk zijn, die zulke vooruitzichten heeft!

Deeze eene moeite, zegge ik nog, zal het werk bekroonen. Indien gij maar kunt te wege brengen, dat zij zulk een voorneemen bij zig voeden, het zij ze het agtervolgen of niet, zulks zal even goed het oogmerk beantwoorden van

Uwen toegenegenen Vriend

R. LOVELACE.

XLV. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, aan *Juffer*.
HERVEY.

[*Ingeslooten in haaren laatsten aan Juffer HOWE.*]

Donderdag, den 20 van April.

Veelgëeerde Madam.

Alzo mij de gunst niet heeft mogen gebeuren van een Antwoord te ontvangen op eenen Brief, welken ik de vrijheid nam den 14den deezer aan u te schrijven, hebbe ik nog eenige hoope, dat dezelve niet wel besteld mag zijn; want dit hadde ik veel liever, dan het verdriet te lijden van te denken, dat mijne Moeij Hervey mij der eere van zig met mij te moeijen, onwaardig oordeelde.

In deeze hoope, daarvan copij gehouden heb-

ben.

bende, en mij niet in staat vindende om mij uit te drukken met bewoordingen, die beter overeenkoomen met de ongelukkige omstandigheid der zaken, zo geeve ik u een afschrift van het geen ik toen geschreeven hebbe hier ingeslooten (a). En ik smecke u ootmoediglijk, den inhoud daarvan met uw vermogen te begunstigen.

Tot nogtoe is het in mijne magt datgeen te volbrengen, hetwelk ik in deezen Brief ten mijnen laste neeme; en het zou mij zeer smertelijk zijn tot maatregels ter neer geworpen te worden, welke de wenschelijke Verzoeninge nog moeilijker zouden kunnen maaken.

Zo het mij vrijstond, Madam, aan u te schrijven met de hoope van beantwoord te zullen worden, konde ik mijn oogmerk wel zuiveren ten aanzien van den stap, welken ik gedaen hebbe, schoon ik mij misschien, bij zommige van mijne gestrengste regters, niet zou kunnen vrijpleiten van eene voorafgaende onvoorzigtigheid. Gij zoudt, daarvan ben ik verzekerd, deernis met mij hebben, indien gij wist al wat ik zeggen konde, en hoe elendig ik ben in het goed gevoelen van alle mijne vrienden verbeurd te hebben.

Ik vleije mij, dat *hunne* gunst nog weder te bekoomen is. Dog welk besluit men ook vast gesteld hebbe op Harlowe-Plaatz, weiger gij, mijne allerliefste Moeij, mij de gunst niet van een weinig regelen, om mij te laten weeten of 'er nog eenige hoope van verschooninge zijn kan op min afschuwelijke voorwaarden, dan die men mij te

A a 4

VOO

(a) De inhoud van den Brief, waar op gezien wordt, is opgegeven bl. 181, 182.

vooren getragt heeft op te dringen ; dan of ik (te welk God verhoede !) voor altoos moet verworpen blijven.

Ten minsten , mijne waarde Moeij , breng dog te wege dat mij regt geschiede met mij mijne kleederen , en het weinig gelds en de andere dingen te zenden , om welke ik aan mijne Zuster geschreeven hebbe , en waarvan ik gewag maakte in mijnen ingeslootenen aan u ; op dat ik niet verstoffen mag zijn van gemeene noodwendigheden , of genoodzaakt zijn om diesaangaende verpligtinge te hebben , daar ik ze (tegenwoordig , evenwel) het minst van allen zou willen hebben.

Gun mij de vrijheid van te zeggen , dat had ik een *voorbedagt opzet* gemaakt van hetgeen gebeurd is , ik mij zelve (ten aanzien van het geld en de juweelen ten minsten) wel veel verdriete-lijkheden had kunnen bespaaren , welke ik geleden hebbe , en welke ik nog verder vreeze , indien mijn verzoek niet worde ingewilligd.

Zo het u vrijstaet mij aan te moedigen ter op-helderinge van de leuze , die ik geeve , wil ik mijn geheel hart voor u open leggen , en u van alles onder-derigten.

Indien het eenig genoeg geeve dat mij verdriet wedervaare , gelief dan maar bekend te maaken , dat ik ten uitersten veel verdriet hebbe : En dit ontstaet egter *geheel en al* uit mijne eigene overleggingen ; niets te berispen hebbende in het gedrag van den persoon , van wien men alles kwaads dughte.

Alzo de bringer deezes iets aan uwen kant te verrigten heeft , wil hij mij uw Antwoord Saterdag-

dag-morgen wel te rug brengen, indien gij mij volgens mijne hoope daarmede begunstigt. Ik wist niet dat ik deeze gelegenheid zou hebben, voor dat ik den boventsaenden al geschreeven had.

Ik ben, mijne waardste Moeij,

Uwe altoos-onderdaanige

CL. HARLOWE.

Gelief het opschrift aan mij te maaken, zo ik met eenige weinige regelen stae begunstigt te worden, om afgegeven te worden ten huize van den Hr. Osgood, nabij Soho-square; en niemand zal ooit uwe goedheid jegens mij te weten koomen, indien gij begeert dat het geheim gehouden worde.

XLVI. BRIEF.

Juffer Howe, aan Juffer CLARISSA HAR-
LOWE.

Saterdag, den 22 van April.

Ik kan om den dood geen reden geeven van de plaagende handelwijze van 'uwen vent. Dog hij twijffelt zekerlijk aan uwe Liefde tot hem. Hierin is Hij zo wel een zedig, als een zeker an-

A a s

der

der man; en belijdt stilzwijgende, dat hij dezelve niet verdient.

Uwe Israëlitische hunkeringen naar de uijens van Egypten (nog duidelijker getoond in uwen Brief aan uwe Moeij); Uw dikwijls herhaald beklag dat gij bij hem zijt gekoomen; dat gij van hem zijt weggetroond ——— Deze dingen kan hij niet verdraagen.

Ik hebbe eens te rug gezien op zijn gantsche gedrag, en hetzelfde vergeleeken met zijn algemeen character; en vinde, dat hij *bestendiger*, *eenpaariger*, laag, wraakzugtig, en trots is, dan wij beide ons voormaals verbeeldden.

Van zijne wieg af, om zo te spreken, als een *eenig kind*, en een *Zoon*, grilziek, mal-opgevoed, vol kwaade kneepen; de meester van zijne meesters.

Een Ligtnis in zijne rijper jaaren, naauwlijks het uitwendig fatsoen in agt neemende; en de *Sexe* in 't algemeen veragtede, wegens de gebreken van bijzondere personen onder dezelve, die zig te goe-koop aan hem hebben overgeleverd.

Wat is zijn gedrag in uwe familie geweest, daar hij eene CLARISSA in het oog had (van den tijd af dat uw zotte Broeder genoodzaakt werd het leeven van zijne hand te ontvangen) dan *smaadheid* voor *smaadheid*? ——— Daar hij u door schrik, door list in zijne magt kreeg. Wat *beschaafdheid* kan van zulk een man verwacht worden?

Wel, maar wat in zulken toestand te doen? Wel, gij moet hem versmaaden: Gij moet hem haaten ——— zo gij kunt ——— en van hem weg-
loo-

loopen ——— Maar waar heen? Waar heen vrouwens, nu dat uw Broeder zotte aanslagen sineedt om u, gelijk het wel gebeuren kon, in nog erger staat te brengen?

Dog zo gij hem niet kunt versmaaden en haaten; indien gij 'er geen zin aan hebt om met hem te breeken; zo moet gij eenige nauwgezetheden laten vaaren: En indien gij het door dus te doen niet brengt tot de Plegtigheid, dan moet gij uzelve in de bescherminge stellen van de Ladys zijner familie.

Haare agtinge voor u is van zelve een waarborg voor zijne eere omtrent u, indien 'er eenige reden kon zijn om daaraan te twijffelen. En ten minsten behoort gij hem zijne aanbiedinge te erinneren, om eene van de Jufferen Montague tot uw gezelschap bij u te brengen in uw nieuw logement in de Stad, en om bij u te blijven, tot dat alles gelukkiglijk is afgedaen.

Dit, zult gij zeggen, zal zo goed zijn als zelve openlijk u voor de zijne te verklaaren. En laat dat zo zijn. Gij behoort nu nergens anders om te denken, dan om de zijne te worden. Overtuigt uws Broeders ontwerp u hiervan niet meer en meer?

Laat dan alle gedagten vaaren, mijne waardste Vriendin, op deeze hoopelooze Verzoeninge, welke u dus lang heeft doen in twijffel hangen. Gij bekennt in den Brief dien ik voor mij hebbe, dat hij eene zeer duidelijke aanbiedinge deed, schoon gij mij de woorden zelve niet opgeeft. En hij gaf zijne redenen, merke ik, bij zijnen wensch, dat gij dezelve mogt aanneemen: Het welk zeer

wei-

weinige van de droevige kwanten doen; welker drangreden gemeenlijk maar een compliment is aan onze Eigeliefde ——— *Dat wij hen moeten liefhebben*, hoe vermetel of onwaardig ook, *om dat zij ons liefhebben*.

Waare ik in *uwe plaatze*, en bezat ik *uwe* bekoorelijke kiesheid, dan zoude ik, misschien, doen gelijk gij doet. Buiten twijffel zoude ik verwagten, dat de man mij dringen zoude met eene eerbiedige vuurigheid; dat hij met standvastigheid zou sineeken, en dat alle zijne woorden en daaden zouden gerigt zijn tot het een voornaam doelpunt ——— Niettemin, zo ik hem verdagt van veinzerij of aarfelen, gegrond op zijn twijffel aangaende mijne Liefde, zoude ik of mij vernederen om zijn twijffel te verdrijven, of hem voor altoos den schop geeven.

En in dit laatste geval, zoude ik, uwe Anna Howe, mijn uiterste best doen, en of eene heimelijke schuilplaatze voor u vinden, of besluiten om met u in hetzelfde lot te deelen.

Welk een schobbejak, zig zo ligt te laaten vergenoegen met uw antwoord om het uit te stellen tot de overkoomst van uwen Neef Morden! Maar ik vreeze dat gij al te angstvallig waart: — Want belgde hij zig niet over dat uitstel?

Konden wij *zijn* verhaal van de zaak krijgen, ik verbeelde mij, mijne waarde, dat ik u al te kiesch, al te vies zou agten (a). Hadt gij gevat op

(a) De Leezer, die zijn verhaal gezien heeft, herwelk Juffer Howe nog niet kon gezien hebben, toen zij dus schreef, zal bemerken, dat het voor eene persoon van haare egte kiesheid

op zijne duidelijke verklaaringen, die gij zelve *erkent*, dan zou hij al zo zeer in *uwe* magt geweest zijn, als gij nu in de *zijne* schijnt te zijn — Men behoefde u niet te zeggen, dat de perfoon, welke tot zulken flap getroond wierd, als dien gij gedaen hebt, noodzaakelijk veel verdrietlijkheden ondergaen moet.

Dog ging het *mij* aan, een meid van moed, gelijk ik geagt worde, ik verzekere u, binnen een quartier uurs (allen tijd dien ik aan *pointille* in zulken geval als het uwe zou gunnen) zoude ik weeten wat hij in den zin had. Nademaal hij het of *wel* of *kwaalijk* moet meenen. Indien *kwaalijk*, hoe eer gij het dan weet, hoe beter. Indien *wel*, wier zedigheid kwelt hij dan dog, dan die van zijne eigene vrouw?

En mij dunkt, dat gij behoort te tragten om alle verbitterende verwijtingen te mijden, omtrent hetgeen gij gehoord hebt van zijne gebreklikheid in het zedelijke; bijzonderlijk daar gij zo gelukkig zijt, dat hij u geen gelegenheid gegeven heeft, om daarvan bij ondervindinge te spreken.

Ik staet toe, dat het een braaf gemoed eenig genoeg geeft, zig openlijk verklaard te hebben tegen de misdrijven van een slecht gemoed. Maar die bestraffinge, die ontijdig gegeven wordt, zal waarschijnlijk meer of verharden, of een huichelaar maaken, dan verbeteren.

Het staet mij egter wel aan, zo wel als u, dat hij niet zwaar tilt over uws Broeders *wijs* ontwerp

heid van geeft onmogelijk was anders te handelen, dan zij deed, omtrent een man, die met zo veel wreedheid, trotsheid, en list te werk ging.

werp. — Arme ziel! en moest Jonker Kootje Harlowe, met zijn half-vernuft, bestaen om aanslagen, en booze onderneemingen te smeeden, en egter op Lovelace schelden, om dezelve dingen? — Een vernuftige schurk verdient dat hij eens vooral worde opgehangen, (en zonder ceremoniën, zo het u belieft); maar eenhalf-vernuftige verdient dat men hem eerst de beenen breeke, en daarna ophange. Ik denke, dat Lovelace hem met weinige woorden naar het leeven heeft afge-maald (a).

Wees boos op mij, zo het u belieft; maar zo waar als gij leeft, nu dat armhartig schepzel, welken sommigen uwen Broeder noemen, vindt dat hij geslaagd heeft in u uit uws Vaders huis te doen vlieden, en dat hij niets te vreezen heeft dan dat gij uw goed in bezit moogt krijgen, en van hem onafhankelijk worden; denkt hij zig tot alles bekwaam te zijn, en dus is hij voorneemens om Lovelace met zijne eigene wapenen te bevegten.

Heugt u niet zijne albeschikkende zegepraal, zo als die u van uwe Moeij verteld, en daarop gezwerft wierd van die bitze Lijs Barnes, uit zijn eigen zotten mond gekoomen (b)?

Ik verwagte niets van uwen Brief aan uwe Moeij. Ik hoope, dat Lovelace den inhoud daarvan nooit zal té weeten koomen. In elk uwer brieven bespeure ik, dat hij het weinig verrouwen, dat gij in hem stelt, zo gevoelig opneemt, als hij durft. Ik zou 'er ook gevoelig over zijn, zo ik hem waare; en wist dat ik beter verdiende.

Heb

(a) Zie bl 329.

(b) Zie D. II. bl. 484, 491.

Heb geen zwaarigheid over kleederen, indien gij u in de bescherminge denkt te stellen van de *Lady*s zijner familie. Zij weeten hoe de zaaken staen tusschen u en uwe nabestaenden, en beminnen u niet een hair te minder wegens de wreedheid van het zot volk.

Ik weete dat gij de bezittinge van uw *Goed* niet wilt eischen. Maar geef hem regt om het voor u te eischen; en dat zal nog beter zijn.

Vaarwel, mijne waarde! Dat de Hemel u geleide en bestiere in alle uwe treeden, is de dagelijksche bede van

Uwe altoos-toegenegene en getrouwde

ANNA HOWE.

XLVII. BRIEF.

De Hr. BELFORD, aan ROBERT LOVELACE, Schildkn.

Vrijdag den 21 van April.

Gij, Lovelace, zijt lang de *Ontbaaler* geweest; ik de *Ontbaalde*. Nog hebbe ik mij eenige moeite gegeven om aanmerkingen te maaken, naar dat gij voortgingt, op uwe vindingen, en het einde waartoe dezelve strekten. Want ik geloofde, dat hoe gij u ook mogt houden, de weergadelooze volmaaktheden en fraaije hoedanigheden dee-

deezzer Lady altoos haare bescherminge en veiligheid zijn zouden. Maar nu dat ik vinde, dat het u zo verre gelukt is, dat gij haar hebt bewoogen om naar Stad te koomen, en haar logement te verkiezen in een huis, welks volk maar al te waarfchijnlijk alle eerelijke beweegingen zullen smooren en onderdrukken, welke in uw gemoed ten haaren voordeele mogen opkoomen; zo kan ik niet nalaa-ten te fchrijven: En dat openlijk en opzetlijk ten haaren behoeve.

Mijne beweegredenen hiertoe koomen niet voort uit deugd: Dog zo zij daaruit al *voortkwamen*, wat hoope konde ik hebben, om door redenen daarvan ontleend, eenige aandoeninge op u te maaken?

Nog zou zulk een man, als gij zijt, zig laaten affchrikken, zo ik u de wraak voor oogen hield, welke gij ten eenigen dage verwagten moogt, zo gij eene juffrouw van haar character, familie, en middelen mishandelt.

Nog zijn dankbaarheid en eere beweegredenen, om gemeld te worden ten voordeele van eene juffrouw, bij mannen, hoedanige wij zijn, welke alle diegeene onder de Sexe, als goeden buit aanmerken, die wij in onze magt kunnen krijgen. Want *onze eere*, en *eere* in de *algemeene betekenis* des woords, zijn twee onderscheidene zaaken.

Welke is dan mijne beweegreden? — Wat anders, dan de waare vriendschap, die ik u toedraage, Lovelace; welke mij doet pleiten voor *Uwe eigene zaak*, en voor de zaak *Uwer familie*, in het beweeren van het regt dat gij aan dit on-

onvergelijkelijk schepzel schuldig zijt; welke egter zo zeer verdient, dat van *baare zaak*, als voornaamlijk in aanmerkinge koomende, wierd gewag gemaakt?

De laatstemaal dat ik op M. Burg was, drong uw Edele Oom mij zo ernstig, dat ik mijn vermogen wilde gebruiken om u te overreeden om in den egt te treden, en gaf mij daarvoor zo veel redenen van familie, dat ik niet kon nalaaten mij hartlijk te verbinden om zijnen streng te trekken; en dat wel te meer, alzo ik wist, dat uwe eigene oogmerken ten aanzien van deeze schoone vrouw toen *baarer* waardig waaren. En hiervan verzekerde ik zijne Lordschap; die half voor u vreesde, wegens de slegte behandeling, die gij ontvingt van haare familie. Maar nu dat het geval veranderd is, moet ik u eens ernstig over de zaak onderhouden met andere bedenkingen.

Naar dat ik gehoord hebbe van de volmaakt-heden deezer Lady uit elks mond, zo wel als uit den uwen, en uit ieder Brief dien gij geschreeven hebt; waar zult gij dog eene andere zodanige vrouw vinden? En waarom zoudt gij haare deugd in verzoekingē brengen? — Waarom zoudt gij wenschen daarvan de proef te neemen, waaraan gij geen reden hebt van te twijffelen?

Waare ik in uwe plaatze, en in voornemen om te trouwen, en indien ik aan eene vrouw mijne voorkeuze gaf, gelijk ik weet dat gij aan deeze doet, boven alle vrouwen in de wereld, zoude ik schroomen verder beproevinge aan te wenden, wetende hergeen *wij* weeten van de Sexe, uit vreeze dat het mij gelukken mogt; en inzonder-

heid zo ik niet twijffelde, dat zo 'er eenige vrouw ter wereld zij, deeze het is, die van harten deugzaam is.

En ik moet u zeggen, Lovelace, dat in den toestand van deeze Lady, de proef geen reine proef is. Aangemerkt de diepzinnigheid van uw bedrog en looze vonden: Aangemerkt de gunstige gelegenheden, welke gij bij haar moet hebben, in weerwil van haar eigen hart; aller haarer Nabestaenden zotheden medewerkende, schoon buiten hun eigen weten, met uwe booze beraamende hersens: Aangemerkt hoe ontbloot van bescherminge zij is: Aangemerkt het huis, daar zij zijn zal, alwaar zij omringd zal zijn van uwe werktuigen; *schoonschijnende, wellevende, en aartige* schepzelen, die niet zo ligt te ontdekken zijn, als zij 'er zig op toeleggen om de ordentlijkheid waar te neemen, bijzonderlijk van eene jonge onervarene Lady, die geheel in de Stad onbedreeven is: Aangemerkt alle deeze dingen, zegge ik, wat glorijs, wat oorzaak van zegepraal zult gij hebben, zo zij overwonnen wierd? — Gij daarenboven, een man tot minneranken gebooren, vol van vindinge, onvertsaagd, die van geen wroeginge weet, die bekwaam zijt om met geduld te wagten op uwe gelegenheid; niet vervoerd, gelijk de meeste mannen, door buijen van geweldige drift, welke dikwijls een ontwerp in de geboorte smooren, en de flek die haare hoorns maar even uitstak haaren vrijer te gemoet, weder in haare schulp doen kruipen — Een man die op zijn woord of eed aan de Sexe gedaen niet past; de Lady angstvallig zig houdende bij *haar* woord,

on-

onbekwaam tot strecken en listige aanslagen; gereed derhalven om van anderen het best te gelooven — Het zou een wonderstuk zijn, indien zij het uithield tegen zulken verzoeker, zulke verzoekingen, en zulke strikken, als ik zie dat voor haar gespannen zullen worden. En behalven dit alles, zie ik niet, daar de mannen zo zwak zijn *zonder* sterk gedrongen worden, dat men zo veel behoort te verwagten van de vrouwen, dogteren van dezelve vaders en moeders, en van dezelve broofche stoffen zamengesteld (de Opvoedinge het eenig verschil zijnde) nog waar de zegepraal gelegen is in haar te onder te brengen.

Kunnen 'er wel geen andere Lovelaces zijn, vraagt gij, die aangelokt door haare schoonheid, haar kunnen tragten te winnen (a)?

Neen; daarkan, antwoorde ik, zulk een man niet meer zijn, lighaams gestalte, geest, middelen, en uw character, zo als ik het boven beschrijve, bijeen genomen zijnde. Indien gij u verbeeldet dat 'er een zodanig zijn kon, uw hoogmoed is zo groot, dat gij te slegter denkbeeld van uzelfven hebben zoudt.

Dog laate ik eens tasten op uwe overheerschende hartstogt, *wraakzugt*; want Liefde koomt daaraan maar in de tweede plaatze, gelijk ik u dikwijls gezegd hebbe, schoon het u wel dol op mij gemaakt heeft: Welke armhartige voorwenzels tot wraak zijn de zwaarigheden, die gij gehad hebt om haar uit den huize te krijgen; al eens toegestaen zijnde, dat zij gevaar geloopen had, waare zij gebleeven, om Solmes vrouw te worden?

B b 2

(a) Zie bl. 129, 130.

den? Indien dit meer dan voorwendzels zijn; waarom dankt gij dan niet diegeenen, welke, door haar te verdrukken, uwe hoope beantwoordden, en haar in uwe magt stieten? — Daarbenevens, zijn de voorwendzels, welke gij voor eene verder beproevinge inbrengt, niet op de ondankbaarste zo wel, als *tegenzeggelijkste* wijze, gegrond op de onderstelling van eenen misflag in haar, veroorzaakt door haare *gunst* te uwaards?

En laate ik, om uwe armhartige voorgeevingen van deezen aart ten eenenmaale over hoop te werpen, u eens vraagen — Zoude zij, naar uw gevoelen, zo ze *gewillig met u waare voortgegaen*, meer genade te wagten gehad hebben? — Om eene *matres* te worden, zoude het wel kunnen zijn: Maar zoudt gij om haar ter *vrouw*e te neemen wel halfzo veel zin in haar gehad hebben, als nu?

Heeft zij niet betoond, dat zelf de tergendste verzoeken niet magtig waaren haar te doen afwijken van haaren pligt jegens haare ouders, schoon een *aangebooren* pligt, en een pligt, gelijk ik zeggen mag, waarin oorspronglijk *de wil geen deel* heeft, om dat die *aangebooren* is? En is dit niet een keurelijk onderpand dat zij een nog hooger verpligtinge heiliglijk zal in agt neemen, welke zij zig voorstelt aan te gaen, als zij die aangaet, door *diere* geloften, en volkoomelijk als eene *vrijwillige*?

Dat zij u bemint, hoe boos gij ook zijt, en wreed als een panther, daaraan is geen reden om te twijffelen. Welk een vermogen, nogthans, heeft zij over zigzelve; dat zulk een scherpzigtig
vleijer

vleijer van zigzelven als gij, zomtijds daaraan bijkans twijffelt ! Schoon van den eenen kant vervolgd, zo als zij wierd, van haare eigene familie, en van den anderen kant aangelokt, door den luister van de uwe; van welke iedereen haar noodigt en vrijt om zig onder dezelve te begeeven.

Gij zult misschien denken, dat ik van mijn voorstel ben afgeweeken, en de *zaak der Lady* meer dan de *uwe* bepleite in het bovenstaende

—— Dog dat is zo niet. Al wat ik geschreeven hebbe, is meer ten *uwen* dan ten *baaren* voordeele; nademaal zij *u* kan gelukkig maaken; dog het is naast aan het onmogelijke, zou ik denken, zo zij haare kiesheid behoudt, dat gij het *haar* kunt maaken. Welke is dog de Liefde van eens Guiten Hart? Het kan de *bijzondere* eigendom van eene alleen niet worden. Dog ik behoeve mijne verdere redenen niet op te geeven. Gij zoudt opregt genoeg zijn, durve ik zeggen, om, des noods zijnde, mijn gevoelens te onderschrijven.

Ik pleite niet voor den Huwelijken-staat, om dat ik zelve daarin groot behaagen hebbe. Nog hebbe ik, tegenwoordig, gedagten om daarin te treden. Maar daar gij de laatste zijt van uwen naam; daar uw geslagt van aanzien en luister is in uw vaderland; en daar gijzelve denkt ten eenigen dage te zullen trouwen; is het wel mogelijk, moet ik u vraagen, dat gij ooit weder zulk eene gelegenheid kunt hebben, als gij nu hebt, zo gij deeze laat voorbij slippen? Eene vrouw, die in haar geslagt en goederen uwer eigene niet onwaardig is (schoon gij uit trotsheid van Adel en trotsheid van Hart, zo

gerceed zijt om veragtelijk te spreken van familien, welke u niet aanstaen); zo beroemd wegens Schoonheid; en tevens zo uitsteekende in voorzigtigheid, in *Geest* (zal ik zeggen, in plaatze van *verstand*) en in deugd?

Zo gij niet zulk eene laage en bekrompene ziel zijt, dat gij uwe eigene voldoeninge *enkel* stelt boven de nakoomelingschap, zo zult gij, die wenschen moest om op den duur kinderen te teelen, het niet uitstellen tot den gewoonen tijd der Guiten; dat is te zeggen, tot dat ziekten, of ouderdom, of beide, u aangrijpen; nademaal gij in zulken geval de vloeken van uw wettig nakrooft zoudt te wagten hebben, dewijl gij hun een weezen ten eenemaale elendig gegeven hadt: Een Weezen, hetwelk zij genoodzaakt zullen zijn op eene erger voorwaarde te bezitten, dan die *Boere-beleefdheid*, welke gij de *ergste* noemt (a), te weeten, op *genade van den Doctör*; terwijl uwe afkoomelingen ook (zo zij leeven zullen en tot voortteelen bekwaam zijn) een rampzalig Ras zullen voortteelen, hetwelk den vloek, of de *reden* tot denzelven, zal doen overerven tot op de laate nageslagten.

Hoe ondeugend de zedige wereld u en mij ook rekene, wij zijn, is te hoopen, nog allen prikkel der conscientie niet ontwassen. Schoon wij vinden, dat de Godsdienst tegen ons is, wij hebben nog niet bestaen eenen Godsdienst naar onze bedrijven geschikt te vormen. Wij versmaaden anderen, die zo doen. En wij weeten beter, dan dat wij zelf eens *twijffelaars* zouden zijn. Om kort te gaen, wij gelooven in eenen toekoomenden

a) Zie bl. 192.

den staat van Belooningen en Straffen. Maar terwijl wij nog zo jong en zo gezond zijn, hoopen wij wel tijd te hebben om ons te bekeeren. Dat is te zeggen, om ronduit te spreken. [En denk gij niet, Lovelace, dat ik te ernstig, ben: *Gij* zijt ook wel eens ernstig, schoon niet dikwijls] wij hoopen naar ons Zinlijk vermaak te leeven, zo lang wij in zinlijk vermaak kunnen smaak vinden, en hebben voor ons te hervormen, als wij niet langer kunnen zondigen.

En zal deeze verwonderenswaardige juffer moeten lijden, om haare edelmoedige poogingen in uwe Hervorminge ter hand te neemen; en om dat zij proeven vordert van de opregtheid uwer betuigingen, voor dat zij de uwe wil worden?

Om ten besluit te koomen, ik zou wel wenschen dat gij wel overdagt, wat gij staet te doen, voor dat gij een stap verder gaet op het pad, hetwelk gij u zelve hebt afgestoken te berreedn, en waarop gij gereed staet uwe voeten te zetten. Tot nogtoe is alles zo verre wel, dat zo de Lady uwe eere *wantrouwt*, zij geen *bewijzen* heeft. Wees dan jegens haar eereljk, volgens *baaren* zin van het woord. Niemand van uwe mergezellen, weet gij, zal bestaen te lachen over het geen *gij* doet. En zo zij het al *deden* (wanneer gij tradt in eenen staat, met welken van u, en van ons allen, zo zeer de spot gedreeven is), hebt gij nog een voordeel — Het is dit; Dat gij niet beschaamd kunt worden.

Tot den postdag uitgesteld hebbende om mijnen Brief te sluiten, vinde ik dat 'er een ten huize van mijnen neef Osgood gelaaten is, met adres om verder besteld te worden aan de Lady. De-

zelve wierd voor geen twee uren nog gebragt door eene *bijzondere* hand, en draagt het zegel van de Harlowes. Alzo hij derhalven wel van aan- gelegenheid zou kunnen zijn, vaardige ik dien nevens mijnen eigenen ter post, met mijnen knecht. (a).

Ik onderstelle, dat gij wel haast in de Stad zult zijn. Zonder de Lady, hoopè ik. Vaarwel.

Wees Eerelijk, en wees Gelukkig.

J. BELFORD.

Saterd. 22 April.

XLVIII. BRIEF.

Juffr. HERVEY *aan Juffr* CLARISSA HAR-
LOWE.

[*Ten antwoord op den XLV. Brief.*]

Waarde Nigt,

Het zou hard zijn niet een weinig regels te schrijven, daar ik 'er zo zeer toe gedrongen wor- de, aan eene die ik altoos lief had. Uwen voor- gaenden Brief hebbe ik wel ontvangen; dog had geen vrijheid om denzelven te beantwoorden. Ik brecke mijn woord met u nu te antwoorden.

Vreem-

(a) Deeze Brief was van Juffr Arabella Harlowe. Zie Pr. 51.

u. Vreemde berigten ontvangt men dagelijks van ons, zegepraalt, tart en hoont ons te aller uure ——— Moeten deeze berigten de zaak niet ver-
zwaaren? Gij kent de onhandelbaarheid van den man. Hij heeft meer liefde voor zijne eigene op-
vattinge en zinlijkheid, dan voor u ——— Schoon
zulk een schoon schepzel, als gij zijt! Ik waar-
schuwde u meermaalen: Geen jonge Lady wierd
ooit meer gewaarschuwd! ——— Dat Juffer Cla-
rissa Harlowe zulk een ding zou doen!

Gij mogt wel verscheenen zijn in de bijeen-
koomst uwer vrienden. Indien gij uwen afkeer
hadt *vastgebouden*, zoude men dien hebben inge-
volgd. Zo dra mij het geheim wierd toever-
trouwd, dat hun *oogmerk* was de zaak op te gee-
ven, gaf ik u daarvan eene leuze ——— eene dui-
stere misschien (a) ——— Maar wie zou gedacht heb-
ben ——— O Juffer! ——— Zulk eene *arglistige*
ontvlugtinge! ——— Zulk eene *looze* voorbereidinge!

Dog gij zoudt gaarn de zaaken willen ophel-
deren en zuiveren ——— *Wat* kunt gij ophel-
deren? Zijt gij niet voortgegaen? ——— En dat
wel met eenen Lovelace? ——— *Wat*, mijn
lief, woudt gij ophelderen?

Gij hadt niet *voorgenomen* om weg te gaen,
zegt gij. Waarom gingt gij dan bij hem, daar hij
een koets met zes paarden, ruiters, en alles in ge-
reedheid had? O, mijn lief, hoe brengt de eene
Lief de andere voort! ——— Zal het wel geloof
vinden? ——— Zo het geloofd *wierd*, wat vermo-
gen zal hij geagt worden over u gehad te hebben!

B b 5

(a) Zie D. II bl. 487. 488.

— Hij! — Wie? *Lovelace!* — De Snoodste der Lichtmiffen! — Over wie? — Eene *Clariffa!* — Was uwe Liefde tot zulken man magtiger dan uwe reden? Magtiger dan uw besluit? Wat agtinge zoude het geloof hiervan, zo het geloofd wierd, u aanbrengen? — Hoe zou het de zaak verbeteren? — Och! dat gij de volgende bijeenkoomst hadt afgewagt!

Ik zal u alles vertellen wat men had voorgenomen, zo gij het gedaen hadt.

Men was inderdaad wel van verbeeldinge, dat gij niet in staat zoudt geweest zijn, om uws Vaders smeekingen en bevelen te wederstaen. Hij had beslooten om geheel en al goedertieren te zijn, bijaldien gij hem niet op nieuw getergd hadt. *Ik beminne mijne Klaartje Harlowe*, zeide hij, maar een uur voor dat de doodlijke tijdinge hem gebragt wierd; *Ik beminne haar als mijn eigen leven; Ik wil wel voor haar knielen, zo niets anders helpen kan, om haar te overreeden dat ze mij te wille zij.*

Uw Vader en Moeder (het omgekeerde van hetgeen behoorde te geschieden!) zouden zig voor u vernederd hebben: En zo gij het hun hadt kunnen afslaen, en geweigerd de Huwelijks-voorwaarden te tekenen voor de bijeenkoomst, zouden zij voor u geweeken zijn, schoon met leedweezen.

Maar men maakte staat, dat gij, van natuure zo zoet, en zelf-verloochenend van inborst, als zij u dagten te zijn, hen *niet* weerstaen kondt hebben, niettegenslaende al uw mishagen in den eenen man, zonder eene grooter maate van stijfhoofdige hartstogt voor den anderen, dan gij iemand

van

van ons reden hadt gegeven om van u te verwagten.

Indien gij het gedaen *hadt*, zou de bijeenkomst des Woensdags zo zwaare beproevinge niet voor u geweest zijn. Gij zoudt aan alle uwe vergaderde vrienden zijn voorgesteld, met eene korte aanspraak slegts, „ Dat dit het jong mensch „ was, die tot voor korten tijd nog schuldloos, „ gaarn believend, inschikkelijk; nu reden had „ om zig te beroemen in eene zegepraal over den „ Wil van Vader, Moeder, Oomen, alle de toe- „ geevendste; over familie-belangen, familie-oog- „ merken; en haar eigen wil stelde boven dien „ van iedereen; en dat wel om een ras voorbij- „ gaende grooter behaagen in den uiterlijken *Per- „ soon* alleen; also de mannen ten aanzien van „ hunne *Zeden* niet in vergelijkinge kwamen. „

Dus ingevolgd, en misschien gezegend, van uwen Vader en Moeder, en de gevolgen van uwe ongehoorzaamheid op de plegtigste wijze van uwe onnavolgelijke Moeder zijnde afgebeden, zoude men uwe *edelmoedigheid* te hulp geroepen hebben, nademaal uwe *onderdanigheid* al te zwak een beweegmiddel gevonden wierd, en men zou u geboden hebben voor een half uur buiten te gaen om u nader te bedenken: Dan zouden de Huwelijks-voorwaarden u weder ter ondertekeninge zijn aangeboden van die geen, daar gij het minst tegen hadt; van uwe goede Norton misschien; terwijl zij misschien weder zou ondersteund worden van uwen Vader: En indien het hun wederom geweigerd wierd, zoudt gij weder binnen geleid zijn, om deeze uwe weigeringe te verklaren.

Ee-

Eenige bepaalde verbintenissen, die gij zelve hadt voorgeslagen, zoude men gevorderd hebben. Men zou u hebben toegelaaten om met mij, of met uwen Oom Antony naar huiste trekken (met *wie* van ons beide, was men nog niet overeengekomen, dewijl zij hoopten dat gij mogt overreed worden) om daar te blijven tot de overkoomst van uwen Neef Morden; of tot dat uw Vader u onder zijn gezigt kon verdraagen hebben; of verzekerd was, dat de oogmerken van Lovelace ten einde waaren.

Daar dit het oogmerk was, daar uw Vader zo gesteld was op uwe onderwerpinge, en zo zeer hoopte dat gij zoudt toegegeven hebben, dat gij u zoudt hebben laten overhaalen door eene zo minzaame en zo zagte handelwijze; geen wonder dan, dat *hij* in 't bijzonder als een zinneloos mensch wierd, toen hij hoorde van uwe vlugt — van uwe vlugt, zo *voorbedagtlijk beraamd*; — met uw middagmaal-houden in het Klimop-Zomerhuis, uwe Konstenaarijen om mij, en ons allen te verblinden! — olijk, olijk, jong schepzel!

Ik, voor mijn part, wilde het niet gelooven, toen het mij verteld wierd. Uw Oom Hervey wilde het niet gelooven. Wij verwagteden eer, wij vreesden eer, een nog wanhoopiger geval. Daar kon maar een wanhoopiger zijn; en ik maakte meer haast dat eerst naar de cascade geloopt wierd, dan naar de agterdeur in den tuin. — Uwe Moeder viel geheel in slaauwte, terwijl haar hart tusschen tweederlei vreeze van een gereeten wierd. — Uw Vader, arme man! uw Vader
was

was bijna een uur buiten zigzelve. — Welke vervloeking! — Welke verschrikkelijke vervloeking! — Tot deezen dag toe kan hij naauwlijks uwen naam verdraagen: Nogthans kan hij om niemand anders denken. Uwe verdiensten, mijn lief, verzwaaren maar uwe schuld. — De eene of andere nieuwe verzwaaringe koomt 'er genoegzaam elk uur bij. — Hoe kan 'er dog eenige gunst verwagt worden?

Ik ben 'er droevig om; maar ik vreeze, dat niets van 't geen gij vraagt, zal ingewilligd worden.

Waartoe spreekt gij, mijn lief, van u verdrietlijkheden te bespaaren, daar gij met een karel zijt voortgegaen? Welk een armhartige hoogmoed is het, ergens anders op te staen?

Ik durve mijne lippen niet openen ten uwen voordeele. Dat durft niemand. Uw Brief moet alleen voor u spreken. Dit is oorzaak dat ik denzelven naar Harlowe-Plaatz gezonden hebbe. Verwagt derhalven groote gestrengheid. Moogt gij in staat zijn het lot te draagen, dat gij getrokken hebt! O mijn lief! hoe ongelukkig hebt gij iedereen gemaakt! Kunt gij verwagten gelukkig te zijn? Uw Vader wenscht, dat gij nooit gebooren waart: Uwe arme Moeder — Maar waarom zoude ik u bedroeven? Daar is nu geen hulpe voor! — Gij moet inderdaad wel veranderd zijn, zo gij zelve niet zeer ongelukkig zijt onder de bedenkingen, welke uw bedagtzaame geest u moet doen te binnen koomen.

Gij moet het nu met uw lot stellen zo gij best kunt. Nog *niet* getrouwd, naar het schijnt!

Het

Het is in uwe magt, zegt gij, om alles te volbrengen wat gij op u neemen zult om te doen. Gij kunt uzelve wel bedriegen: Gij hoopt dat uw goede naam en de gunst van uwe vrienden kan weder gekreegen worden. Beide nooit, ja nooit, vermoede ik; zo ooit een van beide. Alle die op u gestoord zijn (en zo zijn alle die u lief hadden, en aan u vermaagschapt zijn) moesten *zamenspannen* om u te herstellen: Wanneer kunnen deeze van *een* gevoelen worden in een geval, dat zo baarblijkelijk onregtmatig is?

Het zou zeer finertelijk zijn, zegt gij, tot maatregels ter neer geworpen te worden, welke de wenschelijke Verzoeninge nog moeilijker zouden kunnen maaken. Is het *nu* een tijd voor u, mijn lief, om te vreezen voor *ter neergeworpen* te worden? *Tegenwoordig* kan 'er geen gedagte zijn, indien al ooit, op eene Verzoeninge. De *uitkoomst* van de ter nederwerpinge moet men eerst zien. Men kan niet weeten, of 'er nog wel geen doodslag mogt geschieden. Zal de man, bij wien gij zijt, wel gewillig van u willen scheiden? Zo *niet*, wat zou het gevolg kunnen zijn? Zo wel — Heere, zegen mij! wat zullen wij denken van zijne redenen daartoe? — Ik wil van deeze gedagte vlieden. Ik kenne uwe reinheid — Maar, mijn lief, zijt gij niet buiten alle bescherminge? — Zijt gij niet ongetrouwd? — Hebt gij niet (uw dagelijksch gebed vrugtloos maakende) u zelve in verzoeking geworpen? En is de man niet de ondeugendste der Guiten?

Gij hebt tot nog toe, zegt gij (en naar mij dunkt, mijn lief, op een trant die niet past bij uwe
be-

betuigde boetvaardigheid) *niet te berispen gebad op het gedrag van eenen man, van welken alles kwaads verwagt wierd*: Gelijk Cæsar tot den Roomschen Wichelaar, waarvan ik u eens hoorde vertellen, die hem vermaand had, *Wagt u voor de Iden van Maart: De Iden van Maart*, zeide Cæsar, den Wichelaar onder den hoop ziende, zo als hij staatlijk naar het Raadhuis ging, waarvan hij nooit leevendig te rug zou koomen, *De Iden van Maart zijn gekoomen. Maar zij zijn nog niet voorbij*, gaf de Wichelaar ten antwoord. Maak gij de toepassing, mijn lief: Ik wensche, dat gij deeze gedagte over zijn goed gedrag in staat moogt zijn te maaken tot het laast toe dat gij hem zult kennen! Dat hij zig beter tegen u gedraagen moge, dan hij ooit deed tegen eenige andere, welke hij in zijne magt had! Amen!

Geen antwoord, verzoeke ik u. Ik hoope dat uw besteller aan niemand zal vertellen, dat ik aan u geschreeven hebbe. En ik durve zeggen, dat gij mijn geschreevene niet zult toonen aan den Hr. Lovelace — Want ik hebbe met te minder agterhoudinge geschreeven, op uwe voorzigtigheid mij verlaatende.

Ik gedenke uwer in mijne gebeden.

Mijne Doortje weet niet, dat ik schrijve. Niemand weet het (a): Zelf niet mijn Hr. Hervey.

Doortje wilde al verscheidene maalen geschreeven hebben: Maar uwe misdaad heftiglijk ver-

(a) Niettegenstaende hergeen Juffr. Hervey hier zegt, zal men naderhand zien dat deeze haar onbermharuge Brief geschreeven wierd met heimelijke medestemminge van de overzoenbaare Arabella.

verdedigd hebbende, en met eene eenzijdigheid die ons alle ongerust maakte [Zulk een val als de uwe, mijn lief, moet alle ouders ongerust maken] zo is het haar verboden, op straffe van onze gunst voor altoos te verbeuren: En dit zo wel op verzoek van uwe familie, als op bevel van haaren Vader.

Het arm meisje, zal ik evenwel zeggen, schoon zijzelve niet weet dat ik het doe, laat geen uur voorbijgaen zonder voor u te bidden, gelijk ook

Uwe waarlijk bedrukte Moeij,

D. HERVEY,

Vrijdag den 21 April.

XLIX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE.

Nevens den voorgaenden.

Saterd. ogtend, den 22 van April.

Ik hebbe zo even den ingeslootenen van mijne Moeij Hervey ontvangen. Gelief het dog geheim te houden, mijne waarde, dat zij aan de ongelukkige sloof haare Nigt geschreeven heeft.

Ik mag wel naar London gaen, zie ik, of
waar

waar ik wil. Het kan niet scheelen wat 'er van mij worde.

Ik was te meer genegen om mijne reize derwaards uit te stellen, tot dat ik iets kwam te verneemen van Harlowe-Plaatze. Mij dagt, indien ik eenige aanmoediging kon ontvangen om op eene Verzoeninge te hoopen, dat ik deezen man wilde laten zien, dat hij niet verder eenige magt over mij zou hebben, zo al eenige, dan ik zelve zou goedvinden.

Dog ik vinde dat ik de *zijne* moet zijn, hetzij ik wil of niet; en misschien door nog grooter verdrietlijkheden, dan die groote, welke ik reeds ondergaen hebbe — En moet ik dus volstrektlijk eenen man worden toegeworpen, met welken ik in 't geheel niet wel voldaan ben!

Mijn Brief, ziet gij, is gezonden naar Harlowe-Plaatze. Mijn hart ijst, als ik bedenke hoe dezelve daar mogelijk zal ontvangen worden.

Een troost trekke ik nog uit het zenden van denzelven derwaards; Dat mijne Moeij door die mededeeling *zigzelve* zal zuiveren van de onderstelling van brieven gewisseld te hebben met het arm schepzel, welke zij alle hebben vastgesteld te verwerpen. Het is geen gering deel van mijn ongeluk, dat ik het vertrouwen verzwakt hebbe, hetwelk de eene waarde vriend op den anderen heeft, en gemaakt dat de een den anderen koel aanzie. Mijne arme Nigt Doorje, ziet gij, dat reden heeft om zig dieswegens te beklagen, zo wel als mijne Moeij. Juffer Howe, mijne waarde Juffer Howe, heeft maar al te veel gevoel van de uitwerkzelen mijner fout, als die mijnenhalven

meer woorden met haare Moeder gehad heeft, dan zij ooit had bij eenige andere gelegenheid. Nogthans moet ik den man, die mij tot al dit onheil gesleept heeft, worden toegeworpen! — Veel overlegs, veel schrooms had ik, *voor* het begaen van mijne fout, ondersteld zijnde dat ik daar aan schuldig *mogt* worden. Maar ik beschouwde dezelve niet in al haar afschuwelijk ligt.

En nu, te weeten te koomen, dat mijn Vader, een uur voor dat hij de tijdinge ontving van mijne onderstelde vlugt, bekende dat hij mij beminde als zijn eigen leeven: Dat hij geheel goedertieren zou geweest zijn: Dat hij zou — Och! mijne waarde, hoe teder, hoe grievend teder is dat nu in hem! Mijne Moeij behoefde niet bevreesd te zijn, dat het bekend zou worden, dat zij zulk een Brief als deezen aan mij gezonden heeft! — Een Vader te KNIELLEN voor zijn kind! Dat zou inderdaad niet te draagen geweest zijn! — Wat ik in zulken gevalle zou gedaen hebben, weete ik niet. De dood zou mij veel meer welkoom geweest zijn, — dan zulk een gezigt, bij zulk eene gelegenheid, ten behoeve van eenen man van welken ik zo veel afgrijzen hebbe! — Dog ik had verdiend vernietigd te worden, hadde ik mijnen Vader te vergeefs laten knielen.

Nogthans, waare het alleen maar te doen geweest om mijne *neiginge* en *voorkeuze van lichaams gestalte* op te offeren, minder dan KNIELLEN zou het wel geklaard hebben. Mijne *pligtaardigheid* zou mijne *neiginge* overwonnen hebben. Maar een afkeer — een zo zeer hartgron-

grondige afkeer! — De zegepraal van eenen wreeden en heerschezugtigen Broeder, die altoos zo onbetembaar was, gepaard met de smaadheden van eene nijdige Zuster, den wil van anderen naar den *bunnen* overhaalende, welke *mij* anders gunstig zouden geweest zijn: De Huwelijkspligten, zo volstrektelijk onschienbaar, zo plegtiglijk aan te gaen: De Huwelijks-gemeenschap [sta mij toe, mijne vriendin, om aan u te zeggen, aan hetwelk de kuischste, schoon met schroom, moet denken] zo zeer gemeenzaam: Ik zelve eene, die nooit eenigen pligt, veel min die door vrijwillige gelofte gestaafd werd, met onverschilligheid beschouwde; konde het wel met de eerlijkheid in mij bestaan hebben, dat ik mijne hand gegeven had aan eene haatelijke hand, en mijne toestemminge tot zulk eene meer dan tegenstrijdige, zulk eene *onvermengbaare* vereeniging, indien ik het zo mag noemen? — En dat wel voor het gantsche Leeven! — *Dagt* ik niet meer en dieper, dan de meeste jonge menschen denken; maakte ik geen werk van *overweegen*, van mijne gedagten over de dingen gaen te laten; dan zoude ik misschien minder onverzertelijk geweest zijn.

— *Fijnheid van oordeel* (mag ik bestaan het zo te noemen?) *Denken*, *Overweegen*, *Peinzen*, zijn geen zegeningen (ik hebbe dezelve zo danig niet gevonden) in die maate waarin ik dezelve bezitte. Ik wenschte wel, dat ik, in zommige zeer netelige gevallen, in staat geweest ware om te weten, wat *Onverschilligheid* was; zonder dat mij nogthans mijne *Onkunde* tot schuld kon worden toegerekend. Ach! — mijne waarde!

een fijner Gewaarwordinge, indien ik de mijne zodanig onderstellen mag, maakt iemand niet gelukkig!

Welk eene handelwijze hadden mijne vrienden voorgenomen met mij in te slaen! Dit, durve ik zeggen, was een weg, dien mijn Broeder had afgetekend. *Hij*, onderstelle ik, zou *mij* aan alle mijne bijeenvergaderde vrienden hebben voorgesteld, als de dogter die in staat was haaren eigenen wil te stellen boven den wil van hen allen. Het zoude eene zwaare beproevinge geweest zijn, buiten twiffel. Behaagde het, evenwel, den Hemel, dat ik die had afgewagt. — De uitslag mogt geweest zijn zo die wilde, behaagde het den Hemel, dat ik ze had afgewagt!

Daar zou wel doodslag geschieden kunnen, zegt mijne Moeij. Dit schijnt als of zij weet van Singletons roekeloozen aanslag. Zulk eene uitkoomst, gelijk zij het noemt, van deeze ongelukkige geschiedenis, verhoede de Hemel!

Zij vliedt eene gedagte, waarop ik nog *minder* kan staen blijven. — Eene *wreede* gedagte. — Dog zij heeft een heel sober gevoelen van de reinheid, over welke zij mij prijst, zo zij denkt dat ik, door GODS genade, niet boven alle verzoekingē ben van deeze Sexe. Schoon ik nooit een man zag, wiens *persoon* mij behaagen kon, voor deezen man; zijn gebreklijk karakter egter liet mij maar weinig verdienste in de Onverschilligheid, welke ik ten zijnen opzigte aannam. Maar nu ik hem *in een nader ligt* beschouwe, behaagt hij mij minder dan ooit. Onbeschaafd, wreed, trots! — Onwijs! — Een beuzelaar

met.

met zijn eigen geluk; de vernieler van het mijne!
 — Zijne laatste behandeling — *Daar mijn nood-
 lot te oogenschijnlijk in zijne magt was —*
Daar hij meester was van zijne eigene wenschen
 [schande is 't, dat men 't zegge] *zo hij wist wat*
bij wenschen moest. — Inderdaad, nooit behaagde
 hij mij zo min, dan nu. Op mijn woord, ik denke
 dat ik hem zou kunnen haaten (zo ik hem al niet
 reeds haate) eer dan eenigen man, van welken ik
 ooit taamelijk goede gedagten had — En daartoe
 hebbe ik goede reden: Om dat ik in mijne verwag-
 tingen van hem meer bedroogen ben; schoon deze-
 ve nooit zo hoog liepen, *dat ik mijne keuze op*
hem gesteld zoude hebben boven het Ongehuwd
Leeven, indien men mij dat had ingewilligd.
 Ja nog, indien ik met hem voor altoos te laten
 loopen, mij den weg ter Verzoeninge gemakkelijk
 kan maaken, en indien zij mij dit maar willen te
 kennen geeven, zullen zij zien, dat ik nooit de
 zijne worden zal: Want ik ben hoogmoedig genoeg
 om mijne ziel boven de zijne verheven te agten.

Gij zult zeggen, dat ik raaskalle: Daar mij
 verboden is aan mijne Moeij te schrijven, en mij
 geleerd wordt aan Verzoeninge te wanhoopen,
 moet ik U, mijne waarde, lastig vallen met mijne
 driftige verstoordheid. Welk eene zottin was ik,
 dat ik naar hem toe ging, nademaal ik het daar-
 door buiten mijne magt stelde om te koomen in de
 vergaderinge van mijne vrienden! — Alles
 zou nu, zo ik bij hen gekoomen ware, al voor-
 bij geweest zijn; en wie kan zeggen, wanneer
 mijne tegenwoordige onheilen zullen voorbij zijn?
 — Van beide karels verloft, ware ik nu

misschien ten huize van mijne Mocij Hervey, of van mijnen Oom Antonij geweest; verlangende naar de overkoomst van mijnen Neef Morden; die alles mogt vereffend hebben.

Mijn *oogmerk* was inderdaad wel, om het af te wagten; en zo ik dat gedaen had, wie weet naar wiens naam ik nu genoemd mogt zijn? Want hoe hadde ik een Vader, die zig vernederde, die zelf *knielde*, wederstaen kunnen, waare hij in staat geweest om zig bezadigd jegens mij te houden?

Nogthans zegt mijne Moeij, dat hij zou hebben toegegeven, zo *ik* het niet gedaen had. Misschien zoude hij door mijne ootmoedigheid zijn bewoogen, voor dat hij zulk eene *onbeboorelijke* vernederinge betoonen konde. Op die gesteldheid, met welke hij mij zou ontvangen hebben, had misschien ten mijnen voordeele kunnen gewerkt worden. En dat hij voorneemens was om *eindelijk* toe te geeven, hoe ontschuldigt dit mijne vrienden (ten minsten bij hen zelve) en hoe strekt het ter mijner veroordeeling! O waarom was de leuze mijner Moeije [ik erinnere mij nu dezelve] zo heel duister? — Nogthans was ik van voorneemen om na het Mondgesprek weer te rug gekeerd te zijn; en dan zoude zij misschien zig duidelijker verklaard hebben. — O deeze looze, deeze arglistige Lovelace! — Egter moet ik nogmaal zeggen, dat ik mijzelve meest behoore te beschuldigen met naar hem toegegaen te zijn.

Dog verre, verre moeten vrugtlooze beschuldigingen van mij verbannen zijn! Verre verbannen, *om dat* zij vrugtloos zijn! Laate ik mijzelve omwinden in den mantel van mijne eigene Opreghed,

heid, en mij troosten met mijn onschuldig oogmerk! Nademaal het nu te laat is om te rug te zien, laate ik alle mijne Kloekmoedigheid bijeen verzamelen, en die pijlen der gramme Voorzienigheid standvastig poogen af te wagten, welke zij mij niet wil toelaaten te ontwijken! Op dat ik, welke ook de beproevingen zijn mogen, die het mijn lot is te ondergaen, mij niet onwaardiglijk onder dezelve gedraagen moge; en 'er door verbeterd mag te voorschijn koomen!

Paar u met mij in deeze bede, mijne geliefde vriendin; om uwer eigener eere wille zo wel, als om onzer Liefde wille, paar u met mij in dezelve: Op dat eene afdwaalinge van mijnen kant, bij den bedilzugtigen, geen schaduw brenge over een vriendschap, die niets Ligtvaardigs in zig heeft; en welker grondslag is verbeteringe en vorderinge, zo wel in grooter als geringer pligten.

CL. HARLOWE.

L. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE.

Saterdag-namiddag, den 22 van April.

O mijne beste, mijne *eenige* vriendin! Nu is inderdaad mijn hart verbrijzeld! Het heeft een slag ontvangen, welken het nooit zal te boven koo-

C c 4

men.

men. Denk niet om briefwisseling te houden met eene rampzalige, die nu volstrektlijk vervloekt schijnt. Hoe kan het anders zijn, indien eens ouders vloek dat gewigt heeft, 't welk ik altoos aan denzelfen toeschreef, en ter bevestiginge van welk gewigt ik zo veele voorbeelden gehoord hebbe! — Ja, mijne waarde Juffer Howe, boven alle mijne verdrukkingen, hebbe ik nog te worstelen met de gevolgen van eens Vaders Vloek! Hoe zal ik deeze bedenkinge kunnen uitstaen! — Daar mijne voorgaende, en mijne tegenwoordige omstandigheden mijne bekommeringe zo zeer wettigen!

Ik hebbe eindelijk eenen Brief van mijne ontoegeevenlijke Zuster. Behaagde het den Hemel, dat ik haar daartoe niet getergd had door mijnen tweeden Brief aan mijne Moeij Hervey! Dezelve lag voor mij gereed, naar het schijnt. De donder sliep tot dat ik hem opwekte. Ik sluite den Brief zelve hierin. Uitschrijven kan ik hem niet. De gedagten daarvan zijn niet te verdraagen: Want [Hoe treft het mijne ziel daaraan te denken!] de Vloek strekt zig uit tot het leeven na dit leeven.

Ik legge in de diepte van naare mismoedigheid. Ik kan alleen herhaalen, schuw, vlied, wissel geen Brieven met eene zo vervloekte rampzalige, als

CLARISSA HARLOWE.

LI. BRIEF.

*Aan Juffer CLARISSA HARLOWE;**Om gelaaten te worden ten Huize van den Hr.
Osgood, nabij Sobo-square.**Vrijdag den 21 April.*

Men verwachtte wel, dat gij weder een Brief zoudt zenden aan mij, of aan mijne Moeij Hervey. De ingeslooten heeft voor u gereed gelegd op ordre. Gij zult van geen een eenigen antwoord krijgen, schrijf ook aan *wien* gij wilt, en zo *dikwijls* als gij wilt, en *wat* gij wilt.

Men is van voorneemen geweest om door wettig gezag u te rug te doen koomen, of u ergens heen te zenden, op dat de schande, welke gij ons allen hebt aangedaen, waarschijsnelijkt, na eenigen tijd, mogt vergeeten worden. Dog ik geloove dat dat voorneemen over is: Dus kunt gij veilig *zwerven* — Niemand zal het der moeite waardig agten zig omtrent u eenigzins te stooren. Egter heeft mijne Moeder verlof verkreegen om u uwe kleederen, van allerlei soort, te zenden: Dog uwe kleederen alleen maar. — Dit is een gunst, gelijk gij uit den inleggenden zien zult, die men niet *voorbad* u te bewijzen: En *nu* wordt ze u niet om *uwent* wil beweezen, maar om dat uwe Moeder niets onder haare oogen kan verdraagen

gen van hetgeen gij plegt te draagen. Lees den ingeslooten en beef.

ARABELLA HARLOWE.

*Aan de ondankbaarste en ongehoorzaamste aller
Dogteren.*

Harlowe-Plaatze, den 15 April.

Geweexze Zuster!

Want ik weet niet welken naam het u *vrijstaet*, of welken gij *verkieft* te draagen.

Gij hebt ons alle met uitzinnigheid vervuld. Mijn Vader viel, in de eerste ontroeringen van zijn ziel, toen hij uwe ondeugende, uwe schandelijke Wegloopinge gewaar wierd, op zijne knieën en sprak eenen vreezlijken Vloek tegen u uit. Beef op het melden daarvan! — Hij wenschte niet minder dan „ dat gij uwe straffe mogt krijgen, beide *hier* en *hiernamaals*, door middel „ van dien deugniet zelf, in welken gij verkoozen hebt zo ondeugend uw vertrouwen te stellen! „

Uwe kleederen zullen u niet gezonden worden. Gij schijnt, door het agterlaten van dezelve, gerust geweest te zijn van ze te zullen krijgen, als gij ze maar eischte. Maar misschien kondt gij ook nergens anders om denken, dan om maar bij uwen vent te koomen: — Nergens anders om, dan hoe gij aanvallige meid maar uit den huis mogt koomen! — Want alles schijnt vergeeten te zijn,

zijn, dan hetgeen uwe ondeugende vlugt kon voort helpen. — Egter oordeelde gij mis-

schien te regt, dat gij ontdekt zoudt zijn geworden, hadt gij uwe kleederen getragt mede te nemen. — Loos schepzel! niet *eenen* stap te

doen, waaruit wij eenige giffinge op u konden maaken! Loos om uw eigen bederf te veroorzaken, en de schande van de geheele familie!

Maar zet de deugniet u aan 't schrijven om uw goed, uit vreeze dat gij hem te veel zoudt kosten? — Dat is 't, vermoede ik.

Was 'er ooit een ligtvaardiger schepzel? — Dit nogthans is de beroemde, de berugte Clarissa — Clarissa, wat? *Harlowe*, buiten twijfel! — En Harlowe moet het zijn, tot onzer aller schande!

Uwe tekeningen, en uwe andere stukken zijn alle afgenomen; gelijk ook uw *portrait*, van leevens groote, in de smaak van Van Dijk geschilderd, 't welk in uw geweze zaal hing; Die zijn afgenomen, en op een hoop gegooid in uw kabinetje, hetwelk toegespijkerd zal worden, als of het geen gedeelte van het huis waare; om daar te zamen te vergaen: Want wie kan het gezigt daarvan verdraagen? Nogthans, hoe plegten zij aan ieder een vertoond te worden; de eerste, tot verheffing van het keurlijk werk van uwe tedere vinger-tjes; het laatste, om de gewaande deftigheid (def-tigheid die nu in 't slijk legt!) waarop men in uwe gestalte zwetste; en dit wel van die al te malle ouders, van welke gij weggelopen zijt met zo *veel* en ook tevens met zo *weinig* slimmigheid!

Mijn Broeder zweert, dat hij het op uwen
Ligt-

Ligtmis wreeken zal ——— Om den wil der *Familie* zweert hij dat ——— Niet om *uwentwil*! —
Want hij zal u behandelen, verklaart hij, als een
gemeene hoer, zo hij u ooit te zien kooft: En
hij twijfelt niet, of dit zal uw lot zijn.

Mijn Oom Harlowe verstoot u voor altoos.

Zo doet ook mijn Oom Antonij.

Zo doet ook mijne Moeij Hervey.

Zo doe *Ik*, snood onwaardig schepzel! de
schandvlek van eene braave familie, en de eigen-
dom van een eervergeeten Guit, gelijk gij u bui-
ten tegenspraak wel heeft zult vinden, zo gij het
niet reeds zijt.

Uwe Bocken, dewijl ze u niet geleerd heb-
ben, wat uwe Familie, uwe Sexe, en uwe Op-
voedinge betaamde, zullen u niet gezonden wor-
den. Nog ook uw Geld. Nog ook de Juweelen,
die zo onverdiend de uwe zijn geworden. Want
men wenscht dat gij als eene Bedelster langs de
straaten van London moogt gezien worden.

Zo dit alles hard is, zo leg uw hand op uw
hart, en vraag uzelve, Waarom gij het verdiend
hebt?

Elk Heer, die uwe trotsheid u met versmaa-
dinge leerde verwerpen (uitgenomen de Hr. Sol-
mes, die evenwel ook reden heeft om blijde te
zijn, dat hij u niet kreeg) juicht over uw schan-
delijk Wegloopen; en kan nu de reden begrijpen
waarom hij van u verworpen wierd.

Uwe braave Norton schaamt zig uwer, en
mengt haare traanen met die van uwe Moeder;
beide zig met spijt beklagende het deel dat zij aan

u

n gehad hebben, en in eene zo vrugtlooze opvoedinge.

Ieder een, kortom, schaamt zig uwer: Dog niemand meer dan

ARABELLA HARLOWE,

LII. BRIEF.

Juffer HOWE, aan Juffer CLARISSA HARLOWE.

Dingsdag, den 25 van April.

Wees getroost; wees niet verlagen; wees niet mismoedig, mijne waardste en bemindste vriendin. God Almagtig is regtvaardig en genadig, en geeft zijne toestemminge niet aan roekelooze en onmenselijke vloeken. Kunt gij denken, dat de Hemel zijn zegel hangen zal aan de gruwelijke driften zijner ontaarte Schepzelen? Indien dit zo waare, zouden Kwaadaartigheid, Nijd, en Wraakzugt zegepraalen; en de beste van het menschlijk geslacht, door de boosheid der ergsten bedorven, in beide werelden elendig zijn.

Deeze felle woede toont alleen van welken Geeft zij zijn, en hoe zeer hunne flordige Oogmerken hunne Ouderlijke Liefde te boven gaen. Het koomt alleen voort uit razernij, dat het hun

Mis-

Mislukt is — Mislukt met voorneemens, welke behoorden verijld te worden.

Indien gij deeze Vervloeking aanmerkt gelijke behoort aangemerkt te worden, zo moet en zal iemand van uwe godsvrucht eer deernis hebben met uwen *roekeloozen Vader*, en voor hem bidden, dan *zigzelve* bij deeze gelegenheid door schrik ontstellen. Niemand dan God kan eigenlijk vloeken. Ouders, of andere, wie ze zijn mogen, kunnen Hem alleen bidden om zijnen vloek. En zulke gebeden kunnen bij een regtvaardig en allervolmaaktst Weezen van geen gewigt zijn, welker beweegredenen onredelijk zijn, en waarin men zig een wreed einde voorstelt.

Heeft God ons niet geboden *te zegenen en niet te vloeken*? Bid dan, zegge ik nogmaal, voor uwen Vader, dat hem de Vloek niet treffe, welken hij over u heeft uitgesproken; nademaal hij, gelijk gij ziet, een regt Godlijk gebod verbroken heeft; terwijl gij, door dat ander gebod te gehoorzaamen, 't welk ons beveelt te *bidden voor die ons vloeken en vervolgen*, den Vloek in een Zegen zult verkeeren.

Mijne Moeder misprijst hen over deezen boozen Brief van uwe Zuster; en zij beklagt u; en begeerde, uit eigene beweeginge, dat ik voor deeze reize nog eens aan u schrijven zoude, om u te vertroosten: Want zij zegt, Het is jammer dat uw hart, herwelk zo edel was (en daar de bezeffinge van uw misflag, en het gewigt van eens Vaders vloek u zo zwaar drukken) geheel zou verbrijzeld worden.

Heere, zegen mij, hoe schrijft uwe Moeij!

— Kan men aan beide kanten gelijk en ongelijk hebben in tastbaare gevallen! — Dog zij *moet* ongelijk hebben, mijne waarde: Dat hebben zij alle gehad, zij mogen zig nu regtvaardigen zo zij willen. Zij kunnen zig alleen *bij* zigzelven regtvaardigen uit beginzelen van eigenliefde, vastlijk voorneemende om zigzelven *vrij te spreken*, niet ter dege te *onderzoeken*. Gaf uwe onvriendelijke Moeij, in allen den langwijligen loop van uwe onlusten met hen, u wel de minste hoope dat zij zouden toegeeven? — Haare duistere zegsworden erinnere ik mij nu, zo wel als gij. Maar waarom moest iets, dat goed was en eenige hoope gaf, slegts duisterlijk worden aangeroerd? — Hoe gemaklijk was het voor *haar* geweest, die u altoos voorgaf te beminnen; voor *haar*, die haare pen met zulk eene vloeiende losheid kan gebruiken ter uwer benadeeling; dat zij u een woord, een regel (in vertrouwen) verleend had, van hunne voorgewende veranderinge van maatregelen!

Maar reken hunne nakoomende voorwendzels niet, mijne waarde — Die alle dienen maar tot stilzwijgende bekentenissen van hunne snoode behandeling van u. Ik zal het schrijven van uwe Moeij wel geheim houden, wees daarvoor niet bekommerd. Ik wilde, om geen ding ter wereld, dat mijne Moeder haaren Brief zag.

Gij zult nu wel zien, dat 'er niets voor u overblijft, dan alle naauwgezetheid onder den voet te treden, en zo ras te trouwen, als gij maar gelegenheid hebt. Neem vast voor om zo te doen, mijne waarde.

Ik

Ik zal u eene beweegreden daartoe aan de hand geeven, betreffende mijzelve. Want dit hebbe ik vast beslooten; en daarop eene plechtige gelofte gedaen [O mijne vriendin, mijne hartgeliefde vriendin, word daarover niet kwaad op mij!] „Dat zo lang uw geluk twijffelagrig staet, ik „nooit zal denken om trouwen „ Om billijk te handelen bij den man, dien ik krijgen zal, hebbe ik deeze gelofte gedaen: Want moet ik niet e-lendig zijn, mijn lief, indien gij zo zijt? En welk eene onwaardige Vrouw moest ik zijn voor eenen man, die geen deel genoeg kan hebben in mijn hart, om zijne vriendlijkheid te doen op-weegen tegen eene droefheid, welke hij niet ver-oorzaakt heeft?

Ik zou Lovelace den verfocijlijken Brief van uwe Zuster toonen, zo het mij aanging. Ik fluite denzelven hier in. Hij zal in dit huis geen plaatze hebben. Dit zal hem van zelve doen koomen op het onderwerp, hetwelk gij nu meest in het oog behoort te hebben. Laat hem zien, wat gij al om zijnenhalven lijdt. Hij kan niet ondeugend bevonden worden jegens eene zo voortreffelijke per-foon. Ik zou nooit het gebruik van mijn verstand, of van mijne zinnen weder krijgen, zo deeze karel een schurk jegens u bevonden wierd! — Met ee-ne zo verhevene verdienste, zal die man mogelijk meer dan genoeg straffe voor u zijn over de fout, welke gij onwillens begaen hebt.

Ik zou niet gaarn hebben dat gij al te gerust zijt, dat hun aanslag om u te vatten over is. De woorden, welke in den Brief van die verfocijlij-ke Arabella te kennen geeven, dat dezelve over

is,

is, schijnen gerigt te zijn om u in slaap te wiegen. — Zij zegt alleen, te gelooven, dat het voorneemen over is. — En ik verneeme uit Juffer Lloyd nog niet, dat zij 'er zig tegen verklaard hebben. Dus zal het best zijn, als gij in London zijt, dat gij u verborgen houdt, en uit vreeze voor het ergst, alle brieven op eene *derde plaatze* laat besteld worden; want om de geheele wereld zou ik niet willen, dat gij onverhoeds in de handen vielt van zulke vlamspuwende en kwaadwillige geesten.

Ik zal mij wel vergenoegen met mijne brieven te adresseeren op *de eene of andere derde plaatze*; en dan zal ik bij mijne Moeder, of bij iemand anders, als het de gelegenheid vereischt, kunnen betuigen, *dat ik niet weete waar gij zijt*.

Daarenboven, zal deeze maatregel u minder bekommerd doen zijn voor de gevolgen van hunne gewelddaadigheid, zo zij besluiten mogten tot de onderneeminge om u in weerwil van Lovelace weg te voeren.

Ik verzoeke u uwe Brieven te rigten aan den Hr. Hickman, zelf uw Antwoord op deezen. Ik hebbe reden daarvoor. Daarenboven is mijne Moeder, niettegenstaende deeze bijzondere vergunninge, zeer slijf op haar verbod gezet. Zij hebben haar overreed, weete ik, om haar woord daaromtrent te geeven. — Wrevelige armhartige schepzels! Hoe haate ik in 't bijzonder uwen gekken Oom Antonij!

Ik zou niet gaarn hebben, dat gij uwe gedachten veel ophieldt omtrent den inhoud van uws

Zusters onbescheiden Brief; maar houd u met andere onderwerpen bezig — De onderwerpen die u voor de handen zijn. En laat mij weeten welken voortgang gij maakt met Lovelace, en wat hij zegt van deezen duivelschen Vloek. Zo verre moogt gij in dit haatelijk onderwerp treden. Ik verwagte, dat dit eene gevoegelijke aanleidinge zal geeven tot het voornaam stuk, dat tusschen u te verhandelen staet, zonder dat gij een middelaar van nooden hebt.

Koom, mijn lief, als de zaaken op het ergst zijn, ziet men dat zij beteren. Goed koomt dikwijls, wanneer men Kwaad verwagt. — Dog zo gij den moed opgeeft, kan 'er geen hoope van herstellinge zijn. — Laat niet toe, dat zij u in het graf brengen; want het is bij mij duide-lijk, dat dit nu het oogmerk is bij zeke volk.

Hoe armhartig, u uwe boeken, uwe juweelen, en uw geld te onthouden! Alzo geld alles is wat u tegenwoordig kan ontbreken, nademaal zij kunnen goetvinden uwe kleederen te zenden; zo zende ik met den bringer deezes vijftig guinies, elk in bijzondere papertjes bepakt in mijne *Norris Miscellanies* *. Ik belaste u, zo zeer als gij mij lief hebt, om dezelve niet weerom te zenden.

Ik hebbe meer ten uwen dienste. Dus zo uw logement of zijn gedrag u niet aanstaet, als gij in Stad gekoomen zijt, verlaat hetzelve en hem beide maar van stonden aan.

Ik zou u raaden, om zonder uitstel te schrijven aan den Hr. Morden. Zo hij voorheeft om naar Engeland te koomen, kan het zijne reize ver-

haal-

* Een Boek, zo genocmd.

haasten. En gij zult het heel wel kunnen redden, tot dat hij kan overkoomen. Maar zekerlijk zal Lovelace in zijne zinnen geslagen zijn, indien hij zig van zijn geluk niet verzekere door *uwe toestemminge*, voor dat hij die van den Hr. Morden nodig hebbe bij zijne overkoomst.

Nog eens, mijne waarde, mag ik u bidden, wees dog getroost. Gebruik met uwe gewoone voorzigtigheid de hachelijke omstandigheden, waarin gij u bevindt, en alles zal nog wel gelukkig afloopen. Onderstel dat gij *mij*, en ik *u* waarre [Dat *moogt* gij wel — want uw rampspoed is de mijne]; en dan zult gij die schemerlichten in eenen vollen dag stellen, welke u worden toegereikt van

Uwe altoos-toegenegene en getrouwe

ANNA HOWE.

Ik zende deezen schielijk voort met Robert. Ik zal verneemen naar de waarheid van hergeen uwe Moeij voorgeeft omtrent de veranderinge van maatregelen, welke zij zegt dat bij hen was voorgenomen, in gevalle gij niet waart weggegaen.

LIII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, aan *Juffer*
HOWE.

Woensdag-ogtend, den 26 van April.

Uw Brief, mijne beminde *Juffer* Howe, geeft mij grooten troost. Hoe aangenaam ondervinde ik de waarheid van des Wijzen mans aanmerkinge, *Een getrouw Vriend is eene medicijne des levens.*

Uw boode vindt mij gereed om zo naar London te vertrekken. De chaise staet voor de deur. Ik hebbe reeds afscheid genomen van de goede Weduw, die mij begunstigd heeft met het gezelschap van haare oudste Dogter, op verzoek van den Hr. Lovelace, terwijl hij te paard bij ons zal rijden. De jonge vrijster zal binnen twee of drie dagen te rug keeren, met de chaise, als die naar de Hofstede van Lord M. in Hertfordshire gebragt wordt.

Ik ontving Zondag dien vreezelijken Brief van mijne Zuster, wanneer de Hr. Lovelace uit was. Hij zag, toen hij t' huis kwam, mijne *uiterste benaaudheid en verslagenheid*; en hem werd gezegd *hoe veel erger ik geweest waare*: Want ik had meer dan eene bezwijminge gehad.

Ik

Ik denke dat deszelfs inhoud zo wel mijne herfens als mijn hart ontsteld heeft.

Hij was wel begeerig om dien te zien. Maar ik wilde dat niet toestaan, wegens de dreigementen die hij daarin tegen zigzelven zou gevonden hebben. Buiten *dat*, deed het uitwerkzel, 't welk dezelve op mij had, hem in vloeken en bedreigingen uitbersten. Ik was zo ongesteld, dat hij zelve mij raadde om mijn voorneemen uit te stellen, dat ik had van Maandag naar Stad te gaen.

Hij is ten uitersten oplettende en teder jegens mij. Alles wat gij ondersteldet dat op dezen heftigen Brief *zou* volgen, van zijnen kant, *is* daarop gevolgd. Hij heeft mij ten huwelijk verzocht op eene zo onbewimpelde en rondborstige wijze, dat het mij leed is, dat ik zo vrij en met zo veel wantrouwen van hem geschreeven hebbe. Mag ik u bidden, mijne waardste vriendin, houd alles bij u 't geen van mij gekoomen hem tot wanagtinge zou strekken.

Ik moet u te kennen geeven, dat zijn vriendlijk gedrag, en mijne flauw-moedigheid, medewerkende met uwen voorgaenden raad, en mijne ongelukkige omstandigheden, mij dienzelfen Zondag-avond *zijne verklaaringen onbewimpeld* deden *ontvangen*: En ik ben nu inderdaad meer in zijne magt dan ooit.

Hij dringt mij ieder uur [zo *noodloos* inderdaad, als *onvriendlijk*] om hem nieuwe blijken te geeven van mijne agtinge *voor* hem, en van mijn vertrouwen *in* hem. En dewijl ik zo verre gebracht ben dat ik hem *met woorden iets* hebbe *toegestaen*, zoude ik, zo hij onwaardig bevonden

worde, voorzeker groote reden hebben om deezē heftigen Brief te beschuldigen: Want ik hebbe in 't geheel geen besluit bij mij. Dus verstooten van alle mijne natuurelijke vrienden, op wier vernieuwde gunst ik nu geen hoope hebbe, en gij u alleen over mij ontfermende, die daarin nog te rug gehouden wordt, gelijk ik zeggen mag, ben ik gedwongen geweest mijn verlegen hart te wenden tot zuik eene bescherminge als ik vinden konde.

Alle mijn troost is, dat uw raad bij herhaalinge ten dienzelfen einde gegeven, in uwen vriendlijken Brief, dien ik voor mij hebbe, mijn doen billijkt. Ik vertrekke nu dieswegens te blijmoediger naar London: Want te vooren lag 'er een zwaar gewigt op mijn hart; en schoon ik best en veiligft dagt om te vertrekken, optzonk mij egter de moed, ik weete niet waarom, bij alles wat ik deed om mij daartoe gereed te maaken.

Ik hoope, dat 'er geen ongeluk onderweg zal gebeuren. — Ik hoope, dat deeze gewelddaadige geesten malkanderen niet ontmoeten zullen.

Iedereen wagt naar mij — — — Vergeef mij, mijne beste, mijne minzaamste vriendin, dat ik u uwen Norris te rug zende. Onder deeze uitzigten, die mij iets beters belooven, kan ik uwe gunst niet van doen hebben. Daarenboven, hebbe ik eenige hoope, dat zij mij met mijne klederen het geld nog zullen zenden, waarom ik schreef; schoon het mij in den Brief geweigerd worde. Zo zij het niet doen, en ik iets van nooden hebbe, kan ik maar mijne behoefte te kennen gee-

geeven aan eene zo bereidwillige vriendin. En ik hebbe beloofd, aan u alleen daaromtrent verpligtinge te willen hebben. Dog ik had liever, dunkt mij, dat gij *nog* zoudt kunnen zeggen, als het u wierd overgeflagen, dat niets van deeze natuure of verzogt of gedaen was. Ik zegge dit, geheel en al met uitzigt op mijne hoope in toekomstende om eens weder de gunst van uwe Moeder te herwinnen, op welker herwinninge, naast die van mijne eigene Vader en Moeder, ik meest gesteld ben.

Ik moet u nog iets te weeten doen, niettegenstaende mijne haast; en dat is, dat de Hr. Lovelace gisteren heeft aangeboden om of met mij naar het huis van Lord M. te trekken, of zijnen Kapellaan hier te ontbieden. Hij drong mij met zeer veel ernst, om deezen voorslag toe te stemmen; en scheen zelf eer te begeeren dat de Plegtigheid hier voltrokken wierd, dan te London: Want ik had hem gezegd, dat als wij daar waaren, het tijds genoeg was, om een stuk van zo veel gewigt en aangelegenheid in bedenkinge te nemen. Dog nu, op het ontvangen van uwen vriendlijken, uwen troostelijken Brief, dunkt mij, dat ik wel haast zou wenschen, dat het *in mijn vermogen* geweest waare zijn ernstig en aanhoudend verzoek in te willigen. Maar deeze vreezelijke Brief heeft *mijn geheel gestel van het stel gebragt*. Een *weinigje Pointille* is 'er zekerlijk ook noodig. Daar is geen Voorbereidinge gemaakt. Geen Voorwaarden ontworpen. Geen Verlofbrief in gereedheid. Zo ten uitersten Bedroefd: Om geen Pleizier denkende, zelf niet eens wen-

schende ——— O mijne waarde , wie kon dus denken om in eene zo plegtige Verbintenis te treden ! Wie , zo onbereid , kon dog schijnen zo gereed te zijn !

Indien ik mijzelve vleijen kon , dat mijne onverschilligheid omtrent alle de geneugten deezes leevens voortkwam uit *behoorelijke* beweegredenen , en niet eer uit het mislukken van mijne uitzigten en de vernederingen , welke mijn hoogmoed ondergaen heeft , hoe veel meer , naar mijne gedachten , zoude ik verkiezen om met mijn doodkleed te trouwen , dan met eenigen man op aarde !

Ik hebbe inderdaad tegenwoordig geen vermaak , dan in *uwe* vriendschap . Laat mij die behouden , bidde ik u . Indien mijn hart naderhand riize en voor meer vatbaar worde , moet het gebouwd zijn op dien grondslag .

Mijn moed ontzinkt mij weder , zo als ik stae te vertrekken . Verschoon in mij deeze diepe en zwaarmoedige neerslagtigheid , die mij zelf de *Hoop* beneemt , de hartsterkinge , welke het leeven bewaart voor stilstaen en vervuilen , en welke mij nog nooit onttrokken wierd dan binnen deeze agt en veertig uren .

Dog het is tijd om u te ontlasten .

Vaarwel , mijne bemindste en minzaamste vriendin . Bid voor uwe

CLARISSA.

LIV. BRIEF.

Juffer Howe, aan Juffer CLARISSA HAR-
LOWE.

Donderdag, den 27 van April.

Het is mij leed, dat gij mijn Norris te rug zendt. Maar ik moet u laten doen, zo het u belieft. Dat moet gij mij ook, op mijne beurt. Geen van ons beide moet misschien van de andere volstrektlijk verwagten hetgeen best is om te doen: En egter weeten weinige luiden, zo jong als wij zijn, *beter, wat dat best zij.* Ik kan mijzelve niet van u afscheiden; schoon ik eene dubbele blijk geeve van mijne grootsheid in mijzelve met u te paaren in deeze bijzondere stelling.

Ik ben van harten zeer verheugd, dat uwe uitzigten zo veel verbeterd zijn; en dat, gelijk ik hoopte, goed uit kwaad is voortgebragt. Wat voor een man moest hij geweest zijn, welke moesten dog zijne oogmerken zijn geweest, hadde hij zulken keer niet genomen, op eenen zo vuilen Brief, en op eene behandeling zo onnatuurelijk, waartoe hij zelve voornaamlijk gelegenheid gegeven had?

Gij weet best uwe beweegredenen om het nit te stellen: Maar ik wenschte wel, dat gij hem *kondt* gevat hebben op zo ernstige aanbiedin-

gen (a). Waarom moest gij hem niet hebben toegestaan, om Lord M.'s Kapellaan te ontbieden? Was *Pointille* alleen in den weg, en dat gij geen Verlot-brief hadt, en dat 'er geen behoorelijke Voorbereidinge gemaakt was, en diergelijke? uwe Dienaars, mijn lief. Daar hebt gij ceremonie gelijk op voor uwe ceremonie.

Laat dog, laat dog, mijne waarde vriendin, de melancholie u *niet weder* zo doen aarzelen, dat gij een doodkleed kiezen zoudt, daar de zaak, waarom gij wenscht, in uwe magt is; en daar, gelijk gij te vooren met regt gezegd hebt, men *niet sterven kan wanneer men wil*.

Dog het is eene vreemde verkeerdheid in de menschlijke natuure, dat wij datgeen veragten als het nabij ons is, waarom wij wenschen als het verre af is.

Gij hebt nu maar een doelwit in het oog te houden: Dat is het Huwelijk: Laat dat plegtig worden ingezegend. Laat het overige aan de Voorzienigheid over; en, om uwe eigene woorden in eenen voorgaenden Brief te gebruiken, volg gij werwaards die u leiden zal. Gij zult een mooi man hebben; een aartig man; een *verstandig* man zou hij zijn, waare hij niet trots op zijne begaafdheden, en wild en aan minnaarijen vast: Dog
ter-

(a) De Hr. Lovelace vertelt in zijnen volgende Brief aan zijnen Vriend, hoe ten uitersten ongesteld de Lady was; van slaauwten niet zo dra bekoomende of zij viel in nog eiger slaauwten, zo dat niemand anders dacht of zij zou sterven. Zij had Juffer Howe, zegt hij, niet te weeten gedaan, hoe *bijsler* ongesteld zij waare. Op bl. 434. betuigt zij aan Juffer Howe, dat haare beweegtedenen tot uitsel niet *enkel* in *ceremonien* bestonden.

terwijl de oogen van veelen onzer Sexe , met eene zo schoone gedaante, en eenen zo schitterenden geeft ingenomen, die trotsheid voeden, moet gij u vergenoegen met te wagten tot dat de grijze haren en de voorzigtigheid te gelijk op het toneel verschijnen. Gij zoudt immers in eenen man niet alles willen hebben.

Ik geloove dat de Hr. Hickman geen kromme paden bewandelt; maar hij stompvoet zeer onbehaagelijk op eenen regten weg: Nogthans zal de Hr. Hickman, schoon hij mijn oog geen *pleizier* geeft, nog mijn oor *vermaakt*, zo ik geloove voor het een niet *walgelijk*, nog voor het ander *aanstootelijk* zijn. Uw man, gelijk ik onlangs gezegd hebbe, zal de opmerkinge altijd leevendig houden; gij zult altoos wakker bij hem zijn, schoon misschien meer door vreeze dan door hoope: Terwijl de Hr. Hickman niets zal zeggen om iemand uit den slaap te houden, nog ook, door aanstootelijke avontuurtjes, iemand ongerust doen slaapen.

Ik geloove, dat ik nu weet, welken van beide de mannen eene zo voorzigtige persoon als gij, in den beginne, zou gekoozen hebben: nog twijffele ik, of gij kunt wel giffen, welken *ik* mijne keuze zou gegeven hebben, zo ik mogt. Maar hoe hoogmoedig wij ook zijn, de hoogmoedigste van ons allen kan *alleen* maar weigeren, en veele van ons neemen den half-waardigen maar aan, uit vreeze dat'er zig nog een onwaardiger zou opdoen.

Indien de mannen hunne matressen gekoozen hadden volgens de overeenkoomst van derzelver geesten met de hunne, schoon de Hr. Lovelace, door langheid van tijd, *mij te kras* mogt geweest zijn,

zijn, ik twijffele niet of ik zou hartzeer voor hartzeer betaald hebben, voor een half jaar ten minsten; terwijl gij, met mijnen loomen gaauwert, zo aangenaam, zo stil, zo natuurlijk, zoudt zijn voortgegleeden, als de agtereenvolgende faifoenen; en niet anders dan die veranderende, om nieuwe schoonheden en gerijflijkheden mede te brengen voor alle, die rondom u zijn.

Ik zou in deezen stijl zijn voortgegaen — Maar mijne Moeder kwam mij over het mat, met een stuursch gezigt. „Zij gaf mij nog verlof tot „deezen Brief alleen. „Zij was zo even gescheiden van uwen haatelijken Oom; en zij waaren weder drok in onderhandelinge geweest.

Zij heeft mij verdrietig gemaakt. Ik moet deezen heen leggen tot dat ik weder iets van u verneeme; als niet weetende waarheen ik hem zenden moet.

Wijs mij daartoe eene *Derde plaatze* aan, gelijk ik verzogt in mijnen voorgaenden.

Ik zeide aan mijne Moeder (toen zij het mij oversloeg) dat ik inderdaad met schrijven bezig was, en wel aan u: Maar het was alleen tot tijd-kortinge voor mijzelve; want ik betuigde, *niet te weten waar ik een Brief aan u moest zenden.*

Ik hoope dat uw naastvolgende mij berigt zal brengen van uwen Egt, schoon de naaste daaraan mij kennis stond te geeven, dat hij het ondankbaarst wangedrogt op aarde waare; gelijk hij zijn moet, indien hij niet de minzaamste Egtgenoot zij.

Mij-

Mijne Moeder, heeft mij verdrietig gemaakt. Dog dit, nu ik het eens overzie, hebbe ik te vooren al geschreeven. — Maar zij heeft *mij van het stel gebragt*, gelijk gij het noemt: Onder voorwendzel van Hickman te catechiseeren, verzekere ik u, om dat hij de hand leent aan onze onderstelde briefwisseling: En wel *gestrenglijk* ook te catechiseeren, op mijn woord! — Ik geloove, dat ik eene gluipende genegenheid voor den gluipenden knaap hebbe; want ik kan niet verdraagen, dat iemand, buiten mijzelve, hem als een gek zou behandelen.

Ik geloove, tusschen u en mij gezegd, dat de Lady zigzelve vergifte. Ik hoorde haar luid doorspreken. Zij verbeeldde zig mogelijk, dat mijn Vader weder in leeven gekoomen was. — Egter zou ik gedacht hebben, dat de zagtzinnigheid van den man haar wel eer van het tegendeel had kunnen overtuigen; want mijn Vader, schijnt het, wilde zo luid spreken als zij. Ik onderstelle eens (schoon maar weinige roeden van elkanderen) als of zij beide van den weg af geraakt waaren, en een half mijl van een zijnde elkanderen toeschreeuwden, om weder op den regten weg te koomen.

Ik weet wel dat gij mij beschuldigen zult over deeze stoutheid. — Maar ik zeide u immers al, dat ik verdrietig was: En zo ik ook niet een hoofd had, mogt men mijne afkoomst aan beide kanten in twijffel trekken.

Gij moet mij evenwel ook niet te gestreng bekijven, dewijl ik van u geleerd hebbe om mij niet te verdedigen als ik ongelijk hebbe: En ik be-

tekenne dat ik misdaen hebbe: En dat is genoeg: En gij zoudt in dit geval zo veel edelmoedigheid niet hebben, dan in alle andere, indien gij niet denkt dat het genoeg is.

Adieu, mijne waarde! Ik moet, ik wil u liefhebben; en wel eeuwig lief hebben! Dit ondertekent uwe

ANNA HOWE.

LV. BRIEF.

Van Juffer Howe. In den bovenstaenden ingesloten.

Donderdag, den 27 van April.

Ik hebbe 'er naar laten verneemen, gelijk ik u zeide te zullen doen, of uwe Nabestaenden weezenlijk (voor dat gij hen verliet) beslooten hadden tot die veranderinge van maatregelen, van welke uwe Moeij in haaren Brief gewag maakt; en door verscheidene brokken bij een te brengen, welker kundschap ik gehaald hebbe, van zommige uit mijne Moeder, door hergeen haar van uw Oom Antonij was medegedeeld; van zommige uit Juffer Lloyd, die het van uwe Zuster had; en van zommige door eenen anderen weg, dien ik u niet zal melden; hebbe ik reden om te denken, dat het navolgende de waare staat van het Geval is.

„ Dat

„ Dat 'er geen oogmerk was om van maatre-
 „ gelen te veranderen, tot op twee of drie dagen
 „ voor uw weggaen. In tegendeel, schoon uw
 „ Broeder en Zuster geen hoope hadden, om u
 „ ter begunstiging van Solmes over te haalen,
 „ hadden zij beslooten om nooit hunne vervolgin-
 „ gen te staaken, voor dat zij u gedreeven had-
 „ den tot het doen van eenigen stap, welke met
 „ behulp van *hunne goede diensten*, onverschoo-
 „ nelijk zou geoordeeld worden bij de half-wijze
 „ zielen, op welke zij te werken hadden.

„ Maar dat eindelijk uwe Moeder (der lijde-
 „ lijke rol, welke zij gespeeld had, moede gewor-
 „ den, en zig misschien daarover schaamende)
 „ goed vond aan Juffer Belle te verklaaren, dat
 „ zij had vastgesteld te zien of ze niet een einde
 „ kon maaken van de familie-rwisten, en 'er uwen
 „ Oom Harlowe toe kon krijgen, om haare poo-
 „ gingen te ondersteunen.

„ Dit maakte uwen Broeder en Zuster onge-
 „ rust; en daarop besloot men tot eene verande-
 „ ringe van maatregelen. Solmes aanbiedingen
 „ waaren evenwel te voordeelig om 'er van af te
 „ zien; en uws Vaders vernederinge stond nu hun-
 „ ne eenige toeverlaat te zijn, en (zo als *zij* van
 „ zig laten gaen) de beproevinge wat Die op u
 „ zou kunnen uitwerken, hunne laatste poogin-
 „ ge. „

En inderdaad, mijne waarde, dit moest hun
 wel gelukt hebben, denke ik waarlijk, met zoda-
 nig eene Dogter, als waarmede zij te doen had-
 den, kon maar die Vader, welke nooit, durve ik
 zeggen, van zijn leeven knielde, dan voor zijnen
 God,

God, zig zo verre vernederd hebben als uwe Moelj schijft dat hij zou hebben gedaen.

Maar wat zou dit dan gebaat hebben, mijne waarde? ——— Misschien zoudt gij *bij* den Hr. Lovelace *gegaen* zijn, in hoope om hem te vree-
de te stellen, en ongelukken voor te koomen; ondersteld zijnde dat zij u tijd gegeven hadden, en u niet aanstonds in den Egt gedrongen. Dog zo gij *niet* bij hem *gegaen* waart, ziet gij, dat hij beslooten had hun een bezoek te geeven, en wel met anderen vergezeld? En welk moest dan het gevolg geweest zijn?

Zo dat wij, over het geheel, niet weeren of de zaaken zijn mogelijk best zo als ze *zijn*, hoe onaangenaam dat *best* ook zijn moge.

Ik hoope dat uw bedagtzame en diepdenkende geest een goed gebruik van deeze lenze maaken zal. Wie zou niet met geduld zelf het grootste kwaad verdraagen, indien zij zigzelve overreedden kon, dat het dus goedertierenlijk geschikt was, om een *nog* grooter voor te koomen? — Inzonderheid, zo zij gerust kon gaen zitten, gelijk gij kunt, en haar eigen hart vrij spreken?

Laat mij toe hier nog verder eene aanmerkinge te maaken ——— Zien wij niet, uit den bovengestelden staat der zaake, wat te vooren had kunnen gedaen worden, van *de waardige persoon* in uwe familie, indien zij zig als *Moeder* betoond had, ten behoeve van een kind van zo veel verdienste, en hetwelk egter zo onderdrukt wierd?

Adieu, mijne waarde. Ik zal altoos de uwe zijn.

ANNA HOWE.

Clara

Clarissa bekijft, in haar Antwoord op den eerften van de twee voorgaende Brieven, haare vriendin, dat zij haaren raad, ten aanzien van haar gedrag jegens haare Moeder, zo weinig ingang bij zig gaf. Het zal niet ongevoegelijk zijn, hier de volgende uittrekkels van dat Antwoord in te lafſſchen; ſchoon een weinig voor den tijd.

Gij neemt, zegt zij, mijne waarde, uwen gewoonen, en altoos aangenaamen ſtjl aan, in hetgeen gij ſchrijft van de twee Heeren (a), en hoe ongevoegelijk eene keuze gij denkt dat zij gedaen hebben: De Hr. Hickman in zig tot u te voegen; de Hr. Lovelace tot mij. Dog ik helle over om te gelooven, dat met opzigt op geluk, hoe wel twee zagte inborſten met elkanderen mogten over eenſtemmen, twee driftige het droevig ſlegt zouden hebben, als beide te gelijk heftig en onverzettelijk zijnde. Gij mogt wel inderdaad den bal malkanderen hebben toegelagen, gelijk gij zegt (b). Maar de Hr. Hickman ſchijnt, door zijne zagte zeden, voor u gevormd te zijn, indien gij niet te verre met hem gaet. Indien gij dat doet, zou het eene gedweeheid in hem zijn dat te verdraagen, welke een man meer veragtelijk zou maaken, dan de Hr. Hickman ooit verdienen kan te worden. Nog is het eene ſchande voor eenen kloekmoedigen man zelf, die weet wat eene vrouw hem *naderband* ſtaet te belooven, dat hij *voorheen* zeer onderdaanig zij.

III. Deel

E e

Denkt

(a) Zie bl. 427, 428. en bl. 268 — 271

(b) Bl. 270.

Denkt gij dat het tot lof verstrekt van des Hren. Lovelaces character, dat hij aanstoot kan geeven en zig heftig aanstellen? — Brengt hij zig zelven niet, gelijk alle zodanige geesten doen moeten, onder de noodzaakelijkheid van zig te vernederen wegens zijne uitspoorigheden, hetwelk voor een trots hart veel verdrietlijker moet zijn, dan die toegeevendheid, welke de hoogmoedige zo gereed zijn voor eene zwakheid van geest te rekenen in zulken man als den Hr. Hickman?

Laate ik u zeggen, mijne waarde, dat de Hr. Hickman zodanig een is, die liever een affront *van* eene Lady, zou willen verdraagen, dan *haar* een aandoen. Hij zou liever hebben, durve ik zeggen, dat zij reden had om van *hem*, dan hij om van *haar* vergiffenis te verzoeken. Maar, mijne waarde, *gij hebt uwe eerste hartstogt overleefd*; en al ware de tweede man een engel geweest, hij zou voor u niet meer dan onverschillig geweest zijn.

Mijne beweegredenen tot uitsfel, *gaet zij voort*, bestonden niet *enkel in ceremonien*. Ik was weezenlijk zeer ongesteld. Ik konde mijn hoofd niet tillen. De inhoud van mijns Zusters Brieven had mijn hart doorwond. Inderdaad, mijne waarde, ik was *zeer* kwaalijk gesteld. En moest ik, daarenboven, zo gereed zijn met zijne aanbiedinge aan te neemen, als of ik bevreesd ware *dat hij dezelve nooit herbaalen zoude*?

Ik zie met groot leedweezen, dat uwe Mama nog al onbeweegelijk blijft aangekant tegen onze briefwisseling. Wat zal ik daaromtrent doen? — Het is mij tegen de borst daarmede voort te gaen,
of

of te wenschen dat gij mij begunstigt met uwe antwoorden. — Nogthans hebbe ik mijne zaaken zo aangelegd, dat ik geen vriend hebbe om mede te raadpleegen dan u. Het is genoeg om iemand waarlijk te doen wenschen om aan deezen man getrouwd te zijn, schoon een man vol feilen; alzò hij braave Nabestaenden heeft van mijne eigene Sexe; en ik zou dan eenige vrienden hebben, hoopè ik: — En *eenige* hebbende, zoude ik *meer* kunnen krijgen — Want gelijk geld gezegd wordt meer geld aan te brengen, zo brengt ook de medestand van perfoonen van agtinge meer vrienden aan! Terwijl de verlaatenè geheel *moet* verlaaten zijn. — Het stoot mij tegen het hart u te verzoeken om uwe briefwisseling met mij te staaken; en egter strijdt het tegen mijne consciëntie dezelve tegen het ouderlijk verbod voort te zetten. Dog ik durve alle de redenen daartegen niet gebruiken, die ik zou kunnen gebruiken — En waarom? — Uit vreeze dat ik u overtuigen zoude; en gij mij zoudt laten drijven, gelijk de rest van mijne vrienden gedaen hebben. Ik laate derhalven de beslissinge van dit stuk aan u over. — Dezelve is mij, vinde ik, niet wel betrouwd. Dog laat alle schuld op *mij* koomen, en alle straffe, zo het strafbaar zij! — En het moet zekerlijk zo zijn, daar het de oorzaak kan zijn van die overleevendige zegswoorden, waarmede gij uwen Brief sluit dien ik voor mij hebbe, en waarop ik geen verdere aanmerkingen zal maaken, om dat gij mij zulks verbiedt.

E e :

Op

Op den tweeden Brief, zegt zij, onder andere dingen,

Zo dat gij schijnt te denken, mijne waarde, dat 'er iets *noodlottigs* in mijnen misflag was. De hartvriendin, de bedagtzaame hartvriendin, bespeurt men in de aanmerkinge, welke gij bij deeze gelegenheid maakt. Nogthans nademaal de zaken zo gebeurd zijn als ze zijn, gawe de Hemel dat ik hooren mogt, dat alle de wereld mijnen Vader, of ten minsten mijne Moeder vrijsprak! welker character, voor dat deeze familie twisten uitbersteden, het voorwerp van ieders hoogagtinge was. Laat dog niemand uit uwen mond voortzeggen, dat zij, door een tijdig gebruik van haare fraaije bekwaamheden, haar ongelukkig kind zou hebben kunnen behouden. Gelief gij aan te merken, dat zij *op baaren tijd*, toen zij het goed vond, en zag dat 'er waarschijnlijk geen einde koomen zoude van mijns Broeders vervolgingen, besloot om zig te doen gelden. Maar de albeschikkende Dogter gooide, *door de noodlottige bijeenkoomst*, alles voorbaarig in de war, en verijdelde haare toegeevende oogmerken. O mijne liefde, door eene diere ondervindinge, ben ik nu regt overtuigd, dat terwijl kinders zo gelukkig zijn, dat zij ouders of voogden hebben, welke zij *kunnen* raadpleegen, zij zig niet behooren te vermeeten (zelf niet met de beste en zuiverste oogmerken) om, in gevallen van belang, hunne eigene begrippen te volgen.

Een straal van hoope op eene toekomende Verzoeninge schiet in mijnen geest, uit het oogmerk,

't welk gij vertelt dat mijne Moeder had, om zig ten mijnen voordeele te doen gelden, waare ik niet weggegaen. En mijne hoope is te sterker, voor zo verre dit berigt mij aanwijst, dat het *vermogen van mijnen Oom Harlowe* waarfschijnlijk, naar mijns Moeders gevoelen, van gewigt zou zijn, zo ik hem op mijne zijde krijgen konde. Het zal mij, misschien, betaamen, mij tot dien waarden Oom te wenden, zo 'er zig eene bekwaame gelegenheid opdoe.

LVI. BRIEF.

*De Hr. LOVELACE, aan JAN BELFORD,
Schildkn.*

Maandag, den 24 van April.

Het Noodlot weeft eene misselijke web voor uwen vriend; en ik zie niet of ik zal onvermijdelijk in de boeijens geraaken.

Ik ben hier bezig geweest, met graaven, graaven, graaven, als een loos ondermijner, op den eenen tijd, en met mijne netten te spreiden, als een listig vogelaar op den anderen, en boogende op mijne konstenaarijen om dit weergadeloos schepzel volstrektelijk in mijne magt te krijgen. Alles liep mij mede. Haar Broeder en Oomen waaren maar mijne pioniers: Haar Vader stormde naar dat ik hem stierde om storm te loopen. Juffr. Howe wierd bewerkt door de springveeren, welke ik aan den

gang bragt: Haare Dogter maakte beweegingen ten mijnen voordeele, en verbeeldde zig egter vlak tegen mij te zijn: En het lief schepzel zelve was reeds met haaren stijven nek in mijn strik geloopt, en wist niet dat zij gevangen was; want ik had mijne snoeren nog niet digt om haar toegetrokken — En juist zo als dit voltooid was, zoudt gij het wel gelooven, dat ik mijn eigen vijand en haar vriend zou worden? — Dat ik zo ten eenenmaale van alle mijne gekoesterde voorneemens zou worden afgebragt, dat ik vloeg om haar te trouwen voor dat ik naar stad ging, op dat het buiten mijne magt gesteld wierd om dezelve te hervatten?

Als gij dit te weeten kooft, zult gij dan niet denken, dat mijn booze geest mij een poets speelt, en het in zijn kop gekreegen heeft om mij in den onverbreekelijken band te dringen, op dat hij te meer van mij moge verzekerd zijn (wegens de zamengevlogten overtredingen, waartoe hij mij zekerlijk zal aanprikken, als ik gehuwd ben) dan hij misschien dacht dat hij zijn kon wegens de enkelvoudige zonden, waarin ik mijzelven zo lang al hebbe toegegeven, dat zij eene verschooning van hebbelijkheid schijnen voor zig te hebben?

Gij zult nog te meer verzet staen, als ik u zegge dat 'er eene zamenzweeringe schijnt gesmeed te zijn tusschen de booze en goede geesten; want hier heeft de haare haar in een uur, en door een averegts-loopend toeval, bewoogen om te *erkennen*, hetwelk het bekoorelijk schepzel nog nooit voorheen erkende, dat ze mij boven anderen gunst toedraagt. Zij belijdt zelf haar oogmerk te zijn, om

om de mijne te worden: — De mijne, zonder voorwaarden van hervorminge. — Zij laat mij toe om tot haar van Liefde te spreken: Van de onherroepelijke Plegtigheid: Egter, nog iets ongemeens! stelt zij die Plegtigheid uit; verkiest om naar London te vertrekken; en zelf om in de Stad ten huize te gaen van de Weduw.

Wel, hoe kooft dit alles dog; dunkt mij, dat gij vraagt? — Gij, Lovelace, doet in wonderen; nogthans legt gij u niet toe op het *Merveilleuse* — Hoe kwam dit alles dog?

Ik zal het u zeggen — Ik was *in gevaar van mijne Bekoorster voor eeuwig te verliezen*.

— Zij steeg om hoog met haare vlugt naar haar natuurelijk verblijf de Wolken. Zij was boven de aarde al verheven door toedoen, zelf, van de *Aardelingen*: En iets buitengemeens moest 'er gedaen worden om haar bij ons Ondermaansche Schepzels te houden. En wat kan zo kragtdaadiglijk, als de streelende stem der Liefde, en de aantrekkelijke aanbiedinge des Huwelijks van een man welken zij niet haat, de aandacht van het maagdelijk hart vasthegten, 't welk van onzekerheid gepijnigd wierd; en die te vooren, de betwistelijke vraag niet dulden konde.

Dusdanig was, in 't kort, het geval — Terwijl zij weigerde eenigerhande verpligtinge aan mij te hebben, mij trotslig afweerende, op hoop dat de overkoomft van haaren Neef Morden, haar wel haast in eene volkoomen onbepaalde onafhangelijkheid van mij zou vestigen; ook misnoegd op haaren aanbidders, om dat hij zelve den teugel van zijne eigene hartstogten houdt, in plaat-

ze van dezelve aan haar bewind over te geeven

——— Schrijft zij eenen Brief, waarin zij aanhoudt om Antwoord op eenen Brief voorheen gezonden, om haare kleederen, haare juweelen, en eenig goud, welke zij agtergelaaten had; welk alles diende om haar hoogmoed voor verpligtinge te bewaaren, en de onafhangelijheid te bevorderen op welke haar hart gesteld was. En wat volgde 'er, dan een schamper antwoord, nog meer vlootende wegens de bekendmaakinge van eens Vaders Vloek over eene Dogter, die alleen zegeningen verdiende? ——— Vervloekt zij des Vloekers hart, en dubbel vervloekt dat van de overbrieffter, de spijtige, de nijdige Arabella!

Ik was afwezig toen het kwam; bij mijne terug koomst, vond ik haar uit slaauwten bekoomende, om weder in nog zwaarder slaauwten te vallen; en niemand dagt anders of zij zou sterven; wel een half-dozijn booden 'er op uitgezonden zijnde om mij op te spooren. En verwonder u niet, dat zij dus aangedaen was; zij, wier dogterlijke pligtmaticheid haar een schroomelijk geloof deed slaen aan eens Vaders vloeken; en daar de vloek van deezen norfen dwingeland zig uitstrekt (om haare eigene woorden te gebruiken, toen zij spreken konde) *tot beide werelden* ——— O dat die, op het oogenblik dat hij wierd uitgesproken, veranderd ware in eene doodlijke worg, en in zijne keel blijvende steeken, den ouden verwenscher had doen smooren, als ter waarschuwinge voor alle zulke onnatuurelijke Vaders!

Welk een wangedrogt ware ik geweest, had ik niet getragt haar te rug te brengen, door alle
de

de liefkoozingen, door alle de geloften, door alle de aanbiedingen, welke ik haar doen konde?

Ik *bragt* haar te rug. Meer dan een Vader was ik haar; want ik hebbe haar een leeven gegeven, hetwelk haar onnatuurlijke Vader haar bijkans zou benomen hebben: Zal ik de vrugten van mijne eigene weldaadigheid niet koesteren? Ik was ernstig in mijne geloften om haar te trouwen; en mijne vuurigheid om op den tegenwoordigen tijd te dringen, was eene weezenlijke vuurigheid. Maar de uiterste neerslagtigheid, vermengd met eene kiesheid, welke ik niet twijffele of zal tot in de oogenblikken des doods van haar bewaard worden, was oorzaak dat zij mij afzette ten aanzien van den *Tijd*, schoon niet van de *Plegtigheid*; want zij heeft mij gezegd, dat zij nu geheel in mijne bescherminge moet zijn [*van alle andere verlaten zijnde!*] — Nog al, gelijk gij ziet, is uw vriend haare gunst meer verschuldigd aan haare wreede nabestaenden, dan aan haarzelve.

Zij heeft aan Juffer Howe een berigt geschreeven van hunne barbaarsheid; maar *heeft haar niet laten weten, hoe bijster ongesteld zij was.*

Flaauw, zeer flaauw blijft zij nog; egter vreezende voor haars dommen Broeders onderneeminge, wilde zij wel gaarn in London zijn: Daar zij, waare *dit* toeval niet gekoomen, en hadde ik (zoudt gij dit wel geloofd hebben?) *haar niet overreed*, om dat ik haar zo heel ongesteld zag, deezen avond al geweest zou zijn; en wij zullen metterdaad Woensdag-ogtend de reize aanneemen, zo zij niet erger worde.

En nu hebbe ik nog een weinig woorden

met u te wisselen, wegens uwe hevige predikatie van voorleeden Saterdag.

Gij zijt bedugt, dat de Lady nu waarlijk in gevaar is; en het is een wonderwerk, zegt gij mij, indien zij zulk een verzoeker wederstaet: „ Weetende, zegt gij, hetgeen wij weten van „ de Sexe, zoudt gij vreezen, waart gij mij, om „ eene verdere beproevinge te doen, op dat het „ u niet gelukken mogt. „ En op eene andere plaatze vertelt gij mij, „ Dat gij niet voor den „ Egten-staat pleit uit eenige genegenheid, die gij „ daarvoor hebt. „

Welk een voorspraak zijt gij voor het huwelijk! ——— Gij waart altoos een ongelukkige kwant in 't redeneeren. Kunnen de gemeene praatjes, waarmede uw Brief is opgevuld, ten voordeele van het huwelijk, ook aan tegen de kragt van hetgeen daartegen door mij is overgeschreeven?

Gij neemt veel moeite om mij te overtuigen, en dat wel wegens de verlegenheid, waarin de Lady gebragt is (voornaamlijk door de vervolgingen en onverzoenbaarheid van haare vrienden, hoope ik dat gij zult bekennen, en niet door mij, tot nog toe) dat de voorgenomene proef geen reïne proef zal zijn. Maar laate ik u eens vraagen, Is Wederwaardigheid niet de toetse der Deugd? En zoudt gij niet willen hebben, dat ik dit bekoorlijk Schepzel waardeere op de *proef* van haare verdiensten? ——— Is mijn oogmerk niet haar te vergelden met haar te trouwen, zo zij die *proef* doorstaet?

Maar waarom herhaale ik hetgeen ik te voren

ren al gezegd hebbe? — Zie te rug, gij uitstekende redentwister, zie te rug op mijnen langen Brief van den 13^{den} (a); en gij zult daar ieder lettergreep van hetgeen gij geschreeven hebt, of beantwoord of verzwakt vinden.

Dog ik ben niet boos op u, Jan. Ik houde wel van tegenspraak. Gelijk goud door het vuur, en de deugd door verzoeking beproefd wordt; zo wordt egte schranderheid door tegenspraak. Hebbe ik, voor dat gij als een voorspraak voor mijne schoone opkwamt, u niet dikwijls ingevoerd, als tegenwerpingen maakende tegen mijne handelingen, om geen andere reden dan om mij zelve te verheffen, door te bewijzen dat gij maar een man van stroom waart? Gelijk Homerus veele van zijne Krijgsmannen verwekt, en hun verschrikkelijke naamen geeft, alleen om hen door zijne helden den kop te laten klooven.

Hoe het zij, neem deezen eenen raad van mij aan — Wees altoos wel verzekerd van gelijk te hebben, zo dikwijls gij u vermeent te gaen zitten om uwen baas te bestraffen.

En nog eenen anderen, zo gij wilt — Onderneem nooit om de kragt te verzwakken, welke cene deugdzaame opvoedinge behoort te hebben op de Sexe, door te tragten om verschooningen te vinden voor haare broosheid, uit de broosheid van de onze. Want zijn wij geen duivels voor malkanderen? Zij verzoeken ons; Wij verzoeken haar. Om dat wij *mannen* de verzoeking niet wederstaen kunnen, is dat eene reden dat de *vrouwen* ze niet behoorden te wederstaen, daar

(a) Zie Br. XIV. bl. 123. — 139.

daar haare geheele opvoedinge beftaet in haar te vermaanen en te waarschuwen tegen onze aanflagen? Geeven haare Grootmoeders haar niet eenen gemaklijken regel? — De Mannen moeten vraagen — Vrouwen moeten weigeren.

Dog om tot mijn voornaam onderwerp weder te keeren; laate ik aanmerken, dat, mijne toekomstende befluiten mogen zijn zo als zij willen ten aanzien van deeze Lady, de inhoud van den heftigen Brief, dien zij ontvangen heeft, mij wel eene maand ten minften met haar heeft vooruit gezet. Ik kan nu, gelijk ik even te kennen gaf, van Liefde en Trouwen praaten, zonder tegenspraak of bedwang; haare Bevelen zijn mijn schrik niet meer.

Op deezen zoeten gemeenzaamen trant zullen wij te zamen de reize naar London aanneemen. Vr. Sorlings oudste Dogter zal, op mijn voorstel, haar op de chaise vergezellen; terwijl ik bij manier van lijfwagt te paard rijde: Want zij is ten uiterften bedugt voor Singletons aanflag; en heeft mij doen beloooven om geheel langmoedig te zijn, indien 'er iets onderweg gebeuren mogt. Dog ik ben wel verzekerd, dat 'er niets zal voorvallen: Want uit eenen Brief, welken ik nu zo even van Joseph ontvangen hebbe, verftae ik, dat Jakob Harlowe zijn dom ontwerp reeds heeft aan een kant gelegd: En dit wel op de ernstige begeerte van alle zijne vrienden, aan welken hij hetzelfde had medegedeeld; die voor de gevolgen vreesden, welke hetzelfde mogt medebrengen. Dog het is evenwel bij *mij* niet over; schoon ik tegenwoordig
nog

nog niet vastgesteld hebbe, welk gebruik ik daar van maaken moge.

Mijne Beminde zegt mij, dat alle haare kleederen haar zullen gezonden worden: Zij hoopt ook haare juweelen, en eenig goud, hetwelk zij agterliet. Maar Joseph zegt, dat de kleederen *alleen* zullen gezonden worden. Ik zal haar dat evenwel niet vertellen: Integendeel zegge ik, dat 'er geen twijffel is, of zij zullen haar *alles* zenden waarom zij schreef. Hoe meer zij in haare verwagtinge *op hen* te loor gesteld wordt, te grooter moet haare afhankelijkheid zijn *van mij*.

Dog niettegenstaende dit alles, hoope ik dat ik in staat zal zijn om mij eerelijk te houden jegens eene zo overtreffende verdienste. De duivel haale u wegens uw gevoelen zo mal te pas gegeven, dat zij wel zou *kunnen* overmeesterd worden!

Indien gij voorhebt om eerelijk te zijn, dunkt mij dat gij zegt, waarom behoort dan Singletons aanslag bij u niet over te zijn, gelijk die is bij haaren Broeder?

Om dat (indien ik u *moet* antwoorden) als de luiden zo zediglijk twijffelen aan hunne eigene bekwaamheid, het goed is een loop-gat open te laten. En laate ik 'er bij voegen, dat wanneer iemands hart op een zeker stuk gesteld is, en hem iets ontmoet hetwelk hem daarvan afweert, hij het zeer bezwaarelijk zal vinden, om als de reden van verhinderinge ophoudt, hetzelfde niet weder te hervatten.

LVII. BRIEF.

*De Hr. LOVELACE, aan JAN BELFORD,
Schildkn.*

Dingsdag, den 25 van April.

Alle handen zijn aan 't werk, om ons tot de reize naar London gereed te maaken. Wat doet mijn hart zo heftig kloppen? Waarom rijft het mij tot in de keel, met zulke half-smoorende sprongen, wanneer ik bedenke wat deeze verhuizinge voor mij mag uitwerken? Ik hebbe tot nog toe een besluit om eerlijk te zijn: En dat vermeedert mijne verwonderinge over deeze van zelf opkomende beweegingen. Het is een slimme schurk van een hart: Dat was het altoos; en zal het altoos zijn, vermoede ik. Zulk eene blijdschap als 'er eenige fielterij in til is! — Ik zo weinig daar van meester! — Een hoofd insgelijks zo wel gevormd, om de aanporringen van den driehoekigen schobbejak te beantwoorden! — Dat is niemendal. Ik zal nog eens eene stuijt met u hebben, oude vriend; en indien ik u nu niet kan overwinnen, zal ik nooit weder onderneemen om u te onder te brengen.

Het lief schepzel blijft ten uitersten flauw en neerslagtig. Tedere Bloem! Hoe ongeschikt om te kampen met de ruwe en verslensende winden der drift, en der trotse en baldaadige overheersch-

schinge! — Nooit voor deezen zijnde geweest van onder de wieken van (het is niet genoeg te zeggen toegeevende; maar) *hoogagtede* ouderen; eens Moeders boezem alleen geschikt zijnde om deeze bekoorelijke Bloem te ontvangen!

Deeze was de bedenkinge, welke gemengd met Medelijden, en aanwassende Liefde, in mijn gemoed opkwam, wanneer ik de Bekoorster beschouwde haar beminnelijk aangezigt nederleggende op den boezem van de Weduwe Sorlings, en uit eene slaauwte bekoomende, zo als ik inkwam, kort na dat zij haars vervloekte Zusters Brief ontvangen had. Hoe beminnelijk in haare traanen! — En zo als ik binnen trad, met haar opgeheven gelaat duidelijk, naar mij dagt, om mijne bescherminge smeekende. En kan ik een schurk zijn jegens zulk eene engel! — Dat hoope ik niet. — Maar waarom, Belford, waarom, nog eens, brengt gij mij in het hoofd, dat zij zou *kunnen* overmeesterd worden? En waarom toont zij zelve haar betrouwen op mijne eere zo laat, en na zo veel tegenstribbelinge?

Maar, behalven dat, zo slaauw, zo neerslagtig blijft zij, dat ik verschrikkelijk bevreesd ben, dat ik, zo ik *trouwe*, een melancholijk wijf zal hebben. Dan zoude ik dubbel bedorven zijn. Niet dat ik juist *heel veel t' huis zal zijn, misschien, na de eerste veertien dagen, of zo*. Maar wanneer een man gezworven heeft, gelijk de noefte Bijde, van bloem tot bloem, misschien wel eene maand aan een, en de gedagten van Huis en Vrouw voor hem aantrekkelijk beginnen te worden, dan ontvangen te worden van eene Niobe,
die

die, gelijk een afgesneeden wijnstok, haare levens-sappen wegschreijt, terwijl zij slegts buiten toedoen van haar wil om hem heen kronkelt; hoe zal ik in staat zijn om Dat te verdraagen?

Dat de Hemel mijne Bekoorster tot gezondheid en leevendigheid herstelle, bidde ik elk uur — op dat men zien moge of zij ook iemand buiten haar Vader en Moeder kan beminnen! In *derzelver* magt, vertrouwde ik vast, zal het ten allen tijde zijn, om haaren man alle vreugde te be-neemen; en dat, daar ik hen zo van harten haate, stoot mij zeer tegen de borst, als ik 'er aan denke. — Iets *meer* dan eene vrouw, een *engel*, in zommige dingen; maar een *kind* in andere: Zo vader-ziek! zo familie-gek! welk eene slegte kans heeft een man te waagen met zulk eene vrouw, ten zij dezelve, als het u belieft, zig verwaardigen om met haar verzoend te worden, en verzoend te *blijven*?

Het is oneindig beter voor haar en voor mij, dat wij niet trouwen. Welk eene geneuglijke wijze van leeven [O dat ik haar daar toe overreeden konde!] zoude het leeven van *Honneur* met zulk eene vrouw zijn! De vreeze, de ongerustheden, de verdrietige dagen, de rustlooze nagten; alles voortkoomende uit vermoedens van mij misnoegen gegeven te hebben! Terwijl men vreeft dat ieder afwezigheid eene afwezigheid voor altoos zal zijn! En dan, hoe overvloedig vergolden, en vergeldende, bij de verrukkinge-verwekkende wederkoomst! Zulk eene hartstogt als deeze, houdt de Liefde in eene geduurige hitte; maakt alles leevendig. Terwijl het gelukkig paar, in plaatze
van

van op eenen winterschen avond, en over eene wintersche Liefde, in de hoeken van den haard tegen over elkanderen te zitten durten en knikbollen, altoos nieuw zijn voor elkanderen, en altoos iers aan malkanderen te zeggen hebben.

Gij weet, uit mijne versen aan mijne Stella, mijn gevoelen hieromtrent. Ik zal haar die versen eens laten in de handen koomen, als zonder voordagt, als wij te zamen ten huize van de weduw zijn; dat is te zeggen, zo wij niet spoedig met gemeene toestemminge ter kerke gaen. Zij zal daaruit zien, welke mijne denkwiezen zijn van den egten staat. Indien zij dezelve eenigzins wel opneeme, zal Dat een goede grondslag zijn; en laat 'er *mij* maar mede begaen om! daarop te bouwen.

Met menig een meisje is men gaen *strijken*, naar welk men nooit *gestaen* zou hebben, had zij zig behoorelijk gestoord getoond, wanneer haare ooren of haare oogen den eersten aanval leeden. Ik hebbe een jong schepzel wel eens beproefd door een slegt boek, door iets ligtvaardigs aan te haalen, door eene onbetaamelijke schilderij; en indien zij dat verdroeg, of slegts bloosde, en niet kwaad wierd; en inzonderheid, zo zij lonkte en meesmuilde; dat meisje hebbe ik, en de oude Satan, voor het onze te boek gesteld. O hoe konde ik deeze schelmities waarschuwen, zo ik wilde! Misschien zal Nijdigheid, meer dan Deugd, mij aanzetten om bakens voor haar te stellen, als ik oud en koud worde.

Dingsdag-namiddag.

Zo gij in London zijt, als ik daar koome, zult gij mij wel haast zien. Mijne Bekoorster is een weinig beter dan zij geweest is. Haare oogen toonen het, en haare zoetluidende stem, welke de laatstemaal dat ik haar zag, naauwlijks hoorbaar was, begint nu mijn hart eens weder te verheugen. Maar nog al heeft zij geen Liefde, geen Gevoeligheid! — Men kan haar niet naderen met die meer *beduidende*, hoewel *onnozele* vrijheden (Onnozel mogen zij, *in den eersten aanvang*, wel genoemd worden) welke andere van haare Sexe vermurven. Te vreemder is dit, also zij nu erkent, mij eene bijzondere gunst toe te draagen; en ten hoogsten vatbaar is voor droefheid. Droefheid verzagt en ontzenuwt. Het be-droefd gemoed ziet in 't rond, smeekt stilzwijgende om vertroosting, en heeft den streeler lief. Droefheid huisvest altoos bij vreugde. Schoon zij zig op *eenen* tijd niet zullen vertoonen aan het zelve venster; zij hebben egter het geheel huis met elkanderen gemeen.

LVIII. BRIEF.

*De Hr. LOVELACE, aan JAN BELFORD,
Schildkn.*

Woensd. den 26 van April.

Eindelijk heeft mijne gelukkige Ster ons gestierd in de gewenschte Haven, en wij zijn behouden aangeland. Te regt zegt Rowe:

Stand.

*Standvaste werkzaamheid, door wijs be-
raad beslierd,*

*Braveert den tegenstand; zij poogt, en ze-
geviert!*

*Een luije en dwaaze ziel is straks voor 't
hoofd geslagen,*

*En heeft als zij met moeite een stouten kans
zal waagen;*

De Vrees bekruipt het bloed,

*En maakt onmogelijk iet dat mogelijk was
door moed.*

Dog in het midden van mijne blijdschap, is
er iets, ik weete niet hoe ik het noemen moet,
t welk mijne vreugde bedwingt, en mijne helder-
der uitzigten overnevelt. Zo het geen Conscien-
tie is, het gelijkt wonderbaarlijk naar het geen ik
voor veele, veele jaaren daarvoor hield.

Immers, Lovelace, dunkt mij dat gij zegt,
zijn uwe goede gemoedsbeweegingen niet reeds
verdweenen! Immers zult gij eindelijk niet als een
schurk handelen bij deeze Lady!

Ik weete niet wat ik daarop zeggen moet.
Waarom wilde het lief schepzel mij niet aannee-
men, toen ik mij zelven haar opregtlijk ten huwe-
lijk aanbood? De zaaken vertoonen zig reeds in
eene geheel verschillende gedaante, *nu ik haar
hier gekreegen hebbe.* Alreeds hebben onze Ma-
ma en haare Nymphen mij omringd: „ Charman-
te Lady! Welk eene koleur. Welke oogen!
„ Welk eene majesteit in haare gestalte! ———
„ O mijn Hr. Lovelace, gij zijt een gelukkig
„ man! ——— Zulk eene Lady zijt gij ons

„ schuldig ! „ ——— En dan brengen zij mijne wraak mij in gedagten, en mijne haat tegen haare geheele familie.

Saartje was op het eerst gezigt, zo van haar getroffen, dat ze tegen mij uitberstede in die regels van Dryden:

*Veel schooner is zij voor het oog
Dan schoone Lelijen in 't bloemrijk groen
gedooken!
Dat vrij de Meij op kleuren boog';
Ik zie een frisscher Verwe op haar gelaat
ontlooken.*

Ik zond aan uw Logement geen half uur na onze aankoomst, om uwe gelukwenschingen daarover te ontvangen: Dog gij waart te Edgware, naar het schijnt.

Mijne Beminde, die keurlijk gebeterd is, heeft zig van mij begeeven aan haar gestadig werk, het schrijven. Ik moet mij met dezelve tijdkortinge vergenoegen, tot dat het haar believen zal mij tot haare tegenwoordigheid toe te laten; want ik hebbe reeds iedereen haare rol gegeven.

En onder anderen, wie denkt gij dat haare dienstmaagd staet te zijn? ——— Dieuwertje Butler.

Ach, Lovelace!

Wel, Ach, Belford! Het kan niet anders. Maar wat denkt gij dat Dieuwers naam zal zijn?

—— Wel, Dorcas, Dorcas Wykes. En zou het niet wonderbaarlijk goed zijn, zo wij of door vreeze, schrik, of door behaagen in de meid, mij-

mijne Beminde 'er toe krijgen konden, dat zij Dorcas Wykes bij zig nam te slaapen?

Langs zo veele wegen zal het nu in mijne magt zijn het lief schepzel te krijgen, dat ik niet weeten zal welken uit dezelve ik kiezen moet! —

Dog daar koomt de Weduw, met Dorcas Wykes aan haare hand; en ik za haar beide bij mijne schoone binnen leiden.

* * * *

Zo! — Het eerzaam meisje is aangenomen — Van een goed geslagt: Maar, door eene verwaarloosde opvoedinge, vergiftig ongetletterd — Zij kan nog schrijven, nog het geschreeven leezen. Eene bloedverwant van Juffr. Sinclair — Kon derhalven niet afgeweezen worden, daar de Weduw in persoon haar aanpree; en de meid wierd alleen genomen tot dat haare Hanna koomen kan. Wat voordeel heeft eene vrijpostige en indringende natuure op eene bescheidene! — Dus kan hiervan mogelijk iets koomen om toegang te krijgen tot briefwisseling, en zo voort. Voorzeker immers behoeft iemand niet zo omzigtig, zo behoedzaam te zijn omtrent hetgeen zij schrijft, of op haare tafel of toilette leggen laat, wanneer haare dienstboode niet kan leezen.

Het zou een wonderwerk zijn, zegt gij, zo deeze Lady zigzelve behouden kan — En daar ik zo verre gegaen ben, hoe kan ik te rug treden? — Dan nog mijne Wraak tegen de Harlowes! — Met eene Dogter van hen te zijn weggehoopen, om haar eene Lovelace te maaken

—— Om haar in eene familie in te lijven, zo verre boven haare eigene verheven, welk eene Zegepraal, gelijk ik al te vooren hebbe aangemerkt (a), voor hen! —— Maar met haar weg te loopen, om haar op de *andere* wijze in mijne knip te krijgen, welk eene vernederinge voor hunnen hoogmoed! Welk eene voldoeninge voor den mijnen.

Daarbij kooft dat deeze Vrouwluij mij gestadig op den tabberd zitten. Deeze vrouwluij, welke, voor dat mijne geheele ziel en alle mijne vermogens verflonden wierden in de Liefde van deeze enkele bekoorster, mij altoos plegten te dienen met de bloem en de eerstelingen van haaren tuin! Waarlijk, waarlijk, mijne Godin moest het huis van deeze Londonische Weduw niet gekoozen hebben —— Dog ik durve zeggen, dat zo ik het gekoozen *had*, zij het *niet* zou gedaen hebben. Luiden die hun werk maaken van tegenpreken, behooren daarvoor betaald te worden. En door de gevolgen van onze eigene keuze gestraft te worden, welk eene zedeles legt daarin opgeslooten! —— Wat al Goed kan ik mogelijk te wege brengen door een weinig Kwaad!

Dorcas is een net schepzel, van leeft en in gewaad beide; haar gelaat is meer dan gemeer. En ik ben in hoope, gelijk ik boven te kennen gaf, dat haare Lady haar tot eene bedgenoot zal neemen, in een vreemd huis, voor eene week of zo. Dog ik zag dat zij een tegenzin in haar had, zo dra zij voor haar verscheen: Nogthans dagt mij dat het meisje zig zeer zedig gedroeg ——

Zij

(a) Zie bl. 122, 123.

Zij maakte het, misschien, een weinigje *al te mooi* — Haare Lady deinsde te rug, en keek haar schuw aan. De Leere der Sympathie en Antipathie is eene wonderbaare leere — Dog Dorcas zal uitsteekend gediensig zijn, en ras, twijffele ik niet, de gunst van haare Lady winnen. Hoe het zij, ik ben op eene van des meids hoedanigheden geruht — Zij is niet om te koopen. Dat is een voornaam punt! — Nademaal eene Lady en haare Meid, wanneer zij van harten eene lijn trekken, voor een half snees duivels te slim zullen zijn.

Het lief schepzel was niet minder schuw, wanneer de Weduw haar op zijde kwam, zo als zij uit het rijdtuig stapte. Nogthans dagt ik, dat de Brief van eerzaamen Doleman haar al had bereid tegen haar manlijk voorkoomen.

En nu ik van dien Brief gewag maake, waarom wenscht gij mij geen geluk, Jan?

Geluk, waarmede?

Wel, geluk met mijn Huwelijk. —

Weet dan, dat *gezegd, gedaen* is bij mij, als ik van zins ben om het zo te hebben; en dat wij metterdaad man en vrouw zijn: Alleen dat de Voltrekkinge nog niet geschied is — Tot het tegendeel daarvan verbonden zijnde, door eene plegtige gelofte, tot dat 'er eene Verzoeninge met haare familie kan worden uitgewerkt. Ik hebbe het aan de vrouwluij hier zo verteld. Zij weeten het, voor dat mijne Beminde het weet; en dat, zult gij zeggen, is misfelijk.

Maar hoe zal ik het maaken dat mijne Schoone niet gestoord worde, als ik het haar te kennen

geve? *Wel-hoe, is zij niet hier?* — Ten huize van Juffr. Sinclair? — Dog zo zij naar reden luiseren wil, twijffele ik niet, of ik zal haar wel overtuigen, dat zij 'er in behoort te beruften.

Zij zal 'er op dringen, onderstelle ik, dat ik haar verlaate, en dat ik mijn logement niet onder het zelve dak zal neemen. Maar de omstandigheden zijn veranderd, zedert ik haar die belofte gedaen hebbe. Ik hebbe alle de ledige vertrekken voor mij genomen; en dit punt moet ik ook doordrijven.

Ik hoope haar binnen korten met mij te krijgen tot de openbaare Divertisfementen. Zij weet niets van de Stad, en heeft minder gezien van derzelve Pleisieren, dan ooit vrouw zag van haaren smaak, van haare middelen, en van haare begaafdheden. Zij heeft inderdaad eene natuurlijke beschaaftheid, welke alle aangewende te boven siceest. De bekwaamste van alle, die ik ooit kende, om te oordeelen wat *honderd* dingen zijn, door *een* van gelijke natuure te zien: Zij schepte trouwens zo veel vermaak in de tijdkortingen door haar zelve verkooren, tot dat ze door vervolginge daarvan af gedreeven wierd, dat zij nog ledigen tijd nog lust had tot de Steedsche vermaakelijkheden.

Deeze vermaakelijkheden zullen haare gedachten aan 't speelen brengen. En de droes speelt 'er mede, zo ik haar niet een weinig kan doen vonk vatten, nu ze mij toestaet haar ten huwelijk te verzoeken; inzonderheid indien ik het zo kan beleggen, dat het mij gegund worde om onder *een* dak met haar te wonen. Al is de gevoeligheid

heid in het eerst flauw en befchroomd, gelijk een vroege Lente-bloem in vorftig weder voor den dag koomende, welke fchijnt te vreezen dat zij door een ooften wind verzengd zal worden: Dat zal voor mij genoeg zijn.

Ik gaf u in eenen voorgaenden in 't voorbijgaen te kennen (a), dat ik een voorraad van Boeken voor de Lady had opgedaen, tot haare tijd-kortinge binnen deur. Saartje en Marijje zijn beleen. Het ligt kantoortje van mijne Beminde was haare boekerij. En verfcheidene ftigtelijke ftukken zijn 'er in gebragt, die *reeds gebruikt*, en met voordagt zo gekogt zijn.

Ik hield 'er altoos van om over diegeene van de Sexe, welke werk van leezen maaken, te oordeelen uit haare boeken. De aanmerkingen, welke ik hieromtrent gemaakt hebbe, zijn van veel gebruik voor mij geweest, zo wel in Engeland als daar buiten. Deeze fchrandere Lady kan mogelijk al zo nieuwsgierig zijn in dit punt, als haar Lovelace.

Dus veel voor tegenwoordig. Gij ziet dat ik heel veel bezigheid om handen hebbe. Egter zal ik wel haast eens weder fchrijven.

De Hr. Lovelace zendt eenen anderen Brief met deezen; in welken bij meldt dat de jonge Sorlings met hen op reize ging, dog te Barnet van hen fcheidde: Dog dewijl deszelfs inhoud ten naaften bij dezelve is met dien van den naaftvolgenden Brief

F f 5

der

(a) Zie bl. 294.

der Lady, zo wordt dezelve agter wege gelaaten.

LIX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE.

Woensdag-namiddag, den 26 van April.

Eindelijk, mijne waardste Juffer Howe, ben ik in London, en in mijn nieuw logement. Hetzelve is net gemeubileerd, en de gelegenheid is, naar de Stad gerekend, vermaakelijk. Dog ik denke, dat gij mij niet moet vraagen hoe de oude vrouw mij aanstaet. Nogthans schijnt ze beleefd en gedienslig te zijn. Haare nigten kwamen even te voorschijn om mij bij mijne aankoomst te verwelkoomen. Zij schijnen aartige jonge juffrouwen te zijn. Dog meer van haare Moeij en van haar, naar dat ik 'er meer van zien zal.

De jonge Sorlings heeft een Oom te Barner, welken zij zo heel ziek vond, dat haare ongerustheid uit dien hoofde (alzo zij veel van hem te verwagten heeft) mij haare begeerte deed inwilligen om bij hem te blijven. Nogthans was mijn wensch, voor zo verre haar Oom haar niet verwagtede, dat zij wilde zien welk verblijf ik kreeg te London; en de Hr. Lovelace stond 'er nog ernstiger op, aanbiedende om haar met een dag
of

of twee te rug te laten brengen, en beweerende, dat haars Ooms ziekte geen schielijke veranderinge dreigde. Dog de zaak aan *baare keuze* latende, na dat zij wist welke de mijne zou geweest zijn, schikte zij zig niet naar mijne verwagtinge. De Hr. Lovelace, evenwel, gaf haar eene fraaije vereeringe toen wij van haar gingen.

Zijne edelmoedigheid bij alle gelegenheden doet mij dikwijls wenschen, dat hij bestendiger waare.

Zo dra ik hier aankwam, nam ik bezit van mijne kamer. Ik zal van het ligt kabinetje in dezelve veel gebruik maaken, zo ik hier eenigen tijd vertoeve.

Een van zijne Bedienden keert morgen-ogtend te rug naar het Jagtveld, en doordien ik door hem aan u wilde schrijven, zo gaf dit mij eene verschooninge om mij af te zonderen.

En gun mij nu verlof, mijne waardste vriendin, om u te bekijven over uw roekeloos, en zo ik hoope nog herroepelijk besluit, om den Hr. Hickman niet den gelukkigsten man ter wereld te maaken, zo lang mijn geluk nog in 't onzeker hangt. Onderstel dat ik ongelukkig stond te worden, wat zou dit besluit van u mij baaten, mijne waarde? Het Huwelijk is een staat van de hoogste Vriendschap: Zo het gelukkig is, vermindert het onze zorgen door ze te verdeelen, terwijl het onze vermaaken verdubbelt door eene wederzijdsche deelgenootschap. Waarom, mijne waarde, wilt gij niet eer nog eenen *anderen* vriend verleenen aan eene, die 'er *geen twee* heeft, van welke zij kan verzekerd zijn? ————— Waart gij op den laat-

laatstén Verjaardag van uwe Moeder getrouwd, gelijk zij het wel gaarn zou willen gehad hebben, dan durve ik zeggen, zoude het mij niet aan eene toevlugt hebben ontbroken, welke mij veel verdriet, en veel schande zou bespaard hebben.

* *

Hier wierd ik gestoord van den Hr. Lovelace; de weduw binnen leidende met eene van haare maagschap om mij te bedienen zo ik haar goedkeurde, tot dat mijne Hanna koomen zoude, of tot dat ik mijzelve van éenige andere dienstboode voorzien had. De Weduw gaf haar veel goede hoedanigheden; dog zeide, dat zij een groot gebrek had; 't welk was, dat zij niet schrijven konde, nog het geschreeven leezen; zijnde dit deel van haare opvoedinge verwaarloosd toen zij jong was: Maar in bescheidenheid, getrouwheid, gediensligheid, behoefde zij voor niemand te wijken. Zij prees haar insgelijks wegens haare bekwaamheid met de naald.

Wat *haar gebrek* belangt, dat kan ik haar ligtlijk vergeeven: Zij ziet 'er behaagelijk en gevallig uit; al te gevallig, dunkt mij, voor eene dienstboode. Dog, hergeen mij het minst van allen in haar behaagt, zij heeft een vreemd loos Oog. Nooit zag ik zulk een Oog ——— Half-onbeschaamd, dunkt mij. Trouwens Juffr. Sinclair zelve (want dat is de naam der weduwe) heeft een misselijk pinkend oog; en haare eerbiedigheid schijnt al te veel bestudeerd te zijn, dunkt mij, voor de Londonfche ongedwongenheid en los-

losheid. Maar de luiden kunnen 't niet helpen hoe zij 'er uitzien, gelijk gij weet; en hoe het daarmede zij, zij is ten uitersten beleefd en gediensfig. En wat de jonge meid belangt (Dorcas is haar naam) die zal niet lang bij mij zijn.

Ik nam haar aan: Hoe konde ik anders doen (zo ik al van zins geweest waare om 'er iets tegen in te brengen, 't welk ik in mijne tegenwoordige omstandigheden niet was) in de tegenwoordigheid van haare Moeij, en daar het meisje 'er zelve ook bij was; en de Hr. Lovelace de beleefdheid had om haar, ten mijnen gevalle, binnen te leiden? Dog toen zij van mij gegaen waaren, zeide ik hem (die wel genegen scheen om zig met mij in gesprek te begeeven) dat ik verzocht dat dit vertrek als mijn Afgescheiden verblijf mogt worden aangemerkt: Dat als ik hem zou zien, zulks in de Eetzaal zijn mogt (welke een weinig trappen hooger is; want dewijl dit agterhuis van te voren twee geweest zijn, hebben alle de vertrekken van dezelve geen gevoegelijke gemeenschap met elkanderen); en dat ik, als ik mij hier bevinde zo weinig mogt gestoord worden als mogelijk zij. Hij ging op eene zeer eerbiedige wijze weg tot aan de deur; dog daar bleef hij staen; en verzocht dat ik hem *dan* mijn gezelschap in de Eetzaal verleenen wilde. Zo hij stond uit te gaen om een ander logement te zoeken, wilde ik nu wel met hem gaen, zeide ik hem: Maar indien hij niet terstond uitging, wilde ik eerst mijnen Brief aan Juffer Howe voleindigen.

Ik zie wel dat hij niet van zins is mij te verlaten, zo hij het kan keeren. Mijs Broeders

ont-

ontwerp kan hem wel een voorwendzel verschaffen, dat hij mij pooge te beweegen om hem van zijne beloften eenigermate te ontslaen. Dog indien ik dit *nu doe*, moet ik hem daarvan geheel enal ontheffen.

Mijne goedkeuringe van zijn teder gedrag in het midden van mijne droefheid heeft hem regt gegeven, zo als hij schijnt te denken; om mij te bejegenen met alle de vrijheid van eenen goedgekeurden Minnaar. Ik zie aan dezen man, dat wanneer eene vrouw zig eens met deeze Sexe heeft ingescheept, 'er geen te rug treden aan is. De eene vergunninge is bij hen maar eene voorbereidinge tot eene andere. Hij heeft den geheelen tijd zedert voorleeden Zondag geduuriglijk geklaagd over den afstand waar in ik hem houde; en agt zigzelven nu gerechtigd, om mijne agtinge voor hem in twijffel te trekken; zijne vermoedens bekrachtigende door mijne voorheen verklaarde gereedheid om hem aan eene Verzoeninge met mijne vrienden op te offeren — En nochtans is hij zelve afgegaen van die *onderdaanige tederheid*, zo ik die woorden mag te zamen voegen, welke mij tot die vergunningen trok, waarop hij zig grondt.

Terwijl wij aan de deur te zamen praateden, kwam mijne nieuwe dienstmaagd boven, met eene noodiginge aan ons beide om Thee te koomen drinken. Ik zeide, dat *hij* het mogt aanneemen, als het hem beliefte; dog ik moest met mijn schrijven voortgaen; en niet verkiezende om Thee te drinken, nog 's avonds te eeten, verzocht ik hem ten aanzien van beide beneden mijn excuus te maaken,

ken; en haar te onderrigten van mijne verkiezinge om zo veel alleen te zijn, als mogelijk was; met belofte egter van mijnentwege om mij 's morgens op het ontbijt bij de Weduw en haare Nigten te laten vinden.

Hij wierp mij tegen, dat het in de oogen van vreemdlingen iets bijzonders zou schijnen, dat ik mij het Avondmaal onttrok.

Gij weet, zeide ik, en kunt haar berigten, dat ik zelden 'savonds eete. Ik ben flauwmoedig en lustloos. Gij moet mij nooit vergen iets te doen tegen mijne verklaarde verkiezinge. Eijlieve, mijn Hr. Lovelace, onderrigt haar van alle mijne bijzonderheden. Zo zij gedienstig en heusch zijn, zullen zij dezelve wel in mij over het hoofd zien. Ik koome hier niet om nieuwe kennis te maaken.

Ik hebbe de boeken eens doorgekeeken, die ik in mijn kabinetje vond, en ben daarmede niet weinig in mijn schik; en ik hebbe van de luiden van dit huis dieswegens te beter gedagten.

Stanhopes Euangelien; Sharps, Tillotsons, en Souths Predikationen; Nelsons Feest- en Boerstoffen; een stuk over het Avondmaal van den Bisschop van Man, en een ander van Dr. Gauden Bisschop van Exeter; en Inetts Heilige Oeffeningen; zijn onder de stigtelijke boeken: En onder die van een lugtiger trant, de volgende van geen kwaaden smaak; Een Telemachus in 't Fransch, een ander in 't Engelsch; Steeles, Rowes, en Shakespears Toneel-spelen; die aartige Comedie van den Hr. Cibber, De Zorgelooze Man, en andere van denzelven schrijver; Dryden's Mengelwer-

werken; de Snappers, Spectators, en Guardians; Popes, en Swifts, en Addisons Werken.

Op de schutbladen van den Nelson en Bisschop Gauden, staet Juffr. Sinclairs naam; en op die van de meeste anderen of Sara Martin, of Maria Horton, de naamen van de twee Nigten.

*

*

Ik ben uittermaate te onvreeden op den Hr. Lovelace: En ik hebbe daartoe groote reden. Gelijk gij mij zult toestaen, als gij de zamenpraak gelezen hebt, van welke ik u een berigt gae geeven; want hij liet mij niet met vreedden voor dat ik mij bij hem vervoegde in de Eetzaal.

Hij begon met mij te kennen te geeven, dat hij uit geweest was om te verneemen naar het character van de Weduw; hetwelk te noodiger was, zeide hij, alzo hij onderstelde dat ik *verwagten zoude dat hij dikwijls van mij af was*.

Dat *verwagtede* ik, zeide ik; en dat hij niet denken zou, om zijn logement in hetzelfde huis met mij te neemen. Maar welk, zeide ik, is de uitslag van uw onderzoek.

Wel, het character der Weduwe was inderdaad, over het geheel, zodanig, dat het hem vrij wel aanstond. Maar voor zo verre Juffer Howe van gevoelen was, gelijk ik hem gezegd had, dat mijn Broeder zijn ontwerp nog niet had opgegeven; voor zo verre de Weduw den kost won met logementen te verhuuren; en andere te huur had in hetzelfde gedeelte van het huis, welke van eenen vijand zouden kunnen genomen worden; zo wist

wist hij geen beter middel, dan om die alle voor hem te neemen; also het niet voor een langen tijd kon zijn — *ten zij ik wilde denken om naar een ander te verhuizen.*

Zo verre ging alles nog al wel. Dog also het ligt voor mij te zien was; dat hij te koeler sprak van de Weduw, op dat hij een voorwendzel mogt hebben om hier zelve zijn verblijf te neemen, zo vraagde ik hem naar zijn oogmerk in dat opzigt. En hij bekende rondlijk, dat indien ik hier verkoos te blijven, hij geen gedagten kon hebben, zo als de zaaken stonden, om mij zes uren aan een te verlaaten; en hij had de Weduw voorbereid om te verwagten, dat wij hier maar weinige dagen zijn zouden; — alleen tot dat wij onze vaste wooninge konden neemen in een huis, 't welk met onzen staat overeenkwam; en dit wel, op dat ik te minder mogt belemmerd zijn, indien het mij behaagde te verhuizen.

Wij, en onze vaste wooninge neemen; en onzen staat, mijn Hr. Lovelace — Ik bidde u, in welken ligt —

Hij viel mij in de reden — Wel, mijn waardste Leeven, zo gij mij met geduld gelieft te hooren — Nogthans vreeze ik half, dat ik te voorbaarig geweest ben, also ik u daarover niet geraadpleegd hebbe — Maar dewijl mijne vrienden in de Stad, volgens hetgeen de Hr. Doelman geschreeven heeft in den Brief, dien gij gezien hebt, besluiten dat wij getrouwd zijn —

Gij hebt immers niet bestaen, mijn Heer —

Hoor mij uit, allerlieft schepzel —

Gij hebt mijn aanzoek gunstig ontvangen —

III. Deel.

G g

Gij

Gij hebt mij doen hoopen op de eere van mij eets uwe toestemminge en hand te geeven: Door egter mijne vuurigste aanbiedinge van mijzelven aan u ten huize van Vr. Sorlings van de hand te wijzen, hebt gij mij voor uitstel doen schroomen: Ik zou om de geheele wereld niet voor zulken onedelmoodigen vent willen geagt worden, nu gij mij met uw vertrouwen vereerd hebt, *dat ik zou begeeren u als over hoofd voort te jaagen*: Nogthans zijn uws Broeders ontwerpen niet aan een kant gelegd. Singleton, vreeze ik, is metterdaad in de Stad; zijn Schip legt te Rotherhith — Uw Broeder is niet op Harlowe-Plaatz; wel niet bij Singleton nog, zo veel ik kan gewaar worden. Zo men weet dat gij de mijne zijt, of indien gij maar geagt wordt zodanig te zijn, zal 'er waarfchijnlijk een einde zijn van uws Broeders aanslagen. Het character der Weduwe mag zo eere-lijk zijn, *als het gezegd wordt te wezen*. Dog hoe eerlijker, hoe meer gevaar 'er is, indien uws Broeders zendeling ons mogt opsporen; nadeemaal men haar mogt overreeden, dat zij in conscientie den kant der anderen behoorde te kiezen tegen een kind, hetwelk zig tegen dezelve aankant. Maar zo zij gelooft, dat wij getrouwd zijn, dan zal haar goed character ons van dienst zijn, en zij zal onze partij kiezen. — Daarenboven hebbe ik zorg gedragen om haar eene reden te geeven, waarom 'er twee vertrekken voor ons vereischt worden, als het tijd is om ter rust te gaen. Ik was volkoomen uitzinnig op hem. Ik wilde in verbolgenheid van hem zijn weggevloogen; dog hij wilde mij zulks niet toelaaten: En wat kon-

konde ik doen? Werwaards konde ik gaen, in het vallen van den avond?

Ik stae over u verbaasd! zeide ik — Zo gij een man van eere zijt, wat nood dan tot alle deeze vreemde omwegen? Gij schept vermaak in kromme paden — Geef mij te kennen, nademaal ik bij u blijven moet (want hij hield mijne hand vast) geef mij alles te kennen, wat gij aan de luiden beneden gezegd hebt. — Inderdaad, inderdaad,

mijn Hr. Lovelace, gij zijteen zeer wonderlijk man.

Mijn allerlieftst schepzel, behoefde ik hiervan wel iets gemeld te hebben? En konde ik mijn lo- gement wel niet in dit huis genomen hebben zon- der dat gij het wist, indien ik niet had voorgeno- men u tot regter te maaken over alle mijne hande- lingen? Dog *Dit* is het, dat ik aan de Weduw in bijweezen van haare nigten, en van onze nieuwe dienstmaagd verteld hebbe — „ Dat wij in

„ derdaad heimelijk getrouwd zijn te Hertford,

„ dog dat gij mij vooraf hadt verbonden onder

„ eenen plegtigen eed, welken ik beslooten heb-

„ be ten heiligsten te houden, om mij te vrede

„ te houden niet afgezonderde vertrekken, en om

„ zelf niet onder hetzelfde dak te huisvesten, voor

„ dat eene zekere Verzoeninge zal stand grijpen,

„ welke voor ons beide van hoog belang is. „

En verder, op dat ik u overtuigen mogt van de zuu-

verheid mijner oogmerken, en dat mijne geheele

bedoelinge hiermede was om ongelukken voor te

koomen, hebbe ik haar te verstaen gegeven, „ dat

„ ik plegtiglijk beloofd hebbe mij bij iedereen zo

„ jegens u te gedraagen, als of wij slegts aan el-

„ kanderen verloofd, en niet getrouwd waren.

Gg 2

„ zelf

„ zelf niet durvende bestaan eenige van die onno-
 „ zele vrijheden te neemen, welke in de kieschste
 „ Liefdes-gevallen niet geweigerd worden. „

En daarop zwoer hij aan mij plechtiglijk, zulk een eerbiedig gedrag jegens mij ten striktsten te zullen waarneemen,

Ik zeide, dat ik geenzins voldaan was over de vertelling, die hij gedaen had, nog over de noodzaakelijkheid, waaronder hij mij zocht te brengen, om te schijnen hetgeen ik niet was: Dat elk stap, dien hij deed, scheef, noodloos scheef was: En nademaal hij het noodzaakelijk dagt den luiden beneden iets van mij te vertellen, drong ik, dat hij alles zou wederspreken wat hij gezegd had, en haar de waarheid vertellen.

Hetgeen hij haar verteld had, zeide hij, was met zo veel omstandigheden bekleed, dat hij eer kon sterven, dan het zelve tegenspreken. En hij beweerde nog al de gevoegelijkheid van getrouwd te schijnen, om de redenen, die hij te vooren gegeven had — En allerlieft schepzel, zeide hij, waartoe dit groot misnoegen tegen mij wegens eene vond, waarmede ik het zo wel meende? Gij weet, dat ik niet kan wenschen uwen Broeder te mijden, of zijnen Singleton, dan om uwentwille. De eerste stap, dien ik doen zoude, zo ik aan mijzelven gelaaten wierd, zou zijn hen op te zoeken. *Op deeze wijze hebbe ik altoos gehandeld, als iemand zig vermat om dreigementen tegen mij uit te slaen.*

Het is waar, ik moest u eerst geraadpleegd, en om verlof gevraagd hebben. Dog nademaal het u mishaaft dat ik gezegd hebbe, mag ik u bidden, allerlieftste Madam, om hetzelfde te bekrag-
 ti-

tigen op de eenige welvoegelijke wijze, door eenen kortaanstaenden dag te noemen. Behaagde het den Hemel, dat het morgen zijn mogt! — Om Gods wille laat het morgen zijn! Dog zo niet [Was het zijn werk, voor dat ik sprak (nogthans schein hij voor mij bevreesd te zijn) te zeggen, *Zo niet?*] zo moet ik u smeeken, Madam, indien mijn gedrag u niet mishagen zal, dat gij morgen bij het ontbijt het geloof niet wilt beneemen aan hetgeen ik haar verteld hebbe. Zo dra ik u reden geeve om te denken, dat ik eenigzins mijn voordeel doe met uwe vergunninge, herroep dezelve op dat oogenblik, en stel mij ten toon, zo als ik zal verdienen. — En nog eens laate ik u erinneren, dat ik geen oogmerk hebbe om mijzelven door dit middel te bevoordeelen of te beveiligen. Het is alleen om waarschiynelijke onheilen voor te koomen, tot gerustheid van uw gemoed; en om den wil van die geenen, die niet het minst verdienen bij mij in aanmerkinge te koomen.

Wat konde ik zeggen? Wat konde ik doen? — Ik denke waarlijk, dat hadde hij mij weder aangestaen, op eene *behoorelijke wijze*, ik mijne toestemminge zou gegeven hebben (hoe weinig ik ook met hem voldaan ben) om hem morgen-ogtend eene zamenkoomst te verleenen op eene plegtiger plaatze dan in de zaal beneden.

Dog dit stelle ik vast, dat hij mijne toestemminge niet zal hebben om eenen nacht onder dit dak zijn verblijf te neemen. Hij heeft mij nu een sterker reden tot dit besluit gegeven, dan ik te vooren had.

*

*

Helaas ! mijne waarde , hoe ijdel is het , te zeggen wat wij zullen of niet zullen doen , als wij ons in de magt gesteld hebben van deeze Sexe ! — Hij ging beneden naar het volk van den huize , op mijne begeerte om alleen gelaaten te worden ; en bleef daar tot dat het avondmaal juist gereed was ; en toen , voor een oogenblik *gehoor* verzoekende , zo als hij het noemde , smeekte hij mij om verlof van dien eenen nacht te mogen blijven , met belofte van 's morgens na het ontbijt de reize te zullen aanneemen , of naar Lord M. 's , of naar Edgware tot zijnen vriend Belford. Dog zo ik 'er tegen waare , zeide hij , zoude hij hier de maaltijd niet blijven neemen ; en zou 's volgenden dags omtrent agt uren zijne opwagtinge bij mij koomen maaken — Nogthans voegde hij 'er bij , dat mijne weigeringe een heel bijzonder voorkomen zou hebben bij de luiden beneden , wegens hetgeen hij haar verteld had ; en te meer , alzo hij reeds metterdaad geaccordeerd was over alle de ledige kamers (hoewel slegts voor eene maand) om de reden welke hij te vooren had aangeroerd : Dog ik behoefde hier geen twee dagen te blijven , indien ik , in de verkeeringe met de Weduwe en haare Nigten op morgen , eenig mishagen in dezelve vinden mogt.

Ik dagt , niet tegenstaende mijn boven gemeld besluit , dat het al te gezet zou schijnen hem zulks te weigeren , onder de omstandigheden , welke hij gemeld had : — Daarenboven , geen reden heb-

hebbende om te denken dat hij mij gehoorzaamen zoude ; want hij keek , als of hij vast beslooten had de zaak met mij te betwisten. En daar ik nu geen waarschijnlijkheid zie tot eene Verzoeninge met mijne vrienden , en ik daadlijk zijn aanzoek reeds ontvangen hebbe ; dagt mij dat ik niet met hem moest krakeelen , zo ik het mijden konde , inzonderheid daar hij maar vraagde om eenen nacht te blijven , en zo wel gedaen kon hebben buiten mijn weten ; en daar gij van gevoelen zijt , dat de trotse karel , aan zijne eigene verdienste bij mij , of ten minsten aan mijne agtinge voor hem wantrouwende , mij waarschijnlijk tot eenige gunstbewijzen jegens hem zal tragten te brengen — Om alle deeze redenen , dagt ik het gevoegelijke *dit* stuk te laten sluipen : Nogthans was ik zo verdrietig op hem wegens het *ander* , dat het mij onmogelijk was dit met die gulhartigheid in te willigen , met welke eene gunst behoort beweezen , of in 't geheel niet beweezen te worden.

Dit was het , dat ik zeide — — — Hetgeen gij doen *wilt* , moet gij doen , denke ik. Gij zijt zeer gereed met belooven ; zeer gereed ook om van uwe belofte weder af te gaen. Gij zegt , evenwel , dat gij morgen naar het land vertrekken zult. Gij weet hoe ongesteld ik geweest ben. Ik ben nu nog niet wel genoeg om met u te redentwisten over uwe indringende wijze van handelen. Ik ben ten uitersten misnoegd over de vertellinge , welke gij beneden gedaen hebt. Nog wil ik u belooven , dat ik morgen voor het volk van den huize mij zal houden diegeene te zijn , welke ik niet ben. Hij ging op de eerbiedigste wijze heen , mij

alleen verzoekende om hem op morgen met zulk eene ontmoetinge te begunstigen, welke de Weduw en haare Nigten niet mogt doen denken, dat hij mij reden gegeven had om op hem gestoord te zijn.

Ik begaf mij in mijne eigene kamer, en kort daarna kwam Dorcas om te zien of 'er iets van mijne bevelen waare. Ik zeide haar, dat ik zeer weinig dienst vereischte, en mijzelve altoos klee-de en ontkleedde.

Zij scheen bedeeft, als of zij dagt dat ik haar dienst verwierp; en zeide, Dat zij alle haare vlije zou aanwenden om mij te believen.

Ik zeide haar, dat het niet moeilijk was mij genoeg te geeven: En ik zoude haar van tijd tot tijd te weten doen, welke hulpe ik van haar verwagtede. Maar voor dien avond had ik haaren dienst niet verder van nooden.

Zij is niet alleen welgemaakt, maar ook welbespraakt. ——— Hetgeen gemeenlijk voor het beschaafde deel der opvoedinge geagt wordt, moet zij gehad hebben: Dog het is vreemd, dat Vaders en Moeders zo weinig werk maaken, als zij gemeenlijk doen, van dat voornaamer deel, omtrent de meisjes, 't welk haaren geest zoude aankweken, en eene aangename bevalligheid bijzetten aan al het overige.

Zo dra als zij was heen gegaan, keek ik naar de deuren, de vensters, de beschuttinge, het donker kabinetje zo wel als het ligt; en vindende dat de deur, en alle de vensters wel bewaard waaren, begaf ik mij weder aan mijne pen.

JUFFER. SINCLAIR is nu zo even van mij gegaen. Dorcas, zeide zij mij, had haar te kennen gegeven, dat ik haar voor deezen avond ontslagen had. Zij kwam om te vraagen hoe mijne kamer mij behaagde, en om mij goeden nacht te wenschen. Zij betuigde haar leedweezen, dat zij mijn gezelschap niet konden genieten aan het avondmaal. De Hr. Lovelace, zeide zij, had haar onderrigt, dat ik de eenzaamheid beminde. Zij verzekerde mij, dat ik niet gestoord zou worden. Zij verhefte *hem* ten hoogsten, en gaf *mij* mijn deel van den lof; ten aanzien van lighaams gestalte. Dog zij was bedroefd, zeide zij, dat zij ons waarschijnlijk zo ras stond kwijt te geraaken, naar dat de Hr. Lovelace daarvan sprak.

Ik antwoordde haar met overeenkoomende beleefdheid; en zij ging van mij af met bewijzen van groote eerbiedigheid: Grooter, denke ik, dan het behoorde wegens het verschil van jaaren, daar zij de vrouw was van een edelman; en daar alles wat omtrent haar is, zo wel huisraad als kledinge, blijken vertoont van zulke goede omstandigheden, welke geen laagheid van haar vereischen.

Indien gij tegen het verbod *wilt* schrijven, mijne waarde, gelief dan het opschrift te maaken, *Aan Juffer Lætitia Beaumont; om gebragt te worden, tot dat het worde afgebaald, ten huize van den Hr. Wilson in Pall-Mall.*

De Hr. Lovelace stelde mij dit opschrift voor, niet *weetende* van uwe begeerte dat onze Brieven over eene derde hand zouden gaen. Alzo zijne

dig doet , en op zulk eene wijze dat gij het *kunt* aanneemen , zo denk niet om langer bij hem te vertoeven.

Maak 'er staat op , mijne waarde , hij zal u niet verlaten , nagt nog dag , zo hij het keeren kan , nu hij voet gekreegen heeft.

Ik zoude een afgrijzen van hem gehad hebben wegens zijn verhaal van uw huwelijk , hadde hij het niet gedaen met zulke omstandigheden , welke het nog in uwe magt laten om hem van u af te houden. Zo hij eens de *minste* gemeenzaamheid onderneemt ——— Dog het is noodloos dit aan u te zeggen. Hij kan , dunkt mij , geen ander oogmerk hebben , dan 't welk hij beuigt ; nademaal hij noodwendig denken moet , dat zijn verhaal van aan u getrouwd te zijn uwe waakzaamheid moet vermeederen.

Gij moogt geruft zijn , dat ik de Zegels uwer Brieven naaukeurig zal bezigtigen. Indien hij , gelijk gij zegt , in dat stuk ondeugend zij , zal hij zo in alles zijn. Dog tegen eene perfoon van uwe deugd , kan hij zig niet snood gedraagen. De man is geen gek. Het is zijn Belang , zo wel ten aanzien van zijne verwagtingen van zijne eigene vrienden , als van u , om eerelijk te zijn. Behaagde het den Hemel , evenwel , dat gij *weezenlijk* getrouwd waart ! Dit is nu de bovendrijvende wensch van

Uwe ANNA HOWE.

LXI. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, aan Juffer
HOWE.

Donderdag-ogtend, Agt uren.

Ik worde hoe langer hoe meer misnoegd op den Hr. Lovelace, bij nader overweeginge, wegens zijne stoutheid, dat hij mij hoopt getuigenis te doen geeven, schoon maar *lijdelijk*, om zo te spreken, aan zijne groote onwaarheid. En ik zal dieswegens nog minder op hem vergenoegd zijn, indien hij daarin bevonden worde een ander oogmerk te hebben, dan *de hoope om mijn besluit ter zijner begunstiging te verbaasten*, door de moeilijkheid, waaronder het mij zal brengen, ten aanzien van mijn gedrag jegens hem. Hij heeft mij zijn compliment laten maaken door Dorcas, met verzoek, dat ik hem wil toelaaten om mij in de Eetzaal op te wagten; — mischien, op dat hij daaruit moge gissen of ik in een goeden luim zal bij hem koomen, of niet: Dog ik hebbe geantwoord, dat dewijl ik hem bij het ontbijt zal zien, ik verzoeke verschoond te zijn.

Tien uren.

Ik poogde, voor dat ik beneden ging, mijn gelaat te schikken in een vergenoegder weezen,
dan

dan ik van harten was, en wierd met de hoogste tekenen van eerbiedigheid ontvangen van de Weduwe, en haare twee Nigten: Jonge Juffrouwen van persoon behaagelijk genoeg; dog zij scheenen zig in haare houdinge te bedwingen; terwijl de Hr. Lovelace jegens alle vrij en onbedwongen was, als of hij reeds overlang met haar bekend waare: Het geen ik niet zeggen kan of het stond hem wel; een voordeel, hetwelk bereisde heeren hebben boven andere luiden.

In het gesprek, 't welk wij na het ontbijt hadden, gaf de Weduw ons een verhaal van de krijgsverdiensten van den Colonel haaren man; en bij deeze gelegenheid, hield zij haaren neusdoek twee of driemaal aan haare oogen. Ik hoope, om haarer opregtheid wille, dat zij dien nat maakte, om dat zij *geëgt* wilde worden zo te doen; dog ik zag niet dat zij het deed. Zij wenschte dat ik nooit mogt weten wat het zij een Man te verliezen, mij zo waard, als haar beminde Colonel haar was: En zij hield haar neusdoek weder aan haare oogen.

Het moet, buiten twijffel, eene zeer aan-
doenlijke zaak zijn, van eenen braaven man gescheiden, en daarenboven gelaaten te worden in moeilijke omstandigheden, en dat wel buiten *zijne* schuld, en blootgesteld voor de verongelijkingen van de snoode en ondankbaare, gelijk zij haar geval beschreef geweest te zijn bij zijnen dood. Dit maakte dat ik vrij veel met haar bewoogen wierd.

Gij weet, mijne waarde, dat ik een open en ruim hart hebbe; en natuurlijk, also open-
har-

hartig en vrij ben in mijn omgang ; ten minsten hebben mijne lofuiters mij zo verteld. Daar ik genoeg vinde , storte ik eensklaps mijnen geest uit zonder agterhoudinge , wederzijdsche vrijheden aanmoedigende , en straks gereed om alle wantrouwen te doen verdwijnen. Maar met deeze twee Nigten van de Weduwe kan ik nooit innige vriendschap maaken — Ik weete niet waarom.

Waare het niet , dat de omstandigheden , en hetgeen in het gesprek voorkwam , het denkbeeld niet begunstigten ; zoude ik ligt hebben kunnen denken , dat de jonge Ladys en de Hr. Lovelace langer kennis gehad hadden dan van gisteren. Want steelswijze , als het waare , wierp hij haar zomtijds lonken toe , welke zij beantwoordden ; en als ik mijn oog daarop sloeg , vielen haare oogen , om zo te spreken , voor mijn oog neer , als of zij deszelfs onderzoek niet konden uitslaen.

De Weduw rigtede alle haare praat tegen mij , als Mevr. Lovelace ; en ik verdroeg dat , met zeer veel tegenzin. En eens betuigde zij , voorbaariger dan dat ik 'er haar voor bedankte , haare verwonderinge dat eenige gelofte , eenige reden , hoe gewigtig ook , van genoegzaame kragt kon zijn bij zulk een bekoorelijk paar , als zij hem en mij noemde , om ons twee afgezonderde bedden te doen houden.

Haare oogen hadden , bij dit zeggen , voordeel op de mijne. Nogthans was ik mij geener schuld bewuft. Hoe weete ik dan , als ik mij nader bedenke , dat mijn oordeel over de haare niet te ligtvaardig is ? Daar zijn , ongetwijffeld , veele waarlijk zedige personen (mij zelve 'er buiten latende)

de) welke , door te bloozen over eene onregtmaatige beschuldiging , verdagt gehouden zijn , bij dengeenen die geen onderscheid kunnen maaken tusschen de ontfeltenis , welke de schuld altoos vergezelt , en de edele zelfbewustheid die het gelaat van eene braave ziel overdekt , om dat zij maar tot eenig opgetijgd kwaad bekwaam geagt wordt.

De groote Romein , gelijk wij leezen , die zijn toenaam kreeg van een der drie wereld-deelen (het vierde toen nog niet ontdekt zijnde) waover hij had gezegepraald , van een laag misdrijf tegen zijne Soldaaten beschuldigd zijnde , verkoos liever in ballingschap te gaen (de straffe , welke daarop stond , zo hij 'er schuldig aan bevonden waare) dan dat 'er gezegd zou worden , dat Scipio openbaar te regt gesteld was , over eene zo schandelijke beschuldiging . En denkt gij , mijne waarde , dat Scipio niet van verontwaardiging bloosde , toen hem de beschuldiging eerste wierd bekend gemaakt?

De Hr. Lovelace , toen de Weduw haare voorbaarige verwonderinge uitdrukte , begluurde mij van ter zijden met een leep gezigt , als om gade te slaen hoe ik het opnam ; en zeide , dat zij wel mogten aanmerken , dat zijn ontzag voor mijn wil en welbehaagen (mij zijn lief schepzel noemende) van grooter kragt op hem was , dan de eed , waarmede hij zig had verbonden.

Hem en de Weduw beide bestraffende , zeide ik , Dat het mij vreemd deed te hooren , dat met een eed of gelofte zo los gehandeld wierd , dat men te kennen gaf , als of die maar in de tweede
plaat-

plaatze in aanmerkinge kwam, wat men ook de eerste plaatze geeven mogt.

De aanmerkinge was regtmatig, zeide Juffer Martin; want dat niets het verbreeken van eene plegtige gelofte verschoonen kon, wat ook gelegenheid tot het doen van dezelve mogt gegeven hebben.

Ik vraagde, welke Kerk de naafte was; want ik ben maar al te lang afweezig geweest uit den heiligen dienst. Zij noemden St. James, St. Anne's, en eene andere in Bloomsbury; en de twee Nigten zeiden, dat zij meest in de St. James Kerk gingen zo wel wegens de goede vergaderinge, die 'er kwam, als om dat 'er zo uitsteekend gepredikt wierd.

De Hr. Lovelace zeide, dat de Koninglijke Kapel de plaatze was, daar hij het meest naar toeging, als hij in de Stad was. Arme man! weinig verwagtede ik van hem te hooren, dat hij in eenige plaatze van Godsdienst-oeffeninge kwam. Ik vraagde, Of de tegenwoordigheit van den zichtbaaren Koning van maar een gering gebied, in vergelijkinge gesproken, niet, te gemeenlijk, de vereischte aandagt wegnam in den dienst van den onzienlijken Koning en Maaker van wel duizend werelden?

Hij geloofde, dat het zo wel zijn kon met zulke die 'er uit nieuwsgierigheit kwamen, als de Koninglijke Familie 'er tegenwoordig was. Maar anders, had hij in de Koninglijke Kapel al zo veel bedrukte aangezigten gezien, als ergens anders: En waarom niet? Nademaal het volk omtrent de

Hoven al zo diepe schulden hebben uit te wisschen, als eenig ander volk welk het zijn mag.

Hij sprak dit met zo veel ligtvaardigheid, dat ik niet kon nalaaten te zeggen, dat niemand in twijffel trok of hij wist zijn gezelschap wel te kiezen.

Uw dienaar, mijne waarde, zig buigende, waaren zijne woorden; en zig tot haar wendende, Gij zult wel merken, bij ontelbaare gelegenheden, Ladys, als wij verder in kennis geraaken, dat mijne Beminde mij nooit spaart over deeze onderwerpen. Dog ik verwondere mij even zeer over haar in haare bestraffingen, als ik gesteld ben op haare goedkeuringe.

Juffer Horton zeide, Dat alles zijn tijd had. Zij kon niet anders zeggen, of naar haare gedachten betaamde onnozele vrolijkheid jonge luiden wonder wel.

Dat is waar, voegde 'er Juffer Martin op. En Shakespear zegt te regte, *Dat de Jeugd de Lente is des leevens, De bloeij der prille jaaren* [Met eene komediansche houdinge sprak zij dit uit]: En wat haar belangde, zij kon niet nalaaten zig te verwonderen over die bekoorelijke leeven-digheid in mijnen egtgenoot, welke zo wel overeenkwam met zijn leeftijd.

De Hr. Lovelace boog zig. De man is gretig naar lof. Gretiger naar denzelven, geloove ik, dan om dien te verdienen. Nogthans verdient hij deeze soort van lof. Hij heeft, gelijk gij weet, eenen lossen ongedwongen zwier, en geen kwaade stem: En deeze lof ontfloot zo zeer zijn vro-

vrolijk hart, dat hij de volgende regels opzong uit Congreve, wiens hij zeide dat zij waaren:

*De blijde Jeugd doet duizend zoetheit zien,
Die d' ouden kouden dag ontvliên;
De d'ar'le Lentetijd teelt schoonte en frissche
Verwen,
Die in den dorren schoot des barren Win-
ters sterven.*

En dit wel, zo hij zeide, ten gevalle van de twee Nigten. Nog wierd het aan haar te vergeefs besteed. Zij verzogten hem ze nog eens te mogen hooren; en zijne inwilliginge prentede die in mijn geheugen.

Wij praatten verder over het eeten; en de Weduw bood zeer beleefdlijk aan om zig te schikken naar zodanige regelen, als ik haar zou voorschrijven. Ik gaf haar te kennen, hoe ligt men mij genoegen geeven kon, en hoe zeer ik verkoos om alleen te eeten, en dat wel van een enkel gerecht dat mij maar op een bord gebragt wierd. Dog ik wil u, mijne waarde, met zulke bijzonderheden niet lastig vallen.

Zij dagten, dat ik zeer bijzonder was; en wel met reden: Dog dewijl zij mij niet zo *bijster* wel gevielen, dat ik ten haaren gevalle mijne eigene verkiezinge zou laten vaaren, bekreunde ik 'er mij te minder aan wat zij dagten. — En wel nog te minder, alzo de Hr. Lovelace mij zeer te onvreeden op hem gemaakt had.

Zij waarschuwdn mij, evenwel, voor melancholie. Ik zou, zeide ik, een zeer ongelukkig

schepzel zijn, indien ik het gezelschap van mijzelve niet verdraagen konde.

De Hr. Lovelace zeide, Dat hij de Ladys een verhaal moest geeven van mijne Gebeurtenis; en dan zouden zij mijne handelwijze wel weeten in te schikken. Maar *mijn lief*, zo *gij mij bemint*, zeide de onbeschaamde vent, geef dog der melancholie zo weinig toe als mogelijk is. Niets dan de zoetheid van uw aart, en uwe hooge denkbeelden van een pligt, die nooit verdiend kan worden daar gij denzelven plaatst, kan u zo ongeruft maaken als gij zijt. Word niet toornig, *mijne waarde Liefde*, om dat ik dit zegge [mij mijn voorhoofd ziende fronsen, onderstelle ik]: En hij greep mijne hand, en kuste die.

Ik liet hem bij haar; en vertrok na mijn kabinetje en mijne pen.

Juiſt zo als ik hieraantoe geſchreeven hebbe, worde ik geſtoord door eene boodſchap van hem, dat hij op reize ſtaet te gaen, en verzoekt te weeten, of 'er iets van mijne bevelen is. — Dus zal ik hier afbreeken om eens bij hem te gaen in de Eetzaal.

*

*

Het mishaagde mij niet, hem in zijn rijd-gewaad te zien.

Hij ſcheen begeerig om te weeten, hoe de juffrouwen beneden mij aanſtonden. Ik zeide hem, dat ſchoon ik niet dagt, dat 'er veel op haar te zeggen viel; voor zo verre ik egter, in mijnen tegen-

genwoordigen toestand, naar geen nieuwe kennis zegt, was ik niet zeer gezind om die met haar aan te kweeken.

Hij drong mij nog al verder hieromtrent.

Ik kon niet zeggen, gaf ik hem te kennen, dat ik groot behaagen had in eene van de beide jonge juffrouwen, niet meer dan in haare Moeij: En dat, al waare mijn toestand nog zo gelukkig, zij voor mij een veel te lugtig weezen hadden.

Het verwonderde hem niet, zeide hij, mij zo te hooren spreken. Hij kende geene van de Sexe, welke gewend waaren zig te vertoonen bij de Steedsche Vermaakelijkheden en uitspanningen, welke mij draagelijk zouden voorkoomen. *Stilzwijgen* en *Bloozen*, Madam, zijn nu geen bevalligheden bij onze schoone Ladys in de Stad. Verhard door menigmaal in het openbaar te verschijnen, zouden zij zig nu zo wel schaamen aan deeze zwakheden schuldig gevonden te worden, als de mannen.

Verdeedigt gij deeze twee juffers, mijn Heer, door te smaalen op de helft der Sexe? Dog gij moet mij ondersteunen, mijn Hr. Lovelace (en egter ben ik 'er niet op gesteld om voor bijzonder geagt te worden) in mijne begeerte om mijn ontbijt en avondmaal (zo ik *dit* neeme) alleen te neemen.

Indien ik het zo wilde hebben, zoude het zekerlijk zo geschieden. Het volk van den huize kwam niet genoeg in aanmerkinge, dat ik mij bij dezelve behoefde te ontschuldigen omtrent eenig stuk, daar mijn plezier mede gemengd was. En indien zij mij nog meer mishaagen mogten, wan-

neer ik haar nader kende , hoopte hij dat ik om *eenig ander logement* zou willen denken.

Hij betuigde met heel veel tegenzin mij te verlaaten , verklaarende , dat het volstrektlik was ter gehoorzaminge van mijne bevelen : Dog dat hij niet kon hebben toegestemd om te gaen , terwijl mijns Broeders ontwerpen nog stand hielden , indien ik zijn verhaal geen geloofwaardigheid had bijgezet , hetwelk hij gedaen had , dat wij getrouwd waaren ; hetwelk , zeide hij , de geheele familie aan zijn belang verknogt had , zo dat hij mij met te meer gerustheid en genoegten verlaaten konde.

Hij hoopte , zeide hij , dat ik bij zijne *wederkoomst* , den dag van zijn geluk zou noemen ; en te meer also ik , uit mijns Broeders aanslagen , kon overtuigd zijn , dat 'er geen Verzoeninge te verwagten was.

Ik zeide hem , dat ik misschien nog eenen Brief mogt schrijven aan mijnen Oom Harlowe , Hij hield voormaals veel van mij . Ik zou geruster zijn , wanneer ik een regelregt aanzoek gedaen had . Mogelijk zoude ik zulke voorwaarden kunnen voorstellen , ten aanzien van mijns Grootvaders Capitaal , welke zouden te wege brengen dat zij naar mij luisterden ; en ik hoopte , dat hij lang genoeg van mij zou afblijven om mij tijd te geeven van aan denzelven te schrijven , en een antwoord van hem te ontvangen.

Dat , hij moest mij om vergiffenis smeeken , konde hij niet belooven . Hij zou verneemen naar de bewegingen van Singleton en mijnen Broeder ; en indien hij bij zijne wederkoomst geen reden vond om beschroomd te zijn , zoude hij aanstonds

naar

naar Berkshire gaen , en zijne Nigt Charlotte met zig naar stad tragten te brengen , welke , bij hoopte , dat mij beweegen zoude om hem een eerder Dag te verleenen , dan ik tegenwoordig *om ſcheen te denken*. ——— *Om ſcheen te denken* , mijne waarde ! ——— Zeer onderwerpe- lijk , naar ik mij verbeelden zoude ! ———

Ik zeide hem , dat ik het gezelschap van die jonge Lady voor eene groote gunst zou neemen.

Ik was met dit voorſtel te meer in mijn ſchik , dewijl het van hem zelve kwam , en uit guller harten.

Hij drong mij ſterk om een Bank-Briefje aan te neemen : Dog ik wees het van de hand. En toen bood hij zijnen knecht Willem aan om mij in zijn afwezen ten dienſte te ſtaen ; welke aan hem kon worden afgevaardigd , zeide hij , indien 'er iets ongemeens mogt voorvallen. Ik gaf daaraan mijne toefſtemminge.

Hij nam zijn afſcheid van mij op de eerbiedigſte wijze , mijne hand alleen kuſſende. Hij liet het Bank-Briefje , zonder dat ik het merkte , op den tafel leggen. Gij moogt verzekerd zijn , dat ik het hem bij zijne wederkoomſt te rug zal geeven.

Ik ben nu veel beter op hem te vrede , dan ik geweest ben.

Wanneer twijffelingen omtrent eenigen perſoon zijn uit den weg geruimd , is eene niet onedelmoedige ziel genegen , om bij wijze van vergoedinge voor het opvatten van die twijffelingen , alles hetgeen gebeurt , wat maar eene goede uitlegginge *veelen kan* , ten voordeele van dien perſoon

toon te duiden. Bijzonderlijk, kan ik niet dan met genoegen aanmerken, dat schoon hij van de Ladys zijner familie spreekte met de vrijheid van Namaagfchap, het nogthans altoos is met tederheid. En uit de genegenheid van een man jegens zijne nabestaende van de Sexe, heeft eene vrouw eenige reden om te verwagten, dat hij zig, getrouwd zijnde, ook wel tegen haar gedraagen zal, indien zij genegen zij zulks van hem te verdienen.

En dus, mijne waarde, ben ik 'er toe gebragt om met deezen man vergenoegd ter neer te zitten, als ik maar reden vinde om te besluiten, dat hij van natuure geen woestling is. Dog hoe kon een schepzel, die (onbeschaafd omtrent zigzelve handelende) eenen man gelegenheid gaf om met haar weg te loopen, dog verwagten om van dien man met eene zeer hooge maate van beschaafdheid behandeld te worden?

Maar waarom, nu, dat 'er zig schooner uitzigten opdoen, waarom deeze zwaarmoedige bedenkingen, zal mijne beminde vriendin aan haare Clarissa vraagen?

Waarom? Kunt gij vraagen waarom, mijne waardste Juffer Howe, aan een schepzel, welke, in het oog der wereld, haaren naam heeft laten aantekenen onder de losse en onbezonnene; die zugt onder eens Vaders vloek, en de wreede twijfelmoedigheden, welke ontfiaen moeten uit de bedenkinge, dat zij, evenzeer tegen pligt en beginzel, zig geworpen heeft in de magt van eenen man, en dat die man van slegte zeden is? —
Moet niet de bezeflinge, welke zij heeft van haare
rec-

roekeloosheid, haare beste uitzigten en schoonste hoope verdonkeren? Moet die zelf niet het *sterkst* opkoomen tegen een peinzenden geest, wanneer haare hoope het schoonst staet? Daar zelf haare vermaaken, al wierd de man *beter* bevonden dan zij verwacht, onder afslag van haar ontvangen worden, gelijk die welken luiden, die kwaalijk verkreegen schatten bezitten, dan met de scherpste prikkeling moeten ondervinden, (zo hunne zielen voor overdenkinge vatbaar en niet zijn toegeschroeid) wanneer zij, alle hunne wenschen beantwoord zijnde, (zo de wenschen van zodanige luiden ooit geheel kunnen beantwoord worden) gaen nederzitten in hoope van te *genieten* hetgeen zij onregtvaardig verkreegen hebben, en vinden dat zij van hunne eigene overdenkingen het meest gepijnigd worden.

Dat gij, mijne waarde vriendin, altoos gelukkig moogt zijn in uwe overdenkingen, bidt

Uwe altoos-toegenegene.

CL. HARLOWE.

De Hr. Lovelace zegepraalt, in zijnen volgenden Brief, dat hij 'er zijne twee voornaame punten heeft door gekreegen, van de Lady te doen inwilligen om bij het volk van den huize voor zijne vrouw door te gaen, en om zijn logement in het zelve te neemen, schoon maar voor eenen nacht. Het gaet nu goed met hem, zegt hij, en hij twijffelt niet, of hij zal het spel wel haast meester worden, zo niet door overreedin-

H h 5

ge,

ge, bij verrassing. *Nogthans geeft hij voor nog eenige kleine wrëginge te hebben, en beschuldigt zigzelve als spelende de rol van den grooten verzoeker. Dog dus verre wel geslaagd zijnde, zegt hij, kan hij niet nalaaten van eens te beproeven, volgens zijn voorheen genomen besluit, of hij niet verder kan koomen.*

Hij geeft de bijzonderheden op van hunne redentwisten over de boven gemelde onderwerpen, op een uitkoomende met hetgeen in de laatste Brieven der Lady begreepen is.

Bij deezzen tijd zal men zien, dat zijne geheele verdienste, ten aanzien van deeze Lady, bestaat in den welverdienden lof te geeven aan haare voortreffelijke hoedanigheden van geest en ligbaam beide, tot zijne eigene veroordeeling. Dus begint hij zijnen volgenden Brief:

En nu, Belford, zal ik u een berigt geeven, van onze eerste verkeeringe bij het ontbijt.

Geheel lieflijk helder en gerust stond het beminnelijk gezigt en bekoorelijk gelaat van mijne Godin, toen zij onder ons nederdaalde; verpligtende ieder oog tot eerbied; ieder knie tot nigen; ieder beevende lip tot stilzwijgen, tot beschroomd stilzwijgen: Terwijl zij, met de bewustheid van haare eigene waardigheid en verhevenheid gewapend, zag en zig gedroeg, gelijk eene Keizerin zou zien en zig gedraagen onder haare afhangelingen; en nogthans zo vrij van trotsheid en hoogmoed,

moed, als of zij tot deftigheid, en eene bestendige bevalligheid van gedrag gebooren was.

*Hij maakt gewag van de jaloersheid, bo-
vaardij en ijdele trotsheid van Saartje
Martin, en Marijtje Horton, over zijn
eerbiedig gedrag jegens de Lady: Schep-
zels, welke opgebragt boven haaren
staat, en tot een smaak van plezier, en
de openbaare divertiffementen, ten ge-
maklijken buit gevallen waaren in de net-
ten van zijne verleidelijke Konstenaarijen
(gelijk men zien zal in het besluit van dit
werk): En welke, gelijk hij aanmerkt,
„ die onderscheidinge in haare Liefde nog
„ niet waaren te boven gekoomen, welke
„ eene vrouw den eenen man boven den
„ anderen doet stellen. „*

Hoe bezwaarelijk is het, zegt hij, eene vrouw den voorrang boven haarzelve aan eene andere gegeven te doen ondertekenen, schoon die nog zo zichtbaar zij; bijzonderlijk, als 'er Liefde mede gemengd is? Deeze heftige, deeze partijdige kleine duivelin, Saartje, heeft de trotsheid van zig te vergelijken met mijne engelin — hoewel zij bekent dat het eene engelin is. Ik waarschuwe u, mijn Hr. Lovelace, zegt zij, toon geen van uwe buitenspoorige blijken van genegenheid, in mijn bijzijn, aan deeze stuursche, deeze droevige Schoonheid — Ik kan dat niet verdraagen. Daarop bragt zij mij haare eerste offerande in gedagten.

Welk

Welk een geweld maaken deeze vrouwluij over iets dat niemendal te beduiden heeft! Waare het niet om hetgeen de geleerde Bisschop in zijnen Brief uit Italie De verstrikingen der Liefde noemt, en ik de Lekkernijen der Intrigue, wat steekt 'er dog, Belford, in alles, dat zij voor ons doen kunnen?

Hoe doen deeze Schepzels haar best om mij aan te spooren! Eene gevallene vrouw is een erger duivel, dan zelf de ondeugendste man. De eerste weet van geen wroeginge: Zo ben ik niet — Nog zullen zij mij ooit beweegen, schoon geholpen van alle magten der duisternisse, om dit verwonderlijk schepzel met onwaardigheid te behandelen. — Zo verre, meene ik, als onwaardigheid kan zijn afgescheiden van die beproevingen, waarmede ik haar zal toetzen of zij eene vrouw of engel zij.

Bij haarluij egter ben ik maar een bloodaart. Ik kon haar voor deezen tijd al gehad hebben, zo ik gewild had. Indien ik haar als vleesch en bloed wilde handelen, zoude ik haar zodanig vinden. Zij dagten, dat ik wel weeten moest, zo eenig leevend mensch het wist, dat indien een man van eene vrouw eene Godin maakte, zij de persoon van eene godin zou aanneemen; dat zo haar magt gegeven wierd, zij die magt gebruiken zoude tegen den geever, zo al tegen niemand anders — En D — r's wijf wordt mij voor de scheenen geworpen, die gij weet dat over haaren hoflijken man een trots gezag voert, terwijl zij heimelijk haaren lijfknecht vleit. O hoe vervloekte ik de lasterende prijen! Zij zullen maa-

maaken, zegge ik haar, dat ik haar huis haate en 'er van daan gae. En bij mijn ziel, Jan, ik denke zomtijds haast, dat ik haar hier niet behoorde gebragt te hebben, al waare het maar alleen om Saartjes wil. En egter, zonder Saartjes of Marijtes hart te kennen, heeft het lief schepzel beslooten geen verkeeringe met haar te houden, dan voor zo verre zij die niet kan vermijden. Hier ben ik niet droevig om, moogt gij wel denken; nademaal vrouwelijke minnenijd voor eene vrouw niet is te verbergen. En Saartje heeft zichzelf niet in de magt.

Wat dunkt u wel! ——— Daar stond die kleine duivelin Saartje, niet in staat zijnde, zo ze beruigde, om het leeven te draagen onder mijne ongunst, aan het bezwijmen te gaen: Maar toen ik zag, dat zij 'er *toebereidinge* toe maakte, ging ik uit het vertrek; en dus dagt het haar niet der moeite waardig de vertooninge om niet te spelen.

Op deeze wijze meldt hij welk zijn oogmerk waare, in de Lady met zijne afweezigheid te believe:

Wat het verlaaten van haar belangt, indien ik maar voor een nacht van haar gae, hebbe ik mijne belofte vervuld. En zo zij dat niet denkt, kan ik knorren en preutelen, en het haar weer gewonnen geeven, en daardoor verdienste inleggen; en dan, niet in staat om buiten haare tegenwoordigheid te leeven, wel weer schielijk te rug koomen. Nog zijn de vrouwen ooit in den grond
boos,

boos, om dat men haar ongehoorzaam is door overmaat van Liefde. Zij hebben wel behaagen in eene onbetembaare hartstogt. Het staet haar wel aan dat ieder gunst bewijs haar als ontweldigd worde; en dat zij geheel als opgegeten en gedronken worden van eenen onverzadlijken Minnaar. Kenne ik de Sexe niet? ——— Zo wel, trouwens, kenne ik nog niet mijne Clarissa: Dog evenwel zal mijn menigvuldig uitgaen mij bij haar telkens nieuw doen voorkoomen, en zo wat handgebaar tusschen ons verwekken. Ten minsten mag ik zekerlijk, zonder dat 'er iets op te zeggen valt, haar kussen als ik uitgae, en weer t' huis koome; en zullen die bij voorkoomende gelegenheid gebruikte vrijheden (welke beleefdheid zelf zal wetigen) mijne bekoorster niet allengskens aan dezelve doen gewinnen?

Maar, Jan, hoe zal ik het hier stellen met mijn Oom en Moeijen, en alle mijne liefhebende Nigten? Want ik verstaë, dat zij meer haast maaken met mijn trouwen, dan ik zelve.

LXII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE.

Vrijdag, den 28 van April.

De Hr. Lovelace is alreeds weerom gekoomen. Mijns Broeders ontwerpen waaren zijn voor-

voorwendzel. Ik konde deeze korte afwezigheid niet anders aanmerken, dan als eene looze uitvlugt op zijne belofte; inzonderheid daar hij zulk eene voorzorg gebruikt had bij het volk beneden; en daar hij wist dat ik voorhad mij digt binnen deur te houden. Ik kan niet verdraagen dat men op eene laage wijze met mij handele; en in grammen moede drong ik hem, dat hij terstond vertrekken zou naar Berkshire, om zijne Nigt te beweegen, gelijk hij beloofd had.

O mijn waardste Leeven, zeide hij, waarom wilt gij mij uit uwe tegenwoordigheid verbannen? Ik kan u zo langen tijd niet verlaten, dan gij van mij schijnt te verwagten dat ik doen zoude. Ik hebbe den geheelen tijd omtrent de stad heromgevloogen, zedert ik van u scheidde. Edgware was de verste plaatze, daar ik naar toe ging; en ik was niet in staat om daar twee uren te vertoeven, uit vreeze dat 'er, in de hachelijke omstandigheden, iets gebeuren mogt. Wie kan reden geeven van de werkingen eener schroomagtige ziele, wanneer alles wat haar lief en waard is 'er aan hangt? Gij moogt u zelve de moeite wel bespaaren om aan eenige van uwe vrienden te schrijven, tot dat de plegtigheid zal voorbij zijn, die mij regt zal geeven om uw aanzoek gewigt bij te zetten. Wanneer zij weeten, dat wij getrouwd zijn, zullen uws Broeders aanslagen een einde hebben; en uw Vader, en Moeder, en Oomen moeten wel met u verzoend worden. Waarom zoudt gij dan een oogenblik in twijffel staen om mijn geluk te bevestigen? Waarom, nog eens, zoudt gij mij van u verbannen willen? Waarom wilt gij aan den man,

die

die u in zwaarigheden gebragt heeft, en die op eene zo eerelijke wijze u uit dezelve wenscht te redden, het geluk van dus te doen niet gunnen?

Hij zweeg stil. Mijne stem was magtloos mijne neiginge bij te staen om iets te zeggen, 't welk hem in een stuk met zo veel ijver aangedrongen niet geheel te rug zou zetten.

Ik zal u zeggen, mijne engelín, hervattede hij, wat ik voorhebbe te doen, indien gij het goedkeurt. Ik zal van stonden aan uitgaen om eenige van de fraaije nieuwe Squares, (a) of schoone straaten rondom dezelve te bezigtigen, en u verslag doen zo ik eenig gevoegelijk huis daar te huur vinde. Ik zal zulk een huuren, als gij zult verkiezen, en mij voorzien van eene equipagie welke met onzen staat overeenkoomt. Gij zult van alles het bewind hebben. En gelief dog op den eenen of anderen kortaanstaenden dag, voor of na dat wij daarin getrokken zijn, [*Dat moet aan uwe eigene keuze gelaaten worden*] mij tot den gelukkigsten man te maaken. En dan zal alles naar wensch gaen. Gij zult dan in uw eigen huis (indien het zo ras kan gemeubileerd zijn, als ik wel wensche) de complimenten van alle mijne nabestaenden ontvangen. Charlotte zal u ondertusschen een bezoek geeven: En zo het meer tijd wegneeme, zult gij maar te kiezen hebben welke gij met uw gezelschap wilt vereeren, de eerste, tweede, of derde van de zomermaanden; en bij uwe te rug koomst zult gij vinden, dat alles wat aan uwe nieuwe wooninge ontbrak vervuld is; en plezieren zullen ons in eenen geduurigen kring omringen. O mijne en-ge-

• Vierkante ruime Plaatzen, of Pleinen te London.

gelyk, neem mij tot u, in plaatze van mij te verban-
nen van u, en maak mij voor altoos den uwen.

Gij ziet, mijne waarde, dat hij hier niet op
eenen vasten *dag* drong. Ik was daar niet onge-
noegd over; en ik herstelde mij dies te eer, om
dat hij het niet deed. Dog hoe het zij, ik gaf
hem geen reden om mij te verwijten, dat ik zijne
aanbiedinge verwierp om naar een huis te gaen
omzien.

Hij is diesvolgens ten deezen einde uitgegaen.
Dog ik vinde, dat hij voorheeft hier te nagt weder
zijn logement te neemen; en indien te nagt, ook
andere nagten, terwijl hij in de Stad is. Voor zo
verre de deuren en vensters van mijne kamer wel
vast geslooten kunnen worden; Voor zo verre hij,
in allen deezen tijd, mij geen reden van vreeze
gegeven heeft; Voor zo verre hij het voorwendzel
van mijns Broeders ontwerpen voor zig kan in-
brengen; Voor zo verre de luiden beneden zeer
heusch en vriendlijk zijn; bijzonderlijk Juffer Hor-
ton, die groot genoeg in mij schijnt genomen te
hebben, en van een zagter inborst en zeden te zijn,
dan Juffer Martin; en, Voor zo verre het nu rede-
lijk wel met ons gaet — Verbeelde ik mij, dat
het haar allen als iets bijzonders zou toeschijnen,
en mij in geschil brengen met eenen man, die (hij
moge gesteld zijn op hetgeen hij wil) altoos heel
veel voor zig weet te zeggen, indien ik bleef staen
op zijne belofte: Om alle deze redenen, denke
ik, dat ik geen gewag zal maaken van zijn ver-
blijf hier in huis, zo hij het niet doet.

Laat mij uwe gedagten weten, mijne waar-
de, over alles.

Gij moogt wel gelooven, dat ik hem zijn Bank-Briefje te rug gaf op het oogenblik dat ik hem zag.

Vrijdag-avond.

De Hr. Lovelace heeft twee of drie huizen bezigtigd; dog geen naar zijn zin. Dog hij heeft van een gehoord, 't welk iets beters schijnt te be-looven, zegt hij, en naar welk hij morgen-ogtend staet te verneemen.

Saterdag-ogtend.

Hij heeft zijn onderzoek gedaen en het huis metterdaad gezien, waarvan hem gisteren-avond gesproken wierd. De eigenaarfe van hetzelfde is eene jonge Weduw, eene Lady die onvertroofte-lijk is over den dood van haaren man; *Fretchville* is haar naam. Het is geheel naar de mode op-geschikt, zijnde alles binnen deeze zes maanden nieuw gemaakt. Hij gelooft, dat zo het huisraad mij niet aanstaet, men over het gebruik daarvan, met het huis, voor een zekeren tijd, wel zal kun-nen overeenkoomen: Dog zo het mij behaagt, zal hij aanstonds het een tragten te huuren, en het ander te koopen.

De Lady ziet geen mensch; en zijn de beste vertrekken boven niet te bezigtigen voor dat zij eens uit, of naar het land gegaen is; het welk zij praat van in een veertiendagen, of drie weken, ten langsten, te doen; en daar in stilte te leeven.

Hetgeen de Hr. Lovelace van het huis zag (hetwelk de groote Zaal was met twee kleine zaalen)

len) was volmaakt fraaij; en hem wierd verzekerd, dat alles eveneens was. De Keuken, voorraadskelders, en 't werkhuis waaren ook zeer gerijflijk; het Koetshuis en de stallen na bij der hand.

Hij zal met veel ongeduld verlangen; zegt hij, dat ik het alles zie; nog zal hij, zo hij vindt het te kunnen krijgen, verder omzien voor dat ik het bezigtigd hebbe, ten zij 'er iets anders naar mijn zin zig opdoe. Op den prijs kooft het bij hem niet aan.

Hij doet nu niets dan te praaten van de *Plegzigheid*; dog niet trouwens van den *Dag*. Ik begeere niet dat hij daarop dringe ——— Dog ik verwondere mij, dat hij het niet doet.

Hij heeft nu zo even een Brief ontvangen van Lady Elifabet Lawrance, door eene bijzondere hand; de inhoud voornaamlijk eene zaak betreffende, welke zij op de Kanselaarij heeft. Dog in het *post-scriptum* belieft het haar met zeer veel agtinge van mij te spreken.

Zij verlangen alle met ongeduld, zegt zij, dat de Gelukkige Dag zal voorbij zijn; welke zij zig vleijen, dat *zijne Hervorminge zal verzekeren*.

Hij hoopte, betuigde hij mij, dat ik hem *ras* in staat zou stellen, om *baare wenschen*, en *zijne eigene* te beantwoorden.

Dog, mijne waarde, schoon de gelegenheid zo uitlokkende was, drong hij niet op den *Dag*. Het welk te *zeldzaamer* is, alzo hij zo sterk dreef op het trouwen voor dat wij in Stad kwamen.

Hij hield ernstig bij mij aan; om hem, en vier van zijne vrienden, Maandag-avond mijn gezelschap te gunnen, op een klein *collation*. Juffert

Gij moogt wel gelooven, dat ik hem zijn Bank-Briefje te rug gaf op het oogenblik dat ik hem zag.

Vrijdag-avond.

De Hr. Lovelace heeft twee of drie huizen bezigtigd; dog geen naar zijn zin. Dog hij heeft van een gehoord, 't welk iets beters schijnt te be-looven, zegt hij, en naar welk hij morgen-ogtend staet te verneemen.

Saterdag-ogtend.

Hij heeft zijn onderzoek gedaen en het huis metterdaad gezien, waarvan hem gisteren-avond gesproken wierd. De eigenaarfe van hetzelfde is eene jonge Weduw, eene Lady die onvertroostelijk is over den dood van haaren man; *Fretcheville* is haar naam. Het is geheel naar de mode opgeschikt, zijnde alles binnen deeze zes maanden nieuw gemaakt. Hij gelooft, dat zo het huisraad mij niet aanstaet, men over het gebruik daarvan, met het huis, voor een zekeren tijd, wel zal kunnen overeenkoomen: Dog zo het mij behaagt, zal hij aanstonds het een tragten te huuren, en het ander te koopen.

De Lady ziet geen mensch; en zijn de beste vertrekken boven niet te bezigtigen voor dat zij eens uit, of naar het land gegaen is; het welk zij praat van in een veertiendagen, of drie weeken, ten langsten, te doen; en daar in stilte te leven.

Hetgeen de Hr. Lovelace van het huis zag (hetwelk de groote Zaal was met twee kleine zaalen)

ten) was volmaakt fraaij; en hem wierd verzekerd, dat alles eveneens was. De Keuken, voorraadskelders, en 't werkhuis waaren ook zeer gerijflijk; het Koetshuis en de stallen na bij der hand.

Hij zal met veel ongeduld verlangen, zegt hij, dat ik het alles zie; nog zal hij, zo hij vindt het te kunnen krijgen, verder omzien voor dat ik het bezigtigd hebbe, ten zij 'er iets anders naar mijn zin zig opdoe. Op den prijs koomt het bij hem niet aan.

Hij doet nu niets dan te praaten van de *Plegzigheid*; dog niet trouwens van den *Dag*. Ik begeere niet dat hij daarop dringe ——— Dog ik verwondere mij, dat hij het niet doet.

Hij heeft nu zo even een Brief ontvangen van Lady Elisabet Lawrance, door eene bijzondere hand; de inhoud voornaamlijk eene zaak betreffende, welke zij op de Kanselaarij heeft. Dog in het *post-scriptum* belieft het haar met zeer veel agtinge van mij te spreken.

Zij verlangen alle met ongeduld, zegt zij, dat de Gelukkige Dag zal voorbij zijn; welke zij zig vleijen, dat *zijne Hervorminge zal verzekeren*.

Hij hoopte, betuigde hij mij, dat ik hem *ras* in staat zou stellen, om *baare* wenschen, en *zijne eigene* te beantwoorden.

Dog, mijne waarde, schoon de gelegenheid zo uitlokkende was, drong hij niet op den *Dag*. Hetwelk te *zeldzaamer* is, alzo hij zo sterk dreef op het trouwen voor dat wij in Stad kwamen.

Hij hield ernstig bij mij aan; om hem, en vier van zijne vrienden, Maandag-avond mijn gezelschap te gunnen, op een klein *collation*. Jufft
Mar-

Martin; en Juffer Horton kunnen 'er niet zijn, zegt hij, also zij haar woord gegeven hebben in eene partij van haar zelve, met twee dogters van Colonel Solcombe, en twee nigten van den Hr. Antonij Holmes, op eene jaarlijksche gelegenheid. Dog Juffr. Sinclair zal 'er tegenwoordig zijn, en zij gaf hem hoope op het gezelschap van eene jonge Lady van veel middelen en verdienste (Juffer Partington) eene eenige dogter en erfgenaam, over welke Colonel Sinclair in zijn leeven Voogd schijnt geweest te zijn, en welke daarom Juffr. Sinclair Mama noemt.

Ik verzogt verschoond te zijn. Hij had mij, zeide ik, onder eene zeer onaangename noodzaakelijkheid gebragt, van als eene getrouwde persoon te voorschijn te koomen; en ik wilde zo weinig menschen zien; als mogelijk was, welke mij voor zodanig stonden te agten.

Hij zoude 'er niet op dringen, zeide hij; bijaldien ik 'er *zeer* afkeerig van waare: Dog zij waaren zijne uitgezogte vrienden; mannen van geboorte en middelen; die verlangden om mij te zien. Het was waar, voegde hij 'er bij, dat zij, zo wel als zijn vriend Doleman, geloofden dat wij getrouwd waaren: Dog zij dagten ook, dat hij onder die verbintenissen lag, van welke hij aan het volk beneden gemeld had. Ik mogt verzekerd zijn, betuigde hij mij, dat zijne welgemanierdheid in hun bijzijn tot den hoogsten trap van eerbiedigheid zou steigeren.

Wanneer hij ergens op gesteld is, kan men niet weeten, gelijk ik voorheen gezegd hebbe,

wat men doen *kan* (a). Dog ik wil niet, zo ik het keeren kan, dat 'er eene vertooninge van mij gemaakt worde; inzonderheid bij mannen van welker characters en beginzelen ik geen goed gevoelen hebbe. Ik ben, mijne waardste vriendin,

Uwe altoos-toegenegene

CL. HARLOWE.

De Hr. Lovelace geeft in zijnen volgenden Brief berigt van zijne ſchielijke wederkoomſt: Welke redenen bij daarvan aan de Lady gaf: Hoe misnoegd zij daarover was: En hoe zeer zij drong dat bij van haar af bleef, aangezien zij wegens de gelegenheid van het huis veilig was, ten zij men ſpoor van haar kreeg door zijne bezoeken.

Ik was verbruid belemmerd, zegt hij, bij deeze gelegenheid, en toen zij aanhield op de uitvoeringe van eene al te gereede aanbiedinge, welke ik haar gedaen had, om naar Berkshire te gaen, en mijne Nigt Charlotte mede naar Stad te brengen, om haar te bezoeken en gezelschap te houden. Ik maakte elendige excuusen; en vreezende, dat die eene doodlijke ergernis zouden geeven, alzo haare drift begon gaende te worden op mijn zeggen dat Charlotte kiefch was, hetwelk zij bijster kwaalijk nam, zo was ik genoodzaakt mij te

I i 3

ver-

(a) Zie bl. 470. Zie ook D. II bl 191.

verschuilen agter de plegtigste en uitdrukkelijkste verklaaringen.

Hij verbaalt daarop die verklaaringen, op hetzelfde uitkoomende met het berigt, 't welk zij daarvan geeft.

Ik begon, zegt hij, met een oogmerk, om in de verklaaringen, die ik haar deed, mijn Leven van *Honneur* in het oog te houden; maar, gelijk 'er van een zeker redenaar in het Lagerhuis gezegd wordt, die meer dan eens, in eene lange redenvoeringe, zigzelven terwijl hij al voortvoer overtuigde, en besloot tegen dien kant welken hij in den aanvang meende voor te spreken; zo drong ik in ernst zonder bewimpeling op het Huwelijk terwijl ik in mijne aanspraak voortging, welken staat ik weinig gedagten gemaakt had om haar met zo veel kragt en duidelijkheid op te dringen.

Hij beroemt zig vervolgens op het uitstel, hetwelk zijn voorslag om een huis te bouwen en van huisraad te voorzien moest veroorzaaken.

Hij wankelt in zijn besluit of hij eerelijk zal handelen, of niet, bij eene zo verbevene verdienste.

Hij beroemt zig op zijne eigene kiesheid, in zijne verontwaardiging te betuigen tegen haare vrienden, wegens het onderstellen van iets, waarover hij voorgeeft dat zijn hart tegen hen zwelt om dat zij het bestaen te onderstellen.

Dog

Dog hebbe ik geen reden, *zegt hij*, om boos op haar te zijn, om dat zij mij niet prijst over deeze mijne kiesheid, daar zij zo gereed is om mij te hekelen over het minste gebrek van naauwgezetheid? — Evenwel geloove ik, dat ik haar ook kan verschoonen, wegens deeze edelmoedige bedenkinge [Want *edelmoedig* ben ik verzekerd datze is, om dat zij tegen mij zelve is]; Dat haare ziel het weezen der kiesheid zelve zijnde, het minst gebrek [daarvan haar aanstoot geeft; terwijl het ontmoeten van iets, dat voor *mij* zo zeer ongemeen is, voor *haar* te gemeenzaam is dan, dat zij 'er agt op geeve *als* iets ongemeens.

Hij pocht op de vertellinge van het buis, en van de jonge Weduw deszelfs eigenaarse, Mevr. Fretchville, zo hij haar noemt; en laat den Hr. Belford in twijffel, of het eene waare of verdigte vertellinge zij.

Hij meldt zijne verscheidene voorslagen ten aanzien van de Plegtigheid, waarop hij met zo veel ijver drong; en bekennt zijn listig oogmerk in het noemen van den dag te vermijden.

En nu, *zegt hij*, hoope ik haast gelegenheid te hebben om mijne werkingen te beginnen; nademaal het nu alles in Stilte en Gerustheid is.

Het is onmogelijk de zoete en stilzwijgende ontsteltenis van het lief schepzel te beschrijven, wanneer ik het onderwerp des Huwelijks aanroerde.

Zij mag wel twijffelen. Zij mag wel vree-

zen. De wijze zullen twijffelen, en zullen vreezen, in alle gewigtige gevallen, tot dat zij zeker zijn. Dog haare blijkbaare genegenheid om het best te denken van eenen zo vindingrijken, van eenen zo listbrouwenden geeft, is een gelukkig voorteken voor mij. O deeze redeneerende Ladys! ——— Hoe veel houde ik van deeze redeneerende Ladys! ——— Het is alles met haar over, als de Liefde haare harten eens bekroopen heeft: Want dan zullen zij alle haare redeneerende Vermogens aanwenden, om het gedrag van den *verdachten* Minnaar eer te *verschoonen* dan te *befchuldigen*, al zijn de verschijnzels tegen hem nog zo sterk.

Mowbray, Belton, en 'Tourville, verlangen om mijne engelin te zien, en zullen 'er zijn. Zij heeft het mij *geweigerd*; maar *moet* 'er desniettemin *tegenwoordig* zijn. Een zo edelmoedige geeft, als de mijne is, kan zijn geluk niet genieten zonder het aan anderen mede te deelen. Indien ik uwe afgangst en verwonderinge beide niet tevens gaende maake, zal de vreugde van zulk eene bekoorelijke Vlieg in mijne webbe verstrikt hebben, maar eene halve vreugde zijn. Zij moet het derhalven wel inwilligen. En gij moet koomen. En dan zal ik u den roem en glorie toonen van de Familie der Harlowes, mijne onverzoenbaare vijanden; en gij zult met mij deelneemen in mijne zegepraal over hen allen.

Ik weete niet, welk nog het noodlot zijn mag der stijfzinnige Schoonheid: Ik hebbe daarom gaarn dat gij haar ziet, en u over haar verwondert, terwijl zij nog wel te moede, en vol
van

van hoope is: Voor dat haare vreeze bewaarheid is, zo die bewaarheid staet te worden; en zo zij weezenlijk kwaade gedagten op mij heeft: Voor dat haare tintelende oogen hunnen luister verloorren hebben: Terwijl haar bekoorelijk gelaat nog omringd is met alle zijne maagdljke heerlijkheid; en voor dat de ploeg der wederwaardigheid op elk beminnelijken trek de voren des kommers heeft opgeworpen.

Indien ik u deeze eere kan bezorgen, zult gij bijna uitbersten van lachen, gelijk ik dikwijls veel werk hebbe om mij te weerhouden, over het sijn gedrag van de Mama in het bijzijn van deeze Lady. Niet een eed, niet een vloek, niet het minste vrij woord, ontglipt haare lippen. Zij neemt kleine treedtjes. Zij rijgt haar paarde-bek te zamen. Haare stem, die, als het haar belijft, de stem des donders is, is tot een laag geteem gedaald. Haare stijve knieën, die in geen tien jaaren voorleeden beleefscheids-halven gekromd zijn, bulgen zig nu tot nijgingen dreediep op ieder woord. Haare dikke armen houdt zij kruislings voor haar, en zij kan naauwlijks bewoogen worden, om in de tegenwoordigheid van mijne godin te gaen zitten.

Ik ben bezig met regels voor u allen op te stellen, naar welke gij u Maandag-avond te gedraagen hebt.

Saterdag-avond.

Verbruid ontsteld! ——— God zegen mij,
mijn Heer, wat denkt gij wel? riep Dorcas ———

Mijne Lady heeft beslooten om morgen ter Kerk te gaen ! Ik speelde Quadrille met de vrouwluij beneden ——— Ter Kerk ! zeide ik ; en ik leide mijne Kaarten neer. *Ter kerk !* zeide ik nog eens, terwijl de een op den ander keek. Wij hadden voor *dien* avond met speelen gedaen.

Wie kon van zulk eene gril als deezen gedroomd hebben ? ——— Zonder kennis te geeven, zonder vraagen ! Haare kleederen nog niet gekoomen ! Geen verlof gevraagd ! ——— Onmogelijk is het dat zij zou denken om *mijne vrouw* te worden ! ——— Daarenboven, bedenkt zij niet dat zo zij ter Kerk gaet, ik 'er ook moet gaen ! ——— Mij egter niet te vraagen om haar te vergezellen ! ——— Wat weet zij, of haar Broeder en Singleton niet gereed staen om haar op te ligten ? ——— Daar zij te kennen is aan haare kleedinge ! ——— Haare persoon, haar weezen, zo onderscheiden ! ——— Daar is geen andere zodanige vrouw in Engeland ! Ter Kerke onder alle plaatsen ! ——— Rijdt de meid de duivel ? zeide ik, zo dra ik spreken konde.

Dog om dit onderwerp tot morgen-ogtend daar te laten, zo zal ik u nu de Regels opgeeven, welke ik voor nu en uwer gezellen gedrag op Maandag-avond hebbe opgesteld.

Regels, om van Jan Belford, Richard Mowbray, Thomas Belton, en Jakob Tourville, Schildknaapen van het Corps onder den Generaal Robert Lovelace, bij hunne toelaatinge tot de tegenwoordigheid

heid van zijne Godin te worden waar- genomen.

Gij moet wel zorg draagen, om het diep in uwe logge hersenen te laten daalen, dat 'er zulk eene Lady in de wereld niet is, als Juffer Clarissa Harlowe, en dat zij nog meer nog minder is dan Mevr. Lovelace, schoon, tot mijne schande moet ik het zeggen, tegenwoordig nog eene Maagd.

Houdt ook wel in 'gedagten, dat de naam van uwe oude Mama Sinclair is, naar dien van haare Moeder toen ze Meid was: Dat haar man was een Lieutenant Colonel; en alles wat gij, Belford, van haar weet uit den Brief van den eersaamen Doleman (a), geef dat uwen broederen te kennen.

Mowbray en Tourville, die de grootste lomperks zijn van de vier, staek ik toe dat met de Weduw en Nigten bekend mogen zijn, wegens de kennis welke zij met den Colonel hadden. Zij zullen niet nalaaten gemeenzaam met Mama te praaten, als langer kennis hebbende dan van gisteren. Dus hebbe ik hunne rollen geschikt naar hunne bekwaamheden.

Zij mogen de Weduw en den Colonel prijzen als luiden van veel eere en fatsoen ——— Dog niet al te grof; nog het stuk zo uitwerken, dat zij zig verdagt maaken.

Mama zal u wel aanleidinge geeven, om haar zelve en den Colonel te prijzen; en Tourville en Mowbray zullen beide haar getuigen zijn ———

Ik,

(a) Zie bl. 282, env.

Ik, en gij, en Belton moeten het alleen van hooren-zeggen bevestigen.

Dewijl armoede in 't gemeen onder verdeninge valt, moet de Weduw vrij wat hebben overgewonnen; en daar is geen twijffel aan of het *is* zo. De fraaijheid van haar huis en huisraad, en haare gereedheid om alle haare schulden af te doen, hetwelk zij met genoeg gepraal verrigt, en het welk ik onderstelle dat haar bij haare buuren te meer gezien maakt, wijst dit klaar aan. Zij zal voornemens zijn om haare Nigten wel te bezorgen. Saartje staet haast te Trouwen — met een voor-naam Wolle-drapier in de Strand *, indien het u zo wel gevalt; want daar zijn 'er zulke vijf of zes.

Naar de Nigten mag gevraagd worden, nadeemaal die afwezig zullen zijn, als personen voor welke Mowbray en Tourville agtinge hebben, om den wil van wijlen haaren braaven Oom.

Past naaukeuriglijk op alle de trekken van mijn gelaat; op elke beweginge van mijn oog; want in mijn oog, en in mijn gelaat, zult gij een oppermagtigen klokkensteller vinden. Ik behoeve u niet te gebieden om mij magtig veel ontzag te bewijzen: Uwe onderhoorigheid verplicht u daartoe: En wie, die mij ziet, ontziet mij niet?

Op Priscilla Partington (wegens haar zo onnozel gezig, en haare zo diepe schranderheid, hoewel zo simpel schijnende) mag men groot betrouwen stellen. Zij zal Mama vergezellen, pragtig uitgedost, en afteekende met al haar Joodsch kakelbont; en zij zal de Lady eerst *aan den gang helpen*, en dan verder *ondersteunen*. Zij weet haa-

* Eene Straat in London.

haare rol; en ik hoope dat zij mijne Bekoorster zal begeerig maaken om nader kennis met haar te krijgen.

Deeze is Juffer Partingtons historic: De Dogter van Colonel Sinclairs Schoonbroeder: Laat die Schoonbroeder een koopman op Turkijen, of een ander koopman geweest zijn, die verbruid rijk gestorven is: De Colonel daarop een van haare voogden [*Dat geeft van ter zijde credit aan de Oude*] Waarom zij Juffr. Sinclair altoos *Mama* noemt; schoon die niet in de voogdij zij opgevolgd.

Zij is juist gekoomen om hier een dag of twee door te brengen, en dan weder te keeren tot haaren voogd, die nog in leeven is, te Barnet.

Juffer Partington heeft wel een kleine honderd vrijers (haare Grootmoeder, eene Aldermans Weduw, haar daarenboven nog eenen grooten schat hebbende nagelaaten); en wordt niet buiten het huis van haaren voogd betrouwd, zonder eene oude Gouvernante, die bij uitstek schrander is, ten zij bij haare Mama Sinclair; bij welke men haar nu en dan wel eene week aan een toelaat te weezen.

Priscille zal Juffr. Sinclair voor en na met Mama om den mond sineeren; en zal belooven haaren voogd te vrijen, om haar eene genueglijke week bij dezelve te laaten doorbrengen — Sir Eduard Holden, mag hij wel heeten, indien uwe ondiepe hersenvaten niet met al te veel omstandigheden zullen worden opgepropt. Lady Holden zal misschien wel met haar koomen; want zij had

al-

altoos zeer veel plezier in het gezelschap van haare Mama Sinclair; en spreekt van haar, en haare goede huishoudinge, twintigmaalen op een dag.

Laat het voornaamlijk uw post zijn, Jan, die een kwant zijt vol van gewoel, en die u op wijsheid toelegt, om uwe Broeders-Schobbejakken voor misflagen te behoeden; want, gelijk gij wel moet hebben opgemerkt uit hetgeen ik geschreeven hebbe, wij hebben met de waakzaamste en doorzigtigste Lady te doen, die 'er ter wereld is: Eene Lady waardig om te bedriegen! Dog welker oogen zullen doordringen tot op den bodem van uwe ondiepe zielen, op het oogenblik dat zij u den mond hoort open doen. Plaats gij u derhalven tusschen Mowbray en Tourville in: Op hunne toonen moet gij speelen, en die commandeerden, met de uwe, indien zij van den weg afgaen: Uwe elboogen moeten dienen om hun uwe goedkeuringe te beduiden.

Wat ulieder gedrag in 't algemeen betreft; Geen schijnheiligheid! — Die haate ik: Zo doet ook mijne Bekoorster. Indien ik mij daarop bevljigd had, geloove ik, dat ik wel een huicelaar had *kunnen* worden. Maar mijn algemeen character is zo wel bekend, dat ik eens voor al verdagt zou geworden zijn, zo ik mijzelven gepoogd had al te wit te maaken. Maar wat noodzaakelijkheid kan 'er zijn voor schijnheiligheid, ten zij het gros der Sexe ons ging *verwerpen* om onze kwaade zeden. De beste van haar zouden gaarn den lof hebben om ons te hervormen. Laar de zoete zielen dat eens beproeven: Zo het haar al mislukt, haar oogmerk was goed. Dat zal haar

tot

tot troost kunnen strekken. En wat *ons* belangt, wij zullen het dies te ligter hebben; onze zonden dies te minder zijn: Nademaal zij met zeer weinig behulp van ons zigzelve zullen in het net wikkel- en wij zullen een goed deel vervloekte Vals- heden bespaaren, en ons zo vertoonen als wij *zijn*, voor Engelen en Menschen beide ——— Onder- tusschen zullen haare Grootmoeders ons vrijspree- ken, en haar verwijten dat zij alles *zelve doen*, *zelve hebben* wilden, en dat zij *tegen beter weeten gedwaald*, en het gewaagd hebben tegen *openbaare waarschijnlijkbeden*. Wat zothed derhalven voor mannen van ons character om huichelaars te worden!

Draag zorg om de overige te vermaanen, en houd gij zelve wel in gedagten, om geen vuile praat uit te slaen. Gij weet, dat ik nooit iemand van u toeliet eene onkuische taal te voeren. Daartoe is het tijds genoeg, wanneer gij oud wordt, en ALLEEN praten kunt. Daarenbo- ven moet gij Priscilles *gemaakt* character, en het *weezenlijk* van mijne Godin in agt neemen. Wel verre derhalven van onbeschaamd te praten, moet gij zelf het *double Entendre* niet eens aan- roeren. Wat! gelijk ik dikwijls gezegd hebbe, kunt gij het hart eener Lady niet raaken, zonder haar oor te wonden?

Het is *noodig*, dat gij erger karels schijnt te zijn dan ik zelve. Dat kunt gij niet anders maaken, zult gij zeggen. Wel, dan zult gij u te minder geweld behoeven te doen ——— Hoe minder geweld, dies te minder gemaaktheid. ——— En indien Belton zijn geliefd onderwerp
aan-

aanvaardt voor het houden van eene *gekamerde Matres*, mag ik mij onderwinden om mij tegen hem te verzetten: Maar hebt geen vreeze; ik zal het stuk niet met alle mijne kracht beredeneeren.

Zij moet eenige nieuwsgierigheid hebben, dunkt mij, om te zien wat soort van karels mijne gezellen zijn: Zij zal niet verwagten dat eenige van u heiligen zijn. Zijt gij geen mannen door geboorte van aanzienlijke middelen, schoon gij alle geen mannen van verstand zijt? Wie is 'er in dit sterflijk leeven, dien de *rijkdom niet verleidt*? En dewijl dezelve den luiden *vermogen* geeft *om kwaad te doen*, wordt 'er dan geen groote deugd vereischt om zig van het gebruiken van dat vermogen te onthouden? Wordt de duivel niet gezegd de God deezer wereld te zijn? Zijn wij niet kinderen van deeze wereld? Wel dan! Laat ik u eens mijn gevoelen zeggen — Het is dit, Dat waare het niet om den wille der *Armen* en der *Middelbaaren*, de wereld waarschijnlijk, al lang, door Vuur van den Hemel zou vernield geweest zijn. Ondankbaare deugnieten dan de overige, zult gij ligt zeggen, die het den *armen* en *middelbaaren* zo slegt vergelden, als zij gemeenlijk doen!

Deeze lieve Lady is wonderbaarlijk geleerd in de *Bespiegeling*. Maar ten aanzien van de *Praktijk*, ten aanzien van *Proefneemingen*, moet zij, gelijk gij weet uit haare tedere jaaren, eene bloote nieuwling zijn. Voor dat zij mij kende, durve ik wel zeggen, dat zij niet geloofde, wat zij ook mogt gelezen hebben, dat 'er zul-

zulke knaapen in de wereld waaren, als zij in u vier zien zal. Ik zal met zeer veel plezier gadeslaen, hoe zij zal staaren op haar gezelschap, wanneer zij mij den ordentelijksten man van vijf zal vinden.

En dus veel belangende de Regelen, zo algemeene als bijzondere, voor uw gedrag op Maandag-avond.

En laate ik 'er nog bijvoegen, dat gij op elke kleine omstandigheid moet letten, het zij dat gij denkt dat daarvoor reden is, of niet. Diep, gelijk goud-erts, legt menigmaal mijne meeninge, en rijklijk waardig om 'er naar te graaven. De leuze van het *geringst* belang, gelijk gij u die moogt verbeelden, gaet dikwijls zwanger met gevolgen van het *grootst*. Bewijs mij eene blinde gehoorzaamheid. Ben ik niet uw Generaal? Voerde ik u ooit aan, of ik bragt er u ook veilig en gelukkig weder af, zomtijds tot uwe eigene domme verwonderinge?

En nu, denke ik, dat gij nieuwsgierig zijt om te weeten, wat mijn oogmerk kan zijn met mij aan het misnoegen van mijne Schoone bloot te stellen, en haar vreeze aan te jaagen, na dat vier of vijf geruste en stille dagen over ons verstrecken zijn? — Ik zal u daarop voldoen.

Het huis zal opgevuld worden van zulke, die de twee Nigten koomen bezoeken. De bedden zullen schaars zijn. Juffer Partington een zoet, zedig, aartig meisje, zal bijster met mijne Bekoorster zijn ingenomen; zal haaken om eene vriendschap met haar aan te vangen. Men zal verzoeken, dat zij voor eenen nacht alleen tot haare bed-

genoot mag toegelaaten worden. Wie weet, of ik op dienzelven Maandag-avond niet zo ongelukkig moge zijn, dat ik mijne Beminde eene *doodlijke ergernis* geeve? *De schuwste vogels worden sluimerende gevangen.* Zo zij *onderneeme*, om mij daarop te *ontvlugten*, kan ik *haar* dan niet *vast houden*? Zo zij *metterdaad ontvlugte*, kan ik *haar* niet *te rug brengen*, door *civile* of *incivile auctoriteit*, indien ik blijk bij blijk hebbe, dat zij haar Huwelijk, schoon maar stilzwijgende, erkend heeft? — En het zij ik *slaage* of *niet slaage*, en zij het *mij vergeeft*, of indien zij maar zo verre kooft om met mij te *redentwisten*, of indien zij *mij onder haar gezigt verdraagt*; dan zal zij volkoomelijk mijne eigene zijn. Mijne Bekoorster is geheel en al kiesheid. Ik verlange om te zien, hoe zulk eene kiesheid, bij eenige van deeze gelegenheden zig gedraagen zal. En in mijnen toestand beraamt het mij tegen alle toevallen op mijne hoede te zijn.

Ik moet zorg draagen, wetende met welk eene Aal ik te doen hebbe, dat het wringend schurkje mij niet door de vingers slippe. Hoe zot zoude ik staen te kijken, haar naogende, wanneer zij mij ontschooten zoude zijn in den modderigen stroom, haare familie, uit welken ik haar met zo veel moeilijkheid getrokken hebbe!

Wel dan; hier zijn — Laat mij eens zien — Hoe veel perfoonen zijn 'er, die na Maandag-avond in staat zullen zijn om te zweeren, dat zij onder mijn naam gegaen heeft, met mijn naam aangesproken heeft geantwoord, geen ander oogmerk had met haare vrienden te verlaaten, dan om

on-

onder mijnen naam te gaen? Terwijl haare eigene nabestaenden nog in staat nog genegen zijn om het te ontkennen. — Vooreerst; zijn hier *mijne* Knechten; haare Dienstmeid Dorcas; Juffr. Sinclair; Juffr. Sinclairs twee Nigten; en Juffer Partington.

Maar uit schroom dat deeze getuigen verdagt mogten zijn, zo koomt hier het punt der zaake ~~_____~~ „ Niet min dan vier braave heeren, van „ middelen en familie, welke alle bijzonderlijk op „ zulken avond in gezelschap waaren op een col- „ lation, waartoe zij genoodigd wierden door Ro- „ bert Lovelace, van Sandoun-hall, in het graaf- „ schap van Lancaster, te zamen met Magdalene „ Sinclair Weduwe, en Priscilla Partington onge- „ huwde vrijster, en de Lady requirant; wanneer „ voorschreeven Robert Lovelace de gemelde La- „ dy, bij menigte van gelegenheden; aansprak als „ *zijne* vrouw; gelijk zij en andere als Mevr. „ Lovelace; elk een zijn compliment maakende „ en haar geluk wenschende met haar huwelijk; „ en dat zij zulke complimenten en gelukwen- „ schingen van hen ontving, met geen ander „ zichtbaar misnoegen of tegenzin, dan hoedanig „ men onderstellen mogt dat eene jonge Bruid, „ van bloezen en zoete beschaamdheid overdekt, „ zou betoonen bij zulke bespiegelende herden- „ kingen, als die complimenten haar natuurelijk „ moesten in de gedagten brengen. „ En word „ *gij* niet dol op mij, Jan, nog wees *weerspannig* „ ~~_____~~ Denkt gij, dat ik het lief Schepzel hier „ om niet bragt?

En daar hebt gij eene slaauwe schets van mij-
nen aanslag. — Staet bij Schobbejakkeri

Tanta-ra-ra-ra ! ——— Neemt uwe mut-
fen af, en belijdt dat ik uw baas ben!

LXIII. BRIEF.

De Hr. LOVELACE, aan JAN BELFORD,

Schildkn.

Zondag.

Ter Kerke geweest, Jan ——— En mij ook
wonder wel gedraagen ! Mijne Bekoorster is nu
wel met mij in haar schik. Want ik was bij uit-
stek aandagig op de redenvoeringe, en zeer ge-
reed met des toehoorders gedeelte van den Dienst*.

——— De oogen liet ik niet veel weiden. Hoe
konde ik, daar het aanminnigt voorwerp, onein-
dig aanminnigt, in de geheele Kerk, voor mijn
gezicht was?

Lief Schepzel ! hoe vurig, hoe beminnelijk,
in haare godsdienstigheden ! Ik hebbe haar doen
bekennen, *dat zij voor mij gebeden heeft*. Ik
hoope, dat een gebed van eene zo voortreffelijke
ziel niet vrugeloos gedaen zal zijn.

Daar is, evenwel, iets cierelijk destigs in de
godsdiensttoeffeninge. De Sabbath is eene keure-
lijke instelling om het hart vroom te *houden*, als
het

* Volgens het gebruik der Engelsche Bisschoplijke Kerke,
daar de toehoorders den prediker, of voorlezer van de Li-
turgie stemmelijk beantwoorden. *Vert.*

het vroom is. Een dag onder de zeven, hoe redelijk! — Ik denke dat ik dikwijls eens 's daags ter kerke zal gaen. Ik verbeelde mij, dat dit het verre zal brengen om mij tot een hervormd man te maaken. Eene menigte van fatzoenlijk gekleede lieden te zien, die alle zig te zamen voegen in eene eerbiedige verrigtinge: Hoe waardig eene oefeninge voor een redelijk weezen! — Egter vermeerderd het mijne voorige prikkels met een prikkel of twee, als ik denke aan mijne ontwerpen ten aanzien van dit bekoorelijk Schepzel. Op mijne consciencie, ik geloove, indien ik gestadig ter Kerke ging, dat ik die niet kon agtervolgen.

Daar kwam mij een ontwerp in mijn hoofd, terwijl ik daar was: Dog ik zal daarvan afzien, om dat het mij overviel in eene zo goede plaatze. Voortreffelijk Schepzel! Hoe veeler *bederf* heeft zij verhinderd door mij aan haar alleen te verbinden; door alle mijne aandagt tot zig te trekken!

Dog laate ik u vertellen, wat 'er in mijn eerst bezoek van deezen ogtend tusschen ons voorviel; en dan zal ik u breedvoeriger berigt geeven van mijn goed gedrag in de Kerk.

Ik kon geen toelaatinge krijgen voor na agten. Ik vond haar geheel bereid en gereed om uit te gaen. Ik hield mij als of ik van haar voorneemen onkundig was, Dorcas belast hebbende om niet te zeggen dat zij daarvan tegen mij gesproken had.

Uitgaen, Madam? — met een onverschillig weezen.

Ja, mijn Heer; ik hebbe voor om naar Kerk te gaen.

Ik hoope, Madam, dat ik de eere mag hebben van u te vergezellen.

Neen: Haar oogmerk was een draagstoel te neemen, en naar de naaste Kerk te gaen.

Dit verschrikte mij: Een draagstoel om haar naar de naaste Kerk te brengen van Juffr. Sinclairs, welker regte naam niet Sinclair was, en haar hier weder naartoe te brengen, in het gezigt van luiden, welke geen goede gedagten van het huis mogten hebben! ——— Dat was niet toe te laaten. Nogthans moest ik mij onverschillig houden. Maar zeide ik, ik zoude het voor eene gunst neemen, indien zij mij wilde toestaen haar in eene koets te vergezellen, alzo daartoe nog tijd was, naar St. Paulus Kerk.

Zij maakte tegenwerpingen tegen de pragtige lighheid van mijne kleedinge, en zeide, dat zo zij naar St. Paulus ging, zij dat wel doen konde in eene koets zonder *mij*.

Ik wierp haar Singleton en haaren Broeder tegen, en bood aan mij in het eenvoudigst pak te kleeden, dat ik had.

Ik smeekte om de gunst van u te mogen vergezellen, lieve Madam, zeide ik. Ik ben in lange wijle niet te Kerk geweest: Wij zullen in onderscheidene Gestoelten zitten: En de naastvolgende reize, dat ik 'er gae, hoope ik dat het zijn zal om mij in bezit te stellen van de grootste zegeninge die ik kan ontvangen.

Zij maakte verder eenige tegenwerpingen. Maar stond mij ten laasten de eere toe van haar te vergezellen.

Ik maakte dat ik in haar gezigt te zitten kwam

kwam, op dat de tijd mij niet mogt schijnen lang te vallen; want wij waaren daar al vroeg. En ik won haar goed gevoelen, gelijk ik boven meldde, door mijn gedrag.

Het onderwerp van de redenvoeringe was bijzonder genoeg: Het was over eene vertellinge of gelijkenis van eenen propheet aangaende een Ooijlam, hetwelk een rijk man eenen armen ontnomen had, die hetzelfde zeer lief had, en wiens eenige troost het was: Zijnde dit gerigt om David met wroeginge te treffen, over zijn overspel met Uria's vrouw Bathseba, en het vermoorden van haaren man. Deeze vrouwluij, Jan, zijn van den beginne aan de oorzaak van allerlei kwaad geweest! Nu, wanneer David, vol van gramschap, zwoer [Koning David kon ook zweeren, Jan: Maar hoe zoudt gij dog weeten, wie Koning David was? De historie is in den Bibel] dat de rijke man zekerlijk sterven zoude; Zo riep Nathan, dit was de naam van den propheet, die een goede vernuftige gast was, uit, (welke de textwoorden waaren) *Gij zijt die man!* — Bij mijn ziel, ik dagt dat de pastoor mij regt aankeek: En op dat oogenblik wierp ik mijn vol gezigt op mijn Ooijlam. Dog ik moet u ook zeggen, dat ik al vrij wat dagt om mijn Roozeknop. — Een beter man dan Koning David, in *dat* stuk, evenwel, dagt ik.

Toen wij t' huis kwamen, spraken wij over het onderwerp; en ik toonde mijne Bekoorster hoe aandachtig ik gelet had op de redenvoeringe, door haar te kennen te geeven, waar de doctör de meeste vlijt aan zijn onderwerp besteed had, en waar het voordeeliger had kunnen behandeld worden:

Want het is weezenlijk eene zeer aandoenlijke vertellinge, en heeft zulk eene fraaije vindinge in zig als ik ooit gelezen hebbe. En dit deed ik op zulk eene stemmige wijze, dat zij meer en meer genoeg in mij schein te neemen; en ik twijffele niet, of ik zal 'er haar toe krijgen om mij morgen-avond met haar gezelschap op mijn collation te begunsten.

Zondag-avond.

Wij hebben alle te zamen het middagmaal gehouden in de Zaal van Juffr. Sinclair. Alles gaet nu *bij uitstek* goed. De twee Nigten hebben haare rollen wel gespeeld; en Juffr. Sinclair de haare. Nooit zo wel te vreedan dan nu! — „ Zij had weezenlijk wat misselijke gedagten van dee-
 „ ze luiden in het eerst, zeide zij: Juffr. Sinclair
 „ schein gantsch niet veel goeds te belooven!
 „ Haare Nigten waaren perfoonen, met welke zij
 „ niet kon wenschen nader kennis te maaken.
 „ Dog weezenlijk behooren wij niet te schielijk
 „ met ons oordeel te zijn. Zommige lieden vallen
 „ ons wel eens in de hand. De Weduw schijnt
 „ *redelijk wel.* „ Zij kwam niet verder, dan
 „ *redelijk wel.* „ Juffer Martin en Juffer Horton
 „ zijn jonge menschen van goed verstand, en heb-
 „ ben vrij veel gelezen. Hetwelk Juffer Martin
 „ bijzonderlijk zeide van het huwelijk, en van
 „ haaren nederigen dienaar, was zeer bondig.
 „ Met zulke denkbeelden, gelooft zij, dat dezel-
 „ ve geen kwaade vrouw kan worden „ Ik heb-
 „ be gezegd, dat Saartjes nederige dienaar is een
 „ Wol-

Wolle-drapier van groot aanzien : en zij staet met-
terhaast te trouwen.

Ik hebbe haar een denkbeeld gegeven, van
uw character, en van de characters mijner drie an-
dere Schildknaapen, op hoope van haare nieuws-
gierigheid te verwekken om u morgen-avond te
zien. Ik hebbe haar eenige van de *ergste* zo wel,
als van de beste deelen uwer characters verteld,
om *mij* zelve te verheffen, en eenige schielijke
verbaazingen te gemoet te koomen, zo wel als
haar te onderrigten, welke soort van mannen zij
verwagten mag te zien, indien zij mij met haar
gezelschap wil verpligten.

Uit haare aanmerkingen naderhand over elk
van u, zal ik oordeelen, wat ik mag of niet mag
doen om haar goed gevoelen te *verwerven* of te
behouden; wat haar zal *aanstaen*, wat *niet*; en
dus het een betragten, of het ander vermijden,
naar dat ik het gevoegelijk zal vinden. — Dus,
terwijl zij uwe ondiepe hoofden doorpeilt, zal ik
in *haar* hart dringen, en te weeten koomen waar-
op ik *mijn eigen* mag doen hoopen.

In drie weeken kan het huis gekreegen wor-
den: Alles zal in drie weeken over zijn, of mijn
fortuin zal slegt zijn! Wie weet of niet in drie da-
gen? — Hebbe ik dat voornaam stuk niet
doorgedreeven van haar bij de luiden beneden voor
mijne vrouw te doen doorgaen? En dat ander
voornaam stuk, van nacht en dag hier mijn verblijf
te neemen? — Welke vrouw ontkwam mij
ooit, die onder een dak met mij huisvestede? —
Het huis ook nog, HET huis; het volk, volk
naar mijn eigen hart: Haare bedienden, Willem

en Dorcas, beide mijne bedienden. — *Drie dagen*, zeide ik! Ho! ho! ho! — *Drie uren!*

* *

* *

*

*

Mijn derde stuk hebbe ik ook doorgedreeven; dog zo ten uitersten tegen den zin van mijne Be-koorster, dat zij mij gedreigd heeft, om dat ik toeliet dat Juffer Partington zonder haar verlof bij haar wierd ingeleid. Hetwelk haar onderde noodzaakelijkheid bragt van het dringend verzoek te weigeren, of in te willigen, van eene zo fraaije jonge Lady; die haar woord gegeven had van mij met haar bijzijn op mijn Collation te vereeren, onder voorwaarde dat mijne Beminde 'er ook tegenwoordig zou zijn.

Genoodzaakt te zijn bij mijne vrienden te schijnen hetgeen zij niet was! Zij zoude 'er eer opstaen, dat ik de vrouwen hier van de waarheid der zaake onderrigtete; en niet voortging met vertelsels te verspreiden, die zij een schijn moest geven; haar dus in mijne schuld doende deelen!

Maar welke stukken kan men door aanhouden niet doordrijven? bijzonderlijk wanneer het bedekt wordt met den schijn van *nu* eens te wijken, en dan weder van *nieuws aan*, gelijk de Parthers, aan te vallen. Bereikt de Sexe niet alle haare oogmerken bij haare mannen op dezelve wijze? Heb-
be ik zo vrij met haar omgegaen, als ik gedaen hebbe, en zoude ik niets van haar hebben geleerd?
Was u ooit bekend, dat de weigeringe eener
vrou-

wrouwe van eenige gunst, het zij de minste of de grootste, waarop mijn hart gesteld was, haar eenigzins te stade kwam? Hoe stijfzinniger zij, te standvastiger ben ik; dat is mijn regel.

Dog daar dit stuk zo zeer tegen haaren dank is doorgedreeven, vermoede ik dat gij in haar meer zult zien van de stuursche dan van de vriendelijke Bekoorster. Want toen Juffer Partington was weggegaen, „ Wat raakte haar Juffer Partington? „ In haaren toestand behoefde zij geen nieuwe „ kennis. En wat raakten haar mijne vier vrienden in haare tegenwoordige omstandigheden? „ Zij wilde mij wel verzekeren, zo ik ooit weder „ ——— En daar hield zij stil, met eene draaij van haare hand.

Als wij bij malkanderen koomen, zal ik u in haare tegenwoordigheid, met u eens toe te knikken, de beweeginge toonen; want zij was heel mooi. Gantsch nieuw. Egter hebbe ik wel een honderd mooie driftige draaijen gezien, in mijnen tijd, van andere schoonheden. Hoe algemeen innemelijk het zij, eene vrouw van verstand, aan welke iemand niet getrouwd is, in drift te ontsteecken, kan de toejuichinge getuigen, welke aan ieder vertooninge van bulderende woede in onze toneel-spelen gegeven wordt. Draag zorg, mijne Bekoorster, nu gij mij in den smaak gebragt hebt van uwe toornige draaijen, dat gij mij niet in verzoeking brengt om door tergen eene *verscheidenheid van dezelve* af te persen aan eene, in welke ieder beweeginge, ieder houdinge, zo veel ziel en zo veel geest in zig draagt.

Dog het zij toornig of welgenoegd, dit be-
koo-

koorelijk Schepzel kan niet anders dan geheel en al beminnelijk zijn. Alle haare trekken zijn harmonie, en de eene voor de andere geschikt. Geen een trek kon in de plaatze van eenige der haare gesteld worden, of haare volmaaktheid moest 'er bij verliezen: En denkt gij, dat ik niet verlange om uw gevoelen te hooren van mijnen schoonen Buit?

Zo gij begeerig zijt om trekken te zien die gloeijen, schoon het hart bevrooren, en nog nooit ontdood is; zo gij lust hebt aan sijn verstand, en spreuken vloeiende door tanden van ivoor, en lippen van koraal; een oog, dat door alles heen dringt; eene stem, die de harmonie zelve is; een weezen van grootfche deftigheid, vermengd met eene zoetheid, die niet te beschrijven is; eene wellevendheid, die, zo zij ooit weergae had, althans nooit wierd overtroffen ——— Alle deeze voortreffelijkheden, en nog tienmaal meer, zult gij zien in deeze mijne GLORIANA.

Betragt haar majesteit, die aller oogen trekt;

Een meesterstuk van kunst, dat gunst en aandacht wekt:

Hier staroogt het gezicht om zo veel schoons verwonderd:

Zij, van haar oorsprong af, ter eerbied afgezonderd

Is een geheiligd huis, een Tempel, door Gods band

Gegrond en opgebouwd tot dien volmaakten stand:

Haar

*Haar ſchoone ziel hier woont als Godheid
deezzer zaalen;*

*Wier orde en pragt verdient den glans van
baare ſtraalen:*

Of om haar in een tederder ſtjl te beſchrijven
met Rowe,

Zij, een bloſje, friſch van geuren,

Bloempje, zuiver, zagt, en eel,

Dat, vol waas en glans en kleuren,

Prijkt op zijn onnooſten ſteel,

Ziet zo ſchoon, en ſtreelt de zinnen,

Als Natuur, nog ongeſchend,

Waard van Góon en menſch te minnen,

Praalde in 's waerelds eerſte Lent.

Adieu, gij vier Schobbejakken! —

Maandag-avond te zes uren verwagte ik u alle.

LXIV. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, aan Juffer

Howe.

Zondag, den 30 van April.

Dewijl de Hr. Lovelace in zijne laaſte

Brieven gewag gemaakt heeft van het

zaakelijkſte, hetwelk in deezen Brief

ver-

vervat was; zo worden de volgende Uittrekzels van denzelven hier alleen ingelascht.

Zij geeft ten naasten bij het zelve berigt als bij van hetgeen tusschen hen voorviel, over haar besluit om ter Kerk te gaen; en aangaende zijn voorslag van St. Paulus, en begeerte om haar te mogen vergezellen. Zij prijft zijn goed gedrag aldaar; als mede de redenvoeringe, en den predikant: Het behaagt haar, dat dezelve zo wel te pas kwam: Meldt de bijzonderheden van het gesprek naderhand tusschen hen gehouden, en prijft de goede aanmerkingen, welke bij over de leerreden maakte.

Ik zou gaarn, zegt zij, het best van hem hoopen. Dog ik ben zo onmagtig om te weeten, welken staat ik kan maaken op zijnen ernst een uur agter een, dat alle mijne gunstige berigten van hem ten deezen aanzien met toegeevinge moeten worden opgenomen.

Daar ik zeer sterk gedrongen wierd, wist ik niet hoe ik zou weigeren om heden het middagmaal te houden met de Weduw en haare Nigten. Ik hebbe meer gevallen in haar, dan ik ooit dagt te zullen krijgen. Ik kan niet nalaaten mijzelve te beschuldigen over mijne rasheid in een gestreng oordeel te vellen, daar het eere en agtinge geldt. Als men der luiden levenswijzen, en inborsten, gesteldheden, opvoedinge, en gelegenheden in aanmerkinge neemt, weete ik niet, mijns waars-

de, of veele perfoonen niet onberispelijk mogen ſchijnen, welke door andere van verſchillende inborſten en opvoedinge ligtlijk berispt worden, en die, door hetzelfde gebrek, mogelijk al zo gereed zijn om *hen* te berispen. Ik zal het derhalven in toekoomende tot eenen regel voor mij maaken, Nooit een beſliffend oordeel te vellen op het eerſte voorkoomen. Dog egter moet ik aanmerken, dat deeze geen menſchen zijn met welke ik verkiezen zou heel gemeenzaam te worden, of welker leevensmanier mij behaagen kan: Alhoewel zij, naar den ſtand waarin zij zijn, met tamelijk goed credit door de wereld mogen koomen.

Des Hren. Lovelaces gedrag is zodanig geweest, dat het mij deezen dag, voor zo verre die verſtreen is, eenen aangenaamen dag doet noemen. Nogthans, wanneer ik het beſt genoegd ben ten zijnen aanzien, grijpt mijn toestand met mijne vrienden plaatze in mijne gedagten, en doet mij menige traan ſtorten.

Ik hebbe te meer gevallen in het volk van den huize wegens de luiden van rang, met welke zij bekend zijn, en die haar koomen bezoeken.

Zondag-Avond.

Ik vinde nog al goed genoeg in het gedrag van den Hr. Lovelace. Wij hebben te zamen vrij veel ernſtige redenen gewiſfeld. De man heeft weezenlijk juſte en goede denkbeelden. Hij bekent hoe veel genoeg hij heeft in deezen dag, en hoopt op veele zodanige. Niettemin waarſchuwte hij mij voor de vuist, dat zijne ongelukki-

ge

ge leevendigheid weer zou kunnen boven koomen: Dog hij twijffelde niet, of hij zou door mijn voorbeeld en omgang eindelijk bevestigd worden.

Hij heeft mij een vermaakelijk vertoog gegeven van de vier heeren, welke morgen-avond staen bij hem te koomen: *Vermaakelijk*, meene ik, wegens de grappige beschrijvinge van hunne perfoonen, manieren *enz.* dog zulk eene beschrijvinge, welke gantsch niet tot hunnen lof was: Nogthans scheen hij eer te bedoelen om mijne zwaarmoedigheid daardoor te verlugtigen, dan om hen te verkleinen. Ik denke in den grond, mijne waarde, dat hij een goedaartig man moet zijn; maar dat hij jong bedorven is bij gebrek van bedwang of tegenspraak.

Als ik mijne omstandigheden in aanmerkinge neeme, kan ik deezen dag niet anders dan gelukkig noemen tot deszelfs einde toe. Inderdaad mijne waarde, ik ben van gedagten dat ik hem zou kunnen kiezen boven alle mannen, welke ik ooit kende, waare hij maar altoos zodanig als hij deezen dag geweest is. Gij ziet hoe gereed ik ben om alles te bekennen, dat gij mij ten last gelegd hebt, als ik mijzelve ontdekke. Het is zomtijds, geloove ik, moeilijk voor een jong Schepzel, die tot overleg bij zigzelve bekwaam is, te weeten wanneer zij bemint, of wanneer zij haat: Dog ik hebbe vast beslooten, om zo veel mogelijk is, mij in mijne haat en liefde beide te laten bepalen door *daaden*, naar dat *die* den man waardig of onwaardig maaken.

Zij

Zij begint weder met de dagtekening van Maandag, en verklaart zig grootlijks misnoegd dat Juffer Partington bij haar wierd ingeleid: En nog meer om dat zij genoodzaakt wierd te belooven, om op des Hren. Lovelaces Collation zig te laten vinden. Zij voorziet, zegt zij, dat die Avond zal van kant gebragt worden.

LXV. BRIEF.

*Juffer CLARISSA HARLOWE, aan Juffer
HOWE.*

Maandag-avond, den 1 van Maij.

Ik ben zo even het zeer onaangenaam gezelschap ontkoomen, hetwelk ik, zo zeer tegen mijnen dank, genoodzaakt was om bij te wonen. Dewijl een zeer omstandig verhaal van de verkeeringe van deezen avond mij lastig zoude vallen, zo moet gij u vergenoegen, met hetgeen gij zult kunnen opmaaken uit de buitenstreepen, gelijk ik ze noemen mag, van de characters der perloonen; geholpen van de historietjes, welke de Hr. Lovelace mij gisteren van ieder verteld heeft.

De naamen der heeren zijn Belton, Mowbray, Tourville, en Belford. Deeze vier, met Juffr. Sinclair, Juffer Partington, de rijke jonge juffer in

El. Deel,

L I

mij=

mijnen laafsten gemeld, den Hr. Lovelace, en mijzelve, maakten het gezelschap uit.

Ik gaf u voorheen den gunstigen kant van Juffer Partingtons character, zodanig als hetzelfde mij beschreeven was van Juffr. Sinclair, en haare Nigten. Nu zal ik 'er eenige weinige woorden bijdoen uit mijne eigene waarneeminge over haar gedrag in *dit* gezelschap.

In *beter* gezelschap zoude zij misschien eene min ongunstige vertooninge gemaakt hebben: Dog, niettegenstaende haar *onnozel* gezigt, hetwelk de Hr. Lovelace ook hooglijk prees, is hij de laafste persoon, wiens oordeel ik over weezenlijke zedigheid zoude inneemen. Want ik merkte, dat als de heeren eenige praat uitsloegen, die niet ongebonden genoeg was om openlijk berispt te worden, nogthans te onbetaamelijk, wegens hetgeen 'er agter lag, om van welleevende perfoonen te koomen, in het gezelschap van deugdzaame lieden, deeze jonge Lady zeer vaardig was in de meeninge te begrijpen; en nogthans door glimlachen en meesmuilen, de bestraffelijke vrijheden eer aanmoedigde, dan te rug zettede, van perfoonen, die, in hetgeen zij onbehoorelijks zeiden, of aan ongerijmdheid, met *niets* te meenen, of zo zij *iets* meenden, zig aan onbeschoftheid moesten schuldig maaken (a).

Dog ik hebbe trouwens wel vrouwen gezien, van welke ik een beter gevoelen had, dan ik kan zeg-

(a) De Hr. Belford erinnert den Hr. Lovelace in den L. V. B. van het IV. Deel, eenige bijzondere onderwerpen, welke in hunne verkeeringe verhandeld wierden, ten uerften tot eere van de Lady.

zeggen dat ik hebbe van Juffr. Sinclair, welke den *heeren* en *zigzelve* ook, grooter vrijheden van deeze soort vergund hebben, dan ik dagt dat bestaenbaar was met die reinheid van zeden, welke het onderscheidend kenmerk van onze Sexe behoort te zijn: Want wat zijn *woorden*, anders dan het *ligbaam* en de *kleedinge* der *gedagten*? En worden door de uitwendige kleedinge, geen sterke blijken gegeven van iemands gemoedsgeestelheid?

Maar om tot de *edele* heeren te koomen; gelijk zij volgens regt van hunne voorouderen moeten genoemd worden, zo het schijnt; want geen ander blijkt het dat zij hebben:

De Hr. BELTON is aan de Hooge-School opgebracht, en was geschikt tot den tabberd; maar dewijl dat met zinen lustigen aart niet overeenkwam, en 'er een Oom van hem kwam te sterven, welke hem een goed Capitaal maakte, gaf hij het Collegie den zak, kwam in de Stad, en wierd een heer naar de mode. Hij wordt gezegd een man van verstand te zijn. — De Hr. Belton kleedt zich zwierig, dog niet geheel gekagtig; drinkt sterk; is een plakker, en roemt daarop; is een liefhebber van speelen, en heeft door die verderflijke tijd-kortinge al wat schaade geleeden: Hij is omtrent dertig jaaren oud: Zijn aangezicht is vuurig rood; eenigzins gezwollen en puistig; en zijne ongeregeldheden dreigen dat de dierlijke droom, waarin hij is, van korten duur zal zijn: Want hij heeft eene korte teeringagtige kuch, welke eene kwaade long schijnt te kennen te geeven; nogthans maakt hij zigzelve, en zijne vrienden vrolijk door

dom en onbezonnen te schertsen met zeer gevaarlijke toevallen, welke hem ernstiger behoorden te maaken.

De Hr. MOWBRAY heeft veel gereisd; spreekt al zo veel taalen als de Hr. Lovelace zelve, dog niet zo vloeiende: Is van eene goede familie: Schijnt omtrent de drie of vier en dertig te zijn: Rijzig en welgemaakt van persoon: Driest en stout van gezigt: Is een sterk man en zwaar van gebeente: Heeft een groot lidteken aan zijn voorhoofd, met een dwers-kerf, als of zijn bekkeneel daar was ingehouwen; en een lidteken met eene zoom aan zijne regter wang. ——— Hij kleedt zig insgelijks zeer zwierig: Heeft zijne knegten altoos omtrent zig, welke hij gestadig roept, en zendt om de minste wisjewasjes van boodschappen; waarvan wij wel een half-douzijn voorbeelden hadden in den korten tijd dien ik bij hen was; terwijl zij schijnen te passen op den wenk van zijn bars oog, gereed om te loopen, voor dat zij zijne boodschap half ontvangen hebben, en dienen hem met vreeze en beeven. Nogthans schijnt de man draagelijk te zijn tegen zijns gelijken: Hij praat niet kwaalijk over openbaare vermaakelijkheden en uitspanningen; inzonderheid die buiten 's lands gehouden worden: Nogthans heeft hij een romanesk weezen; en bevestigt dirgen sterk, welke ten eenenmaale onwaarschijnlijk gelijken. Inderdaad, hij *twijfelt* nergens aan, dan hetgeen hij behoort te *geloo-*
ven: Want hij spot met het heilige; en belijdt een haat te hebben tegen de Kerkelijken van allen Godsdienst. Hij heeft hooge denkbeelden van *Honneur*, een woord 't welk naauwlijks ooit uit
zijn

zijn mond is; dog schijnt niet veel agt te geeven op het *Zedelijke*.

De Hr. TOURVILLE meldde bij eene zekere gelegenheid zijn ouderdom; even boven de een en dertig. Hij is ook van een oud geslagt; dog heeft, in zijn persoon en zeden, meer van hetgeen ik een Snoeshaan noeme, dan een van zijne metgezellen. Hij gaet kostelijk gekleed; zou gaarn hebben dat zijne keuze en het fatsoen van 't geen hij draagt voor fraaij geagt wierd; hoewel hij egter eer weidsch dan net schijnt. Uit de zorg die hij draagt voor zijn buitenkant, en de zugt die hij toont dat *ieder* op hem agt geeve, door dien hij *zelve* zo veel agt op zig slaet, ziet men, dat de Binnenkant het minst zijne aandagt tot zig trekt. Hij danst mooi, zegt de Hr. Lovelace. Is een meester in de musijk; en het zingen is eene van zijne voornaamste voortreffelijkheden. Zij bewoogen hem om eens te zingen, en hij was hun te wille beide in het Italiaansch en Fransch, en om hem zijn verdienden lof te geeven, zijne gezangen waaren in beide taalen zeer zedig. Zij schepden alle veel vermaak in zijne uitvoeringe; dog zijne grootste verwonderaars waaren Juffr. Sinclair, Juffer Partington, en *bijzelve*. Mij kwam hij voor heel veel gemaaktheid te hebben.

Des Heeren Tourvilles verkeeringe en aanspraaken zijn onverdraagelijk vol van die weezenlijk grove beleedigingen van het verstand onzer Sexe, welke de hedendaagsche *Complimenten* noemen, en die men wil doen doorgaen voor zo veele blijken van wellevendheid, schoon zij de grootspraakigste, onnatuurelijkste logentaal is die men kan be-

denken, en die alleen kan dienen om de onopregtheid van den *complimenteur* te toonen; en in welken bespottelijken ligt de *gecomplimenteerde* zijnen oogen toeschijnt, indien hij onderstelle dat eene vrouw bekwaam is om smaak te hebben in de romaneske buitenspoorigheden zijner redenen.

Hij legt zig toe om in zijne gemeene praat Italiaansche en Fransche woorden in te mengen; en beantwoordt dikwijls eene Engelsche vraag in 't Fransch, welke taal hij grootliks verheft boven het barbaarsch sissend Engelsch. Doch dan mist het nooit, of hij zet in deeze zijne *baatelijke* moedertaal de woorden en spreuken over, welke hij in de andere twee gesproken heeft — Op dat men, misschien, niet zou in twijffel trekken, of hij zelve wel verstaet hetgeen hij zegt.

Hij is een liefhebber van historietjes te vertellen: Noemt dezelve altoos *klugtig*, *grappig*, *goed*, of *excellent*, voor dat hij begint, om dus de aandacht der toehoorderen tot zig te trekken; dog bekommert zig nooit, als hij daarin *voortgaet* of die *besluit*, om goed te maaken hetgeen hij in zijne *voorreden* belooft. Trouwens zelden brengt hij eenige derzelve tot een besluit; want, indien al zijn gezelschap geduld genoeg heeft om hem uit te hooren, verbijstert hij zig zelve door zo veele ingedrongene tusschen-redenen, gelijk men ze noemen mag, en zo veele invallen koomen hem in de gedagten schieten, dat hij menigmaal zijn eigen draad verliest, en zig zomtjids vergenoegt met halverwege te blijven zitten; of indien hij op andere tijden genegen is het te hervatten, neemt hij zijne toevlugt tot het gezelschap om 'er hem weder

gen; en ontving een overvloed van complimenten van al het gezelschap over de aanmerkingen, die ik maakte (a).

De Hr. Belford schijnt goedaartig en vriendelijk; en schoon zeer beleefd, nogthans niet zo walgelijk met zijne beleefdheden, dan de Hr. Tourville; en heeft eene beschaafde en ongedwongene wijze van zijne gedagten bij alle gelegenheden te uiten. Hij schijnt veel op te hebben met den *logischen* trant van redeneeren, gelijk ook de Hr. Belton. Deeze twee besprongen malkanderen op deeze wijze; en zagen beide op ons juffrouwen, als om te verneemen of wij ons niet verwonderden over hunne Geleerdheid, of, wanneer zij iets snaarigs gezegd hadden, over hunne Geestigheid. Dog de Hr. Belford had oogenschijnlijk voordeel op den anderen, als leevendiger van vermogens zijnde, en scheen, door de verdediginge van eene kwaade zaak op zig te nemen, zulks ook te denken. Kortom zijn gedrag en redenen bragten mij dat character in Milton te binnen:

Zijn tong slaakt hemelval, en weet zich zo te reppen,

Dat zij een valsch bewijs den schijn van waarheid geeft,

Om dus den rijpsten raad arglistig te onderscheppen;

Die, dus verward, gestuit, geen hulp noch aanhang heeft.

Want zijne rede is laag, tot de ondeugd vlug en snedig;

Maar

(a) Zie Br. L V I. van D. IV. boven aangehaald.

*Maar tot eene eedle daad, die 't reed'lijk
hart volmaakt,
Is zij vreesachtig, traag, van oordeel zwak
en ledig:
Nogthans is 't zijne stem die de ooren lekker
smaakt.*

Hoe weinig ook de zaaken in het algemeen naar onzen zin mogen zijn, wij tragten egter gereedlijk, zo onze hoope sterk genoeg is om het toe te laten, om zo goede gedagten te maaken als wij kunnen van het lot, dat wij getrokken hebben; en ik kon niet nalaaten dikwijls aan te merken, hoe veel de Hr. Lovelace boven alle zijne vier vrienden uitmuntede in alles, waarin zij begeerig scheenen om uit te munten. Dog, ten aanzien van geestigheid en leevendige vlugheid, had hij daar zijns gelijken niet. Alle de andere gaven het aan hem over, wanneer hij zijne lippen begon te openen. De trotse Mowbray was gereed om de kallende Tourville tot stilzwijgen te vermaanen, en met zijn elleboog den verwaanden Belton tot aandacht te wekken, als Lovelace spreken ging. En wanneer hij gesproken had, vielen de woorden, Charmante vent! met een ongebonden woord van verwonderinge of benijdinge, uit ieder mond.

Hij heeft inderdaad zo veel voordeelen in zijn persoon en wijze van zeggen, dat hetgeen in eenen anderen onverschoonelijk zou zijn, in hem, indien men niet de wagt hield over zigzelve, en het weezen van regt en onregt tragtede te onderscheiden, betaamelijk zou schijnen.

Tot geen kleine kwellinge en beschaaminge van mij, wendde de Hr. Belford, met de vrijmoedigheid van eenen begunstigten en vertrouwden vriend, zig bijzonderlijk tot mij, ter gelegenheid dat de Hr. Lovelace eens beneden geroepen wierd, om mij een compliment van gelukwenschinge te maaken over mijn ondersteld huwelijk; hetwelk hij deed met eene waarfchuwinge, om niet al te lang te staen op de gestrenge gelofte, die ik eenen man had opgelegd, welke zo algemeen hoog geagt wierd —

„ Zie hem onder twintig mannen, „ zeide hij, „ alle van ongemeene bekwaamheid, en op „ niemand wordt eenige agt geslagen dan op den „ Hr. Lovelace. „

Men moet inderdaad bekennen, dat 'er in zijne geheele houdinge eene natuurlijke destigheid is, welke alle trots en heerschezugtig gedrag al zo onnoodig als onverschoonelijk maakt. Daarbij die verleidelijke zoetheid, welke zig vertoont in zijn glimlachen, in zijn toon, in zijn geheel gelaat en bejegeninge, als hij het zig der moeite waardig agt om iemand te believeu, of tot zig tragt te trekken; hoe toont dit, dat hij onnozel *gebooren* is, om zo te spreken; dat hij *van natuure* het wreed, het onstuimig, het heftig Schepzel niet was, hetwelk het ondeugend gezelschap, waaronder hij mogelijk vervallen is, van hem gemaakt hebben! Want hij heeft, daarenboven, een openhartig, en naar mij dunkt, een eerelijk weezen. Dunkt u ook zo niet, mijne waarde? — Op alle deeze schoon-schijnende verschijnzels hebbe ik mijne hoope gegrond van hem nog eens hervormd te zien.

Dog

Dog het kooft mij wonderlijk voor, wil ik wel bekenen, dat hij, met zo veel hoedanigheden van een braaf heer, zulk eene algemeene kennis van boeken en menschen, zulk eene bedreevenheid in de geleerde zo wel als hedendaagsche taalen, zo veel vermaak kan scheppen als hij doet in het gezelschap van zodanige personen, als ik beschreeven hebbe, en in onderwerpen van ijdel en onbescheiden geklap, welke zijner bekwaamheden, en zijner natuurlijke en verkreegene voordeelen onwaardig zijn. Ik kan daar maar eene reden voor bedenken, en die moest eene zeer laage ziel te kennen geeven, zijne **IJDELE GROOTSHEID**; welke hem begeerig maakt om als het hoofd te worden aangemerkt van het volk, waaronder hij verkeert. Dat een man den lof bemint; en egter te vreden zij met denzelven te trekken uit zulke bezoedelde bronnen! —

Een compliment kwam 'er van den Hr. Belford aan den Hr. Lovelace, hetwelk mijn verlaaten van het aanstootelijk gezelschap verhaastede — „ Gij zijt een gelukkig man mijn Hr. Lovelace, „ zeide hij, op eenige lofuitingen hem van Juffr. Sinclair gegeven, en toegestemd van Juffer Partington: „ Gij hebt zo veel moeds, en zo veel „ vernufts, dat nog man nog vrouw u wederstaen „ kan. „

De Hr. Belford keek mij aan, toen hij dit sprak: Ja, mijne waarde, hij keek mij glimlachende aan: En hij keek zijnen vriend aan, dien hij het compliment maakte: En alle hunne *toestemmende*, en derhalven *beschimpende* oogen, van mannen en vrouwen beide, waaren op uwe Clarissa

rissa geslagen: Ten minsten, mijn zelf-verwijtend hart deed mij zo denken; want dat wilde naauwlijks toelaaten dat ik mijn gezigt opfloeg.

Och! mijne waarde, ging maar eene vrouw, die der wereld reden gegeven heeft om te denken, dat zij op een man verliefd is, [En dus moet men wel gelooven dat het met mij is gelegen; of waaraan kan anders mijn vrijwillig voortgaen, zo men *onderstelt*, met den Hr. Lovelace worden toegeschreeven?] maar een oogenblik bedenken de verheffing welke zij *hem* verleent, en de schande die zij *zigzelve* behaalt; het laag medelijden, de stilzwijgende veragtinge, het onbescheiden grimlachen en luisteren, waaraan zij *zigzelve* onderhevig maakt bij eene bedilagtige wereld van beide Sexen; hoe zou zij *zigzelve* veragten! En hoe veel liever zou zij denken dat de dood zelve te kiezen ware, dan zulk eene ontdekte verguizinge!

Hetgeen ik dus in 't algemeen hebbe aangevoerd, zal u wel de reden doen begrijpen, waarom ik u niet in 't bijzonder kon verhaalen wat 'er in de verkeeringe van deezen avond voorviel: Welke, gelijk kan worden opgemaakt uit hetgeen ik geschreeven hebbe, vol was van *goedkeurende* beschuldigingen, en *gewaande* geestige en sneedige antwoorden.

LXVI. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE.

Maandag-Middernagt.

Ik ben zeer ongemaklijk en ontrust over een misselijk voorval. *Juffr.* Sinclair is zo even van mij gegaen; zo ik geloove, onvergenoegd, om dat ik geweigerd hebbe een verzoek in te willigen, hetwelk zij mij gedaen heeft: Hetwelk was, om *Juffer* Partington bij mij te laten slaapen; alzo haar huis was opgevuld met de gasten van haare Nigten en derzelver bedienden, zo wel als met die van *Juffer* Partington.

Het kan zijn dat 'er niets in stak; en mijne weigeringe gaf een schijn van stijfheid en eigenzinnigheid. Dog terstond, toen zij het verzoek deed, kwam mij in gedagten, „ dat ik eeniger-
„ wijze vreemd was bij iedereen in het huis: Zelf
„ niet eene dienstboode was 'er, die ik mijne ei-
„ gene konde noemen, of van welke ik breede
„ gedagten had: Dat 'er vier mannen van onge-
„ bonden zeden in huis waaren, *bekend staende*
„ voor medestanders van den Hr. Lovelace in zij-
„ ne misdrijven; hij zelve een man van ondernee-
„ minge; alle, zo verre als ik wist (en gelijk ik
„ reden had om te denken uit hunne luidrugtige
„ vrolijkheid, na dat ik hen verlaaten had) sterk

„ aan

„ aan het drinken zijnde: Dat Juffer Partington
 „ zelve zulk eene schaamagtige persoon niet was,
 „ als men haar aan mij had afgebeeld: Dat *al te*
 „ *veel moeite* genomen was om mij een goed ge-
 „ voelen van haar te geeven: En dat Juffr. Sinclair
 „ grooter omhaal maakte in de voorreden van haar
 „ verzoek, dan bij zulk een verzoek van nooden
 „ was. Het te weigeren, dagt ik, kan alleen een
 „ schijn van zonderlingheid vertoonen bij luiden,
 „ die mij *reeds* zonderling agten. Het toe te
 „ staen, kan mogelijk, zo niet waarschijnlijk,
 „ ongemakken na zig sleepen. Daar dan de ge-
 „ volgen aan beide kanten zo onevenredig waa-
 „ ren, dagt ik het voorzigtiger de berispinge te
 „ ondergaen, dan mij aan het ongemak te waa-
 „ gen. „

Ik zeide haar, dat ik bezig was met eenen
 langen Brief te schrijven: Dat ik gaarn zou willen
 schrijven tot dat ik slaaperig wierd: En dat eene
 gezellin mij zou belemmeren, en ik haar.

Zij zou niet gaarn hebben, zeide zij, dat
 een zo kiesch jong mensch, en van zo groote
 middelen als Juffer Partington, gedrongen zou
 zijn om met Dorcas in een bank te slaapen. Het
 zou haar zeer leed zijn, zo zij iets onbehoorelijks
 gevraagd had. Zij was nooit te vooren zo in 't
 naauw geweest. En de Juffer zou wel bij *haar*
 willen op blijven, tot dat ik het schrijven gedaen
 had.

Door dit sterk aanstaen argwaan krijgende,
 en het gemakliker zijnde, bij eene *gedaene* wei-
 geringe te blijven, dan die *eerst* te doen, zeide
 ik, Juffer Partington wilde ik gaarn mijn bed ge-
 heel

heel toestaen, en mijzelve in de eetzaal begeeven, en daar, mijzelve opfluitende, den geheelen nacht schrijven.

Het arm schaap, zeide zij, was beyreesd om alleen te slaapen. Zekerlijk zou Juffer Partington mij tot zulk een ongemak niet willen vergen.

Zij ging daarop heen: Maar kwam te rug; verzocht mij om vergiffenis, dat zij te rug kwam: Dog het arm kind, zeide zij, huilde. Juffer Partington had nooit eene jonge Lady gezien, over welke zij zig zo zeer verwonderde, en welke zij zo zeer wenschte na te volgen, dan mij. Het lief meisje hoopte niet, dat 'er iets in haat gedrag was voorgekoomen, waardoor ik mishaaen gekreegen had. ——— Wilde zij haar eens bij mij brengen?

Ik had het heel drok, zeide ik. De Brief, welken ik schreef, was over een onderwerp van veel aangelegenheid. Ik hoopte de jonge Lady 'smorgens te zien, wanneer ik mij bij haar zou ontschuldigen over mijne bijzonderheid. En Juffr. Sinclair daarop betèuterd staende, en zig naar de deur begeevende (schoon zij zig al eens weder naar mij omkeerde) zo verzocht ik haar (*terwilt ik haar ligtede*) om zorg te draagen dat zij niet viel.

Eij lieve, Madam, zeide zij, boven aan den trap, neem dog alle deeze moeite niet. God kent mijn hart, ik zocht u geen ongenoegen te geeven: Dog nademaal gij mijne vrijheid niet wel schijnt te neemen, zo smeek ik u dat gij den Hr. Lovelace daarvan geen kennis wilt geeven; want hij zou mij misschien vrijpostig en onbescheiden agten.

Nu,

Nu, mijne waarde, is dit niet een bijzonder voorval, het zij zo als ik het hebbe opgevat, of zo als het wierd aangelegd? Ik doe niet gaarn iets onbeleefds, En indien 'er in het verzoek geen oogmerk was, verdient mijne weigeringe onbeleefd genoemd te worden. Daarenboven hebbe ik met dezelve een vermoeden getoond van eene vuile behandeling, welke zij zekerlijk niet durven in den zin hebben. Indien *regtmatig*, dan moet ik alles vreezen, en den man en het huis vlieden als de pest. Indien *niet regtmatig*, en ik niets kan uitdenken om mijzelve te zuiveren van vermoedens gevoed te hebben, door *eenige andere* aanneemelijke reden van mijne weigeringe te geeven, zou mijn *verblijf hier* een schijn hebben, die mij in 't geheel geen agtinge zou bijzetten.

Ik ben nu te onvreeden op hem, op mijzelve, op alle de wereld, behalven u. Zijne metgezellen zijn aanstootlijke schepzels. Waarom, zegge ik nogmaal, was hij begeerig om mij in zulk gezelschap te brengen? Nog eens, hij staet mij niet aan. Inderdaad, hij staet mij niet aan!

LXVII. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE.

Dingsdag, den 2 van Maij.

Met oneindig leedweezen ben ik genoodzaakt u te berigten, dat ik niet langer aan u kan schrijven, nog Brieven van u ontvangen. Uwe Moeder heeft mij een Brief gezonden, ingeslooten in een omslag aan den Hr. Lovelace, aan hem gerigten huize van Lord M. (en welke hem nu zo even gebragt wierd) mij met zeer gramme bewoordingen over dit onderwerp doortrijkende, en mij verbiedende, „indien ik niet geagt wil worden „een voorneemen te hebben om haar en u onge- „lukkig te maaken, om zonder haar verlof aan u „te schrijven. „

Deeze is derhalven de laatste, welken gij van mij ontvangen moet, tot dat 'er gelukkiger tijden koomen. En voor zo verre mijne uitzigten niet heel slegt zijn, vermoede ik dat ik haast verlof zal krijgen om weder te schrijven; en zelf om elkan- deren te zien: Nademaal eene verwantschap met eene zo aanzienlijke familie, als die van den Hr. Lovelace is, niet tot oneere kan strekken.

Het behaagt haar te schrijven, „dat zo ik u „begeere *op te stooken*, ik u van haar schriftelijk „verbod moet kennis geeven: Dog zo anders,

III. Deel.

M m

„ ee

„ eenigen uitweg bedenken om uit eigene beweeg-
 „ ginge (zonder *haar* daarin te betrekken) mij
 „ van eene briefwisseling af te maaken, welke ik
 „ wel weeten moet dat zij al voor eenigen tijd
 „ verboden heeft. „ Dog alles wat ik zeggen
 kan, is u te bidden dat gij dog *niet* ontstoken wilt
 worden; — u te bidden, om haar niet te doen
weeten, of zelf door uw gedrag jegens haar, bij
 deeze gelegenheid, te doen *giffen*, dat ik u ver-
 wittigd hebbe van de reden, waarom ik mij ont-
 houde van aan u te schrijven. Want hoe kan ik
 anders, na de zwaarigheden welke ik te vooren o-
 ver dit onderwerp gemaakt hebbe, daar ik egter
 met de briefwisseling ben voortgegaan, op eene
 eerelijke wijze u voldoen omtrent mijne beweeg-
 reden tot deeze schielijke ophouding. Dus,
 mijne waarde, verkieze ik liever, gelijk gij ziet, mij
 op uwe bescheidenheid te verlaaten, dan redenen
 te verzieren met welke gij niet zoudt voldaan zijn,
 maar die gij, met uwe gewoone leevendige scherp-
 zigtheid, tot den grond toe zoudt doorziften,
 en eindelijk vinden dat ik eene laage en onnozele
 ontveinzinge gebruikte, waarin ook, ter uwer
 verongelijkinge, lag opgeslooten, dat ik onder-
 stelde dat gij geen voorzigtigheid genoeg hadt om
 u de naakte waarheid te betrouwen.

Ik herhaale, dat mijne uitzigten niet kwaad
 zijn. „ Het huis, vermoede ik, dat wij wel haast
 „ zullen krijgen. De luiden hier zijn eerbiedig,
 „ niettegenstaende mijne angstvalligheid omtrent
 „ Juffer Partington. Juffer Martin, die haast
 „ staet te trouwen met een voortreffelijk Koopman
 „ in de Strand, heeft nu zo even, op eene eer-
 „ bie-

„biedige wijze, mijn gevoelen gevraagd over eenige staalen van kostelijke zijde-stoffen ter dier gelegenheid. De Weduw heeft een min mis- haagelijk voorkoomen dan in 't eerst. De Hr. Lovelace, toen ik verklaarde dat zijne vier vrienden mij niet aanstonden, heeft mij verzekerd, dat nog zij, nog iemand anders, zonder mijn verlof, zullen bij mij gebragt worden. „

Deeze omstandigheden melde ik (gelijk gij wel onderstellen zult) op dat uw genegen hart ontrent mij gerust moge zijn; op dat gij door dezelve moogt bewoogen worden, om in uws Moeders bevelen te beruften (*bereidwillig* te beruften) en dat wel om *mijnentwille*, op dat ik voor geen *opstookster* gehouden worde; die, met geheel strijdige inzigten, ben, mijne waardste en bemindste vriendin,

Uwe altoos-verpligte en toegenegene

CL. HARLOWE.

LXVIII. BRIEF.

Juffer Howe, aan Juffer CLARISSA HARLOWE.

Woensd. den 3 Maij.

Ik stae verbaasd, dat mijne Moeder zulk een stap kon doen ——— enkel om eene onredelijke

M m 2

daad

daad van gezag te oefenen; en om de verhardste harten ter wereld te believen. Indien ik vinde, dat ik voor u van nut kan zijn het zij met raad of kundschap te geeven, denkt gij dat ik die niet geeven zal? — Al waare het aan eenig ander mensch, mij veel *minder* waard, dan gij zijt, denkt gij, dat ik, in zulken geval, zou nalaten die te geeven?

De Hr. Hickman, die zig een weinig op gewetensgevallen meent te verstaen in zulke netelige stukken, is van gevoelen, dat ik mij niet behoore te onthouden van eene briefwisseling in dusdanige omstandigheden. En het is goed dat hij zo denkt; want daar mijne Moeder mij boos gemaakt heeft, moet ik iemand hebben om mede te krakeelen.

Hiertoe zal ik mij laten vinden, indien het u geruft zal stellen — Ik zal eenige dagen nalaten aan u te schrijven, indien 'er niets buitengewoons gebeure; en tot dat de gestrengheid van haar verbod verslapt is. Dog wees verzekerd, dat ik u niet wil ontslaen van aan *mij* te schrijven. Mijn Hart, mijne Conscientie, mijne Eere, willen dat niet dulden.

Maar hoe zal ik mijzelve helpen? — Hoe! — Gemaklijk genoeg. Want ik verzekere u, dat ik maar heel weinig terginge verder behoeve, of ik koome heimelijk naar London vliegen. En zo ik dat doe, zal ik u niet verlaten, voor dat ik u of op eene eerlijke wijze getrouwd zie, of volstrektlijk van den vent ontslagen: En in dit laatste geval, zal ik u met mij naar huis nemen, in spijt van de geheele wereld: Of, zo gij weigert met mij te gaen, bij u blijven, en u verge-

gezellen als uwe schaduw waar gij ook naartoe gaet.

Schrik niet op deeze verklaringe. Daar is maar eene bedenkinge, en maar eene hoope, die mij te rug houden; al hoe naauw men op mij past zo dikwijls ik alleen ben; schoon verplicht om haar voor te leezen zonder stem; in haare tegenwoordigheid te werken zonder vingers; en alle nagten tegen wil en dank bij haar te slaapen. De *bedenkinge* is, Op dat gij niet moogt schroomen, dat een stap van deezen aart mogt schijnen uwe schuld te verdubbelen, in de oogen der zodanigen, die stellen dat 'er schuld is in uw weggaen. De *hoope* is, Dat de dingen nog gelukkig zullen ten einde loopen, en dat zommige luiden reden zullen hebben om zigzelve te schaamen over de flegte rollen, die zij gespeeld hebben. Niettemin hang ik dikwijls in twijffel ——— Dog uw besluit om in dit hachelijk tijdgewrigt de briefwisseling op te geeven, zal de schaal doen overslaen. *Schrijf* derhalven, of *sta voor het gevolg in*.

Een weinig woorden nog over het onderwerp van uwe laatste Brieven ——— Ik weete niet of uws Broeders wijs ontwerp aan een kant gelegd is, of niet. Een dood stilzwijgen heerscht in uwe familie. Uw Broeder was drie dagen afwezig; daarna een t' huis; en is nu weer afwezig; Dog of hij bij Singleton is of niet, kan ik niet gewaar worden.

Uit uw berigt aangaende de kameraads van uwen vent, zie ik niet anders of zij zijn eene partij *Helsche* geesten, en hij de *Beëlzebub*. Wat kon hij dog bedoelen, gelijk gij zegt, met zijne

ernstige begeerte om u in zulk een gezelschap te brengen, en u zulk eene gelegenheid te geeven om hem en hen als spiegels tegen elkanderen te gebruiken? De karel is een *zot*, voorwaar, mijne waarde. — Een *malle vent*, ten minsten

— De Schobbejakken moeten hun *best* pak bij u hebben aangedaen, buiten twijffel. — Dat zijn heeren van het geschapene! — Nobele gasten, waaragtig! — Wie weet egter, hoe menige arme veragtelijke zielen van onze Sexe de ergste van hen zig niet agterna heeft doen kermen!

Gij hebt uzelve in eene ongemaklijke omstandigheid gebragt, gelijk gij aanmerkt, door uwe weigeringe om Juffer Partington mede in uw bed te neemen. Het is jammer dat gij het haar niet toestondt! Daar gij zo waakzaam zijt, wat *konde* 'er dog gebeurd hebben? Zo hij voorhad geweld te pleegen, zou hij naar den *nagt* niet wagten. Gij kondt na haar zijn opgebleeven, of niet te bed gegaen zijn. Juffr. Sinclair drong het stuk te verre. Gij waart al te angstvallig.

Indien 'er iets gebeure ter vertraaginge van uw trouwen, zoude ik u raaden om te verhuizen: Dog zo gij trouwt, moogt gij het misschien van geen groot belang rekenen, te blijven daar gij zijt, tot dat gij bezit neemt van uw eigen Goed. Als de knoop eens gelegd is, en wel met zulken driefsten man, is mijn gevoelen, dat uwe nabestaenden wel haast zullen overgeeven, hetwelk zij niet wettig kunnen houden: En al stond 'er een pleitgeding van te koomen, zult gij niet *in staat*, nog behoort gij *gezind* te zijn, om het te weeren:

Want

Want uw Goed zal dan zijn regt zijn ; en het zal onregtvaardig zijn te begeeren dat hetzelfde hem onthouden worde.

Om een ding zoude ik u raaden te denken ; en dat is , om behoorelijke Huwelijks-Voorwaarden : Het zal tot lof strekken , van uwe voorzigtigheid en van zijne regtvaardigheid (en te meer zo als de zaaken staen) dat 'er iets zodanigs geschiede voor dat gij trouwt. Al hoe erg hij is , niemand rekent hem voor een gierig man. En ik verwondere mij , dat hij tot nog toe van dat onderwerp heeft stil gezwegen.

Zijn voorslag omtrent het huis dier Weduwe-Lady mishaagt mij niet. Mij dunkt dat dat zeer wel gaen kan. Dog indien het drie weeken moet aanhouden , voor dat gij daaromtrent vast kunt gaen ; behoeft gij zekerlijk zijn dag zo lang niet van huis te stellen : En hij kan onderuiffchen zijne Equipagie bestellen. Het koopt mij wonderlijk voor , zo wel als u , dat hij zig zo ligt kon laten te vreedten stellen !

Ik zegge nogmaal — Ga voort met aan mij te schrijven. Ik stae daarop ; en dat zo omstandig , als mogelijk is : Of , wagt u wat 'er van koopt. Ik zende deezen door eene bijzondere hand. Ik ben , en zal altoos zijn

Uwe toegenegenste

ANNA HOWE

LXIX. BRIEF.

Juffer CLARISSA HARLOWE, *aan Juffer*
HOWE.

Donderdag, den 4 van Maïj

Ik laate alle andere dingen staen, ik schor-
te allen wensch op, ik verbanne alle andere vree-
ze, op dat ik mijne pen opneeme, om u te bid-
den, dat gij niet wilt denken om u *schuldig* te
maaken aan zulk eene daad van Liefde, voor
welke ik u nooit bedanken kan; maar die mij eeu-
wig smerten moest. Indien ik *moet* voortgaen
mer aan u te schrijven, zo moet ik. Ik weete
heel wel hoe weinig tegenstand gij kunt veelen,
als gij maar de minste verbeeldinge hebt, dat uwe
edelmoedigheid of vriendschap waarschijnlijk daar-
door gekwetst zou worden.

Mijn liefst, allerliefst Schepzel, zoudt gij
den vloek van eene Moeder willen op u laaden,
gelijk ik dien van een Vader gedaen hebbe? Zoude
de wereld niet denken dat mijne fout besmettelijk
was, indien dezelve door Juffer Howe wierd na-
gevolgd? Daar zijn zommige stukken zo open-
baarlijk verkeerd, dat 'er geen redeneeren over
vallen kan. Dit is een van dezelve. Ik behoeve
geen redenen te geeven tegen zulk eene roeke-
loosheid. De Hemel verhoede dat het bekend
zou

zou worden, dat gij het maar eens in uwe *gedagten* hadt, uwe beweegredenen mogen zo braaf en edelmoedig zijn als zij willen, om zulk een kwaad voorbeeld na te volgen; te meer, daar gij, in zulk een geval, de verschooningen zoudt derven, die ten mijnen voordeele mogten ingebracht worden; en bijzonderlijk die eene van bij *verrassing* tot den ongelukkigen stap vervoerd te zijn.

Het bedwang, waarin uwe Moeder u houdt, zou u niet zwaar hebben toegescheenen, waare het niet mijnenhalven. Zoudt gij voormaals wel gedacht hebben, dat het eene harde zaak was eene bedgenoot van uwe Moeder te mogen zijn? — Hoe plegt ik mij te verheugen in zulk eene gunst van *mijne* Moeder! — Hoe gaarn plegt ik te werken in haare tegenwoordigheid! — Zo deedt gij ook voormaals in de tegenwoordigheid van de uwe. En haar 's winters avonds voor te leezen, weete ik, was eene van uwe geneugten. — Geef mij dog geen oorzaak om *mijzelve* te beschuldigen wegens de reden, welke men van deeze veranderinge in u kan geeven.

Leer dog, mijnewaarde, ik bidde u, leer dog uwe eigene driften te onder te brengen. Laaten de beweegredenen zijn welke zij willen, Uitspoorigheid is Uitspoorigheid. Die driften in onze Sexe, welke wij geen moeite neemen te beteugelen, hebben mogelijk een en denzelven oorsprong met die oneindig lelijker driften, welke wij zo dikwijls plegten te veroordeelen in de gewelddadige en stijfkoppige van de andere Sexe; en die alleen in hen mogelijk worden aangestuwd door *Gewoonte*, en hunne *vrijer Opvoedinge*.

Laaten wij beide, mijne waarde, deeze gedagte wel overweegen; op ons zelve letten, en vreezen.

Indien ik schrijve, gelijk ik vinde dat ik moet, eische ik dat *gij* het schrijven nalaat. Uw stilzwijgen op *deezem* zal het teken voor mij zijn, dat *gij* om de roekeloosheid niet zult denken, waarmede *gij* mij dreigt, en dat *gij* uwe Moeder wilt gehoorzaamen ten aanzien van *uw* aandeel in de briefwisseling, evenwel: Inzonderheid, daar *gij* mij kundschap en raad kunt geeven in ieder geval van gewigt door de pen van den Hr. Hickman.

Mijn beevend geschrift zal u toonen, mijn waard driftig schepzel, hoe *gij* het hart hebt doen beeven van

Uwe altoos-verpligte,

Of, zo *gij* zulken roekeloozen stap doet,

Uwe voor altoos gansch niet verpligte,

CLARISSA HARLOWE.

Mijne kleederen wierden mij zo even gebragt.

Dog *gij* hebt mij zo zeer ontsteld, dat ik geen lust hebbe om in de Koffers te kijken.

Waarom, waarom, mijne waarde, wilt *gij* mij zulk een schrik aanjaagen door uwe blaakende Liefde? Ontsteltenis verwekt in een zwak hart Benaauwdheid, het zij die voortkoomte van Vriendschap of Vijandschap.

Een knecht van den Hr. Lovelace brengt deez-

zen

JUFFER CLARISSA HARLOWE. 555

zen spoeds-halven aan den Hr. Hickman.
Laat diens braaven mans pen mijn hart ver-
ligten van deeze nieuwe ongerustheid.

LXX. BRIEF.

*De Hr. HICKMAN, aan Juffer CLARISSA
HARLOWE.*

[Gezonden aan het huis van Wilson door
eene bijzondere hand.]

Vrijdag, den 5 van Maij.

Madam,

Ik hebbe de eere van op bevel van de dier-
baare Juffer Howe u kennis te geeven, zonder dat
mij de gelegenheid bekend is, „ Dat zij boven
„ maate ongerust is over de ongerustheid, welke
„ zij u door haaren laatsten Brief verwekt heeft :
„ En dat, indien gij maar aan haar wilt schrijven,
„ onder couvert als te vooren, zij geen gedagten
„ zal hebben van hetgeen, waarvoor gij zo zeer
„ bedugt zijt. „ — Nogthans gebod zij mij
te schrijven, „ Dat indien zij maar het minste
„ denkbeeld heeft, dat zij u *dienst* kan doen, en
„ u *bebouden*, „ deeze waaren haare woorden,
„ alle de bedillingen der wereld maar in de twee-
„ de plaatze bij haar in aanmerkinge zullen koo-
„ men. „ Ik ben in groote verzoeking om, bij
dee-

356 DE HISTORIE VAN CLARISSA.

deeze gelegenheid, mijne eigene gevoeligheid uit te drukken over uwen tegenwoordigen staat; dog niet volkoomen onderrigt zijnde hoedanig die zij ——— alleen giffende uit de ontroeringe des gemoeds van de dierbaarste Lady ter wereld voor mij, en de opregste vriendin van u, dat *die* in allen deele niet zo gelukkig is, dan wel te wenschen waare; en 't mij, daarenboven, verboden zijnde om mij met het hard onderwerp te bemoeijen: Zo kan ik alleen, *gelijk ik doe*, u mijnen besten en getrouwsten dienst aanbieden; en u eene gelukkige verlossinge toewenschen uit alle uwe wederwaardigheden. Want ik ben,

Voortreffelijkste jonge Lady,

Uw getrouwe en gehoorzaamste Dienaar,

K. HICKMAN.

EINDE DES DERDEN DEELS.

IN-

*

*

Wij kijken malkanderen zeer zuur aan, kan ik u zeggen. Zij zou best doen met mij op deeze wijze niet te *Harlowen* — Ik zou dat niet willen verdraagen.

Ik hebbe heel veel te schrijven. Ik weete niet wat ik eerst schrijven zal. Nogthans is mijn gemoed vol, tot overloopen toe.

Ik ben in eenen afgezonderden hoek van den tuin geraakt, om haar uit den weg te zijn. —
Onze lieve Heer helpe deeze Moeders! —
Meenen zij te kunnen beletten, dat eene Dogter schrijve, of iets doe waarop zij gesteld is, door agterdogt, waakzaamheid, en kijven? — Het waare wel eens zo goed, dat zij vertrouwen in iemand stelden — Eene edelmoedige geest schaamt zig een edelmoedig vertrouwen te misbruiken.

Gij hebt eene netelige, eene zeer netelige rol te speelen met deezen schobbejak — Die egter, naar mij dunkt, maar een effen pad voor zig heeft. Ik hebbe deernis met u — Dog gij moet het zo goed stellen als gij kunt met het lot, dat gij genoodzaakt zijt geweest te trekken. Egter zie ik zeer wel uwe zwaarigheden. — Dog zo hij niet bestaet uw vertrouwen te misbruiken, wilde ik wel dat gij ten minsten eenig in hem *scheent* te stellen.

Zo gij niet spoedig denkt te trouwen, keure ik uw besluit goed om u ergens ter neer te slaen buiten zijn bereik: En zo hij niet weete waar hij u kan vinden, zo veel te beter. Nogthans geloove ik

INHOUD

VAN HET

DERDE DEEL.

Brief.

- I. *Lovelace, aan Belford.* Opgetogen over het wel gelukken zijner aanslagen. Hoe zeer hij haar beminne, hij zou haar geen bermhartigheid bewijzen, zo hij dacht dat zij eenig man die 'er leeft, boven hem sielede. Wil de BEVELEN heilighlyk nakoomen, welke zij hem voor hunne bijeenkoomst opleide.
- II. *Clarissa, aan Juffer Howe.* Een wederzijds beschuldigend gesprek tusschen haar en Lovelace. Hij *erinnert haar haare Bevelen*; en, in plaatze van haar te verzoeken om hem daatvan te ontslaen, belooft hij die onschonbaar in agt te neemen. Het is derhalven niet *in haare magt*, zegt zij aan Juffer Howe, om haaren raad tot een spoedig Huwelijk te volgen. [Eene Aantekeninge op deeze plaatze, haar gedrag regtvaardigende, bl. 18, 19.] Verkiest niet om zig te begeeven naar eene van zijn Maagschap. En waarom. Juffrouw Greme, Lord M.'s huishoudster op het huis het Jagtveld houdt haar gezelschap, en past haar op tot aan haars Zusters Sorlings huis, bij welke zij inwilligt haar verblijf te neemen. Zijn gezigt sloot haar. Heeft aan haare Zuster geschreeven om haare kleederen.
- III. *Lovelace, aan Belford.* Geeft een kort verhaal van de bijzonderheden zijner gelukte onderneeminge. Beschrijft haar persoon en gewaad zo als ze eerst bij hem kwam. Buitenspoorige blijdschap. Doet Belford hem ondervragen over de eerelijkheid zijner inzigten met haar: En antwoordt twijffelagtig.
- IV. *Juffer Howe, aan Clarissa.* Haare gevoelens omrent haar verhaal. Haare Moeder door Antonij Harlowe opgestookt, verbiedt haare briefwisselinge. Des Hren. Hickmans ijver om haar daarin ten dienst te staen. De Voorwendzels nu door haare familie gemaakt, bijaldien zij hen niet verlaaten had. Hoe zij haare (volgens hunne

INHOUD VAN HET

ne onderstellinge) voorbedagte vlugt opnamen. Biedt haar geld en kleederen aan. Wil, dat zij den schijn geeve van een weinig vertrouwen in Lovelace te stellen. Haar Broeder en Zuster zullen niet toelaaten, dat haar Vader en Oomen bedaaeren.

V. VI. *Clarissa, aan Juffer Howe.* Raadt haar haare Moeder te gehoorzaamen. Wijs haar aanbiedinge van geld van de hand: En waarom. De Hr. Lovelace geen beschaafd man. Zij zal zo gereed zijn om vertrouwen in hem te stellen, als hij zal zijn om het te verdienen. Nogthans, daar ze op zulk eene bedriegelijke wijze van hem was weggevoerd, kan zij hem terstond niet met groote vriendelijkheid behandelen. Laakt haar over haare rapheid tegen haare Moeder. — Sluit het afschrift in van haaren brief aan haare Zuster.

VII. *Lovelace, aan Belford.* Verhovaardigt zig op zijne konstenaarijen in hunne onderlinge verkeeringen. Is ontzet over de voortreffelijkheid haarer bekwaamheden. Merkt weerstand en tegenkantinge aan als eene uitdaaginge om zijn best te doen. Zijne arglistige handelingen met Joseph Leman.

VIII. *Van denzelven.* Mannen behoeven slegts voor Guiten bekend te staen, zegt hij, om zig in de gunst der Sexe aan te prijzen. Wenscht dat Juffer Howe niet zo groote kennis had met Clarissa: En waarom.

IX. *Van denzelven.* Heeft voor, den ouden Antonij op Juffrouw Howe af te zenden, om de briefwisseling tusschen de jonge Juffers te verhinderen. Meid, niet Goud, zijne overheerschende haristogt. Spot met Belford over zijne gestalte en voorkoomen. Maakt op eenen lugtigen trant gewag van de twee Dogters der Weduwe Sorlings.

X. *Van denzelven.* Verder zegepraal over de Harlowes. Gelijkenis van den Spinnepkop en de Vlieg. Is 'er voor, dat men zo wel afgezonderde Kerken, als Kostscholen voor de Sexen hebbe. De vrouwen behooren hem te minnen: En waarom. Is 'er hovaardig op dat zij het doen.

XI. *Clarissa, aan Juffer Howe.* Bijzonderheden van een toornig gesprek met Lovelace. Als hij haar in ernst misnoegd ziet, smeekt hij dat de huwelijks-plegtigheid van stonden aan mag voortgaen. Haar schaamagtig stilzwijgen

DERDE DEEL.

gen legt hij als gramstoorig uit, en herhaakt zijne gelofte van *haare bevelen heiliglijk in agt te neemen.*

XII. XIII. XIV. *Lovelace, aan Belford.* De vermaakelikheden van eene moeilijke jagt. Zegepraalt over de verlegenheid en beteuterdheid, waarin hij haar brengt door zijne listige en glimpige aanbiedinge van te Trouwen. — Zijne redeneeringen voor en tegen om haar regt te doen. *Besluit haar tot het uiterste te beproeven.* Hoe veel de eere der geheele Sexe aan den uitslag haarer beproevinge gelegen zij. *Trouwen, ziet hij, is in zijne magt, nu zij er in is.*

XV. *Juffer Howe, aan Clarissa.* Wil het verbod van haare Moeder tegen haare briefwisseling niet gehoorzaamen: En waarom. Staet verwonderd, dat Lovelace zulk eene gelegenheid, als zij meldt, laat slippen. Is opgetogen over haaren moed.

XVI. *Clarissa, aan Juffer Howe.* Weet niet, wat zij met Lovelace doen kan. Hij mag hemzelven de moeite danken, welke hij haarenhalven gehad heeft. *Deed zij hem, vraagt zij, ooit eenige beloften? Ontving zij hem ooit als eenen Minnaar?*

XVII. XVIII. *Van dezelve.* Eischt van Lovelace, dat hij haar een getrouw bericht geeve aangaende het geraas en de stem, welke zij bij de tuin-deur hoorende, van schrik met hem wierd weggedreeven. Zijne bekentenis, en stoute uitslagen ten aanzien van Solmes, haaren Broeder, en Lijs Barnes. Deeze jaagen haar schrik aan. Grootelijks onvoldaen met haare omstandigheden.

XIX. *Lovelace, aan Belford.* Lacht met de botheid der Harlowes. Verblijdt zig in zijne bekwaamheid om kwaad te doen. De inwilligingen, waartoe hij voorheeft de Lady te brengen. Lichtvaardige aanmerkingen ten nadeele der Vrouwen; *die niettemin als waarschuwingen voor de Sexe kunnen dienen.*

XX. *Clarissa, aan Juffer Howe.* Eene gantsch aangename verkeeringe met den Hr. Lovelace. Zijne beloften van hervorminge. Zij heeft vermaak in zijn gesprek. Herdenkt *ten zijnen voordeele* aan zijne edelmoedigheid omtrent zijne Roozeknop en zijne Boeren. Schrijft aan haare Moeij Hervey.

XXI. XXII. *Lovelace, aan Belford.* Zijne erkende trotsheid. Geeft reden van zijn glimpig gedrag, en schoonschijnende beloften en voorlagen. Bedugt over de briefwis-

se-

INHOUD VAN HET

- selinge tusschen Juffer Howe en Clarissa. *Plaagt hem gaarn met buiten-gebruik-zijnde woorden en spreekwijzen.*
- XXIII. *Juffer Howe, aan Clarissa.* Hoe te oordeelen over Lovelace's schoonschijnende voorstellen en beloften. Hickman ten haaren dienste toegewijd. Nogthaus behandelt zij hem op eene belachelijke wijze.
- XXIV. *Clarissa, aan Juffer Howe.* Lovelace klaagt, hoort zij, aan Juffrouw Greme, *om dat zij zig houdt aan haare Voorschriften.* Wat meent hij daarmede, vraagt zij, en met zulke gelegenheden, *als hij had, voorbij te laten gaen?* Zij wordt gestraft over haare trotse hoope van een Voorbeeld te zullen zijn. Laakt Juffer Howe over haar gedrag jegens Hickman.
- XXV. *Van dezelve.* IJverige redenwisselingen met Lovelace. Zij is op hem misnoegd wegens zijne *uitslagen van Trouwen met eene gemaakte bedeesheid gedaan.* Wederzijdse beschuldigingen. Hij merkt haar aan als de zijne, zegt zij, door eene vreemde soort van verplichting, *om dat hij tegen haar wil met haar is weggelooft.* Nogthaus reert hij ook de boorden des Huwelijks maar naauwlijks aan. Zij is zigzelvet moede.
- XXVI. *Van dezelve.* De Hr. Lovelace een volmaakte Proctus. Hij prijst haar nu over die behandeling van hem, waarover hij te vooren gebelgd was geweest; en deelt haar twee Brieven mede, den eenen van Lady Elisabet Lawrance, en den anderen van Juffer Montague. Zij verwondert zig dat hij die Brieven niet eer te voorschijn bragt, daar hij wel weten moest dat ze haar ten hoogsten aangenaam zouden zijn.
- XXVII. XXVIII. XXIX. XXX. *Van dezelve.* De inhoud der Brieven van Lady Elisabet en Juffer Montague stelt Clarissa op Lovelace te vrede. Hij doet uitslagen van Trouwen; maar geeft voor, dat hij bevreesd is het stuk verder te reppen. Zij houdt ernstig bij hem aan haar te verlaaten: En waarom. *Hij keurt haare redenkavelingen goed.* Haare ernstige vragen, en zijne gekkende antwoorden. — Hij doet verscheidene voorstellen. — Hij biedt aan Juffrouw Norton bij haar te brengen. Zij is gereed haarzelve te beschuldigen over haare twijffelingen hem aangaende: *Doe geeft redenen van haare Behoedzaamheid* — Hij schrijft met haare toestemminge aan zijnen vriend Doleman, om haar een logement in de Stad te bezorgen.
- Arec-

DERDE DEEL.

XXXI. *Lovelace, aan Belford.* Roemt over zijne behendige streeken. Zeer verblijd dat zij van London gemeld heeft. Geene dan onbeschaamde meiden, zegt hij, behooren met een manspersoon weg te loopen. Zijne verdere oogmerken, aanslagen, en voorneemens.

XXXII. *Juffer Howe, aan Clarissa.* Roert op eenen lugtigen trant haare bestraffingen aan ten opzigt van Hickman. Aanmerkingen over effene Vrijerij. Lord M.'s familie hebben groote agtinge voor haar. Keurt haare moedige behandeling van Lovelace, en haar vertrek naar London goed. Geeft de kaarigheid van haare eigene Moeder een streekje. Raadt haar om vrede te houden met Lovelace.

XXXIII. **XXXIV.** *Clarissa, aan Juffer Howe.* Verwondert zig niet, dat haar Broeder gewigts genoeg heeft om haaren Vader onverzoenelijk te maaken. — Affchrift van 's Hren. Dolemans antwoord omtrent de Londonsche logementen. Haare omzigtigheid in haare keuze van dezelve. Lovelace heeft haar vijf guinies gegeven voor Hanna. Andere blijken van zijne Oplettendheid. Is niet kwaalijk te vreedden met haare tegenwoordige uitzigten.

XXXV. *Lovelace, aan Belford.* Legt de meeninge uit van Dolemans antwoord omtrent de logementen. Doet Belford tegenwerpingen maaken tegen zijn ontwerp, op dat hij dezelve beantwoorde. Is uitgelaaten blijde. Zwelt op. Veragt iedereen. Aangelegenheid van de Minutia. Meer van zijne konstenaarijen, oogmerken, en listige aanslagen.

XXXVI. *Juffer Howe, aan Clarissa.* Geeft haar kennis van een ontwerp door haaren Broeder en Capitein Singleton gesmeed, om haar weg te voeren. Hickmans stille liefdadigheden. Zij veragt zijne geheele kunne, zo wel als hem. Hoe slegt haar Vader en Moeder met malkanderen leefden. Verheft Clarissa om haare goede hoedanigheden in een huishoudelijke. Bijzonderheden van een groot krakeel met haare Moeder, over haare briefwisseling. Krijgt een klap van haar. Aanmerkingen over schrandere Huisvrouwen.

XXXVII. **XXXVIII.** **XXXIX.** *Clarissa, aan Juffer Howe.* Brengt haar haar gedrag tegen haare Moeder met een sterke bestraffinge onder het oog: Waarin zij den pligt der Kinderen ter neerstelt. Beschuldigt haar van gebrek van edelmoedigheid jegens Hickman. Verontschuldigt

INHOUD VAN HET

- zigtelve verder over het *van de hand wijzen van haare aanbiedingen van geld*. Stelt eene voorwaarde voor, op welke Juffrouw Howe alles mag zien, wat zij schrijven.
- XL. *Juffer Howe, aan Clarissa*. Haare Moeder verwerpt de voorgestelde voorwaarde. Juffer Howe neemt haare berispingen in dank aan: Maar wil met de briefwisseling voortgaen. Eenige verschooningen voor haarzelve. Grappig vertelzel van jonge haantjes.
- XLI. *Clarissa, aan Juffer Howe*. Lovelace deelt haar haars Broeders en Singletons aanslag mede; dog behandelt het, zo't scheen, met veragtinge. Zij vraagt hem raad, wat daarop te doen. Dit brengt hem tot aanbiedinge om haar te Trouwen. Hoe ze hiervan afraakten.
- XLII. *Lovelace, aan Belford*. Hij bekennt zijne arglistige *inzigten in het aanbieden des huwelijks*; Nogthans scheelde het weinig, zegt hij, of hij waare in zijne eigene strikken gevangen.
- XLIII. *Joseph Lemán, aan den Hr. Lovelace*. Met kundschap van een voorneemen tegen hem ontworpen door de Harlowes. Josephs snoode geveinsdheid en eigenbaat.
- XLIV. *Lovelace, ten antwoord*. Verhaal van Juffer Betterton. Roemt, over zijne behandeling van zijne matressen. Het loos gebruik; 't welk hij maakt van Josephs verstandhoudinge.
- XLV. *Clarissa, aan haare Moeij Hervey*. Klaagt over haar stilzwigen. Geeft van ter zijden te kennen, dat haar oogmerk niet geweest was om met Lovelace weg te gaen. Zij wil haar hart geheel voor haar openleggen, indien zij haar daartoe aanmoedigt, door de hoope van eene verzoeninge.
- XLVI. *Juffer Howe, aan Clarissa*. Aanmerkingen over Lovelaces Laagheid, Hoogmoed, en Wraakzugt. Beschaaftheid van hem niet te verwagten. Zij is dol op hem over de arglistige wijze, op welke hij Clarissa dringt om hem te trouwen. Geeft haar raad, hoe in haare tegenwoordige omstandigheid te werk te gaen.
- XLVII. *Belford, aan Lovelace*. Wordt een ijverig voorspraak voor de Lady. Geeft veele leerzaame redenen ter staavinge van 't geen hij ten haaren voordeele inbrengt.
- XLVIII. *Juffrouw Hervey, aan Clarissa*. Een gestreng en wiede Brief ten antwoord op haaren, No. XLV. Men had niet voor, zegt zij, haar volstrekt te dwingen om tegen haaren zin te trouwen.

DERDE DEEL.

- XLIX.** *Clarissa, aan Juffer Howe.* Haar diepgrondig leed weezen, op deeze kundschap, dat zij bij Lovelace gekoomen is. Fijner gewaarwordingen maaken niet gelukkig. Haar noodlot al te oogenfchijnlijk in zijne magt. Hij is onbeschaafd, wreed, trots, onwils, en beuzelt met zijn eigen geluk. Haare redenen, waarom zij minder behaagen in hem heeft dan ooit. Haare ziel boven zijne ziel verheven. Haare kloekmoedigheid. Haar gebed.
- L. LI.** *Van dezelve.* Nu is haar hart inderdaad verbrijzeld, zegt zij. Een plegtige vloek door haaren Vader over haar uitgesproken. — Barbaarsche brieven van haare Zuster bij die gelegenheid.
- LII.** *Juffer Howe, aan Clarissa.* Een brief vol van edelmoedige vertroosting en raad. Haar vriendlijke gelofte. Zendt haar vijftig guinies in de bladen van een *Norris Miscellanies*.
- LIII.** *Clarissa, aan Juffer Howe.* Een getrouw vriend de *medicijne des levens*. Zij staet zo op haar vertrek naar London. Lovelace heeft haar op eene zo rondborstige wijze aangeboden te Trouwen, dat zij wenscht nooit met wantrouwen van hem geschreeven te hebben. Het is haar leed, dat het niet in haare magt was, zijne ernstige aanbodingsen in te willigen. Zendt haar *Norris* te rug. En waarom.
- LIV. LV.** *Juffer Howe, aan Clarissa.* Het is haar leed, dat zij haar *Norris* te rug gezonden heeft. Wenscht, dat zij Lovelaces rondborstige aanbiedinge om te Trouwen had aangenomen. Geloofst, dat zij zelve eene verholene genegenheid voor *Hickman* heeft: En waarom. — Zij laakt *Juffr. Harlowe*: En waarom.
- Ten antwoord op No. LIV. stelt *Clarissa* het verschil ter neer tusschen de characters van den *Hr. Lovelace* en den *Hr. Hickman*; en geeft haar te kennen, dat haare beweegredenen om het Trouwen uit te stellen, niet enkel ceremonien waaren. Ha smert haar dat *Juffr. Howe* haare briefwisselinge verbiedt. Haare schuldpligtige verdediginge van haare eigene Moeder. *Les voor Kinderen*.
- LVI.** *Lovelace, aan Belford.* Denkt dat hij ten laasten onvermijdelijk zal vastgekluisst woiden. Zwaare onpasselijkheid der *Lady*. Haare Kinderlijke eerbiedigheid doet haar een vervaard geloof slaen aan eens Vaders vloeken. Zij doet *Juffer Howe* niet te weeten hoe ongesteld zij wel waare. Zijne geloften van Trouwen brengen haar ten

INHOUD VAN HET

leeven weder. *Deze geloften volstrektelijk in ernst van hem gedaan.* [De eenige reize dat hij ze dus deed.] Hij kan nu onbedwongen van Liefde en Trouwen spreken. Weidt op eens luguge wijze uit over Belfords Brief, No. XLVII.

LXVII. *Lovelace, aan Belford.* Vertrekt naar London. Eene worsteling met zijn hart. Bekent dat het een schelm van een hart is. Eene vlaag van sterke dog ras voorbijgaende wroeginge. Indien hij *trouwt*, twijfelt hij of hij niet eene zwaarmoedige Vrouw aan haar zal hebben. Denkt dat het voor beiden beter waare niet te trouwen. Zijne ligtvaardige redenen. *Lessen voor de Sexe.*

LXVIII. *Van denzelven.* Zij koomen ten huize van Juffrouw Sinclair. Sara Martin en Marij Horton vallen op hem aan. Hij wankelt in zijne goede voorneemens. Dorcas Wykes tot eene dienstmaagd voorgesteld, en met eenigen weezin aangenomen, tot dat Hanna koomen kan. Dorcas character. Twee voornaame zaaken heeft hij uit te werken. Welke die zijn.

LXIX. *Clarissa, aan Juffer Howe.* Haar logement hehaagt haar wel; maar de Weduw niet heel zeer. Bekijft Juffer Howe over haare roekeloze, hoewel vriendlijke gelofte. Lijft van goede boeken, welke ze in haar kabinetje vindt. Ten uitersten op hem misnoegd, om dat hij aan de vrouwen beneden verteld had, dat zij heimelijk getrouwd waaren. Heeft een sterke redentwist met hem over dit onderwerp. *Hij slaet haar voor te Trouwen*, dog op zodanige wijze, dat zij zijne aanbiedinge niet terstond konde aangrijpen. Haare omzigtigheid ten opzigt van deuren, vensters, en zegels van brieven.

LXX. *Juffer Howe, aan Clarissa.* Middel uitgedagt om alle dagen brieven met elkanderen te wisselen. Is blijde, dat zij gedagten had van hem te trouwen, zo *hij zijne aanbiedinge herhaald had.* Is verwonderd, dat hij het niet deed.

LXXI. *Clarissa, aan Juffer Howe.* Ontbijt met hem, en de Weduw, en haare twee Nigten. Aanmerkingen over derzelvet gedrag en gezigt. Hij wil verdienste bij haar inleggen met haar te verlaaten, en hoopt dat zij, BIJ ZIJNE WEDERKOOMST, den dag van zijn geluk zal noemen. Zij is genegen alles in de beste plooi ten zijnen voordeele op te neemen.

In zijnen naastvolgenden Brief (waarvan slechts Uittreksels gegeven

DERDE DEEL.

ven worden) zegepraalt hij, dat hij zijne bedoelde stukken heeft uitgewerkt. Door de vrouwluij aangefpoord, hervat hij zijn besluit om haar tot het uiterste te beproeven.

LXII. *Clarissa, aan Juffer Howe.* Lovelace kooft 's anderen daags te rug. Zij denkt, dat zij op eene laage wijze behandeld wordt, en is vergramd. *Hij dringt weder op het Huwelijk*; maar voor dat zij hem antwoord geeven kan, doet hij een ander voorstel; *evenwel verdenkt zij hem niet, dat hij voorbedagtlijk uitsel in den zin heeft.* Hij is in onderhandeling over het huis van Mevr. Fretchville. Beschrijvinge daarvan. Eene schoone gelegenheid biedt zig voor hem aan om een voorstel van Trouwen aan haar te doen. *Zij is verwonderd dat hij die slippen laat.* Hij staet haar zeer aan om haar gezelschap op een *collation*, 't welk hij aan vier van zijne uitgezogte vrienden, en Juffer Partington staet te geeven. Geeft een berigt wie Juffer Partington is.

In 's Hren. Lovelaces naastvolgenden Brief noodigt hij Belford, Mowbray, Belton, en Tourville, op zijn *collation*. Grappige Regels, die hij hun geeft, aangaende hun gedrag in tegenwoordigheid der Lady. Heeft twee oogmerken met haar in hun gezelschap te brengen.

LXIII. *Lovelace, aan Belford.* Is met Clarissa te Kerk geweest. De Sabbath eene schoone instelling. De Text ontroert hem. Nathan de propheet, zegt hij, was een goede vernuftige gast. De vrouwluij staen haar beter aan, dan in den beginne. Na eenige tegenstribbelinge geeft zij haare toestemminge om zijn *collation* met haar bijzijn te vereeren. Verlangt naar hunne gevoelens over zijnen schoonen buit. Geeft van haar eene zeer voordeelige beschrijvinge.

LXIV. *Clarissa, aan Juffer Howe.* Zij prijst zijn goed gedrag in St. Paulus Kerk. Laat zig overhaalen om het middagmaal te houden met Juffr. Sinclair en haare Nigten. Heeft meer genoezen in haar, dan zij dagt te zullen krijgen. Beschuldigt zigzelve over haar schielijk oordeelen, daar het agtinge betreft. Haare liefderijke toegeevingen ten deezen aanzien. Deeze dag een aangename dag. *Duidt alles, wat maar met schik zo geduid kan worden ten voordeele van den Hr. Lovelace.* Zij zou hem boven alle mannen kiezen kunnen, welke zij ooit kende, indien hij altoos zodanig zoude zijn, als hij dien dag geweest

INHOUD

- was.* Heeft evenwel vast beflooten, om in haare gene-
genheid, zo veel mogelijk is, zig te laten regeeren door
waare verdienste, en door daaden. Maakt eene nieuwe
dagtekening, en is gestoord dat Juffer Partington bij
haar wierd ingeleid, en dat hij haar deed inwilligen om
op zijn voorgenomen collation tegenwoordig te zijn.
- LXV.** *Clarissa, aan Juffer Howe.* Walgt van haaren Avond.
Beschrijft de characters zijner vier gezellen. Heeft geen
zin in Juffer Partingtons gedrag.
- LXVI.** *Van dezelve.* Pooginge om haar te beweegen, dat
zij Juffer Partington voor dien nacht tot haat bedgenoot
toelaate. Zij weigert het. Haare redenen. Is zeer kwaad-
lijk te vreden.
- LXVII.** *Van dezelve.* Heeft eenen toornigen Brief van Juf-
frouw Howe ontvangen, die haar verbiedt briefwisseling
met haare Dogter te houden. Zij raadt haar zig daaraan
te onderwerpen, schoon tegen zigzelve; en, om haar
daartoe te beweegen, stelt zij haare tegenwoordige uitzig-
ten op het gunstigst voor.
- LXVIII.** *Juffer Howe, ten antwoord.* Vaart heftig uit over
deezen stap van haare Moeder. Dringt op het aanhou-
den van de briefwisseling. Haare bedreigingen, zo Cla-
rissa niet schrijft. Is dol tegen Lovelace. Maar beschul-
digt haar, dat zij Juffer Partington niet is te wille ge-
weest: En waarom. Raadt haar om op een Huwelijks-
contract, bedagt te zijn. Lovelaces voorslag aangaende
het huis van Mevr. Frechville staet haar wel aan.
- LXIX.** *Clarissa, tot Weder-antwoord.* Vervaard over haare
bedreigingen, belooft zij met schrijven voort te gaen,
Smeekt haar te leeren om haare hartstogten te bedwin-
gen. Heeft zo even haare Kleederen gekreegen.
- LXX.** *De Hr. Hickman, aan Clarissa.* Juffer Howe, berigt
hij, is ongerust over de omsteltenis, welke zij haar heeft
aangejaagd. Indien zij voort wil schrijven gelijk te voo-
ren, zal Juffer Howe niet in gedagten neemen om te
doen, waarvoor zij zo bedugt is. Hij biedt haar zijnen
getrouwsten dienst aan.